

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
חמישי

היכל
תשיעי

אגרות-קודש

•

מאת
כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

וצוקל"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן
מליובאוויטש

כרך כג

תשכ"ד - תשכ"ה

הוצאה רביעית

הועתק וחוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ז

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושמונה לבריאה
שלש מאות שנה להולדת כ"ק הבעל שם טוב

IGROIS KOIDESH

Volume XXIII

Copyright © 1994

Second Printing 1994

Third Printing 1996

Fourth Printing 1998

by

Kehot Publication Society

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

Orders Department:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148

All rights reserved, including the right to reproduce this book or portions thereof, in any form, without prior permission, in writing, from the publisher.

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

Schneerson, Menahem Mendel, 1902-1994

Igrot-Kodesh.

(Kovets Shalshet ha-or; hekhal 9., sha'ar 5.)

(sifriy. Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh)

Title on t.p. verso: Igrois Koidesh.

Includes bibliographical references and index.

Contents: Kerekh 1. 688-704. ..Kerekh 23. 721.

1. Schneerson, Menahem Mendel, 1902-1994 --Correspondence. 2.

Habad. 3. Rabbis--Correspondence. I. Title. II. Title: Igrois

Koidesh. III. Series: Kovets Shalshet ha-or' hekhal 9., sha'ar 5.

IV. Series: Sifriyat Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh.

BM198.S33528 296.8'33 87-16855.

ISBN 0-8266-5800-8 (set)

ISBN 0-8266-5823-7

Manufactured in the United States of America

פתח דבר

לקראת יום הבהיר י"ד כסלו, הננו מוציאים לאור כרך עשרים ושלוש מסדרת אגרות-קודש¹ כ"ק אדמו"ר הכ"מ, שבו אגרות השנים תשכ"ד-תשכ"ה.

בראש הספר בא מפתח האגרות, ובסופו:

(א) מפתח ענינים.

(ב) מפתח מוסדות וארגונים.

(ג) מפתח אנשים.

(ד) מפתח מקומות.

כן נוספו, ציונים והערות בשוה"ג².

כל הנ"ל נערך ע"י הרה"ת ר' שלום יעקב שי' חזן.

* * *

ויה"ר שתיכף ומיד ממש יקוים היעוד „הקיצו ורננו שוכני עפר“, וכ"ק אדמו"ר הכ"מ בראשם, והוא יגאלנו ויראנו נפלאות מתורתו, „תורה חדשה מאתי תצא“, אמן כן יהי רצון.

מערכת „אוצר החסידים“

ג' כסלו, התשנ"ה, שנת הקהל
ברוקלין, נ"י.

(*) עד עתה יצאו לאור בסדרה זו 43 כרכים: אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר הזקן, כ"ק אדמו"ר האמצעי וכ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק, נדפסו (בכרך אחד) בשנת ה'תשמ"ב. כרך ב – בשנת ה'תשנ"ג. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע – בשנת ה'תשנ"ג. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע כרכים א"ב – בשנת ה'תשמ"ב. כרך ג – בשנת ה'תשמ"ז. כרכים ד"ה – בשנת ה'תשמ"ז. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר מוהר"צ נ"ע, כרכים א"ה – בשנת ה'תשמ"ג. כרכים ו"י – בשנת ה'תשמ"ד. כרכים יא"י – בשנת ה'תשמ"ה. כרך יג – בשנת ה'תשנ"ג. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר, כרכים א"ג – בשנת ה'תשמ"ז. כרכים ד"ח – בשנת ה'תשמ"ח. כרכים ט"ד – בשנת ה'תשמ"ט. כרכים טו"ח בשנת ה'תש"נ. כרך יט בשנת ה'תשנ"א. כרך כ בשנת ה'תשנ"ב. כרך כא בשנת ה'תשנ"ג. כרך כב בשנת תשנ"ד.
(**) כדי להבדיל בינם לבין הערות כ"ק אדמו"ר הכ"מ, באות הערות העורך באותיות קטנות יותר ושונות מהפנים.

מפתח כללי

פתח דבר 3

מפתח האגרות 5

אגרות קודש א

מפתח

מפתח ענינים תנר

מפתח מוסדות וארגונים תסט

מפתח אנשים תעא

מפתח מקומות תעז

מ פ ת ח

		תשכ"ד	
א	תפקיד יו"ר הסתדרות העולמית	מר שלום לוין	ח'תרפא
ג	השפעה חסידיית על מבקריו	מוהש"ז שזר	ח'תרפב
ד	עזבון רש"א עלקין והרב ניימרק	מוהע"ז סלונים	ח'תרפג
ה	תפקיד המדריך	מר נחומי הרציון	ח'תרפד
ז	יחס תורת החסידות לגלגול נשמות	מר א.ל. צוקרמן	ח'תרפה
ח	תקון לאי הנחת תפילין דר"ת		ח'תרפו
ט	עיכוב ההריון		ח'תרפז
י	חודש השביעי משובע ומשביע	כללי פרטי	ח'תרפח
יא	ברכות צדיקים קיימות לעד	מוהש"ז לנגר	ח'תרפט
יב	שיעור לימוד בזהר	עולי מרוקו	ח'תרצ
יג	שכרך הרבה מאד	כללי	ח'תרצא
טו	זרע ברך ה'	מוהש"מ דיסקין	ח'תרצב
טז	החזקת היהדות בקהלתו	מר יצחק ד. בצלאל	ח'תרצג
		ועידה הארצית של אגו"י	ח'תרצד
יז	עת לעשות במלחמתה של תורה	מוהש"ז לורינץ	ח'תרצה
יט	תגובה מתאימה לתופעות בירושלים		
כ	התפתחות דאברי המין		ח'תרצו
	הערות לחוברת בענין הוראת החסידות בזמננו	ד"ר יוסף שכטר	ח'תרצז
כא	אהבת ישראל בפועל	מ"ה אלימלך סילבר	ח'תרצח
כב	הצורך למלא מקום הר"פ אלטהויז	מר יוסף דקל	ח'תרצט
כג	אימוץ ילדים		ח'תש
כד	פעולותיו בקהלת בעריא	מ"ה ירמ' אלאי	ח'תשא
כה	ע"ד נטיעת יער ע"ש אדה"ז	מוהש"ז שזר	ח'תשב
כו	ילמד בהתמדה ושקידה	האברך עזרא ב. שוחט	ח'תשג
כז	סיועו לכפר חב"ד	מר משה א. יפה	ח'תשד
כח	כנ"ל	מר חיים הרצוג	ח'תשה
כט	סיועו למוסדות חב"ד	מר יונה כסה	ח'תשו
ל		עש"ק פ' ויצא לחגיגת ביה"כ	ח'תשז
לא	הביהכ"נ ישמש תפקידו בכל הפרטים	דחסידיים יוהנסבורג	
לב	חגיגת ומנהגי הבר מצוה		ח'תשח
לד	הערות לס' פרקי אבות	מ"ה יצחק בונין	ח'תשח*
לה	ההוראה מימי הגאולה	בין כסלו כללי פרטי	ח'תשט
לו	מחז"ל א"ת מחי' אלא מהווה	מ"ה ח"י שטיינר	ח'תשי
לח			

לח	השגחה פרטית. בטחון	ט"ו כסלו	ח'תשיא
לט	סיועו לכפר חב"ד	ט"ז כסלו	ח'תשיב
מ	אין ש"ב מעמיד על עצמו	ט"ז כסלו	ח'תשיג
מ	ברכה ל"ט כסלו	ט"ב כסלו	ח'תשיד
מא	בר מצוה קבוצתית	רשת אה"י	ח'תשטו
		האברך אברהם י.	ח'תשטז
מב	חודש השביעי	טאובר	
מג	מברק ל"ט כסלו	ועד כפר חב"ד	ח'תשיז
מד	פדה בשלום נפשי גו'	לחגיגת תו"ת	ח'תשיח
מו	נחומין. הפצת המעיינות	מוה"צ הרכבי	ח'תשיט
מח	חתן הנשף לביהכ"נ	מוה"ש פלמר	ח'תשכ
מט	קרירות בקיום המצות		ח'תשכא
מט	השתתפותו בהתועדות יט"כ	מוה"ד ווייס	ח'תשכב
נ	הוראה מימי חנוכה	מוה"ח שלמע	ח'תשכג
		להתועדות י"ט כסלו	ח'תשכד
נא	גודל ענין התועדות	בנתניא	
	תזכיר משרד הדתות. הוראה מימי		ח'תשכה
נב	חנוכה ו"ט כסלו		
נד	התוצאה מיציאתו מהשיבה		ח'תשכו
נה	לגמור השידוך		ח'תשכז
נו	פדה בשלום נפשי גו'	כללי פרטי	ח'תשכח
נו	ההכרח בלימוד פניה"ת		ח'תשכט
נח	הוראה ממצות נרות חנוכה	לחגיגת בית רבקה	ח'תשל
ס	נטיעת יער וישוב הארץ	מוה"ש זוין	ח'תשלא
סב	שלום בין סגל השר"בים	אדר"ח טבת	ח'תשלב
		א' טבת	ח'תשלג
סג	קביעות עיתים בתורה	הכהן	
סד	שירת אשה בסעודת נשואין		ח'תשלד
סו	הוראה ממצות נרות חנוכה	נשי ובנות חב"ד	ח'תשלה
סח	הנהגת הבית	מרת זלטה אלטהויו	ח'תשלו
סט	חילוקי דעות. הוראה מחנוכה		ח'תשלז
ע	שידוכין		ח'תשלח
עא	שלימות בשמחה. פרו ורבו		ח'תשלט
עג	בשידוכין צריך לדייק בהעיקר		ח'תשמ
עד	הו"ל דס' טהרת מים	מ"ה ניסן טלושקין	ח'תשמא
עה	הדרך להשפיע על בנו		ח'תשמב
עו	בעי' כספית א"צ לעכב השידוכין		ח'תשמג
עז	ברכה לחג הסיום	מסיימות בית רבקה	ח'תשדמ
עח	להניע מנישואי תערובות		ח'תשמה

עט	הוראות	תלמידי תורה ארה"ק	מוצש"ק	ח'תשמו
פב	נדבתן לקרן הק"ן	בנות חב"ד	פ' שמות	ח'תשמז
פג	צבעים בציור א"ב	מוהמב"צ ווילהלם	ערב כ"ד טבת	ח'תשמח
פד	יום הולדת השבעים	מוהי"מ לוין	כ"ז טבת	ח'תשמט
פה	כינוס י' שבט דבי"ס אהי"י	מו"ה יצחק גנזבורג	כ"ז טבת	ח'תשנ
פו	אישור קבלת הספרים	מר יוסף דקל	ר"ח שבט	ח'תשנא
פז	עליית הצדיק פועלת עלי' במקשריו	כללי פרטי	א' שבט	ח'תשנב
פח	לא למכור בע"פ המשקה מהרבי לא"י		א' שבט	ח'תשנג
פט	לימוד תנ"ך ליושבים בגילוי ראש		ו' שבט	ח'תשנד
פט	התחלת הנחת תפילין		ז' שבט	ח'תשנה
פט	גיוס בנות		ז' שבט	ח'תשנו
צ	מחשבות דאגה		ח' שבט	ח'תשנז
צא	זכה להכיר את אדמו"ר מהוריי"צ	מוהש"ז שזר	ט' שבט	ח'תשנח
צב	התוועדויות פעילות	מברק כללי	י"ד שבט	ח'תשנט
צג	הערות בהשיחות דהתוועדות י"ש	מוהא"א יאלעס	ט"ו שבט	ח'תשס
צד	ראש השנה לאילנות	מו"ה יעקב אורינשטיין	ט"ו שבט	ח'תשסא
צה	כנ"ל	צא"ח ירושלים	ט"ו שבט	ח'תשסב
צו	כנ"ל	מרת בענדער	ט"ז שבט	ח'תשסג
צז	בר מצוה. הוראה מפ' השבוע	האברך יוסף	ה' פ' יתרו	ח'תשסד
צח	להמשיך הלימוד בישיבה		כ' שבט	ח'תשסה
ק	אימוץ ילדים	אדמו"ר מנובומינסק	כ"א שבט	ח'תשסו
קא	בא' באדר משמיעים על השקלים ועל הכלאים	גמ"ח שומרי שבת	ג' פ' משפטים	ח'תשסז
קג	סיום מס' נדרים	חברה ש"ס דשארית ישראל	כ"ג שבט	ח'תשסח
קה	סמיכת פ' משפטים לפ' יתרו	ליידים אוקזילערי בראנזוויל	עש"ק	ח'תשסט
קז	סדר אמירת תהלים	ביהכ"נ פאג"י ת"א	פ' משפטים	
קח	לייסד ביהכ"נ לעצמו	מוהד"י שוחט	כ"ו שבט	ח'תשע
קט	אימוץ ילדים		כ"ו שבט	ח'תשעא
קיא	הערות לספריו	מר ב"צ דינור	כ"ח שבט	ח'תשעב
קיג	שידוכים		שלהי שבט	ח'תשעג
קיד	בא' באדר משמיעים על השקלים ועל הכלאים	גמ"ח דביהכ"נ חב"ד ב"ב	אדר"ח אדר	ח'תשעד
			א' אדר	ח'תשעה

קטז	עלייתו לארה"ק	מו"ה אשר ששונקין	ג' אדר	ח'תשעו
קיו	מעלת המצות דלאחר מ"ת	האברך עזרא ב. שוחט	ג' אדר	ח'תשעז
		ביהכ"נ שערי אמונה	ד' אדר	ח'תשעח
קיח	סיום הש"ס	טורונטו		
קכ	לימוד פניה"ת בדורנו	מוה"צ הרכבי	ה' אדר	ח'תשעט
קכא	ואתה תצוה גו'	ביהכ"נ שומרי שבת	ז' אדר	ח'תשפ
קכג	להיות פעיל בסביבה	מר גרשון סגל	ז' אדר	ח'תשפא
קכד	מגלה נקראת ב"א כו'	כללי פרטי	י"א אדר	ח'תשפב
קכה	נעם לי לקבל פ"ש	מו"ה משה שייעוויטש	י"א אדר	ח'תשפג
קכו	מכ' מחאה נגד ריקודי תערובות		י"ג אדר	ח'תשפד
קכו	התועדות פעילה	מברק כללי	פורים	ח'תשפד*
	הר"ל דמהדורה חדשה דתושב"כ.	מוהש"ז שזר	ימי הפורים	ח'תשפה
קכז	בעיית המיסיון			
קלא	קביעות בתורת החסידות	מר מתת' צייגר	י"ז אדר	ח'תשפו
	ההתנגדות לחסידות בדורות	מר משה א. הכהן	י"ז אדר	ח'תשפז
קלא	הקודמים			
		ישיבת ליובאוויטש	ח"י אדר	ח'תשפז*
קלג	סיומים	טורונטו		
קלד	ספרו רמב"ם עה"ת	מוהנ"מ מנדל	כ"ב אדר	ח'תשפח
קלה	סיום המשניות. הוראה מפ' ויק"פ	פרחי אגו"י נ"י.	כ"ב אדר	ח'תשפט
קלז	הוראות מפ' ויק"פ ויקרא	עש"ק פ' ויק"פ נשי חב"ד מונטריאל		ח'תשצ
קמ	אופן החינוך בדורנו	חגיגת תו"ת מונטריאל	כ"ז אדר	ח'תשצא
קמב	עזרתו לכפר חב"ד	מר אברהם קריניצי	כ"ח אדר	ח'תשצב
קמג	ההתנגדות לבי"ס דתיים באה"ק		כ"ח אדר	ח'תשצג
קמז	נר שעה לב' ניסן	נשי חב"ד בכפ"ח	כ"ט אדר	ח'תשצד
	קביעת זמן החתונה בר"ח לפני המולד	מוהש"פ בוגומילסקי	אדר	ח'תשצה
קמז				
קמח	אמירת הודו בע"ש בצבור		חורף	ח'תשצו
קמח	משרתו החדשה בסוכנות	מר משה ארם	י"א ניסן	ח'תשצז
קמט	תפילין דר"ת		י"א ניסן	ח'תשצח
קנ	הבוחרו למוהר"ר	מוהש"י זוין	י"א ניסן	ח'תשצט
	ההוראה מקרבן פסח למנהיגי קהילות	כללי	י"א ניסן	ח'תת
קנא				
קנה	ברכה	יוסף יצחק צאלער	י"ב ניסן	ח'תתא
קנו	שבת וחה"פ כשר ושמח	מברק כללי	ערב פסח	ח'תתא*
	מקום הבימה בביהכ"נ וגובה המחיצה	מוהש"פ בוגומילסקי	כ"ז-כ"ז ניסן	ח'תתב
קנו				
קנז	התקדמות בלימוד		כ"ז ניסן	ח'תתג
קנח	עצבות מושלל בתכלית		כ"ז ניסן	ח'תתד

קנט	הוראה מסדר והגדה של פסח	אגוני'ח קליוולנד	כ"ז ניסן	ח'תתה
קסא	אופן ספה"ע	מוה"ש מישאש	כ"ח ניסן	ח'תתו
			עש"ק פ'	ח'תתז
קסב	פי' הבעש"ט בתו"כ ר"פ שמיני	כללי פרטי	שמיני	
קסג	חיבור ניסן ואייר	כללי פרטי	ל' ניסן	ח'תתח
קסד	ביקורו באה"ק	מו"ה שמואל יאלאו	ל' ניסן	ח'תתט
קסה	ביאור ענין שכינה	מו"ה נפתלי יוספזון	ניסן	ח'תתי
קסז	גמר בנין הביהכ"נ	ביהכ"נ עדת ישראל	ג' אייר	ח'תתיא
קסט	סיום ח"ג דתניא. פסח שני	ביהכ"נ שערי תפלה	ז' אייר	ח'תתיב
קעא	להמשיך לימודי' בבית יעקב	מר יעקב כהן	ח' אייר	ח'תתיג
קעב	הקמת מוסד ע"ש אח כ"ק אדמו"ר	מו"ה מאיר כהן	ט' אייר	ח'תתיד
קעג	הערות לספרו חלקת מאיר	כללי פרטי	י' אייר	ח'תתטו
קעה	הוראה מפ' אמור ופ"ש	מוהמב"צ זקס	פסח שני	ח'תתטז
קעו	תמיכת קרן ההצלה	מר ירחמיאל בריקס	פסח שני	ח'תתיז
קעז	אישור קבלת ספריו	מוהש"י זוין	ט"ו אייר	ח'תתיח
	שאלת הרבנים הקונסרבטיבים. ל"ג		ח"י אייר	ח'תתיט
קעח	בעומר			
קפב	ל"ג בעומר	כללי פרטי	ל"ג בעומר	ח'תתכ
		חנוכת הבית דב"ר	ל"ג בעומר	ח'תתכא
קפד	חינוך בנות ישראל	צרפת		
קפה	ספר זכרון	בית רבקה צרפת	ל"ג בעומר	ח'תתכב
קפו	ספרו טהרת מים	מו"ה ניסן טלושקין	כ"ג אייר	ח'תתכג
קפז	עזרה רוחניות ליהודי רוסיא	מר צבי הרכבי	כ"ג אייר	ח'תתכד
קפט	חינוך ילדי חב"ד במוסדות חב"ד		כ"ד אייר	ח'תתכה
קפט	עזרתו לשיבת אח"ת בראשל"צ	מר בן ציון כהן	כ"ד אייר	ח'תתכו
קצ	נסיעה באניות ישראליות		כ"ה אייר	ח'תתכז
קצג	שיעור המקום בין הבימה לאה"ק	מוהש"פ בוגומילסקי	אייר	ח'תתכח
קצד	הערות לס' בדבר מלך	מו"ה יצחק רייטפארט	ר"ח סיון	ח'תתכט
רב	הקביעות דחה"ש	חגיגת אח"ת נוארק	ר"ח סיון	ח'תתל
רג	הוראה ממדע	מר יוסף דקל	ר"ח סיון	ח'תתלא
רד	מ"ת ביטול הגזירה	כללי פרטי	ר"ח סיון	ח'תתלב
			ריש ירחא	ח'תתלג
רה	עשה"ד חובקות כל ס' השתלשלות	מוהש"ז שזר	תליתאי	
רז	שבתא ויומא טבא	מברק כללי	ערב חה"ש	ח'תתלד
רז	הנוסח בנחום אבלים		י' סיון	ח'תתלה
			עש"ק	ח'תתלו
רח	מעלת הנשים	נשי ובנות חב"ד	פ' בהעלותך	ח'תתלז
			מוצש"ק	
רי	הרמז בפ' בהעלותך	כללי פרטי	פ' בהעלותך	

ריא	הסימנים לאתרוג שאינו מורכב	מוה"צ ליברמן	כ"ג סיון	ח'תתלח
	חינוך עטה"ק ירושה הרוחנית של	המסיבה לטובת ב"ר בכפ"ח	כ"ז סיון	ח'תתלט
ריב	אדמו"ר מוהרי"צ			
ריד	להמשיך הלימוד בשיבה		כ"ח סיון	ח'תתמ
ריד	שאלת חלום שייך ליח"ס		שלהי סיון	ח'תתמא
	עבודת החינוך של אדמו"ר מוהרי"צ	מר שלום לוין	ער"ח תמוז	ח'תתמב
רטו	ללמוד בהתמדה ושקידה		א' תמוז	ח'תתמג
ריז	אימוץ ילד		א' תמוז	ח'תתמד
ריח	תנאי הנסיעה לכאן	מרה אפרים וולף	בדר"ח תמוז	ח'תתמה
ריט	ביאור ברמב"ם סוף הל' שמיטה	עש"ק ג' תמוז כללי פרטי		ח'תתמו
ריט	ויובל			
	האניות הישראליות. גיל הנשואין.	עש"ק ג' תמוז מוהש"י זוין		ח'תתמוז
רכא	שאלת מרבק			
		מוצש"ק פ' קרח		ח'תתמח
		ביהכ"נ שונה הלכות נתניא		
רכג	סיום חלק א' דתניא			
רכד	סיום ב"ס היסודי וכניסתן לסמינר	מסיימות ב"ר כפ"ח	ז' תמוז	ח'תתמט
רכה	בית שזר בכפ"ח	מוהש"ז שזר	ז' תמוז	ח'תתנ
		התועדות י"ב תמוז בכפ"ח	ח' תמוז	ח'תתנא
רכו	ט"ו שנה לכפ"ח. בית שזר	אג"נ בראנזוויל ואיסט נ.י.	ח' תמוז	ח'תתנב
רכז	הוראה מ"ב תמוז			
		ערב י"ב י"ג תמוז		ח'תתנג
רכח	עזרתו לכפ"ח	מר משה יפה		
		ערב י"ב י"ג תמוז		ח'תתנד
	נתינת כח ממס"נ דאדמו"ר מוהרי"צ	תו"ת מונטריאל		
רכט	התועדויות פעילות	מברק כללי	י"ב י"ג תמוז	ח'תתנה
רל	הרבצת התורה	כללי פרטי	י"ב תמוז	ח'תתנו
רלא	ביאור ברמב"ם סוף הל' שמיטה	כללי פרטי	י"ב י"ג תמוז	ח'תתנוז
רלב	ויובל			
רלג	ספר חשבונות הגאולה	האברך אברהם	י"ב י"ג תמוז	ח'תתנח
רלד	הוראה מימי הגאולה	מר אריאל ברסלע	י"ב י"ג תמוז	ח'תתנט
	הוראה מעבוה"ק דאדמו"ר מוהרי"צ	אגונ"ח	י"ב י"ג תמוז	ח'תתס
רלה	תהא פתיחת המחנה בהצלחה	גן ישראל	ימי הגאולה	ח'תתסא
רלו	עזרתו בפדיון שבויים מרוסיא	מוהש"ז שזר	י"ט תמוז	ח'תתסב
רלז				

ח'תתסג	כ"ז תמוז	הוראה מ"ב י"ג תמוז	רלח
ח'תתסד	ער"ח		
ח'תתסה	מנחם אב	מוה"מ לוין	רלט
ח'תתסו	ד' מנחם אב	מוה"א"י אונטרמן	רמב
ח'תתסז	ה' מנחם אב	מוהש"ל אדלר	רמג
ח'תתסח	ה' מנחם אב	מוהש"ז שרגאי	רמד
ח'תתסט	ה' מנחם אב	מר שמואל י. אבידור	רמה
ח'תתע	עש"ק ט' באב	מר שני"ז מסחרי	רמו
ח'תתעא	עש"ק ט' באב	מוה"מ"פ כץ	רמז
		מוהש"י זוין	
ח'תתעב	י"א מנחם אב		רנ
ח'תתעג	י"ד מנחם אב		רנ
ח'תתעד	י"ז מנחם אב		רנא
ח'תתעה	כ"א מנחם אב		רנב
ח'תתעה*	כ"ד מנחם אב	מוהש"פ בוגומילסקי	רנג
ח'תתעו	כ"ה מנחם אב	מוהש"ב אולמן	רנד
ח'תתעז	כ"ה מנחם אב	מוהח"י דן	רנה
ח'תתעח	כ"ה מנחם אב	מר דוד בן נאים	רנה
ח'תתעט	כ"ח מנחם אב	מ"ה משה שפירא	רנז
ח'תתפ	ער"ח אלול	מוהש"ז שזר	רנח
ח'תתפא	י"א אלול	מוהש"ז דוכמן	רנט
ח'תתפב	ח"י אלול	מוהש"ז דוכמן	רס
ח'תתפג	כ"ה אלול	מ"ה ישראל ברוידי	רס
ח'תתפד	כ"ה אלול		רסא
ח'תתפה	ימי הסליחות	מר קדיש לוז	רסב
ח'תתפו	ימי הסליחות	כללי	רסג
			רסז
ח'תתפז	ימי הסליחות	למסיבה בכפר	
		ארגנטינה	
ח'תתפח	ימי הסליחות	האברך עזרא ב. שוחט	רעא
ח'תתפט	תשכ"ד	מוה"י פיקרסקי	רעב
			רעב
תשכ"ה			
ח'תתצ	עחה"ס	מוה"ד סולובציק	רעג
ח'תתצא	עחה"ס	מוהש"י זוין	רעה
ח'תתצב	ער"ח מרחשון	מרת מרים ובר	רעו
ח'תתצג	ל' תשרי		רעז
ח'תתצד	ל' תשרי	כללי פרטי	רעח

חיתתצה	תחלת מרחשון	מז"ה הלל מדלי'	אין המת משתכח מן הלב ל' יום.
חיתתצו	ו' מרחשון	מוהש"ז שזר	י"ב חודש
חיתתצז	ט' מרחשון	מר א. רון	מאמרי אדה"ז תקס"ב
חיתתצח	י"ב מרחשון	ביהכ"נ הא' דכפ"ח	לתווח בין מנהלי הבי"ס
חיתתצט	י"ד מרחשון	מוהש"י זיון	ועד לבי"ס. אונן במע"ש וקדשים
חיתתק	י"ז מרחשון	מז"ה יהושפט אלפרט	פעילות מפלגתית בבי"ס הרשת
חיתתקא	כ' מרחשון	מז"ה שמואל ילוב	ברית מילה זמן כניסת הנפש
חיתתקב	כ' מרחשון	כללי פרטי	יום סגולה לעניני תור"ת
חיתתקג	כ"א מרחשון		להשמע להחלטת הועד
חיתתקד	כ"א מרחשון		לא לבלבלו מפעולתיו בחינוך
חיתתקה	כ"ד מרחשון		עיכוב בהריון
חיתתקו	כ"ז מרחשון	משפ' גרליק	ברכה ליום הולדת
חיתתקז	כ"ז מרחשון	מר פ. יוסף	יחס בלתי מתאים למצוות
חיתתקח	שלהי מרחשון		לימוד בכולל לאחר החתונה
חיתתקט	שלהי מרחשון	מז"ה"ז פויזנר	מילה פעולה נמשכת. כחירה
חיתתקי	שלהי מרחשון		טבילה במקוה ומוך באוזן
חיתתקיא	ר"ח כסלו	כללי פרטי	חודש כסלו חודש הנסים
חיתתקיב	ר"ח כסלו	מז"ה יצחק דובאוו	לע"ל תלד אשה בכל יום
חיתתקיג	ה' כסלו		עבודת ה' בשמחה
חיתתקיד	י"ד כסלו	מז"ה יוסף הלל	השמועה בשם הרגוצבי
חיתתקטו	בין יו"ד		
חיתתקטז	י"ט כסלו	כללי פרטי	הגאולה דיו"ד וי"ט כסלו
חיתתקטז	י"ט כסלו	מברק כללי	לשנה טובה בלימוד החסידות
חיתתקטז	ערב חנוכה	בנות חב"ד ירושלים	לנשי ישראל חלק בנס חנוכה
חיתתקז	חנוכה		מקור בחסידות לצדקה בחנוכה
חיתתקח	ימי חנוכה	מרת בתי' גרליק	נסיעה לכאן
חיתתקיט	ימי חנוכה	כללי פרטי	הצד השווה דיט"כ וחנוכה
חיתתקכ	שלהי כסלו		סידור גט ע"י טלפון
חיתתקכא	זאת חנוכה	כללי	גזירת היוונים בימים ההם ובזמן הזה
חיתתקכב	זאת חנוכה	די אידישע היים	תפקידו
חיתתקכג	י"א טבת	ד"ר שלמה קודש	לשלוח מפרסומיו לספרי'
חיתתקכד	כ"ג טבת	הנהלת אוצר הפוסקים	ניתוח הפרוסטטה. אימוץ ילדים
חיתתקכה	כ"ד טבת	מוהא"ש כהנוב	מסיבה לנתינת הוראה לשחיטה
חיתתקכו	כ"ה טבת	ד"ר ש. פרידלנדר	חומר הסברה נגד המסיון
חיתתקכז	ר"ח שבט	כללי פרטי	תרגום ד"ת בע' לשון
חיתתקכח	כ' שבט	מר יוסף דקל	לסדר הענינים בנצרת עלית

שטז	חידושי הגאון מרוגוצוב	מריה שלמה טרשנסקי	ח'תתקכט ד' שבט
שיו	התרחבות כפר חב"ד	מוהש"ז שזר	ח'תתקל ד' שבט
שיח	האדם עץ השדה	לחגיגת אהלי תורה	ח'תתקלא ד' שבט
שכ	התעוררות מי"ד שבט	כללי פרטי	ח'תתקלב א' פ' בשלח
שכא	ברכה לכל העושים בשליחות אדמו"ר	מריה שלמה פערין	ח'תתקלג ח' שבט
שכב	נוסח המצבה	מרת שיינא ז.	ח'תתקלד ט' שבט
שכג	התועדויות פעילות	מישקובסקי	ח'תתקלה י"ד שבט
שכד	האוכל חמץ בפסח מקיים מ"ע דתשביחו	מברק כללי	ח'תתקלו י"ב שבט
שכז	ציור ילדים ופרחים	ילדים	ח'תתקלז ערב
שכה	עזרתו למוסדות חב"ד	מר מרדכי איש-שלום	ח'תתקלח ט"ו בשבט
שכו	שקו"ט ע"ד בין השמשות	מריה מאיר אמסל	ח'תתקלט ט"ו שבט
שכח	סמיכות פ' דינין לפ' מזבח	לחגיגת תורת	ח'תתקמ ט"ו בשבט
של	הוראות בעכוה"ק בצבא	מריה יהודא סמט	ח'תתקמא י"ח שבט
שלב	כיגאוו בביהכ"נ	מוהש"פ בוגומילסקי	ח'תתקמא י"ח שבט
שלב	סמיכות פ' דינין לפ' מזבח	גמ"ח ש. מרי שבת	ח'תתקמב א' פ' משפטים
שלב	משרה בישיבה תיכונית	כ"א שבט	ח'תתקמג כ"א שבט
שלד	קרי ביוהכ"פ	כ"ב שבט	ח'תתקמד כ"ב שבט
שלה	עכובים בכניסה להריון	כ"ג שבט	ח'תתקמה כ"ג שבט
שלו	התעסקות בחינוך לאחר החתונה	כ"ד שבט	ח'תתקמו כ"ד שבט
שלו	להקדיש זמן ללימוד התורה	מר ל. ארמן	ח'תתקמז כ"ה שבט
שלח	הצלחה בפעולותיהן	אגונ"ח ניו הייווען	ח'תתקמח ח' אדר"ר
שלט	מיווג הישיבות	תורת לוד אח"ת	ח'תתקמט ח' אדר"ר
שמ	הפצת היהדות באיסטמבול	ראשל"צ	ח'תתקנ ט"ז אדר"ר
שמא	להמשיך הלימוד בישיבה	מריה נסים בכר	ח'תתקנא י"ז אדר"ר
שמג	הוראה מפ' כי תשא גו'	כללי פרטי	ח'תתקנב ועש"ק
שמה	כיסוי הראש באשה	כ"ד אדר"ר	ח'תתקנג כ"ד אדר"ר
שמו	פעולות אנ"ש באה"ק	אדר"ר	ח'תתקנג* אדר"ר
שמח	הבעי' באימוץ ילדים	הנהלת אוצר הפוסקים	ח'תתקנד אדר"ח אד"ש
שמט	פורים וחינוך	ליידס אקזילערי	ח'תתקנה ר"ח אד"ש
שנ	ליהודים היתה אורה גו'	ז' אד"ש	ח'תתקנו ז' אד"ש
שנא	פעולות אנ"ש בפריז	מריה הלל פוזנר	ח'תתקנו י' אד"ש
שנב	פורים — גורלות	כללי פרטי	ח'תתקנח י"א אד"ש
		לנציבי ישיבת תורת	ח'תתקנט י"א אד"ש

שנג	הקשר דחודש העיבור לפורים	מונטריאל	ח'תתקנט* פורים
שנה	פורים שמח	מברק כללי	ח'תתקס כ' אד"ש
שנה	לימוד והבנת השיחות		ח'תתקסא כ"א אד"ש
שנו	השקעה במוסד חינוך בירושת"ו	מ"ה חיים סמועל	ח'תתקסב כ"ד אד"ש
שנו	עבודה בשטח החינוך		ח'תתקסג ד' ניסן
שנו	עולמך תראה בחיך	מרת חסיא גולדנברג	ח'תתקסד ו' ניסן
שנח	החסידות סילקה ענין הבדידות	כללי	ח'תתקסה י"א ניסן
	יצ"מ כחודש האביב. ע"ז דמצרים		
	שעבוד לכחות הטבע. משכו וקחו		
שס	וההוראה		ח'תתקסו י"א ניסן
שסו	השלמת הלימוד דלקו"ת		ח'תתקסז י"ב ניסן
שסז	והגדת לבנך	מר שלום לוין	ח'תתקסח י"ג ניסן
שסח	מברקים	ישיבת תו"ת לוד	ח'תתקסט כ"ד ניסן
שסט	לקחי השואה	מר אלי' וויזל	ח'תתקע כ"ה ניסן
שעה	עצות להשפעה על כתו		ח'תתקעא כ"ז ניסן
שעז	משלוח ס"ת לארה"ק	מר יוסף דקל	ח'תתקעב ת"ת שבת"ת
שעח	י"חודו של זמננו	צאגרו"ח	ח'תתקעג ג' אייר
שפ	בטעם שלום זכר	מ"ה חיים ישראל	ח'תתקעד ה' אייר
שפא	שידוך ונגיעה בזקן		ח'תתקעה עש"ק
שפג	קדושים תהיו	כללי פרטי	ח'תתקעז ג' פ' אמור
שפו	מספר עשרה	נשי ובנות חב"ד	ח'תתקעז י"א אייר
שפח	הוראות להנהלת הישיבה	תו"ת ואח"ת	ח'תתקעח כ"א אייר
שצ	ע"ד הסכמה לספרו	מוהא"ד שלום	ח'תתקעט כ"א אייר
שצא	תשובה		ח'תתקפ כ"ה אייר
שצב	הפצת היהדות באמשטרדם	מ"ה אהרן שוסטר	ח'תתקפא עש"מ
שצג	ביהכ"נ חב"ד בנתניא	מ"ה משה בימב"ד	חודש סיון
שצד	חירות, שנת העיבור	אח"ת נוארק	ח'תתקפג ב' סיון
שצו	ואתם תהיו לי ממלכת כהנים	כללי פרטי	ח'תתקפד ב' סיון
שצז	הערות לספרו	מוהצ"ה פרידמן	ח'תתקפה ג' סיון
שצח	כנינו ערבים בעדנו	ב"ס חב"ד מיטב	ח'תתקפו ג' סיון
שצט	השפעה על תלמידים	תלמידי תו"ת לוד	ח'תתקפז עש"ק עחה"ש
ת	הקשר דסיום והתחלת אגה"ק	חגיגת סיום אגה"ק	ח'תתקפח עחה"ש
תב	שבתא ויומא טבא	מברק כללי	ח'תתקפט אסחה"ש
תב	מ"ת בזכות הנשים	ב"ס מקצועי כפ"ח	ח'תתקצ אסחה"ש
תג	בהעלותך את הנרות. חינוך	לחגיגת בית רבקה	
תה	משרת חינוך. מגורים בכפ"ח	כפ"ח	ח'תתקצא ח' סיון

תו	הנשים חיבבו את הארץ	אגונ"ח קליוולנד	י"ג סיון	ח'תתקצב
תח	כנ"ל	אגרי"ג דברנזוויל ואיסט ניוארק	י"ד סיון	ח'תתקצג
תט	הבנים צ"ל למעלה מהאבות	תו"ת מונטריאל	ט"ז סיון	ח'תתקצד
תיא	להקדים העמדת המצבה	מר א. פז	י"ח סיון	ח'תתקצה
תיב	הוראה מסיפור המרגלים	כללי פרטי	עש"ק פ' שלח	ח'תתקצו
תיד	מצב בריאותו	מוהש"ז שזר	כ"א סיון	ח'תתקצז
תטו	הלימוד בש"ק	רינה	כ"ב סיון	ח'תתקצח
תטז	כפר נוער עבור ב"ר	בית רבקה כפ"ח	כ"ח סיון	ח'תתקצט
תטז	שנת המאה להצ"צ	גן ישראל	ר"ח הגאולה	ח'תתר
תיז	גידול הזקן		ב' תמוז	ט"א
תיח	תיקון לאי הנחת תפילין		ה' תמוז	ט"ב
תיט	אישור קבלת ספריו	ד"ר שלמה שוהם	ז' תמוז	ט"ג
תכ	הו"ל דא"ח	מוהש"ז שזר	ח' תמוז	ט"ד
תכא	שבועה שובע	מ"ה אברהם	י"א תמוז	ט"ה
תכא	התוועדות פועלות	מברק כללי	י"ב תמוז	ט"ז
תכב	עבודת כ"ק מ"ח אדמ"ר מתוך מס"ג	כללי פרטי	י"ב-י"ג תמוז	ט"ז
תכד	הוספה בשיעורי תורה	ביהכ"ג הראשון כפ"ח	כ"ג תמוז	ט"ח
תכה	סיבת הגלות ותיקונו	קרן גמ"ח כפ"ח	כ"ג תמוז	ט"ח
תכו	ביטול החוק להגבלת הנשיאות	מוהש"ז שזר	כ"ז תמוז	ט"ט
תכו	ע"י שמחכים למשיח מקרבים ביאתו	כללי פרטי	ה' מנחם אב	ט"י
תכט	הערות לס' מפת הטהרה	מוהש"י וויינפלד	ה' מנחם אב	ט"א
תל	חנוכת ביהכ"ג בשבת נחמו	ביהכ"ג כפ"ח	ה' מנחם אב	ט"ב
תלא	חזית דתית טכנית		ה' מנחם אב	ט"ג
תלב	נסיעה באניות ישראליות		י"ד מנחם אב	ט"ד
תלג	הנחת אבן הפינה	שכון חב"ד לוד	ט"ז מנחם אב	ט"ז
תלה	זרת. ניקוד שמח תשמח. חזית דתית טכנית	מוהש"י זוין	תחלת אלול	ט"ז
תלו	חזית דתית טכנית	מוהש"י זוין	בדר"ח אלול	ט"ז
תלז	הטעמים להקמת חזית דתית טכנית	מר חיים מ. שפירא	בדר"ח אלול	ט"ח
תמג	נהיגת מכונית בארה"ק	מ"ה רפאל	ה' אלול	ט"ט
תמג	אלול – התגלות יגמדה"ר. הקשר לשבט לוי	כללי פרטי	ה' אלול	ט"כ
תמה	נסיעה לארה"ק באופן המותר		ח' אלול	ט"כא
תמו	בטחון גמור	מרת בת שבע	ח"י אלול	ט"כב
תמז	גירות בני"ב באמ"צ	ליפסקער	ח"י אלול	ט"כג
תמז		ועד בנין המקוה		

תמח	יגעת ומצאת	כתה ח' דבי"ס חב"ד	ח"י אלול	ט"כד
תמט	סיבת מחלת העור סאראיאסיס	קריית גת	ימי הסליחות	ט"כה
תנ	כל מעשיך לשם שמים ובכל דרכיך דעהו	ד"ר דוב היימן	ימי הסליחות	ט"כו
תנא	הוראה משנת השמיטה	מר גרשון זפט	ימי הסליחות	ט"כז
תנד	תיקון לטהמש"פ	כללי	תשכ"ה	ט"כח
תנד	שם המוסד תורה אור		תשכ"ה	ט"כט
תנה	לימוד מס' שבת בתור"ת		תשכ"ה	ט"ל

אגרות קודש

כ"ק אדמו"ר זי"ע

כרך עשרים ושלוש

ח'תרפא

ב"ה, י"ב תשרי תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

[מר שלום שיי לויין]

שלום וברכה:

הנני לאשר בתודה קבלת מכתבו מיום ה' תשרי. ואף שאין הזמן
גרמא ערב ימי החג להאריך במכתבים, בכל זה אין רצוני לאחר המענה עד
לאחרי החג. ובפרט אשר בהנוגע לענין עצמו האריכות לדכוותי בודאי
למותר.

ורק אדגיש עוד הפעם הנקודה בה נגענו בשיחתנו, והיא, שאם הי' כל
אחד מאתנו, בתוככי כלל ישראל, ניגש להבעיות העומדות על סדר היום
מתוך חשבון מצומצם ומתוך דיוק מהו האפשרי ומה ביכולת וכו', יש
מקום לומר שארץ ישראל עדין היתה נמצאת תחת המאנדאט וכיו"ב,
וכותב המכתב ומקבל המכתב — באיזו פינה נדחת באירופה או עוד יותר
גרוע מזה ר"ל.

ברם, כמו שמתארים פעולות כ' בהסתדרות המורים באה"ק ת"ו, אין

ח'תרפא

רוב האגרות הן מהעתק המזכירות וחלק מצילום האגרת. לא נסמן בהערות אלא אם
מקורה אחר, או שכבר נדפסה במ"א (בלקריש וכיו"ב).

מר שלום שיי לויין: אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ב ח'תרסד, ובהנסמן בהערות שם.
לקמן ח'תתמב. ח'תתקסז.

נגענו בשיחתנו: ראה גם לעיל שם.

הוא מדייק כלל שלא לצאת, "ח"ו" ממסגרת המזכירות, כי אם מתחשב עם הדרוש ולא כל כך עם האפשרי על פי חשבון מאטימאטי.

ולכתבו על דבר תפקידו המצומצם של יושב ראש ההסתדרות העולמית, בודאי לא אחדש דבר באם אביע דעתי אשר אילו היתה מתפרסמת פניי של מר, ודוקא בתור יו"ר ההסתדרות העולמית, לכל עסקני החינוך ולהמורים בראשם, אשר באה העת להודות על המציאות המרה בנוגע לאכזבות החינוך וכו' (אודותם כותב במכתבו), וביחד עם זה ההכרח להכריז על האמונה בא"ל חי המשגיח על עולמנו ומצווה על המוסר והצדק והיושר וכו' ולעשות זה באומץ לב ובפה מלא, ועל פי סגנון השלחן ערוך בתחילתו לא ליבוש מפני המלעיגים — הרי ה' בזה לא רק רושם מעין פצצה אטומית בחוגים הכי רחבים, אלא שבדאי היו לזה גם תוצאות חיוביות מרחיקות לכת. ובסגנון הכתוב — ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות.

הוטבע ברצון כל אדם לעשות משהו יוצא מן הכלל, וככל ענין שבטבע בודאי שיש לנצל גם כוח זה באופן חיובי וקונסטרוקטיבי. ואף על פי שאיני בקי בפעולות והתנהגות יושבי ראש ההסתדרות העולמית שקדמוהו, אבל פניי מעין האמורה היא דבר בעתו, שלא היתה הזדמנות יפה יותר ושעה מוכשרת יותר מאשר בדורנו זה רב האכזבות ויחד עם זה רב הצמאון לאמת, אלא שחלקים גדולים מבני דורנו אינם יודעים איפה לחפש האמת ועד שעומדים על סף היאוש בזה.

ומיוסד על הרושמים שלי מפגישותי עם באי כח חוגים שונים ומשונים, השערתי קרובה לודאי אצלי שתהי' הפתעה הכי גדולה ונעימה מההד אשר תמצא פניי האמורה, באם תתבטא בודאות ו"בקול גדול ולא יסף". והלואי שינצל כ' הזדמנות יחידה ומיוחדת זו.

בכבוד ובברכת חג שמח.

לכתבו אודות מורי בתי ספר חב"ד והצטרפותם להסתדרות המורים, הנה ההוראה היחידה שקבלו ממני בנוגע פעולותיהם הוא אך ורק להזהר מכל ענין מפלגתי, ולא להכנס לארגונים אשר אופי מפלגתי להם.

אינני בקי כל כך באופי ההסתדרות אודותה כותב, אבל באם חשש

הני"ל לא שייך לה, הרי גם הוראה האמורה אינה חלה עלי. לאידך גיסא, באם כן יש לה אופי מפלגתי, תקותי אשר גם כ', למרות היותו נוגע בדבר, אינו רוצה להטות הנהגת אנשי חב"ד בתור אנשי חב"ד מהדרך בה הולכים זה מאתיים שנה, ואשר היא מהגורמים הכי חשובים להצלחת פעולותיהם בכמה וכמה שטחים וביחוד בשטח החינוך.

ח'תרפב

ב"ה, י"ג תשרי, תשכ"ד
יום הסתלקות-הילולא של אדמו"ר מהר"ש
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הו"ח אי"א נו"מ בחור מעם ומורם מעם ודורש טוב
לעמו בעל מדות תרומיות ענף עץ אבות
מו"ה שניאור זלמן שליט"א

שלום וברכה!

המברק ברכה לראש השנה בטח נתקבל בעתו, ועל פי ביאור תורת
החסידות על הכתוב **תקעו בחודש שופר בכסה** — מה שבזמן תקיעת
שופר הוא בכסה, בא בגילוי — **ליום חגנו**, אכפול איחולי שיבואו כל
הברכות בו כאו"א נתברך — בגלוי, ובנוסח המסורתי — בטוב הנראה
והנגלה.

ובפרט אשר יום זה מעורר זכרון יום היותו פה ולאחרי כן, כרשום
בזכרוני, השתתפותו גם כן בהתועדות ההילולא בביהכ"נ של כ"ק מו"ח
אדמו"ר.

ובהמשך לכתוב במכתבי הקודמים, תקותי אשר למרות טרדותיו
שנתרבו וגדלו צויין גם יום זה בסדר הימים שלו באופן מיוחד מתאים.

ח'תרפב

מו"ה שניאור זלמן: שזר. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ב חירנד, ובהנסמן בהערות
שם. לקמן ח'תשב. ח'תשיד. ח'תשנח. ח'תשפה. ח'תתלג. ח'תתנ. ח'תתסב. ח'תתפ. ח'תתצו.
ח'תתקל. ח'תתקצו. ט"ד. ט"ט.

ביאור תורת החסידות: ראה סה"מ מלוקט ח"ד ע' כח ובהנסמן בהערה 54.

ומענין לענין באותו ענין, נעם לי להודע אשר באסיפת עם שנערכה כאן בני. לכבודו של מר למחרת יום הכיפורים הדגישו הנואמים על דבר השייכות שלו לחסידות חב"ד ואיך שהוא מעורה בה ועד שמתבטא זה גם בתפקידו הנעלה עתה.

דרך אגב, כפי שספרו לי, ספרה מרת ג. מאיר תחי' על דבר אופן קבלתו פנים חדשות, שחוקר מקודם ע"ד פרטי חייהם, וחייהם הרוחניים והפנימיים, של המבקרים. ויהי רצון אשר גם זה ישמש צנור להשפעה על מבקריו להחדיר בהם „מהרוח אשר עליך" זו תורת החסידות, אשר ישנו בה השייך לא רק לבני ישראל אלא גם לאומות העולם, שהרי גם שבע מצוות בני נח מפורשים ומוארים בתורת החסידות באור חדש טמיר בהיר וזריק שביבין לכל סטר.

ובהמשך להנ"ל מצורף בזה העתק מכתבי כללי.

בהוקרה ובכבוד ובברכת יום חגנו שמח לרבות וביתר שאת, שמע"צ ושמח"ת.

בהאמור לעיל גם מענה לקושית פרופ. ברגמן שי' מאז בנוגע ליחס תורתנו תורת חיים לאומות העולם.

ח'תרפג

ב"ה, י"ט תשרי, תשכ"ד
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה עזריאל זליג שי'

שלום וברכה!

ז"ע העירו אותי על העזבון של הרב ש.א. עלקין ע"ה שע"פ דברי הנ"ל הי' תלמידו של כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע והיו אצלו מכתבים גוף כתי"ק, וכיון שנפטר באה"ק ת"ו מהנכון ביותר וביותר להודע מהנעשה עם

ח'תרפג

מו"ה עזריאל זליג: סלונים, ירושת"ו. אגרות נוספות אליו - לעיל ח"ה ו'תשסח, ובהנסמן בהערות שם.

ה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

כ"ק הנ"ל, ואף כפי שכותבים לי נפטר לפני איזה שנים בכ"ז אקוה שיש עדיין מה לעשות בזה.

ומענין לענין בענין דומה בנוגע להעזבון של הרב ניימארק ע"ה דתל אביב, שכמדומה לא הניח בנים, וקרוב לומר שהיו אצלו מירושת זקנו שהי' מחסידי אדמו"ר מוהר"ש ושל אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע.

ולמרות שלא הזמ"ג להיות כותב ושולח מכתבים, הרי כל ההקדם בחקירה ודרישה יפה, ואחכה לבשו"ט בהאמור.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על החתום, והנני חותם בשמו

המזכיר

ח'תרפ"ד

ב"ה, י"ט תשרי, תשכ"ד
ברוקלין

מר נחומי הרציון שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מ"ג תשרי, בו כותב ראשי פרקים מההיכירות שלו עם אנשי חב"ד ותנועתם, ואשר לאחרונה בחרו בו למלאות תפקיד מדריך גרעין וכו',

ואף כי נכון כתבו ע"ד האחריות אשר בדבר ביחד עם זה הרי הובטחנו, הבא לטהר — [וידוע דיוק אדמו"ר הזקן בעל התניא והשו"ע — אשר השנה שנת המאה וחמשים להסתלקות הילולא שלו — לטהר גם

הרב ניימארק: אברהם יעקב.

זקנו: מו"ה חיים משולם זלמן ניימארק.

ח'תרפ"ד

מר נחומי הרציון: ניר-אלי.

הובטחנו . . . דיוק: יומא לח, ב. לקרית דרושים לשמע"צ פת, ב.

אחרים] — מסייעין אותו, והרי הכרת האחריות של התפקיד מתנאים העיקרים שיהיו בהשליח והנבחר למילוי התפקיד, אלא והוא העיקר שעל מדריך בני ישראל, שכל אחד מהם בן למלך מה"מ הקב"ה, עליו להחליט להיות בסגנון חז"ל, טופח על מנת להטפח, ז.א. דוגמא חי' של בן ישראל המקווה, חיים ע"פ הוראות תורתנו תורת חיים ובקיום מצותי' עליהן נאמר וחי בהם, ודוקא מתוך שמחה וטוב לבב, ובהתלהבות, וזהו הצנור והכלי לקבלת ברכת אבינו שבשמים להצלחה במילוי התפקיד להתגבר על המניעות וההעלמות אפילו אם תהיינה, והרי ואהבת לרעך כמוך כלל גדול בתורה ועיקר, ואם התוצאה ממילוי מצוה זו היא, להשתדל בטובת הגוף של רעך, עאכ"כ בהנוגע לטובת הנפש, שהוא גם טובת הגוף כמובן ונראה במוחש.

וע"פ כתבו אודות ההיכירות עם אנשי חב"ד, בודאי ראה כמה דוגמאות של התגברות על מכשולים וקישוים אף שלכאורה לראשונה נראים כגדולים וחזקים ביותר.

והרי נכנסנו זה עתה בשנה חדשה, חידוש כחות איש ואשה הישראלים, חידוש כחות הטוב והקדושה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א עה"ח והנני חותם בשמו

המזכיר

ח'תרפה

ב"ה, כ"ה תשרי, תשכ"ד
ברוקלין.

מר א.ל. צוקרמן שי

שלום וברכה!

במענה לשאלתו במכתבו מיום 7/10 בנוגע להמובא בכמה ספרים
ענין גלגול נשמות ובפרט ובאריכות בכתבי האריז"ל, ויחס תורת
החסידות לזה.

והנה ענין הגלגולים נמצא בכמה מספרנו הקי' גם שלפני האריז"ל
וכמצוין בשולי הגליון*, אף שמספיק די והותר גם הסמכות של האריז"ל,
ומובן אשר ענין זה נתקבל הן בתורת החסידות והן אצל הגר"א מוילנא
ותלמידיו, אף שהתנגדו לתורת החסידות וכו' כנ"ל מקובל הדבר למרות
שאחדים מחוקרי ישראל וגם בימי הבינים לא נתקבל אצלם הרעיון
מכמה סיבות, שאין כאן המקום לפורטם.

בהזדמנות זו ארשה לי לצרף העתק מכתבי הכללי לשנה זו אשר
התקוה שיענין את מר.

בכבוד ובברכה לבשו"ט מפעולות בהפצת היהדות

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

(* זהר משפטים (צט, ב) ובכמה מקומות. רמב"ן (איוב, הקדמה). בחיי (בחוקותי
כו, יא) ועוד.

ח'תרפה

נדפסה בלקו"ש חל"ג ע' 251 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.
מכתבי הכללי: דלעיל חכ"ב אגרת ח'תרעט.

ח'תרפ"ו

ב"ה, כ"ט תשרי, תשכ"ד
ברוקלין.

שלום וברכה:

במענה על הודעתו אודות יום הולדת שלו,

בודאי נהג במנהג אנ"ש בזמן האחרון ביום ההולדת. ויה"ר מהשי"ת
שתהי' שנת הצלחה אצלו בלימוד התורה וקיום המצות בהידור.

בברכה לתלמוד תורה ביראת שמים ולהצלחה רבה במלאכתו
בחינוך עטה"ק ובהפצת המעינות.

מ. שניאורסאהן

במענה לשאלתו — לימוד הלי' תפלין עד שיהי' בקי בהלי' הצריכות
אשר בהם. וכיון שנכפל ככותבו — יוסיף על הנ"ל: מצות תפלין (בסהמ"צ
להצ"צ), או שער התפלין שבסידור.

להמאורע שכותבו עיין שו"ת הצ"צ שער המילואים ח"ב. וידייק
יותר בשיעורי חת"ת ובנתינה לצדקה לפני התפלה בבוקר דימות החול.
והי' יצליחו.

ח'תרפ"ו

חלקה נדפס בלקו"ש חכ"א ע' 358 והושלמה עפ"י צילום האגרת.
במענה לשאלתו: ששכח להניח תפילין דר"ת. וראה גם לעיל חכ"ב אגרת ח'תקטז.
להמאורע: ראה גם לקמן אגרת ח'תתקמ"ד. ובכ"מ.
שו"ת צ"צ . . ח"ב: ובהוצאת תשנ"ד — אר"ח ח"ב ס"י קח. אג"ק אדמו"ר הצ"צ ח"א
אגרת כו.

ח'תרפז

בי"ה, כ"ט תשרי, תשכ"ד
ברוקלין

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה מה' תשרי, שנתקבל ז"ע, בו כותבת אודות מצב
בריאותה, ושעדיין לא נכנסה להריון וכו'

ובכלל בכגון זה עושים כדעת רופא מומחה במקצוע שהרי על האדם
לעשות התלוי בו בדרך הטבע, והרי בפאריז נמצאים כמה רופאים
במקצוע זה.

אלא וגם זה עיקר, אשר לפעמים מתעכב הריון מפני העדר הידיעה
ככל הדרוש בשמירת חוקי ודיני טהרת המשפחה, ולכן צריכים לברר אצל
רב מורה הוראה כל הפרטים בזה, ואף שע"פ החינוך שקבלה במוסדנו
בודאי שיודעת כל הדרוש, בכל זה כדאי לברר כאמור, שהרי אין צדיק
בארץ אשר יעשה וכו'.

בטח שומרת על מנהגן הטוב של בנות ישראל הכשרות להפריש
לצדקה קודם הדלקת הנרות בכל ערב שבת וערב יום טוב.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ח'תרפז

לפעמים... המשפחה: ראה גם לקמן אגרות ח'תש. ח'תתקה. ובכ"מ.

ח'תרפח

ב"ה, ג' מ"ח, תשכ"ד

ברוקלין

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו

ויהי רצון שיבשר בשו"ט בענינים הכללים ובענינים הפרטים.

והרי באים אנו מחדש הכללי חודש השביעי, הוא המשובע ומשביע
את כל השנה בטוב, טוב הנראה והנגלה, וביחוד —

מהרגלים אשר בו, זמן שמחתנו, שמענינם להמשיך השמחה של
תורה ומצוה בכל השנה כולה.

בברכה

מ. שניאורסאהן

מחדש הכללי: ראה לקו"ת דברים (נג, ד). ד"ה צהר תעשה תשי"ב.

חודש השביעי: וכל השביעין חביבין (ויק"ר פכ"ט, יא).

המשובע ומשביע: ראה ויק"ר פכ"ט, ח. נתבאר ד"ה יו"ט שר"ה השי"ת.

מהרגלים . . זמן שמחתנו: דשמע"צ (ושמח"ת) רגל בפ"ע (סוכה מח, א. וראה

רמב"ן וריטב"א שם). ובו "היו מרבין בשמחה" (רש"י ד"ה ביום. חולין פג, א).

השמחה של תורה ומצוה: ראה זח"ג רנו, ב. ת"ז תכ"א (נו, סע"א). רמב"ם סוף הלי
לולב.

ח'תרפח

כללי פרטי. ונדפסה (בתאריך: י"ג מ"ח) בלקו"ש ח"י ע' 191 והושלמה עפ"י צילום

האגרת.

חודש . . ומשביע: ראה היום יום כ"ה אלול. אג"ק אדמו"ר מוהר"צ ח"ג אגרת תשצד.

שמענינם: ראה גם לעיל חכ"ב אגרת ח'רכד, ובהנסמן בהערות שם.

ח'תרפט

ב"ה, ג' מ"ח, תשכ"ד
ברוקלין

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ בנש"ק וכו' וכו'
הר"ש שליט"א

שלום וברכה:

מאשר הנני קבלת המכתב,

ומילתא אלבישיהו יקרא, הסיפור שכותבו ע"ד כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, והרי ברכות צדיקים קיימות לעד ופועלות פעולתן, ובפרט ע"פ מאמר רז"ל דצדיקא דאתפטר אשתכח יתיר מבחיוהי וכפי המבואר באגרת הקודש לרבנו הזקן — אשר השנה שנת המאה וחמשים להסתלקות הילולא שלו — סי' ז"ך וביאורו.

בעת רצון יזכירו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע אלה שכותב אודות[ם] כל אחד להמצטרך לו מתאים לתוכן כתבו. ויהי רצון מהשי"ת שכמו שהביא הבקשה כן יבשר טוב בזה, והרי זכות אבותיו גזע תרשישים מסייעתו.

התקוה חזקה שמשתדל בהפצת מעינות תורת הבעל שם טוב ותלמידיו ותלמידי תלמידיו בכל מקום שידו מגעת ועד לחוצה ממש.

ויהי רצון שבקרוב נזכה לקיום היעוד המובא באגרת הקדש הידועה

ח'תרפט

הר"ש: לגגר, טורונטו.

ומילתא: שבת י, ב.

הסיפור שכותבו: בעת בואו של כ"ק אדמו"ר מהור"צ נ"ע לנ"י. בעת הזאת חלה פתאום אחד ממיודעי שמו חיים סילוור [ראה אג"ק אדמו"ר מהור"צ ח"ז אגרות איתתסח איתתקנט — אליו] במחלת . . . והדקטורים נואשו לחייו, ובקש ממני היות אבי ע"ה ה" חסיד מחסידי ליובאוויטש והרבי שלו בא לנ"י. לכתוב לו ולברכו ברפואה שלימה, וגם יתן צדקה כמה שהרבי יחייב, ובא בחזרה מכתב מהרבי זצ"ל שיתן אלף דאלר לתומכי תמימים במונטריאל ואינו דומה מלאך של מאה למלאך של אלף, ויחי ויקם על רגליו ותיכף שלח את בנו למונטריאל ושלם המעות . . . והחודש שהרבי זצ"ל נסתלק תיכף בחודש השני נפטר מר סילוור ע"ה.

מאמר רז"ל: זח"ג רפ, א.

באגרת הקדש הידועה: נדפסה בכתר שם טוב בתחלתו.

להבעש"ט, שכשיפוצו מעינותיו חוצה קאתי מר דא מלכא משיחא.
בכבוד ובברכה לבשו"ט.

ח'תרצ

ב"ה, ו' מ"ח, תשכ"ד
ברוקלין

ב"כ משפחות עולי מרוקה אשר בכפר חב"ד, מיסודו
ובהנהלתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה:

במענה למכתבם ממוצש"ק פרשת בראשית
... ובהמשך לסיום מכתבם אשר חותמים בשעת לימוד הזהר הק',
בטח מפרשת השבוע פרשה בראשית,

ידועים דברי הזהר (י"א ע"ב) בראשית ברא אלקים הדא הוא
פקודא קדמאה דכלא, ואקרי פקודא דא יראת ה' וכו' יראה דאהי עיקרא
למדחל בר נש למאריה בגין איהו רב ושליט עיקרא ושרשא דכל עלמין,
וכולא קמיה כו' ראשית דעת אקרי וכו' ודא עיקרא ויסודא
לכל שאר פיקודין דאורייתא וכו' עיין שם בארוכה.

שעל פי האמור מובן וגם פשוט, שצריכה להיות הידיעה ובלשון
הזהר יראת ה' ראשית דעת, איך דאיהו רב ושליט עיקרא וכו' ידיעה
במדה שהתורה קוראה לזה ידיעה, שזה בא אך ורק בלימוד באופן
דקביעות עתים בלימוד, כלימוד כל חלק מתורתנו תורת חיים.

והרי זהו ענין תורת חסידות חב"ד, וכמבואר בכ"מ ומהם בקונטרס
לימוד החסידות לכ"ק מו"ח אדמו"ר, עיין שם בארוכה.

ויהי רצון אשר יבשרו טוב בכל האמור וכסיום וחותרם מכתבי זה,

והרי קביעות עתים בלימוד פנימיות התורה דברי אלקים חיים
מוסיפה בברכת ה' מחיי החיים בהמצטרך לכל אחד ואחת עליהם נאמר
ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום.

בברכה.

ח'תרצא

ב"ה, יום ה' לפי שכרך הרבה מאד, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

אל קהל עדת ישורון חובבי ומוקירי תורה ומצוה
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה:

ווי אין פריערדיגע יארן, איז אויך הייאר — און צוואר היינט אוונט — פארגעקומען א צוזאמענטרעפונג פון עסקני הישיבה אלס התחלה און אריינפיר צו דער פארשטייענדער יערלעכער אונטערנעמונג פאר מרכז הישיבות תומכי תמימים ליובאוויטש, כ"ב כסלו הבע"ל. בא דער געלעגנהייט האב איך זיך אפגעשטעלט אויף דער פרשת השבוע, אין איינקלאנג מיט דעם ווארט פון דעם אלטן רבין בעל התניא והשלחן ערוך — וואס הייאר איז געווארן 150 יאר זינט זיין הסתלקות — אז „איד דארף לעבן מיט דער צייט“, דאס הייסט, לויט די אנווייזונגען פון דער פרשת השבוע. איינע פון די נקודות וועלכע זיינען בארירט געווארן, וויל איך דא אונטערשטרייכן, און דאס איז:

בשעת דער אויבערשטער האט געזאגט צו אברהם אבינו **שכרך הרבה מאד** — „דיין באלוינונג איז זייער גרויס“, האט אברהם אבינו געענטפערט, אז ווי קען ער אויפנעמען דעם שכר, אויב ער איז קינדערלאז, און זיין יורש איז אליעזר? דערביי האט אברהם אבינו שטארק געלויבט אליעזר'ן אלס דער וועלכער איז דער פארוואלטער פון זיין הויז, וואס האט אנגעפירט זיינע מלחמות און האט פארשפרייט זיין (אברהם'ס) תורה, ווי אונזערע חכמים זכרונם לברכה באמערקן אויף די ווערטער „בן משק ביתי גו'“.

לכאורה איז ניט פארשטענדלעך פארוואס אברהם אבינו, אויסדריקנדיג זיין ניט-צופרידנקייט דערמיט וואס זיין קנעכט אליעזר

ח'תרצא

חלקה נדפס בלק"ש ח"י ע' 201 והושלמה עפ"י צילום האגרת.
חכמים... באמערקן: יומא כח, ב.

וועט זיין זיין יורש, האט ער אים פונדעסטוועגן אזוי שטארק געלויבט דערביי. דאס דערקלערט זיך אבער דערמיט, וואס כאטש אליעזר האט טאקע געהאט זייער גרויסע מעלות, האט אברהם אבינו געוואלט אז זיין יורש זאל זיין דווקא זיינער אן אייגענער זון; אנדערש קען דער **המשך** — די פארזעצונג און פאראייביקונג פון אלץ וואס אברהם האט מיט זיך פארגעשטעלט — ניט זיין געזיכערט.

דערמיט ווערט אונטערגעשטראכן, אז דער אמת'ער שכר פון א מענטשן איז ווען אלע זיינע דערגרייכונגען און אויפטואונגען אין זיין לעבן גייען אריבער און ווערן פארגעזעצט דורך זיינע קינדער און אייניקלעך; בלויז דאן ווערן די אלע דערגרייכונגען פארפאלקאמט און האבן אן אמת'ע און דויערנדע ווערט.

עס איז די הייליגע פליכט פון יעדן אידן און יעדער אידישער פרוי צו זארגן דערפאר, אז די גרויסע גייסטיגע ירושה פון אברהם אבינו זאל אריבערגיין און פארגעזעצט ווערן דורך די אידישע קינדער. יעדן טאג, אין דער פרי ביים אנהויבס טאג און באנאכט ביים שלוש פון דעם טאג, זאגן מיר אין קריאת שמע — **ושננתם לבניך**. דאס הייסט, אז אנהויבנדיק דעם טאג דארף א איד געדיינקען דעם גוטלעכן באפעל צו זארגן פאר דעם חינוך על טהרת הקדש פון די **קינדער** און **תלמידים** (ספרי, ואתחנן), און נאכן פארענדיגען דעם טאג דארף מען זיך ערשט אפגעבן א דין'חשבון ווי מען האט די דאזיגע פליכט דערפילט.

בלויז געציילטע וואכן זיינען געבליבן צום יערלעכן דינער פון מרכז השיבות תומכי תמימים ליובאוויטש. עס איז שוין ב"ה פיל יארן ווי די ליובאוויטשער ישיבות און ליובאוויטשער תלמידים דערפילן דעם ושננתם לבניך מיט גרויס מסירות נפש אין אלע טיילן פון דער וועלט. עס איז צו האפן, אז די עסקני הישיבה וחובבי תורה ומצוה בכלל וועלן אויך ארויסווייזן מסירות נפש, וואס אין דעם פאל מיינט עס בלויז מסירות הרצון, דעם גוטן ווילן צו אויסניצן די דאזיגע געציילטע וואכן און פארשטארקן זייערע באמאונגען פאר דער פארשטייענדער יערלעכער אונטערנעמונג, וואס איז איינע פון די הויפט שטיץ-זיילען פון דער צענטראלער ישיבה תומכית-תמימים ליובאוויטש.

בזכות זה וועט יעדער איינער און איינע פון די טוער און שטיצער
זוכה זיין אז עס זאל מקויים ווערן די גיטלעכע הבטחה **שכר הרבה**
מאד, און אין דער עיקרדיגער נקודה דערפון — צו האבן אמת-אידישע
נחת פון די אייגענע קינדער און אייניקלעך שיחיו, לאורך ימים ושנים
טובות בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות

מנחם שניאורסאהן

ח'תרצב

ב"ה, ט' מ"ח, תשכ"ד
ברוקלין

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה שמעון משה שי

שלום וברכה:

מאשר הנני קבלת מכתבו ממוצש"ק ע"ד קבלת משרת מגיד שיעור
בישיבת אח"ת בראשון לציון.

ויהי רצון אשר יזכה ויצליח להעמיד תלמידים שכל רואיהם יכירם
כי הם זרע ברך ה'.

והרמז בזה, ברך, מלשון בריכה והמשכה, ה', ה' הווה ויהי כאחד,
זרע, אשר ימשיכו בכל מקום היותם הלמעלה מן הטבע שישנו בטבע,
לגלות האלקות אשר בעולם, ועד שיהי' כפרשת שבוע זה, אל עולם, ולא
אל העולם, שאין העולם מציאות בפ"ע, וק"ל.

ח'תרצב

מו"ה שמעון משה שי: דיסקין, בני ברק. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ח ו'תרעה. חט"ו
ה'תשסג.

ברך .. והמשכה: ראה תרא מקץ לז, ג. ובכ"מ.

ח' .. כאחד: שעהי"א פ"ז (פב, א). וראה סה"מ מלוקט ח"ד ע' ג ובהנסמן בהערה 8.

אל .. העולם: ראה לקרית תבוא מב, ד. מג, ג. המשך תער"ב ח"א פקליג. ועוד.

משא"כ המתקוממים על קיום הנשמה וערכי הנשמה — הם גם מבית וגם מחוץ, וקשה הסכנה מבית. וכן מוצאים אנו במעשה אבות סימן לבנים, כמסופר בפרשה ובמדרש בדבר נסיונות אברהם אבינו עקב מזימות נמרוד ועוג ואבימלך וכו', וגדול מהם הנסיון בשילוח ישמעאל והגר, שכאן היתה הסכנה מאלו שהיו בביתו של אברהם. ומשום כך, אף שלידתו של יצחק היתה למעלה מדרך הטבע, הנה בהנוגע להדרכתו והנהגתו לא היי יכול לסמוך על הנס, והיי מוכרח לנקוט באמצעים בדרך הטבע, אמצעים חריפים היפך מדתו של אברהם אבינו היא מדת החסד, אף שמדה זו היתה עיקר גדולתו ומהותו, עד שהקב"ה אמר לו אל ירע בעיניך גוי, כי (דוקא עיי"ז) ביצחק יקרא לך זרע.

ומכאן ההוראה שאין לירתע מפני אלו הטוענים שלמען השלום, או האחדות כלפי חוץ וכו', יש לשתוק ולהבליג, ולא לאחוז במלחמת מגן ואין צריך לומר במלחמת תנופה נגד המהרסים ומחריבים. ולא היא, ואדרבה. עת לעשות היא, להגן וללחום מלחמתה של תורה, תורת אמת, שאמת פירושה שאין בה פשרות. ולא די בהגנה בלבד, אלא צריך סוף-סוף להציל גם נשמות התועות ולהעמידן על דרך האמת, דרך התורה והמצוות בחיי היום-יום, ובנקודה העקרית — לחזק ולהרחיב את חינוך בני ובנות ישראל על טהרת הקדש, חנוך מסורתי אמת בלי פשרות.

ויהי רצון אשר חפץ ה' בידם יצליח לאזור חיל במלחמתה של תורה ומצוותי, מלחמת מגן ומלחמת תנופה כנ"ל, אף כי בדרכי התורה שדרכי דרכי נועם, למען הציל נפשות בני ובנות ישראל בכל מקום שהם, אשר כל נפש מהם — עולם מלא היא.

בכבוד ובברכת הצלחה.

במעשה אבות: ראה ס' השיחות תשנ"ב ח"א ע' 79 ובהנסמן בהערה 82.

מלחמתה של תורה: מגילה טו, ב.

אמת... פשרות: ראה גם לעיל חכ"ב אגרת ח'תר"ד (ע' תלה) ובהנסמן בהערות שם. לקמן

ח'תשצא. ח'תתס"ה.

כל נפש: ראה סנהדרין לו, א.

ח'תרצה

ב"ה, י"ז חשוון, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ הרב שלמה שיי לורינץ

שלום וברכה:

באיחור זמן רב קבלתי מכתבו עם המצורף בו בהנוגע לדבריו של ח.כ. ונאום כתי"ר שיי, ות"ת על שימת לבבו לשלחם לי.

בעוה"ר הרי צרות האחרונות משכחות — עכ"פ בזכרנו של הציבור — את הראשונות, כוונתי בעיקר להתופעות בירושלים עיה"ק ת"ו, אף שבדאי כבר נוכחו הכל אשר מקור כל תופעות אלו אחד הוא, שלכן גדולה התמי' עוד יותר על העדר תגובה מתאימה, ואת"ל לא רק שחסר קצת למאה אחוז של התאמה, אלא הרבה הרבה יותר מזה.

פשוט שלנגד עיני דבר המשנה אל תדין את חברך כו', ומשתדל אני על יסוד הציווי ללמד זכות וכו' ולשנונו עוה"פ ועוה"פ. אבל לאחר כל זה עדין הקושי בתקפה עומדת.

ויהי רצון אשר אשר סוף סוף יבואו בני ישראל בקישור מכתבים איש לרעהו אך ורק בנוגע להעלאה בקדש מטוב אל המובחר וכו', ובלשון רבינו הזקן, בעל התניא והשו"ע, שהשנה היא שנת הק"ן להסתלקותו, בנוגע לאחרית הימים, ש"אזי לא יהי עסק התורה והמצוות לברר בירורין, כי אם ליחד יחודים עליונים יותר". והרי גם בעקבתא דמשיחא, סוף הגלות, אף שעדין עוד קודם אתחלתא דגאולה, צריך להיות משהו מעין זה, וכמנהג ישראל המקובל אשר בערב שבת כבר טועמים ממאכלי שבת קדש.

בכבוד ובברכה.

ח'תרצה

דבר המשנה: אבות פ"ב מ"ד.

הציווי: אבות פ"א מ"ו.

ובלשון רבינו הזקן: אגה"ק סכ"ו (קמה, א).

וכמנהג ישראל: ראה גם לק"ש ח"כ ע' 173. ושי"נ.

מוסגי"פ העתק מכתב כללי לראש השנה, שתכנו מתאים לכל השנה,
ותקותי שיענין את כתי"ר.

ח'תרצו

בי"ה, י"ח מ"ח, תשכ"ד
ברוקלין

שלום וברכה:

במענה למכתבו מיום הראשון.

בעת רצון יזכירו את בנו ש"י על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו.

ולכתבו בנוגע לגידול וכו' שלא נתפתחו וכו'

יש לשאול הרופא המטפל, האם אין זה תוצאות מרפואת קרטיזון
שלקח זה זמן רב, ואין זה רק לפלפול בעלמא כי אם נוגע לכאורה גם
בהנוגע להטפול בעתיד, האם להמשיך בזה וכן בהנוגע לקביעת התרופות
לתקן תוצאות האמורות כמובן.

ויהי רצון שיבשר טוב בטוב הנראה והנגלה בנוגע לכל אחד אודותם
כותב.

והרי באים אנו מפרשת שבוע וירא וגו' לרפאות הצריכים לרפואה,
וק"ל.

בכבוד ובברכה.

מכתב כללי: דלעיל חכ"ב אגרת ח'תרע"ט.

ח'תרצו

שלא נחפתחו: אברי המין.
מרפואת קרטיזון: ראה גם לקמן אגרת ח'תש"ח.

ח'תרצז

בי"ה, כ"ד חשון, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

לכבוד ד"ר יוסף שי' שכטר

שלום וברכה!

הנני לאשר בתודה רבה קבלת החוברת „לימודי היהדות בחינוך
העל-יסודי" וכן המאמר שלו. ותקותי אשר גם בעתיד ישלח לי פרסומיו
שחושב שיענינו אותי.

אף שלא הי' פנאי לעיין בחוברת כדבעי, אבל ראיתי את המקום
שהקציב לפרק „הוראת החסידות בזמננו" והנו לגמרי לא מספיק בערך
חשיבות הענין, וכמו שמתחיל הפרק בעצמו שיש להקדיש הרבה זמן ומרץ
לאותם הפרקים בספרותנו **הנוגעים באופן נפשי לאדם** (הדגשתו של
המחבר). והרי פרקים אלו, באופן סיסטמתי ומרוכז נמצאים בעיקר
בספרות החסידות.

ועוד נקודה המבליטה עוד יותר את הצמצום בפרק האמור, כי
הנושא הוא חדש בעד כמה וכמה מורים ולא ראה הרבה אור בספרות
החינוך, משא"כ תוכן כמה וכמה פרקים של החוברת שנדונו כבר בהרבה
ספרים וביתר אריכות. מובן שאין כוונתי ח"ו לחפש מגרעות, ולא נאמרו
הדברים אלא בתקוה שבהזדמנות המתאימה ימצא הענין תיקון וזכות
הרבים תלוי בו.

בכבוד ובברכה.

בקשתי את המזכירות שלי לשלוח לו מפרסומינו.

ח'תרחצ

ב"ה, כ"ה מרחשון, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ מוה"ר אלימלך שיי

שלום וברכה!

נעם לי לשמוע ממרת . . . על דבר היחס הלבבי שהראה לה במשך כל הזמן, ובפרט עכשו שנמצאת במבוכה ועומדת בפני שנוי במצבה לשוב לאה"ק ת"ו ונצרכת לעידוד ולעזר במיוחד.

ואף ששכר מצוה מצוה ואין צורך בתודה של בשר ודם, אבל רצוני להביע קורת רוחי בראותי מידת אהבת ישראל מתבטאת בפועל, במעשה הוא עיקר, שבמיוחד הודגש גודל ענין זה בתורת החסידות בכלל, ובחב"ד בפרט, על ידי רבנו הזקן בעל התניא והשלחן ערוך, אשר השנה היא שנת הק"ן להסתלקותו.

ויהי רצון שגם בתלמידיו ומושפעייו של כת"ר תהי' ניכרת מידה זו דאהבת ישראל במעשים בפועל, להשפיע בסביבתם בהחזקת היהדות המסורתית, שזהו הביטוי הפנימי של אהבת ישראל על ידי פעולה המביאה את המושפע לחיי עולם הבא ועולם הזה, נוסף על אהבת ישראל בטובה גשמית כפשוטה.

בכבוד ובברכה.

ח'תרחצ

מוה"ר אלימלך: סילבר.

ששכר מצוה: אבות פ"ד מ"ב. וראה גם לקמן אגרת ח'תתכו, ובהנסמן בהערות שם. במעשה הוא עיקר: אבות פ"א מ"ז.

ח'תרצט

בי"ה, כ"ה חשון, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר יוסף שי דקל

שלום וברכה:

אחרי הפסק ארוך, אף שבינתיים קבלתי פ"ש מכי, נעם לי לקבל מכתבו מ"ד מרחשון, וכן הספר „התפשטות הנשק הגרעיני בעולם". ות"ח בעד שימת לבבו, ותקותי שגם להבא ימציא לי פרסומיו לרבות הספרים שהופיעו בינתיים, כי בידעי מרצו וכו' הרי בודאי מאז משלוח האחרון הוציא לאור כמה וכמה ספרים.

במה שכותב במכתבו הקודם, שהעתק ממנו מצרף גם במכתבו זה, בענין החלל שנוצר עם פטירת ר' פנחס ע"ה אלטהויז ועל הצורך למלא חלל זה, מובן שצדק בזה, אבל לדאבונו אינו ענין שאפשר לפתור על ידי אמירה למי שהוא קום ועשה. כי התפקיד קשור בהרגש הלב, ואינו ניתן למינוי מבחוץ, אלא לאחרי שיתראה משהו ראוי ומתאים לזה. ותקותי שבמשך הזמן בודאי יימצאו כאלה, ויהי רצון שיהי בהקדם, כיון שהוא נחוץ מאד, כמו שכי כותב.

ובעמדנו בימים שלפני חודש כסלו, חודש הגאולה, אאחל לכי בתוככי כללות עמנו גאולה מכל עניינים המבלבלים, בכדי שכל אחד מאתנו יוכל למלא תפקידו מתוך בריאות הנכונה ובשמחה וטוב לבב.

בכבוד ובברכה.

ח'תרצט

מר יוסף דקל: אגרות נוספות אליו – לעיל חכ"ב ח'תקצו, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ח'תשנא. ח'תתלא. ח'תתקכח. ח'תתקעא.
החלל... אלטהויז: ראה גם לעיל חכ"ב אגרת ח'תרל.

ח'תש

ב"ה, כ"ו מ"ח, תשכ"ד
ברוקלין

שלום וברכה!

במענה למכתבו, בו כותב ע"ד ביקור רפואי, כנראה מלפני זמן, אשר
על יסוד זה אמר הרופא, שכאילו זוגתו תח"י אינה בת בנים.

ואינו כותב כל הפרטים בזה, וכיון שכמה טפולים רפואיים חדשים
נתגלו לאחרונה ובפרט בשנים הכי אחרונות, מהנכון שיפנו עוד הפעם
לרופא מומחה במקצוע זה, ולשאלו היש בחידושים האמורים השייך גם
אליהם.

וכיון שתמיד זקוקים לברכת השם יתברך שהוא נותן התורה ומצוה
המצוה, מובן שצריכה להיות ההנהגה בחיי היום יומים מתאימה
להוראות תורתנו תורת חיים ובקיום מצותי עליהם נאמר וחי בהם,
ובפרט — דיוק בשמירת חוקי ודיני טהרת המשפחה (נדה, הפסק טהרה,
טבילה במקוה כשרה וכו'), וגם לברר אם אין בזה חסרון ידיעה שמביא
לחסרון בקיום [שאת זה צריכים לברר אצל מורה הוראה], שזהו הדרך
לקבלת ברכת השם ובפרט במצב כהאמור.

כשיכתוב בדיוק השמות שלו ושל זוגתו בצירוף שם האם של כל
אחד מהם בלשון הקדש — שכן נוהגים להזכיר בתפלה — יזכירם
בתפלה להאמור.

לשאלתו דעתי בנוגע לאמוץ (אדאפטירונג) ברוב פעמים ההנהגה עם
הילד שמאמצים הוא, מבלי לגלות לו שאינו מיוצאי חלציהם, ובכל אופן
ההנהגה עמו — כיוצאי חלציהם ממש, שזהו מביא לידי איסורים דחבוק
ונישוק (המותרים רק בין בנים להוריהם ממש, ולא של אלו המקבלים
ילד לחינוך). והמובא בספרים על דבר גידול יתום בביתו, הרי זה מובן

ח'תש

נדפסה בלקריש ח"י ע' 470 והושלמה עפ"י העתקה.
ובפרט... המשפחה: ראה גם לעיל אגרת ח'תרפז, ובהנסמן בהערות שם.
דעתי בנוגע לאמוץ: ראה גם לקמן אגרת ח'תשסו. ח'תשעב. ח'תתמד. ח'תתקכד.
ח'תתקנד.

שרק באופן שנוהרים באופן הדרוש בכל הנ"ל. וזהו מדברים הכי קשים, ורק כשבטוחים להזהר כדרוש — יש מקום לשאלת אמוץ.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

נ.ב. במזכירות שלי אין כותבים צרפתית ולכן בא המענה בלשון הקודש, אבל הוא יכול לכתוב גם להבא צרפתית כיון שקורא הנני שפה זו.

ח'תשא

ב"ה, כ"ח מ"ח, תשכ"ד
ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ רב פעלים ובעל מרץ מו"ה ירמיה ש"י

שלום וברכה:

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ג מ"ח עם המצורף אליו, ובודאי בינתים נתקבל גם המברק ברכה, ויהי רצון שעל פי הכתוב בהמברק יבשר טוב בזה בטוב הנראה והנגלה וכן מהטבת הבריאות ומהרפואה.

נעם לי לקרות מפעולותיו בקהלת בעריא, ויהי רצון שתהי' זה התחלה טובה לפעולות בכיוון הדרוש ובאופן דמוסיף והולך מוסיף ואור, והרי זכות הרבים מסייעתו ובפרט שפעולות כאלו ה"ה אהבת ישראל טובתם הרוחנית וגם הגשמית, וכמבואר בתורת החסידות [מתחיל מהבעש"ט ותלמידיו ולכל לראש רבנו הזקן — אשר השנה שנת המאה וחמשים להסתלקות הילולא שלו —] איך דאהבת ישראל אהבת תורה ואהבת השם, חד הוא . . .

בברכה לבשו"ט בכל האמור ולפעולות בעניני דחדש כסלו חדש הנסים והגאולה בנקודתם הפצת המעינות חוצה.

ח'תשא

מו"ה ירמיה ש"י: אלא, יהניסבורג. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י ג'שיג, ובהנסמן בהערות שם.
דאהבת ישראל: ראה גם לעיל חכ"ב אגרת ח'רכט, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ח'תשכה.

ח'תשב

ב"ה, ראש חודש כסלו, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הווי"ח אי"א נו"מ בחור מעם ומורם מעם ודורש טוב
לעמו בעל מדות תרומיות ענף עץ אבות מו"ה שניאור זלמן
שליט"א

שלום וברכה!

בקשר עם יום הולדתו הנני בזה להשתתף עם כל המברכים את כ' לאריכות ימים ושנים טובות ופוריות. ויהי רצון שינצל כל אפשרויות להחזקת היהדות המסורתית והפצת מעינות חב"ד, שבניצול הכשרונות והאפשרויות הרי הם הולכים ומתרבים. כי הנשמה היא בצלם ודמות אדם העליון, והגוף הוא מעין ודוגמת הנשמה, ורואים בגוף שכל משתמשים ומתעמלים באבר מן הגוף — כן יתפתח ויגדל כוחו, והוא הדין בכוחות הנפש, וכן הוא בניצול האפשרויות — שהמנצל אותן במילואן מזמינים לו מלמעלה כהנה וכהנה. ואם תמצא לומר זהו ענין מי שיש לו מנה רוצה מאתים — ברוחניות, שאין הכוונה עונש שלעולם לא יהי לו לאדם סיפוק רוחני, אלא אדרבה כיון שרכש „מנה" מזכים אותו ברצון חזק לרכוש „מאתים", ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

עדין לא עניתי לך על כמה נקודות במכתבו הקודם, ובהן ענין נטיעת יער על שם רבנו הזקן וכו'. אבל, כרשום בזכרוני, עלתה שאלה זו באחת משיחתינו בהיותו כאן, ואז הבעתי תמהוני שבשעה שדתנו ותורתנו חובקות זרועות עולם, עולם כפשוטו ועולם קטן זה האדם, על כל עניניו ופרטיו ופרטי פרטיו, גם המאורעות השמחים וגם אלו שהם להיפך ח"ו,

ח'תשב

חלקה נדפס בלקו"ש חכ"ג ע' 535 חלקה בחכ"ב ע' 311 והושלמה עפ"י צילום האגרות. מו"ה שניאור זלמן: שזר. אגרות נוספות אליו — לעיל ח'תרפב, ובהנסמן בהערות שם. הנשמה... והגוף: ראה גם סה"מ מלוקט ח"ב ע' קד. ושי"נ. ורואים בגוף: ראה גם לקמן אגרת ח'תשלא. מי שיש לו מנה: ראה קה"ר פ"א, יג. נטיעת יער... רבנו הזקן: בקשר לשנת הק"ן להסתלקותו. נטיעת יער: ראה גם לקמן אגרת ח'תשלא. ועולם קטן: תנחומא פקודי ג.

הרי למה לנו לחזור על פתחי עניים ולמצוא איזו זמורת זר על מנת לנטעה בכרם בית ישראל. ולכאורה לא מצאתי לעת עתה ענין דנטיעת יער על שם מישהו לא בדיני ישראל ולא במנהגי ישראל שמנהג ישראל תורה הוא, אף שנמצא ענין דבנית בנין ובדוגמת יד אבשלום וכיו"ב.

מובן שהמסופר בדברי חכמינו ז"ל (גיטין נז, א) על דבר נטיעת ארז בלידת בן או בת ישראל וכולי, אינו מסוג האמור. וכן תענית (יד, ב) ש"ב יח, ו. ולהעיר מפיאה רפ"ז. — בכל אופן עד שאמצא יסוד להאמור הנני מסתייג מחוות דעת בזה.

ברם ידעתי גם ידעתי שכמה דרכים למגביות כסף וכמה מהן אין להם יסוד במנהגי ישראל, ובחלק מהן רק הנפש היפה סובלתן, ולא גרע ענין דנטיעת יער מהן, ואדרבה הרי תועלת בזה בשטח החקלאות וכולי. בכל זה, בשים לב לתכונת בני דורנו, אשר כשרואים דבר הנעשה ונכפל כמה פעמים מקדשים אותו, ולא עוד — אלא קדושה יתרה, הרי זה לדעתי עכ"פ נכנס בגדר דאבק דלא תוסיף (ובפרט שברוב הפעמים התוצאות מעבירה על לא תוסיף — עבירה על לא תגרע).

כמובן אינני מפרסם יחסי האמור לשתילת אילנות באה"ק ת"ו על שם מישהו, שהרי אין עניני כלל לגרום היזק למגבית וכולי. וזה הי' אחד הטעמים שהססתי עד היום לכתוב גם לכי כל הנ"ל, אבל כיון שכי נגע בענין זה ובפרטיות לפי ערך, באתי בכתובים כנ"ל.

— אמנם מצאתי בש"ס ענין הנטיעה ובריבוי (ב"ב יד, א) ולכאורה שייכות בזה להאמור, עפ"י יש מפרשים שם — שבזה קיים מצות ישוב ארץ ישראל (אלא ששם המדובר באילנות נושאי פרי, כרמים, משא"כ אילני סרק (תמיד כט, ב). ולהעיר ממשנה סוף ערכין). ולא עוד אלא שהפליגו חכמינו ז"ל בכגון זה במדרש רבה פ' קדושים (כה, ג), אבל גם הנ"ל אינו מעין המדובר, נטיעה לשם זכרון של איש פלוני או מאורע פלוני.

ב) מובן שבכללות התלהבתי להענין דישוב חב"די בסביבות צפת-מירון, אלא שלע"ע חסרים לי כל פרטים בזה, ובעיקר — בנוגע לסוג האנשים המסוגלים להתיישב שם המתאים לעולי רוסיא. ועוד זאת, שמר

שמנהג ישראל: נסמן בלקו"ש חכ"ב ע' 56 הערה 2.

דלא תוסיף... לא תגרע: ראה גם לקו"ש חט"ו ע' 491. חכ"ב ע' 288.

שהפליגו חכמינו: ראה גם לעיל חכ"ב אגרת חיתקסה.

שלמה שיי מדנצ'יק מנצל שהותו כאן למען כפר חב"ד הנוכחי, „ואין מערבין שמחה בשמחה". ותקותי אשר בעתיד הלא רחוק עכ"פ אבוא עוה"פ בכתובים עם כי בנקודה זו.

ג) מובן וגם פשוט שמעניינים אותי כל הפרטים בנוגע לביתו ומשרדו וכו'. ולפלא שכותב שאיננו בטוח אם באלול ארצה לקרא ע"ד זה במפורט, שהרי בכגון זה אדרבה — חודש שהוא חתימת וסה"כ דשנה העוברת והכנה לחדש תשרי והשנה הבאה דווקא מסוגל לעניינים אלו, ותקותי שגם זה אקרא במכתבי כי הבאים, וארשה לעצמי להוסיף שגם בזה כל הרבוי והפירוט לשבח.

ובעמדנו בראש חודש הגאולה אביע איחולי לגאולת הפרט ולגאולת הכלל ולגאולת הציבור אוכלסא שבא"י — ברכות נח, א — ויהי רצון שיהי בעגלא דידן.

בכבוד ובברכה

מ. שניאורסאהן

מצו"ב שהו"ל ז"ע.

ח'תשג

ב"ה, בי כסלו, תשכ"ד
ברוקלין

האברך עזרא בנימין שיי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום השני והקודמו, במ כותב ע"ד אופן הסתדרותו בנוגע למקום לימודו סדר לימודו וכו'.

ואין מערבין: מ"ק ח, ב.

ח'תשג

האברך עזרא בנימין שיי: שוחט. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ב ח'תריט, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ח'תשעז. ח'תתפח.

ויהי רצון שילמוד בהתמדה ושקידה תורת הנגלה והחסידות וכהוראת חז"ל הלימוד יביא לידי מעשה קיום המצות בהידור, והובטחנו אדם מקדש עצמו מעט מלמטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה.

ולאמיתתו של ענין, הרי ככל שלא יקדש אדם עצמו מלמטה, הרי זה מעט בערך ה"מקדשין אותו מלמעלה",

ויהי רצון שיבשר בשו"ט בכל האמור ובפרט שנמצאים אנו בחדש כסלו ומתקרבים לחג הגאולה י"ט כסלו ר"ה לחסידות ולדרכי החסידות.

בברכת חג הגאולה

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ש.מ. סימפסון
מזכיר

ח'תשד

ב"ה, ב' כסלו, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

מר משה אברהם ש"י יפה

שלום וברכה!

שמחתי לקבל פ"ש מכי על ידי אנשי כפר חב"ד ושמחתי לשמוע מהם ע"ד הסיוע שנותן להם בעניני הכפר ומוסדות חב"ד. ברם לא היתה לי הפתעה בזה, בידעי צור מחצבתו, אבל כמובן שנעים לשמוע זאת עוד הפעם ובפירוש.

בטחוני חזק שכי לא רק ימשיך בכיוון זה, אלא עוד יוסיף כהנה

וכהוראת חז"ל: קידושין מ, ב.
והובטחנו: יזמא לט, א.

ח'תשד

מר משה אברהם יפה: ירושת"י. אגרות נוספות אליו – לעיל חט"ז ויט. לקמן ח'תתנג.
בטחוני: בהבא לקמן ראה גם אגרת שלאח"ז.

וכהנה, כציווי חכמינו ז"ל מעלין בקדש, והרי כל צווי של תורה הוא גם נתינת כח.

ועל פי הדגשת רבנו הזקן, בעל התניא והשלחן ערוך, שהשנה היא שנת המאה וחמשים להסתלקותו, בענין השגחה פרטית וניצול כל הכוחות שהעניקה ההשגחה העליונה, כל אחד לפום שיעורא דילי, תקותי שכי בטח ינצל כל השפעתו במילוי התפקיד העקרי של כל יהודי, כסגנון חכמינו ז"ל, אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני — בהפצת היהדות המסורתית בכלל, ובסיוע לפעולות אנשי חב"ד באה"ק ת"ו בפרט.

ובעמדנו בחודש הגאולה, גאולת רבנו הזקן בי"ט בו, אביע לכי ולכל אשר לו איחולי הלבביים לגאולה מכל ענינים המבלבלים בגשם וברוח, לעבוד את ה' בשמחה ובטוב לבב.

בכבוד ובברכה.

ח'תשה

בי"ה, ב' כסלו, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ רב פעלים וכו' הרב חיים שי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי פ"ש מכי על ידי אנשי כפר חב"ד ולשמוע מהם על דבר הסיוע שנותן להם בעניני הכפר ומוסדות חב"ד. ואף על פי שלא הופתעתי מידיעה זו, בהכירי אישית את כבוד אביו הגאון הרב הראשי זכרונו לברכה, ויחסו הטוב והמסור לעניני ליובאוויטש, אשר בלי ספק

כציווי חכמינו: ברכות כח, א. וש"נ.

כל ציווי... נתינת כח: ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 308 ובהנסמן בהערה 55.

כסגנון חכמינו: משנה וברייתא סוף קידושין.

ח'תשה

הרב חיים שי: הרצוג.

אביו הגאון הרב הראשי: יצחק אייזיק.

לא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

נטע גם בבניו שיחיו, אבל כמובן שהי' לי לקורת רוח מיוחדת לשמוע על דבר זה עוד הפעם ובפירוש.

ובטחוני חזק שכי' לא רק ימשיך בזה, אלא יוסיף כהנה וכהנה, כציווי חכמינו ז"ל מעלין בקדש, שככל ציווי התורה הוא גם נתינת כח.

ובפרט על פי הדגשת וביאור רבנו הזקן, בעל התניא והשלחן ערוך, שהשנה היא שנת הק"ן להסתלקותו, בענין השגחה פרטית וניצול כל הכוחות שהעניקה ההשגחה העליונה, כל אחד לפום שיעורא **דילי**, בודאי ינצל כי כל השפעתו במילוי התפקיד העקרי של כל יהודי, כסגנון חכמינו ז"ל אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני — בהפצת היהדות המסורתית בכלל, ובסיוע לפעולות אנשי חב"ד באה"ק ת"ו בפרט.

ובעמדנו בחדש הגאולה, גאולת רבנו הזקן ביי"ט בו, אביעה לכי ולכל אשר לו איחולי הלבביים לגאולה מכל ענינים המבלבלים בגשם וברוח, וכנ"ל לשמש את קונו בשמחה ובטוב לבב.

בכבוד ובברכה.

ח'תשו

ב"ה, ה' כסלו, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר יונה ש"י כסה

שלום וברכה!

בנועם נודעתי על דבר השתדלותו של כי' בנוגע הקצבת המגרש לשיבת תורת אמת בירושלים עיהקת"ו. ואף על פי שבענין כגון זה, ובפרט לדכוותי, אין צורך בהבעת תודה, שהרי הענין עצמו כלו אומר כבוד, אבל רצוני להביע הנחת רוח שגרמה לי ידיעה זו.

באחת ההתועדויות של זמן שמחתנו הי' כאן אורח מאה"ק ת"ו שאמר שהוא ממקורבי כי', וסיפר על דבר פעולותיו של מר בסיוע

כציווי חכמינו: ברכות כח, א. וש"נ.

שככל ציווי: ראה גם אגרת שלפנ"ז, ובהנסמן בהערות שם.

כסגנון חכמינו: משנה וברייתא סוף קידושין.

למוסדות חב"ד. וכיון שזמן שמחה הוא עת רצון למעלה ולמטה הבעתי
איחולי הלבביים שכי ילך מחיל אל חיל בכללות עניניו וביחוד בעזרתו,
הלוך ומוסיף, לעניני חב"ד, ויהי רצון שתחול הברכה בהנוגע למגרש
לתורת אמת בפרט.

והרי שנה זו, שנת הק"ן להסתלקותו של רבנו הזקן בעל התניא
והשלחן ערוך, היא שנת סגולה לכל פעולה טובה בהחזקת והרחבת
המוסדות הקי המתנהלים ברוחו של מחולל שיטת חב"ד.

וזכות הרבים מסייעתו.

בכבוד ובברכה.

ח'תשו

ב"ה, יום ו' ערש"ק לסדר בית אלקים וזה שער השמים, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

צו אלע אנטיילנעמער אין דער חגיגה פון הנחת אבן היסוד
וחנוכת בית הכנסת החדש דק"ק בית הכנסת דחסידיים
ביוהנסבורג,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

עס האט מיר געפרייט צו באקומען די ידיעה וועגן דער
פארשטייענדער פייערונג, ביום א', ט"ו כסלו, הבע"ל. דער אויבערשטער
זאל העלפן, אז עס זאל זיין בשעה טובה ומוצלחת, און אז די נייע שול
זאל דינען סיי אלס **בית-כנסת** און סיי אלס **בית-מדרש** — וואו קדושה
און באגייסטערונג קומען צום פולן אויסדרוק, סיי אין דאוונען מיט
חסידישער ווארעמקייט און לעבעדיקייט, סיי אין לערנען תורה, נגלה און
חסידות, און צו אלעם ערשטן די הלכות און דינים וועלכע זיינען נוגע
דעם טאגרטעגלעכן לעבן, אין איינקלאנג מיט דעם גרונטפרינציפ פון
חכמינו ז"ל, אז דער עיקר איז דער קיום המצוות בפועל.

ח'תשו

גרונטפרינציפ פון חכמינו: אבות פ"א מ"ז.

אלעמען איז זיכער באוואוסט, אז דער אלטער רבי בעל התניא והשלח־ערנד פון גרינדער פון חב"ד — וואס הייאר איז געווארן 150 יאר זינט זיין הסתלקות, און וואס די חגיגה פון אייער שול קומט פאר נאענט צו זיין יום־הגאולה, י"ט כסלו — האט זייער פיל כוחות געלעגט איינצושטעלן, אז די שול — בית כנסת ובית מדרש צוזאמען — זאל שטיין אויף דער נויטיגער הויך אין אלע הינזיכטן: בנוגע קדושת בית הכנסת, נוסח התפלה, שיעורי־לימוד ברבים, וכו'. אין אלע דורות, און ספעציעל אין אונזער צייט, איז די שול על־טהרת־הקדש דער יסוד היסודות פאר קיום התורה והמצוות פארן כלל און פארן פרט.

השם יתברך זאל געבן, אז עס זאל מקויים ווערן, אז די נייע שול זאל זיין, ווי אויבנדערמאנט, „בית אלקים וזה שער השמים" אין אלע הינזיכטן.

איך שיק מיין באגריסונג און ברכה צו אלע חברי ומתפללי בית הכנסת דחסידיים, און צו די פארזאמלטע און אנטיילנעמער אין דער גרויסער שמחה של מצוה. דער אויבערשטער זאל אלעמען באגליקן, הם ובני ביתם שיחיו, אין אלץ וואס מען נויטיגט זיך בגשמיות וברוחניות גם יחד.

און אין אנבליק פון דעם יום הגאולה י"ט כסלו הבע"ל — וואס איז אויך פארבונדן מיט דער גאולה און גייסטיגער דערלייזונג פון יעדן איינעם און איינער פון אונז (גאולתנו ופדות נפשנו) — זאל השי"ת שיקן יעדן איינעם און איינער, בתוככי כלל ישראל, א דערלייזונג פון אלע שוועריקייטן און שטערונגען, צו קענען דינען דעם אויבערשטן בשמחה ובטוב לבב, און מיר זאלן אלע זוכה זיין צו דער גאולה השלימה והאמתית על ידי משיח צדקנו בקרוב ממש.

בכבוד ובברכה.

ח'תשח

ב"ה, ח' כסלו, תשכ"ד
ברוקלין

שלום וברכה!

במענה למכתבו מגי' פרשת ויצא,

ת"ח על הבשוי"ט חו"ד הרופא בנוגע לבריאות בנם שי,

ומה שלא עניתי בנוגע לסעודת בר מצוה שהרי עוד זמן רב להחליט
בזה, ועוד ועיקר שבכגון זה ההחלטה תלוי בתנאי המקום האישים
שבסביבתם וכו' ולכן יתייעצו בהתקרב הזמן עם ידידים במקום.

אלא ועיקר שכיון שהפליגו חז"ל בגודל היום של הגיע לגיל מצות,
ופירשו עליו (זח"ב קא, א) מ"ש אני היום ילידתיך, ועיין ג"כ בזהר חדש
פרשת בראשית (י, ג. טו סע"ד), מהנכון ביותר וביותר, שאיך שלא תהי'
החלטתם, הרי ביום זה שנעשה בן י"ג שנה, ידבר הבר מצוה דברי תורה
והתעוררות, במסיבה של לפחות עשרה גדולים, ולאחרי זה תהי' לגימה
עלי אמרו חז"ל גדולה לגימה שמקרכת וכו' ויברכוהו בהמצטרך לו
בגשמיות וברוחניות.

ויהי רצון שהוא וזוגתו הרבנית תחי' ירוו ממנו רוב נחת אמיתי.

בכבוד וברכה לבשוי"ט.

נ.ב. למכתבי הקודם בנוגע להזהירות מקארטיזאן, עד"ז הוא גם
בנוגע לשאר אנטי-באיאטיק, אף שכמובן התוצאות הצדדיות לא בכולם
שוות, בכל אופן לאחרונה הרופאים מסתייגים מזה ומחפשים עצות לזה,
ואחת העצות לשנות הרפואה מזמן לזמן.

ח'תשח

בנוגע לסעודת בר מצוה: ראה גם לעיל חכ"ב אגרת ח'דלט, ובהנסמן בהערות שם.
אמרו חז"ל: סנהדרין קג, סע"ב.
למכתבי הקודם: לעיל ח'תרצו.

ח'תשח*

ב"ה, ט' כסלו, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר יצחק מאיר שי

שלום וברכה!

מבית מסחר והוצאת ספרים פ. פלדהיים קבלתי מכתב בצירוף איזה דפים מספרו פירוש על פרקי אבות העומד לצאת לאור, בבקשה לכתוב הערכה עליו. ומוסג"פ העתק מהמענה שלי שתכנו מבואר כל צרכו.

ובזה הנני להביע לכו' איחולי שינצל הכשרונות שחונן בהם, כעסקן בעל מרץ, נאה דורש, אשר כוחו בפיו ובלבבו לעשותו, היינו במחשבה דיבור ומעשה, כביאור לשון הכתוב בתניא קדישא לרבנו הזקן, אשר השנה היא שנת המאה וחמשים להסתלקותו — להפצת היהדות המסורתית בטהרתה, בלי פשרות, שדוקא בדורנו זה, דור נבון מחמת טשטוש הגבולים המבהיל, יש לשמור ביתר שאת על הסייגים וגבולים שגבלו ראשונים; וכן אחל לו הצלחה ללכת מחיל אל חיל בפעולותיו למען החנוך על טהרת הקדש. ויהי רצון שיעשה בכ"ז מתוך שמחה וטוב לבב.

בכבוד ובברכה

מ. שניאורסאהן

לחביבותא דמילתא וע"פ מחז"ל מאן דבעי למיהוי חסידא לקיים כו' מילי דאבות, אציין עכ"פ הערה א"ב בהעלים המצורפות למכתב הנשלח אלי,

משנת: הכל צפוי והרשות נתונה:

ח'תשח*

מוה"ר יצחק מאיר: בונין. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ב ג'תתיב.
בתניא קדישא: פ"ז. וראה קיצורים והערות לתניא ע' צג.
מחז"ל: בבא קמא ל, א.

לפלא שלא צויין להרמב"ם בה"א הידיעה, היינו ליד החזקה הלי
תשובה. והוקדש שם לזה פרק שלם — פ"ה.

בעצם הבעיא ידיעה ובחירה —

לכאורה נקודת הפתרון בזה: הסתירה **לבחירה** — הוא הכרח, ולא
ידיעה.

במלות אחרות וע"פ דוגמא: (לו יצויר שישנו) איש יודע עתידות —
אין ידיעתו סתירה לבחירה החפשית של זה שמנבא עליו שלמחרתו יעשה
מעשה פלוני, כיון שהעשי לא באה בסיבת הידיעה, כ"א בבחירתו.
ודוגמא שני: פסיכולוג מומחה יודע איך שיתנהג אדם שהוא מכירו בטוב
כעבור רגעים אחדים. ואין זה סתירה לבחירת מכירו. — והחילוק בזה בין
רגע לאלפי שנים — הוא בכמות ולא באיכות.

באור שמח לרמב"ם שם קיבץ כמה דעות בפ"י בעיא זו.

— הערה כללית: מעולם תמיהני על שאין נוהרים לכתוב ולהדפיס,
G-d ולא התיבה במילואה (להשיך — יו"ד סי' קעט סק"א — לכתחילה,
ולכמה אחרונים גם בדיעבד).

ח'תשט

ב"ה, ימים שבין יו"ד וי"ט כסלו, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו,

ימים שבין כו': ראה שיחת יו"ד כסלו תשי"ז (לקו"ד ע' 976).

הבעיא ידיעה ובחירה: ראה גם לעיל חט"ז אגרת ה'תתפג. ח"ג אגרת תלט. תמכ. לקו"ש
ח"ז ע' 368.
שאין נוהרים: ראה גם לעיל ח"ט אגרת ב'תרעה. ח"ז אגרת א'תתצד.

ח'תשט

כללי פרטי. וראה גם לקמן אגרת ח'תשכח. ח'תתקטו.

ובעמדנו בין גאולה (דאדמו"ר האמצעי) לגאולה (דאדמו"ר הזקן),
 אשר שתיהן נקבעו למועד ולחג לדורותיהם אחריהם לזכר עולם,
 וקשורה הגאולה ותוכנה שייך לדברי דוד מלך ישראל בשם כאו"א
 מישראל: פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי —
 יהי רצון אשר מתאים לדרשת רז"ל בכתוב האמור: אמר הקב"ה כל
 העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הציבור מעלה אני עליו
 כאילו פדאני לי ולבני מבין אומות העולם,
 יתחזק כאו"א, בתוככי כלל ישראל, בשלשת קווין האמורים: בעסק
 התורה, בעסק גמ"ח (ומצות בכלל) ובעבודת התפלה —
 מוארים באור תורתן של הנ"ל — תורת החסידות,
 ויהי כ"ז במצב של גאולה מכל מניעות ועיכובים,
 ובאופן דהלוך והוסיף ואור בכל האמור — עדי גאולתינו השלימה
 והאמתית ע"י משיח צדקנו במהרה בימינו.
 בברכת חג הגאולה ולבשו"ט בכלל ובפרט

מ. שניאורסאהן

*

מסיבה נתעכב המשלוח וז"ע נתקבל מכי מ"יב טבת. ומצו"ב —
 תמורת מענה — העתק מכתבי (לת' שי' באהקת"ו) ממוצש"ק שמות. —
 ובטח יסבירו גם לת' שי' דהישיבה במחננו הט'. ובפרט — דבריו הברורים
 דהרמב"ם (בפיה"מ) מהו ד"א של הלכה:

לדרשת רז"ל: ברכות ח, א.
 בשלשת קווין: ראה חדא"ג מהרש"א שם. רשימות אדמו"ר הצ"צ לתהלים שם
 (נה, יט).
 גמ"ח (ומצות בכלל): דכל המצות נקי בשם צדקה (תו"א סג, ג. ובכ"מ).

מסיבה: קטע זה נכתב למו"ה יצחק דובאוו. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ב ח'שכת,
 ובהנסמן בהערות שם. לקמן ח'תתקיב. ח'תתקנב. ט"ז.
 מכתבי . . שמות: לקמן ח'תשמו.

ח'תשי

ב"ה, י"א כסלו, תשכ"ד
ברוקלין

האברך הו"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה חיים ישראל שי

שלום וברכה!

. . . מחז"ל א"ת מחי' אלא מהוה (תניא ח"ב ספ"ב) — ראה ג"כ
פרדס ש"ו פ"ח. ר"ח שי הקדושה ספ"ז. שלי"ה שי האותיות (מח, ב. ע, א).

ח'תשיא

ב"ה, ט"ו כסלו, תשכ"ד
ברוקלין

שלום וברכה!

נאך א ליינגערן איבעררייס איז מיר אנגעקומען אייער בריף פון
11/28 מיט דאס בייגעלייגטע און אויך דער פ"נ.

און בעת רצון וועט מען מזכיר זיין אייך און אייער פרוי תחי', אויף
דעם ציון הק' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע לויט דעם
אינהאלט פון אייער שרייבען, ויהי רצון אזוי ווי איר האט געבראכט די
בקשה, זאלט איר אויך קענען אנזאגען גוטע בשורות אין דעם.

איך האף אז יעדער פון אייך און ביידע צוזאמען וועלען זיך
אריינטראכטען, אז יעדער ענין איז בהשגחה פרטית, און אייער בריף איז
געשריבען געווארען אין חדש כסלו חדש הנסים והגאולה, און מיר געפינען
זיך געציילטע טעג פאר י"ט כסלו, גאולת רבנו הזקן וועלכעס איז אויך
גאולתנו ופדות נפשנו, און דער פ"נ וועט געלייענט ווערן — בל"נ — אין
דעם חדש כסלו חדש הנסים והשמחה און ליכטיגער חדש, ווי
אנגעצייכענט [אין] די מצוה און ענין פון נרות חנוכה — מיט וועלכע עס

ח'תשי

מו"ה חיים ישראל שי: שטיינר, ירושת"ו.

שליסט זיך אפ דער חדש כסלו, וועלכעס דייטעט אן צו באלייכטען דעם לעבען פון א אידען מיט נר מצוה ותורה אור.

און אריינטראכטענדיק זיך אין דאס אויבען געשריבענע איין מאל און מערערע מאל, ביז דאס זאל איינגעקריצט ווערען אין זכרון וועט דאס בריינגען צום אויספיר בסגנון נעים זמירות ישראל בשם כל ישראל, ה' לי לא אירא, ה' רועי לא אחסר, וויבאלד אז השם יתברך גיט אכטונג אויף יעדערן, דארף דאך ניט פעלען אין דעם אלעס וואס מינויטיגט זיך, און זיין בשמחה וטוב לבב וואס מ'האט זוכה געווען צו זיין ווי עס שטייט, בנים אתם לה' אלקיכם,

און מיר געפינען זיך דאך אויך בשנת המאה וחמשים להסתלקות הילולא של רבנו הזקן, און דער זכות הצדקה זאל אויך ביישטיין איין אין דעם אלעס אויבען געזאגטע.

בברכה לבשו"ט ולי"ט כסלו וחנוכה שמח.

ח'תשיב

ב"ה, ט"ז כסלו, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר שניאור זלמן שי' מסחרי

שלום וברכה!

בנועם הנני לאשר קבלת מכתבו מכ"ו חשון, בהוספה למה שכותבים לי אנ"ש שי' שמוסרים לי פ"ש מכי ומפעולותיו למען כפר חב"ד. ויהי רצון שכל הפעולות תוכתרנה בהצלחה רבה בענינים שנזכרו במכתבו וגם בשאר הענינים. והרי בסגנון חכמינו ז"ל, אדם מקדש עצמו מעט מלמטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה, קל וחומר כשהקידוש יותר ממעט.

ח'תשיב

מר שניאור זלמן מסחרי: אגרות נוספות אליו – לעיל חכ"ב ח'תקצ"א. לקמן ח'תתס"ט.
בסגנון חכמינו: יומא לט, א.

תקותי שכי יציין י"ט כסלו הבע"ל באופן המתאים, ובזה גם ביקור
בכפר חב"ד.

אינו מזכיר כלל על דבר מצב בריאותו, שכתבו לי שהי לא
בשלימות, והתקוה שהוטב בהחלט ועתה בסדר גמור.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור, מתוך בריאות הנכונה, ובקשר
עם י"ט כסלו — בברכת חג הגאולה ובכבוד.

ח'תשיג

ב"ה, ט"ז כסלו, תשכ"ד
ברוקלין

שלום וברכה!

. . . לכתבו ע"ד עוד משרות בשו"ב — מובן שההחלטה בזה תלוי
בתנאי המשרה, הכשרות וכו'. כן נהוג שאין שו"ב מעמיד על עצמו, כ"א
שנמצא תחת רב מתאים ועוד. וכ"ז צריך לברר כדבעי.

ח'תשיז

ב"ה, טו"ב כסלו, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הו"ח אי"א נו"מ בחור מעם ומורם מעם ודורש טוב
לעמו בעל מדות תרומיות ענף עץ אבות
מו"ה שניאור זלמן שליט"א

שלום וברכה!

בהמשך לשיחתנו הטלפונית וסיומה ברכת חג הגאולה, הנני לבוא גם
בכתב בברכתי זו, ובסגנון שנתפרסם על ידי כ"ק מו"ח אדמו"ר: גוט יום
טוב, לשנה טובה בלימוד החסידות ודרכי החסידות תכתבו ותחתמו.

ח'תשיז

מו"ה שניאור זלמן: שזר. אגרות נוספות אליו — לעיל ח'תרפב, ובהנסמן בהערות שם.

בנועם קבלתי הידיעה שנסיעתו חזרה לאה"ק ת"ו היתה בסדר ובשלום, והתקוה שגם הענינים אודותם דברנו יסתדרו כרצוי, ובזה כמובן וגם פשוט — הפדי' והחרות של כל אלו שדברנו אודותם. ולא עוד אלא כסיסמת י"ט כסלו, יום סגולה זה, אשר פדה בשלום נפשי. ובפרט שעל ידי זה הנה בודאי יוסיפו הם וכל אשר להם בענינים המובאים בפירוש חכמינו ז"ל על הכתוב פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי: אמר הקב"ה כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הציבור מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני מבין אומות העולם (ברכות ח, א).

ויהי רצון שתהיי זו התחלה קרובה לגאולת כל אחד ואחת מבני ישראל וגאולת עם ישראל בגאולה האמתית והשלימה, פדות הקב"ה ובניו מבין אומות העולם, על ידי משיח צדקנו.
בהוקרה בכבוד ובברכת חג הגאולה.

ח'תשטו

ב"ה, י"ז כסלו, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

הנהלת בית הספר — רשת אהלי יוסף יצחק, ליובאוויטש —
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה:

בנועם קבלתי הידיעה אשר ביום א' כ"ב כסלו הבע"ל עורכים מסיבת בר מצוה לקבוצה מתלמידי כתות בית הספר.

ויהי רצון, אשר כפסק חכמינו ז"ל במשנתם (מסכת אבות סוף פ' ה') כל אחד ואחד מחתני הבר מצוה יגדל מבן שלש עשרה למצוות לבן חמש עשרה וכולי, עלי' מדרגה לדרגה המנויות במשנה זו,

ויוסיפו התמדה ושקידה בלימוד התורה בכל החלקים שלה, ועוד ועיקר — שיהיי הלימוד, כהוראת חכמינו ז"ל, מביא לידי מעשה, קיום המצוות בהידור.

ח'תשטו

כהוראת חכמינו: קידושין מ, ב.

ונוסף על העיקר, הוא ציווי הבורא ית', הרי התורה והמצוות הם הצנורות וכלים לברכות השי"ת, להתברך הם וכל בני משפחתם — שיחיו — בהמצטרך להם בגשם וברוח.

ובעמדנו ערב י"ט כסלו, יום גאולת רבנו הזקן וגאולתנו ופדות נפשנו, יהי רצון אשר גם בהם יקויים הכתוב פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי, וכדרשת וביאור רבותינו ז"ל בזה הכתוב שרומז לעוסק בתורה, עוסק בגמילות חסדים (מעקרי מצוות שבין אדם לחברו) ומתפלל עם הציבור (מעקרי מצוות שבין אדם למקום).

בברכת הצלחה וקיום הברכות במילואן לכל אחד ואחד מהנכנסים למצוות ולכל המשתתפים בחגיגה רבת ערך זו, שליט"א.
ובברכת חג הגאולה.

ח'תשטז

ב"ה, י"ז כסלו, תשכ"ד
ברוקלין

האברך מלאכתו מלאכת שמים רב פעלים וכו'
אברהם יצחק שי'

שלום וברכה!

באיחור זמן נתקבל מכתבו מחדש השביעי (והקודמיו) הוא החדש המשובע בכל טוב, בו כתב אודות מצב רוחו, הפעולות וכו',

ופלא על תוכן כתבו, ובפרט ע"פ הנ"ל אשר החדש משובע ומשביע וחדש כללי, ז.א. שהובטחנו שיומשך ממנו על כל השנה כולה, הרי צריכה

וכדרשת: ברכות ת, א.

ח'תשטז

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 534 והושלמה עפ"י צילום האגרת.
האברך... אברהם יצחק שי' טאובר, כפר סבא. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ב ח'רפז.
ח'תקסה.
החדש משובע: ראה גם לעיל אגרת ח'תרפח, ובהנסמן בהערות שם.

להיות השמחה ביתר עז, ולא רק בנוגע להווה כי אם לתקוות הקשורות בעתיד, וכמובן ג"כ משיחות כ"ק רבותינו נשיאי ישראל הקשורות בחדש זה או ע"ד חדש זה, ואולי הי' זה מצב רוח עובר, ומאז חזר לאיתנו כפשוטו וכמשמעו ופנימיותו (כמבואר בדא"ח בכ"מ — באיתן של כל אחד מישראל שזהו עצם הנשמה ותוקף הנשמה וקדמות הנשמה), ובודאי האריכות בהאמור אך למותר.

לשאלתו איך להתנהג עם פלוני והשפעה עליו ובכמה פרטים, יתייעץ עם היודעים ומכירים את פלוני.

לפלא קצת שמאז מכתבו האחרון אינו כותב מכתבים מפורטים ומכתבים בכלל. ויהי רצון שגם זה יהי סימן שנסתדרו הענינים — כולל שמוסיפים והולכים בטוב ובאור.

בברכה לבשו"ט ובברכת חג הגאולה

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ש.מ. סימפסון
מזכיר

ח'תשיז

בי"ה, י"ז כסלו, תשכ"ד
ברוקלין.

ועד כפר חב"ד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מועתק בזה נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לשלוח היום בקשר עם ההתועדות י"ט כסלו הבע"ל:

לכל המשתתפים בהתועדות הגדולה בכפר חב"ד שליט"א,

יהי רצון מהשי"ת שיקוים בכל אחד ואחת הפדה בשלום וגומר

במילואו, ושיצליחו בעשית הכלים לזה כביאור חז"ל בהכתוב שזהו העסק בתורה הנגלה והחסידות ובגמ"ח ובתפלה, ותמהר פד"י זו פדיית כל אחינו ואחיותינו וביחוד אשר בשם בקרוב ממש, ותיכף לזה הגאולה האמתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

בברכת לחיים, לחיים ולברכה

מנחם שניאורסאהן

המברק בטח נתקבל בעתו, ובודאי יודיעו בפרטיות הדרושה מכל הנעשה, ות"ח מראש.

בכבוד ובברכת חג הגאולה

מזכיר

ח'תשיח

ב"ה, ערב י"ט כסלו, גאולתנו ופדות נפשנו, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

צו אלע אנטיילנעמער אין דער יערלעכער חגיגה פון מרכז
הישיבות תומכי-תמימים ליובאוויטש,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

די יערלעכע פייערונג קומט היי-יאר פאר באלד נאך י"ט כסלו — דער
טאג פון באפרייאונג פון דעם אלטן רבי'ן, בעל התניא והשולחן ערוך, דער
גרינדער פון חב"ד, וואס היי-יאר איז געווארן 150 יאר זינט זיין
הסתלקות.

ח'תש"ז

כביאור חז"ל: ברכות ת, א.
אשר בשם: ברוסיא.

ח'תשיח

נדפסה בלקר"ש ח"י ע' 259 והושלמה עפ"י צילום האגרת.

עס איז דעריבער צו דערווארטן, אז אלע אנטהאלטענע וועלן קומען צו דער יערלעכער אונטערנעמונג פול מיט באגייסטערונג, וואס וועט זיך אויסדריקן אין קאנקרעטע מעשים צו דערפילן די פינאנציעלע באדערפנישן פון דעם מרכז הישיבות תומכי־תמימים ליובאוויטש אין דער פולסטער מאס.

אין א גוט באקאנטן בריוו פון דעם אלטן רבי'ן דערקלערט דער אלטער רבי, אז די בשורה פון זיין באפרייאונג איז געקומען צו אים אין דעם מאמענט ווען ער האט געהאלטן בא דעם פסוק אין תהלים (נה, י"ט): פדה בשלום נפשי — „דער אויבערשטער האט אין פרידן אויסגעלייזט מיין זעלע" — גו'.

די דאזיקע השגחה־פרטיות־דיגע צוטרעפונג דארף זיכער דינען אלס אן אפגענונג פאר יעדן איינעם פון אונז. ווארום יעדער איינער דארף דאך האבן א פערזענלעכע אויסלייזונג פון אלע שוועריקייטן און שטערונגען אין טאג־טעגלעכן לעבן, וועלכע שטערן צו דערגרייכן דאס וואס מען דארף דערגרייכן אלע טאג, אין גשמיות און אין רוחניות.

דערקלערן אונזערע חכמים, זכרונם לברכה, דעם דערמאנטן פסוק אין תהלים מיט די פאלגנדע אינהאלטס־רייכע ווערטער: אמר הקב"ה, כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הציבור מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני מבין אומות העולם — „דער אויבערשטער זאגט: דער וואס פארנעמט זיך מיט תורה און גמילות חסדים און היט אפ תפילה בציבור, איז ער בא מיר אנגענומען ווי ער וואלט מיך און מיינע קינדער אויסגעלייזט פון צווישן די פעלקער פון דער וועלט" (ברכות ה, א).

דערמיט אונטערשטרייכן אונזערע חכמים זכרונם לברכה, אז די פערזענלעכע אויסלייזונג פון יעדן אידן, און פון דעם אידישן פאלק צוזאמען מיט דעם אויבערשטן (כביכול), איז דירעקט פארבונדן מיט תורה, גמילות חסדים (מצוות שבין אדם לחברו) און תפילה (מצוות שבין אדם למקום).

די יערלעכע אונטערנעמונג צו שטיצן די ישיבות תומכי־תמימים ליובאוויטש גיט א מעגלעכקייט צו האבן א חלק אין די אלע דריי זאכן, וועלכע פאראייניגען זיך אין די ליובאוויטשער ישיבות: תורה, סיי נגלה

און סיי פנימיות התורה, וואס ברענגט צו אהבת ה' און יראת ה' (ווי דער רמב"ם אונטערשטרייכט אין אנהויב פון פרק ב' הלכות יסודי התורה), און לערנט דעם טיפערן זין פון „תפילה בציבור“ — צוזאמענקלייבן אלע געדאנקען און כוחות הנפש און פאראייניקן זיי מיט דעם אויבערשטן, און מיט אלע אידן. דורך צדקה און גמילות חסדים פאר דעם מרכז הישיבות תומכיתמימים ליובאוויטש, ספעציעל צו דער געלעגנהייט פון דער יערלעכער חגיגה, ווערט יעדערער איינער און איינע א שותף אין די אלע דריי זאכן וועלכע ברענגען גאולה ופדות, באפרייאונג און אויסלייזונג, פאר דעם פרט און דעם כלל. דער אויבערשטער זאל העלפן, אז יעדער איינער און איינע זאל זוכה זיין דערצו אין דער פולער מאס.

בכבוד ובברכה להצלחה רבה בכל האמור

מנחם שניאורסאהן

ח'תשיט

ב"ה, כ' כסלו, תשכ"ד
ברוקלין

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ הר"צ שיי המכונה ד"ר הרכבי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מט"ז כסלו עם המצורף אליו, ות"ח על שימת לבו לשלוח את הצילום שהרי מובן ופשוט שכל פרט בנוגע לבניי שם נוגע וכו',

ויהי רצון אשר סו"ס יפתחו השערים שלמעלה שבמילא יפתחו השערים דלמטה ותאחד כל בניי בכל מקום שהם ועד ליחוד האמיתי כנוסח הידוע בתפלתנו, ויעשו כולם וכו' לעשות רצונך בלבב שלם.

דעם טיפערן זין: ראה גם התמים חו' ב' ע' מה [עה]. לקר"ש ח"ב ע' 477.

ח'תשיט

הר"צ . . הרכבי: אגרות נוספות אליו — לעיל ח"יט ז"שצא, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ח'תשעט. ח'תתכד.
שם: רוסיא.

ולאמיתתו של דבר, הרי אי אפשר איחוד טבעי אחר כיון שאין דיעותיהם שוות, וכנראה גם במוחש כמעשה רב.

בטח למותר להעיר אשר במכתבי תנחומין בעתו להמשפחה, נכללה גם אשתו תחי', ותקותי שבשעתו נמסר לה עד"ז.

לאחרי זמן נודע לי ממכתב בנו שי' מהמאורע לא טוב, בפטירת אחותו ע"ה, ויהי רצון אשר מכאן ולהבא לא ידע עוד מכל צער ועגמ"נ ואך טוב וחסד ימצאוהו תכה"י בטוב הנראה והנגלה.

אף כי במכתבו לא מזכיר דבר ע"ד השתתפותו במפעל הפצת המעינות חוצה, וכמדובר זה כ"פ וגם בשיחתנו שעל שכמו גם תפקיד זה ובפרט שבכמה מקומות יכול להגיע אליהם ולהחדיר בהם מה שאין ביכולת אחרים, התקוה שעושה בזה ויהי רצון שגם יוסיף כהציווי להעלות בקדש,

והרי השנה שנת המאה וחמשים להסתלקות הילולא של רבנו הזקן, וחג הגאולה י"ט כסלו הרי כינוהו רבותינו נשיאינו בשם ראש השנה ללימוד החסידות ודרכי החסידות.

בכבוד ובברכת חנוכה שמח ולבשו"ט בכל האמור.

מ. שניאורסאהן

שאי' דיעותיהם: ראה ברכות נח, רע"א. ובהנסמן בלקריש חכ"ד ע' 612.

אשתו: מרת דינה.

כהציווי: ברכות כח, א. ושי"נ.

כינוהו: ראה אג"ק אדמו"ר מוהרש"ב ח"א אגרת קי, ובהנסמן בהערות שם.

ח'תשכ

ב"ה, כ"ב כסלו, תשכ"ד
ברוקלין

הו"ח אי"א נר"נ עוסק בצ"צ מו"ה חיים שלמה שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מ"ט כסלו.

בעת רצון יזכירוהו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה
נבג"מ זי"ע למילוי משאלות לבבו לטובה בכל הענינים אודותם כותב,

ובפרטיות בהנוגע להיות חתן הנשף לטובת בנין בית הכנסת ותלמוד
תורה וכו', כבר מסרתי, ואכפול גם בכתב אשר הענין סגולה הוא לאריכות
ימים ושנים טובות, שהרי תורתנו תורת חיים היא, ועוד אשר היא חיינו
ואורך ימינו, ועד"ז ענין התפלה, ובפרט בנשף בכגון האמור שמצטרף בזה
גם ענין גמילות חסדים וצדקה, שאז הרי יש בזה שלשת הענינים של פדה
בשלום גוי וכדו"ל: אמר הקב"ה העוסק בתורה ובגמילות חסדים
ומתפלל עם הצבור וכו'

והרי נכתב מכתבו ביום סגולה ויום בשורה ושיחרורו של רבנו הזקן
— אשר השנה שנת המאה וחמשים להסתלקות הלולא שלו — באמרו
הפסוק פדה בשלום נפשי וגו'.

בכבוד ובברכה לבשו"ט.

ח'תשכ

מו"ה חיים שלמה: פלמר, שיקגו. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"א ז'תשסח, ובהנמנן
בהערות שם.

וכדו"ל: ברכות ח, א.

באמרו: ראה אג"ק אדה"ז ח"א אגרת לח. לט.

ח'תשכא

ב"ה, כ"ב כסלו, תשכ"ד
ברוקלין

שלום וברכה!

. . . לכתבו ע"ד קרירות גדולה כו' — לפלא פליאתו: כשחוששים
ללימוד המביא לחמימות (עיין רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ב) ועד שהחשש
מביא „למעשה" (היפך העשיי) — מובנות התוצאות.

ח'תשכב

ב"ה, כ"ד כסלו, תשכ"ד
ברוקלין

הו"ח אי"א נו"נ וכו' מו"ה ישכר דוב שי

שלום וברכה!

נהניתי לקבלת הידיעה מהרה"ח אי"א נו"נ בעל מדות ורב פעלים
מו"ה מנחם שמואל דוד שי הלוי רייטשיק, על דבר השתתפותו
בהתועדות יום בשורה ויום הגאולה י"ט כסלו, התועדות חסידותית, וגם
ע"ד נדבת לבבו הטי, נתינת צדקה בפועל על חשבון הבטחתו מזמן לפני.

ויעזרהו השי"ת שיוכל לקיים הבטחתו במדה המלאה ועוד קודם
שמשער, והובטחנו הבא לטהר מסייעין אותו, ובפרט שהנ"ל הי'
בהתועדות כהאמורה, וידועים דברי רבנו הזקן, ע"ד הפסקא אשר משמי
שמיא נחיתא בטל אורות בגזרת עירין קדישין בסוד החבריא קדישא

ח'תשכא

לכתבו: שאינו לומד חסידות ומרגיש קרירות במצות.

ח'תשכב

מו"ה ישכר דוב שי: ווייס, לוס אנדזעלעס.

והובטחנו: יומא לת, ב.

וידועים: ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג אגרת תשפד.

תלמידי רבנו הקדוש, דאס וואס עס קען אויפטאן א חסידישער
פארבריינגען קען מלאך מיכאל ניט אויפטאן.

ובפרט שענין ייט כסלו קשור בפדה בשלום נפשי . . .

ח'תשכג

בי"ה, כ"ה כסלו, תשכ"ד
ברוקלין

הור"ח אי"א נוי"נ בעל מדות ורב פעלים
הרב חיים יעקב שי

שלום וברכה:

מאשר הנני קבלת מכתבו מיי"ט כסלו יום בשורה ויום גאולה עם
המצורף אליו.

ותי"ח על הקורת רוח שגרם עיי"ז בבשו"ט מהתפתחות הענינים
בבי"ס למורות וכו', ובודאי לדכוותי למותר להעיר ע"ד המבואר בכמה
מספרי חסידות, שכל הצלחה דכגון זה מרחיבה הצנור להצלחה גדולה
יותר, מתאים לציווי חז"ל להעלות בקדש, ואשר ציווי תורתנו הקי הרי זה
גם נתינת כח, וק"ל.

והרי זה גי"כ הוראת ימי חנוכה אלו שמוסיף באור מיום ליום מבלי
להתחשב אשר שקעה החמה בחוץ, ואדרבה משתשקע החמה מתחדש
הציווי להוסיף באור, נר מצוה ותורה אור ומאור שבתורה זוהי פנימיות
התורה.

ועוד נקודה בהאמור מיוסד על סיפור חז"ל, שהלוחמים בישראל לא
השמידו השמנים אלא טמאו השמנים שבהיכל ז.א. אשר הסכנה הגדולה

ח'תשכג

הרב חיים יעקב שי"י: שלמע, יער.

לציווי חז"ל: ברכות כח, א. וש"נ.

ציווי תורתנו: ראה גם לעיל אגרת ח'תשד, ובהנסמן בהערות שם.

סיפור חז"ל: שבת כא, ב. וראה סה"מ תשי"א ע' 59 ואילך. סה"מ מלוקט ח"ב ע' יח ואילך.

וש"נ. לקמן אגרת ח'תשכה. ח'תשלז. ח'תתקכא.

נא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

היא להאיר אור של שמן טמא גדולה יותר מהענין דהעדר האור, והמוסר השכל הלא מובן הוא.

בברכת הצלחה בחינוך על טהרת הקדש ולחנוכה שמח ולבשו"ט בכל האמור ובכבוד.

ח'תשכד

ב"ה, כ"ז כסלו, ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

כבוד המשתתפים בהתועדות דחג הגאולה י"ט כסלו, בעיר
נתניא אשר בארצנו הקדושה תבנה ותכונן במהרה בימינו
על ידי משיח צדקנו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבם מבשר טוב מהתועדות האמורה ביום בשורה
ויום גאולה זה, גאולת רבנו הזקן, בעל התניא והשו"ע, שהוא גם גאולתנו
ופדות נפשנו.

וכידוע פתגם רבותינו נשיאינו, אשר תורת החסידות ועניניו, היא
נחלת כל עם ישראל כולו, דכל אחד ואחת.

ויהי רצון אשר מתאים לדברי רבנו הזקן הידועים, „הפתקא אשר

יום בשורה: שו"ת מן השמים ס"ה.
גאולתנו: גם דהגוף, ולא רק פדות נפשנו (וע"ד שנגאל גם גוף אדה"ז מהמאסר).
ומובן ע"פ אגה"ק הידועה דאדמו"ר (מהורש"ב) ני"ע דפעולות יום זה הן גם בנוגע „כל
עשיותינו", גם „בעניני עולם המוכרחים לקיום הגוף". ואכמ"ל.
לדברי . . הידועים: הועתקו במכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר (בקובץ „אמירת
תהלים").

ח'תשכד

נדפסה בלקריש חט"ו ע' 513.
פחגם: ראה גם לעיל חכ"ב אגרת ח'תקלז, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ח'תשעט.
אגה"ק הידועה: אג"ק ח"א אגרת קי.
במכתב: אג"ק ח"ג אגרת תשפד.

משמי שמיא נחיתא בטל אורות בגזירת עירין קדישין בסוד החבריא קדישא תלמידי רבנו הקדוש: דאס וואס עס קען אויפטאן א חסידישער פארבריינגען קען מלאך מיכאל ניט אויפטאן, תומשך ברכת השם בהמצטרך לכל אחד ואחת ובני ביתם שליט"א בתוככי כללות עמנו בני ישראל.

נכללת בזה כמובן, המשכת התעוררות יום האמור, אשר תיארוהו רבותינו נשיאינו בשם ראש השנה, על כל השנה כולה, שנה מבורכת בגשמיות וברוחניות גם יחד.

ושמגאולה האמורה — לגאולה השלימה והאמיתית בקרוב ממש על ידי משיח צדקנו.

בכבוד ובברכת חנוכה

מ. שניאורסאהן

ח'תשכה

ב"ה, כ"ז כסלו תשכ"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק רב נעם לי לקבל מכתבו עם המצורף אליו תזכיר מיום י"ט כסלו.

בתוככי כללות: ראה זח"ב לג, ב "דלא אצטריך ל"י לבר נש לאתפרשא מכללא" (וצ"ל שבענין התפלה — עיקר הוא ובזמנא דדינא נוגע יותר — ולכן ל"ק מברכות ל, א ומזח"ב מד, ב).

תיארוהו: ראה אג"ק הנ"ל.

ח'תשכה

תזכיר: סקירת משרד הדתות בשאלת הלוח העולמי. בו מוסברים המניעים לשינוי הלוח הגריגוריאני ע"י הנהגת לוח עולמי עם ימים שלא יוכלו בספירת ימי השבוע.

והתקוה חזקה אף שאינו מזכיר עד"ז, שיודע פרשת יום בשורה זה הוא גאולת אדמו"ר הזקן בעל התניא והשו"ע, שהוא גם גאולתנו ופדות נפשנו, ואולי גם השתתף כ' בהתועדות הנערכת בכל שנה ביום האמור, ומהם כמה בירושלים עיה"ק ת"ו.

ויהי רצון שישפיע היום על כל ימי השנה שלו, בהפצת היהדות המסורתית, תורתנו הק' תורת אמת ואור תורת החסידות ועניני' בפרט.

מובן שבהתענינות קראתי תזכיר האמור, וכנראה שנדון הלוח, עוה"פ הוצב על סדר היום להזירה הבין לאומית, ויהי רצון אשר סו"ס עכ"פ אחביי לא יתנו יד למהרסי עניני יהדות, וביחוד ע"פ הידוע בדברי ימי ישראל ונרמז בכ"מ במדרשי חז"ל, שלולי נתינת יד האמורה לא היתה יד שולטת אפילו בענינים גשמיים ועאכו"כ הרוחנים של עם ישראל, ובסגנון הידוע — לולי אלו ש"ממך יצאו" — לא הי' מקום להירוס.

והרי גם ימי חנוכה אלו מלמדים לקח זה, פרץ המתיונים אשר דגלו בשם הקולטורה השלטת, ובטענה שכלל הגוים עם ישראל ועליהם לחקות מעשי ידי עכו"ם, ובאם מוכרחים לאיזה ענינים שגוון ישראל להם, ז.א. תומ"צ ילמדו תורה (אך רק בשביל חכמה והבנה), [קרבן] — ע"י הכנסת חזיר למקדש ועד למזבח, נר מצוה — יטמאו השמנים (אך לא השמדת השמן) כי אדרבה המטרה היתה שתודלק המנורה אבל בשמן טמא וכו'. ובעוה"ר ולצערנו הרב, הרי גם בתקופתנו רבת הנסיונות עדיין ענין זה מרחף בינינו, מתיונים מכל הסוגים והגוונים וכו'. וקשה להאריך בדבר המצער ועד לאחת.

דא"ג (ובודאי ידוע זה גם לכ') גם המאסר דפרשת י"ט כסלו בא אך ורק ע"י שמבניי נתנו יד וכו' וכידוע, וביחד עם זה הנה מזהיר בעל הגאולה רבנו הזקן באגרת הקדש שלו הידועה בעניני השחרור והגאולה ובלשונו, על ריבוי החסדים אשר הגדיל ה' לעשות עמנו וכו' — בכל זה — לבלתי רום לבבם מאחיהם וכו' וכולי האי ואולי יתן ה' בלב אחיהם כמים הפנים וגו',

שזוהי שיטת חב"ד מאז לקרב וכו' לקרבם לתורה ולמצות (ולא ח"ו

ימי... מלמדים: ראה גם לעיל אגרת ח'תשכג, ובהנסמן בהערות שם.
באגרת הקודש שלו: אגרת הקודש סי' ב.

השפלת התורה והמצוה) מיוסד על אהבת ישראל שחד הוא עם אהבת השם ותורתו.

בכבוד ובברכת חנוכה שמח.

ח'תשכו

ב"ה, כ"ט כסלו תשכ"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ה כסלו, נר ראשון דחנוכה.

בעת רצון יזכירוהו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר צוקללה"ה נבג"מ זי"ע למילוי משאלות לבבו לטובה.

והתקוה שיש לו קביעות עתים בלימוד התורה נגלה וחסידות בכל יום ובהוספה ביום השבת אשר קדש הוא לה', שהרי זהו גם הדרך לקבלת ברכת השי"ת בהמצטרך ושיצליחו הפעולות בדרך הטבע מתאים למ"ש וברכך ה"א בכל אשר תעשה.

ומהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו — באם לא נעשה כזה במשך שנים עשר חדש האחרונים, ובטח שומר על שלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

נ.ב. לפלא שכנראה אינו מכיר ורואה הסתירה שבמכתבו גופא שהרי אפילו בהתבוננות קלה נראה עד כמה גדול כח הלעומת זה (פיתויו של המלך זקן וכסיל), כוונתי לתחלת מכתבו שזכה והצליח ללמוד בישיבה הקי תומכי תמימים, אלא שהי צריך לצאת מהישיבה (וכנ"ל שאינו מכיר

ואינו מטיל ספק בזה שהי' צ"ל) בכדי לחזור להורים ותומי' בהמשך
מכתבו מודיע שמה הי' ההמשך לדבר, שכשיצא מהישיבה לאחר עבודה
איזה זמן, נכנס לצבא (שמוכן וגם פשוט שלא הי' בזה כל עזר להורים,
ורק שהי' קיים היציאה מהישיבה) לאחר זה לי"ע ולי"ע קרה התנקשות
במכונה וכו' ומאז ועד עתה מתעסק ברופאים וטפולם (שמוכן וגם פשוט
שגם בזה אין עזר להורים ואדרבה) ולאחרי כתבו **בעצמו** כל האמור,
אינ[ו] רואה המסקנא המידית, שלא רק שלא הי' צריך לצאת מהישיבה,
אלא מוכרח הי' ללמוד בהתמדה ושקידה תורתנו הקי' ולהדר בקיום
המצות, ולהיות דוגמא חי' לכל סביבתו בזה, וביחוד להאברכים מאחבי'
הספרדים, ולא רק שלא היו אז כל הענינים הפגעים הנ"ל אלא שזהו רק
זה הוא הדרך והצנור לקבלת ברכת נותן התורה שהוא גם הזן ומפרנס
לכל בטובו בחן ובחסד וברחמים לכל העולם כולו.

ואף שאין צועקין על העבר, יהי רצון שעכ"פ יזכה ויצליח עתה
לפרסם בין הנוער של אחבי' הספרדים (שמכו"כ סיבות אין רגילים כל כך
בלימוד התורה בישיבה, כי אם זמן קצר), שמה שלא תהיינה הסיבות
בעבר, הרי אין להם מקום עתה, וילמדו בישיבות הגדולות כו"כ שנים,
ובמילא יהיו דבריו יוצאים מן הלב מפנימיותו ונכנסים ללב השומע
ופועלים פעולתם, והרי הימים ימי חנוכה שענינם להוסיף בנר מצוה
ותורה אור מיום ליום וכו' וק"ל.

ח'תשכו

[כ"ט כסלו תשכ"ד]

. . . ובודאי כאשר נפגשו, דברו בעניני יהדות תורה ומצותי ואורח
חיים בכלל [ו]בנוגע להנהגת בית בפרט.

ואם יראת ה' היא בחיי היום יומים, ובהשקפותיהם מתאימים
לפי"ע, אזי ידבר . . . ועל מנת לגמור בשעה טובה ומוצלחת.

ח'תשכו

שאל צועקין: ראה ברכות נד, א.

ח'תשכו

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 456.

ח'תשכח

ב"ה, ל' כסלו, ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו.

ובבואנו מיום הבשורה והגאולה דאדמו"ר הזקן — י"ט כסלו —
גאולתנו ופדות נפשנו.

אשר נקבע למועד ולחג לדורות אחריו לזכר עולם.

וקשורה הגאולה ותוכנה שייך לדברי דוד מלך ישראל בשם כאו"א
מישראל: פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי —

יהי רצון אשר מתאים לדרשת רז"ל בכתוב האמור: אמר הקב"ה כל
העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הציבור מעלה אני עליו
כאילו פדאני לי ולבני מבין אומות העולם.

יתחזק כאו"א, בתוככי כלל ישראל, בשלשת קווין האמורים: בעסק
התורה, בעסק גמ"ח (ומצות בכלל) ובעבודת התפלה —

מוארים באור תורתו של הנ"ל — תורת החסידות,

ויהי כ"ז במצב של גאולה מכל מניעות ועיכובים.

ובאופן דהלוך והוסיף ואור בכל האמור — עדי גאולתנו השלימה
והאמתית ע"י משיח צדקנו במהרה בימינו.

מיום הבשורה: ראה שו"ת מן השמים ס"ה.

לדרשת רז"ל: ברכות ח, א.

בשלשת קווין: ראה חדא"ג מהרש"א שם. רשימות אדמו"ר הצ"צ לתהלים שם

(נה, יט).

גמ"ח (ומצות בכלל): דכל המצות נקי בשם צדקה (תו"א סג, ג. ובכ"מ).

ח'תשכח

כללי פרטי. וראה גם לעיל אגרת ח'תשט. לקמן אגרת ח'תתקטו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ולחנוכה שמח ולשמחה וט"ל כי רצה ה'
את עבודתו בחינוך עטה"ק,

מ. שניאורסאהן

ח'תשכט

[כסלו תשכ"ד]

זהו היפך דעת הגר"א (פ"י משלי ה' י"ח. ז, י"ב. ד. כ"ב. ובעיקר כ, ט.
פ"י להיכלות פקודי י"ז ותקו"ז ק"ז, ג. ועוד, **בכ"מ**). היפך דעת הר"ח
ויטאל (בהקדמתו לשער ההקדמות) היפך דעת רבינו הזקן, **ועוד**.

ע"פ תורה — בדיני ממונות צריך לשאול רב הבקי בדיני ממונות
ועוסק בהם, בדיני איסור והיתר — רב העוסק בדינים אלה (שלכן הלכה
כרב באיסורי וכשמואל בממוני) — שמה מובן שבהנוגע לפנימיות
התורה — הלכה כאלה היודעים בזה, וכו'.

ח'תשכט

נדפסה בלקר"ש ח"י ע' 252.

זהו: תשובה לא' בנוגע להטוענים שאין חיוב ללמוד פנימיות התורה.
דעת הגר"א: ראה גם לעיל ח"כ אגרת זיתקוט, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ח'תשעט.
הלכה... בממוני: בכורות מט, ב. וש"נ.

ח'תשל

ב"ה, חנוכה, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

צו די עסקנים און פריינט פון די בית רבקה שולעס — אין
אלגעמיין, און צו די אנטיילנעמער אין דעם צוואנציגסטען
יערלעכען באנקעט — בפרט
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

דער הייזארידיגער יערלעכער באנקעט, וואס קומט פאַר בלויז
עטלעכע טעג נאך חנוכה, גיט א גלענצענדע געלעגנהייט צו פארוואנדלען
די באגייסטערונג פון דעם ליכטיגען יום־טוב אין פראקטישע מעשים.

דער מוסר פון צינדען חנוכה־ליכט אנטהאלט דריי יסודות־דיגע
נקודות, וועלכע האבן א דירעקטע פארבינדונג מיט די פראבלעמען פון
אונזער צייט און גיבן פראקטישע אנווייזונגען:

(א) די חנוכה־ליכט (וועלכע סימבאליזירן „נר מצוה ותורה אור“)
דארפן אנגעצונדן ווערן ווען עס איז **פינסטער**. דאס לערנט אונז, אז מען
טאר נישט נתפעל ווערן פאר דער „פינסטערניש“ און גייסטיגער ארעמקייט,
ווייל אפילו א ביסעלע ליכטיקייט פון תורה און מצוות פארטרייבט א סך
פינסטערניש.

(ב) די חנוכה־ליכט דארפן אנגעצונדן ווערן אזוי אז זייער
ליכטיקייט זאל ארויסשיינען **אין דרויסן**. דאס לערנט אונז, אז מען טאר
זיך נישט באגענוגענען דערמיט וואס בא זיך אינדערהיים איז ליכטיק און
ווארעם מיט נר מצוה ותורה אור; מען מוז זיך באמיען אויך ליכטיג צו
מאכן אין גאס און אין דער גאנצער סביבה.

(ג) די חנוכה־ליכט ווערן אנגעצונדן **מוסיף והולך** — מיט א

ח'תשל

דער מוסר: בהבא לקמן ראה גם לקמן אגרת ח'תשלה.
חנוכה... מוסיף והולך: שבת כא, ב.
א ביסעלע ליכטיקייט: ראה תניא פ"ב (יז, א).

ליכטעלע מער יעדע נאכט פון חנוכה. דאס לערנט אונז, אז די ארבעט צו פארשטארקן און פארשפרייטן תורה-אידישקייט דארף זיין אין א שטייגענדער מאס, און אז די דאזיגע ארבעט אנטהאלט שוין אין זיך אליין די פארזיכערונג אויף א שטייגענדעם דערפאלג.

אונזערע חכמים, זכרונם לברכה, אונטערשטרייכן, אז אויך די פרויען — פונקט ווי די מענער — זיינען מחוייב אין דער מצוה פון נר-חנוכה, ווייל די פרויען האבן אויך געהאט א חלק אין דעם נס-חנוכה. דערביי ווערט ספעציעל אונטערשטראכן די מסירות-נפש פון די אידישע פרויען אין יענער צייט צו באשיצן די קדושה פון דער אידישער היים און צו האלטן ריין און אומבאפלעקט דעם כבוד פון אידישע טעכטער.

היינט-צוטאג, נאך מער ווי ווען עס איז, איז דער געבאט פון דער שעה צו דערציען אידישע טעכטער אין דעם גייסט פון זייער היסטארישע ראלע — אלס די פון וועמען עס איז אין א גאר גרויסער מאס אפהענגיק דער המשך פון דעם אידישן לעבנסוועג, און דער עצם קיום פון אונזער פאלק. און דאס איז געווען דער צוועק פון כ"ק אדמו"ר, מיין שווער, אין גרינדן די בית רבקה שולעס מיט צוואנציק יאר צוריק.

איך וויל האפן, אז יעדער איינער און איינע וועלן אנערקענען אלס א פערזענלעכע אחריות און זכות צו שטיצן די בית רבקה שולעס, **מוסיף והולך**, אין א שטייגענדער מאס. בפרט אז די דאזיגע ארבעט און שטיצע זיינען א צנור צו באקומען דעם אויבערשטעניס ברכות, אין א שטייגענדער מאס, אין אלץ וואס מען נויטיגט זיך, מאטעריעל און גייסטיג.

בברכה להצלחה מופלגה.

ח'תשלא

בי"ה, אדר"ח טבת תשכ"ד
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ צנמ"ס וכו' הרש"י שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מבי דחנוכה, ועל הסדר:

מצו"פ העתק מכתבי להשוב"ם שי בהתאם להצעתו, ובטח כשיתבשר טוב בזה, יודיע גם לי.

ב) בקשר להיער וכו' — כנראה שלא הראו לו מכתבי עצמו, ובאם ימצאו העתקה, יצרפיה למכתבי זה, ובכ"א, הקושיות — שביער אין שייך ענין היפך התורה והמצוה, גם בעצמו עורר שלא כן הוא, ובפרט בשנת השמיטה, שהועד יעמוד על המשמר, הרי המציאות המרה באה"ק ת"ו ובחז"ל בכגון זה, הראתה, שלא הועד הוא המחליט, כ"א הדירקטור והפקיד וכו' וד"ל.

ג) להקושיא בקשר עם ישוב ארץ ישראל — כיון שיש בזה תועלת חקלאית וכו' — גם במכתבי העירותי על תועלת זו, אלא שצינתי למס' תמיד כט, ב, שאין באילני סרק מצות ישוב ארץ ישראל, כן לכתבו שמצינו שם לזכרון של פלוני — גם ע"ז העירותי במכתבי, שנמצא זה אבל בנוגע לבנינים וכו"ב.

ויומתק ע"פ המבואר בתורת דא"ח, דבנין ושם וכו' (בספירות) שניהם ענינם ספ"י המלכות, משא"כ צומח ויער שייך לז"א.

ת"ח ת"ח על הקו"ר שגרם בהודעתו, אף כי בקיצור נמרץ, מההתועדות בכפר חב"ד.

ח'תשלא

חלקה נדפס בלקו"ש חכ"ב ע' 311 והושלמה עפ"י צילום האגרת.
הרש"י: זיין. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ב ח"ש, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ח'תשנב. ח'תשצט. ח'תתיט. ח'תתלז. ח'תתמו. ח'תתעא. ח'תתצא. ח'תתצט. ט"ז. ט"ז. ט"ז.
בקשר להיער: ראה לעיל אגרת ח'תשב.
בתורת דא"ח: ראה סה"מ מלוקט ח"ו ע' עז. וש"נ.

ולסיומו באותה פסקא עצמה בנוגע לתואר וכו' — הנה בהמצב עתה כבר אין הענין ברשותי (לאחרי המכתב הידוע בהאמור, שנכתב לזה שכבר הוא בעולם האמת ובמילא נחתם הענין). והרי עוד עיקר, שהעיקר שיאריך ימים על תפקידו (ידידנו שליט"א) ועיקר עוד — שינצל כל האפשריות שלו במילואן לתכלית ולכוונה הרצוי. וע"ד המבואר בכ"מ וכנראה גם בחיי הגוף, שע"י השתמשות באבר גופני מתרבה כחו ויכולתו עאכ"כ על ידי השתמשות בכחות רוחנים, כוונתי שע"י הניצול המלא לטובה תתגדל היכולת והאפשריות ומעלין בקדש.

פשוט שתמים דיעה הנני עם כת"ר על ששלל בהחלט הצעת דרבנות ראשית, שאם לפני כמה שנים לא היי הענין כלל וכלל מתאים בשביל כת"ר, עאכ"כ לאחרי שהמצב בהאמור נתדדרר וכו', ואין להאריך בדבר המצער, ובפרט שהגיע לא רק (לשילוח משגיחים — ב"כ הר"ר לאניות ישראליות (וגם להנוסעות לתענוג) ובעש"ק אחר חצות) לחילול שבת (שתיקה המתפרסמת ופרסום כהודאה — ואין מוחה) ולגיוס נשים (אביזרייהו לכה"פ — דג"ע) כ"א גם לשטח דע"ז (והלואי שלא יהי רק אביזרייהו) ובעיקר בימים אלו בקשר עם אידיהן, והגיפוף וכו' וכו' שמרבים באופן שונה ומשונה בקשר עם הביקור וכו', והלואי שהיל"ת.

בעת רצון עוה"פ אזכיר את ח"ז שי, ויהי רצון שבמצב בריאותו יהי כהוראת ימי חנוכה אלו, הוספה בו ועד שיחזור לאיתנו.

מובן שמצער עיכוב הופעת כרך הי"א (והי"ב וכו') דהאנצ' תלמודית.

בברכת חנוכה מאיר ושמח ולבשו"ט בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

בנוגע לתואר... המכתב הידוע: לעיל ח"ב ד"רכו. ח"ג ד"שמו.

ידידנו: מו"ה שניאור זלמן שזר.

המבואר בכ"מ: ראה גם לעיל אגרת ח'תשב.

ומעלין בקודש: ברכות כח, א. וש"נ.

ששלל... ראשית: ראה גם לעיל ח"א אגרת ח'רט, ובהנסמן בהערות שם.

לאניות... חצות: ראה גם לעיל ח"א אגרת ח'ג, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ח'תתכו.

ח'תתמו. ח'תתסז. ט"ד. ט"כא.

עם הביקור: של האפיפיור.

ח'תשלב

ב"ה, אדר"ח טבת תשכ"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

הגיעתני שמועה, אף כי לכאורה מוזרה, שכאילו אין השלום שורה
בסגל השובי"ם במחנם עתה, ומה שמוזר ומצער עוד יותר, בדיוקה „בין
השובי"ם דאנ"ש".

ובאם השמועה נכונה ח"ו, הנה מבלי להכנס לסיבת העדר השלום,
ואפשרויות דטענות של אחד על השני, מובן וגם פשוט, שלכל לראש מוכרח
קירוב הלבבות ועוד יותר מקירוב, שהרי זהו הכלל גדול בתורה דאהבת
ישראל, ויעוין דברים נפלאים בענין זה (ומבהילים — בשלילותו ח"ו)
בדרוש החלצו אשר לרבנו הזקן — אשר השנה שנת המאה וחמשים
להסתלקות הילולא שלו — בלקו"ת פ' מטות, במצות אהבת ישראל,
לכ"ק אדמו"ר הצמח צדק, בספר המצות שלו, ובקונטרס החלצו לכ"ק
אדמו"ר (מוהרש"ב) ובהוספה שם מכ"ק בנו מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבג"מ זי"ע, ואין להאריך בדבר המובן וגם פשוט.

ובעצם הסכסוך, הרי יכולים שני הצדדים להציע טענותיהם בכתב
ולשלחם לרבני אה"ק ת"ו אשר משם בא כל צוות השובי"ם, או לבי"ד שם
— בבקשה להביע ולהורות דעת תורה בכל האמור.

ויהי רצון אשר דברי הכתובים, אף כי מעטים בכמות, יפעלו
פעולתם תיכף, וישרה השלום במחנם, ולא עוד אלא כתפלת ותקות בני"י,
תלמידי חכמים יהיו **מרבים** שלום.

והרי עי"ז יתרבה גם בברכת השם, שכלי מחזיק ברכה זו, הוא
השלום — כדברי חכמנו במשנתם.

והרי נמצאים אנו בסיומו של החדש בו יום הגאולה, של רבנו הזקן

ח'תשלב

תלמידי חכמים: ראה ברכות בסופה. וש"נ.
במשנתם: עוקצין בסופה.

שהוא גם גאולתנו ופדות נפשנו, שהדגיש בעל הגאולה, שנתבשר בה,
באמרו הכתוב פדה בשלום נפשי.

המצפה לבשו"ט.

ח'תשלג

ב"ה, א' טבת תשכ"ד
ברוקלין.

האברך אפרים פישל שי' הכהן

שלום וברכה:

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו פ"נ עם המצורף אליו,

ולפלא שאינו כותב מאומה ממעשיו ופעולותיו וכו', ועכ"פ התקוה
— שיש לו קביעות עתים בלימוד תורתנו הק' נגלה וגם חסידות, וכהוראת
חז"ל — שהלימוד מביא לידי מעשה התחזקות בקיום המצות, ונוסף על
העיקר שכן הוא ציווי הקב"ה, הרי זה גם הדרך לקבלת הברכה.

והרי זה לא כבר באנו מיום בשורה וגאולה י"ט כסלו ונמצאים בימי
חנוכה, ימי אור, ועוד — שמוסיפים באור מיום ליום, והרמז ללמוד מזה
על כל השנה בנוגע לנר מצוה ותורה אור.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

שהדגיש: אג"ק אדה"ז ח"א אגרת לח. לט.

ח'תשלג

וכהוראת חז"ל: קידושין מ, ב.

ח'תשלד

ב"ה, זאת חנוכה, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

הגיעתני שמועה אשר כאילו יש נוהגים בקהלת-קדישא במסיבת רבים (אנשים ונשים), ובפרט לפני חופה ולאחריי בסעודת הנשואין, אשר אשה ג"כ מנגנת, אם מברכות הקבועות או ברכה סתם, אבל בכל אופן בקול ניגון.

ומובנת הפליאה והתמיי שעוררה אצלי ידיעה זו, שהרי ידועים דברי חכמינו ז"ל בזה בכמה מקומות (ומהם בתחילת הש"ס במסכת ברכות כד, א ובפוסקים) ששוללים את האמור בתכלית ובהחלט.

וביותר גדולה הפליאה בידעי חביבותו של ספר הזהר הקדוש בתוככי אחינו בני ישראל הספרדים, שהרי גם בזהר הקדוש פ' נשא, בקדש הקדשים בו — באידרא רבא קדישא שם (דף קמב, רע"א) הפליגו בשלילת ענין האמור.

ואם בכל מקום ומצב הדברים אמורים, על אחת כמה וכמה ברבים, ובענין השייך לנשואי בן ובת ישראל, שבזה ביחוד הדגישו חכמינו ז"ל איש ואשה זכו שכינה ביניהם, ואף כי בתחילת ויסוד הענין — בשעת הארוסין קדושין ונשואין, אשר אז הונח היסוד לבנין עדי עד, והתחלת ברכות נשואין היא שהכל ברא לכבודו, וסיומן בברכות רבות לחתן וכלה וכולי, עד שאומרים אשר אז השמחה במעונו — במעונו של השם יתברך ויתעלה — הרי בודאי ובודאי שצריכה להיות טהרה יתרה וקדושה יתרה, ועד כדי כך שיהי מתאים לדוגמא (בנוסח שקבעו אנשי כנסת הגדולה בברכות האמורות) לכשמחך יצריך בגן עדן מקדם (קודם חטא הראשון

שהכל ברא לכבודו: עיין רש"י כתובות (ח, א) ד"ה שמח: אסיפה זו כבוד המקום היא.

השמחה במעונו: ראה ב"ח וב"ש (אה"ע סס"ב סק"א) דאין אומרים (ואין שמחה) כשיצה"ר שולט. וראה שדי חמד — להחח"ס — אספ"ד מעי חו"כ (סוס"ק יב).

ח'תשלד

הדגישו חכמינו: סוטה יז, א.

וכו'. ועוד זאת — שהזמן אז אך ורק לרחמים ולברכה ולחסד, הרי נוסף על שלילת הענין בהחלט מצד עצמו, נתוסף שהענין — כלשון האידרא רבא קדישא — הוא דינין (ועוד) שהם מתפשטין ברמ"ח אורחין, ולא עוד אלא שהתחלתם בראשית מדון — הוא קול באשה, וכלי חכמינו ז"ל שם: תני כו' ודינין ה' אתפשטן ברמ"ח אורחין והכי תאנא קול כו' שער כו'. עיין שם.

ובבואנו מימי חנוכה, אשר כלי המורה הגדול הוא רבינו הרמב"ם, ריש הלכות חנוכה, גזרו גזרות כו' ופשטו ידם בבנותיהם — ומסרו בניי נפשם על זה וגברו ונקבעו ימי שמחה והלל מאז ועד סוף כל הדורות, שהרי אפילו כשהמועדים בטלים ימי חנוכה קיימים, תקותי חזקה שעל דרך זה גם בענין האמור יתקון הדבר בתכלית, ואף הן (נשי קהלתו קדישא) תהיינה באותו התיקון (עיין רש"י שבת כג, רע"א, ד"ה היו: ועל יד אשה נעשה הנס), באופן שמסיבות מצוה האמורות תהיינה מתאימות במלואן למאמר חכמינו ז"ל על כל ב"י עשרה שכינתא שריא, על אחת כמה וכמה בתוככי כמה וכמה פעמים עשרה, ויקויים הנאמר שהשמחה במעונו, ובשמחת מלכו של עולם — הרי מברך ומשפיע לכל אחד ואחת שפע ברכות מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה.

בכבוד ובפ"ש הנהלת קהלתו קדישא והרבנים — שליט"א —
בראשם, ובברכה לבשורות טובות בכל האמור.

בראשית מדון: דינו של אדם (קדושין מ, סע"ב).
ימי חנוכה קיימים: מדרז"ל הובא בסי' החיים ח"ג רפ"ז. ובכ"מ. וראה רמב"ן ר"פ בהעלותך דמז"ל „הנרות לעולם לא רמזו אלא לנרות חנוכה”.

למאמר חכמינו: סנהדרין לט, א.

ח'תשלה

ב"ה, זאת חנוכה, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

צו נשי ובנות חב"ד
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש:

ביים געזעגענען זיך — ביז איבער א יאר אי"ה — מיט דעם
ליכטיגען יום טוב חנוכה, שיק איך די דאזיגע ווענדונג און דערמאנונג צו
נשי ובנות חב"ד, און דורך זיי צו אלע אידישע פרויען און טעכטער, שתי,
אז כאטש חנוכה ווערט געפייערט ניט מער ווי אכט טעג אין יאר, איז
אבער דער אינהאלט פון חנוכה און די אפלערנונג פון נר חנוכה — גילטיג
א גאנץ יאר.

דער מוסר פון צינדן חנוכה-ליכט אנטהאלט דריי יסודות-דיגע
נקודות, וועלכע האבן א דירעקטע פארבינדונג מיט די פראבלעמען פון
אונזער צייט, און גיבן פראקטישע אנווייזונגען:

(א) די חנוכה-ליכט (וועלכע סימבאליזירן **נר מצוה ותורה אור**)
דארפן אנגעצונדן ווערן **משתשקע החמה**, נאך זון-אונטערגאנג, ווען עס
איז **פינסטער**. דאס לערנט אונז, אז מען טאר ניט נתפעל ווערן פאר דער
„פינסטערניש" און גייסטיגער ארעמקייט, ווייל אפילו א ביסעלע
ליכטיקייט פון תורה און מצוות פארטרייבט א סך פינסטערניש; על אחת
כמה וכמה א סך ליכטיקייט.

(ב) די חנוכה-ליכט דארפן אנגעצונדן ווערן **על פתח ביתו מבחוץ** —
אזוי אז זייער ליכטיקייט זאל ארויסשיינען **אין דרויסן**. דאס לערנט אונז,
אז מען טאר זיך ניט באגענוגענען דערמיט וואס בא זיך אינדערהיים איז

ח'תשלה

נדפסה בלקו"ש ח"י ע' 303 והוגהה עפ"י צילום האגרת.
דער מוסר: בהבא לקמן ראה גם לעיל אגרת ח'תשל.
חנוכה... מוסיף והולך: שבת כא, ב.
א ביסעלע ליכטיקייט: ראה תניא פ"ב (יז, א).

ליכטיג און ווארעם מיט **נר מצוה ותורה אור**; מען מוז זיך באמיען אויך ליכטיג מאכן אין גאס און אין דער גאנצער סביבה.

(ג) די חנוכה-ליכט ווערן אנגעצונדן **מוסיף והולך** — מיט א ליכטעלע מער יעדע נאכט פון חנוכה. דאס לערנט אונז, אז די ארבעט צו פארשטארקן און פארשפרייטן תורה-אידישקייט דארף זיין אין א **שטייגענדער** מאס, און אז די דאזיגע ארבעט אנטהאלט שוין אין זיך אליין די פארזיכערונג אויף א **שטייגענדעם דערפאלג**.

אונזערע חכמים, זכרונם לברכה, אונטערשטרייכן, אז אויך די פרויען — פונקט ווי די מענער — זיינען מחוייב אין דער מצוה פון נר-חנוכה, ווייל **אף הן היו באותו הנס** — די פרויען האבן אויך געהאט א חלק אין דעם נס-חנוכה. דערביי ווערט ספעציעל אונטערשטראכן די מסירות-נפש פון די אידישע פרויען און טעכטער אין יענער צייט צו באשיצן די קדושה פון דער אידישער היים און האלטן ריין און אומבאפלעקט דעם כבוד פון אידישע טעכטער.

היינט-צו-טאג, נאך מער ווי ווען עס איז, דארפן אידישע פרויען און טעכטער געדיינקען די ספעציעלע פאראנטווארטלעכקייט — און אייביגען זכות — וואס די גיטלעכע השגחה האט אויף זיי ארויפגעלעגט, און באשאנקען: פארצוזעצן און אויפצוהאלטן דעם אידישן לעבנס-וועג אויף די יסודות און טראדיציעס פון תורה און מצוות אין טאג-טעגלעכן לעבן.

אלס **עקרת-הבית** איז די אידישע פרוי דער **פונדאמענט** פון דער אידישער היים. פון איר, אין א גאר גרויסער מאס, זיינען אפהענגיק די סאמע יסודות פון דעם אידישן קיום: טהרת המשפחה, כשרות, קדושת שבת ויוס-טוב, דער חינוך הבנים והבנות — דער גאנצער איינשטעל פון דער היים און פון אלע מיטגלידער פון דער משפחה, וואס דערמיט איז פארבונדן דער אלגעמיינער המשך פון דעם אידישן לעבנס-וועג בכלל, און דער עצם קיום פון אידישן פאלק.

זאלן די חנוכה-ליכטעלעך, מיט זייער אינהאלט פון נר מצוה ותורה אור, **שטענדיג — בכל יום ובכל עת ובכל שעה** — שיינען אין אייך פערזענלעך און אין אייערע בני-בית שיחיו, און אלס לעבעדיגע און ליכטיגע מוסטערן אויך פאר אנדערע.

זאל די ליכטיקייט פון תורה און מצוות, דורכגעדרונגען מיט

חסידישער ווארמעקייט און לעבעדיקייט, אריינדרינגען אין אלע ווינקעלעך פון אייער היים, און ארויסשפאָרן אויך אין גאס.

פארשטארקט און ברייטערט אויס אייער איבערגע[גע]בענע טעטיקייט, לויט דער אינהאלטסרייכער פראגראם פון נשי ובנות חב"ד, אין דער פולסטער מאס.

און דער אויבערשטער זאל העלפן, אז דאס אלעס אויבנדערמאנטע זאל דורכגעפירט ווערן **מוסיף והולך**, אין א שטייגענדער מאס,

און דאס זאל אריינברענגען אין אייערע היימען, בתוך כלל ישראל, דעם אויבערשטנס ברכות אויך אין א שטייגענדער מאס, אין אלץ וואס מען נויטיגט זיך, בבני חיי ומזונא רויחא: אמת אידישע נחת פון קינדער שיי, גוטן געזונד און פרנסה בשפע, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה להצלחה מופלגה ולבשורות טובות בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ח'תשלו

ב"ה, ט' טבת תשכ"ד
ברוקלין.

מרת זלטה תחי'

ברכה ושלוש:

באשטעטיג די ערהאלטונג פון אייער בריף פון ג' טבת און אויך דעם פריערדיקען, וואס זיכער האט איר שוין דערהאלטען דעם ענטפער אויף עס.

צו אייער שרייבען וועגען דער הויז וכו' און וואס קענט איר נאך טאן — פארשטענדליך אז אלס ערשטע (און אפשר נאך וויכטיגער ווי

ח'תשלו

מרת זלטה תחי': אלטהויז. אגרות נוספות אלי' — לעיל ח"ח ו'תרמו, ובהנסמן בהערות

שם.

כ"ק אדמו"ר זי"ע

סט

דאס שיקען ספרים), אז די הויז זאל געפירט ווערן און מיט הכנסת אורחים, און בפרט אזא הכנסת אורחים וועלכע איז פארבונדען מיט הכנסת כלה אדער הפצת המעיינות וכו' און וויבאלד אז א אידישע פרוי, איז דאך עקרת הבית, איז פארשטענדליך אז השם יתברך גיט כח צו דורכפירן דאס, אין א גוטען אופן (ניט קוקענדיג אויף דעם, וואס איר האט רעכט, אז עס [איז] ניט גלייך ווי פריער), ווארום אין פארשפרייטען גוטעס האט מען א ספעציעלע הילף פון אויבען, און זיכער איז דאך איבעריג צו מאריך זיין, אז דאס איז איינע פון די אופנים און פון די העכסטע פון נחת רוח פאר דער נשמה און פון טאן פאר עילוי הנשמה.

און השם יתברך זאל העלפען איר זאלט טאן אין דעם מיט מער ענערגיע און אין גוטען געזונט, און סוף סוף וועט השם יתברך אייך בענטשען אז עס וועט זיין בטוב לבב ועד וגם מתוך נחת ושמחה מיו"ח ש"י...

ח'תשלז

ב"ה, ט' טבת תשכ"ד

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו ממוצש"ק בח' כסלו.

כמדומה כתבתי גם במכתבי הקודם, שאין ידועים לי כאן הפרטים של העובדה עצמה שכתבו לי, ושגם הוא מזכיר במכתבו, ואין ענין להתערב בכגון זה בריחוק מקום, ובפרט בירושלים עיה"ק שכמה רבנים נמצאים בה, וכל נקודת המכתב היתה, אשר אין ענין כלל וכלל להביא תלונות למי שהוא — קודם שיזמין את המדובר לרב (או לבי"ד) אשר באה"ק ת"ו ומה טוב בירושלים עיה"ק עצמה, ויציע שם כל הטענות וכו' והם יורוהו דעת תורה בזה, באם הצד השני יסרב מלהופיע בפני רב וכו' — הרי (כנהוג בישראל) יקבל מהרב כתב סירוב על פלוני וכן הוראה, האם מותר לו להביא טענותיו במקום אחר [שהרי בנוגע לכאו"א מישראל, ובפרט לאנ"ש המתחנכים בדרכי החסידות ע"פ דרכי רבותינו נשיאינו, תורתנו הקי' היא תורת חיים, הוראה בחיי היום יומים ובכל פרטי חיי האדם, בין אדם למקום ובין אדם לחבירו], ואין אדם עושה דין

לעצמו, ואדרבה, כשמכיר בעיניו אשר צודק הוא, מקום יותר לזהירות יתירה בזה, וק"ל, והתורה **הק'** היא גם תורת **חיים** חיים אמיתיים.

ובכתבו מכתבו בימי חנוכה, שמלחמת היונים היתה לא נגד **חכמת** התורה, כי אם „להשכיחם תורתך" (שזוהי תורה קדושה של השי"ת) ועד"ז בנוגע למצות, להעבירם על מצות שנקראים „חוקי רצונך", ומסרו בניי נפשם על נקודות אלו, מבלי להתחשב עם חשבונות ע"פ שכל וכו' והצליחו בהנהגה זו ועד שנקבע הענין לדורי דורות, הרי זה לימוד בשביל כאו"א בתוככי כל ישראל, אשר (בלשון הכתוב) אם **בחקותי** תלכו (ודרשו חז"ל שתהיו **עמלים** בתורה) וגו' — ועי"ז דוקא ונתתי גשמיכם בעתם וגו' ברכת ה' בהמצטרך לאדם מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה.

ולחשיבות הענין דהשלום וכו' — נשלח המכתב מהיר דחוף.

בעת רצון יזכירוהו למילוי משאלות לבבו לטובה בכל הענינים אודותם כותב, ולכל לראש — לשידוך טוב בקרוב ממש ובכל הפרטים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

מ. שניאורסאהן

ח'תשלח

ב"ה, עשרה בטבת תשכ"ד
יהפך בקרוב לששון ולשמחה
ברוקלין, נ.י.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה מאז, אשר מפני סיבות נתעכב המענה עד עתה, בו כותבת אודות רגשות לבה בקשר עם סברת שידוך עם אברך פלוני שי, והטעמים לחיוב ולשלילה בזה.

ומה שאין ברור כדי צרכו במכתבה הוא, האם הרגשות אודותן

ח'תשלז

שמלחמת היוונים: ראה גם לעיל אגרת ח'תשכג, ובהנסמן בהערות שם.
ודרשו חז"ל: פרשי ותר"כ עה"פ.

כותבת, הם יציבים, או אפשר לומר שזהו מצב רוח עובר, ואחת הבחינות בזה היא, איך פועל עליי ההפסק מההתראות ופגישות עם האברך, שאז היי בידה לדון על הענין ורגש הלב באופן אוביקטיבי יותר.

באם במשך שעמדו בריחוק מקום, אעפ"כ התכתבו לעתים קרובות יותר, אזי יכולה לעשות עכ"פ עתה הפסק מתאים מכל קשר גם לא של כתיבה, ולבחון התוצאה.

והיי אם היחס יציב משני הצדדים, משלה ושל האברך אזי הרי יכולה לבארו את אשר בידו לתקן תוכן הטעמים השלילים וכמו בענין לימוד התורה בהתמדה וסקידה **עתה**, ובודאי במשך איזה שבועות יוכל להבחין בעצמו, האם יעמוד בסדר חיים זה וכו'.

ב) בנוגע להתנגדות של וכו' — באם הבחינה והתוצאות ע"פ המבואר לעיל, תהיינה חיוביות בהחלט, בודאי תתמעט ההתנגדות האמורה מעצמה, וגם תוכל לבקש ידידים שידברו עמהם להסביר המצב וכו'.

ויהי רצון מהשייית המשגיח על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית, שינחה בטוב לפניי בענין הכי עיקרי האמור ובכללות ענייני.

בברכה לבשו"ט.

ח'תשלט

ב"ה, י"א טבת תשכ"ד
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה — שהגיע באיחור זמן רב — בו כותבת ראשי פרקים מדברי ימי חיי ומשפחתה שי'.

כשתודיע השמות בדיוק בלשון הקדש בצירוף שם האם של כל אחד (שכן נוהגים להזכיר בתפלה) יזכירום על הציון הקי של כ"ק מו"ח

ח'תשלח

ואחת הבחינות: ראה גם לעיל ח"ד אגרת ה"פה. חייב אגרת ג'תתקמא.

אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע למילוי משאלות לבבם לטובה בכל
[ה]ענינים שכותבת.

ולכתבה בענין העדר השלימות בשמחה, לפלא, שהרי בודאי ידוע לה
ולבעלה שי' אשר הבטחון בהשם יתברך בורא עולם ומנהיגו גם עתה הוא
מיסודי תורתנו תורת חיים, והשי"ת הוא עצם הטוב ומטבע הטוב
להיטיב.

אלא שההנהגה בחיי היום יומים צריכה להיות מתאימה להוראות
תורתנו תורת חיים ובקיום מצותי עליהם נאמר וחי בהם, שכן נצטוינו על
זה ממלך מלכי המלכים הקב"ה.

לכתבה שרוצים הם בעוד ילדים, אלא שישנה שאלה כספית גם זה
כנראה בא מתוצאה אשר מדת הבטחון אינה בשלימות, אף שבודאי
אומרים מדי פעם בפעם המקובל ונמסר מדור לדור, אשר השם יתברך
הוא הזן את העולם כולו בטובו בחן ובחסד וברחמים, ובפרט שבנדון
שלהם ע"פ מצוה הראשונה בתורה (אשר גם הסדר דתורה, תורה היא)
עליהם להוליד וכו' ומצות השם ובקשת השם, הרי הוא בסגנון חז"ל, אין
אני מבקש אלא לפי כחם.

התקוה אשר שורתי אלה המועטות בכמות תספיקינה להבהיר
המצב כאשר הוא ועד שבהתבוננות קלה תבוא לידי החלטה להתנהג
בכיוון האמור ומתוך שמחה וטוב לבב.

ומהנכון אשר יבדקו את התפילין של בעלה שי' ובכל יום חול קודם
הנחתם יפריש פרוטות אחדות לצדקה, והיא תשמור על מנהגן הטוב של
בנות ישראל הכשרות להפריש לצדקה קודם הדלקת הנרות בכל ערב שבת
וערב יום טוב.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ח'תשלט

לכתבה... ילדים: ראה גם לקו"ש חכ"ה ע' 33 ואילך.
הסדר דתורה: ראה גם לעיל חכ"ב אגרת ח'תלג, ובהנסמן בהערות שם.
בסגנון חז"ל: במדבר פכ"א, כב.

ח'תשמ

ב"ה, י"א טבת תשכ"ד

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מעשרה בטבת — יהפך בקרוב לששון ולשמחה —
בו כותב ראשי פרקים מדברי ימי חייו, ומסיים בנוגע לשידוך וכו'.

ובכלל בעניני שידוכים צריכים לדייק בהעיקר שתהי' מתאימה למה
שכתוב אשה יראת ה' היא תתהלל, ואין לנו עסק בסימנים ורמזים וכו'
כאותן שכותבם.

אלא ועיקר הצנור והכלי לקבלת ברכת השם היא הנהגה בחיי היום
יומים מתאימה להוראות תורתנו תורת חיים ובקיום מצותי' עליהם
נאמר וחי בהם, והוספה בזה, מוסיפה בברכת השם, והרי בעניני טוב
וקדושה ככל שלא יהי' המצב גם טוב בזה תמיד יש מקום להוסיף, כיון
שקשורים בהקב"ה שהוא אין סופי.

ומהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו — אם לא נעשה כזה במשך
שנים עשר חדש האחרונים — ובכל יום חול קודם הנחתם להפריש
פרוטות אחדות לצדקה, וכן אשר ישמור על התקנה דאמירת השיעור
תהלים חדשי — כמו שנחלק התהלים לימי החדש — בכל יום אחר תפלת
הבקר.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ח'תשמא

ב"ה, י"ג טבת תשכ"ד
ברוקלין.

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ רב פעלים בעל מדות וכו'
מו"ה ניסן שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מבשר טוב מההו"ל של ספרו טהרת מים
במהדורא שלישית.

ויהי רצון אשר תוגמר ההדפסה בשעה טובה ומוצלחת, וחפץ הי'
בידו יצליח להפיץ שמירת טהרת בנות ישראל טהרת מים, ואין מים אלא
תורה, ע"פ הוראת תורתנו תורת חיים.

וכהוראת ימי חנוכה דאזלינן מנייהו, אשר נתפשט ונתקבל בכל
תפוצות בני ישראל, לנהוג כמהדרין מן המהדרין, מתאים להמובא
בפוסקים להדר במקוה ככל האפשרי לצאת ידי דיעות חז"ל.

ואם בכל המקומות והזמנים נאמרה הוראה האמורה עאכ"כ בדרא
דעקבתא דמשיחא, סוף הגלות, שתיכף לציור תקופה זו באה ההוראה,
דטהרה מביאה לידי וכו' אלי' זכור לטוב, מבשר הגאולה, וקיום היעוד
וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם, והרי מדתו של הקב"ה מדה כנגד
מדה, דע"י מקוה מטהר וכו' אף הקב"ה מטהר את ישראל, בגאולה
האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

בכבוד ובברכת הצלחה בהאמור לאורך ימים ושנים טובות.

ח'תשמא

מו"ה ניסן: טלושקין, ברוקלין. אגרות נוספות אליו – לעיל חכ"כ ח'תרנו, ובהנסמן
בהערות שם. לקמן ח'תתכג.

ספרו טהרת מים: ראה גם לקמן שם.

ואין מים: בבא קמא יז, א.

נתפשט ונתקבל: רמ"א אור"ח סתרע"א ס"ב.

באה ההוראה: סוטה בסופה.

מדתו: פס"ז שמות ג, ו.

מקוה מטהר: יומא פה, ב במשנה.

ח'תשמב

ב"ה, ט"ו טבת תשכ"ד
ברוקלין.

שלום וברכה:

במענה למכתבו מיום 25/12 בו כותב אודות בנו ש"י את אשר שמע ממנו בנוגע להשקפותיו וכו' והרושם שעשה עליו ועל זוגתו תחי'.

ורואים שלפעמים רבות — ע"י ידידים אפשר לפעול יותר מאשר ההורים. ובלבד שידברו הידידים בדברים היוצאים מן הלב שנכנסים אל לב השומע ופועלים פעולתם, מובן שזהו בא בהוספה לדברו שלו ושל זוגתו תחי'.

ובנדון זה עוד ענין ודרך ישנו, כיון שככתבו הוא עדיין רווק, מהנכון להשתדל למצוא (באופן המתאים, שלא יחשוד בנו שמכריחים אותו) שידוך עם בת ישראל שומרת תורה ומצות ויראת ה' וחזקה בדעתה ובהשקפתה בזה, שאז מקום לומר — שנוסף על ההשפעה שלה, אפשרית השידוך עצמו זה ישפיע עליו לשכוח על עניינים הלא טובים ומחשבות הלא טובות וכו'.

כיון שע"פ המובא בספרים הק', השפעה מיוחדת להנחת תפילין על המוח ועל הלב, ז.א. על השכל והרגש, מהנכון להשתדל ביותר שיניח בנו תפילין בכל יום חול, לפחות לזמן קצר יהיו על ראשו וזרועו, אלא שצריכים להיות התפילין בדוקות וכשרות, ומה טוב אשר לפני הנחתן כאמור, יפריש פרוטות אחדות לצדקה.

וכיון שלפעמים קרובות מחשבות כאלו, באות לכזה שנוול בעת שההורים לא היו זהירים בדיוק שמירת טהרת המשפחה (נדה, הפסק טהרה, טבילה במקוה כשרה וכו') [מחסרון ידיעה בכל הפרטים שמביא לחסרון בקיום, שזה צריכים לברר אצל רב מורה הוראה] ואם גם באופןם הי' כזה ח"ו, הרי צריכה להיות תשובה על הנ"ל חרטה על העבר וקבלה טובה על להבא לדייק בזה ככל הדרוש, וגם להשתדל שידידיהם וקרוביהם יזהרו במצוה זו ביחוד בתוככי כללות הנהגה בחיי היום יומים שתהא מתאימה להוראות תורתנו תורת חיים וקיום מצותי' עליהם נאמר וחי בהם.

ח'תשמב

המובא בספרים: ראה שר"ע ארי"ח ה' תפילין סכ"ה ס"ה. שר"ע אדה"ז שם ס"א. תניא פמ"א (נו, ב.).

בעת רצון יזכירו את בנו ש"י על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו, ויהי רצון שיבשר טוב בכל
האמור.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

נ.ב. מהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו (הכותב) וכן את המזוזות
בדירתם שתהיינה כולן כשרות כדין, וזוגתו תחיי תשמור על מנהגן הטוב
של בנות ישראל הכשרות להפריש לצדקה קודם הדלקת הנרות בכל ערב
שבת וערב יום טוב.

במזכירות שלי אין כותבים צרפתית ולכן בא המענה בלשון הקדש,
אבל הוא יכול לכתוב גם צרפתית כיון שקורא הנני שפה זו.

ח'תשמג

ב"ה, ט"ו טבת תשכ"ד
ברוקלין.

ברכה ושלוש:

במענה למכתבה בו כותבת אודות הצעת נכבדות אשר ישר הדבר
בעיני שניהם וכו' ורק שבעית כספים באמצע בעיקר מצד השני הורי
המדובר ש"י.

ובכגון זה הדרך הישרה למצוא מידידיהם שישפיעו עליהם ובפרט
שגם ע"פ שכל הבריא והפשוט, הרי אין מקום כלל שאיזה אלפים לירות
יתפסו מקום בענין עיקרי וכו' הנקרא בנין עדי עד.

אינה מזכירה במכתבה באיזה מקום רוצים לקבוע דירתם, והרי
החילוקים במחיר דירות במקומות שונים באה"ק ת"ו הם גדולים ביותר,
ואולי קביעות הדירה במקום אחר מהמדובר תפתור הבעיית האמורה
ועכ"פ תמעט אותה, כמובן כוונתי למקום בו דרים שומרי תורה ומצוה,
שהרי על זה אין לוותר.

והמסירה ונתינה שלה במלאכת שמים חינוך בני"י ובפרט בבני"ס

חבי"ד אשר ע"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל אשר על הציון הק' שלו
יזכירוהו תעמוד לה לבש"ט בכל האמור.

בברכה.

ח'תשדמ

ב"ה, יום ג' לסדר ותבאנה ותדלנה... להשקות צאן אביהן תשכ"ד.
ברוקלין, נ.י.

לתלמידות המסיימות ב"ס תיכוני "בית רבקה"
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש:

במענה להודעתן ע"ד חג הסיוס של מחזור ראשון של ביה"ס התיכוני
"בית רבקה", בט"ו בשבט הבע"ל, ובקשתן לדברי ברכה מכ"ק אדמו"ר שליט"א
בקשר עם זה ועם הופעת הבטאון "אלה תולדות" — בית רבקה,

הואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א להמציא להן העתק מכתב שתכנו מתאים
ביותר למאורע חשוב זה.

יחד עם זה שלוחה ברכתו הק' של כ"ק אדמו"ר לכל אחת מהתלמידות
המסיימות, בהקדמה ש"סיוס" זה כמובן אינו אלא הכנה והתחלה למדריגה
עליונה יותר בחיי היוסדיום —

ללכת מחיל אל חיל בדרך העולה בית א"ל, היא דרך התורה
והמצוה, כיאות לבנות ישראל, שכל אחת מהן היא בת אמותינו שרה
רבקה רחל ולאה, ובפרט כיאות למחונכות ביה"ס "בית רבקה" מיסודו של
חותנו כ"ק אדמו"ר נבג"מ זי"ע, אשר בהכנסן למסלול החיים בודאי
תלכנה לאור חינוכן זה הספוג אהבת השם אהבת התורה ואהבת ישראל,
והכרת האחריות — היא הזכות — הגדולה שניתנה להן מאת ההשגחה
העליונה לבנות את בית ישראל.

ויומא קא גרים, יום סגולה דראש השנה לאילנות, שבו נערך חג
הסיוס, יהי רצון שכל אחת מהן תהי' בדוגמת אילן ששרשיו מרובים
ופריו יתן בעתו, פירות ופירי פירות, לשמחת לב הוריהן ומוריהן שיחיו.

בברכה להצלחה מופלגה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ח'תשמה

ב"ה, י"ז טבת תשכ"ד

ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון 12/30 מיט דאס בייגעלייגטע, אין וועלכען איר שרייבט וועגען אייער זון ש"י און זיין געדאנק וואס ער האט אייך דערציילט.

און פארשטענדליך אז דאס איז דער גרעסטער אומגליק ר"ל וועלכעס קען טרעפן, אז א איד זאל טראכטען, ווי איר שרייבט, וועגען א שיקסע, און מ'דארף טאן אלס מעגליכע צו פארהיטען פון דעם אומגליק און אלס ערשטע ליגט די פליכט אויף עלטערן, און ספעציעל אז דאס איז א אייביקער אומגליק, ניט נאר בעולם הזה נאר אויך בעולם הבא, און אויב עלטערן טוען אלעס צו פארהיטען קינדער פון ניט גוטעס אויף דער וועלט אליין, טא וויפיל דארף שוין זיין די אנשטריינגונג צו פארהיטען פון א אומגליק, דער גרעסטער, אין די ביידע וועלטען.

איך וויל ניט מאריך זיין אין אזא טיפען ווייטדיקען ענין, וואס מיט אזעלכע טהאטען העלפט מען ארויס היטלערן — ימ"ש — וואס זיין ציל איז דאך געווען, ס'זאל זיין וואס ווייניגער אידען, וואס דאס איז די וועג וואס פירט צו דעם, און מ'דארף האפען אז דורך טאן מיט דער געהעריגער אנשטריינגונג צוזאמען מיט א טיפע תפלה צו השם יתברך, פון יעדערן וועלכער איז פאראינטערעסירט אין דעם אמת'ן גוטס פון אייער זון ש"י און אלס ערשטע פארשטענדליך די עלטערן און די גאר נאהענטע, וועט בריינגען צו אפהיטען און פארהיטען פון דעם גרעסטען אומגליק וואס ער אליין וויל בריינגען אויף זיך, ח"ו.

און השי"ת זאל אייך העלפען צו אנזאגען א גוטע בשורה אזוי ווי איר האט געבראכט [די] ידיעה וועגען דעם טיפען צער.

מ'האט געדארפט בודק זיין די תפילין אייערע און אויך דעם זוניס

ח'תשמה

מיט אזעלכע: ראה גם לקו"ש חכ"ד ע' 376.

כ"ק אדמו"ר זי"ע עט

שיי און די מזוזות אין אייער דירה אז זיי זאלען זיין אלע כשריה ווי דער
דין איז.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ח'תשמו

ב"ה, מוצש"ק שמות, ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

תלמידי הישיבה הק' תומכי תמימים אשר באה"ק ת"ו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בהמשך להפ"ש, כוונתי — מסירת תוכנם (עכ"פ) של המאמרים
והשיחות שנדברו כאן בימי חדש השביעי, שהוא המשובע בכל טוב
ומשביע טוב לכל השנה, אשר בקשתי את האורחים שיי מאה"ק ת"ו —
למסור להם במיוחד.

ושתקוטי אשר נמסרו כדבעי, ז.א. בדברים היוצאים מן הלב —

בא הנני בזה גם בכתובים (עכ"פ בקיצור) — ובטח לא נצרכה אלא
להעדפה וזריזות יתירה ולהיות זהיר טפי —

לזרז בנקודת המאמרים והשיחות בנוגע לפועל שלכם ו„הבכנ“,
והיא:

הוספה בהתמדה ושקידה בלימוד התורה נגלה וחסידות,

השביעי, שהוא המשובע: ויק"ר פכ"ט, ח.

לא נצרכה כו': ראה אגה"ק ס"ז.

זהיר טפי: ראה ס' השיחות קיץ הישי"ת ע' כב.

ח'תשמו

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 495.

הוספה ביראת ה' ובאהבת ה',

— שזהו דורש הוספה בהתבוננות בעניני תורת החסידות, מתאים לפס"ד הרמב"ם (יסודי התורה רפ"ב): הא"ל הנכבד והנורא הזה מצוה לאהבה וליראה אותו וכו' והאיך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו וכו' ויראה מהן **חכמתו** וכו' ומתאוה תאוה גדולה **לידע** השם הגדול וכו' מיד הוא וכו' —

ובכדי שתבוא האהבה והיראה בפועל ועד למעשה בפועל — הרי זוהי עבודת התפלה, וכמבואר בארוכה (והאופנים בזה לכאוי"א) בקונטרס התפלה, בקונטרס העבודה ובכ"מ.

ועוד וגם זה עיקר — לעשות כל מה שביכולתם ובאפשריותם, שיתרבו תלמידים בהשיבות, לכל לראש — ע"י היותם דוגמא חי', שירצה כאוי"א להיות כמותם.

וגם ע"י דבור בדברים היוצאים מן הלב, לפעול על ידיהם ומכירהם להכנס בד' אמות של תורה וד' אמות של תפלה גם יחד, ע"ד דרז"ל: אוהב ה' שערי ציון שערים המצוינים בהלכה, לימוד התורה (ולמוד עבודת התפלה, המביא לעבודת התפלה. ודברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב וסו"ס פועלים פעולתם.

והרי כל זה — הפעולות על הזולת — מעיקרי העבודה, דלית פולחנא כפולחנא דרחימותא, וכדרז"ל: ואהבת את ה"א, אהבהו על כל הבריות וכו' בכל נפשך אהבהו עד מיצוי הנפש.

וראה אגרת הקודש לרבנו הזקן (בתחילתו) שהביא דיעה זו לפסק הלכה למעשה.

ביראת ה' ובאהבת ה': שהן שרש לשש"ה מל"ת ורמ"ח מ"ע (תניא פ"ד).
הא"ל הנכבד . . . הזה: לי הכתוב (דברים כח, נח) **השם** הנכבד. ועיין תמורה ג, ב. וצ"ע.

בד' אמות של תורה: ברכות (ח, א) — נגלה ופנימיות התורה, וכמשי"כ בפיה"מ להרמב"ם (בהקדמתו) שהכוונה ל"הדעת והמעשה" (ושם לפני זה בנוגע לדעת), "והנכבד שבמושכלות לצייר לנפשו אחדות הקב"ה וכל הנלוו לענין ההוא כו' לדעת האלקי".
וד' אמות של תפלה: ברכות (לא, ב). ועיין כתהאריז"ל שער מרז"ל לברכות (ח, א).

ע"ד דרז"ל: ברכות ח, א.
דלית פולחנא כו': הובא בכ"מ וראה זח"ג רסז, א.
וכדרז"ל: בספרי עה"פ.

והרי פעולה זו מוסיפה גם בהצלחה בלימוד הנגלה והחסידות ובעבודת התפלה, וכמאמר רז"ל ע"פ מאיר עיני שניהם ה' כי יאר ה' פניו אליהם אור פני מלך חיים.

ואם בכל המצות ידוע גודל מעלת הזריזות, כנאמר ונשנה בדברי רז"ל, עאכ"כ בהנ"ל — לימוד התורה ועבודת התפלה וצדקה (רוחנית עם רעהו, להכניסו לדי אמות של תפלה ותורה), שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא.

בברכת הצלחה בעבודת הקודש, לימוד תורתנו הקדושה ועבודת התפלה (שהוא במקום קרבן), ועבודת הצדקה (ששקולה כנגד כל הקרבנות) — ובמיוחד כשנעשה כ"ז בארץ ישראל, ארץ הקודש.

— המצפה לבשו"ט מפעולות כאו"א מהם בכל האמור, ומהצלחתו בזה.

ובפרט ע"פ דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר: יעדער יחיד איז א רבים.

— והרי עומדים אנו לפני כ"ד טבת, יום ההילולא של כ"ק רבנו הזקן, בעל התניא — פוסק בנסתר דתורה — והשלחן ערוך — פוסק בנגלה דתורה — נשיאנו, וגופא בתר רישא אזיל —

וחותם בברכה ללכת מחיל אל חיל להעלות בקודש.

מ. שניאורסאהן

וכמז"ל: תמורה טז, א. וראה הקדמת התניא בסופה.

ידוע גודל: ראה אגה"ק סכ"א.

שאדם אוכל: שבת קכז, סע"א.

במקום קרבן: טושו"ע או"ח סצ"ח.

ועבודת הצדקה: ראה אגה"ק סוסי"ב. ובקו"א ד"ה וצדקה דפעולת הצדקה היא פעולת נחל איתן, ח"ע.

ששקולה כנגד: תניא פל"ד. וראה סוכה (מט, ב). וצ"ע.

ובמיוחד כשנעשה כו': דאין תורה כתורת א"י (ב"ר פט"ז, ד) ונאמר והתפללו

אליך דרך ארצם (טושו"ע ר"ס צ"ד) וצדקה כשזרעין באה"ק התחתונה כו' תומ"י כו' (אגה"ק סו"ס ח).

ע"פ דברי: ס' המאמרים השי"ת ע' קץ.

ע"פ דברי: ראה גם לעיל ח"י אגרת ו'תרמז, ובהנסמן בהערות שם.

וגופא... אזיל: ראה עירובין מא, א.

להעלות בקודש: ברכות כח, א. וש"נ.

ח'תשמו

ב"ה, ערב כ"ד טבת, תשכ"ד
יום הילולא של רבנו הזקן,
ברוקלין.

בנות חב"ד תחיינה

ברכה ושלוש:

נעם לי להודע מהחלטתן הטובה, ואשר הביאה תומ"י לפועל, נדבת
לבן הטי לקרן ה'ק"ן.

ובפרט אשר פעולה האמורה מחזקת עוד יותר התקוה והבטחון,
אשר תעשינה את התלוי בהן ללכת בדרכים אשר הורה אדה"ז אותנו
בתכ"י, כמבואר בספריו ובמאמריו, ובביאור רחב במאמרים ושיחות של
רבותינו זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע נשיאי חב"ד,

בהנהגה בחיי היום יומים וכוללת גם כן מילוי הציווי להוסיף בכל
האמור ולהעלות בקדש.

והרי ציווי התורה הוא ג"כ נתינת כח וסיוע.

ויהי רצון אשר תמולא התקוה האמורה במילואה, ותהי כל אחת
ואחת מהן מקור נחת רוח אמיתי, הוא נחת חסידותי, להוריהם שי.

ותהי כל אחת ואחת מהן — דוגמא חי לכל בנות ישראל תי בכל
מקום שהן.

והרי גם זה אחד הדרכים העיקרים להפצת המעינות חוצה.

בברכת הצלחה בכל האמור מתוך בריאות שמחה וטוב לבב,

מ. שניאורסאהן

נ.ב. מצו"ב הקבלה.

ח'תשמו

נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 494 והושלמה עפ"י צילום האגרת.
לקרן הק"ן: ראה גם לעיל חכ"ב אגרת ח'תקצט. לקו"ש חט"ז ע' 345.
הציווי: ברכות כה, א. וש"נ.
ציווי התורה: ראה גם לעיל אגרת ח'תשד, ובהנסמן בהערות שם.

ומכתבי לנשי ובנות חב"ד שתליט"א — שתוכנו מכוון, כמובן
ופשוט, לכאור"א מהן.

ח'תשמה

ב"ה, כ"ד טבת תשכ"ד
— יום ההילולא של רבנו הזקן — ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו' מו"ה מנחם בן ציון שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביו מיום עשרה בטבת — יהפך בקרוב
לששון ולשמחה — והקודמיו.

מצו"ב העתק מכתבי לתי שי באה"ק ת"ו שבטח ינצלו כדבעי. ויהי
רצון שיבשר טוב גם בזה.

בברכת רפוקי"ש לזוגי תי' וליו"ח שי ולבשו"ט גם בעניני הכלל,

מ. שניאורסאהן

לשאלתו ע"ד הצבעים בציור אי"ב וכו' — יעשו כפי שמועיל יותר
בנוגע להתענינות התלי שי.

שהרי בימי הבינים נדפסו כמה ס' — מהם ר"ח — שכל גליון הי'
בצבע אחר (ליופי).

והרוצה אך ורק בשחור בכדי שיזכיר סת"ם וכיו"ב (וראה שהשי"ר
עה"פ שחורות כעורב. גליון מהרש"א לשו"ע יו"ד ר"ס רע"א) — הנה
אדרבה אותיות נפרדות מצינו באבני צבעונים חושן ואפוד. וראה יומא
לז, א.

ומכתבי: דלעיל ח'תשלה.

ח'תשמה

נדפסה בלקו"ש ח"א ע' 320 והושלמה עפ"י צילום האגרת.
מו"ה מנחם בן ציון: ווילהלם, ירושת"ו. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"א ח'קיה,
ובהנמנן בהערות שם.
מכתבי לח': לעיל ח'תשמו.

ח'תשמט

בי"ה, כ"ז טבת, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נוי"מ בעל מדות רב פעלים איש
המעלה בנשיק וכו' מוה"ר יצחק מאיר שי' הכהן

שלום וברכה:

הנני מצטרף לקהל מברכיו לרגלי יום הולדת השבעים ומאחל
לכת"ר אורך ימים ושנים טובות ולראות פרי טוב ונח"ר בעמלו בשובע
שמחות.

ועל פי מנהגנו, בהוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר, לומר כל אחד בכל יום
המזמור תהלים המתאים לימי שנותיו, יהי רצון שכיון שעכשיו שייך
לכת"ר מזמור ע"א — יקויים בו המדובר במזמור זה — אבוא בגבורות
וגו'.

בהוקרה בכבוד ובברכה.

ח'תשמט

מוה"ר יצחק מאיר: לוי. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"כ ז'תקצח, ובהנסמן בהערות
שם. לקמן ח'תתסד.
בהוראת: אג"ק אדמו"ר מוהר"י צ"ח אגרת ג'שנה, ובהנסמן בהערות שם.

ח'תשנ

ב"ה, כ"ז טבת תשכ"ד
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים מו"ה יצחק שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מ"ד טבת עם המצורף אליו פ"כ מפגישת המנהלים
וכו'.

ולפלא שבכל השקו"ט לא העיר מי על סיבת העדר ההצלחה בשנים
הקודמות בנוגע לכנוס יו"ד שבט, שהרי בשלילת הסיבה תלוי ההצלחה גם
בעתיד, וכפי שכתבו בשנים הקודמות הסיבה היתה בשמים:

א) והוא העיקר, אי ההתדברות בין מנהלי בתי ספר מסיבות שונות
ומשונות.

ב) והיא טפלה, וכנראה באה כמסובב מסיבה הראשונה — חסרון
כסף להוצאות.

עוד נקודה אינה מובנה בהפ"כ היא, שלא נזכר כלל הרה"ג הרה"ח
וכו' הרד"ח שי — אף שבנוגע לכמה טרחות השתדלות במשרדים ועניני
כסף פונים אליו פעם ושתים וכו' ותובעים ממנו בטענה שכל הרשת על
שכמו ואחריותו.

מובן שאין ענינו דיו"ד שבט לטיולים לשם טיול וכיו"ב, ובפרט שגם
ביטול ת"ת קשור בזה, וצ"ל איזה שכר רוחני ולא סתם תענוג בעלמא
(מלשון העלם והסתר).

עוד נקודה וגם זה פלא שלא הוזכר כלל שהשנה יו"ד שבט הוא
עש"ק, וצ"ל זמן מספיק לרצו"ש בעוד מועד לאחר הכנוס. ואולי היתה
הכוונה לעשות זה בערב יו"ד שבט.

ח'תשנ

מו"ה יצחק שי: גנבורג, כפר חב"ד. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ב ח'שצא, ובהנסמן
בהערות שם. לקמן ט"ז.
הרד"ח: הרב דוד שי חנוני.

וכיון שכנראה מהני"ל נכתב הפ"כ או שהיתה השקו"ט בחפזון,
אחכה על ההמשך או הבירור בהני"ל טרם שאענה לעצם שאלתם.

כבקשתו נשלח המכתב מהיר דחוף.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

ח'תשנא

ב"ה, ראש חודש שבט, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר יוסף שי' דקל

שלום וברכה:

בעתו קבלתי מכתבו בו כותב ששולח לי הספרים שהוציא לאור,
וחכיתי באישור מכתבו עד בוא הספרים, שזה עתה הגיעו.

ות"ח בעד הספרים, אשר גם בסקירה ראשונה ניכר שהושקעה בהם
מלאכה רבה, ובכגון זה הרי אין זו רק מלאכה אלא גם חכמה.

בקורת רוח מיוחדת קראתי במכתבו על דבר רגשות לבבו בקשר עם
יום י"ט בכסלו, גאולת רבנו הזקן, שזה עתה נסתיימה שנת הק"ן
להסתלקותו. ויהי רצון שתורת רבנו הזקן — שאצלו היתה הדגשה
מיוחדת שהתורה תהי' הוראה למעשה, עד שתורה ומעשה יהיו חד —
תשפיע על כל אחד מאתנו שפע התעוררות בכל ימות השנה.

ובפרט בעמדנו ימים ספורים קודם יום הסתלקות כ"ק מו"ח
אדמו"ר, ביו"ד שבט, ממלא מקומו וממשיך בדרכיו, יהי רצון שגם זכותו
יגן על כל אחד מאתנו בתוככי כלל ישראל.

בכבוד ובברכה לבשו"ט תכה"י.

ח'תשנא

מר יוסף דקל: אגרות נוספות אליו — לעיל ח'תרצט, ובהנסמן בהערות שם.

ח'תשנב

ב"ה, עשתי עשר חדש באחד לחדש, ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו.

ובעמדנו ימים ספורים לפני יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר,
אשר אז הוא יום העלי' מדרגא לדרגא, כמרומו בכ"מ ומבואר בכתבי
האריז"ל.

וכיון אשר ע"פ דברי אדמו"ר הזקן (באגה"ק שלו סי' ז"ך וביאורו)
ע"י התקשרות אל הצדיק, וצדיקא דאתפטר אשתכח בכלהו עלמין יתיר
מבחינה, רוח אייתי רוח ואמשיך רוח, חיים רוחניים והרהורי תשובה
ומעשי"ט, וכן גם במילי דעלמא.

מובן מזה שעליית הצדיק מביאה גם לעליית כל אלו אשר רוחם
אמשיך רוח, עלי' במילי דשמיא ובמילי דעלמא,

וכל הקרוב קרוב — (ע"י ההתחזקות והוספה בהליכה בדרך ישרה
אשר הורנו מדרכיו והליכה באורחותיו) — קודם לברכה.

וביחוד בצדיק נשיא ישראל, אשר בהיותו חי על פני האדמה הי'
בהנהגה דאב לבנים לכל אחד ואחת מישראל, בדאגה לעניניהם דעוה"ז

עשתי . . לחדש: סמוך למיתה — דמשה רעיא מהימנא — ספרי ר"פ דברים.

מכתב זה נכתב גם בז' שבט, ובאה עליו ההערה:

ז' שבט: ר' אליעזר אומר . . בז' שבט מת משה (יל"ש בשלח טז, לה. וראה מג"א
סתק"פ סק"ח. ולפלא שבמכילתא (בדפוסים שראיתי) נשמטה דעת ר"א).

כמרומו . . ומבואר: ראה ג"כ נ"כ השו"ע יו"ד סו"ס שע"י וסו"ס ת"ב. בכתבי
האריז"ל בכוונת קדיש יתום. מכי כ"ק מו"ח אדמו"ר בהקדמת קונטרס ג ובסוף קונטרס
לו.

מדרכיו . . באורחותיו: לשון אגה"ק שם. ולהעיר מזח"ב רטו, רע"א. זח"ג ס"פ

קדושים. לקו"ת שה"ש (יב, ב).

דעוה"ז . . עוה"ב: ראה ב"מ לג, א.

ח'תשנב

כללי פרטי. ונדפס בסה"מ באתי לגני ח"א ע' שנג.

קונטרס ג . . לו: אג"ק אדמו"ר מוהר"צ ח"ב אגרת תלב. ח"ד אגרת תחקצ.

ולענייניהם דחיי עוה"ב, בשייכות והתקשרות דרבי וחסיד ועד להאופן —
דמאור ואור, התקשרות פנימי ועצמי.

בברכת חדש טוב ולבשו"ט מהתועדות־הילולא פעילה בשעתה ובכל
השנה הבע"ל

מנחם שניאורסאהן

* * *

בודאי נתקבל מכתבי ולאח"ז המברק ע"ד השו"ב ב. . . וז"ע נודעתי
שא' מהם נמצא עתה באהקת"ו. ובטח יבררו ויצרפו כו' ויתוקן הדורש
תיקון.

בכלל אין עניני להתערב בכהנ"ל, ומה אעשה שהמשיכוני בכ"ז.
וכיון שעי"ז הגיעתני שמועה לא טובה ע"ד הסדרים שם וכו' — מחובתי
לעורר ובכפילא עד"ז, והרי כת"ר הי' הסרסור כו'.

ח'תשנב

ב"ה, עשתי עשר בחדש באחד לחדש, היתשכ"ד
. . . המשקה שקיבל — פשוט שאין למכרו לא"י (ער"פ) ולכן —
לחלקו לפני זה.

בשייכות והתקשרות כו': ראה שיחת שמח"ת תרצ"ד אות ב. כי כסלו תרצ"ד
אות ח (לקו"ד כרך א).

בשייכות והתקשרות: ראה גם לעיל ח"כ אגרת ז'תקה.
בודאי . . . הסרסור כו': קטע זה למר"ה ש"י זו"ן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח'תשלא,
ובהנשמך בהערות שם.
ע"ד השו"ב: ראה גם לקמן אגרת ח'תשצט.

ח'תשנב

נדפסה בשערי הלכה ומנהג ח"ב ע' צו.
המשקה שקיבל: מכ"ק אדמו"ר הכ"מ.
שאין למכרו: ראה גם לקו"ש חט"ז ע' 129 ואילך. שערי הלכה ומנהג ח"ב ע' צו.

ח'תשנז

[ז' שבט תשכ"ד]

... שילמד תנ"ך וכיו"ב לשומעים שישבו בגילוי ראש וכו' — מובן שאין נ"ל כלל. ובפרט שכו"כ מהם ישבו כהנ"ל לא מתוך אונס וכיו"ב. וד"ל.

ח'תשנה

[ז' שבט תשכ"ד]

התחלת הנחת תפילין — יכול להתחיל שבוע מקודם מהרגיל — ויהא בשעטו"מ.

ח'תשנו

בי"ה, ז' שבט ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום י"ז טבת והקודמו.

... במענה לשאלותיו: בנוגע לבתו תי' — הרי דתיות פטורות מגיוס (ע"פ מש"נ דברים כב, ה. שם כג, י. טו). והאומרות שאעפ"כ כיון שרוצות

ח'תשנז

נדפסה בלקריש חכ"ג ע' 493.

ח'תשנה

נדפסה בלקריש חכ"א ע' 357.

התחלת הנחת תפילין: במענה לשאלה: כשכתוב ב' החדשים הקודמים לבר'מצוה — אשר נוהגים להתחיל אז בהנחת תפילין — חל חול המועד.

ח'תשנו

מגיוס: לצבא.

הן לעזור לאה"ק — לכן תתגייסנה, הנה ע"פ משי"נ כנ"ל — הוא בדוגמת הרוצה לכבות שריפה, ר"ל, ע"י שפיכת נפט, מכיון שגם זה . . נוזל כמים. וד"ל.

ח'תשנז

בי"ה, ח' שבט תשכ"ד
ברוקלין.

שלום וברכה:

במענה למכתבו מה' שבט עם הפ"נ שיקרא בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע,

בו כותב אודות מחשבות של דאגה וכי'.

ולפלא גדול ובפרט שהרי זכה ולמד כמה זמן בישיבה הק' תומכי תמימים (וקדושה אינה זהה ממקומה) כולל לימוד תורת החסידות המבארת ענין ההשגחה פרטית ושהוא יתברך עצם הטוב ומטבע הטוב להיטיב וכי' ומה טוב שילמוד סי' כ"ג בספר תהלים עם כמה מפרשים ומזמן לזמן יחזור על סימן זה.

כן מהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו — באם לא נעשה כזה במשך שנים עשר חדש האחרונים —

והרי הימים ימי סגולה בסמיכות ליו"ד שבט יום הילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר שעל הציון הק' שלו יזכירוהו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

הוא בדוגמת: ראה גם לעיל חכ"א אגרת ז'תת. ח"ג אגרת ד'תקלה, ובהנסמן בהערות

שם.

ח'תשנז

ולמד . . וקדושה: ראה גם לקו"ש ח"יד ע' 313. וש"נ.

ח'תשנח

ב"ה, ערב יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר, ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הו"ח אי"א נו"מ בחור מעם ומורס מעם ודורש טוב
לעמו בעל מדות תרומיות ענף עץ אבות מו"ה שניאור זלמן
שליט"א

שלום וברכה!

לקראת יום ההילולא, עת רצון, רצוני, כמנהגי, לחדש ולהדק את
היחסים אשר בינינו בכתב עכ"פ.

והרי יום ההסתלקות של צדיק הוא יום סגולה, כביאור רבנו הזקן
באגה"ק סימן ז"ך וביאורו, שלאחרי ההסתלקות, כאשר סרו ההגבלות
הבאות ע"י הגוף, אזי ההתקשרות עם צדיקא דאתפטר היא במדרגה נעלה
יותר, הן במילי דשמיא והן במילי דעלמא, וכל הקרוב קרוב קודם
לברכה. וכי שיי' הרי זכה להכיר את כ"ק מו"ח אדמו"ר ובתור אדמו"ר והן
במילי דעלמא והן במילי דשמיא, מאז ביקורו של כ"ק מו"ח אדמו"ר
באה"ק ת"ו, וכרשום בזכרוננו סיפר לי כי, אשר (אדרבה) ההתחלה הייתה
ששמע אז לראשונה מאמר דא"ח ממנו. ואף שלפי דברי כי הי' הענין אז
בבחינת מקיף, הרי ביארו נשיאי חב"ד אשר מאמר חסידות נעמט מגיע
לנשמה בכל ה' דרגות שלה נר"ן ח"י, שיחידה שבנפש היא אמתיות ענין
המקיף.

ועל פי מה שכותב בעל ההילולא בשיחתו קודש מייט כסלו (צ"ג,
אות י"ז) שחמש דרגות הנשמה הנ"ל מכוונים הם כנגד ד' עולמות אבי"ע
ועולמות הא"ס שלמעלה מהאצילות, כי איש הישראלי עולם מלא הוא
כולל כל חמשה עולמות אלו.

ח'תשנח

מו"ה שניאור זלמן: שזר. אגרות נוספות אליו – לעיל ח'תרפב, ובהנשמך בהערות שם.
ביקורו . . באה"ק: בקיץ תרפ"ט. ראה גם ס' התולדות אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' 23
ואילך.
בשיחתו . . צ"ג: לקי"ד כרך א' כה, ב. וראה גם סה"מ מלוקט ח"א ע' רפב. ושי"ג.

והיחידה שבנפש היא מקיף החודר בתכלית הפנימיות ועד העקב
שבנפש ועד העקב שבגוף.

ויהי רצון שזכות בעל ההילולא (כולל פי' החסידותי בזה — הזיכוך
שפעל) יעמוד לכאו"א בהמצטרך לו.

בכבוד ובברכה.

בהזדמנות זו אביע ת"ח עבור הפ"ש ע"י הרב הילעוויץ והרב
גורודצקי — שיחיו, כולל הנחת-רוח פנימי מנקודת הפ"ש ששלח לי אשר
— כלשון שנמסר לי — „עמד במבחן בקשר עם הביקור הידוע".
ומסיימים בטוב.

ח'תשנ"ט

[נוסח המברק לקראת יו"ד שבט תשכ"ד]

התועדויות פעילות וכפרשת השבוע ביד רמה ובשירה ובשיר להשם
תורת הנגלה והחסידות.

בברכה

/מקום החתימה/

פי' החסידותי: ראה גם לקריש ח"כ ע' 12.
הביקור הידוע: ראה גם לעיל אגרת ח'תשלא.

ח'תשנ"ט

נדפס בסה"מ באחי לגני ח"א ע' שעב.

ח'תשס

בי"ה, ט"ו שבט תשכ"ד
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה אפרים אליעזר שי' הכהן

שלום וברכה:

מאשר הנני קבלת מכתבו מ"ג שבט וכן הקודמו מה' שבט עם
המצורף אליו,

ות"ח על שלחו לי, ומוחזר בזה, לאחר העתקת המילי מעלייתא
דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא דיו"ד שבט דאזלינן מני',

ובמיוחד התרשמתי ממה שמצאתי בסיום הענין, אשר בהד' אמות
הקרובים לראש ההר מרגישים וכו',

שע"פ המדובר בהתועדות, מיוסד על הלכה בהנוגע לד' אמות
קונות, ה"ה עוד יותר מאשר עומד אחורי הכותל, שהרי כותל מפסיק
אפילו כשיש בו חרכים מפסיק בכו"כ ענינים משא"כ בד' אמות, וק"ל.

להזכירו הגירסא דרבא באל"ף, כמדומה הזכרתי בפירוש בהתועדות
שכן הוא ביל"ש (מ"ב, ג) ר"ח פסחים (קז, א), ויש לעיין בדקדוקי
סופרים לעוד מקומות.

בברכה לענין יום זה דר"ה לאילנות, כי האדם עץ השדה ובמיוחד
ת"ח (תענית ז, א).

ח'תשס

מו"ה אפרים אליעזר: יאלעס, פילדלפיא. אגרות נוספות אליו – לעיל חכ"ב ח'רפת,
ובהנסמן בהערות שם.

בהתועדות: דמוצ"ש פ' בשלח י"א שבט.

בהד' אמות... מרגישים וכו': ראה גם לקמן אגרת ח'תקעב.

הלכה... קונות: בבא מציעא י, א.

הגירסא דרבא: בתניא פ"ז (יא, ב): וכמו שעשה רבא לתלמידיו שאמר לפנייהם מילתא

דבדיחותא תחלה ובדחי רבנן. וראה גם ליקוט פירושים לתניא שם.

ח'תשסא

ב"ה, ט"ו שבט תשכ"ד
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה יעקב שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום עשירי בשבט, יום הילולא של כ"ק מו"ח
אדמו"ר נשיא ישראל, עם הפ"נ שיקרא בעת רצון על הציון הקי של בעל
ההילולא,

ובעמדנו בט"ו בשבט, ראש השנה לאילנות, והרי האדם עץ השדה,
ובמיוחד — ת"ח —

יהי רצון שתתחדשנה כל הפעולות הצומחות מלימוד — שהוא
המביא לידי מעשה — לימוד) עץ חיים היא תורתנו תורת חיים, ויבואו
פירות טובים מאי פירות — מצות,

ומהתעוררות וכחות דיום ראש השנה זה — יומשך בכל ימות השנה
הבע"ל.

והרי הוא גם יום דקיימא סיהרא באשלמותא.

בברכה לבשו"ט.

ובמיוחד — ת"ח: תענית ז, א.
פירות — מצות: סוטה מו, סע"א.

ח'תשסא

מו"ה יעקב: אורינשטיין, ירושת"ו. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"א ח'קח, ובהנסמן
בהערות שם.

ובעמדנו: ראה גם ב' האגרות שלאח"ז.
מלימוד: ראה קידושין מ, ב.

צה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ח'תשסב

ב"ה, ט"ו שבט תשכ"ד
ברוקלין.

הנהלת צעירי אגודת חב"ד סניף ירושלים עיה"ק בארצנו
הקדושה תבנה ותכונן במהרה בימינו ע"י משיח צדקנו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה למכתבם מערב יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא
ישראל,

בו כותבים על אשר נבחרו להנהלה האמורה, ורצון ונדבת לבם הטי'
להרחיב פעולות הפצת המעינות וכו'.

ויהי רצון שתקוים בהם במילואה הבטחת חז"ל הבא לטהר, וידוע
דיוק רבנו הזקן, לטהר אחרים, מסייעין לו.

אלא — כיון שלהוספה בהצלחת כל ענין — צריכה להיות הוספה
מתאימה באתעדל"ת, בודאי שהם יעשו כל התלוי בם להמשכת ההחלטה
מהלב לכל האברים, והרי לבא פליג לכל שייפין.

ועד להמעשה בפועל, בפעולות יום יום, והרי המעשה הוא העיקר,
ועוד דעשי לעילא.

וכמובן מפרשיות שבועות אלה בהם מדובר ע"ד הקדמת נעשה
לנשמע וגודל הענין דנעשה קודם לנשמע.

ובעמדנו בט"ו בשבט, ראש השנה לאילנות, והרי האדם עץ השדה,
ובמיוחד — ת"ח —

לטהר . . רבנו הזקן . . לו: גירסא זו הובאה ונתבארה בלקו"ת (דברים פט, ד).
יום יום: עיין לקו"ת במדבר (יט, גד).
ובמיוחד ת"ח: תענית ז, א.

ח'תשסב

לבא פליג: ראה זח"ג רכא, ב.
המעשה הוא העיקר: אבות פ"א מ"ז.
דעשי לעילא: ראה זח"א קטו, א. זח"ג קח, ב.

יהי רצון שתתחדשנה כל הפעולות הצומחות מלימוד — שהוא המביא לידי מעשה — לימוד) עץ חיים היא תורתנו תורת חיים, ויבואו פירות טובים מאי פירות — מצות.

ומהתעוררות וכחות דיום ראש השנה זה — יומשך בכל ימות השנה הבע"ל.

והרי הוא גם יום דקיימא סיהרא באשלמותא.

בברכת הצלחה בעבודתם הק' האמורה ובאופן אשר תשים לפניכם, ובברכה לבשו"ט ומפורטות בכל האמור.

ח'תשסג

ב"ה, ט"ז שבט תשכ"ד
ברוקלין.

מרת בענדער תחי

ברכה ושלוש!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון 1/28 מיט דאס בייגעלייגטע.

בעת רצון וועט מען אייך מזכיר זיין אויף דעם ציון הק' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע לויט דעם אינהאלט פון אייער שרייבען, און השם יתברך זאל אייך העלפען איר זאלט אנזאגען גוטע בשורות אין דעם,

און בפרט אז מיר קומען דאך פון דעם טאג ט"ו בשבט, וועלכער

פירות מצות: סוטה מו, סע"א.

תשים לפניכם: ראה הלי' ת"ת לרבנו הזקן (סיום וחזרתם שלהן). תו"א ר"פ ואלה המשפטים.

מלימוד: ראה קידושין מ, ב.

ח'תשסג

מרת בענדער: ניו הייווען.

רופט זיך ראש השנה לאילנות (דער אנהויב יאר פאר ביימער) און ס'איז דא א שטארקע ענליכקייט פון מענטשן צו ביימער, איז דעריבער דאס אריינטראכטען זיך אין דעם אנפאנג יאר פון ביימער, דארף בריינגען צו וואקסען און שטייגען אין אידישקייט, און זעהן עס זאל זיין גוטע פירות, און ווי חכמנו ז"ל ערקלערן ס'זאל זיין גוטע מעשים מקיים זיין מצות, און אויך אין א וועג וואקסען אין דעם און צוגעבען אין דעם.

און דער זכות הצדקה (לויט דער בייגעלייגטער קבלה) זאל אייך ביישטיין אין דעם.

בברכה צו גוטע בשורות.

ח'תשסד

ב"ה, יום ה' לסדר כל אשר דבר ה' נעשה, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

האברך יוסף שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבך על דבר הסדרים ביום הבר-מצוה שלך, וכמובן לכל לראש אמירת דברי תורה, מאמר חסידות, ונתינה לצדקה.

וכיון שההמשך יהי ביום שבת-קדש פ' יתרו הבע"ל, אשר נקודתה היא מתן תורתנו, תורת חיים, וההמשך לאחר זה בהתחלת פ' ואלה המשפטים.

וידועים דברי רבנו הזקן בעל התניא (פוסק בנסתר דתורה) והשלחן ערוך (פוסק בנגלה דתורה) אשר על בני ישראל ללמוד מפרשת השבוע, הוראות בעניני השבוע,

ווי חכמנו: סוטה מו, סע"א.

ח'תשסד

נדפסה בלקו"ש ח"י ע' 314 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.

יהי רצון אשר תמיד יהי לנגד עיניך אחד מעקרי הלימודים מפרשיות האמורות, והוא:

כי לי בני ישראל עבדים — אומר הקב"ה — ולא עבדים לעבדים. שלכן אסור לאיש הישראלי לומר אהבתי את כו', אשר נרמזו בזה כל עניני עולם הזה, שלא להיות מאלו אשר מפני תאוותם לעניני העולם נעשים עבדים ומשועבדים להיצר ועניניו,

אלא לזכור תמיד — אנכי ה' **אלקיך** אשר הוצאתיך מארץ מצרים **מבית עבדים**.

להיות בן חורין אמתי, וכהוראת חכמינו ז"ל אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה, שהלימוד מביא לידי מעשה — קיום המצוות.

וזכות הצדקה תעמוד לך בכל האמור ביתר שאת וביתר עוז ובאופן דמעלין בקדש.

בברכה אשר הוריך שיחיו ירוו ממך רוב נחת אמתי נחת יהודי חסידותי, ולבשורות טובות בכל האמור.

ח'תשסה

ב"ה, כי שבט תשכ"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

מיט גרויס פארוואונדערונג האב איך געלייענט אייער בריף פון יום ג', אז אייך דאכט זיך, אז (באוואוסטזיניג אדער אומבאוואוסזיניג) האט מען אייך געגעבען ניט די ריכטיגע אינפארמאציע, אלענספאל דער אינהאלט פון אייער בריף איז איבערגעגעבען געווארען צו דער הנהלה פון דער ישיבה צו וועמען די גאנצע אנגעלעגענהייט באלאנגט.

איך מוז אויסדריקען מיטן גרויס פארוואונדערונג אויף א אידן

כי... לעבדים: בהר כה, נה. קידושין כב, ב.

וכהוראת חכמינו: אבות פ"ז מ"ב.

שהלימוד: קידושין מ, ב.

דמעלין בקודש: ברכות כח, א. וש"נ.

וועלכע האבען געזעהן די חסדים פון השם יתברך און די נסים, וועלכע האט זיי געראטעוועט פון גוישע הענט, און האט זיי באשאנקען מיט א גוטען זון א בעל כשרון, איז ווי עס זעהט אויס די איינציגע זאך וואס באאומרוהיגט זיי, איז ווי אזוי קען מען עס נויטען און איינארדנען, אז דער זון זאל אוועקנעמען א טייל פון זיינע יונגע יארען פון לערנען אונזער הייליקער תורה תורת חיים און אוועקגעבן דאס נאר אויף וכו' און די אלע „חשבונות" מיט וועלכע מ'ווייל בארעכטיגען, אזא איינשטעלונג, איז דאך דאס ניט פאר די וועלכע האבען געזעהן און איבערגעלעבט יענע צייט — ניט היינט געדאכט — און ניט זיי דארפען זיך לאזען אפנארען פון דעם יצר הרע.

איך וויל ניט מאריך זיין אין דעם גאנצען ענין, וואס ווי געזאגט באלאנגט דאס צו דער הנהלה פון דער ישיבה און די עלטערן, וויבאלד אבער איר האט בארירט די פראגע און ווילט דאס פארבינדען מיט די עשרת הדברות פון כבוד את אביך ואת אמך, קען איך זיך ניט ערלויבען אריבערגיין מיט שווייגען און אויסגעדריקט מ'יין אויבענדערמאנטע פארוואונדערונג.

און השם יתברך זאל העלפען אז סוף כל סוף זאל יעדער איד מאן און פרוי, דערזעהען דעם אמת'ן אמת, דאס איז תורתנו הק' תורת אמת און מקיים זיין אירע מצות, אויף וועלכע עס שטייט וחי בהם, און זעהן צו פארשפרייטען זיי אין דער מאקסימאלסטער מעגליכקייט פון צייט אין דער גאנצער אומגעבונג, און אלס ערשטע בנוגע צו קינדער פאר וועלכע מ'טראגט א טיפע נשמה'דיקע אחריות און פאראנטווארטליכקייט, וק"ל.

בברכה צו גוטע בשורות אין דאס אלץ אויבען געזאגטע.

ח'תשסו

ב"ה, כ"א שבט, תשכ"ד
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח והרה"צ רב פעלים וכו' וכו' הרנ"מ שליט"א

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ה טבת — שהגיעני ז"ע — בו כותב
אודות אמוץ ילד ע"י...

בהוקרה ובכבוד ובברכה.

בכללות הענין דאימוץ ילדים, פלא שלא מצאתי עד עתה מי שישים
לב להבא להלן. ואף שכבר נדפסו כמה שו"ת ומפורטות בכמה דינים
המשתלשלים מענין האמוץ, אין מעורר על עצם הענין וכו'.

והחששות שנתעוררו אצלי, שהרי האמוץ בימינו אלה הוא לא
כבודורות שלפנינו, בקיום המצוה דלגדל יתום בתוך ביתו וכו', אשר כל
הסביבה כולל גם המגודל ידעו שאין זה ההורים שלו. ועתה הוא להיפך
— עושים ככל האפשרי להעלים פרט זה, ולא עוד אלא שע"פ לחץ
רופאים, האומרים שהם מומחים לעניני נפש, מחליטים שאסור לגלות זה
להילד (כי עלול לפגוע במנוחת נפשו וכו'), — שמזה תוצאה, שתהיי
הנהגתם עם המאומץ כאילו הי' זה ילידם ממש, שבמילא ישנם כל
הענינים דיחוד, חבוק ונישוק וכו' וכו' בכל יום. ובודאי אי אפשר להזהר
מזה באם אפילו המאמצים יראי שמים באמת.

ואפילו באם מגלים להמאומץ כשיגדל שאין זה הוריו, צע"ג האפשר
לשנות אז הנהגה שהיתה מכמה שנים מקודם. והרי בהאמור — איסור
דרבנן ודאי ישנו, ולדעת הרמב"ם גם איסור דאורייתא. והרי גם בנוגע

ח'תשסו

נדפסה בלקו"ש חל"ב ע' 244 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.

הרנ"מ: פרלוב, ברוקלין. האדמו"ר מגובומינסק.

דאימוץ ילדים: ראה גם לעיל אגרת ח'תש, ובהנסמן בהערות שם.

ולדעת הרמב"ם: הלכות איסורי ביאה פכ"ב ה"ב. וראה אוצר הפוסקים (כרך ט') ה'ל'

אישות ריש סכ"ב. וש"נ.

לאיסור דרבנן — שאני כשהוא דבר ההולך ונשנה ונשלש וכו'. (נוסף על המובא ומבואר בספרי נגלה בזה — יעוין ג"כ אגרת התשובה לרבנו הזקן פרק ז'). ולכאורה ע"פ האמור צע"ג בכל ענין האמוץ, וטעם דהיתירא בכגון זה דמוטב שיהיו שוגגין וכו' — לכאורה ברור, אשר כו"כ ימנעו מאמוץ באם ידעו את הנ"ל. ועיין ג"כ שו"ע או"ח סי' תר"ח ובשו"ע רבנו הזקן שם כמה גדרים במוטב שיהיו וכו' — שע"פ זה אין ההיתר דמוטב וכו' ברור בנדון דידן. ובדאי לדכוותי דכת"ר — האריכות אך למותר.

ח'תשסז

ב"ה, יום ג', סדרה ופרשה אם כסף תלוה, היתשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

חברה גמילות חסדים שומרי שבת
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה:

נעם לי לקבל מכתבם עם המצורף אלי, בם מודיעים ע"ד האסיפה השנתית במוצש"ק מברכים ראש חדש אדר.

וע"פ הוראת חכמינו ז"ל במשנתם, באחד באדר משמיעים על השקלים ועל הכלאים, דלכאורה אינה מובנת השייכות דשני הענינים, ועד — שמשמיעים ומכריזים על שניהם ביום אחד.

ויש לבאר בדרך אפשר — ע"פ דברי מפרשי טעמי המצות, באיסור ענין כלאים, כי משנים עי"ז חוקי הטבע ודרכיו, שהטביע בורא עולם ומנהיגו, שיהי' דשא עשב ועץ עושה פרי למינהו דוקא.

במשנתם: ריש מסי שקלים.

ע"פ דברי: רמב"ן קדושים יט, יט. (זח"ג פו, ב). וראה חולין ס, סע"א (בהנוגע לדינם של דשאים).

ח'תשסז

נדפסה בלקו"ש ח"ד ע' 1273 ח"ו ע' 338 והושלמה עפ"י צילום האגרת. וראה גם לקמן אגרת ח'תשעה. לקו"ש ח"ו ע' 227 ואילך.

ובהתאם לזה — משמיעים על השקלים, שיהיו קרבנות צבור מתרומה חדשה דוקא, שאין לערב שנה בשנה.

ואדרבה — מקדימה המשנה (שגם ההקדמה — תורה היא), ההכרזה על השקלים להכרזה על הכלאים,

אף שלכאורה דין קדימה להכרזה על הכלאים, כי ההקדם בזה מוכרח (בכדי שלא יזרע בנתיים כלאים) וכן האיסור — כל השנה תדיר הוא, וכאוי"א מוזהר ע"ז — מה שאין כל זה בשקלים, ובפרט שאפשר לשקלם גם באיחור זמן, כיון שתורמין גם על העתיד לגבות.

ומוכן ע"פ האמור — כי בכדי שתהיי הנהגה הרצויה בעולם, ההתחלה היא ותלוי זה בהנהגת בני ישראל בעניניהם באופן זה, ומרוחניות — משתלשל בגשמיות.

ולכן **לאחרי** שבי"ד מביאים בפועל הלכה של תורה ושולחים בכל ערי ישראל ומכריזין שיביאו שקליהן, כי אין לערב שנה בשנה בנוגע לקרבנות וענינים רוחניים אשר בעולם, משתלשל מזה גם לזרע (הצומח) בארץ (הדומם) שיהיי למינהו דוקא.

ועד"ז במצות גמ"ח, שהיא מעלה הגדולה בצדקה השקולה כנגד כל הקרבנות — על ידי שבני ישראל עושים בזה בסבר פנים יפות, הנה מעשיית המצוה — משתלשל למטה בהמצטרך לאדם בכל צרכיו בבני חיי ועד למזוני (לחם — צומח) ועד לקיום ההבטחה, עשר בשביל שתתעשר כפשוטה — בכסף וזהב (דומם),

ובמדה כנגד מדה — בספ"י של מלכו של עולם — כל הנ"ל, רוויחי.

בברכת הצלחה בעבודתם בכל האמור ומתוך שמחה וטוב לבב

מ. שניאורסאהן

מצו"ב שעק — השתתפותי, בלי"נ בהנ"ל.

על העתיד לגבות: שקלים ספ"ג.

מעלה הגדולה: שו"ע יו"ד סרמ"ט ס"ו.

השקולה . . הקרבנות: ראה תניא פלי"ד ופלי"ז.

בסבר פנים יפות: שו"ע שם ס"ג.

משתלשל למטה: ולא עוד אלא שפועל גם למעלה מעלה כו' (עיין אגה"ק ס"ח).

שמחה וטוב לבב: שו"ע שם.

שגם ההקדמה: ראה גם לקמן אגרת ט"כז. וש"נ.

ומרוחניות: ראה תניא פ"ג.

ההבטחה: שבת קיט, א.

ח'תשסח

ב"ה, כ"ג שבט, ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

חברה ש"ס של ק"ק שארית ישראל אשר בעיר באלטימאר
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה:

בנועם נודעתי ע"י רבם הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ צנמ"ס וכו' הרמ"מ שי
הכהן, אשר מתכוננים לחגיגת סיום מס' נדרים, בשבוע דשבעה באדר
הבע"ל, בו נולד משה רבנו מושיען של ישראל,

אשר קבל תורה מסיני ומסרה כו' עד — לתלמידים הרבה אשר
במשך כל הדורות,

כי אף אשר במעמד הר סיני, היו נוכחים את אשר ישנו פה ואת
אשר איננו פה כמבואר בדברי רז"ל, הרי משה רועה נאמן, הוא העומד בין
ה' ובינינו עומד ומחבר ומגיד ומפרש את דבר ה' לבני ישראל,

אשר כל אחד ואחת מהם **מושבע** הוא מהר סיני לקיים התורה
ומצותי. אשר השבעה זו היא גם נתינת כח מלמעלה לקיים המצות,
וכמבואר בריש מסכת נדרים, דאפילו מה שנשבע מעצמו לקיים המצוה,
הרי עי"ז מזרז עצמו, עאכ"כ המושבע מנותן התורה ובורא האדם.

ואף שלכאורה קשה: באם מה שמושבע ועומד מהר סיני אינו
מספיק שיוכל לעמוד במלחמת היצר ולנצחו — מה תוסיף השבעת עצמו
לקיים המצוה?

ואת אשר איננו: שבת קמו, א.

ומחבר ומגיד ומפרש: ראה רמב"ן לשמות כ, ז. מו"נ ח"ב פל"ג.

מסכת נדרים: ח, רע"א.

זבמזדה פס"ז שמות ג, ו.

ח'תשסח

נדפסה בלקר"ש ח"ח ע' 269 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.

הרמ"מ שי": פלדמן.

בו נולד: מגילה יג, ב.

— מובן הביאור ממרז"ל בסיום המסכת: אם איתי דעבד איסורא (כי לא עמד במלחמת היצר ועבר על רצון בוראו, בכל זה) ארכוסי הוא מירכס, כדי שלא יראה קלונו — כי לפעמים מורא בשר ודם ובושה מלפניו — פועל יותר מאשר מורא שמים וכו',

שדוגמת זה הוא הנשבע לקיים המצוה — שבועת הנשמה בגוף בשר ודם ובפרט שמגלה וגם מבטא השבועה בפה ולשון ושפתים הגשמים.

ועובדא הנ"ל (דסיום המס') דאשה ובעלה ונואף — השייכות לענינו והרמז מתאים במיוחד, שהרי מעמד הר סיני זוהי חתונתו של הקב"ה עם עמו ישראל, אשר נצטוו: ועשיתם אותם (מצות התורה) ולא תתורו אחרי וכו' אשר אתם זונים אחריהם, אזהרה מכל חטא ועון ופשע, אשר שרשם והתחלתם הוא חטא הראשון דנחש הקדמוני ובא נחש על חוה והטיל בה זוהמא, וכמרומו ומבואר בכ"מ, ובהר סיני פסקה זוהמתו.

ויהי רצון אשר כאו"א בתוככי כלל ישראל יתחזק ויוסיף בלימוד התורה ולימוד באופן המביא לידי מעשה — קיום המצות, זאת התורה להבדיל בין הטמא ובין הטהור (ובסוג הטהור) בין הקדש ובין החול — רצון וצרכי הנשמה ורצון וצרכי הגוף,

אשר דוקא בשותפות שניהם יחד ניתנה להם התורה,

ובאופן אשר השותפין (בה"א הידיעה) ירצו שניהם לעשות מחיצה — בכל לבבך בשני יצריך —

אבל עובי המחיצה — ה"ז מתאים למנהג (וטבע) המדינה: יש מי שאין יצרו עומד לנגדו כגון שהוא מתמיד בטבעו ומחוסר הרגש הנאה בטבעו — ולכן דיו שלא ישתקע בצרכי גופו (שאותו אוהב יותר בטבעו) ע"י

כי לפעמים: ראה ברכות כח, ב. תניא פמ"א (נז, סע"א).

הנשמה בגוף כו': להעיר מהראב"ע (תהלים קיט, קו): נשבעתי ואקיימה . . . אז (בהר סיני) ה"י בכח ועתה במעשה.

זונים אחריהם: דאין שייך בפנו"י (דאין הלכה כר' אלעזר — יבמות סא, ב). וראה לקו"ת שלח (נג, ג).

ובא נחש: ראה שבת שם. זח"א נב, ב.

דוקא בשותפות: שבת פח, ב ושם. וראה סי' ערה"כ ערך שותפין.

שאין יצרו כו': ראה תניא פט"ו, ט"ז, למ"ד.

אשר קבל: אבות רפ"א.

אשר השבעה זו: ראה גם לקמן אגרת ט"ה.

שהרי מעמד: ראה תענית כו, ב.

הציווי מהר סיני; למטה ממנו זה אשר יצרו בוער וכו' — הזקוק לזירוזי נפשי ע"י שמשביע את עצמו וכו',

אבל גם בזה הובטחנו כי לא ידח ממנו נדח — שבודאי סופו לעשות תשובה וכפס"ד בחותם וסיום המסכתא: איתתא שריא.

בכבוד ובברכה.

ח'תשסט

ב"ה, ערב שבת־קודש מברכים אדר,
פ' משפטים ופ' שקלים, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

צום יערלעכן באנקעט פון דער ליידס אקזילערי פון
בראנזוויל און איסט ניו־יארק פאר די ליובאוויטשער
ישיבות תומכי תמימים,

שלום וברכה!

אין צוזאמענהאנג מיט דעם יערלעכן באנקעט, י' אדר הבע"ל, שיק
איך מיין וואונטש און ברכה צו אלע מיטהעלפער און אנטיילנעמער ת"י.
דער אויבערשטער זאל העלפן, אז די אונטערנעמונג זאל זיין מיט גרויס
הצלחה אין אלע הינזיכטן.

די סדרה פון דעם שבת — פ' משפטים — איז א פארזעצונג פון
מתן־תורה, ווי אונזערע חכמים, זכרונם לברכה, זאגן אויף די ווערטער
ואלה המשפטים, אז דער „וואו" איז א הוספה און המשך.

אויך די סדרה **תשא**, וואס מען לייענט פון איר דעם שבת די **פרשת
שקלים**, דערמאנט אונז מתן־תורה, ווען דער אויבערשטער האט אונז
געגעבן די צווייטע לוחות.

שבודאי סופו: ראה הלכות תלמוד תורה לרבנו הזקן פ"ד סוס"ג.

זלימוד: קידושין מ, ב.

השוותפין: ראה בבא בתרא בתחלתה.

בא מתן-תורה זיינען אידן געווארן אמת פריי דורכדעם וואס זיי האבן גענומען אויף זיך צו זיין **עבדי ה'** — צו דינען דעם אויבערשטן אליין. און דעריבער איז דער ערשטער ענין וואס די סדרה משפטים באהאנדלט גלייך פון אנהויב — דער ענין פון אן **עבד עברי**, א אידישער קנעכט, און ווי אזוי א איד זאל ניט וועלן זיין פארשקלאפט צו א צווייטן, און זאל ניט וועלן זאגן: **אהבתי את אדוני . . לא אצא חפשי** — „איך האב ליב מיין האר (מיט אלע וועלטלעכע באקוועמלעכקייטן) . . איך וויל ניט ארויס אויף דער פריי" — נאר זאל דווקא וועלן זיין פריי צו דינען דעם אויבערשטן אליין. און דערפאר זאגט די תורה, אז א איד וואס וויל בלייבן א קנעכט צו א צווייטן קנעכט, דארף מען דורכבויערן זיין אויער, דעם אידישן אויער וואס האט געהערט דעם גיטלעכן אנזאג ביים בארג סיני: **כי לי בני ישראל עבדים** — „אידן זיינען מיינע — גיטס — קנעכט".

א לעבעדיקער מוסטער פון אן **עבד ה'** איז מרדכי היהודי, ווי די מגילה פון פורים דערציילט אונז: **ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה** — „מרדכי קניט ניט און בוקט זיך ניט" צו המן'ען מיט זיין עבודה זרה.

צו דערציען א „מרדכי-פאלק" (עם מרדכי) קען מען בלויז דורך א תורה-טרייען חינוך, א חינוך על טהרת הקדש, וואס דאס איז דער צוועק און די אויפגאבע פון די ישיבות „תומכית-מימים" ליובאוויטש, וואס ווערט אנגעפירט ב"ה מיט גרויס הצלחה. און גרויס איז דער זכות פון יעדן איינעם און איינער וועלכע האבן א חלק אין דעם.

השם יתברך זאל אייך מצליח זיין איר זאלט פארזעצן אייער גוטע ארבעט אין א פארגרעסערטער מאס, און בזכות זה וועט איר אויך געבענטשט ווערן אין א פארגרעסערטער מאס, אין אלץ וואס איר און אייערע בני-בית שיחיו נויטיגען זיך, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות

מ. שניאורסאהן

ח'תשע

ב"ה, כ"ו שבט, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

כבוד המתפללים — והגבאים בראשם — דבית הכנסת
פועלי אגודת ישראל אשר בקרית שלום ע"י תל אביב
בארצנו הקדושה, תבנה ותכונן במהרה בימינו על ידי
משיח צדקנו,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה:

בשעתו נמסר לי הפ"ש ע"י הרה"ח אי"א נו"נ בעל מדות הרח"ן שי'
קובלסקי וכן ההודעה אודות סדר אמירת תהלים וכו'.

וגודל הענין דאמירת תהלים ולימוד שיעורי תורה בבית הכנסת
בדאי אין דורש אריכות, שהרי מבואר הוא בכ"מ בספרינו הקי' ובביאור
היטב במכתבי ושיחות הקי' של כ"ק רבותינו נשיאינו נשיאי ישראל.

ולא באתי אלא לזירוז ולהעדפה ע"פ מאמר חז"ל אין מזרזין אלא
למזרזין: זירוז בהשתדלות להרבות המשתתפים בשיעורי לימוד בתורה,
בנגלה דתורה ובפנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות, וכן
— לכלול כל מתפללי בית הכנסת באמירת תהלים.

אמירת תהלים בכל יום לאחר תפלת הבקר — כפי שנחלק
התהלים לימי החודש — ובשבת קודש מברכין החדש בבקר קודם
התפלה, סיום כל חמשה ספרי תהלים, שהם מכוונים לחמשה חומשי
תורה.

תורה בבית הכנסת: ראה ברכות ח, א.

במכתבי ושיחות: ראה קובץ מכתבים תהלים.

שהם מכוונים: כנקבע בה"ה רצון" שלאחרי אמירת תהלים. וראה קידושין ל,

סע"א. ד"ה לפיכך נקראו, תרצ"ט.

ח'תשסט

נדפסה בלקר"ש חי"א ע' 291 והושלמה עפ"י צילום האגרת.

אונזערע חכמים: שמיר פ"ל, ג. פרשיי עה"פ.

ויש לקשר האמור גם בפרשת שבוע זה, פרשת תרומה לה', לבנין המקדש והמקדש דאיברי משכן, אשר ענינם — כדרז"ל — מקום תפלה ועד אשר כל התפלות מכוונות לקדש הקדשים: מקום הארון — הוא ענין לימוד התורה,

וספר תהילים הרי זה — התפלה שבתורה.

בכבוד ובברכה לבשו"ט בכל האמור.

ח'תשעא

ב"ה, כ"ו שבט, תשכ"ד
ברוקלין

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ רב פעלים מו"ה דוב יהודא שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק נתקבל מכתבו מכ"ג שבט, בו כותב אודות ענין בית הכנסת.

הנה אף כי בכלל אין עניני להתערב בכגון זה ועד ששואלים דעתי במפגיע וכו', אבל כיון שכפי השערתי הרקע איז ניט קיין גלאטער, ועוד וג"ז עיקר שהמושכל ראשון צ"ל להרבות בבתי כנסיות שעל טהרת הקדש בפרט בתקופתנו זו ובמחנם הטי' וכיו"ב, לכן חוויתי דעתי בהתאם לזה שאף שבאופן זמני נכון הדבר ומכמה טעמים שיהי' כת"ר בביהכ"נ אודותה כותב, אבל בהנוגע לקביעות — ע"פ הנ"ל טוב שייסד ביהכ"נ

כל התפלות מכוונות לקדש הקדשים: שו"ע או"ח רסצ"ד.
הארון . . לימוד התורה: ראה שהשי"ר פ"ה ט"ו: על שני לוחות אבנים . . כתובים בין כל דיבור ודיבור פרשיותי' ודקדוקי' של תורה.
התפלה שבתורה: ראה ברכות ג, ב. פסחים ק"ז, א.

ח'תשע

נדפסה בלקו"ש ח"א ע' 317 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.

מאמר חז"ל: מכות כג, א.

והמקדש: עירובין בתחלתה.

לעצמו, ואפילו אם יהי ראשיתו מצער הרי אחריתו ישגה עכ"פ ויהי רצון שישגה מאד.

מובן שאין לדיין אלא מה שעניו ראות ואין זה מסוג עניני בכלל להעמיד דוקא על חוות דעתי כהאמורה, אלא שמאידך גיסא איני רשאי להעלים הנראה לי לטובת כל המעוניינים והמעורבים — שיהי באופן הנ"ל, ואפילו באם אי אפשר שיהי ביהכ"נ בביתו ממש, צריך להשתדל ע"ד ביהכ"נ שיכול להיות עצמאי יותר מאשר בביהכ"נ דעתה.

וכיון שמתקרבים אנו לחדש אדר אשר נקודתו ואמצע החדש הם ימי הפורים, דמשלוח מנות איש לרעהו, ואחד הטעמים בזה קירוב לבב כל ישראל ועד לאחדות אמיתית, יהי רצון שתתחיל פעולה זו תיכף מש"ק מברכין חדש אדר הלך והוסיף ועד דקיימא סיהרא באשלמותא באמצע החדש.

בכבוד ובברכה לבשו"ט בכל האמור ולנחת אמיתי מבנו שי' אודותו כותב — בתוככי כל יו"ח שי' — ביחד עם זוגתו הרבנית תחי'.

ח'תשעב

ב"ה, כ"ח שבט, תשכ"ד
ברוקלין

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון ט"ז שבט, אין פארבינדונג מיט דער פראגע פון אדאפטען א קינד וכו'.

אזוי ווי דער צוגאנג פון אדאפטען א קינד, אין אונזער צייט, איז אז מ'שטריינגט אן אלעס צו מאכען דעם קינד באקוועם, אויך אין דעם אז ער זאל פילען, אז דאס זיינען זיינע אמת'ע נאטירליכע עלטערן, זעה איך ניט אפילו נאכן באווארענען די אנדערע זאכען, ווי מ'קען אויסמיידען עניני

ח'תשעא

מו"ה דוב יהודא: שוחט, טורונטו. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד ד'תתקסח, ובהנסמן בהערות שם.

ראשיתו מצער: ראה גם לעיל חכ"א אגרת ד'תתקנח, ובהנסמן בהערות שם. שאין לדיין: בבא בתרא קלא, א. וש"נ.

יחוד, קירוב נשיקה וכו' [אפילו ווען דער קינד זאל וויסען אז דאס זיינען אדאפטירער עלטערן, עאכו"כ ווי עס פירט זיך איצטער ווי געזאגט אז מען באהאלט דאס אויס פון דעם קינד], און מ'קען זאגען אז דאס איז אונמעגליך, און דאס זיינען דאך זיכערע איסורים מדרבנן, און טיילווייז [לויט אנדערע פוסקים] — פון זיי אויך מן התורה איסורים.

און ווי געזאגט אויבען, איז דאס אלץ אפילו נאכן באווארענען די אנדערע זאכען, ווי דער הערקונפט פון קינד און די כשרות זיינע וכו'.

איז לויט ווי געזאגט אויבען זעה איך ניט קיין מעגליכקייט צו העלפען וועמען אין אזא אנגעלעגנהייט, און אין געגענטייל אז מ'דארף גאר אפריידן פון דעם, און געוויס איז די אריכות אין דעם ניט נויטיג.

חאטש איר דערמאנט ניט וועגן דעם, רעכין איך אז איר האט זיך באראטען מיט א דאקטאר ספעציאליסט אויף דעם געביט בנוגע צו האבען קינדער און בפרט אז אין די לעצטע יארען זיינען ענדעקט געווארען נייע באהאנדלונגס מיטלען אויף דעם געביט, ויהי רצון איר זאלט קענען אנזאגען גוטע בשורות אין דאס אלעס אויבען געזאגטע.

בעת רצון וועט מען אייך מזכיר זיין אויף דעם ציון הקי' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע צו דער ערפילונג פון אייער הארץ פארלאנג צום גוטען.

ומהנכון אז מ'זאל בודק זיין אייערע תפילין און אויך די מזוזות אין אייער דירה אז זיי זאלען זיין אלע כשרים ווי דער דין איז, און אייער פרוי תחי' זאל אפהיטען דעם גוטען מנהג פון אידישע פרויען צו געבען אויף צדקה יעדער מאל פאר ליכט צינדען ערב שבת און ערב יום טוב.

בברכה לבשו"ט בכל האמור

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

קיא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ח'תשעג

ב"ה, שלהי שבט, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר בן ציון שיי המכונה פרופ. דינור

שלום וברכה:

זה עתה נתקבל התדפיס מתוך הקובץ האישיות ודורה, ות"ח עבור
שימת לבבו לשלחו לי.

ובהזדמנות זו עלי להתנצל שמפני כמה סיבות, ובעיקר מפני רבוי
הטרדות, לא הבעתי לו ע"ע תודתי הלבבית בעד התדפיסים וספרים
הקודמים ששלח לי. ותקוטי שדנני לכך זכות, כהוראת חכמינו ז"ל.

ובהיותי עדין תחת רושם יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר, ועל
יסוד דברי האריז"ל קדושה אינה זזה ממקומה, ובפרט על פי הפתגם
השגור בפי חסידים „איינמאל א חסיד — אלעמאל א חסיד“, ארשה לי
להעירו על זכותו שזכה והצליח להסתופף באהלה של ישיבת
תומכירתמימים כמה חדשים; ועל פי האמור בטוחני שלא רק שלא זזה
ממקומה, אלא זזה ממקומה למעליותא, ומוצאת בטוי מזמן לזמן
בפעולות טובות אשר „מתנגד“ לא ה"י מסוגל להן, כי זקוקות הן לאור
וחום אשר מקורם בחסידות וענייני.

ומענין לענין באותו ענין, והוא אישור בת"ח (ובהמשך לאישור)
ספרו „עולם ששקע“, אשר מובן מהכתוב לעיל שאפשר לומר כן רק בנוגע
לעולם גשמי וחומרי ואפילו בנוגע לביהמ"ק — באם הוא זה עשוי מעצים
ואבנים, ואם גוילין נשרפין אבל האותיות קיימות ולא עוד אלא שחוזרות
למטה ונכתבות מחדש, ועד — באופן של חקיקה בלבות אלפים ורבבות
בני ובנות ישראל, ועד לחקיקה באותיות של אש, וכשתי הגרסות שבזה:

ח'תשעב

אָדאַפטן אַ קינד: ראה גם לעיל אגרת ח'תש, ובהנסמן בהערות שם.
לויט אַנדערע פּוסקים: ראה לעיל אגרת ח'תשסו, ובהנסמן בהערות שם.

ח'תשעג

חלקה נדפס בלקו"ש חל"ג ע' 250 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.

אש לבנה (וגם) אש שחורה, שהרי צריכים להיות שני הקוים, ימין מקרבת ושמאל דוחה, ובכללות יותר סור מרע ועשה טוב, ובעבודת הנפש הוא ענין האהבה והיראה, אשר הדרך לבוא אליהן היא מהנושאים העקריים של ספר תניא קדישא.

מובן שבהתענינות מיוחדת קראתי העמודים האחדים בספרו הנ"ל בהם מדבר על זמן שהותו, כנ"ל, בדי אמות של קדושת תו"ת ולמרות שכמה בטויים „לכאורה" חילופם עיקר וראוי הי' להחליפם בהפכיים מהם, אבל ביחד עם זה הנה גם מבטויים אלה נתחזק אצלי הרגש אשר עדין נמצא תחת השפעת תקופה ההיא ועניני, ועד כדי כך — שמוצא הכרח להגן על עצמו מפני ההשפעה דאז, ולהצדיק צעדים ופעולות וכולי וכולי. במלים אחרות, נראה לי שגם בעולמו הפרטי לא שקע עולם זה, ויהי רצון שלא לבד שלא יתנגד להשפעה זו, אלא אדרבה, ינצלה ככל האפשריות שלו, ועד לסיסמה הידועה — דהפצת המעיינות. ואם יצא פס"ד עלי (ש'מזמן לזמן) אהי' בעל דמיון וכו', יהי רצון שהכתוב לעיל, אף שלכאורה ובקריאה ראשונה יאמר שפרי דמיון הוא, יומשך לעולם המעשה, והרי בתקופתנו רבת הפלאות ותופעות בלתי מצויות — נפגש הדמיון ונתגשם במעשה — שהוא העיקר.

וכאן מקום אתי לאשר בתודה רבה גם קבלת כרך א' מחבורו „ישראל בגולה". וכדרך בני ישראל ארשה לעצמי לבא גם בזה בהערה, מיוסדת על השוני אשר בספרי גדולי ישראל — הראשונים וגם מימי הבינים, והוא אשר בנוגע לעניני תורה או ענינים הקשורים בתורה — דנים עליהם כאילו היו חלק מחיי היום-יום והזמן של זה הדן עליהם, וכדוגמת השקו"ט בעניני קדשים וטהרות כמה מאות שנים לאחר חורבן בית המקדש, וכדומה. וכן לא רק בנוגע למפרשי המשנה וכולי, אלא אפילו בספרי שאלות ותשובות שגם בהם נמצאים כמה וכמה ענינים הדנים על דברים שאירעו לבני ישראל במדבר וכו'. מהאמור מובן, שכשמצטטים מספרים שנתחברו בתקופה מסויימת שדנים הם באיזה ענין או מאורע, אין מזה ראוי כלל שבזמנו של בעל הספר הי' ענין זה אקטואלי בחיי היום-יום, וצריך בירור מיוחד בראיות צדדיות שאכן כן הוא.

הדברים אמורים בפרט כלפי שאלת קריאת התורה שכי נוגע בה

מר... דינור: אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ז ו'תכח. ח"א ג'שצו.

כהוראת חכמינו: אבות פ"א מ"ו.

בספרו. ענין זה נזדמן לידי — שעה שנתקבל ספרו וחפשתי גם בו ומצאתי שכאילו בזמן רש"י הי' סדר קריאת התורה אחת לשלש שנים, והרא"י על זה — שרש"י דן בזה בספר פלוני וכולי. ועל פי האמור לעיל אין מזה הוכחה כלל. ואף שכעת איני בענין זה, אבל כמדומה לי — ברור שזמן רב לפני תקופת רש"י, ובפרט במדינות בהן דר רש"י והסמוכות להן, היתה הקריאה לסיום התורה אחת לשנה.

דרך אגב, אבל באותו ענין, בודאי ידוע גם לכ' אשר יש בזה גירסא שלש שנים וחצי שנה, וציוני המקומות לזה בספרו של מרדכי מרגליות על החילוקים שבין אנשי מזרח ובני א"י חילוק מח.

אתענין לדעת אם יש לכ' חומר היסטורי על דבר המלכה של שבטים יהודים בצפון אפריקה (סהרה) בימי הביניים. כרשום בזכרונותי הי' שמה כהן או דומה לזה, וסוף סוף נפלה ג"כ במלחמה ופסקה מלכותה.

כנהוג בישראל לסיים מעין הפתיחה, הנני מרשה לעצמי לצרף בזה עלון תדפיס שהופיע בקשר עם הילולת כ"ק מו"ח אדמו"ר.

בכבוד ובברכה.

ח'תשעז

ב"ה, אדר"ח אדר, תשכ"ד
ברוקלין

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום שהוכפל בו כי טוב עם המצורף אליו, בו כותב אודות בנו התמים...

ואינו ברור כ"כ ממכתבו האם שואל גם בשם בנו ש"י וזוגתו תחי', כיון שגם ע"ד נסיעתם מדובר, או שלע"ע רק בשם עצמו ולאחרי השקו"ט בזה יתהווה סברות לכאן ולכאן וכו'.

בכל אופן מובן שבעניני שידוך אין על הבן להחליט בעצמו מבלי שמי מההורים יהיו על אתר, וכן לכאורה יש מקום להוודע ע"י ידידים בשתי המדינות שמזכיר, באם יש איזו הצעות עכ"פ שמשערים שמשביעות רצון, ורק לאחר זה לעשות הנסיעה הכרוכה בהוצאות של כספים זמן וכו'.

ובפרט שהן באה"ק ת"ו והן בארצוה"ב יש לו ידידים וכו' ובהתאם להידיעות שתקבלנה יהי קל יותר להחליט איך לפעול.

ויהי רצון מהשי"ת המשגיח על כאו"א בהשגחה פרטית שינחם בהאמור כטוב בכל הפרטים.

התקוה אף שאין מזכיר ע"ד ההתועדות דיו"ד שבט, שעשו כן התועדות, ומתכוונים גם להתועדות דימי הפורים הבע"ל שמצות היום ביין לכל לראש יינה של תורה, רזין דאורייתא וכמבואר בכ"מ, והובטחנו הבא לטהר — וידוע דיוק רבנו הזקן לטהר גם אחרים — מסייעין אותו.

בברכת חדש טוב ופורים שמח ולבשו"ט בכל האמור.

ח'תשעה

ב"ה, אחד באדר, ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

הנהלת קופת גמילות חסד ע"י בית הכנסת חב"ד אשר
בבני ברק בארצנו הקדושה תבנה ותכונן במהרה בימינו על
ידי משיח צדקנו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קראתי הדו"ח ור"פ מפעולות הקופה בתקופה שעברה, מכתב יו"ר הקופה הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ רב פעלים וכו' מו"ה מנחם ישראל שי' — ממוצש"ק פ' אם כסף תלוה.

דברי האריז"ל... תמימים: ראה לקו"ש ח"ד ע' 313. וש"נ.
וכשתי הגרסות: ראה ירושלמי שקלים פ"ז ה"א. פרש"י ברכה לג, ב מתנחומא בראשית א.
ימין מקרבת: ראה סוטה מז, א. וש"נ.
במעשה: אבות פ"א מ"ז.

ח'תשעד

מצות היום: מגילה ז, ב.

וה"ז גם מענין יומא דא — אחד באדר, וכהוראת חכמינו ז"ל במשנתם: באחד באדר משמיעים על השקלים ועל הכלאים,

והנה לכאורה אינה מובנת השייכות דשני הענינים, ועד — שמשמיעים ומכריזים על שניהם ביום אחד.

ויש לבאר בדרך אפשר — ע"פ דברי מפרשי טעמי המצות, באיסור ענין כלאים, כי משנים ע"ז חוקי הטבע ודרכיו, שהטביע בורא עולם ומנהיגו שיהי' דשא עשב ועץ עושה פרי למינהו דוקא,

ובהתאם לזה — משמיעים על השקלים, שיהיו קרבנות צבור מתרומה חדשה דוקא, שאין לערב קרבנות שנה ועניני' באלו דשנה אחרת.

ואדרבה — מקדימה המשנה, (שגם ההקדמה — תורה היא), ההכרזה על השקלים להכרזה על הכלאים,

אף שלכאורה דין קדימה להכרזה על הכלאים, כי ההקדמה בזה מוכרח (בכדי שיעקור הכלאים בהקדם ועוד יותר — בכדי שלא יזרע בנתיים כלאים) וגם איסור זה — כל השנה תדיר הוא, וכאז"א מוזהר ע"ז — מה שאין כל זה בשקלים, ובפרט שאפשר לשקלם גם באיחור זמן, ולא עוד אלא שכשהוא תורם את הלשכה — מתכוון לתרום גם על העתיד לגבות.

ומוכן ע"פ האמור — כי בכדי שתהי' הנהגה הרצויה בעולם, ההתחלה היא ותלוי זה בהנהגת בני ישראל בעניניהם באופן זה, ומרוחניות — משתלשל בגשמיות.

ולכן **לאחרי** שבי"ד שולחים בכל ערי ישראל ומכריזין שיביאו שקליהן, כי אין לערב שנה בשנה בנוגע לקרבנות וענינים רוחניים אשר בעולם, משתלשל מזה גם בנוגע לזרע (הצומח) בארץ (הדומם) שיהי' למינהו דוקא.

במשנתם: ריש מס' שקלים.

ע"פ דברי: רמב"ן קדושים יט, יט. (זח"ג פו, ב). וראה חולין ס, סע"א (בהנוגע לדינם של דשאים).

על העתיד לגבות: שקלים רפ"ב וספ"ג.

וכמבואר בכ"מ: ראה גם לקריש חלי"א ע' 179 ואילך. ושי"נ.
והובטחנו . . . דיוק: יומא לח, ב. לקרית דרושים לשמע"צ פה, ב.

ועד"ז במצות גמ"ח, שהיא מעלה הגדולה בצדקה השקולה כנגד כל הקרבנות — על ידי שבני ישראל עושים בזה בסבר פנים יפות, הנה מעשיית המצוה — משתלשל למטה בהמצטרך לאדם בכל צרכיו בבני חיי ועד למזוני (לחם — צומח) ועד לקיום ההבטחה, עשר בשביל שתעשר כפשוטה — בכסף וזהב (דומם),

ובמדה כנגד מדה — בספ"י של מלכו של עולם — כל הנ"ל, רוויחי.

בברכת הצלחה בעבודתם, בכל האמור ומתוך שמחה וטוב לבב.

מצו"ב המחאה — השתתפותי, בל"נ, בהנ"ל.

ח'תשעו

ב"ה, ג' אדר, תשכ"ד
ברוקלין

הו"ח אי"א נוי"נ בעל מדות רב פעלים מו"ה אשר שי

שלום וברכה!

מזל טוב לבואו ביחד עם ב"ב שי ולעלייתו לאה"ק ת"ו.

ויהי רצון שיהי בשעה טובה ומוצלחת בכל הפרטים הן בגשמיות והן ברוחניות, ותקוים בו הבטחת חז"ל לפוס צערא אגרא ומתאים לתוכן מ"ש אודך ה' וגוי ותנחמני ומתוך בריאות הנכונה שמחה וטוב לבב ירווה רוב נחת יהודי חסידותי מכל יו"ח שי.

מעלה הגדולה: שו"ע יו"ד סרמ"ט ס"ו.

השקולה . . הקרבנות: ראה תניא פלי"ד ופלי"ז.

בסבר פנים יפות: שו"ע שם ס"ג.

משתלשל למטה: ולא עוד אלא שפועל גם למעלה כוי (עיין אגה"ק ס"ח).

שמחה וטוב לבב: שו"ע שם.

ח'תשעה

מו"ה מנחם ישראל: מלוב.

וכהוראת: ראה גם לעיל אגרת ח'תשסז.

שגם ההקדמה: ראה גם לקמן אגרת ט"ז. וש"נ.

ומרוחניות: ראה תניא פ"ג.

קיז

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ויהי רצון מתאים להענין דמצוה גוררת מצוה [והרי מצוה דפדיון וכו' מצוה רבה היא], שרבים בכמות ורבים באיכות יוציאם השי"ת מן המיצר אל המרחב בכל הפירושים ובעגלא דידן.

בברכה לבריאות ולבשו"ט.

נ.ב. מתאים לטעם עלייתו לאה"ק ת"ו מובן שצ"ל משך זמן עם משפחתו תח"י ובודאי יכתוב בפרטיות הדרושה.

ז"ע נתקבל מכתבו מר"ח אדר בו מרבין בשמחה ואזכירו בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ח'תשעז

ב"ה, ג' אדר, תשכ"ד
ברוקלין

האברך עזרא בנימין שי

שלום וברכה!

. . . מכתביו הקודמים להנ"ל נתקבלו. ונעם לי לראות שמעיין ומדייק דרך לימודו בתניא כו' ואף שבכלל הדיוק בכל תיבה לאנשים כערכנו — הוא רק לאחרי בקיאות בכמה ס' ומאמרי חסידות. ולקושיותיו הרבות באגה"ת — ידבר בזה עם המשפיעי דא"ח שנפגש עמהם.

ולשאלתו בהמבואר בהליקוט לפי יתרו במעלת המצות לאחרי מ"ת על לפני מ"ת, דלכאורה אין שייך זה במצות **שנצטוו** עליהם לפני מ"ת (ע"פ המבואר בליקוט לפי לך לך): והרי גם במילה וכו' כותב בפייהמ"ש (חולין ספ"ז) מעלת מ"ת —

ההבטחה: שבת קיט, א.

ובמדה: פס"ז שמות ג, ו.

ח'תשעז

מו"ה אשר: ששונקין.

הבטחת חז"ל: אבות ספ"ה.

דמצוה: אבות פ"ד מ"ב.

מרבין בשמחה: תענית כו, ב.

והחילוק (בקיצור עכ"פ): מה שקיימו מעצמן לפני מ"ת — רק ריחות (ורוחניות) היו, ולכן במקלות דיעקב וכיו"ב לא נשארה שום קדושה לאח"ז. מה שנצטוו לקיימן (ובגשם דוקא) — נשארה קדושה בהגשם גם לאח"ז (ולכן הוכרח אברהם להשביע באופן דשים ידך תחת ירכי) — אבל רק קדושה שהנברא (המטה) יכול להגיע אל"י (שרש הנבראים), כי גזירה שלא יעלו תחתונים למעלה. לאחר מ"ת שענינו ביטול הגזירה — קדשנו במצותיו, שלא בערך שרש הנבראים (ריחות בערך קדושת הבורא).

מ"מ היסוד לחילוק הנ"ל — ראה בליקוטים הנ"ל.

ח'תשעח

ב"ה, ד' אדר, ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

כבוד המשתתפים בלימוד הש"ס אשר בבית הכנסת שערי
אמונה בעיר טורונטה
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם נודעתי מהו"ח אי"א נוי"נ רב פעלים בעל מדות ורב מרץ
הר"א שי' פרשן, אשר מסיימים את הש"ס, ובודאי כמנהג ישראל גם הם
מתכיפין התחלה להשלמה, התחלת הש"ס, אור ליום הרביעי, פרשה
ויקחו אליך שמן זית וגוי' להעלות נר תמיד,

ויהי רצון אשר לימוד התורה, הנגלה והפנימית (מאור שבתורה)
המרומזים שניהם בכתוב האמור: להעלות נר, ויקחו שמן זית

מתכיפין התחלה להשלמה: רשות לחתן בראשית.
והפנימית (מאור): ראה ג"כ קה"ע לחגיגה פ"א ה"ז בסופה.

ח'תשעז

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 326 והושלמה עפ"י צילום האגרת.
האברך עזרא בנימין שי': שוחט. אגרות נוספות אליו לעיל ח'תשג, ובהנסמן בהערות שם.

וכמארז"ל, הרואה שמן זית בחלום יצפה למאור תורה שנאמר שמן זית גוי,

תורותי אשר **טהורות** הן, תורה הנגלית ופנימית התורה, כי דברי תורה אינן מקבלין טומאה, ומחויבים בתלמוד תורה תמיד, ביום ובלילה כפשוטם, וביום ובלילה ברוחניות, בזמן שבית המקדש קיים ובזמן הגלות, אשר על אז נאמר השוכן אתם בתוך טומאותם.

וכמרומו בכתוב ומבואר במרז"ל תמיד ואפילו בטומאה,

ימשיך אורה לכל בני ישראל בכל מושבותיהם.

וכמרומו בכתוב ומבואר במרחז"ל למה צריך לנר, בשביל להאיר לנו, להעלות נר תמיד שיהא אורך לפני תמיד.

לפני בני ישראל דוקא, וכמרומו בכתוב ומבואר ברז"ל ואתה תצוה את בניי — (ישראל דוקא) — מפני שהמליכוני עליהם על הים.

ומאז ועד עתה פעמיים בכל יום, כשקורין את שמע, בערבין ובשחרית, וכמרז"ל יקבל עליו עול מלכות שמים, אמליכתי למעלה ולמטה ולארבע רוחות השמים.

והקדמה לכל האמור הוא כאמור בכתוב, כתית למאור, וכפירוש רבנו הזקן בעל התניא והשו"ע: ע"י כתית (ונפשי כעפר לכל תהי' — נעשה) למאור (פתח לבי בתורתך — ועד למאור שבתורה).

בכבוד ובפ"ש כל המשתתפים בחגיגה הכי נעלית האמורה — שליט"א.

הרואה שמן: ברכות נז, א.

טהורות . . טומאה: ראה ערוך ערך אב (א). בהקדמת הרמב"ם לפיהמ"ש: טהרות והפכם.

אז נאמר: יומא נז, א. ובזח"ג קנה, א: הארון . . אע"ג דאינון סטאן כו'.

ואפילו בטומאה: תו"כ אמור כד, ב.

למה צריך: תנחומא (באבער) תצוה ד.

מפני שהמליכוני: פסיקתא דר"כ פ' שקלים.

וכמרז"ל יקבל: ברכות יג, א. ושם.

בהליקוט לפ' יתרו: גדפס בלקריש ח"ג ע' 887 ואילך.

ח'תשעט

ב"ה, ה' אדר, תשכ"ד
ברוקלין

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ הר"צ ש"י המכונה ד"ר הרכבי

שלום וברכה:

באיחור זמן נתקבל מכתבו, בו כותב אודות שילוח עניני דפוס
ובריבוי וכו' לשם וכו' וכו'.

וכיון שבענין זה ישנם כמה סברות לכאן ולכאן הנני מושך את ידי
מלחווה דיעה ומלהשתתף וכו' ואתו רוב הסליחה.

לפלא שזה מזמן רב שלא נתקבל כל עניני דפוס שבהוצאתו, אף
שבטח כמנהגו מאז במשך זמן זה הו"ל כמה מהם ובטח ישלח ע"י עו"ר
מכל שהופיע, ותודה מראש.

ארשה לעצמי על יסוד סגנון חז"ל עד מאה פעמים — לעורר על מה
שנדברנו כ"פ גודל ענין לימוד פנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת
החסידות, במיוחד בדורנו רב המבוכות וערעור היסודות וכו' ובפרט בארץ
הקדושה עליי נאמר עיני ה"א בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, וכבר
משנים רבות נעשה לימוד זה נפוץ והולך ומוסיף כדברי רבנו הזקן מייסד
תורת חב"ד, אשר תורת החסידות היא נחלת כל עם ישראל כולו, כפירוש
כפשוטו לא כענין אשר מייקרים אותו יקר מכל יקר ולכן מצניעים אותו
מעין כל וגם מעיני עצמו, ובסגנון הידוע רזא דרזין, כי בדורותינו אלה
„מצוה לגלות זאת החכמה", גילוי גם בחיי היום יומים דימי החול ועד
שיהי' ניכר בכל דרכיך דעהו, ואין הדבר תלוי אלא ברצון כי היכולת

בליקוט לפ' לך לך: נדפס שם ע' 757 ואילך.

ח'תשעט

נדפסה בלקו"ש ח"ד ע' 1276 והושלמה עפ"י העתק המזכירות. וראה גם לקמן אגרת
ח'תשפ.

וכפירוש: ראה תורה אור תצוה פא, סע"ג.

ח'תשעט

כ"ק אדמו"ר זי"ע קכא

נתונה מאז ומקדם, והציווי הרי מבואר הוא בכמה מספרנו הק' ובהדגשה מיוחדת בספרי הגר"א לא פחות מאשר בספרי רבנו הזקן.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ובברכת פורים שמח

מ. שניאורסאהן

ח'תשפ

ב"ה, ז' אדר, ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

כבוד המתפללים — והגבאים בראשם — דבית הכנסת
שומרי שבת ומשתתפים בהקביעות עתים לתורה
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם נודעתי ע"י הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ וכו' הרי"ל שי' רסקין,

מהקביעות עתים בלימוד תורתנו הק' ברבים בביהכ"ס הני"ל,

וגודל הענין דלימוד שיעורי תורה בבית הכנסת בודאי אין דורש אריכות, שהרי מבואר הוא בכ"מ בספרינו הק' ובביאור היטב במכתבי ושיחות הק' של כ"ק רבותינו נשיאנו זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע,

ולא באתי אלא לזירוז ולהעדפה ע"פ מאמר חז"ל אין מזרזין אלא למזרזין, זירוז בהשתדלות להרבות מספר המשתתפים בשיעורי לימוד בתורה, בנגלה דתורה ובפנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות, וכן להשתדל לכלול כל מתפללי בית הכנסת בזה.

ויש לרמוז בתחלת וראש פרשת שבוע זה:

תורה בבית הכנסת: ראה ברכות ח, א.
במכתבי ושיחות: ראה קובץ מכתבים — תהלים.

הר"צ... הרכבי: אגרות נוספות אליו — לעיל ח'תשיט, ובהנסמן בהערות שם.
לשם: רוסיא.
לפלא: ראה גם לקמן אגרת ח'תתכד.
עורד: עושי רצונו.
סגנון חז"ל: כבא מציעא לא, א.

ואתה תצוה גוי ויקחו אליך שמן זית וגוי להעלות נר תמיד,
לימוד התורה, הנגלה והפנימית (מאור שבתורה) המרומזים שניהם
בכתוב האמור: להעלות נר, ויקחו שמן זית
וכמארו"ל, הרואה שמן זית בחלום יצפה למאור תורה שנאמר שמן
זית גוי,

ומחויבים בתלמוד תורה תמיד, ביום ובלילה כפשוטם, וביום
ובלילה ברוחניות, בזמן שבית המקדש קיים ובזמן הגלות, אשר על אז
נאמר השוכן אתם בתוך טומאותם.

וכמרומו בכתוב ומבואר במרו"ל תמיד ואפילו בטומאה,
ועיי' תומשך אורה לכל בניי בכל מושבותיהם.

וכמרומו בכתוב ומבואר במאחז"ל למה צריך לנר, בשביל להאיר
לנו, להעלות נר תמיד שיהא אורך לפני תמיד,

לפני בניי דוקא, וכמרומו בכתוב ומבואר ברו"ל ואתה תצוה את
בניי — מפני שהמליכוני עליהם על הים,

ומאז ועד עתה פעמיים בכל יום, כשקורין את שמע, בערבין
ובשחרית, וכמרו"ל יקבל עליו עול מלכות שמים, אמליכתי למעלה
ולמטה ולארבע רוחות השמים,

והקדמה לכל האמור הוא כאמור בכתוב, כתית למאור, וכפירוש
רבנו הזקן בעל התניא (פוסק בנסתר דתורה) והשו"ע (פוסק בנגלה
דתורה): עיי' כתית (ונפשי כעפר לכל תהיי — נעשה) למאור (פתח לבי
בתורתך — ועד למאור שבתורה).

בכבוד ובברכה לבשו"ט בכל האמור

מ. שניאורסאהן

והפנימית (מאור: ראה ג"כ קה"ע לירוש' חגיגה פ"א ה"ז בסופה.

הרואה שמן: ברכות נז, א.

אז נאמר: יומא נז, א. ובזח"ג קנה, א: הארון . . . אע"ג דאינו סטאן כו'.

ואפילו בטומאה: תוי"כ אמור כד, ב.

למה צריך: תנחומא (באבער) תצוה ד.

מפני שהמליכוני: פסיקתא דר"כ פ' שקלים.

וכמרו"ל יקבל: ברכות יג, א. ושם.

כדברי רבנו הזקן: ראה גם לעיל אגרת ח'תשכד, וכהנסמן בהערות שם.

ח'תשפא

ב"ה, ז' אדר, תשכ"ד
ברוקלין.

מר גרשון שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מג' אדר,

ויהי רצון אשר תכה"י יבשר טוב מהנעשה אתו וב"ב שי ובנוסח
הידוע טוב הנראה והנגלה, ומובן טוב בגשמיות וברוחניות גם יחד, ובפרט
אשר בני ישראל נקראים גוי אחד בארץ וכפירוש רבנו הזקן בזה, שגם
בעניי ארץ ממשיכים אחדות השם ובאופן גלוי.

בעת רצון יזכירו את . . על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו, ומה טוב שיודיע גם שם
האם של הנ"ל שכן נוהגים להזכיר בתפלה.

לכתבו בסיום מכתבו באיחולי לבבו לטובה להיות פעיל וכו'.

בודאי שנכון ונחוץ הדבר במאד, שמזה גם מובן שלכל אחד ניתנה
היכולת והאפשרויות למלאות תפקיד גם בתור משפיע בסביבה, ואיך
לפעול הרי תלוי זה בבני הסביבה ותכונות נפשות האנשים עליהם רוצים
להשפיע, ומה להשפיע הרי מבואר בסיום מגילת קהלת, את האלקים ירא
ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם ובסגנון חז"ל המעשה הוא העיקר, חיי
יום מתאימים ע"פ הוראות תורתנו תורת חיים.

והרי ימים אלו, ימי ערב פורים מזכירים ומורים על כל הנ"ל וכמ"ש
ורבים מעמי הארץ מתייחדים וגוי שבטח מרומז בזה גם עמי הארץ
שישנם בתוך כאו"א, היא הנפש הבהמית, רוח הבהמה היורדת למטה.

בברכה לבשו"ט ולפורים שמח.

ח'תשפא

מר גרשון שי: סגל, כפר חב"ד. אגרת נוספת אליו – לעיל חט"ו ה'תשל"א.
וכפירוש רבנו הזקן: ראה גם לעיל חכ"ב אגרת ח'תיד, ובהנמסר בהערות שם.
ובסגנון חז"ל: אבות פ"א מ"ז.
מרומז בזה: ראה גם לעיל חכ"ב אגרת ח'שטא. חט"ו אגרת ו'קכג. לקריש ח"ד ע' 1281.

ח'תשפב

ב"ה, י"א אדר, ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו,

ובעמדנו ימים אחדים לפני ימי הפורים,

ובפרט ע"פ דברי חז"ל במשנתם: מגלה נקראת ב"א כו' בט"ו — כי
מתחיל מאחד עשר באדר זמן פורים הוא, או גם יום פורים הוא —

יקוים בכאו"א, בתוככי כלל ישראל, כמו שהי' בימים ההם בזמן
הזה, וכמו שנאמר ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר, כפשוטו של
מקרא וכדרשת חז"ל: אורה זו תורה ושמחה זה יו"ט כו'.

בברכה לבשו"ט ולפורים שמח ולפעולות בתומ"צ ומאור שבתורה
באופן דהפצה

מ. שניאורסאהן

חז"ל במשנתם: ריש מסי' מגלה.

ב"א כו' בט"ו: י"א כמנין אותיות ו"ה שבשם, ט"ו כמנין י"ה שבשם שהפריד
ביניהם עמלק (שלי"ה פי' תצוה — שכת, א), שמבני בניו הי' המן (תרגום שני למג"א. מסי'
סופרים פי"ג). וראה סדי"ה מגלה נקראת, תרכ"ט.
זמן . . יום פורים: שתי דעות בגמרא שם.

גם יום: מדויק יותר מ"זמן" (ראה מט"מ סתר"צ בפ"י: זמן מתן תורתנו).
וכדרשת חז"ל: מגלה טז, סע"ב.

ח'תשפב

כללי פרטי. נדפסה בלקו"ש ח"ו ע' 375 והושלמה עפ"י צילום האגרת.
סד"ה . . תרכ"ט: סה"מ תרכ"ט ע' פו.

קכה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ח'תשפג

ב"ה, י"א אדר, תשכ"ד
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה משה שיי הכהן

שלום וברכה!

נעם לי לקבל פ"ש ממנו, בשעתה, ע"י הרבנים השלוחים, הווי"ח
אי"א נוי"נ וכו'.

הרה"ח מו"ה שניאור זלמן שיי הלוי דוכמאן,

והרה"ח מו"ה קדיש שיי רומנוב.

אשר ביקרו במחנם הטי וגם מסרו לי בקשתו ברכה פ"נ.

ובעת רצון הזכרתים על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, מתאים לתוכן הבקשה, ויהי רצון אשר יבשר טוב
בזה.

והרי מתקרבים אנו לימי הפורים, עליהם נאמר, ליהודים היתה
אורה ושמחה וששון ויקר כדרשת רז"ל וכפשוטו, שהרי כלל הוא, שאין
מקרא יוצא מידי פשוטו.

בברכה לבשו"ט ולפורים שמח

מ. שניאורסאהן

ח'תשפג

מו"ה משה: שייצוויטש, שיקגו. אגרות נוספות אליו – לעיל חכ"ב ח'תרמא, ובהנסמן
בהערות שם.

כדרשת רז"ל: מגילה טז, סע"ב.

כלל הוא: שבת סג, א. וש"נ.

ח'תשפד

[י"ג אדר תשכ"ד]

(1) אי שילוח מכתב — **בודאי** שלא יוסיף מאומה לתיקון ושיפור. ושילוחו — עכ"פ מידי ספק לא יצא (בנוגע ל**כללות** הענין, אבל) בנוגע ליחידים — **בודאי** שכ"כ ימנעו ע"יז.

מפני הכבוד ועוד טעמים להתחיל (ולכתוב?) להרב **מרא** דביהכנ"ס.

(2) — **עיין** בפרשת שבת זו: משה טען: הבאת עליו חטאה גוי ואהרן הצטדק אתה ידעת את העם כי ברע הוא גוי — ופשוט בחז"ל כי משה הצודק והזקק אהרן לכפרה (תוי"כ לשמיני ט, ב).

ח'תשפד*

[נוסח המברק לקראת חג הפורים תשכ"ד]

פורים שמח והתועדות פעילה באורה זו תורה כו'.

/מקום החתימה/

ח'תשפד

נדפסה בלקי"ש חכ"ו ע' 448.

אי שלוח: מכתבי מחאה לבני הקהלה נגד ריקודים בתערובות.

ח'תשפד*

באורה זו תורה: מגילה טז, סע"ב.

ח'תשפה

ב"ה, ימי הפורים, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הו"ח אי"א נו"מ בחור מעם ומורם מעם ודורש טוב
לעמו בעל מדות תרומיות ענף עץ אבות מו"ה שניאור זלמן
שליט"א

שלום וברכה!

כמנהגי, מיוסד על מצות ומנהג בית ישראל, רצוני בזה לקיים
משלוח מנות איש לרעהו, וכלי הכתוב, על ידי שליח.

מטעם זה ועוד טעמים שיתבהרו לקמן, הנני שולח (וגם מכתב) זה
לכ' על ידי ציר מיוחד, כיון שלפי ידיעותי הוא ענין שהזמן גרמא וגם כדי
שלא ימשמשו בו יד רבים. ואף שהתורה חסה על ממונם של ישראל, אבל
בודאי בכגון זה לא חיישינן.

א. זה עתה בא לידיעתי ענין שאם יצא לפועל — עלול להביא לידי
מחלוקת חדשה והתלהבות היצרים וכולי בין אלו שלאחרונה התחילו
לכנותם דתיים והלעומת זה.

(הנני משתמש בתיבה „לכנותם" במתכוון, כי כל כינוי אינו אמתיות
השם המציין את אמתיות הדבר הנקרא בשמו; שהרי כל בני ישראל
מאמינים בני מאמינים הם, אין יוצא מכלל זה. אלא שמכמה סיבות יש
כאלו אשר, בלשון הרמב"ם, יצום אנסם ונדמה להם שהענין דמאמינים
בני מאמינים אינו הולמם. אבל האמת סוף סוף מנצחת, והרי זוהי גם
הבטחת הכתוב לא ידח ממנו נדח).

הענין הוא, כפי שנודעתי, שהאוניברסיטה העברית בירושלים
מתכוננת להוציא לאור מהדורה חדשה של תורה שבכתב בהביא בחשבון

ח'תשפה

חלקה נדפס בלק"ש חכ"ג ע' 342 וחלקה בחכ"ד ע' 428 והושלמה עפ"י צילום האגרת.
מו"ה שניאור זלמן: שזר. אגרות נוספות אליו — לעיל ח'תרפ"ב, ובהנסמן בהערות שם.
שהתורה חסה: ר"ה כז, א.
מאמינים: שבת צז, א.
בלשון הרמב"ם: הל' גירושין ספ"ב.

תגליות הכי אחרונות וכתבי יד שונים, ולכל לראש כת"י המכונה [. .] אלעפו קודקס (כתר תורה!). ולא עוד — ועל זה באתי — שעלה בדעת המכנינים את הנ"ל לדפוס שהפנים לא יהי הנוסח המקובל והמקודש שעליו נתחנכו כמה וכמה דורות של בני ובנות ישראל, ובהם גם אלו בדורנו שהם בבחינת יצרם אנסם, כי אם הנוסח של הקודקס האמור. וכיון שחלק חשוב ממנו חסר, כמדומה לי לערך שלישי, ישלימו את החסר מכתבי יד אחרים שלדעת המוציאים לאור יש לסמוך עליהם. ובחלק ההערות, אם בשולי הגליון או בסוף כל כרך, יעירו ג"כ על הנוסח המקובל ונוסחאות של עוד כתבי יד וכולי וכולי.

מובן הסער שעלול להתחולל אם יקימו מחיצה בין חוגים שונים בבני ישראל גם בנוגע לתורה שבכתב. והרי די לנו הצרות שיש לנו על ידי מחיצות מעשה בני אדם משוחדים — בעניינים שונים ומשונים, אלא שלעת עתה על כל פנים בנוגע לתורה שבכתב נוסח אחד לכולם, ובזה נבדלו בני ישראל מאלו שהולכים אחרי תרגום השבעים, תרגום השומרונים וכולי וכולי; ועד שאפילו אלו מבני ישראל שנלחמו בתורה שבכתב, מתחיל מהענין דיציאת מצרים ומתן תורה, על כל פנים בנוגע לנוסח עצמו לא נכנסו למלחמה. ועתה, ה"י לא תהי, מתכווננים להקים מחיצה גם בזה.

מה שמגדיל הסכנה הוא עוד ענין, שכנראה מזדיינים בטעם ונימוק שזוהי „דרישת המדע הטהור“, כיון שנוסח המקובל שלנו כאילו מיוסד אך ורק על נוסח יעקב בן חיים וכי, משא"כ כשזכינו לעוד כתבי יד, וכאילו נתברר שאפילו הרמב"ם גירסות אחרות היו לו, ולכל לראש הקודקס האמור, ואם כן, והיות שבני ישראל בעלי מסירות נפש הם — יוצאים במלחמת מצוה כביכול על טהרת תורה שבכתב ובלבד שהפנים יודפס דוקא בשנויים, כאמור לעיל.

ואף שהשנויים, כפי שהודיעוני, אינם בולטים כל כך ובעיקר הוא בנוגע חסר ויתיר, נקודות וטעמים וכיו"ב, הרי, כנ"ל, אין כאן השאלה בכמות השנויים וכיו"ב, כי אם עצם הענין של הקמת מחיצה ופירוד לבבות.

אין כוונתי במכתבי זה לשלול כל הענין של השוואת כתבי יד וכולי, ואדרבה — אלא שלא לנגוע בהפנים, שישאר בנוסח המקובל דוקא, ורק בהערות ובמבוא וכיו"ב יבואו שנויי הנוסחאות, ואדרבה כל המאריך ומפרט בהם הרי זה משובח [ובלבד שלא יציע סברת עצמו בתור מסקנא

מוחלטה של רבים או כדבר הפשוט, כי אם לומר כל דבר בשם אומרו]. והרי גם באופן כזה כבוד המדע במקומו מונח, אלא שיהי' גם כן בדרכי נועם ובדרכי שלום, והליגה הידועה — תוכרח לחפש ענין אחר לנמק מלחמה במאמינים בני מאמינים.

כדרך „אנשי מדע” בתקופתנו, אי אפשר לגשת לאיזו שקו”ט בענין כהנ”ל מבלי שיביאו ראיות שגם פרופסור פלוני סובר כן. ואף שאין זה מקצועי שלי, אבל כמדומה ברור הוא שאפילו הגרמני קיטל בהוצאות הראשונות שלו של התנ”ך לא העיז לשנות את הפנים, וכל הערותיו באו בשולי הגליון וכיו”ב. ורק לאחר מלחמת העולם השני וההשמדות וכולי — הדפיסו הוצאה חדשה (שלישית) שלו והפנים הוא על פי כתב יד לנינגראד, תחת השפעת שותפו לעריכה קאלעה P. kahle ואף שמאז כמה גויים הלכו בעקבותיו, הרי אין זה מכריח שדוקא בירושלים עיר הקדש יעשו ג”כ ענין שכזה.

כפי הידיעות שבידי, העומד בראש כל הענין הוא פרופ. גושך גוטשטיין איני יודע יחסו לדת ולאהבת ישראל ולשלום בין בני ישראל וקנאתו למדע, ובכל אופן בודאי טוב יותר לקדם פני הרע באופן חשאי ובהקדם. ולכן, כנ”ל, נשלח מכתב זה על ידי ציר מיוחד, ואל בינת כי אשען — אם ינהל הדברים ואיך, ויהי רצון שיצליח בזה, ואצפה לבשרות טובות.

וביתר הדגשה, כל הנ”ל במקומו עומד אם אפילו הי’ הקודקס האמור בשלמותו, על אחת כמה וכמה שחסר ממנו כשליש ויוצרכו להשלימו מכתבי יד אחרים וכולי.

ב. ומענין לענין, בענין ימי הפורים, אשר ביטול הגזרה היתה על ידי זה שמרדכי היהודי קיבץ אלפי תנוקות של בית רבן ולימדם תורת ה’ ועד שאמרו אתך אנו לחיים או כו’ — הנני נוגע בזה עוד הפעם בבעי’ הכאובה של המיסיון, ובהמשך לשיחתנו הטלפונית, כיון שקבלתי ידיעה שהיתה החלטה להשליט גם עליהם חוק חינוך חובה ורישום רשמי, שעל ידי זה תוגבל פעולתם וכו’, ושמסרו הענין לוועידה מיוחדת שתחקור המצב ותגיש דו”ח וכו’.

מובן ופשוט שעמדתי בהאמור אין ברשותי שלא לפרטה בפירוש,

שאפילו... קיטל: ראה גם לעיל ח”כ אגרת זיתקנח.

ביטול הגזרה: אסת”ר פ”ט, ג (ד).

והיא: אשר אין עצה אחרת לנגע זה, עבודה זרה ואביזרייהו, כי אם — ביעור. ומה שלא תהיינה התחבולות הזמניות, מוכרח ללכת בדרך התרופה היחידה לנגע האמור, ולהזהר שלא להטעות את דעת הצבור שהחלטה האמורה (דכניסתם תחת חוק חנוך חובה) היא תרופה לעצם הבעי' ועל ידי כך להסיח דעת הצבור מזה ולהרדימו. שהרי החלטה הנ"ל הוא ענין פשוט מלכתחילה, שלא יהא חוטא מסית ומדיח — נשכר, ובנוסח כי בשיחתנו, שחוק כל זמן ששורר הוא מוכרח על כל אחד לקיימו, ודוקא המסיתים והמדיחים פטרו מזה. ממילא אין זו החלטה חדשה, כי אם הפעלת חוק ישן, ועדיין לא התחילו בנוגע לנגע המיסיון.

לטענה הידועה האם אפשר לבער נגע המיסיון בתקופתנו, תקופת הדימוקרטי' וכי' ומה יאמרו אומות העולם, הרי בכמה מדינות יש חוק כזה מכמה שנים, כגון באוסטרי' ובנורבגי' ובכמה מדינות אחרות, באין פוצה פה ומצפצף שכאילו יש בזה נדנוד קל של כפי' או שלילת חופש מצפון, וכדומה.

כפי ידיעתי, עיקר הקושי מקורו בצרפת, שכנראה לה מסיון הכי גדול באה"ק, ועוד ועיקר, שכיון שקיימים יחסים מיוחדים עם צרפת, תובעים הם זכויות מיוחדות ובתקיפות יתר, עד שכפי השמועה הי' הראשון שהתחיל צווח כקוזק הנגזל — שגריר צרפת, המסתמך כנראה על אותם היחסים. וגם שמעתי ששגריר צרפת הוא אדוק קיצוני ביותר, והוא מנצל יחסים אלו בענין זה הקרוב ללבו. ויש סוברים שיש גם הסכם סודי בנוגע זכויות מיוחדות לצרפת, ולפיכך הרשו להם ג"כ גידול החזיר, ואף שהנימוק הרשמי הוא שזהו רק לצורך עצמם וכולי, אבל הנימוק הפנימי, על פי האמור, הוא שלא לקפח זכויותיהם של הצרפתים.

והלא מכל נקודת ראות צודקת הטענה והדרישה: מה לזכויות של צרפת באה"ק ולהעברת בני ובנות ישראל על דתם? והאם בכלל אפשר שתהיינה „זכויות" כאלו! וגם מה להם כי נזעקו, שהרי הפצת הנצרות אינו ענין מדיני של צרפת אלא של הוואטיקאן! ובודאי יש עוד הסברים דיפלומטיים להשפיע על הצרפתים, וכולי.

בהוקרה ובכבוד ובברכה

מ. שניאורסאהן

קלא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ח'תשפז

ב"ה, י"ז אדר, תשכ"ד
ברוקלין.

מר מתת'י שי'

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיו"ד אדר.

בעת רצון יזכירו את אמו תח' ואותו על הציון הק' של כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו, ויהי רצון שיבשר טוב
בתוכנו,

ובפרט שככתבו נמנה הוא על צאצאי בעל התניא אשר בעל הציון
הק' כ"ק מו"ח אדמו"ר, נינו ומ"מ בתור נשיא ישראל.

וע"פ האמור התקוה חזקה שיש לו קביעות לימוד בתורת בעל
התניא היא תורת חסידות חב"ד בכל יום ובהוספה ביום השבת אשר
קדש הוא לה', ובודאי לדכוותי ההכרח בזה אין דורש אריכות.

בכבוד ובברכה לבשו"ט.

ח'תשפז

ב"ה, י"ז אדר, תשכ"ד
ברוקלין.

מר משה איסר שי' הכהן

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מאור ליום ד', בו כותב אודות מצב רוחו
והשקפתו בנוגע לחסידות, תורתה ועניני' וכו'.

ח'תשפז

מר מחז"ר: צייגר, חיפה.

ותקוטי חזקה אשר ע"י הכירו תורה זו בפנימיות יותר ובעומק, יתקרב לה ולמסקנות שלה, וביחוד שסוף סוף פנימיות התורה שנתגלתה בתורת החסידות, הרי היא נשמה ופנימיות של תורתנו הק' תורת הנגלה, ובסגנון הזהר הק' — נשמתא דאורייתא.

ולהזכירו במכתבו, שבדורות הקודמים היו שהתנגדו לתורה זו וכו', הרי ביארו טעמים ונמוקים באריכות, שחששו שעל ידי הליכה בתורה זו יתרחקו ח"ו מקיום מצות מעשיות וכו"ב, ואם בתקופה ההיא היו חילוקי דיעות, היש איזה מקום לחשש כזה, הרי לאחר עבוד כמאתים שנה, מעת נתגלתה תורת החסידות, הכל מודים ועונים על השאלה, מהו סימן של חסיד, שמאריך הוא בתפלה יותר מזה שאינו חסיד, מניח שני זוגות תפילין ולא זוג אחד, זקנו מגודל וכו', ז.א. שבאה המציאות והוכיחה, שלא רק שאין כל יסוד לחשש האמור, אלא אדרבה, כשפוגעים בשוק איש שזקנו מגודל בעל פאות, לבושו ארוך, אוכל שמורה בחג הפסח, מניח תפילין דרבנו תם גם כן, קרוב לאמר שנתגדל על ברכי תורת החסידות.

פשוט שאין בהאמור כוונה ח"ו לפגוע במי שהוא מנוחי נפש שחששו בתקופה ההיא להני"ל, כיון שאז הי' בסמיכות זמן לכתות הידועות שפרצו גדר וכו' ובעת חירום הרי חוששים גם לספק ספיקא רחוק מאד, מה שאין כן לאחר תקופת נסיון גדולה כל כך, ובעיקר לאחר המציאות שרואים גם בעיני בשר.

ולהזכירו במכתבו אודות מנהג אבות וכו', הרי כל חסידים הראשונים היו בני אבות שלא היו חסידים, וק"ל.

ויהי רצון שמתאים להוראות ימי הפורים דאזלינן מנייהו, אשר ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר וגו' ומשלוח מנות וגו' כן תהי לנו, היינו קירוב הלבבות, שנקודתו אהבת ישראל המכוונת על ידי אהבת התורה ואהבת השם, שכל זה מיסודי תורת החסידות ועניני.

בכבוד ובברכה.

ח'תשפז

ובסגנון הזהר: ח"ג קנב, א.

שבדורות הקודמים: ראה גם לעיל חכ"ב אגרת ח'תרנב. ח"ד אגרת ה'לד. ח"א אגרת

ג'תשכב.

ח'תשפז*

ב"ה, ח"י אדר, תשכ"ד

ברוקלין, נ.י.

התלמידים . . ישיבת ליובאוויטש, טורונטו

שלום וברכה!

עס האט מיר געפרייט צו באקומען אייער בריוו, אין וועלכן איר שרייבט וועגן די פארשידענע סיומים וואס איר מאכט.

זיכער איז איבעריג מדגיש צו זיין פאר אייך, אז בא אידן איז [א] סיום מער ניט כדי אריבערצוגיין אויף א העכערע מדריגה, אזוי אז א סיום איז באמת א התחלה צו דערגרייכן ווייטער און העכער.

השם יתברך זאל אייך מצליח זיין איר זאלט לערנען בהתמדה ושקידה לימוד המביא לידי מעשה — קיום המצוות בהידור, און איר זאלט זיין א קוואל פון אמת-אידישע און חסידישע נחת פאר אייערע עלטערן און לערערס, דאס איז אייגנטלעך בא אייך אין די הענט, ווי חכמינו ז"ל האבן געזאגט **יגעת ומצאת**: מען דארף נאר וועלן.

איך האף אז איר האט געהאט א גוטן און פריילעכן פורים און האט מקיים געווען אלע ענינים פון פורים. בפרט אז אידישע קינדער האבן געהאט גאר א גרויסן חלק אין דעם נס פון פורים, ווי חכמינו ז"ל דערציילן, אז ווען מרדכי האט צוזאמענגעקליבן טויזנטער אידישע קינדער און האט מיט זיי געלערנט תורה ביז מסירות נפש — דאן איז בטל געווארן די גזירה, וליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר.

דער אויבערשטער זאל העלפן, אז בא אייך בתוך כלל ישראל זאל מקוים ווערן „כן תהי' לנו“.

ח'תשפז*

לימוד . . מעשה: קידושין מ, ב.

חכמינו . . געזאגט: מגילה ו, ב.

אידישע קינדער . . פורים: אסתר פ"ט, ג (ד).

בברכה להצלחה ולבשורות טובות,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ניסן מינדל

מזכיר

ח'תשפח

בי"ה, כ"ב אדר, תשכ"ד
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ וכו' מו"ה נתן מנחם שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת ספרו, רמב"ם על התורה, ות"ח על שימת לבבו
לשלחו לי.

ויהי רצון אשר ינצל האפשריות אשר ישנה בידו להפצת היהדות
המסורתית כפי שנתבאר וע"פ ההוראות דתורתנו תורת חיים, אשר שני
ענינים עיקרים בזה, הוראה (תורה מלשון הוראה) בחיים, ותורה (שהיא
הנותנת) חיים ומורה דרך, איך שיהיו החיים מתאימים לשמם.

שהעיקר בכל האמור, הרי הוא המעשה בפועל, ובלשון חז"ל,
המעשה הוא העיקר, קיום מצות מעשיות, כולל גם דקדוקיהם ועד
לדקדוק קל של דברי סופרים ומנהגי ישראל, בהקדמת שלילת כל דבר
אסור ואפילו בלתי רצוי וכו',

שע"י כל זה האדם (אתם קרוים אדם) מקיים תכלית בריאתו,
וכמ"ש נעשה אדם בצלמנו כדמותנו*, אדם על שם אדמה לעליון,

(*) תחלת הסי' וסופו.

ח'תשפח

נדפסה בלקר"ש חל"ג ע' 232 והושלמה ע"י העתק המזכירות.

מו"ה נתן מנחם: מנדל. אגרות נוספות אליו – לעיל חכ"ב ח'רמ, ובהנסמן בהערות שם.

ובלשון חז"ל: אבות פ"א מ"ז.

אתם: יבמות סא, א.

אדם: של"ה כ, ב. שא, ב. ובכ"מ.

קלה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

וכמודגש במיוחד בתור הקדמה למתן התורה, ואתם תהיו לי ממלכת
כהנים, והרי גם עבודת הכהנים הוא בסדר האמור, רחיצה* (והרחקת כל
דבר בלתי רצוי) בכיור, ולאחר זה העבודה בקדש.

בכבוד ובברכה.

נ.ב. לעצם הענין דרמב"ם על התורה, מובן שרובי השקפות הרמב"ם
ופי' על התורה יש למצוא, לא בספריו שהם פסקי הלכות, כי אם בספריו
ומאמריו שתוכנם עיקרי הדת, פירושים וביאורים וכו' שמהם המסקנא,
שאף שמכמה טעמים מוכרח להביא הנמצא בפסקי דינים יד החזקה
שהביאורים שבתורה דשם גם הם הלכה פסוקה ומוחלטת, לכל לראש
מקום לצטט מספרו מורה נבוכים, האגרות שלו ופירוש המשניות, וק"ל.

ח'תשפט

ב"ה, כ"ב אדר, ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

הנהלת פרחי אגודת ישראל אשר בניו יארק
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה:

נעם לי לקבל מכתבם, בו מודיעים על עריכת סיום ששה סדרי
משנה, במוצש"ק הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, שבת פרשת ויקהל
פקודי.

ועל פי ההוראה הידועה של רבנו הזקן (בעל התניא והשו"ע) שעל כל
איש הישראלי ללמוד בכל יום מפרשת השבוע וללמוד מפרשת השבוע
הוראות בחיי השבוע,

הוראה הידועה: ראה קונטרס [ביקור] שיקאגא ע' ה' ואילך.

ח'תשפט

נדפסה בלקר"ש ח"ד ע' 1291 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.
קונטרס: ס' השיחות חשיב ע' 27.

יש ללמוד רבות גם בענין האמור ובוזה: פרשיות האמורות (ויק"פ) ופרשת השבוע המתחיל במוצאי שבת זה (ויקרא) מדברים בהקמת המשכן בפועל, אשר ענינו הוא, כלשון הכתוב, ושכנתי בתוכם, וכדיוק חז"ל בהכתוב: בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כאו"א מישראל,

עשיית שלום וגם חיבור של הגשמיות והרוחניות בכל הדרגות והבחינות:

להמשיך שכינתו ית' בעולם ועד לעולם הזה הגשמי, ע"י ששוכן בהמשכן שנעשה מזהב וכסף ונחשת וכו', עניני עולם הגשמי, ע"י הקרבת הקרבנות מן הבהמה וגוי, שבני ישראל עושים את הבהמה קדש ועולה על המזבח לרצון לה',

ועוד מקודם לזה — ע"י תרומת ישראל לבנין המשכן, שהרימו (גם לשון — הגבהה) זהב וכסף וכו',

שכל זה בא ע"י השראת והגברת הנשמה על הגוף, הנפש האלקית על הנפש הבהמית.

והדרך לעשיית שלום זה, ה"ה כהוראת חז"ל — ע"י העסק בתורה, שהעוסק בתורה לשמה משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה,

וכסיום הששה סדרי משנה, אשר השלום הוא כלי מחזיק ברכה לישראל, שנאמר ה' יברך את עמו בשלום, וההקדמה וההכנה לזה — ה"ה מפורשת בהתחלת כתוב זה (ולכן גם ההתחלה הובאה במשנה זו כאן) ה' עוז לעמו יתן, עוז זו התורה, שעל ידי נתינת התורה והעסק בה, הרי (כסיום ששה סדרי הגמרא) תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם.

וניתנה תורה שהיא עוז — לישראל שהם עוזים שבאומות, בכדי שישתמשו בהעוז שבטבעם — לעניני תורה ומצוות (הקו — דועשה טוב) והעוז דתורה יתיש את העז פנים שבעניני העולם (הקו — דסור מרע).

וכדיוק חז"ל: הובא בשלי"ה פי תרומה ובכ"מ.

כהוראת חז"ל: סנהדרין צט, ב. ונתבאר בלקו"ת מטות פו, ב.

עוז זו התורה: זבחים קטז, סע"א.

עזים שבאומות: ביצה כה, ב. ובחדא"ג מהרשי"א שם.

המשכן בפועל: ראה גם אגרת שלאח"ז.

שהרימו . . . הגבהה: ראה גם לקו"ש חכ"א ע' 316, ובהנסמן בהערה 12.

קלז

כ"ק אדמו"ר זי"ע

וע"פ האמור — הרי מובן גודל ההכרח של לימוד התורה וגודל הפעולה שע"י — דוקא בתקופת העוז אשר בחיי האדם, בעת היותו צעיר ובחור.

ויהי רצון אשר לימוד האמור יהי כהוראת חז"ל, לימוד המביא לידי מעשה, הנהגה מתאימה בחיי יום יום וגם בענייני חול ובימות החול,

וכמובא בספרי מוסר וחסידות — הרמז דהתחלת ששה סדרי משנה: מאימתי קורין את שמע בערבין, אשר התחלת התורה וההוראה של חכמינו ז"ל במשנתם היא, אשר בערבין — כשחושך בעולם, מצווה כאו"א לקרות את שמע — להקריא אשר ה' אלקינו הוי' אחד, שהא' רומז לאלופו של עולם, וקורא וממשיך את הא' בח' (ז' רקיעים וארץ) ובד' (ד' רוחות העולם), עושים שלום בין הקב"ה והעולם.

בכבוד ובברכה.

ח'תשצ

ב"ה, ערב שבת קדש ויקהל־פקודי, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

צו דער קאנווענשאן פון נשי ובנות חב"ד מאנטרעאל
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש:

אין איינקלאנג מיט דעם באקאנטן תורה־ווארט פון דעם אלטן רבין, בעל התניא והשלח־ערוד, דער גרינדער פון חב"ד, אז „א איד דארף לעבן מיט דער צייט" — מיט דער סדרה פון דער וואך, ווארום די תורה

שהא' רומז . . העולם: סמ"ק הובא בב"י או"ח סס"א.
עושים . . והעולם: שהש"ר ז, א.

כהוראת חז"ל: קידושין מ, ב.
וכמובא: ראה גם לעיל ח"ט אגרת זיתכב. ח"ח אגרת ביתמח.

ח'תשצ

נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 397 והושלמה עפ"י צילום האגרת.

שפיגלט אפ אלע לויפנדע געשעענישן, און גיט די נויטיגע אנווייזונגען, אין טאג־טעגלעכן לעבן —

האבן די סדרות **ויקהל־פקודי** פון דעם שבת, און די סדרה **ויקרא** דעם קומענדיגען שבת, זייער פאסנדע און צוטרעפלעכע אנווייזונגען פאר דער קאנווענשאן. אויף אייניגע פון זיי וועל איך זיך דא אפשטעלן:

אין ויקהל־פקודי דערציילט די תורה ווי אזוי דער משכן מיט אלע הייליגע כלים זיינען **פאקטיש** געמאכט געווארן, ווידערהוילענדיג דערביי אלע פרטים וועלכע זיינען שוין אויספירלעך איבערגעגעבן געווארן אין תרומה און תצוה. די גאנצע אריכות, וואס די תורה האט איינגעטלעך געקענט איינשפארן, אונטערשטרייכט די וויכטיקייט פון **עשי**, ווי אונזערע חכמים, זכרונם לברכה, דריקן זיך אויס **מעשה עיקר**. אויב פריער האט זיך גערעדט ווי אזוי דער אויבערשטער האט איבערגעגעבן צו משה רבנו אויפן בארג סיני דעם גאנצן פלאן פון דעם משכן, ווערט איצט דערציילט ווי אזוי די זאך איז פאקטיש **אפגעטאן** געווארן דורך דעם **פערזענלעכן** אנטויל פון יעדן מאן און יעדער פרוי (**כל איש ואשה**); דערביי ווערט אבער אונטערשטראכן, אז די פרויען האבן געוויזן א לעבעדיגען ביישפיל פאר די מענער (**ויבואו האנשים על הנשים**), מיט זייער הארציגער אפפערווייליקייט צו דערפילן דעם גיטלעכן רצון.

די אינערלעכע כוונה פון דעם משכן איז געווען **ושכנתי בתוכם** — **בתוך כל אחד ואחת**: אז יעדע אידישע הארץ און יעדע אידישע היים זאל זיין א דירה פאר דער גיטלעכער שכינה; פונקט ווי די אינערלעכע כוונה פון די קרבנות איז געווען, אז יעדע אידישע הארץ זאל זיך דערנענטערן צום אויבערשטן (**מכם קרבן**), ווי די תורה אונטערשטרייכט באלד פון אנהויב **ויקרא**.

דערמיט קומט צום אויסדרוק די **נצחיות התורה** — די אייביקייט פון דער תורה. ווארום כאטש דער משכן פון זהב וכסף וכו' איז צייטווייליג חרוב געווארן, און די קרבנות פון בקר וצאן זיינען צייטווייליג אפגעשטעלט געווארן, איז אבער דער משכן **בתוכם** און די **עבודה שבלב** ניט אנגעריירט געווארן; אדרבה, נאך פארשטארקט געווארן.

חכמים... עיקר: אבות פ"א מ"ז.

ושכנתי... בתוך: הובא בשל"ה פ' תרומה. ובכ"מ.

מכם קרבן: ראה לקו"ת ויקרא ב, ב.

אריינטראכטנדיג זיך אין די דערמאנטע סדרות פון דער תורה אין דער דאזיגער צייט, דארף יעדער איינער און איינע דערוועקן אין זיך נייע כוחות צו טאן אלץ וואס מען קען צו ברענגען צום אויסדרוק די אייביקייט פון דער תורה דורך לעבעדיגע מעשים אין טארטעגלעכן לעבן, אזוי אז אויף יעדע אידישע הארץ און יעדע אידישע היים זאל דער אויבערשטער קענען זאגן: דאס איז מיין משכן, און זייערע תפלות זיינען מיינע קרבנות!

צו העלפן פארווירקלעכן דאס אויבנדערמאנטע, ניט נאר בא זיך נאר אויך בא אנדערע, אין דעם גאנצן ארום — דאס איז די אויפגאבע פון נשי ובנות חב"ד, און דערפאר האט זיי דער אויבערשטער באשאנקען מיט א גאר גרויסער מאס הארציגע און טיפע געפילן פון **אהבת השם, אהבת התורה און אהבת ישראל**, און מזכה געווען צו זיין די **עקרת הבית** פון יעדער אידישער היים.

השם יתברך זאל אייך מצליח זיין אין אייער יערלעכער אונטערנעמונג און אין אייער טעטיקייט א גאנץ יאר, צו דערפילן אייער ווייטגרייכנדיגע אויפגאבע אין דער פולסטער מאס.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות

מ. שניאורסאהן

ח'תשצא

ב"ה, כ"ז אדר, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

צו דער יערלעכער מסיבה פון די „נציבי הישיבה" תומכי
תמימים ליובאוויטש אין מאנטרעאל,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה:

די יערלעכע מסיבה קומט היי-יאר פאר באלד נאך דעם יארצייט
פון כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, דער גרינדער פון דער ערשטער ישיבה
„תומכיתמימים" אין ליובאוויטש, צוזאמען מיט זיין זון, מיין שווער כ"ק
אדמו"ר נ"ע, דער מיט-גרינדער און מנהל פועל פון דער ישיבה אין
ליובאוויטש און דער גרינדער פון דער ליובאוויטשער ישיבה אין
מאנטרעאל.

אייע פון די אנווייזונגען פון דעם בעל-ההילולא, וואס איז ספעציעל
וויכטיג פאר אונזער צייט, איז:

אין דער איצטיגער צייט, קען מען ניט, און מען טאר ניט,
מאכן חשבונות וואס עס לאזט זיך אפטאן און וואס ניט; נאר דאס
וואס עס פאדערט אן אויסבעסערונג — מוז מען זיך גלייך
פארנעמען דערמיט מיט אנגעשטרענגטע כוחות, און דאן העלפט
דער אויבערשטער.

(קונטרס ומעין, ע' 22)

די דאזיגע הוראה איז באזונדערס נוגע דעם געביט פון חינוך. אויב
מיט יארן צוריק האט מען נאך געקענט טראכטן אין געוויסע
פאראנטווארטלעכע קרייזן, וואס מען קען און וואס מען קען ניט
פארלאנגען פון דעם נייעם דור, און ווי אזוי „צוצוציען" זיי אד"ג. איז
אבער איצט גאנץ קלאר, אז דער איינציגער צוגאנג צו חינוך איז
אוועקצושטעלן דעם חינוך אויף די פעסטע יסודות פון תורה און מצוות,

ח'תשצא

נדפסה בלק"ש ח"ב ע' 150.

אן פשרות און אן פארוואסערונגען, נאר מיט דעם ענטגילטיגען באשלוס, אז מיידארף און מימוז אין דעם טאן מיט אנגעשטרענגטע כוחות. דאן איז מען געזיכערט, אז מען פירט אויס מיט גרטיס הילף אין דער פולסטער מאס.

בפרט אז אונזער דור שרעקט זיך ניט פאר אן ארויספאדערונג („טשאלענדזש“) און איז שטענדיג מער גרייט אויפצונעמען דעם פולן אמת ווי א האלבן-אמת, אדער א פערטל-אמת.

און דאס איז דער צוגאנג פון „תומכיתמימים“, וואס דער נאמען אליין ווייזט שוין אויף **תורת ה' תמימה** — די גרעלעכע תורה, סיי נגלה תורה און סיי פנימיות התורה, תורת החסידות — איז **איינע און א גאנצע**; און די תלמידים **תמימים** — זיינען **גאנצע**, גאנצע אין זייערע השקפה און גאנצע אין זייערע הנהגה.

די הצלחה, בעזרת ה', פון דער ליובאוויטשער ישיבה תומכית תמימים אין מאנטרעאל האט באשטעטיגט ווי ריכטיג דער צוגאנג איז. עס איז צו האפן, אז די חשובע בעל-יבתיים, וועלכע האבן דערמעגלעכט דעם כסדר'דיגען וואוקס, אין כמות און אין איכות, פון דער ישיבה אין פארלויף פון די אלע יארן, וועלן אויך ווייטער אנשטרענגען אלע כוחות צו דערהאלטן און נאך מער אויסברייטערן אלע טעטיקייטן פון דער ישיבה. דער זכות פון החזקת התורה און הפצת התורה והמצוות וועט זיכער אלעמען ביישטיין, יעדן איינעם און איינער שי', אין אלץ וואס מען נויטיגט זיך, בגשמיות וברוחניות.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות.

ח'תשצב

ב"ה, כ"ח אדר, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

מר אברהם שיי קריניצי

שלום וברכה:

אף שזמן רב לא שמעתי מך באופן ישיר, אבל מובן שמקבל אני פ"ש מאנשי כפר חב"ד, שמודיעים לי גם כן מזמן לזמן על דבר התענינותו הערה בעניני הכפר, וכאיש מעשי ורב פעלים הרי זו מתבטאת בעזרה ממשית, ובפרט בנוגע לגנים ופרחים, שהיא ג"כ הסיסמה של רמת גן.

ובהמשך לשיחתנו כשהי' כאן, עצור מלים לא אוכל, להוסיף שבדאי הפרחים האמתיים ענינם לא רק להרהיב העין, אלא בעיקר לעשות פירות ופירי פירות טובים למאכל והכרחיים לקיום המין. ובמובן הרוחני אצל יהודים, וכלשון השגור בפי חכמינו ז"ל, אין פירות אלא מצוות ומעשים טובים שיפים והדורים הם ונותנים המשך וקיום נצחי לדורות ודורי דורות.

ולסיים מימי הפורים דאזלינן מהם, המביאים אורה ושמחה וששון ויקר לכל היהודים, יהי רצון שכן תהי' לו ולכל אשר לו בתוככי כלל ישראל, ושבבריאות הנכונה ימשיך בפעולותיו בישוב ארצנו, אשר ארץ הקדש יקרא לה, שגם בזה חיבור ארציות וקדושה, ועד שנעשה דבר אחד.

בכבוד ובברכה.

ח'תשצב

מר אברהם קריניצי: אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ב ח'תקעב. ח"כ ז'תמו.
וכלשון: ראה סוטה מו, סע"א.

ח'תשצג

ב"ה, כ"ח אדר, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

בתמהון גדול, ובצער גדול עוד יותר, קראתי מכתבו מתמול, בו כותב הטעמים, כביכול, להצדיק התנגדותו לתכנית חנוך דתי ע"י חוגים מסויימים, ואפילו כמו שהמצב הוא בנידון דידן, שאין עתה לחוג אחר כל אפשריות לחדור לסביבה ולמקומות אודותם מדובר. זאת אומרת — שהנוער שם יהא מופקר לחנוך הפכי, ולא רק נייטרלי, כפי שהורה הנסיון בעבר הקרוב.

להתחלת מכתבו שרוצה — להוסיף הסברה, לא זכיתי להבינה. שהרי הסברה זו אין בה כל חדש, וכבר כתובה היתה פעמים ושלש וכמה פעמים בעתונות המפלגות, ולא עוד אלא שגם בשיחתנו נגע בנקודה האמורה. יתר על כן, לולא הסברה זו, הרי מלכתחילה לא הי' כל מקום אפילו לספק מוטעה בנוגע לשאלה זו. ומובן ופשוט, שכל הספקות שכותבם, והספקות שהוסיפו בעתונות הנ"ל במטעמים ותבלין וכולי וכולי אינם בערך כלל להיזק שעלול לבא לאלפים מילדי בני ישראל, וחוששני לומר — לעשריות אלפים.

וההיזק, כפי שאמרתי בשיחתנו, הוא לא רק בנוגע לנוער — ע"י חינוך דלעומת זה, אלא גם איבוד האפשריות להחדיר הוי דתי למקומות שלולא זאת אפשר שלא ידעו אפילו על עצם מציאות של תפלין, וכשרות וכו' וכו', וכמו שידוע לכו' וחבריו על כמה מקרים כאלו, ובפרטיות. — שהרי כשמייסדים בתי ספר דתיים, אפילו בתכנית מינימאלית, מוכרח להכניס לשם זוגות החיים חיים דתיים, שוחט, מוהל, מקוה, וכו'.

לפעמים רבות קורה שמרוב השקו"ט בענין, שוכחים על גוף השאלה כפשוטה. והרי לכל לראש — כל ענין זה הוא שאלה מעשיית שנוגעת לרישום שיהי' בעוד שבועות אחדים וגם בשבועות לאחר זה — בנוגע לעולים חדשים שבכל חודש וחודש באים הם. והשאלה אינה סובלת דיחוי, כיון שהתוצאות, באם ח"ו תושלל האפשריות של פתיחת בתי ספר דתיים על ידי חוגים האמורים, הן מיידיות שיורגשו תיכף בשיכוני העולים החדשים, ותיכף כפשוטו — באותו יום עצמו, שאפשר שלא יהי' שם כל ענין של דת — לא כשרות, ולא שמירת שבת, ולא טהרת

המשפחה, וכולי וכולי. ולאחרי ימים אחדים, כשהנוער יבקר בבתי ספר שכאילו הם ניטראליים אבל המציאות — שלא יראה ולא ימצא שם כל ענין של דת, הרי מובנות התוצאות.

ולאחרי בקשת סליחתו, במצב ובעת כזאת — מתבוננים מהי הכוונה הפנימית של חוג פלוני, ואשר בודאי גנוז בה החשבון מה תהי' ההשפעה בעת הבחירות וכי'.

ואפילו אם תמצא לומר שהחששות אודותן כותב מבוססות הן ועד כדי כך שיוצאות מגדר שמא שלכן בכוחן לשלול את הברי לתועלת על אתר, גם אז הי' מקום לומר — יצא הפסדו בשכרו. והרי זה השלילת עצמו לומר שהחששות בגדר ברי הן, ולדעתי — ברובן גם ספק אינן, אלא להיפך קרוב לודאי שלא יתגשמו, ואפילו באם באיזהו מקומן יתגשמו בפועל, גם שם גדול השכר בערך ההפסד אודותו חושש.

כפי שאני רואה את המצב, וכנראה במוחש בכמה מקומות באה"ק ת"ו, הבעי' כשהיא לעצמה בלי כחל וסרק היא, שמחד גיסא אפשר שבחדשים הקרובים ילמדו עם ילדות וילדים על דבר מלך מלכי המלכים הקב"ה, ויספרו להם על דבר תורתו, ולא באופן תיאורתי, אלא (בהכרח!) גם על חלק המעשה שבזה, ובעשירות שכונות יראו דוגמא של חיים על פי התורה והמצוה; ומאידך, התאחדות עם אנשי הקצה השמאלי וגם שבחוג אודותו כותב, כדי — הי' לא תהי' — להלחם שלא להכניס את ה' תורתו ומצוותיו לאלפים ממשפחות בני ישראל. וכפי שאמרתי לכי' בשיחתנו, לעני' אין כל נפקא מינה מפני מה מונעים ממנו לחם לשבור רעבוננו, ומה שלא תהיינה הכוונות הרי גווע הוא מרעב ר"ל.

לכאורה מקום לקושי: באם המצב הוא פשוט כל כך כמובא לעיל, איך זה אפשר שיהי' ספק מה צריכה להיות הגישה של איש דתי? אבל גם זה מובן מדיוק סדר הכתוב אשר השוחד יעוור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים, שאין מקרא יוצא מידי פשוטו, שגם **לאחרי** שבא העיוורון והסילוף קוראים לו חכם וצדיק, אלא שעיוור הוא ר"ל. וכמשל המובא בספרי מוסר, אשר פיסת נייר קטנה באם נמצאת קרוב ממש אל העין, מכסה ומסתירה היא כל העולם ומלואו. ובודאי לדכוותי האריכות אך למותר.

ח'תשצג

שאי' מקרא: שבת סג, א. ור"נ.

פשוט שיש לי לימוד זכות על תוכן מכתבו, ובהקדמת הערה למה שכותב בתחילת מכתבו שהרהר בדברי, שתקוּת חזקה שלא בדברי הרהר, ומפני שני טעמים: חדא, מפני שהיו פשוטים ביותר ואין מקום להרהר נוסף בהם. ותו, שאינם דברי, כי אם גישה פשוטה של איש פשוט, שכל אחד ואחד מחוייב ויבוא למסקנה האמורה (מלבד זה שנדמה לו שיש לו פיסת נייר האמורה). ולימוד הזכות הוא שבטח וקרוב לודאי שאין אלו הרהורים שלו, כי אם תגובת מישהו מהמפלגה וכיו"ב שסיפר לו ע"ד תוכן השיחה והלז הטיל ספק או גם הרעיש איך זה אפשר לנגוע באינטרסים של מפלגה, אפילו באם הנגיעה היא בגדר ספק וס"ס, ובפרט שכבר היתה החלטה. וכיון שהיתה החלטה, הרי כסיסמה הידועה אין כאן מקום לספק ושאלה, כי אם צריך למצוא הצדקה על ההחלטה שנתקבלה, שאחרי שנתקבלה נעשית בבחינת חוקה חקקתי גזרה גזרתי ואין לך רשות להרהר אחרי.

טרם סיומי אכפול בקשת סליחה על בטויים האמורים, ולא ח"ו שמתחרט אני עליהם, כי בערך חומר הבעי אינם מתאימים כלל וכלל, כי חלשים הם מדי. ובקשת הסליחה היא על הכניסי בטויים בלתי רגילים במכתבים אשר כי מקבלם, שלכאורה, כששני אנשים נפגשים פעם אחת אין עדין רשות להשתמש בבטויים כהנ"ל, וכו'.

ויהי רצון שדברים האמורים, יצאו, על כל פנים במשך הזמן, מגדר של דברים בטלים, היינו דברים שאין להן תוצאות. וזכות אלפי משפחות מבני ישראל לתבוע בכל תוקף מכל אחד ואחד: לא תעמוד על דם רעך, (בעקב שלילת אפשריות לחינוך מתאים, על כל פנים מתאים במינימום, לבניהם ובנותיהם, תביעה בקול גדול, ואלו שאין תובעים — הרי אדרבה לאמתו של ענין הדרישה שלהם היא עוד בתוקף יותר) — תעמוד להם.

ואזכיר לך מה שאמר ושנה איזה פעמים בשיחתנו בקשר עם הבעי האמורה: הלואי אותי (קרי — המפלגה) עזבו ואת תורתני שמרו. ומובטחני שבאם בנוסח זה ישמיע הדברים הנ"ל להמפלגה, הרי בודאי שכמה יסכימו על זה, ואפילו אלו שלא יסכימו, יפעל עליהם חלישות. ושכרו בצדו, שכר של כל דובר אמת, ובפרט כשהוא לעת עתה במיעוט.

בכבוד ובברכת חג הפסח כשר ושמת.

דברים בטלים: ראה גם לעיל חכ"ב אגרת ח'תקל. ח"יג אגרת ד'תקצא, ובהנסמן בהערות

שם.

מובן ופשוט שינעם לי לקבל תגובתו על כל האמור, אפילו אם לע"ע לא יסכים על כל הנ"ל.

מובן גם כן שברשותו למסור תוכן מכתבי למי שלדעתו תהיי על ידי זה תועלת בנוגע לאלפי משפחות בני ישראל האמורות. ובכל אופן ינעם לי לשמוע מהתוצאות בכל הנ"ל.

אתאפק לא אוכל מלהוסיף עוד הערה, אשר אירוני הדבר, שכל הטענות שכותב שמסקנתן לשלול מחוג פלוני ההתעסקות בענינים דתיים, הן הן הטענות עצמן מצד חוג העומד מימין למפלגה שלו שטוענים אותן כנגד מפלגתו באותן מסקנות עצמן.

ועוד הערה שלכאורה מיותרת היא, אבל ליתר שאת גם זו עלי להעלות על הכתב, והיא אשר פשוט שהשקפתי היא שאפילו כשחוג הנ"ל אודותו המדובר יקיים כל ההבטחות שיתנו בנוגע להנהלת בית הספר הדתי, בודאי ובודאי שאין זה המקסימום, ואפילו לא דרך המיצוע. ולהוסיף גם כן, שעל דרך זה הוא גם בנוגע לכללות בתי ספר דתי ממלכתי שבאה"ק ת"ו, שהרמה שלהם בנוגע ל"דתי" היא בגדר של מינימום, כמובן כולל גם בתי ספר החב"דיים אשר בזרם דחינוך דתי ממלכתי; ואפילו בתי ספר דתיים העצמאי אף הם בערך ברמה כזו — מפני סיבות שאפשר שבחלקן אינן תלויות בהנהלת בתי ספר האמורים, אבל בחלקן בודאי תלויות בהן. ואין כאן מקום להאריך בענין מצער ומכאיב כהנ"ל.

והלואי ונזכה שלחג הפסח הבע"ל יהיו כל הארבעה בנים שבכל בתי בני ישראל, שבכל החוגים ובכל המקומות, בסוג דבן חכם, ועל ידי זה יחישו היציאה משעבוד לגאולה, יציאה מגלות המרה חושך כפול ומכופל בו נמצאים בני ישראל שבארצות הברית שבאה"ק ת"ו ושכל מושבותיהם, על ידי הגאולה האמתית והשלמה, ועד לסיום סדר פסח כהלכתו — לשנה הבאה בירושלים.

ח'תשצד

בי"ה, עשי"ק כ"ט אדר, תשכ"ד
ברוקלין.

נשי חב"ד אשר בכפר חב"ד מיסודו ובהנהלתו של כ"ק
מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל,
ה' עליהן תחינה.

ברכה ושלוש!

בנועם קבלתי הפ"ש ע"י הרה"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה שמחה ש"י
גאראדעצקי,

כן מסר הנר שעה להדלקה ביום ההילולא של כ"ק אדמו"ר
(מוהרש"ב) אביו של כ"ק מו"ח אדמו"ר — זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ויהי רצון אשר יאיר ה' מזלן, מזל כל אחת ואחת מהן ושל כל אחד
ואחת מבני ביתן ש"י וכולן יחד, בנר מצוה ותורה אור, חיים ע"פ התורה
ומצותי, וגם חיים של אור כפשוטן, בריאות הגוף שמחה וטוב לבב.

ובנקודה הפנימית, לקבל רוב נחת אמיתי, הוא נחת יהודי מסורתי
חסידותי מכל ילידיהם שיחיו.

והרי עומדים אנו ערב ראש חדש ניסן הוא חדש הגאולה, גאולת כל
אחד ואחת בתוככי כלל ישראל.

בברכת שבת טוב וחדש טוב וחג פסח כשר ושמח.

ח'תשצה

[אדר תשכ"ד]

אי אתה מחשב שעות לחדשים ומקריבין קרבן ר"ח בביהמ"ק כו' —

ח'תשצה

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 331. והוא מענה למר"ה שמואל פסח ש"י בוגומילסקי לשאלתו אם
לקבוע זמן החתונה אור ליום א' דראש חודש כשהמולד הוא ביום א' דראש חודש בנוקר. אגרות
נוספות אליו — לעיל ח"ט זרמח. לקמן חתתב. חתתכח. חתתעה. חתתקמאי.
ואי אתה: מגילה ה, א. רמב"ם הל' קדה"ח פ"ח ה"א.

אע"פ שהמולד אז אמתי (משא"כ בימינו שע"פ החשבון — רק אמצעי — כדאיתא ברמב"ם) ומקום המולד (שנכסית הלבנה בפועל) הוא באה"ק וסמיכות שלה (משא"כ בארצה"ב — שהוא כבר כו"כ שעות לאחרי שנכסית כו').

ח'תשצו

[חורף תשכ"ד]

. . . בשעה"כ שם: ומהדרין לאומרו בצבור — ולא ראיתי מקפידין בזה.

ח'תשצז

ב"ה, י"א ניסן תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר משה שי ארם

שלום וברכה!

ימים אלו נודעתי ע"ד בחירת כי למשרתו החדשה בסוכנות וכו', וכיון שכל ענין הוא בהשגחה פרטית וכל מינוי נותן אפשרויות חדשות ומתוך כך גם אחריות נוספת, אביע תקותי וברכתי שכי ינצל במילואן האפשרויות החדשות שנתוספו לו על הקודמות — וכמו שדברנו בשיחתנו בעת פגישתנו — להפצת הערכים הנצחיים של עמנו בני ישראל מיום היותנו לעם במעמד הר סיני.

כדאיתא ברמב"ם: שם פ"ו ה"א.
ומקום המולד: שם פ"א ה"ז.

ח'תשצו

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 412.

בשעה"כ שם: פ"ז ס"ב — בנוגע לאמירת הודו בע"ש קודם מנחה.

ח'תשצז

מר משה ארם: אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ב ח"שפו, ובהנסמן בהערות שם.

ובפרט שרואים במוחש שדוקא ערכים אלו הם סוד קיומו הנצחי של עמנו בני ובנות ישראל, למרות אשר אנחנו המעט בין העמים, וחסד לאומים חטאת, וכמו שנוכח דורנו אוד מוצל מהשואה ושמדות שלא היו כמותן היל"ת, וכל האומות הנאורות ובלתי נאורות עמדו מנגד וכו', אשר אין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים, אלקים חיים הנותן לנו תורת חיים ומצותי עליהן נאמר וחי בהם.

וכיון שנבחר כי פה אחד, הרי זה מגדיל עוד יותר כח השפעתו ואפשרותו, ויהי רצון שיצליח להוציאן מן הכח אל הפועל הנ"ל.

ולקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה להביע ברכתי לחג כשר ושמח ולחירות אמתית, חירות מדאגות בגשם ומדאגות ברוח, ולהמשיך מחירות ושמחה זו בכל ימי השנה.

בברכת החג.

וכאן עלי חובה נעימה להביע עוה"פ תודתי למר עבור התענינותו בעניני כפר חב"ד, אשר בודאי גם להבא יושיט להם עזרתו באם יוזקקו לה, ועוד וגם זה עיקר, שיתענין בהנעשה שם ולא רק על ידי שמיעה אלא גם על ידי ראי' וביקור וכו'.

ח'תשצח

[י"א ניסן תשכ"ד]

ת"ח על הבשו"ט מכ"ז אדר ע"ד הנחת תפילין דר"ת, ולכתבו ע"ד הרעדה בזה וכו' הנה בכלל כל אחד מצווה, עבדו את ה' בשמחה וגילו ברעדה, אולם מה שמקשר הרעדה עם הנחת תפילין דר"ת, יעוין אודות חשיבות הנחת תפילין דר"ת ועוד **יותר** מחשיבות, בשער הכולל פ"א (להרב לאוואוט על הסידור) ובכו"כ ספרים (בפרט בסי' מאסף לכל המחנות).

ח'תשצח

נדפסה בלקו"ש חכ"א ע' 357.

חשיבות... דר"ח: ראה גם לקו"ש ח"ב ע' 507 הערה 39. וש"נ.

ח'תשצט

ב"ה, י"א ניסן ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ צנמ"ס כו'
מו"ה שלמה יוסף שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום ו' ניסן והקודמו.

ולקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה,
הנני בזה להביע ברכתי לחג כשר ושמח ולחירות אמתית, חירות מדאגות
בגשם ומדאגות ברוח — מכל דבר המעכב עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב.

ולהמשיך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה כולה.

ובפרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בתורתנו תורת חיים, הרי היא
בכל עניני האדם ובמשך כל היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך
דעהו.

בברכת החג ולמילוי משאלותיו לטובה,

מ. שניאורסאהן

לכתבו ע"ד השו"ב . . — גם מלכתחילה לא חוו"ד בגוף הטענות ומי
הצודק וכו' — כ"א רק שישנן טענות מבהילות ובמילא מוכרח בירור.
ותל"מ.

בהתקבל הידיעה ע"ד הבחרו למוהר"ר — מובן שנהנתי מזה
שהבחרים הכירו בכת"ר וכו' וכו'; מאידך גיסא נבדך הייתי בנוגע
„להנבחר" האם זהו ענין לכתיבת מז"ט כו', או כו' — כיון שזוהי כניסה
לתפקיד מלא נסיונות, ומסובכים דוקא. ויה"ר שיצא מכל הנסיונות

ח'תשצט

מו"ה שלמה יוסף: זויז. אגרות נוספות אליו — לעיל ח'תשלא, ובהנסמן בהערות שם.

ע"ד השו"ב: ראה גם לעיל אגרת ח'תשנב.

ותל"מ: ותו לא מידי.

למוהר"ר: למועצת הרבנות הראשית. ראה גם לעיל שם.

קנא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

בשלום ובשלימות ועוד יותר — וזה יוכיח על תחילתו שהי' זה ענין של ברכת מז"ט והצלחה.

ח'תת

ב"ה, י"א ניסן ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל אשר בכל מקום ומקום
הי עליהם יחיו

שלום וברכה!

יעדער יום־טוב האט זיין אייגנארטיקן אינהאלט און זיינע
ספעציעלע אנווייזונגען, וועלכע דארפן קומען צום אויסדרוק ניט נאר אין
די טעג ווען דער יום טוב ווערט געפייערט, נאר אין אלע טעג פון א גאנץ
יאהר.

די אפלערנונג פון יעדן יום טוב איז א צווייפאכיקע: אין דעם קו
(ריכטונג) פון ועשה טוב — וואס מען דארף טאן; און אין דעם קו פון סור
מרע — וואס מען דארף אויסמיידן. און פיל מאהל, איז די צווייטע טייל
נאך וויכטיקער, ווארום אויב מען איז ניט אויסגעהיט פון דאס
אומגעוואונשענע, קען פאסירן אז דאס גוטע און פאזיטיווע זאל אויך
אויסגענוצט ווערן אין א נעגאטיווער ריכטונג.

דאס אויבנגעזאגטע איז באזונדערס וויכטיק אין צוזאמענהאנג מיט
דעם ערשטן פון צווישן די ימים טובים — פסח, דער יום טוב פון יציאת
מצרים, וועלכער פארנעמט אזא צענטראלן ארט אין אידישן לעבן, ביז אז

אין אלע טעג: הארט כל המועדים מאירה בכל יום (שיחת חה"פ, ה'תשי"ג).
דאס גוטע כו' זאל אויך כו': להעיר ממחז"ל לא זכה נעשית (תורתו) לו סם כו'
(יומא עב, ב). וראה ה' ת"ת לרבנו הזקן פ"ד ס"ג.
דעם ערשטן: ר"ה פ"א מ"א. וע"פ דיוק הלשון שהוא ראש לרגלים (ולא „תחלה")
מובן שהוא ראשון גם בחשיבות.

ח'תת

נדפסה בהגדה של פסח ח"ב ע' תרא (הוצאת תשנ"א).

די תורה האט אנגעזאגט יעדער אידן צו געדענקען און דערמאנען יציאת מצרים אלע טאג, און יעדן טאג גופא — סיי באטאג און סיי באנאכט.

* * *

גאולת מצרים, דער אינהאלט פון יום טוב פסח — איז פארבונדן מיט דעם קרבן פסח.

גאולת מצרים איז געווען ניט נאר א גאולה פון אסך יחידים, פון זעקס הונדערט טויזענט ערנ[ן]אקסענע מיט זייערע משפחות, נאר די גאולה האט זיך אנגעהייבן פון ראה ראיתי את עני עמי (איך האב געזען די פיין פון מיין פאלק) וואס דערפאר האט מען געפאדערט בא פרעה שלח את עמי (שיק ארויס מיין פאלק) און משה האט אויסגעפירט זיין שליחות והוצא את עמי בני ישראל ממצרים (נעם ארויס מיין פאלק, ישראל'ס קינדער, פון מצרים).

לויט דעם האט אייגענטלעך אויך באם קרבן פסח געדארפט אונטערשטראכן ווערן די נקודה (מאטיוו) פון עס בני ישראל, דעם גאנצן ציבור. פאקטיש אבער איז דער צוגאנג און אנזאג פונקט א פארקערטער. מען האט טאקע אנגעזאגט כל עדת ישראל, צו אלע אידן צוזאמען ווי זיי זיינען איין עדה, אבער דער אנזאג איז געווען: יעדע הויז מוז האבן איר אייגענעם קרבן פסח; יעדערער האט געדארפט פריער אויסגעטיילט ווערן, געציילט ווערן צו דעם קרבן פסח; יעדערער האט געמוזט זיין די גאנצע צייט פון עסן דעם קרבן אין זיין באשטימטער הויז אדער חבורה (קאמפאני).

דערמיט לערנט אונז די תורה, אז דער וועג צו אויפטאן, אפילו ווען עס רעדט זיך וועגן אויפטאן פאר דעם כלל און אפילו ווען עס רעדט זיך וועגן דער גאולה פון דעם כלל, איז אפילו ווען די ווענדונג דארף זיין צום כלל, מוז אבער דער אינהאלט זיין אז יעדער איינער מוז צום אלעם ערשטן זיך קאנצענטרירן אויף זיך און זיינע בני בית און זיין גאר נאענטן קרייז, און אויך דא — זיך קאנצענטרירן ניט אויף אלגעמיינע באטראכטונגען און כללות'דיגע באשלוסן, נאר אפגעבן זיין הויפט

תורה האט אנגעזאגט: ועד שזהו מ"ע מן התורה (רמב"ם ה"י ק"ש פ"א ה"ג. שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס סז).

יום טוב פסח: שכן נקרא בתושבע"פ. וע"פ פי' ת"י — גם בתושב"כ (שמות לד, כה).

ראה . . . שלח . . . והוצא . . . כל עדת: שמות ג, ז, ה, א, ג, י, יב, ג.
הויז אדער חבורה: פסחים פו, א.

אויפמערקזאמקייט און ענערגיע אויף דורכפירן אין טאג טעגליכן לעבן די איינצעלנע „קליינע“ באשלוסן וואס דוקא דאס בריינגט, סוף סוף, די גאולה פון דעם יחיד און די גאולה פון דעם כלל.

באזונדערס וויכטיק איז די דאזיקע הוראה פאר מנהיגים און פירער פון גרופן און באוועגונגען, און ספעציעל פאר די וועלכע דארפן זיין גייסטיקע פירער אין זייערע קהילות. צו אפט איז מען פארקאכט אין „וועלט פראבלעמען“, אין „גרויסע ענינים“, און נאר פון צייט צו צייט, אדער גאר זעלטן אז מען הערט א פירער פארנעמען זיך מיט די „געוויינלעכע קליינע“ פראבלעמען פון טאג טעגליכן לעבן, וועלכע רירן דירעקט אן זיינע קהילה-מיטגלידער.

וואס מער פראמינענט א פירער איז, אלץ מער „דארף“ ער ריידן צו דער גאנצער מענטשהייט; און אויב ער האט א גוטן כח הדמיון, שטעלט ער זיך פאר אז ער רעדט אויך צו די צוקונפטיקע דורות. אויב ער איז באשאנקען מיט אראטארישע פייאיקייטן, האלט ער פאר זיין פליכט אויפצוטרייסלען דעם „וועלט געוויסן“ מיט פייערדיקע ווערטער, וועלכע געפינען אן אפקלאנג אין דער פרעסע, אזוי אז ער ווערט אויך א פירער פון פירער און ווארטראגער וועלכע זיינען מקנא „זיין פרעסע“ און זוכן אים נאכצוטאן און אריבערשטייגן.

ניט זעלטן ווערט דער „געפירטער“ צוהערער מיטגעשלעפט, און צוזאמען מיט דעם פירער באשליסט מען וואס די פארשידענע רעגירונגן דארפן טאן, ווי די מענטשהייט אין אלגעמיין דארף זיך פירן, און ווי מען זאל גליקלעך מאכן אלע צוקונפטיקע דורות; און „זעלבסטפארשטענד-ליך“ אז נאך אזוינע „וועלט באשלוסן“ האט קיין ארט ניט „אראפלאזן זיך“ און מאכן א געוואלד געשריי וועגן דעם גרויסן פראצענט קינדער וואס די „געפירטע“ ערציען זיי אזוי אז בשום אופן קען מען זיי ניט אריין נעמען אין דער קאטאגאריע פון דעם בן חכם פון דער הגדה, אפילו ניט וועגן די קינדער וואס באקומען א מער „פארגעשריטענע ערציאונג“ און זיי זיינען א פינפטער בן וואס איז בכלל ניטא באם סדר.

און זיינען טאקע די פירער זיכער, אז יעדערער פון די „געפירטע“ עלטערן איז יא באם סדר?

* * *

ווי דאס איז אין כלל, אזוי אויך אין פרט: יעדער מענטש באשטייט פון א „פירער“ — (די קאפ און הארץ, שכל און געפיל) — און „געפירטע“ — (די איברים). און דא אויך קומט אָפּט פאַר דאס זעלבע ווי אויבנדערמאנט: מען נעמט אן אלגעמיינע כללות'דיקע באשלוסן וועגן דעם גאנצען עולם (קטן — דעם מענטש): מען וועט זיין גוט און פרום צום אויבערשטן און צו לייטן, גלייך באם אויפחאפן זיך פון שלאף איז ער מודה אז דער אויבערשטער גיט אין עס אריין די נשמה וואס באלעבט עס; שוין בא דער ערשטער ברכה ווייס ער אז דער אויבערשטער איז מלך העולם — דער פולער בעל הבית פון דער גאנצער וועלט; גאנץ פרי פארן דאוונען נעמט ער אָן זיך די מצות עשה „ואהבת לרעך כמוך“ (זאלסט ליב האבן דיין חבר ווי זיך אליין) —

אז עס קומט אבער צו פרטים און „קלייניקייטן“ ווי ניט „שלינגן“ די ווערטער אין דאוונען בכלל און אין קריאת שמע בפרט, אריינטראכטן זיך אין דעם אויבערשטן'ס גרויסקייט און, להבדיל, אין דער קלייניקייט פון דעם מענטשן (ניט אויסשליסענדיק זיך אליין) פאר יעדער „שמונה עשרה“ יעדן טאג — פעלט עס אויס צייט און געדולד; אויסהיטן זיך פון השגת גבול דורך אָפציען א קונה פון א צווייטן — האט ער מורא אז **דורכדעם** וועט פעלן אין דער פרנסה וואס. דער אויבערשטער גיט עס. און אז עס קומט פאר פסח און ער דארף ארויסהעלפן א פשוט'ן ארעמאן מיט מעות חטים — שטעלט ער זיך פאר די הערליכקייט פון יציאת מצרים און באשליסט אז אזוי ווי דאמאלס — מוז בא עס און זיינע בני בית זיין כלי כסף וכלי זהב ושמלות (זילבערנע כלים, גאלדענע כלים און קליידער), איז וואס בלייבט שוין פאר מעות חטים.

* * *

ויהי רצון — דער אויבערשטער זאל בענשן און מצליח זיין, אז יעדער איינער און איינע זאלן זיך אפלערנען פון די דערמאנטע, און אלע

יעדער מענטש באשטייט: זח"ב קנג, א. וראה שיחת שמח"ת תרס"ט (סי' השיחות תורת שלום ע' 120 ואילך).

נעמט אן אלגעמיינע: עד"ז ג"כ בענין ההתבוננות — ראה ש' היחוד פ"ד. קונטרס העבודה פ"ו.

עולם (קטן): האדם (תנחומא פקודי ג).

באם אויפחאפן: מיד שניעור (שו"ע אדה"ז רס"א. בסידורו).

פארן דאוונען: פרי ע"ח ש"ה פ"א. וראה סידור רבנו הזקן (קודם מה טובו).

פאר יעדער: שו"ע או"ח ר"ס צח.

קנה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

אנדערע, דרינגענדע אנווייזונגען פון דעם יום טוב פון זמן חירותנו (אונזער באפרייאונג), און פונקט ווי בשעת יציאת מצרים איז די גאולה פון דעם כלל געקומען אלס פועל יוצא פון דער גאולה פון דעם פרט, זאל דאס אזוי אויך זיין היינט,

אז יעדער אידישער יחיד און יעדע אידישע משפחה, זאל זייער טאג טעגליכע הנהגה — ביז אין די קלענסטע איינצעלייטן — זיין א תורה הנהגה אן שום פשרות און אן פארוואסערונג, און דאס וועט ברענגען די גאולה האמתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, עס וועט מקוים ווערן — כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.

בברכה לחג הפסח כשר ושמח,

מנחם שניאורסאהן

ח'תתא

ב"ה, י"ב ניסן תשכ"ד
ברוקלין.

יוסף יצחק ש"י

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבך מיום ה' ניסן.

והתקוה אשר מתקדם אתה בלימוד וגם בהנהגה, לימוד תורתנו תורת חיים והלימוד מביא לידי מעשה, קיום מצותי והנהגה האמורה.

וכן בודאי למדת כבר פירוש ההגדה של פסח, וגם תשאל הארבע

גאולה פון דעם כלל כו' דעם פרט: הדברים שבזכותם נגאלו ממצרים (מכילתא בא. ויק"ר פל"ב, ה. ועוד) עניני הפרט הם. וכן בדמייך חיי בדמייך חיי — שהם דם מילה ודם פסח (שמות רבה פ"ז, ג).

ח'תתא

יוסף יצחק ש"י: **צאלער, ציריך.**
והלימוד: **קידושין מ, ב.**

קושיות דמה נשתנה, ועל ידי לימוד האמור והנהגה האמורה, תכנס בסוג דבן חכם, לנחת רוח הוריד שיי וכשתרצה באמת תצליח בכל האמור.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור ולחג שמח.

ח'תתא*

[נוסח המברק לקראת חג הפסח תשכ"ד]

שבת וחג הפסח כשר ושמח ועונג וחרות אמיתיים.

/מקום החתימה/

ח'תתב

[כ"רכ"ז ניסן תשכ"ד]

כמובן באם אין בזה ענין השגת גבול.

בין מקום קרה"ת ואה"ק — לפחות שורה אי יושבים הפסק.

המחיצה — למעלה מקומת איש.

שאינה זכה להמביטים מעזרת אנשים. מה הכריחו זיך אנשלאגן מיט א היתר (שהוא בלאה"כ מדוחק גדול) — מבלי להרגיש שכאן העזרת נשים למעלה (**וביותר**) בגובה מעזרת אנשים, וראה סוכה נא, סעי"ב: והיו באים כו' ועדיין היו באים כו' (עד ש)התקינו כו' מלמעלה — ובחדא"ג שהשינוי שיושבות מלמעלה נקרא **בפ"ע** תיקון **גדול** לגבי לפני זה:

וכלאחר יד ביטל בדיבורו — השוואתו כ"ז:

ח'תתב

נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 615 והושלמה עפ"י העתקה. והוא מענה למר"ה שמואל פסח שיי בוגומילסקי לשאלתו באיזה תנאים לקבל את הרבנות בביהכ"נ. אגרות נוספות אליו — לעיל ח'תשצה, ובהנסמן בהערות שם.

ואה"ק: וארון הקודש.

הפסק: ע"ז נחשב בימה באמצע ביהכ"נ. וראה לקמן אגרת ח'תתכח.

המחיצה: ראה גם לעיל ח"ד אגרת ד'תתקפח. לקמן ח'תתעה.

למעלה מקומת איש: על השאלה אם הכוונה ל-6 רגל, ה' המענה (בכ"ז ניסן): לפחות.

שאינה זכה: על שאלתו באם אפשר לעשות המחיצה מזכוכית כמו בביהמ"ד של כ"ק

אדמו"ר שליט"א.

ח'תתג

ב"ה, כ"ז ניסן תשכ"ד
ברוקלין.

שלום וברכה:

מאשר הנני קבלת מכתבם מכ"ה ניסן, בו כותבים ע"ד ענינים וכו',
וסברות בנוגע לזמן לימודים הבא.

והעיקר חסר לגמרי, כוונתי ע"ד התמדתם ושקידתם בלימוד התורה
נגלה וחסידות, וגם מן הצד לא שמעתי עד"ז, ובפרט לאחר מכתבי
מאמצע החורף, שבודאי הגיע* גם אליהם, כיון שגם להם נתכוונתי, הרי
נוסף על האמור שהוא העיקר — על כאו"א מתלמידי הישיבה הק' תורת
אמת, להשתדל ולעשות כל התלוי בו, להרבות מספר התלמידים, וגם
מפעולותיהם בזה לא נשמע מאומה, ובודאי במכתבם בדואר החזור,
יודיעו בפרטיות כנ"ל ע"ד ההתקדמות של כאו"א מהם בלימוד הנגלה
ובלימוד החסידות (ופשיטא שאופן הלימוד הוא כהוראת חז"ל, מביא
לידי מעשה, התקדמות בקיום המצות בהידור) וכן כמה תלמידים נצטרפו
לכותלי הישיבה ע"י השתדלות כאו"א מהם,

והרי על כגון זה נאמר, יגעת ומצאת, יגעת ולא מצאת אל תאמין,
ז.א. שבאם לא מצאו, בודאי לא השתדלו בזה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור וכן אודות כ"א מחבריהם שי'.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

נ.ב. מובן שלהקלוגינקער לא יחסרו אמתלאות ותירוצים (באם חסר
בהנ"ל ח"ו) ויתלה האשם במי שהוא, ואשר אתם הצדק, וכבר הודיעונו
חז"ל שכל הנשמע ומקבל אמתלאות כאלו, נשמע הוא לרצון הקלוגינקער.

(* עיין לקו"ת שמיני (יח, א) אן רירען בל"א.

ח'תתג

מכתבי: דלעיל ח'תשמו.

כהוראת חז"ל: קידושין מ, ב.

נאמר: מגילה ו, ב.

וע"פ האמור מובן ופשוט שעליהם להיות בד"א של הישיבה תו"א, והלימוד יהי אליבא דנפשי וכנ"ל מבלי לשים לב לפיתוי הקלוגניקער, וק"ל.

ח'תתד

ב"ה, כ"ז ניסן תשכ"ד
ברוקלין.

ברכה ושלוש:

בעתו קבלתי מכתבה, ומפני כמה סיבות נתעכב המענה עד עתה, ותקותי אשר לעת קבלת מכתבי זה כבר הוטב מצב רוחה.

ומכוון הנני המענה לסיום וחותם חדש ניסן, הוא חדש החירות וגאולה, כולל כמובן ופשוט גם גאולה פרטית מכל מחשבות וענינים המבלבלים, והכנה לחדש אייר הוא חדש זיו, אשר כפירוש חכמנו ז"ל מתגבר הזיו והאור בעולמנו זה.

ומובן אשר כוונתי בהאמור בנוגע אלי, ששעת הכושר עתה הוא להוספה בברכת השם להצלחתה בכל עניני מתחיל מחיזוק הבריאות כפשוטה, ועל ידי פעולה בזה (אפילו קלה) מצד האדם, נותנים לו ומוסיפים כמה פעמים ככה בהברכה מלמעלה, ופעולת האדם הרי לכל לראש היא — התחזקות בהבטחון בהשם והתבוננות בענין השגחתו, השגחה פרטית על כל פרט מבני אדם ועל כל פרטי חייהם, שמסקנא המידית מזה, לא לשים לב למחשבות המעוררות איזה דאגה או עצב ח"ו, ובפרט ע"פ המבואר בתורת רבותינו נשיאינו תורת החסידות, איך שענין העצבות מושלל בהחלט הוא, והשלילה הרי צריכה להיות לא ע"י שקלא וטריא עם עצמו והבאת ראיות וכו' — כי אם על ידי היסח הדעת והעדר שימת לב למחשבות אלו, ובאם לא קל להפטר מהם, הרי מהעצות היעוצות — להעסיק המחשבה בענינים שאין להם כל שייכות כלל למחשבה הקודמת, אפילו לא לשלילת המחשבה, כי אם בענין שונה לגמרי.

ח'תתד

כפירוש חכמנו: ראה ר"ה יא, א.

קנט

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ועוד להוסיף, אשר כיון שלכל דבר צריכה להיות איזו אחיזה בדרכי הטבע, מהנכון שתשאל דעת רופא ותמלא הוראותיו, ולאיזה רופא לפנות, תתייעץ עם הרופא המשפחתי שלהם, ותעשה כל האמור מתוך בטחון חזק, ובסגנון דוד המלך נעים זמירות ישראל בשם כל אחד ואחת מישראל, ה' רועי לא אחסר, ה' לי לא אירא, ומתוך בריאות וטוב לבב.

בברכה למצב רוח טוב ולבשורות טובות בכל האמור ובפ"ש הורי ש"י.

נ.ב. ברצוני שיתקבל המכתב עוד בימי חדש ניסן עכ"פ בראש חדש זיו — נשלח המכתב מהיר דחוף.

ח'תתה

ב"ה, כ"ז ניסן תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

צו די אנטיילנעמער אין דעם עלפטן יערלעכן לאנטשאן פון
אגודת נשי ובנות חב"ד אין קליוולאנד, אהי"א
ה' עליהן תחינה

ברכה ושלום!

מיט פארגעניגען האב איך באקומען די ידיעה וועגן אייער
פארשטייענדן לאנטשאן ביום א' א' דר"ח אייר (ל' ניסן), הבע"ל.

השם יתברך זאל העלפן, אז די יערלעכע אונטערנעמונג זאל
געקוינט ווערן מיט גרויס הצלחה אין אלע הינזיכטן.

אזוי ווי די אונטערנעמונג קומט פאר אין אפּשלוס פון חודש ניסן, איז
צו האפן אז בא דער געלעגנהייט וועט אונטערגעשטראכן ווערן די
באדייטונג פון דעם חודש הגאולה און פון דעם יום־טוב פסח פאר אלע
אידישע פרויען און בפרט פאר חב"ד פרויען, און ספעציעל בנוגע חינוך על
טהרת הקדש. ווארום דער גאנצער יסוד פון (דעם סדר און פון) דער הגדה
מיט וועלכער דער יום־טוב פסח **הויבט זיך** אן איז די מצוה אין דער
תורה **והגדת לבנך** — צו דערציילן און אויפקלערן צו די **קינדער** די
באדייטונג פון יציאת מצרים, אויך אלס צוגרייטונג צו קבלת התורה, כדי

צו דערגרייכן **הם הכירוהו תחילה** („די קינדער זיינען געווען די ערשטע וועלכע האבן דערקענט דעם אויבערשטן“) ווי דאס איז געווען בא קריעת ים-סוף, מיט וואס דער יום-טוב פון יציאת מצרים **לאזט זיך אויס**.

לערנען אונז דער סדר און די הגדה של פסח, אז מיטאר זיך ניט מייאש זיין אפילו פון א בן רשע, און מימוז אויך אים ברענגען צום סדר טיש, און גלייכצייטיק — דארף מען ניט פארלאזן זיך אויף דעם בן חכם אז ער וועט פון זיך אליין אויסוואקסן א גוטער און פרומער איד. מען דארף זיך פארנעמען מיט **אלע** אידישע קינדער, אָן אויסנאם.

דאס איז אייגנטלעך פון די אויפגאבען פון די חב"ד פרויען אומעטום, צו שטיצן די מוסדות און די טעטיקייטן וועלכע באצוועקן צו דערהויבן אלע אידישע קינדער צו דער מדרגה פון א בן חכם. אין צוגאב צו דער עיקר־דיקע אויפגאבע פון די נשי ובנות חב"ד אריינצוברענגען וואס מער ליכטיקייט און קדושה פון נר מצוה ותורה אור אין זייערע היימען און אין דעם ארום.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות.

ח'תתה

הם הכירוהו תחילה: סוטה יא, ב.

קסא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ח'תתו

ב"ה, כ"ח ניסן תשכ"ד
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א רב פעלים לתורה ומצוה, צנמ"ס וכו'
יושב על מדין מנהל עדתו במישרין הוא ניהו הר"ש
שליט"א

שלום רב וברכה:

עיי הרה"ח אי"א נוי"נ רב פעלים מוהרי"ל שיי ראסקין קבלתי
בקשת ברכה פ"נ עבור בנו מימון שליט"א.

ובעת רצון יזכירוהו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן הבקשה, ויהי רצון אשר בעגלא
דידן יבשר כת"ר טוב בהנ"ל, טוב הנראה והנגלה.

והרי נמצאים אנו בחדש ניסן, הוא חדש הגאולה, כולל גם גאולה
מכל ענינים המבלבלים לעבודת השם בשמחה וטוב לבב.

ובימי הספירה, שאופן הספירה הוא לא מספר סדורי, (ראשון שני)
כי אם אחד שנים, היינו שעולים מדרגא לדרגא נוסף על וגם כולל הדרגות
שבעבר, הוספה בשערי קדושה, כמבואר בספרי חכמת האמת, ענין ימי
הספירה לעלות למי"ט שערי קדושה ועד לתכלית שער הנו"ן וכמ"ש תספרו
חמשים יום.

הנה כן גם תהיי עליי והטבה גם בנוגע לבריאות הגוף דהנ"ל בתוככי
כלל ישראל, וכידוע גודל מעלת גוף הישראלי, ובלשון רבנו הזקן ובנו
בחרת מכל עם ולשון הוא הגוף החומרי (עיין ספר תניא קדישא פרק
מ"ט).

ח'תתו

נדפסה בלקר"ש ח"ז ע' 284 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.
הר"ש שליט"א: מישאש, קסבלנקא.
שאופן הספירה: ראה תורא מקץ לד, ב. סהמ"צ להצ"צ כח, א.
כמבואר: ראה לקר"ת במדבר יב, א ואילך.

ופעולות כת"ר בקדש לטובת מוסדות הק' אשר על שם כ"ק מו"ח
אדמו"ר אשר על הציון הק' יקרא הפ"נ, תעמוד להנ"ל בהאמור.

בכבוד ובברכת שבתא טבא ולבשו"ט.

ח'תתז

ב"ה, ערב ש"ק פרשת ויהי ביום השמיני,
וש"ק מברכים חדש זיו,
ה'תשכ"ד. ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו.

וע"פ מאמר רז"ל בספרא בראשית פרשת שבוע זה: ויאמר משה —
אמר להם משה לישראל . . . **כשם** שהוא (הקב"ה) יחיד בעולמו כך תהא
עבודתכם מיוחדת לפניו . . . עשיתם כן וירא אליכם כבוד ה'.

וידוע פירוש הבעש"ט בזה: זה הכלל גדול שיהי' לאדם תמיד רק
מחשבה אחת בעבודת הבורא ית' . . . ויחשוב שכל דבר שיש בעולם הכל
מלא מהבורא ית' . . . וידבק עצמו בכבודו ית' מאהבה גמורה . . . ותמיד
יהי' מחשבתו דבוקה . . . וזהו פירוש הפסוק ברמז, ומן המקדש לא יצא,
וכשצריך לדבר מעניני עולם הזה יהי' . . . כמו האדם שהולך מביתו לחוץ
ודעתו לחזור תיכף, ובעת ההליכה חושב מתי יחזור לביתו . . . ביתו
העיקרי הבורא ית'.

בספרא: שמיני ט, ו.

פירוש הבעש"ט: סי' צוואת הבעש"ט.

הכלל גדול: עיין שבת סח, א.

הכל מלא: ברכות י, א. וראה ש' היחוד והאמונה ספ"ז.

וידבק . . . מאהבה: ראה ספרי ואתחנן ו, ה.

ומן המקדש: ראה סנה' יט, א.

חושב מתי: להעיר מדברי הבעש"ט: בכ"מ שהרצון שם ה"ה כאילו עומד שם
(זאת חנוכה, תר"ם פ"ג — ולא סתם מחי' — כפשטות הלשון בצוואת הריב"ש לפני זה).

ח'תתז

כללי פרטי. נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 297 והושלמה עפ"י צילום האגרת.

ס' צוואת הבעש"ט: בהוצאת קה"ת סי' פד.

קסג

כ"ק אדמו"ר זי"ע

יהי רצון שיקיים כאו"א את כל האמור לעיל מתוך שמחה אמיתית,
כמו שהי' ביום השמיני אז.

וירא כל העם וירונו, מילוי ההבטחה הנ"ל, עשיתם כן וירא אליכם
כבוד ה'.

בברכת הצלחה בעבוה"ק ולבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

ח'תתח

ב"ה, ל' ניסן אדר"ח אייר ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו.

ובעמדנו ביום בו מתאחדים ניסן חדש הגאולה, גאולת הגוף וגאולת
הנפש (ממצרים ערות הארץ) גם יחד, ואייר הוא חדש זיו, זיו ניצניא אשר
בארץ, ועל שם האבות שהם זיוותני עולם.

יהי רצון שנזכה בקרוב ממש לשלום אמיתי ולאיחוד הרוחניות
והגשמיות, מתחיל מהרוחניות וגשמיות שבעולם קטן, הוא האדם, הגוף
והנפש, ועד לרוחניות וגשמיות בעולם כפשוטו.

וכדברי חז"ל: העוסק בתורה לשמה משים שלום בפמליא של מעלה

וירונו: ושבחו (ת"א) ובספרא שם: פתחו פיהם ואמרו שירה.

בו מתאחדים: ראה שו"ע אה"ע סקכ"ט ס"ו ובנ"כ.

ניסן חדש הגאולה: שמו"ר פט"ו, יא.

ואייר . . . זיו ניצניא: מ"א ו, א ובתרגום.

ועל . . . עולם: ר"ה יא, א.

וכדברי חז"ל: סנה' צט, ב.

ח'תתח

כללי פרטי. ג'דפסה בלקו"ש ח"ז ע' 303 (בתאריך ג' אייר) והושלמה עפ"י צילום האגרת.
שבטולם קטן: תנחומא פקודי ג.

ובפמליא של מטה, ומבואר באריכות ע"י רבנו הזקן בעל התניא (פנימיות התורה, נשמתא דאורייתא) והשולחן ערוך (נגלה דתורה, גופי תורה).

והרי זה גם מענין פרשתא דאזלינן מינה, וכפירוש רז"ל בראש הפרשה:

א"ל משה לישראל . . . **כשם** שהוא (המקום) יחידי בעולם כך תהא עבודתכם מיוחדת לפניו, עיי"ש.

בברכת הצלחה בעבוה"ק

מ. שניאורסאהן

ח'תתט

ב"ה, ל' ניסן אדר"ח אייר, ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ וכ"י רב פעלים מו"ה שמואל שי

שלום וברכה!

בהמשך לשיחתנו אכפול ברכתי אשר תהי' נסיעת כת"ר עם זוגתו הרבנית תחי' לבקור באה"ק ת"ו ע"י משיח צדקנו, בשעה טובה ומוצלחת.

ואם בנוגע לעובר חנות של בשם נאמר שריחו קולט עאכ"כ בביקור שלא בדרך מעבר ובארץ עלי' נאמר, עיני ה"א בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, שהאפשרית ניתנה לקליטת ריח וגם בפנימית, עניינם

ומבואר באריכות: לקו"ת מטות פו, ב ואילך.
נשמתא דאורייתא . . . גופי תורה: זחי"ג קנב, א.
וכפירוש רז"ל: ספרא שמיני ט, ו.

ח'תתט

מו"ה שמואל: יאלאו, סירקיוז. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"כ ז'תשמה, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ח'תתקא.

קסה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

שהנשמה נהנית מהם וגם הגוף נהנה מהם, שהרי גם גוף איש הישראלי
קדוש הוא ובקדושת הגוף,

וכנאמר ג"כ בדברי רבנו הזקן, ובנו בחרת מכל עם ולשון הוא הגוף
וכו' (תניא פרק מ"ט יעו"ש היטב).

ובעמדנו . . .

בכבוד ובברכה.

ח'תתי

ב"ה, (?) ניסן תשכ"ד

הו"ח אי"א נו"נ וכו' מו"ה נפתלי שי

שלום וברכה:

במענה להשאלה — בקשת ביאור בענין שכינה, המוזכר רבות
פעמים בדברי חכמינו ז"ל.

ומבואר הדבר באר היטב במיוחד בספרי חסידות ומאמרי חסידות
ובכמה מקומות — ימצאם ע"י מפתח הענינים הנדפס בסוף ספר התניא,
ספר תורה אור לקוטי תורה ועוד.

ובכ"ז — עכ"פ בקצרה אבוא בהענין גם בזה, אף כי כמובן לא
באופן ממצה כלל וכלל, כי קצרה היריעה וכו'.

כיון אשר השי"ת הוא תכלית השלימות ומושלל כל הגבלות וגדרים
מובן, אשר, כסגנון רבינו הזקן, לא זהו עיקר האלקות שהוא בורא

שהנשמה נהנית: ברכות מג, ב.

ובעמדנו: נוסח האגרת שלפניו.

ח'תתי

נדפסה בלקו"ש ח"א ע' 317 והושלמה עפ"י העתקה.

מו"ה נפתלי: יוספזון, תל אביב.

בענין שכינה: ראה גם לעיל חכ"ב אגרת ח'תקנה.

כסגנון רבינו הזקן: ראה תו"א מג"א צט, ב. לקו"ת שה"ש ת, א. ובכ"מ.

עולמות, וביחד עם זה, בסגנון הרמב"ם בהלכות יסודי התורה שלו, הוא ממציא כל נמצא, וכל הנמצאים לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו וכל הנמצאים צריכים לו, מובן ג"כ — שכשם שא"א להנבא להשיג ענין התהוות יש מאין, כמו כן (וזהו הענין ממש — ד)אי אפשר לנבא להשיג את האלקות, אפילו כמו שהאלקות הוא בורא עולם וממציא כל נמצא.

ובסגנון חוקרי גדולי ישראל, אילו ידעתיו הייתי,

ואף שמבחינ ומבין שאין הדבר עושה א"ע, ומוכרח לומר שהיש הנבא יש לו מקור המהווה אותו, הרי הבנה האמורה היא רק הכרח על מציאות הבורא, אבל לא הבנה באלקות אפילו מצד זה שהוא בורא.

לשון הרמב"ם הנ"ל שכל הנמצאים צריכים לו, כולל שלא רק צריכים לו לעצם התהוותם ונקודת קיומם, אלא גם בכל צרכי הקיום שלהם והחיות שלהם ועד לפרטי פרטים צריכים לו (אלא שע"פ תורת החסידות — ודלא כבמו"נ — הפרטים גם מושגחים, שגם פרט הכי קטן הוא בהשגח"פ מהשם, אשר רצה להשגיח גם בפרטי פרטים של הבריאה והנבראים). ועלה ברצון העליון אשר יהיו בהשגחת ובהמשכת אלקות למטה — גם ענינים שיהי לשכל האדם השגה בהם.

ובסגנון נעים זמירות ישראל, כי אראה — שמיד מעשה אצבעותיך וגוי ועד שנכללת בזה הוראה בעבודת האדם לקונו; שאו מרום עיניכם — וראו מי ברא אלה (וכמבואר בארוכה במאמר רביה"ז על כתוב האמור, שהוא גם הקדמה ויסוד לספר החקירה של נכדו מ"מ אדמו"ר הצמח צדק).

ואלו הענינים של המשכת אלקות שהם מתלבשים בעולם למטה ועד לאופן שנגלה גם לנבא, זהו הבחינה הקרוי בשם שכינה, ע"ש ששוכנת ומתלבשת.

ובזה ענין עיקרי, אשר אין לחלק ח"ו למעלה לפרט ופרט, (ורק מצד המתבונן והנבא — שיש ענין שמבינו, ויש ענין שאינו מבינו), אבל לאמיתתו של דבר, אין כאן ענינים, ל' רבים, כי אם מציאות אחת שהוא בתכלית הפשיטות.

ובסגנון: ראה לקו"ש חכ"ז ע' 263 ובהנסמן בהערה 26.

שע"פ תורת החסידות: ראה גם לעיל ח"א אגרת צד.

ועלה ברצון: ראה גם לקו"ש חכ"ט ע' 30 ובהנסמן בהערה 35.

במאמר רביה"ז: נדפס בהוספות לס' החקירה ע' קא ואילך.

ומכש"כ וק"ו: ומה בנוגע לנשמת האדם, אין לחלקה לרמ"ח חלקים או לשס"ה חלקים או לתרי"ג חלקים, ובכ"ז עין הרואה מבדילה בין החיות אשר ברגל לגבי החיות אשר במוח שבראש, אף שבשניהם הוא הוא ענין אחד — הנשמה המחיה את הגוף, עאכ"כ ועד להבדיל הבדלות אין קץ, שכן הוא בנוגע ללמעלה, ולכן בהאמור ששכינה שרוי בביהמ"ק, אין הפירוש ח"ו דרך ענין השכינה, כ"א להדגיש אשר שם האלקות באופן דשוכן ומתלבש ועד שנראה גם לעיני בשר, שמקום ארון אינו מן המדה, ועשר ניסים שהיו בביהמ"ק וכו' וכו'.

כאמור לעיל, הנ"ל — רק פרט אחד בביאור ענין שכינה, ורבים הרבה ישנם יותר וגם בפרט זה ביאורים רבים יותר נמצאים בכמה ספרי חסידות ומאמרי חסידות.

התקווה שיש לו קביעות עתים בלימוד תורת החסידות בכ"י ובהוספה ביום השבת אשר קדש הוא לה'.

בכבוד ובברכה לחג פסח כשר ושמח.

ח'תתא

ב"ה, ג' אייר תשכ"ד
ברוקלין.

קהל המתפללים בבית הכנסת עדת ישראל, נוסח האר"י,
במנשטער
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכתב מיום הרביעי, כתוב ע"י הפרנסים הו"ח
איי"א נוי"נ רב פעלים וכו' מר שמעון שי פאטאש ומר ע. גרונסוואלד שי.

ומה בנוגע: ראה גם תניא פנ"א.

ח'תתא

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 409 והושלמה עפ"י צילום האגרת.

ובעת רצון יקרא על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבג"מ זי"ע נשיא ישראל.

להתעוררות רחמים רבים על כל אחד ואחד ומשפחותיהם שליט"א.
ויהי רצון שחפץ ה' בידם יצליח לגמור ההוספה בבנין דבית הכנסת
שלהם, אודותו כותבים.

ועוד ועיקר שיתוספו ספסלי הן הבאים לעבודת התפלה והן הבאים
לשמוע בלימודי תורתנו הקדשה.

אשר בודאי עי"ז יתוסף ג"כ בברכת השם, שהוא הזן ומפרנס לכל
בטובו בחן בחסד וברחמים, פרנסה בכל המצטרך הן ברוחניות והן
בגשמיות, והוא נותן התורה ומצותי אשר תלמוד תורה כנגד כולם.

ובפרט אשר נמצאים אנו בימי הספירה, אשר תיכף לברכה לספירה
מבקשים — הרחמן הוא יחזיר לנו עבודת בית המקדש למקומה, במהרה
בימינו, אשר אז יקוים גם היעוד, בתי כנסיות ובתי מדרשות שבגליות
יקבעו בארץ ישראל, כיון שקוראים ומרביצים בהם תורה.

בכבוד ובברכה לבשו"ט בכל האמור.

תלמוד תורה: פאה פ"א מ"א.

היעוד: מגילה כט, א.

ח'תתיב

ב"ה, ז' אייר תשכ"ד
ברוקלין.

כבוד המשתתפים בלימוד ספר תניא קדישא אשר בבית
הכנסת שערי תפלה, בטאראנטא
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם נודעתי ע"ד עריכת סיום חלק השלישי של ספר התניא, הוא
אגרת התשובה, ביום ראשון פרשת אמור וגוי' ואמרת, פסח שני.

ויהי רצון אשר כבכל ענין דגמרה של תורה, סיום איזה ענין
בתורתנו, ובפרט כשנעשה ברבים, יתוסף עי"ז בלימוד התורה, כולל — גם
בהחיות ואור שבלימוד זה, והוספה האמורה ע"י הלומדים, הרי הובטחנו
בזה ובכגון זה, וכסיום וחיותם אגרת התשובה הנ"ל, אדם מקדש עצמו
מעט מלמטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה,

ולא עוד אלא שמוסיף ביאור בזה: וכמ"ש לעיל וכו' בחי' סוכ"ע,
ז.א. אשר הקידוש מלמעלה הוא לא רק הרבה בכמות, אלא גם באיכות,
ולא עוד אלא — שבאין ערוך, אין ערוך דסובב כל עלמין לגבי ממלא כל
עלמין.

ומהמשך תיכף לאחר זה: וככה ממש הוא בענין שכר וכו', מובן
שכלל האמור הוא גם בהנוגע לשכר מצוה האמורה, שכר בעולם הבא
ובעולם הזה, שהרי תלמוד תורה הוא מהדברים שאדם אוכל פירותיהם
בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא.

וכנהוג מאז ומקדם לקשר עניני השבוע בפרשת השבוע: ידועה

אדם מקדש: יומא ספ"ו.

אין ערוך דסובב: ראה תניא פמ"ח ובכ"מ.

הוא מהדברים: פאה רפ"א.

ח'תתיב

חלקה נדפס בלקו"ש חל"ב ע' 227 והושלמה עפ"י צילום האגרת.

דרשת חז"ל עה"כ אמור ואמרת, להזהיר גדולים על הקטנים, וע"ד מציאות גדלות וקטנות בעולם בכלל, כן דוגמתם הוא גם בעולם קטן הוא האדם, שבכל אדם ישנו הגדלות שלו והקטנות שבו, הגדלות שבאדם הוא השכל שבמוח וההרגש שבלב, והקטנות שבאדם (ועד ל)ענין העשיי שבו, ונצטווה האדם, אשר הגדול שבו יזהיר את הקטן, וכאזהרת חז"ל שהלימוד צ"ל על מנת לעשות, ועוד יתרה בזה אשר גדול לימוד (עיקר הגדלות שבלמוד הוא מה) שמביא לידי מעשה.

ובכל האמור ישנה גם הוראת פסח שני, וכביאור כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל, „פסח שני ענינו איז, עס איז ניטא קיין פארפאלען, מען קען אלע מאל פאריכטען, אפילו מי שהי' טמא, מי שהי' בדרך רחוקה און אפילו „לכס" — אז דאס איז געווען ברצונו, פונדעסטוועגן קען מען מתקן זיין" באם רוצים באמת, ולא עוד אלא שאין בזה הגבלה בזמן וכו' — ודלא כפסח ראשון שהוא שבעת ימים וכו' — שהרי ענין התשובה הוא בשעתא חדא וברגעא חדא, ואינו זז משם עד שמוחלין לו, ועד שיהי' לרצון לפני ה' ומרוצה וחביב לפניו ית' וכו'.

בכבוד ובברכה

מ. שניאורסאהן

דרשת חז"ל: יבמות קיד, א.
 וכאזהרת חז"ל: ראה הלי' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ג ד.
 גדול לימוד: ב"ק יז, א.
 עיקר הגדלות: עיין הלי' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ג.
 וכביאור כ"ק כו': „היום יום" יד אייר.
 ודלא כפסח ראשון: דכל הוי' ימים שייכים אליו (עיין פסחים צה, ב: הנאכל לששה. שם צו, רע"ב: וחיימוצו... כל שבעה).
 בשעתא חדא: זח"א קכט, א. וראה קידושין (מט, ב) ובאגרת התשובה בתחלתה (צא, רע"א) (דאפילו) מצות התשובה: מן התורה היא... שיגמור בלבו כו'.
 שיהי' לרצון כו': אגה"ת רפ"ב. וראה רמב"ם הלי' תשובה פ"ז.

ידועה דרשת: ראה גם לקמן אגרת ח'תתטז.
 בעולם קטן: תנחומא פקודי ג.

קעא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ח'תתיג

ב"ה, ח' אייר, תשכ"ד
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה מיום השני, בו כותבת ראשי פרקים מדברי ימי
חיי.

והתקוה אשר למותר להדגיש הכרח הנהגה בחיי היום יומים שתהא
מתאימה להוראות תורתנו תורת חיים (הוראה בחיים) אשר אך זו הדרך
להיות מאושר הן ברוחניות והן בגשמיות, הן בחיי עולם הבא והן בחיי
עולם הזה, ועפ"י מובן גם המענה לשאלותי אשר צריכה להשתדל
שתמשיך בלימודי בבית ספר ובסביבה ספוגה יראת שמים, ובהביא
בחשבון השפעת הרחוב וכי יראת שמים איתנה מבלי להתרשם
מהפיתוים והסתות הבאים מהשמאל, ומבתי ספר שמזכירה הרי בודאי
שהסמינר בית יעקב יש לו דין קדימה ובהרבה מבתי ספר האחרים.

כן בשאלתה השני, בגילה שככתבה היא בת חמש עשרה אין כל
ענין ואין רצוי בהחלט, הידידות אודותה כותבת, ולא רק שאינה רצוי
ע"פ הוראת תורתנו תורת חיים אלא שאפילו ע"פ שכל הפשוט של אנשי
העולם, מביאה לתוצאות בלתי רצויות בתכלית, ובטח גם החלישות
בבריאותה ומתיחת הרוח, בחלקם עכ"פ באו כתוצאה מהני"ל או מחשבה
ע"ד הני"ל.

לשאלתה כיצד תסרב להמשיך בידידות האמורה — המענה ג"כ ע"פ
האמור, שלא היא מסרבת למי שהוא, כי אם שממלאה הוראת תורתנו
תורת חיים, ולא עוד אלא שגם עליו, באם באמת דתי הוא, לעשות כן,
ומתוך הבנה מלאה להוראת התורה,

ויהי רצון שתבשר טוב בכל האמור.

בברכה.

ח'תתיד

ב"ה, ט' אייר, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

מר יעקב שי' כהן

שלום וברכה:

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ג בניסן, שנתקבל באיחור קצת.

ופותחין בברכה ותודה על הפ"ש מביקורו בלונדון.

ובהמשך לשיחתנו, וכן לתוכן מכתבו זה, הנה אחד מעסקני החינוך החב"דים הוא מר שמואל שי' חפר, מנהל ביי"ס מקצועי וסמינר בכפר חב"ד, ואנשי משפחתו הכירו (להבדיל מחל"ח) את אחי ע"ה עוד ברוסיה ולאחרי זה באה"ק ת"ו. זאת אומרת שמתאים מר חפר שי' מכל הנקודות להשתתף בחגיגת הנחת אבן הפינה.

ויהי רצון — וזהו העיקר כמובן — שהנחת אבן הפינה לבנין התלמוד תורה תהי' בשעה טובה ומוצלחת, טובה ומוצלחת על פי תורה, רצוני לומר שבבנין זה יחונכו בני ישראל על פי הוראת תורתנו הנצחית, תורה הקדושה וביחד עם זה תורת חיים, כולל גם החיים בעולמנו הזה, תלמוד תורה המביא לידי מעשה קיום המצוות בחיי היום יום, מצוות התורה עליהן נאמר וחי בהם. שאם בכל התקופות והמקומות הדברים אמורים, על אחת כמה וכמה בתקופתנו זו ובדור זה אשר נבוכים הם בדרכם בחיים וזקוקים לאמת בלתי פשרית, אמת נצחית, ובפרט בארץ אשר בפי כל עמי תבל ארץ הקדש יקרא לה.

בכבוד ובברכה בכל האמור ולבשורות טובות.

ח'תתיד

אח"י ע"ה: מר"ה ישראל ארי' ליב.

ח'תתטו

ב"ה, יו"ד אייר, תשכ"ד
ברוקלין.

הרה"ג הו"ח אי"א נוי"מ עוסק בצ"צ וכו' הר"מ שי' הכהן

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת ספרו חלקת מאיר ות"ח ת"ח.

וביחד עם זה — מצטרף הנני עם קהל מברכיו ובפרט בועידה
הערוכה לכ',

ויה"ר אשר רבות בשנים ינצל כל האפשריות שישנן, והאפשריות
שאפשר לייצרן, לביסוס היהדות המסורתית, יהדות בלי פשרות, ובאופן
דלא תגורו מפני וגו',

אשר אם בכל התקופות ובכל המקומות זו אך זוהי דרך תורתנו
תורת אמת, עאכ"כ במדינה זו ובתקופה זו, רבת המבוכות וטשטוש
הגבולות, ועד — לשינוי ערכין, ויתירה מזה — עד לאמירה לרע טוב
ולטוב רע שמים חשך לאור ואור לחשך וגו'.

והרי הובטחנו, הבא לטהר — וידוע דיוק רבנו הזקן (בעל התניא
והשו"ע) לטהר אחרים — מסייעין אותו.

בכבוד ובברכה.

כרגיל בכגון זה — מועתק כאן ממה שרשמתי (עכ"פ בחפזה) בענייני
הספר:

בתחלתו. הקדמת הרמב"ם. **כל המצות כו' בפירושן ניתנו שנאמר**
ואתנה לך גו' תורה זו תושב"כ והמצוה זו פירושה כו' תושבע"פ.
לכאורה צ"ע — דזה דהמצות בפירושן ניתנו ילפינן ממש"נ בשמיטה
וידבר גו' בהר סיני, וכדאיתא בתו"כ שם. וביותר יקשה דהרי הרמב"ם
עצמו הביא לימוד זה בענין זה בהקדמתו לפיה"מ.

ח'תתטו

חלקה נדפס בלקו"ש חל"ג ע' 235 חלקה בחכ"ד ע' 412 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.
הובטחנו... דיוק: יומא לח, ב. לקו"ת דרושים לשמע"צ פח, ב.

ואולי יל"פ ע"פ הידוע בכללי הרמב"ם ש"דרכו ליקח הדרשה היותר פשוטה כו' ולפעמים מביא פסוק שלא נזכר בגמרא כלל" (יד מלאכי כללי הרמב"ם. וש"נ). ועפ"ז מתיישב גם דיוק הצפנת פענח על הרמב"ם (להרגוצבי) שהרי בש"ס (ברכות ה, א) מפרש המצוה זו משנה כו' להורותם זה גמרא. וק"ל.

אלא שעדיין יקשה דלפי הרמב"ם למדין אנו רק דהמצות ופירושן ניתנו למשה מסיני ומנ"ל דגם ד"ס כו' וכל מה שתלמיד ותיק עתיד **לחדש** ניתן למשה מסיני. ואולי י"ל דלשטתיי אזיל דכל הגזירות והתקנות והמנהגות וכו' מ"ע לשמוע להן כו' (הלי ממרים בתחלתו) — וא"כ פי' מ"ע זו כולל ד"ס וכו'.

דרך אגב: הקדמת הרמב"ם, "לפיה"מ סדר זרעים" — אף שנדפס כן בשס"ן וכו' — מוכח מתוכנה שאינה מיוחדת כלל לסדר זרעים, כ"א לכל הש"ס.

שם. שקו"ט **בענין דב"נ אינו מצווה בקדה"ש.** בסהמ"צ להרמב"ם (מ"ע ט') כתב בפ"י דכן הוא בגמרא בסנה' עוד זאת: כתבו בסהמ"צ שם לאחר זה ולקחו ראוי על מצוה זו מאמרו ונקדשתי בתוך בניי — אף שכבר כתב כן בתחילת המצוה — משמע דכאן כוונתו לזה שמצוה זו חובה (אך) לישראל — כמשי"כ לפני זה — ומבאר שלמדו זה רז"ל (שאמרו דרך ז' מצות נצטוו ב"נ) ממשי"נ בתוך בניי.

בסופו. בדברי המרחשת דכיון דנשים פטורות מהלל, הרי למ"ד דקריאת המגילה היינו הלילא גם ממגילה פטורין. וזהו טעמי דבה"ג.

וא"כ צ"ל דפליג הבה"ג על תוד"ה מי (סוכה לח, א). ולדידי לא תהיינה נשים חייבות בהלל כלילי פסח ודלא כפשטות ל' השו"ע שלא הביא חולק בזה — וראה שו"ע רבנו הזקן סתע"ב סעי' כה. ואין סי' המרחשת תח"י.

מה שתלמיד: ראה הנסמן בס' השיחות תשנ"ב ח"ב ע' 504 הערה 20.

הקדמת הרמב"ם: ראה גם לקו"ש חט"ז ע' 193 הערה 9.

ב"נ... בקדה"ש: ראה גם לקו"ש ח"ב ע' 75 ובהערה 33.

ח'תתטז

ב"ה, א' פ' אמור, פסח שני, ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכתב.

ומענין ימים אלה: אמחז"ל אמור ואמרת, להזהיר גדולים על הקטנים, וע"ד מציאות גדלות וקטנות בעולם בכלל, כן דוגמתם הוא גם בעולם קטן הוא האדם, שבכל אדם ישנו הגדול והקטן שבו, הגדול שבאדם הוא הראש והחכמה והשכל שבו והקטן שבאדם — איבריו וענין העשיי שבו, ונצטווה האדם, אשר הגדול שבו יזהיר את הקטן, וכאזהרת חז"ל שהלימוד צ"ל על מנת לעשות, יתרה בזה אשר גדול לימוד (עיקר הגדלות שבלמוד הוא מה) שמביא לידי מעשה.

ובכל האמור ישנה גם הוראת פסח שני, וכביאור כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל, "פסח שני ענינו איז — עס איז ניטא קיין פארפאלען. מען קען אלעמאל פאריכטען, אפילו מי שהי' טמא מי שהי' בדרך רחוקה און אפילו "לכם" — אז דאס איז געווען ברצונו, פונדעסטוועגן קען מען מתקן זיין" באם רוצים באמת, ולא עוד אלא שאין בזה הגבלה ומדידה בזמן — ודלא כפסח ראשון שהוא שבעה ימים וכו' — שהרי ענין התשובה הוא

אמחז"ל: יבמות (קיד, א) הובא גם בפרש"י עה"ת — היינו שזהו גם פשוטו של מקרא.

עולם קטן הוא האדם: תנחומא פקודי ג.

הוא הראש: כשמו. וראה שבת סא, א.

והחכמה . . העשיי: להעיר משער היוה"א פ"ט.

והקטן . . העשיי: להעיר מקדושין (ע, א) דפרנס אסור בעשיית מלאכה בפני ג' וברמב"ם וכו' "כדי שלא יתבזה בפניהם".

וכאזהרת חז"ל: ראה הלכות ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"גד.

גדול לימוד: ב"ק יז, א.

עיקר הגדלות: עיין ה"ל ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ג.

וכביאור כ"ק כו': "היום יום" יד אייר.

ודלא כפסח ראשון: דכל הז' ימים שייכים אליו (עיין פסחים צה, ב: הנאכל לששה. שם צו, ריש ע"ב: **וחימוצו** . . כל שבעה).

ח'תתטז

כללי פרטי. נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 327. וראה גם לעיל אגרת ח'תתיב.

בשעתא חדא וברגעא חדא, ולא הגבלה בענין — ודלא כפסח ראשון דחמץ לא ימצא ברשותו — שהרי תשובה שלימה הוא דזדונות („לכס" הנ"ל) נעשו לו כזכיות; ע"י התשובה אינו זו משם עד שמוחלין לו, ועד שיהי לרצון לפני ה' ומרוצה וחביב לפניו ית' וכו'.

בברכה לבשו"ט בכלל ובפרט

מ. שניאורסאהן

ח'תתיז

ב"ה, פסח שני, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נוי"מ עוסק בצרכי ציבור בעל
מדות וכו' מוה"ר מנחם בן ציון שי

שלום וברכה:

פותחין בברכה ותודה שרואני ממכתבו שהוטב מצב בריאותו, ויהי רצון מהשי"ת שתהי רפואתו שלמה וגם קרובה. כבקשתו עוד הפעם אזכירו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר, וזכות פעולותיו להחזקת והרבצת התורה תעמוד לו למילוי משאלות לבבו לטובה.

בשעתא חדא: זח"א קכ"ט א. וראה קדושין (מט, ב). באגרת התשובה בתחלתה (צא, ריש ע"א) (דאפילו) **מצות** התשובה: מן התורה היא . . . שיגמור בלבו כו'.
תשובה שלימה: ראה אגה"ת ספ"ח (משא"כ בח"א ספ"ז „תשובה נכונה"). יומא פו, ב.
תשובה . . . כזכיות: משא"כ פסח ראשון. ראה ד"ה להבין ענן פ"ש (אוה"ת בהעלתך) דפ"ר ופ"ש הם — אתכפיא ואתהפכא.
כזכיות: עליהם הוא יחי אף על העבירות (רש"י יומא שם).
אינו זו משם עד כו': שיש קונה עולמו בשעה אחת וגם קורין אותו רבי (ע"ז יז, א). ולהעיר ממאמר אדה"ז דמיוהכ"פ תקס"ב [סה"מ תקס"ב ח"א ע"י יג].
שיהי לרצון כו': אגה"ת רפ"ב. וראה רמב"ם הלי תשובה פ"ז.

ח'תתיז

מוה"ר מנחם בן ציון: זקס, שיקגו. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ב ח'תרלא, ובהנסמן בהערות שם.

קעז

כ"ק אדמו"ר זי"ע

מובן שצער גדול הוא שתמיכת קרן הצלה נידלדלה כל כך, בה בשעה שהצורך והדרישה מתגדלים הלוך וגדול. ובודאי עסקן ציבורי כמוהו לא נצרך לעצה איך יוכל למלאות החסר ממקורות אחרים, והרי כלפי הנצרכים לא נוגע מאיזה קופות באה עזרתם.

ובהזדמנות זו דפסח שני, ומענין לענין באותו ענין, ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר שהמוסר השכל דפסח שני הוא שאצל יהודי „איז קיינמאל ניט פארפאלן“, ואדרבה פעמים שהזדמנות השני עדיפה מהראשונה בנוגע לפרטים, וכמרומו גם בענין דפסח שני שלא הי' נצרך לביעור חמץ תחילה וכו'.

בכבוד ובברכה ובפרט לרפואה קרובה ושלמה.

ח'תתיח

ב"ה, ט"ו אייר, תשכ"ד
ברוקלין.

מר ירחמיאל שי'

שלום וברכה!

באשטעטיג די ערהאלטונג פון אייער בוך „א קאץ אין געטא“ אין צוגאב צו די פריערדיקע, זיינער צייט ערהאלטענע, „אויף קידוש השם“ א.ז.וו. אין אידיש, ות"ח.

און השם יתברך זאל אייך מצליח זיין, לויט'ן אויסדרוק שמחנו כימות עניתנו, און פון איצטער אן און ווייטער זאל אייער שרייבען זיין, ווי געשריבען פאר דעם, נרננה ונשמחה בכל ימינו, בא א גוטער איינארדנונג בכל הפרטים, און צו אויסניצען אייערע כשרונות מיט וועלכע

ידוע פתגם: ראה גם ב' האגרות שלפניי, ובהנסמן בהערות שם.

ח'תתיח

נדפסה בלקו"ש ח"י"ח ע' 480 והושלמה עפ"י צילום האגרת.
מר ירחמיאל: בריקס.

איר זייט בעשאנקען געווארען, לתועלת הרבים, מיט גוטען געזונט ומתוך הרחבה,

און לויט די ערקלערונג פון רבנו הזקן בעל התניא והשו"ע זאל זיין דער ענין פון געטא, באופן — די ערפילונג פון דעם צוזאג, הן עם לבדד ישכון, און די זאך פון קידוש השם, דורך דער אויפפירונג אין דעם טאג טעגליכן לעבען פון יעדער אידן בתוך כלל ישראל, אין א אופן אז, וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך.

בכבוד ובברכה

מ. שניאורסאהן

נ.ב. דאס בייגלייגטע איז צו דעקען הוצאות המשלוח.

ח'תתיט

ב"ה, ח"י אייר, תשכ"ד
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ צנמ"ס וכו' הרש"י שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצש"ק, ועל ראשון ראשון וכו',

(א) שאלת הרבנים הקונסרבטיבים:

לפע"ד לפלא הספק בענין הפשוט, כוונתי שסברות (או כמו שקורין להן — הפשרות) שמזכיר, אין להן מקום כלל, כי אין זו פשרה אלא וויתור על כל הענין, שהרי ברור מדובר מצדן, שדורשים להכיר בהם כמו שמכירים בהשאר, ובא"ל הרי זה הפלי' וכו'. ובמילא פשרה בשטח אחד **מוכרחת** להביא פשרה דומה בשאר השטחים, ([. . .] לשטח הגטין) ולכל

לויט די ערקלערונג: ראה תניא ספכ"ה.

ח'תתיט

הרש"י: זיין. אגרות נוספות אליו — לעיל ח'תשלא, ובהנסמן בהערות שם.

לראש — בנוגע להבתי כנסיות, רבנים, נשואין, וכל זה דורשים כמובן ופשוט — בכל קצוי תבל כולל לכל לראש אה"ק ת"ו, אלא שמוסיפין שמובן שבכל ענין צ"ל מומחה באותו ענין ולכן צ"ל בקי בטיב גטין באם עוסק בגט ובטיב קדושין באם רוצה לסדר קדושין ועד"ז בנוגע לבתי כנסיות וכו'.

הפשרה שמי שהוא יקבע שעל פלוני **משלהם** יש לסמוך ותו לא, הרי **בודאי** שיתפרש הדבר **כהוכחה** ששיטת הקונסר' עצמה אינה פוסלת, אלא שצ"ל יודע בטיב כו', שגם מן האורטי נדרש זה, נוסף עוד שבזה גם שפיכת שמן על המדורה. באם יאמרו להקונסרבטיבים שמי הוא הראוי — יחליטו דוקא האורטודוקסים, הרי אין זה פשרה — אלא אדרבה להרבות הפירוד. כן בכלל אין בזה הצלה, שבאם היום סומך מי שהוא את פלוני שהוא ראוי, הרי שבאופן פרינציפיוני מוכרים הם לרבנים ובמילא יכולים לתת סמיכה וכו'. ופשוט הדבר והאריכות בזה אך למותר, ורק להוסיף שתי נקודות, שגם הן עיקריות:

(א) איך שלא יפרשו הדברים בהועידה של כת"ר ובסביבתו, הקובע יהי' — איך שיתפרשו הדברים בדעת הקהל, במכ"ע וכו', ובעיקר במקום המבצר שלהם, היינו בנויארק, ואשר פה — ידם השלטת על כל אופני הפרסום. וד"ל.

(ב) בודאי ידועה המלחמה שבלונדון נגד הרב הראשי ברוידא שי' ועד"ז — מכתב המברק הידועה של „השבעה" (בנוגע לכפי' דתית), ולאחרונה החלטות של הקאנווענשאן דהקונסרבטיבים, וספק גדול אם הזדמנות כל אלה ביחד הם במקרה בעלמא. וקרוב לודאי לומר — שזהו תכסיס מחושב, ובאם ח"ו תתקבל אחת הפשרות עליהן כותב כת"ר או כיו"ב בהם, ינצלו את זה לא רק בהנוגע להירוס בשטח זה — אלא להגברת ההתקפה בכל האמצעים ובכל השטחים. וכפי שראו במוחש בעבר, הרי כל ענין בקל יותר להתגבר עליו בראשיתו, ואזי גם המחלוקת במיעוטה, משא"כ כשמוותרים וכו' מתגבר התאבון כלפי זה שוויתר — עד שסו"ס אין כל מקום לויתור כ"א לביטול בפניהם. ומלחמה אז נגד הביטול סופי, הרי קשורה במחלוקת גדולה הרבה יותר, פירוד הלבבות הרבה יותר וכו',

לביסוס „חשש" האמור לעיל, יש מקום להוסיף עוד פרט: כפי המצב ואפילו לדבריהם הם, השאלה היא בנוגע **למתי מספר** מבין הרבנים הקונסרבטיבים, ז.א. שאין זה ענין של פרנסה או התמוטטות של קהלות,

כ"א אך ורק שאלה של פרעסטיזש, כי גם בעתיד ספק גדול אם יתרבו בהם מספר אלו שיתרצו לעסוק בגיטין ומפני כמה טעמים ובמילא אין זה וויתור כלפי פלוני, כ"א וויתור בענין הפרעסטיזש, היינו כלפי השיטה.

הטענה שכותבה שחלק חשוב מהמגביות נכנס על ידם, והטענה עד"ז שהובאה כאן, שמייצגים הם מאות אלפים מאורגנים וכו' — הרי פשוט שמטעם זה עצמו מוכרחים להתיר כל הנ"ל גם בנוגע להרפורמים, וכפי הסטטיסטיקה הרפורמים עשירים יותר בממון וגם במספר בני אדם מאורגנים.

כיון שכבר מזכיר ע"ד ענין המברק . . הנה השמועה שנפוצה כאן (ולע"ע לא הכחישו אותה, ובמילא ההיזק שבה בנוגע ו) שנשלח מברק לפני טכס ההכתרה, ותוכנו — שאל יעשו רעש, ולאחרי ההכתרה יתפשרו עמהם, ושמברק זה צ"ל חשאי, ונוסף על החלישות בכללות העמדה כאן שגרמה השמועה אודות תוכן המברק — הרי בכמה חוגים מדגישים, הביטוח (באווארעניש) שיהי ענין המברק בחשאי בהוספה שהרי זה גופא הוכחה שהענין הוא פוליטיקה ומעין מסחר בדת וכו' וכו'. ודי וכו'.

כנ"ל איני אומר בזה כלל בנוגע לעצם מציאות המברק אודות נוסח המברק ודיוק השמועה, אלא שבנוגע לדעת הקהל ותגובתו, לע"ע ישנה רק שמועה זו מבלי כל הכחשה, לא בכללותה ולא בפרטי.

לאחרונה הוסיפו שמועה על שמועה האמורה, שבקשר עם חתונת נכד — הרי יהי כאן ובמילא בנקל יהי להתדבר יותר, כיון שלא יהי לחץ (מהנטורי קרתא?) כו'. מובן שגם לשמועה זו — איני אחראי לאמיתתה, כ"א בנוגע להיזק שנגרם על ידה.

בהתענינות קראתי הכתוב במכתבו בנוגע לענג ושמחה בשבת ויו"ט, וכמדומה באחת ההתועדויות ג"כ נדבר עד"ז באו"א קצת (ע"פ ההערה בהליקוט לפי דברים ה'תשכ"ג — כמדומה נשלח בשעתו לכת"ר).

בנוגע למשלוח תשמישי קדושה וכיו"ב למדינות אפריקה וכו' הרי באם תושלחנה הכתובות לכאן, אשתדל לעשות כפי היכולת.

ת"ח ת"ח על הבשו"ט בנוגע לפעולות זוגתו הרבנית תחי' בכרם חב"ד. וכפי שאמרתי מאז ומקדם, ולאחרי בקשת סליחת כת"ר, הרי לשון

הכתוב הוא, שמוני נטרה את הכרמים כרמי שלי לא נטרתי, ז.א. שגם הם כרמים הם ע"פ תורה, ובכל זה יש חילוק בין כרמים לכרמי שלי, ועד כדי כך שמרעישים ע"ז בהתאוננות וכו'. ואת"ל הרי בנוגע לכת"ר, לדעתי כרם שלו הוא ענין האנציקלופדי וביחד ע"ז — הפצת המעינות באופן המתאים, וחוששני לומר ע"פ התחלת מכתב כת"ר — ששמים אותו לנוטר כרמים עניני רבנות וכו' כרמים ע"פ תורה אבל לא כרמו שלו, מצוה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים.

הפ"נ שבמכתבו יקרא בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ויהי רצון שיבש"ט בזה.

ימים אלו בקר אצלי הרה"ג הר"ש עלברג שי' ובישיחתנו הזכרתי על הבטחתו להו"ל חוברת „פרדס" מוקדשת לרבנו הזקן (בקשר עם שנת הק"ן להסתלקות הילולא שלו בשנה העברה), ועניי אשר בביקורו באה"ק ת"ו דבר עם כת"ר שישתתף במאמרו בחוברת האמורה, ועד עתה לא בא הדבר לפועל, אבל מבטיח הוא שכשיקבל מכת"ר כנ"ל — הרי במשך זמן לא ארוך יו"ל חוברת עם עוד מאמרים, אלא שצ"ל מאמר מכת"ר — שעדיין לא נתפרסם. ובדאי הוספה מצדי על הכתוב לעיל אין בה צורך, כ"א על יסוד מאמר חז"ל אין מזרזין אלא למזרזין ולהוסיף גם מצדי בקשה וזירוז בהאמור.

ובעמדנו ביום ל"ג בעומר, יום הילולא דרשב"י, ובהקדים מאמר חז"ל (ריש ב"ר) שהתורה דיפתראות ופנקסאות שע"פ נברא העולם, מובן שכן הוא גם בנוגע לעולם קטן זה האדם, ועאכו"כ בנוגע לאלו שתורתם אומנתם, שהדוגמא בתורה (שבת יא, א) לתורתם אומנתם — הרי הוא רשב"י וחבריו.

וענין רשב"י בתורה, שמזה הבנה גם לענינו בעולם, להסיר המחיצה (ד"ה חייב אדם תרל"ח סכ"ה) שבין פנימיות התורה ונגלה דתורה ובאופן להמשיך הפנימית בגלוי, שלכן גם הנהגתו בעולם היתה באופן זה, שפנימיות העולם — היינו התורה — עסקו בה המשיך בגלוי גשם כפשוטו וכמסופר בזהר הקי (והחרים תרל"א ד"ה ובי' ענין נחל איתן).

כרם שלו: ראה גם לקמן אגרת ח'תתצט, ובהנסמן בהערות שם.

על הבטחתו: ראה גם לקמן אגרת ח'תתמז.

מאמר חז"ל: מכות כג, א.

ובעמדנו: ראה גם אגרת שלאח"ז.

עולם קטן: תנחומא פקודי ג.

שמה הוראה לדרא דעקבתא דמשיחא, שהוא בכמה ענינים בדוגמת דרא דרשב"י כמבואר בחז"ל זח"ג נח, א (ע"פ זח"א קיז, א) — שענינו ונקודתו העיקרית צ"ל המשכת פנימיות התורה בגלוי, וכסגנון הידוע הפצת המעינות חוצה, ומזה גם הוראה לאדם בנוגע להנהגתו בעולם וכסגנון הרמב"ם, שיהי' ניכר במעשיו (ומפרט — כולל — עשרה דברים: במאכלו ובמשקלו וכו' ובמשאו ובמתנו) שזהו ע"פ תורה, הנגלה והפנימית מאוחדים לתורה אחת.

וכלשון רבותינו נשיאינו, עקב אשר שמע, שגם העקב הוא חסידותי.

בכבוד ובברכה לבשו"ט בכל האמור

מ. שניאורסאהן

ח'תתכ

ב"ה, ל"ג בעומר, ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו.

ובעמדנו ביום ל"ג בעומר, יום הילולא דרשב"י, ובהקדים מאמר חז"ל שהתורה היא דיפתראות ופנקסאות שע"פ נברא העולם, מובן שכן הוא גם בנוגע לעולם קטן הוא האדם, ועאכו"כ בנוגע לאלו שתורתן אומנתן, שהדוגמא המובאת בתורה לתורתן אומנתן הרי הוא רשב"י וחבריו.

מאמר חז"ל: ב"ר בתחלתו.

שהדוגמא המובאת בתורה: שבת יא, א.

וכסגנון הרמב"ם: הל' דעות רפ"ה.

וכלשון רבותינו: ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 297 ובהנסמן בהערה 36.

ח'תתכ

כללי פרטי. נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 340 והושלמה עפ"י צילום האגרת.
לעולם קטן: תנחומא פקודי ג.

וענין רשב"י בתורה (שמזה גם מובנת הכוונה בנוגע לענינו בעולם) הוא — להמשיך פנימיות התורה באופן שתבוא הפנימית בגלוי, שלכן גם הנהגתו בעולם היתה באופן זה, שפנימיות העולם היינו התורה — עסקו בה המשיך בגלוי ירידת גשם, וכמסופר בזהר — כללות ענינו: בירור המחיצה שבין עליונים לתחתונים.

שמזה הוראה לדרא דעקבתא דמשיחא, שהוא — בכמה ענינים — בדוגמת דרא דרשב"י כמבואר בזהר — שענינו ונקודתו העיקרית צ"ל המשכת פנימיות התורה בגלוי וכסגנון הידוע הפצת המעינות חוצה, ומזה גם בנוגע להנהגות האדם בעולם ובלשון הרמב"ם שיהי' **ניכר** במעשיו (שמעשיו כולל עשרת הענינים): במאכלו ובמשקו וכו' ובמשאו ובמתנו — שהם ע"פ תורה, הנגלה והפנימית מאוחדים, תורה אחת.

וע"פ ביאור רבותינו נשיאינו דיוק הלשונות וכן השבח „עקב אשר שמע" (שגם) העקב „שמע" — שאפילו העקב וענינו יהי' חסידותי.

בברכה להצלחה בעבוה"ק

מ. שניאורסאהן

הפנימית בגלוי: ראה מאמר דל"ג בעומר בהמשך והחרים תרל"א.

בזהר: ח"ג נט, ב.

בירור המחיצה: עיין המשך חייב אדם לברך תרל"ח סכ"ה.

כמבואר בזהר: ח"ג נח, א (ראה זח"א קיז, א. קיח, א).

וכסגנון הידוע: אגרת הבעש"ט הידועה קרוב לסיומה (נדפסה בסוף סי' בן פורת יוסף. ועוד).

ובלשון הרמב"ם: הלי' דעות רפ"ה.

שמעשיו כולל: שלכן כי במאכלו — בלא וא"ו המוסיף.

וע"פ ביאור רבותינו: התמים ח"ו ע' נב. שיחת י"ב תמוז תש"ח ([סעיף] ז, ח).

עקב . . העקב: ראה שהש"ר רפ"ו. אוה"ת (להצ"צ) עה"פ והי' עקב תשמעון.

ח'תתכא

ב"ה, ל"ג בעומר, ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

כבוד המשתתפים בחגיגת חנוכת הבית של ביה"ס
והסמנריון "בית רבקה" יערש, צרפת
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

לקראת חגיגת חנוכת הבית של בית הספר והסמנריון "בית רבקה",
הנני בזה להביע ברכתי לכל המשתתפים בשמחה של מצוה גדולה זו,
ובראשם הרבנים שליט"א ועסקני הציבור שליט"א וכל מי שעזר והשתדל
במפעל הגדול הזה, בין בגופו בין בממונו, הקב"ה ישלם שכרם וישלח
ברכה והצלחה בכל מעשה ידיהם.

ידוע כמה הפליגו חכמינו ז"ל בכבוד נשי ובנות ישראל וכמה הדגישו
גודל חשיבותן בחיי עמנו, עד שאמרו שכשבא הקב"ה לתת התורה לעמו
ישראל, תורת חיים הוראה בחיי היוס"יום, פנה אל הנשים תחילה,
כדרשת רבותינו ז"ל: כה תאמר לבית יעקב — אלו הנשים, ותגיד לבני
ישראל — אלו האנשים.

ואם בכל הזמנים והתקופות היי כן, על אחת כמה וכמה בתקופתנו,
אשר הסביבה ו"הרחוב" הם לא כמו שהיו לפנינו ספוגי יהדות וחיי תורה
אלא אדרבה, ולפעמים גם מנגדים ונלחמים בזה, וכל חינוכם של בני
ובנות ישראל ברוח התורה והמצוה הוא במוסדות החינוך שעל טהרת
הקדש ובבית פנימה. ורואים במוחש, שמפני כמה סיבות (תנאי החיים,
טרדת הבעל בענייני פרנסה וכו'), החינוך שבבית תלוי בעיקר — בעקרת
הבית אם הבנים.

ומכאן גודל ערך ביה"ס והסמנריון "בית רבקה" שמתפקידיו
העקריים הוא לא רק לחנך מורות ומדריכות, אלא גם לחנך בנות ישראל
לעיקר תפקידן — להיות עקרת הבית ולבנות את בית ישראל.

ח'תתכא

עד שאמרו: מכילתא ופרש"י יתרו יט, ג.

ועוד זאת בחינוך — שכל הטבה בילד או בילדה בקטנותם, ואפילו בפרט קטן, עלול לעשות שנוי עקרי בגדלותם, וכידוע המשל מגרעין הנטוע להיות אילן עושה פירות. ובפרט כאשר המחונכים והמושפעים דהיום — הם המחנכים ומשפיעים דמחר.

והרי ביה"ס והסמנריון „בית רבקה" מאחד כל הנקודות האמורות. ובודאי כל מי אשר לבו ער ליהדות ולטובתו האמתית של בית ישראל — ישתדל ככל האפשר לטובת המוסד והבנין על כל פרטיו, למען אשר גדול יהי כבוד הבית הזה בבנינו וגם ועיקר — בהתלמידות אשר בו המחונכות והמושפעות, גדול באיכות וגם בכמות. בכבוד ובברכה להצלחה בכל האמור.

ח'תתכב

ב"ה, ל"ג בעומר, ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

הנהלת בית הספר והסמנריון „בית רבקה" יערש, צרפת
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הידיעה על דבר תיקון ספר זכרון לתומכי מוסדות
האמורים, והריני גם אני משתתף בו בחפץ לב.

ואני תפלה אשר ספר זכרון זה יתאים למה שנאמר: אז נדברו יראי
ה' גוי' ויכתב ספר זכרון לפניו גוי' ולחושבי שמו. שבפסוק זה כלולים ג'
הלבושים של הנשמה, הן שלש דרכי הפעולה של האדם: מחשבה דיבור
ומעשה.

ומעשה עיקר, שכל ענין הקשור במעשה בפועל — יש לו המשך
וקיום, ועל אחת כמה וכמה בעניני טוב אמת וקדושה, שכללות ענינם היא
— שהם נצחים.

ועוד זאת בחינוך: ראה גם לקמן אגרת ח'תתקלא.

ח'תתכב

אגרת זו נדפסה בטעות לעיל ח"ט אגרת ב'תרסב.
ומעשה עיקר: אבות פ"א מ"ז.

ובפרט ענין הקשור בחינוך על טהרת הקדש, ועל כולנה מוסד חינוך „בית רבקה“, שמטרתו לא רק לחנך בנות ישראל שתהיינה ראויות לשמן, בנות שרה רבקה רחל ולאה אשר בנו את בית ישראל, אלא הוא גם מוסד המחנך מחנכות, מחנכות באופן של גידולי פירות ופירי פירות, מוסיף והולך מוסיף ואור.

ויהי רצון שכל הנרשמים בספר זכרון זה, יעלה זכרונם ופקדונם לפני ה' לטובה לחן ולחסד ולרחמים ולחיים טובים ולשלום, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה.

ח'תתכג

ב"ה, כ"ג אייר, תשכ"ד
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א רב פעלים ובעל מדות הר"ן שי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי ז"ע ספרו טהרת מים מהדורא תליתאי.

ויהי רצון שגם מהדורא זו תשיג המטרה לבסס ולהפיץ ענין דטהרת בנות ישראל, אחד היסודות דבית ישראל בכללותו, וביתו הפרטי של כל אחד ואחת.

וכיון שישוד כשמו עליו מיוסד קיום הבית הנבנה עליו, מובן שכל הוספה בחזק ואיתנות היסוד, יש להגדיל אותה ככל האפשרי בכל כגון זה. והובטחנו מחז"ל הבא לטהר, וידוע דיוק רבנו הזקן, לטהר גם אחרים, מסייעין אותו.

וכנראה במוחש דוקא בתקופתנו זו אשר הבע"ב והצעירים בראשם,

ח'תתכג

נדפסה בלקו"ש חל"ב ע' 238 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.
הר"ן: טלושקין, ברוקלין. אגרות נוספות אליו – לעיל ח'תשמא, ובהנשמן בהערות שם.
והובטחנו .. דיוק: יומא לח, ב. לקו"ת דרושים לשמע"צ פח, ב.

קפז

כ"ק אדמו"ר זי"ע

מקבלים בחפץ לב כל הוראה להידור בענין האמור, ועאכו"כ בפרטים שלהם יסוד בדין.

ואת"ל הרי בענין זה עצמו הודגש הדבר, הן בהטומאה — שהיא במשהו (ובחומרא דרבי זירא, דהלכה פסוקה היא להחמיר) וכן באופן הטהרה דאפילו שער אחת מעכבת כל הענין.

ובעמדנו בימי הספירה שכביאור חז"ל ספירה זו, דוספרתם לכם, הוא ברוחניות הענין דוספרה לה שבעת ימים,

יהי רצון שבקרב ממש יקוים היעוד, דהספירה תביא לואחר תטהר לזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

בכבוד ובברכה לארך ימים ושנים טובות ולראות פרי טוב בעמלו עמל תורה המביא לידי הלכה למעשה ומתוך בריאות הנכונה.

ע"פ הנ"ל בסיום המכ' — יש לבאר שייכות בקשת יה"ר כו' שיבנה ביהמ"ק כו' לספירה ואפילו להאומרים דגם בזמה"ז היא מה"ת.

ח'תתכד

ב"ה, כ"ג אייר, תשכ"ד
ברוקלין.

מר צבי שי' המכונה ד"ר הרכבי

שלום וברכה:

מאשר הנני קבלת מכתבו, בו כותב ג"כ שלאחרונה לא פרסם דבר,

ובחומרא דרבי זירא: ברכות לא, א. וש"נ.

שכביאור חז"ל: זח"ג צו, סע"א.

ואפילו להאומרים: רמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"ז הכ"ד.

ח'תתכד

נדפסה בלקו"ש חל"ג ע' 238 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.

מר צבי... הרכבי: אגרות נוספות אליו — לעיל ח'תשיט, ובהנסמן בהערות שם.

ומובן שהפליאה בזה עוד יותר מאשר הפליאה הראשונה, שאמרתי שפרסם ולא שלח לכאן.

בהתענינות קראתי ע"ד קרוביו ש"י אשר שם וכו' ומענין לענין באותו ענין, ארשה להעתיק כאן אחת הנקודות ממה שנדבר בענין זה, מיוסדת על הפס"ד אשר כל ישראל הם קומה אחת שלימה, ובדוגמת הגוף, אשר חיזוק הבריאות באיזה אבר שיהי מוסיפה בבריאות כל שאר האברים, כן הוא בנוגע לאברי פרטי קומה שלימה האמורה, ומזה מסקנא מידית אשר הוספה בתורה ומצותי בהמעשה שהוא העיקר, קיום מצות מעשיות יום יום, שהם חיונים וקיום ויסוד כל בני ישראל [מתאים לשמם תורת חיים ומצותי עליהן נאמר וחי בהם], הרי בודאי ובודאי שזהו מוסיף „בבריאות" כל אחד ואחת מבני ישראל, ואין המקום מפסיק כלל וכלל, וכנ"ל זהו עזר וסיוע ודאי וממשי מצ"ע וגם — להצלחת ההשתדלות באופנים אחרים, ודוקא ע"ד עזר זה אין איש מתעסק בזה ואפילו לא מדבר וד"ל.

והרי בסיוע זה אין זקוקים לאסיפות ולהצבעות ולשאלת דעת הרוב, כיון שלכל אחד בחירה חפשית בזה ויכול להוסיף כהנה וכהנה כולל גם בהשפעה על הזולת לקרבו עוד יותר ויותר, לתורה ולמצותי, ועי"ז לעזור לכל בני"י בכל מקום שהם הן באה"ק ת"ו והן בתפוצות, שהרי כולם זקוקים לעזר, אף כי לא באותו השטח ובאותה המדה, וק"ל.

והרי הימים ימי סגולה, ימי הספירה המקשרים ענין זמן חירותנו עם ימי קבלת התורה ובהקדמת נעשה לנשמע, קבלה ביחד עם הבטחה — חרות על הלוחות.

בכבוד ובברכה.

מ. שניאורסאהן

שאמרתי: לעיל אגרת ח'תשעט.

שם: ברוס"א.

ממה שנדבר: ראה גם לעיל חכ"ב אגרת ח'תקיג, ובהנסמן בהערות שם.

הפס"ד: ראה גם לקו"ש ח"ל ע' 19-218 ובהנסמן בהערה 43.

בהמעשה שהוא העיקר: אבות פ"א מ"ז.

חרות: אבות פ"ז מ"ב.

ח'תתכה

ב"ה, כ"ד אייר, תשכ"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . ע"פ מה ששמענו כ"פ מכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל —
פשוט שצ"ל חינוך בני ובנות אנ"ש במוסדות חינוך חב"דיים — בכל שלבי
הגיל שלהם.

מובן ששמעתי ע"ד כו"כ מאנ"ש שי' שנוהגים אחרת ולא עוד אלא
ש"מלבישים" את זה באיצטלא של יר"ש — ומצטער אני עליהם ועוד
יותר על יו"ח שי' — שהרי אלה הצאן מה חטאו. ויה"ר שגם על אלה
הנחשלים יערה רוח ממרום וכו'.

ח'תתכו

ב"ה, כ"ד אייר, תשכ"ד
ברוקלין.

מר ציון שי'

שלום וברכה!

בנעימות קורא הנני מפעם לפעם במכתבי הרה"ח רב פעלים אי"א
נו"נ בעל מדות הרח"ש שי' ברוך ע"ד פעולות כי בעניני יהדות אשר
במחנם הט', כולל ובפרט אודות פעולותיו ועזרתו בעניני הישיבה הק' אחי
תמימים אשר בהנהלת הרח"ש שי' הנ"ל.

ח'תתכה

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 417.

ע"פ מה ששמענו: ראה גם לעיל ח"כ אגרת ז'תשמב. ח"ד אגרת ד'תתקלד. ח"ג אגרת
ד'שסה.

ח'תתכו

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 356 והושלמה עפ"י צילום האגרת.

מר ציון: כהן, רחובות. אגרת נוספת אליו — לעיל חכ"ב ח'תסז.
אחי תמימים: בראשון לציון.

ואף ששכר מצוה מצוה, פירוש שהשכר הכי גדול הוא עצם פעולת המצוה, שלכאורה אין מקום לנתינת תודה מבשר ודם, עכ"ז — מחובתי וענג הוא לי להביע תודה על גודל הקורת רוח נוסף על הענין, כנ"ל, דשכר מצוה מצוה.

וגדול זכות פעולות האמורות שתעמוד לו לזוגתו ולכב"ב ש"י בכל המצטרך להם מנפש ועד בשר.

בכבוד ובברכה להמשיך בפעולות האמורות מתוך בריאות שמחה וטוב לבב, והרי זכות הרבים מסייעתו

מ. שניאורסאהן

ח'תתכו

ב"ה, כ"ה אייר, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

ברכה ושלום!

מיט גרויס פארוואונדערונג און נאך גרעסערן צער האב איך געלייענט אייער בריוו, וועלכן איר הויבט אן מיט א לויב צום אויבערשטן וואס איר רעכנט (ח"ו) פארן אין ארץ ישראל מיט א שיף וואס אירע בעליבתיים זיינען אידן, און דער קאפיטאן און מאטראסן און גאנצע מאנשאפט און באדינונג זיינען אלע אידן אדער 99% פון זיי זיינען אידן; און איר זעצט פאר אייער שרייבן, אז דער זכות פון די הייליקע אבות אבותינו זאל מצליח זיין די נסיעה!

איך וואלט גערעכנט, אז ס'איז איבעריק צו דערקלערן די סיבה פון מיין גרויסן צער, אבער דער אינהאלט פון אייער בריוו ברענגט מיר צום שרייבן וועגן דעם ווייניקסטנס געציילטע שורות, כאטש וויפל מ'וואלט

ששכר מצוה: אבות פ"ד מ"ב. וראה גם לעיל ח"ט אגרת ב'תרלד. ס' השיחות תשמ"ט ח"ב ע' 642 ואילך.

ח'תתכו

נדפסה בלקר"ש חל"ב ע' 257.

פאָרן .. שיף: ראה גם לעיל אגרת ח'תשלא, ובהנסמן בהערות שם.

וועגן דעם ניט געשריבן וואלט געווען ווייניק אין פארגלייך מיט דער הארבקייט פון דער זאך. אין קורצן:

א נסיעה אויף אזא מין סארט שיף — איז יעדער פארער, שוין אפגערעדט פון דער מאנשאפט וואס איז באשעפטיקט אויף דער שיף, א) מחלל שבת, ב) בפרהסיא, ג) נעמט אן אנטייל אין חילול השם בפרהסיא (אויך פאר אלע גויים) וואס ווייסן פון דאס אויב[נ]דערמאנטע, ד) דאס ווערט געטאן אין נאמען פון גאנצן אידישן פאלק, וועמענס ביי שטייערונגען בא פארשידענע געלעגנהייטן האט בייגעטראגן צו דער אפערירונג און פונקציאנירן פון דער שיף אום שבת.

סיאיז נאך צוצוגעגעבן, אז סיאיז א זעלטענע מעגלעכקייט צו מחלל שבת זיין בפרהסיא **יעדן רגע** פון דעם מעתלעת פון שבת-קודש, אפילו ווען מען שלאפט! ווארום די שיף פארט דאך אויך ווען מען שלאפט. [דאקעגן, זייענדיק אויף דער יבשה, וואס פארא סארט לעבן איינער פירט, איז ער אבער ווייניקסטענס שלאפנדיק ניט עובר אויף חילול שבת בפרהסיא].

דאס אויבנגעשריבענע איז אין פולער קראפט וואוהין די שיף זאל ניט פארן און ווען זי זאל ארויספארן, אויב נאר זי פארט אין מעתלעת פון שבת. אין דעם פאל קומט נאך צו דאס וואס מיוויל פארן אין א לאנד וואס אפילו גויים רופן אן „דאס **הייליקע** לאנד“, ניט דערפאר וואס די יוניטעד ניישאנס האלט אזוי, נאר דערפאר וואס אזוי איז געשריבן אין אונזער הייליקער תורה, וועלכע האט פארבונדן דעם קיום פון ארץ ישראל ספעציעל מיט אפהיטן שבת, ווי אנגעוויזן אין פיל סדרות, צווישן זיי — בהשגחה פרטית — אויך אין דער סדרה וואס מ'גייט לייענען **דעם שבת-קודש**.

דאס אויבנגעשריבענע איז שוין אויך א מאקסימום אומגליק ר"ל, אבער די נסיעה וועגן וועלכע איר שרייבט קומט דא נאך צו אן אומגליק אויף אן אומגליק, וואס אין צוגאב צו די צוויי אדער דריי שבתים וואס ווי אויב[נ]געשריבן זיינען פארבונדן מיט חילול שבת בפרהסיא ח"ו, **קומט** אין דעם פאל נאך צו דער חילול פון ביידע טעג שבועות בפרהסיא, דער יום-טוב ווען עס איז געגעבן געווארן די עשרת הדברות, געגעבן געווארן מיטן גאנצן שטורם, ווי עס ווערט דערציילט אין מדרשים, וואס איינער פון די עשרת הדברות איז **שמור את יום השבת לקדשו**. מערניט וואס מילעבט אין א צייט ווען מגעוואוינט זיך צו צו אלערליי אומגלויבלעכע

זאכן קען אויך פארקומען א געשעניש ווי אויבענגעשריבן, באין פוצה פה ומצפצף.

זעלבסטפארשטענדלעך ווייס איך, אז עס זיינען דא אזוינע וואס האבן גענומען אויף זיך די אחריות — **ניט** וויסנדיק ווי אזוי א שיף ווערט אנגעפירט, און צו דער זעלבער צייט האלטנדיק זיך פאר גרויסע עקספערטן אין דעם — און האבן מתיר געווען דעם חילול שבת בפרהסיא וואס ווערט אנגעפירט אין נאמען פון כלל ישראל. און וועדליג ווי מ'דערציילט איז צו גלויבן אז שבת זאל אויף דער שיף שטיין א איד אין א טלית און דאוונען צום אויבערשטן **מקדש השבת**, וויסנדיק אז בשעת מעשה ווערט די מאשינעריי אנגעצונדן און אנגעפירט דורך אידן, טעלעגראמעס ווערן געשריבן און קאמוניקאציעס געמאכט, געקאכט און געוואשן אא"וו, אלץ דורך אידן, **ספעציעל פאר אידן**, און **יעדערער** פון די פאסאזשירן באנוצט זיך דערמיט, ווי אויך מיט עלעקטריציטעט, וואסער, און **אלע** באדינונגען וואס ווערן אפגעטאן מיט חילול שבת.

אבער ס'איז אויך זעלבסטפארשטענדלעך, אז תורתנו הקדושה ווערט דערמיט ניט געענדערט, ווארום אונזער הייליקע תורה איז אן אייביקע תורה וואס דער אויבערשטער האט געגעבן צום אידישן פאלק, און מענטשן קענען זי ניט ענדערן.

אזוי ווי חכמינו זכרונם לברכה האבן אנגעזאגט, אז א איד טאר קיינמאל זיך ניט מייאש זיין, וויל איך נאך איצט ניט אויפגעבן די האפנונג אז איר און צוזאמען מיט אייך נאך פיל פיל אידן וועלן ניט טאן דעם חילול שבת בפרהסיא און דעם חילול יום-טוב בפרהסיא, און איר וועט מבטל זיין אייער דערמאנטע נסיעה. און גרויס איז דער זכות פון שבת צו ברענגען אייך אריכות ימים ושנים טובות, און זעלבסט פארשטענדלעך די עיקרידיקע זאך — צו האבן אמתע אידישע תורה-נחת פון אייערע קינדער און קינדסקינדער שיחיו.

בברכה צו גוטע בשורות אין דאס געשריבענע אויבן.

אויב מצד דעם וואס מען איז מבטל די נסיעה אזוי קורץ פארן אפפארן איז דאס פארבונדן מיט א געלט-פארלוסט, איז **פארשטייט זיך** אז נעמענדיק אין אכט דעם גרויסן איסור בפרהסיא, וועל איך **גערן** אומקערן אייך די פולע סומע, מיט א הערצלעכן דאנק פאר דער געלעגנהייט מציל צו זיין א אידישע נשמה פון אזא אומגליק ר"ל, אין

צוגאב וואס עס איז דאך מעגלעך אז עס וועלן זיך געפינען נאך עטלעכע, וועלכע וועלן ניט האבן דעם אויסרייד אז אויב מרת . . . פארט איז א זיכערע זאך אז מימעג, און אויך אפהאלטן זיך דערפון. און ס'איז דאך באוואוסט, אז מציל זיין אפילו איין אידן איז גלייך צו מציל זיין א גאנצע וועלט.

צו אייער בריוו האט איר צוגעלעגט א טשעק אויף צדקה אין צוזאמענהאנג מיט דער נסיעה. דאס איז דאס ערשטע מאל אין מיין לעבן — און איך האף אז איך וועל עס מער ניט דארפן טאן — וואס איך מוז אומקערן אזא טשעק. אבער עס איז **זעלבסטפארשטענדלעך**, אז איך טאר ניט האבן קיין שייכות צו אן ענין וואס איז פארבונדן מיט חילול שבת בפרהסיא, און בפרט אז מ'וויל אז די צדקה זאל צוהעלפן אין דעם חילול שבת ר"ל. דערפאר ווערט דער טשעק דא אומגעקערט. איך וויל האפן אז איר וועט אננעמען מיינע ווערטער, אין איינקלאנג מיט היינטיגער סדרה — **את שבתותי תשמורו** גו' אני ה'.

ח'תתכח

[אייר תשכ"ד]

אז צע"ג אם יהי' ההפסק בר קיימא. 2) אם י"ל ע"ז אפילו בדוחק אמצע ביהכ"נ משא"כ כשיש עכ"פ שורה א' מתפללים. דלפעמים עכ"פ אמצע הוא לאפוקי קצוות — (וכידוע הראי' מתרומות ג, ה. עיין בציון ירושלים שם).

באוואוסט: ראה סנהדרין לז, א. וש"נ.

ח'תתכח

נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 615. והוא מענה למר"ה שמואל פסח שי' בוגומילסקי במענה לשאלתו [בהמשך לאגרת ח'תתב דלעיל] אם מספיק מקום פנוי שיעור שורה א' יושבים בין מקום קרית וארון הקודש. אגרות נוספות אליו לעיל ח'תשצה, ובהנסמן בהערות שם.

ח'תתכט

ב"ה, ר"ח סיון, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"נ חו"ב פלפלן וחריק וכו' הרב יצחק שיי

שלום וברכה!

זה מזמן רב אשר ראיתי והתבוננתי בשקידתו והתמדתו בלימוד התורה, שם לילות כימים ומוסיף מזמן לזמן,

ולאחרי זה גרמה לי קורת רוח מיוחדת הידיעה אשר, כפי שדברנו, הכין וסידר חדו"ת בדפוס ובקרוב יופיעו ויו"ל בעז"ה.

ותקותי חזקה אשר כהנ"ל יעוררו להוסיף עוד בהתמדה ושקידה בנגלה ובפנימיות התורה (שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות) ויראת ה' תהא אוצרו, וכציווי חז"ל: ואפ"ה יראת ה' היא אוצרו (עיי"ש שבת לא, סע"א), והרי ציווי תורתנו — גם נתינת כח הוא,

וביחד עם זה — גם התעסקות בהפצת המעינות חוצה, צדקה ברוחניות וגם צדקה כפשוטה, למאן דלית ל' מגרמי כלום ולהחיות רוח שפלים וכו',

והרי צדקה תרומם גו', ועד שנעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה,

וכדברי רבנו הזקן בזה באר היטב בתחלת ספרו תורה אור,

ויהי רצון אשר יהי כל זה מתוך הרחבה בגשמיות וברוחניות.

בברכה — בנוסח המקובל — לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות ולהצלחה בכל האמור

מנחם שניאורסאהן

ח'תתכט

נדפסה בס' בדבר מלך על הרמב"ם ח"א בתחלתו. חלקה ובשינויים — בלקו"ש ח"ד ע' 1346 הערה 24-6. הל' בית הבחירה להרמב"ם עם חידושים וביאורים (קה"ת תש"ג) ע' נג ואילך. לקו"ש ח"א ע' 248. ונעתקו כאן הערות המו"ל שבנספחים שם ע' רכו. הרב יצחק שיי רייטפארט, ברוקלין.

נ.ב. לחביבותא דמילתא באות בזה איזו הערות בספרו האמור.

פתיחה. בתחלתה. דביהמ"ק **יסוד** העולם, שהרי הוא מז' דברים שקדמו לעולם.

וכוונתו שמשם תתפשט השכינה (דנק' כן ע"ש ושכנתי בתוכם — הנאמר בעשיית המשכן דאיקרי מקדש) בכל העולם.

ויש לייסד זה במחז"ל כי השתות — אילו ביהמ"ק (סנה' כו, ב). ואפילו למאן דפליג שם בפ"י הכתוב, לא פליג בגוף הדבר שביהמ"ק הוא שתי' ויסוד העולם, שהם דברי חכמים (יומא נד, ב. וכהרמב"ם בפיה"מ שם).

מהברייתא דז' דברים נבראו קודם שנברא העולם כו' ביהמ"ק — ראי' על הקדימה, אבל לא שהוא יסודו של עולם ויסוד גם כפשוטו. ותורה ותשובה וכו' יוכיחו.

שם. ביהמ"ק ענינו קרבנות וארון כו' מחלוקת הרמב"ם והרמב"ן כו'. עיי"ש.

יש להעיר כמה במש"כ בספרו ומובן מהבא לקמן מה שנלפענ"ד בביאור שיטת הרמב"ם והרמב"ן: א) בתכלית בנין ביהב"ח. ב) בענין הארון — (והארכתי בכ"ז במק"א):

א) כתב הרמב"ם בסהמ"צ (מ"ע מצוה כ) ציוונו לבנות ביהב"ח לעבודה בו יהי ההקרבה כו' ואליו תהי ההליכה ועלי' לרגל כו' והוא אמרו ית' ועשו לי מקדש. ועד"ז הוא ברמב"ם ריש הל' ביהב"ח ובסהמ"צ שורש יב. לא כן דעת הרמב"ן שכתב: עיקר החפץ במשכן הוא מקום מנוחת השכינה שהוא הארון (ר"פ תרומה. וראה ג"כ רמב"ן עקב י, ה).

ולכאורה יוקשה בדעת הרמב"ם, שהרי כתוב זה עצמו שמביאו „ועשו לי מקדש" — מבאר כוונת העשי' „ושכנתי בתוכם", ומקום „ושכנתי" זה — ג"כ מפורש בכ"מ בקרא שהוא הארון (עיי"ש ברמב"ן). וראי' (ועכ"פ — זכר) לדבר גם מדברי הרמב"ם עצמו (מו"נ ח"ג פמ"ה)

והארכתי בכ"ז במק"א: ראה גם לקו"ש ח"א ע' 116. וראה לקו"ש ח"ז ע' 200 הערה 20. חט"ז ע' 438 ואילך. חכ"ז ע' 177. ועוד (אבל בפשטות אין הכוונה בה „מק"א לזה). מדברי הרמב"ם עצמו: וראה לקו"ש ח"א ע' 137 הערה 17 שמביא דעת הרמב"ם (הל' כלי המקדש פ"י ה"א) בפירוש „כלפי' שכינה" שביומא ע"ג, א — שהכוונה להארון, ע"ש. וראה לקו"ש חכ"ח ע' 64 הערה 31 שמביא שבמגילה כא, ב: ונר מערבי כלפי שכינה, וברמב"ם הל'

וז"ל: וצונו אנחנו שנבנה היכל לשמו יתעלה ונשים בו הארון שיש בו כו'. ועכצ"ל שגם לדעת הרמב"ם החפץ במקדש הוא מנוחת השכינה, ובעיקרה הוא על הארון, ובמילא מובן שבו תלוי גם שלימות קדושת המשכן.

— ולכן המשכן בזמן שלא הי' בו הארון, הי' לו דין במה גדולה (תוספתא זבחים ספ"ג. וראה ג"כ מאירי מגילה ט, ב). ואין להקשות מהא דביהמ"ק בקדושתו גם לאחר שנגנו (ואפילו לאחר שניטל) הארון — כי הוא לפי ש"שכינה אינה בטילה" (רמב"ם הל' ביהמ"ק ספ"ו); משא"כ המשכן שהי' מלכתחילה רק "לפי שעה", דירת עראי ולא מנוחה ונחלה. —

אלא שהרמב"ם מדבר בענין המצות שנצטוו בניי לעשות בביהמ"ק, והרמב"ן מדבר בענין וחפץ אשר במשכן עצמו, שהוא "ושכנת" וזה הי' בעיקר — ע"י הארון.

(ב) ידועה הקושיא על שלא מנה הרמב"ם עשיית הארון במנין

ביהמ"ק פ"ג ה"ה: וזה הנר האמצעי (והוא הנקרא נר מערב"י — רמב"ם שם) פניו כנגד קדש הקדשים.

דביהמ"ק בקדושתו: הכוונה לזה שביהמ"ק נשאר בקדושתו — בתור בית בנוי: משא"כ זה ש"מקריבין בו" אע"פ שאין שם בית בנוי כו' (רמב"ם שבפנים) שונה לגמרי מדין ביהמ"ק בנוי, כמבואר באחרונים. וראה הגש"פ עם לקוטי טעמים מנהגים וביאורים — הוצאת תשנ"א ח"ב ע' תרפא הערה ד"ה חיוב (ואכ"מ).

שנגנו . . שניטל: שנגנו ע"י יאשיהו בזמן בית ראשון — למ"ד הכי: ויש מ"ד שניטל — (בעת חורבן בית ראשון לבבל ושוב לא חזר) היינו בבית שני. — ראה לקו"ש חכ"א ע' 156 ואילך. וש"נ.

לאחר שנגנו (ואפילו לאחר שניטל): ראה לקמן בפנים שכשהארון גנוז בביהמ"ק זה מוסיף בקדושת ביהמ"ק.

כי הוא לפי ש"שכינה אינה בטילה": לכאורה הכוונה (ראה לעיל "דביהמ"ק בקדושתו"): כשם שמתעם ששכינה אינה בטילה מקריבין אע"פ שאין בית, כך גם בנוגע להשראת השכינה המיוחדת המתוספת ע"י שהארון במקומו, ושלימות קדושת המקדש שע"י — שא"י בטל ע"י גניזת הארון ואפילו ע"י נטילתו (וראה פי' הר"פ פערלא דלקמן בפנים (קצט, ג"ד)).

דביהמ"ק . . המשכן . . לפי שעה" . . דירת עראי . . מנוחה ונחלה: שהמשכן גם קדושתו היא עראית, וביהמ"ק קדושתו נצחית, זאת מנוחתי עדי עד, ושוב לא שרתה שכינה במק"א. ראה מו"ק (ט, א): משכן שאין קדושתו קדושת עולם . . מקדש שקדושתו קדושת עולם. ועוד. וראה בזה לקו"ש ח"א ע' 177. 182. חט"ז ע' 305 הערה 52. חכ"ט ע' 73. חט"ז ע' 466 ואילך. חכ"ד ע' 79 ואילך. וש"נ. ושם ציין ג"כ לפירוש הר"פ פערלא לסהמ"צ לרס"ג מ"ע פד"פה. ועוד. — ולכן גם הקדושה שנפעלת ע"י הארון, בביהמ"ק היא נצחית: משא"כ במשכן, שאין בו קדושה זו אלא כשהארון נמצא בו.

המצות (ובפרט — שמנה מצות משאו בכתף. ושקו"ט בכ"ז בארוכה בפי רי"פ פערלא לסהמ"צ לרס"ג בסופו פרשה נב). ולא עוד אלא שבסהמ"צ שם כשמבאר הטעם שאינו מונה את עשיית "המנורה והשלחן והמזבח וזולתם" כי "כלם מחלקי המקדש והכל יקרא מקדש", אינו מזכיר כלל את הארון. — ולכאורה יש לתרץ — כי הארון ענינו רק כלי שיהי' "ושכנתי בתוכם", וזהו כללות ענין כל התומ"צ, "ואין ראוי למנות הציוויים הכוללים התורה כולה" (סהמ"צ שרש ד'. וראה נ"כ שם). והציווי לעשות הארון אף שהוא "מעשה מיוחד", הרי ענינו — כולל עניני "התורה כולה" והמצות כולם — ולכן נחשב כציווי כולל, וע"ד וערכם לא תקשו עוד — שמביא בסהמ"צ שם. — ובכ"ז נמנה בנין ביהב"ח אף שענינו "ושכנתי בתוכם", כי בבנין ביהב"ח ישנם עוד ענינים: ההקרבה וכו', והם הם שנמנו בתרי"ג המצות — משא"כ בארון. (נתינת הלוחות בארון — לפי זה

שמנה משאו בכתף: סהמ"צ מ"ע לד. הלי' כלי המקדש פי"ב הי"ב.

הארון ענינו רק כלי שיהי' ל. ושכנתי בתוכם: ראה לקמן ע' ר.

ענינים . . ההקרבה וכו': לכאורה הכוונה ב"ענינים" לשון רבים וב"וכו'" להוסיף כו'.

שבריש הלי' בית הבחירה ועד"ז בסהמ"צ שורש יב ומ"ע כ (וראה ג"כ לקו"ש ח"י ע' 59 הערה 16. ועוד).

והם הם שנמנו: כנ"ל בפנים, שהרמב"ם מדבר בענין המצות שנצטוו בני' לעשות בביה"ב, ואת זה מנה במנין המצות (וראה לקו"ש ח"א ע' 124 שאין הקרבת הקרבנות ושאר העבודות שבביהמ"ק שייכים לענין השראת השכינה כו'. ע"ש).

נתינת הלוחות . . לפי זה: משא"כ לפי המנ"ח מצוה צה, וז"ל: עיקר עשיית הארון כדי שיהיו הלוחות מונחים בתוכו, כמבואר בפ' תרומה (כה, טז) ונתת אל הארון כו' את העדות, ובפסוק מלכים (א' ח, ט) אין בארון רק שני לוחות העדות . . ובבית ראשון שנגזז ארון עם העדות בימי יאשי' המלך ע"ה לא עשו עוד ארון ובבית שני לא הי' הארון, כי למה צריך הארון, כיון שנגזזו הלוחות גם כן אין מצוה לעשות ארון, והארון אינו מעכב אף שהוא מדיני המצוה להר"מ מכל מקום יש הרבה דיני המצות שאין מעכבין בדיעבד. ובקנאת סופרים לסהמ"צ (בשורש יוד וכמ"ע לג) כתב עד"ז לדעת הרמב"ם. וראה לקו"ש חכ"ז ע' 177. רי"פ פערלא שם (קצט, ב"ג). אנציקלופדי' תלמודית ערך ארון בסופו.

נתינת הלוחות . . פרט מעניני . . הארון: שלדעת המנ"ח והקנאת סופרים ועוד (כנ"ל בציון הקודם) תכלית עשיית הארון הוא לשם הלוחות — נתינת הלוחות בתוכו (אלא שמקומו של הארון הוא בקודש הקדשים), משא"כ לפירוש המבואר כאן, הוא להיפך, שהלוחות ניתנו בארון לא לצורך הלוחות, אלא לשם קדושת הארון, והענין בעשיית הארון הוא אך ורק להיות כלי להשראת השכינה, ונתינת הלוחות בו אינו אפילו ענין נוסף בעשיית הארון. — וההכרח בזה הוא, שאם נאמר שכנוסף לזה שהארון הוא כלי להשראת השכינה יש בו גם הענין של נתינת הלוחות (בתור ענין בפני עצמו) — הי' צריך למנותו במנין המצות מחמת המעשה המיוחד הזה, בדוגמת בנין ביהב"ח שנמנה במנין המצות מחמת הענינים שהקרבה וכו', כנ"ל, ובדוגמת המ"ע דמשא בכתף ומל"ת דלא יסורו דלקמן בפנים.

— אינה אלא פרט מעניני (קדושת) הארון או — שאינה לדורות). —
ובכ"ז מונה הרמב"ם מ"ע דמשא בכתף ומל"ת דלא יסורו, כי — לדיעה זו
— אין תלוי בזה **קדושת** הארון וענינו ד, ושכנתי בתוכם", כ"א ציווי
מיוחד הוא **לכהנים** שישאווהו בכתף וכו'.

אבל פ"י זה בשיטת הרמב"ם דוחק הוא, דסו"ס כיון שיש ציווי על
„מעשה מיוחד", עשיית הארון — למה לא יכנס במנין המצות? ומה בכך
שענינו כולל, כיון שנוסף ציווי „מעשה מיוחד". ולא עוד אלא שכש"כ הוא
ממ"ע דאמונת ה' דמונה הרמב"ם אף שענינה כולל עוד יותר (ולהעיר
מסהמ"צ להצ"צ ריש מצות האמנת אלקות).

ולכן צ"ל פ"י שיטת הרמב"ם באופן אחר, ובהקדם התמ"י **גדולות**: (א)
למה השמיט הרמב"ם כל דיני עשיית הארון? (ב) איך זה נטל יאשיהו
הארון ממקומו **שנצטוו** בניי לשומו שם וגנזו? ובש"ס (יומא נב, ב) מוכח
שלא ה"י זה ע"פ הציווי וכיו"ב, כ"א **שדאג שמא** יגלה לבבל **לאחרי זמן**?

ולתרץ כל הנ"ל י"ל — דמעשה יאשיהו **מוכיח** דקראי **כפשוטם**,
דעשיית הארון והבאתו לקדה"ק הוא אך ורק כדי שיהי „ונועדתי לך
שם". ולאחרי שנעשה זה ובאופן ד, „אינה בטילה" לעולם — שוב **לא מצינו**

ומל"ת דלא יסורו: סהמ"צ מל"ת פו. ה' כלי המקדש פ"ב ה"ג.

ציווי . . לכהנים: כ"ה דעת הרמב"ם (ולהרמב"ן הציווי הוא על הלויים) — ראה לקו"ש
חכ"א ע' 160 הערה 35. ח"י"ח ע' 194 הערה 71. ח"י"ט ע' 316. חכ"ח ע' 49 ואילך. וש"נ.
אבל פ"י זה . . דוחק הוא: לפי הא' הנ"ל, אפילו אם יש ציווי על „מעשה מיוחד", שאין
אנו יודעים עליו משאר המצות, אלא שענין הציווי כולל את התורה והמצות כולן — אינה נמנה
במנין המצות. וע"ז כתב כאן שהוא דוחק. כי מה בכך שענינו כולל, אבל המעשה שעליו נצטוינו
אין אנו יודעים אותו משאר המצות. והרי הטעם שאין ציווי כולל נמנה הוא מפני „כי לא צוה
לעשות זולת מה שידענו" כבר משאר המצות. וא"כ כשהמעשה הוא מיוחד, כבנדריד, אף שענינו
כולל, יש למנותו במנין המצות. (ולפי הא' שג"ז כולל בשורש הד' — יש לתרץ זה אבל בדוחק.
ואכ"מ). — וראה לקו"ש ח"ד ע' 1131. ע' 45-1144 הערה 5. ע"ש.

ממ"ע דאמונת ה' דמונה הרמב"ם: סהמ"צ מ"ע א. ריש הל' יסוה"ת.

(א) למה השמיט . . דיני עשיית הארון? ראה לקו"ש ח"י"א ע' 118 הערה 24.

ממקומו שנצטוו כו': תרומה כו, לג.

מוכיח דקראי כפשוטם: היינו, שא"י שלומדים דין חדש ממעשה יאשיהו, אלא גילוי
מילתא בעלמא הוא (ראה ב"ק ב, ב) שהפירוש בהכתובים שבהם הציווי על עשיית הארון, הוא
כפשוטם.

דקראי: בתרומה כה, י ואילך: ועשו ארון עצי שטים וגו' ונתת אל הארון את הלוחות
אשר אתן אליך . . ואל הארון תתן את העדות אשר אתן אליך, ונועדתי לך שם גו'.

מצוה בעשיית הארון. אלא שכל זמן שישנו (ולאחרי שיתגלה לעת"ל) — נצטוו לשאתו בכתף ושלא יסירו הבדים. — ולכן לא נמנית עשיית הארון במצות (לדורות) ולא הובאו דיני עשייתו, כי מאי דהוי הוי, ומזמן בנין ביהמ"ק הא' — אין כל ציווי בזה. ובזה מתורץ ג"כ הא דבמלחמות פלשתים וכיו"ב לא גנזו את הארון עד עבור המלחמה (וע"ד שעשה יאשיהו) — וע"פ הנ"ל מובן, כי במשכן שילה וכו' — נטילת הארון ממקומו היתה מבטלת ה"נועדתי לך שם", שהרי בנטילתו הי' למשכן רק קדושת במה גדולה וכנ"ל, (והטעם — מפני שהיתה רק דירת עראי)

— ורק שבמקום פקוי"נ (מיתת אנשי בית שמש — ש"א ו, יט — ומיתת עוזה — ש"ב ו, ז) הותר שלא להחזיר הארון למשכן —

וע"פ הנ"ל, מעשה יאשיהו — ראוי חזקה לשיטת הרמב"ם דאין מ"ע כלל (משנבנה ביהמ"ק) לעשות ארון. — ולפע"ד כ"ז ברור וגם פשוט.

אלא שמ"מ גנז יאשיהו את הארון בביהמ"ק דוקא ולא במקום אחר, כי אף ש"שכינה אינה בטילה", מ"מ **כמה** דרגות בהשראת השכינה שבבית המקדש, כמפורש ביומא כא, ב. ונצטוו במ"ע **נצחית** — שבביהמ"ק תהי' אותה דרגת ההשראה שבאה ע"י שהכניסו לשם הארון באופן דדירת קבע. ובעת שישראל זוכין יש דרגא נעלית מזו: כשהארון

ולאחרי שיתגלה לעת"ל: ראה רמב"ן בהשגותיו לשהמ"צ שורש ג, מ"ע לג, ועוד. ולכן לא נמנית . . במצוה (לדורות): כמבואר בשהמ"צ שורש ג, שמצוה שאינה נוהגת לדורות אינה נמנית במנין המצות.

לא הובאו . . מאי דהוי הוי: ראה יומא ה, ב (והתירוץ שם "למיסכר קראי" — אינו שי"ך לס' היד שענינו רק "הלכות הלכות", כידוע וכמבואר כמ"פ בספר זה ובכ"מ). דבמלחמות פלשתים כו': והרי גם בזה הי' מקום לדאגה שמא ישבוהו פלשתים, וכמו שהי' בפועל — ראה שמואל א ד (ואילך).

נטילת הארון ממקומו כו': וראה לקו"ש ח"ט ע' 198 הערה 17, וז"ל: וביהושע (כד, כו) שהביאו הארון לשכם (וכ"פ ברד"ק שם כד, א). אבל לכאורה פי' שבאותו מאורע הובא (ע"פ הוראת שעה) הארון לשכם ולא דמלכתחילה הובא לשכם (וצע"ג פי' התפא"י שם סקל"ח דמלכתחילה הובא — דאיך יפרנס העבודה ביוהכ"פ וכו'. ועוד ועיקר התמ' לומר דבמשך עשירות בשנים הי' כל המשכן וכליו במקום אחד והארון במק"א — שוב ראיתי בתפארת יעקב שם העיר בדברי התפא"י ואכ"מ.

ש"א ו, יט: (ואילך) ויך באנשי בית שמש כי ראו בארון ה' ויך בעם שבעים איש חמשים אלף איש . . ויאמרו אנשי בית שמש מי יוכל לעמוד לפני ה' האלקים הקדוש הזה . . וישלחו מלאכים אל יושבי קרית יערים לאמר השיבו פלשתים את ארון ה' רדו העלו אותו אליכם. ויבאו אנשי קרית יערים ויעלו את ארון ה' . . ויהי מיום שבת הארון בקרית יערים וירכו הימים ויהיו עשרים שנה גו'. — וראה סוטה לה, סע"א ואילך. ועוד.

נמצא (עכ"פ גנוז) בביהמ"ק, יותר מזה — כשנמצא במקומו (בקדה"ק וכו').

אלא שעדיין יש להבין: לדעת המ"ד (ירוש' יומא פ"ה ה"ד) דהזי' על הכפורת צריך שיגע — איך זה גנוז יאשיהו את הארון, שהרי (עכ"פ לכתחילה) צריך שיגע. — וי"ל: א) דהדאגה שיגלה לבבל מספיק כוחה לגנוז הארון בזמן שאין כל חיוב (אפילו לכתחילה) שיהי' בקה"ק, אף שלאח"ז בדרך ממילא לא תוכל להיות הנגיעה ביוהכ"פ (וכמה דוגמאות לזה, ואפילו בחיוב ואיסור ברור. וראה בזה שדי חמד אס"ד מע' יוהכ"פ ס"א סק"י. וש"נ לש"ס, ראשונים וכו'). ב) מ"ד דצריך שיגע — יסבור כמ"ד דלא גנוז יאשיהו (אלא שניטל הארון לבבל). [ודלא כפסק הרמב"ם — דנגנז].

* * *

עפ"י הנ"ל לא הי' בארון שום עבודה (כמו בשאר כלי המשכן); וענינו הוא כלי להגילוי שמלמעלה.

וצע"ק מענין ההזי' על בין הבדים וכו'. וי"ל בהקדם התמי' איך הי' בזה כל אותן השנים שהי' המשכן בנוב וגבעון והארון בקרית יערים ועיר

וכמה דוגמאות לזה: ראה לקו"ש ח"ח ע' 63 הערה 12, וי"ל: ידועה השו"ט בגדרי החיוב להכין מכשירי מצוה וכיו"ב, לפני זמן חיוב קיום המצוה — ראה שו"ע אדה"ז א"ח סרמ"ח ס"ג, שלפי דעה א' מותר לצאת בשיירא קודם ג' ימים לפני השבת, גם כשיודע בבירור גמור שבדאי יצטרך לחלל שבת אח"כ (והטעם: כי ג' ימים הראשונים שבשבוע אינם מתייחסים לשבת הבא — שם סעיף ה'); וגם לפי דעה השני' שם שיש איסור בזה (וכן האיסור בג' ימים שלפני השבת — לד"ה, האיסור הוא רק מד"ס. וראה שד"ח אס"ד מע' יו"כ ס"א א' סק"י — שקו"ט אם מותר (וצריך) להתענות בצום גדלי', באם א"א יהי' לו עי"ז להתענות ביו"כ שלאחריו. ושם (ד"ה אמנם נראה), שגם לדעה השני' הנ"ל מותר להתענות. וראה לקו"ש ח"ג ע' 1000 הערה 22. עיי"ש.

עפ"י הנ"ל . . . ועצ"ע: ב' קטעים אלו נתוספו בהלכות בית הבחירה שם מלקו"ש ח"ד ע' 1346 הערה 25. ולהשלמת הענין נעתקו כאן.

ההזי' על בין הבדים וכו': לכאורה הכוונה ב"וכו'" הוא להזהירות שעל הפרוכת (משנה זבחים מז, א) — ולהעיר שההזי' על בין הבדים ועל הפרוכת ועל מזבח הזהב מעכבות זו את זו (מנחות כז, א. רמב"ם הל' פסוהמ"ק פ"ב ה"ג).

בנוב וגבעון . . . ונוב וגבעון יוכיחו: הא דלא נקט ג"כ גלגל, שגם שם לא הי' הארון קבוע, י"ל: א) שיגרא דלישנא נקט, שכי"ה בכ"מ בגמרא וראשונים. ב) אין להקשות איך הי' בגלגל, כי אז עשה יהושע עפ"י הדיבור (תוס' עירובין סג, ב ד"ה ע"ש. ג) ועיקר: אם כי בגלגל לא הי' הארון קבוע (כלשון המאירי הנ"ל) מפני שהי' יוצא אתם למלחמה אבל יתכן (ומסתבר לכאור') שבין מלחמה למלחמה החזירוהו לאהל מועד (חזק מבהוראת שעה — ראה המובא לעיל בפיענוח „נטילת הארון ממקומו כו'"). וא"כ — ביוה"כ הי' הארון במקומו.

ציון. ועיי' צ"ל שהעיקר בזה **מקום** (בדי) הארון שבקדה"ק. אבל קשה למייד דהזי' על הכפורת צריך שיגע בכפורת (ירושלמי שם). ועכצ"ל דגם לדידי' אינו מעכב כלל ונוב וגבעון יוכיחו. ועצ"ע.

* * *

בתחלתו. ע' כג. גגי ירושלים וחומתה וקדושתן וכו'. עיין צפנת פענח — להגאון הרגצובי — למכות (יח, א) ודף יט שמשווה דברי הרמב"ם וכו' — ע"פ ההנחה דיש דבר הצריך פנים ויש דבר שפסול בחוץ והנ"ל וכו' לא הוי חוץ וגם פנים לא הוי. — שוב ראיתי שנגע בזה בספרו (ע' כו).

שם ע' נא. דחיובי שבת הוא שלא יפעול הפעולה ולא שלא תיעשה הפעולה, ולדוגמא בכתיבה וכו'. — אין לומר כן בכל חיובי שבת, כדמוכח בכ"מ ובפרט בנוגע לכתיבה — מחיוב נטלו לגנו דחיית ועשאו ב' זייניין (שבת קד, סע"ב). ואף דפרש"י שם והספר לכך צריך — אין הטעם משום משלים וכו' (כי זהו פ"י רבא שם), אלא דחשיב כותב ב' אותיות (ואף שלכאורה ראוי להיפך מהא דכתיבה בשמאל פטור — י"ל הטעם שא"א שתהי' כתיבה ביד כהה (ועיין צ"צ לשבת פ"ב מ"ה (נ, ג)) — כזו שביד ימין **שלו**). ולהעיר גם מהוציא חצי גרוגרת ואח"כ עוד חצי גרוגרת שאם קדם והגבי' ראשונה פטור (שבת פ, א).

וצע"ק ממה שצ"ל כדרך המוציאין דוקא (שבת צב, א) וי"ל שא"ל לא מקרי הוצאה. ולהעיר מתוד"ה בהעלם (ב"ב נה, סע"ב). ואכ"מ.

שהעיקר בזה מקום (בדי) הארון: היינו שאין הארון סיבה להזאות שבין הבדין שלו, אלא רק סימן בלבד על המקום שבו צריך להיות. ונמצא שאין שום עבודה בהארון כלל. ועצ"ע: אולי — מפני שזה שבנוב וגבעון לא הוחזר הארון למשכן — ה' מטעם פיקו"נ, כנ"ל. וראה הנסמן בנספחים להלכות בית הבחירה סימן א הערה 50.

ח'תתל

ב"ה, ראש חודש סיון, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

צו אלע אנטוילנעמער אין דעם יערלעכען דינער פון ישיבת
„אחי תמימים“ ליובאוויטש, אין נוארק,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

נעמענדיק אין אכט, אז דער יערלעכער דינער קומט פאר אין דעם
חודש פון מתן-תורה, געציילטע טעג נאך דעם יום-טוב פון קבלת התורה,
וועט יעדער איינער און איינע זיכער ברענגען צום אויסדרוק די גייסטיקע
דערהויבונג פון דעם יום-טוב און די פראקטישע אנווייזונגען וואס דארפן
דורכגעפירט ווערן, ספעציעל אין צוזאמענהאנג מיט דער דערמאנטער
יערלעכער אונטערנעמונג.

עס איז כדאי צו באמערקן, אז דער יום-טוב שבועות האט ניט קיין
אייגענעם „דאטום“ (ניט קיין חודש און ניט קיין טאג) אין דער תורה, ווי
אנדערע ימים-טובים, נאר ווערט פארציכנט אלס דער „50'טער טאג“ פון
ספירה, וואס מיר הויבן אן צו ציילן דעם צווייטן טאג פסח, אויף מארגן
נאך „יציאת מצרים“.

דערמיט אונטערשטרייכט די תורה הק', אז שבועות איז דער
ענד-ציל פון דעם יום-טוב פסח; אז **זמן מתן תורתנו** איז די
פארפולקאמונג פון **זמן חרותנו** — אז די אמתיע און פולשטענדיקע
באפרייאונג, סיי פון דעם יחיד און סיי פון דעם כלל, סיי מאטעריעל און
סיי גייסטיק, קען דערגרייכט ווערן בלויז דורך **קבלת התורה**.

מיר לעבן אין א צייט, און אין א לאנד, וואס ניט קוקנדיק אויף
דער אויסערלעכער „פרייהייט“ איז די וועלט בכלל, און דער יונגער דור
בפרט, נאך גאנץ שטארק פארשקלאפט, און ווייס ניט ווי צו באפרייען זיך
פון די קייטן פון גייסטיקער צערודערונג. די איינציקע האפנונג אז

ח'תתל

חלקה נדפס בלקו"ש ח"ח ע' 262 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.
שבועות... ספירה: ראה גם לעיל ח"א אגרת עד.

אידישע קינדער זאלן ניט מיטגעשלעפט ווערן מיטן שטראם ליגט אין א תורה־טרייען ישיבה־חינוך, וואו די גאלדענע קייט פון תורה מסיני ווערט אנגעהאלטן; די תורה הק', **תורת אמת**, וואס דער אמת מוז שטענדיק בלייבן גאנץ, אן פשרות און אן פארוואסערונג.

די ליובאוויטשער ישיבה „אחי תמימים" אין נוארק איז א וויכטיקע תורה־פעסטונג, וואס פארדינט די פולסטע שטיצע. ס'איז א גרויסע פליכט און זעלטענער זכות פאר יעדן איינעם און איינער צו שטיצן די דאזיקע ישיבה. איך באגריס אלע אנטיילנעמער אין דעם יערלעכן דינער און שיק יעדער איינעם און איינער פון די שטיצער און פריינט פון דער ישיבה א הארציקע ברכה, אז השם יתברך זאל זיי באגליקן אין דער ישיבה אונטערנעמונג, און אין זייערע פערזענלעכע אונטערנעמונגען, און אין אלעס וואס מען נויטיקט זיך, מאטעריעל און גייסטיק.

בברכה להצלחה ולקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ח'תתלא

ב"ה, ראש חודש סיון, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

מר יוסף שיי דקל

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתב כ', וכן הספר „מלחמה גרעינית ושלום גרעיני" ליהושפט הרכבי. תודה על העבר וגם על להבא, שבטח ימשיך בכגון דא.

כמנהג בני ישראל למצוא רמזים בתורה על כל ענין ופרט, ובעמדנו ימים ספורים לפני זמן מתן תורתנו, הרי ענין התורה הוא לזכך את החומר והגשם עד שיתגלו הכחות הצפונים בהם, ועד למקור הראשון הוא

ח'תתלא

נדפסה בלקו"ש חל"ג ע' 231 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.
מר יוסף דקל: אגרות נוספות אליו – לעיל ח'תרצט, ובהנסמן בהערות שם.

כח הפועל בנפעל, אשר בדברו שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם. שמה מובן מה גדלו כחות-עד שיש בכל דבר וענין, אלא שצריך לחדור לפנימיות החומר לגלות, כאמור, את הצפון בתוך תוכו ופנימיותו.

והנה המדע מתחיל לגלות את זה בחומר כפשוטו, שזהו מנקודות החקירה בשטח המדע הגרעיני, ומשלב לשלב וממדרגה למדרגה מתעמקת החקירה גם בנוגע לבני אדם ועניניהם, אשר בסגנון חכמינו ז"ל כל אחד עולם מלא הוא, ובפרט שישליט הפנימיות על החיצונית, הצורה על החומר, והרוחניות האמתית על הלבושים והקליפות המכסים עלי, עד שכל פרט שבבריאה, ועל אחת כמה וכמה כללות הבריאה, יכריזו אנכי ה' אלקיך, ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו.

בכבוד ובברכת מועדים לשמחה ולקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ח'תתלב

ב"ה, ר"ח סיון ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

בעמדנו בריש ירחא תליתאי בו יהב אוריאל תליתאי לעם תליתאי ע"י תליתאי ביום תליתאי.

אשר מעניני מתן תורה ונקודתו העיקרית הוא ביטול הגזירה וההבדלה שבין עליונים ותחתונים, ולא עוד אלא שאני (הקב"ה) המתחיל, היינו שביטול זה התחלתו מצד העליון, שאז אין כל הגבלה בזה ועד שאפשר להיות התאחדות גמורה.

ר"ח סיון: ראה שבת (פו, ב). תו"א ר"פ יתר.
ירחא . . . ביום תליתאי: כרבנן (שבת פח, א) וכן הלכה (שו"ע אדה"ז ר"ס תצד).
תליתאי: ראה פי' ר"נ גאון (שבת שם).
ביטול הגזירה . . . המתחיל: שמו"ר פ"ב, ג.

בסגנון חכמינו: סנהדרין לו, א.

ח'תתלב

כללי פרטי. נדפסה בלקו"ש ח"ג ע' 156 (בתאריך ג' סיון) והושלמה ע"י צילום האגרת.

יהי רצון שיעשה כאו"א כל התלוי בו בזה בנוגע לעליון ותחתון אשר בכל הענינים — הן הרוחנים והן הגשמים, הן הפרטים והן הכללים.

מתחיל מדרגות אלו כמו שהן בתורה (סתים וגליא דאורייתא) ועד לתחתון הגשמי והחומרי ממש שאין תחתון למטה ממנו ונפש וחיות רוחנית אשר בו מדבר ה'.

ועשי ועבודה זו מביאים קיום היעוד: ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דבר.

בברכה — בלשון הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר — לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות,

מ. שניאורסאהן

ח'תתלג

ב"ה, ריש ירחא תליתאי, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הו"ח אי"א נו"מ בחור מעם ומורם מעם ודורש טוב
לעמו בעל מדות תרומיות ענף עץ אבות מו"ה שניאור זלמן
שליט"א

שלום וברכה!

לקראת חג השבועות, זמן מתן תורתנו, הבא עלינו ועל כל ישראל
לטובה ולברכה, הנני להביע ברכתי לך, בסגנון הרב הוא כ"ק מו"ח
אדמו"ר — לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

סתים וגליא דאורייתא: שהם דרגא ע"ג דרגא (זח"ג עג, א).

הגשמי . . למטה ממנו: ראה תניא פל"ו.

ונפש . . מדבר ה': שער היחודה"א פ"א.

ונגלה . . דבר: גילוי בלי שום לבוש, יראו בראי חושיית, פי ה' דבר ומהווה כל
הנבראים (ראה תניא ושהיחודה"א שם).

ח'תתלג

נדפסה בלקו"ש ח"ג ע' 159 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.

מו"ה שניאור זלמן: שזר. אגרות נוספות אליו — לעיל ח'תרפב, ובהנסמך בהערות שם.

כבר מובא בכמה ספרים, אשר עשרת הדברות חובקות כל סדר ההשתלשלות, וגם מה שלמעלה מההשתלשלות, ועד למטה מטה — ובסגנון רבנו הזקן בתניא קדישא — שאין תחתון הימנו. שלכן **התחלת** עשרת הדברות היא: אנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, בסדר מלמעלה למטה, שארץ מצרים הרי היא למטה באין ערוך אל „אלקיך“, להבדיל, אלקות כמו שהוא מלובש בטבע (אלקים בגימ' הטבע), ועל דרך זה האין ערוך בין „אלקיך“ ו„הוי'“ שם העצם, ועד"ז האין ערוך בין הוי' ל„אנכי“, כלשון הזהר, אנכי — מי שאנכי, דלא איתרמיז לא בשום אות ואפי' לא בשום קוץ.

וסופן של עשרת הדברות עמקי שאול ששם זקוקים לאזהרה לא תרצח וגו', אזהרה לבעל בחירה שניתנה לו היכולת דבחירה חפשית, ולמטה מטה עד — בסגנון חכמינו ז"ל — אפילו יתוש קדמך (עיין תניא פ' כ"ד).

וכל האמור ניתן בבת אחת, וכמו שהדגישו חכמינו ז"ל האחדות דעשרת הדברות דכולם ניתנו בדיבור אחד ובבת אחת. וזאת התורה — הוראה — שהצורה והחומר, הרוחניות והגשמיות, רק למראה עיני בשר נפרדים הם, ועד שאפשר שיהיו מנגדים זה לזה, ועד למלחמה זה בזה. ותפקיד האדם — אתם קרויים אדם — להתחיל מהגברת הצורה על החומר, הרוח על הגשם וכולי, ועד להתאחדות ואחדות ויחוד עד תכליתו, — שכל פרט שבבריאה, ועל אחת כמה וכמה כללות הבריאה, תכריז אנכי הוי' אלקיך גוי' לא יהי לך, כמו שהי' בעת מתן תורה, ועד להכרה שאין עוד מלבדו.

בהוקרה ובכבוד ובברכת מועדים לשמחה ולהמשיך משמחת ופנימיות קבלת התורה בכל ימי השנה.

בסגנון .. קדישא: פל"ו.

אלקים .. הטבע: פרד"ס שי"ב פ"ב. וראה סה"מ מלוקט ח"ב ע' צג הערה 76. וש"נ.

כלשון הזהר: ח"ג רנז, ב. וראה לקו"ת פנחס פ, ב.

בסגנון חכמינו: סנהדרין לה, א.

שהדגישו חכמינו: מכילתא ופרש"י יתרו כ, א.

אתם קרויים אדם: יבמות סא, א.

ח'תתלד

[נוסח המברק לקראת חג השבועות תשכ"ד]

שבתא ויומא טבא וקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

/מקום החתימה/

ח'תתלה

ב"ה, י' סיון, תשכ"ד

ברוקלין, נ.י.

[שלום וברכה!]

בצער נודעתי מאבדתם, ונוסף על השתתפותי בצערו, נא למסור לבתנו והמשפחה שיי אף כי בלתי מכירם ברכת תנחומים — המקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

אופייני הוא הנוסח האמור המקובל והמסורתי, שיש לדייק בו שתי נקודות: א) בנוגע לעצם הצער, שמקשר את צער היחיד עם צער הכלל, זאת אומרת שכמו שחורבן ציון וירושלים הוא אבל כל העם כולו, כן הוא אבל היחיד, באשר כל עם ישראל הוא קומה אחת, שלכן נקל יותר לשאת את הצער והיגון. ב) ובנוגע הנחמה, הרי כמו שודאית נחמת ציון וירושלים והיא מיסודי אמונתנו, עד שאמרו שכל המתאבל על ירושלים זוכה לראות בנחמתה שמחתה, כן הוא ענין האבלות שמטרתה ותכליתה ענין התשובה (רמב"ם ה'י' אבל סוף פ' י"ג) שהנחמה ודאי שתבוא ממנחם ציון ובונה ירושלים.

בכבוד.

ח'תתלד

נדפס בלק"ש חכ"ג ע' 346.

ח'תתלה

הנוסח: ראה גם לעיל חכ"ב אגרת ח'תתלה. לקו"ש ח"י ע' 210.
כל . . אחת: ראה גם לעיל אגרת ח'תתכד, ובהנמקן בהערות שם.
שכל המתאבל: תענית ל, ב. וש"נ.

ח'תתלו

ב"ה, ערב שבת־קדש לסדר על פי ה' יחנו
ועל פי ה' יסעו גוי, תשכ"ד.
ברוקלין, נ.י.

צו דער יערלעכער קאנווענשאן פון נשי ובנות חב"ד
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלום:

צווישן די הויכפונקטן פון דער היינטיקער סדרה, פ' בהעלותך, איז
די באשרייבונג פון דעם סדר ווי די אידן האבן געוואנדערט אין מדבר.
„אויף דעם באפעל פון השי"ת האבן זיי גערוט, און אויף דעם באפעל פון
השי"ת האבן זיי גערייזט; די גיטלעכע אפהיטונג האבן זיי געהיט, אויף
דעם באפעל פון השי"ת דורך משה" (בהעלותך ט, כג). אויף אלע
וואנדערונגען איז דער ארון ברית ה' געגאנגען פארויס אויסצוזוכן פאר זיי
א מקום מנוחה (י, לג).

די תורה הק' — וואס די תורה איז אן אייביקע און אירע
אנווייזונגען זיינען אייביקע און גילטיק אומעטום און אין אלע צייטן —
שטרייכט אונטער, אז בלויז נאכפאלגנדיק דעם ארון הקדש, די תורה הק',
האבן אידן געקענט געניסן מנוחה און זיין געשיצט אין דעם שרעקלעכן
מדבר פול מיט גיפטיקע מזיקים. און אזוי איז עס שטענדיק געווען אין
דער לאנגער גלות־געשיכטע פון אונזער פאלק און אין די אלע
וואנדערונגען וואס מיר אידן האבן דורכגעמאכט און מאכן דורך, ביז עס
וועט קומען די אמת'ע מנוחה און גאולה שלימה על ידי משיח צדקנו.

און ווי אין אלע וויכטיקע מאמענטן פון אידישן לעבן, אזוי אויך, און
ספעציעל, אין א צייט פון וואנדערונג, פארנעמט די אידישע פרוי א
צענטראלן ארט. דאס ווערט אנגעדייטעט ביים אפשווס פון דער זעלבער
סדרה, וואו די תורה דערציילט, אז דאס פאלק האט געווארט אויף
מרים'ען און האט זיך ניט גערירט פון ארט אָן איר. בשעת דאס פאלק
געפינט זיך אין וועג, איז ניט גענוג אז משה און אהרן זאלן מיטגיין; מרים

ח'תתלו

נדפסה בלקי"ש ח"ח ע' 287 והושלמה עפ"י צילום האגרת.

דארף אויך מיטגיין. און מרים'ען פארט מען ניט! אונזערע חכמים זכרונם לברכה דערקלערן, אז מרים האט פארדינט דעם כבוד אז דאס גאנצע פאלק, מיט דעם ארון הקדש און מיט ענני הכבוד וכו' זאלן ווארטן אויף איר, דערפאר וואס זי האט געווארט און געראטעוועט משה רבינו בשעת ער האט זיך געפונען אין א קעסטלע אויפן טייך.

מיר געפינען זיך אין א צייט ווען און דער אקטיווער מיטהילף און מיטארבעט פון דער אידישער פרוי צו פארשטארקן און פארשפרייטן תורה ומצוות אין טאגטעגלעכן לעבן, קען אונזער פאלק ניט גיין פאראויס אל המנוחה ואל הנחלה וואס דער אויבערשטער האט אונז צוגעזאגט. אין אלע געביטן פון אידישן לעבן, ספעציעל אין דעם געביט פון חינוך על טהרת הקדש, מוזן די אידישע פרויען און טעכטער דערפילן די אויפגאבע וואס די השגחה עליונה האט אויף זיי ארויפגעלעגט. דאס איז די פליכט פון **אלע** אידישע פרויען און טעכטער, ספעציעל פון די **נשי ובנות חב"ד** וואס האבן זוכה געווען צו שטיין אונטער דער באלייכטונג און אויפלעבונג פון תורת חב"ד און נשיאי חב"ד.

ואני תפילתי, אז די קאנווענשאן זאל דערפילן אלע דערווארטונגען און זאל מצליח זיין צו פארווירקלעכן בפועל ממש דאס וואס עס דארף אפגעטאן ווערן פון דער קאנווענשאן בכלל, און פון יעדער מיטגלידערין פון נשי ובנות חב"ד בפרט.

בברכה להצלחה מופלגה בעניני הפרט והכלל,

מ. שניאורסאהן

ח'תתלז

בי"ה, מוצש"ק פרשת בהעלותך, ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו.

אונזערע חכמים: סוטה ט, ב.

ח'תתלז

כללי פרטי. נדפסה בלקו"ש ח"ח ע' 285 והושלמה עפ"י צילום האגרת.

ובעמדנו במוצש"ק פרשת בהעלותך את הנרות, י"ל ברמזי פרשה זו: ביאר רבנו הזקן אשר הנרות הללו — הן נשמות כל בני ישראל, נר ה' נשמת אדם, אתם קרוים אדם, ובכל אחד ואחד ההדלקה היא באופן של „בהעלותך" — היינו שסוף סוף השלהבת עולה מאל"י.

וכיון שהדרישה מופנית לכל אחד ואחד, בודאי שבכחו הוא, שהרי אין הקב"ה בא בטרונאי עם בריותיו.

והתכלית בזה — אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות, שכל אחד ואחד איך שלא תהי' תחלת קיומו את התורה ואת המצות באחת הדרגות דשלא לשמה — מתוכה בא לשמה.

ואפילו זה הנקרא נדח, שהוא עוד למטה יותר מזה הנקרא רחוק כמובן, הרי הובטח כי לא ידח ממנו נדח, כפסק הדין בפנימיות התורה ועד לפסק דין גלוי בנגלה דתורה.

ויהי רצון שיעשה כל אחד ואחד ככל האמור בנוגע לכל עניניו, אשר יאירו אל מול פני המנורה ואפילו אלה שלעת עתה הם בבחי' נדח, ויעשה זה ברעותא דלבא, אופן עבודת אהרן, ובחי' אהרן שבכל אחד, שהרי אהרן הוא משבעה הרועים, ועד לאופן שעד ירכה עד פרחא מקשה היא,

שירכה — הכי תחתון שבו ופרחה — הכי עליון שבו, יהי' מקשה אחת זהב טהור.

ביאר רבנו הזקן: לקו"ת בהעלותך.

בהעלותך . . מאל"י: פירש"י כאן. וראה שבת כא, א.

פני המנורה: פנימיות ורצון כללות נש"י הנקרא מנורה (ראה לקו"ת שם אות א, ו' (בסופו)).

באחת הדרגות: ראה הלי' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ג.

בא לשמה: ראה תניא ספמ"א: יחוד נפשו כו' חפץ כל אדם מישראל כו' (ולפני זה) לשם יחוד קוב"ה ושכינתו כו' מעט מזעיר חפץ לבו בזה **באמת**.

נדח . . רחוק: להעיר מבי' עניני התשובה: על עבירות שבידו, להשיב נפשו מידידתה למקורה (לקו"ת דברים סו, ג. ובכ"מ).

כפסק הדין: תניא ספלי"ט. הלי' ת"ת שם.

אופן עבודת אהרן: ראה לקו"ת ואתחנן ח, ב. זח"ג לט, א.

משבעה הרועים: תו"א לב, ב. וראה ז"ח תקונים (קד, א).

ירכה עד פרחא: ראה לקו"ת כאן.

אתם . . אדם: יבמות סא, א.

אין הקב"ה: ע"ז ג, א.

ריא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

בברכה לבשו"ט

מ. שניאורסאהן

* * *

בברכה לבשו"ט וגם בענין האנציקלופדיא תלי גם לא להיותו טפל ח"ו, כ"א — להיותו **אדרבא** רבותא וגדלות יותר (כי במחכ"ת בכבדות הכי גדולה יו"ל) — ועפ"ז מתורץ „גם עלה" [והדרש **דגם** זה פ"י גלות בבל — כנראה לא ס"ל לאדה"ז (תו"א ר"פ שמות) וראה רש"י שבת (פט, ב)] משא"כ **את** — אשר לעולם טפל הוא.

ח'תתלח

ב"ה, כ"ג סיון תשכ"ד
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נו"נ וכו' הרב יצחק צבי שי

שלום וברכה:

במענה למכתבו ובהמשך למה שנדבר עם הוריו שי' בשיחתנו, בו שואל.

(א) מאנ"ש וחסידיה המתעסקים באתרוגי קאלאברי הוא הרה"ח רב פעלים הרר"י שי' דזייקאבסאן (אשר כמדומה היו בקשרים זע"ז מכבר) אשר הני"ל בעצמו ביקר בהפרדסים של אתרוגים אשר באיטליא ובחן בהם.

(ב) כן להני"ל ידוע בנוגע להסימנים והאופן איך להכיר שהאילן אינו מורכב.

(ג) במ"ש אודות אופן גידול העוקץ וכן בנוגע להבליטות — יש לברר

בברכה . . הוא: קטע זה למוהשי' זי"ן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח'תשלא, ובהנסמן בהערות שם.

והדרש: הובא בתורה שלמה עה"פ ויגש מו, ד (סל"ד).

ח'תתלח

הרב יצחק צבי: ליברמן, מנשסטר. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ג תקצ.

האם גדלים באותו אילן **עצמו** בבליטות וגם בלי בליטות, כן בהנוגע להשינויים בהעוקף, כי כמדומה שבספרים לא נמצא ע"ד פרטים כהני"ל שכותבם בתוככי סימנים באם נמצאו **באותו** האילן וצריך לברר אצל מי שהי' על אתר וראה בעצמו.

ד) התקוה שלע"ע כבר קבל פ"ש מכאן מהוריו שי' וכן מהאורחים ממנססתר שביקרו כאן בזמן מתן תורתנו, השבועות שלפניו ושלאחריו וכן מהמדובר בזמני רצון האמורים, ויהי רצון שיפעלו הדברים פעולתם מתאים לתוכנם שהמעשה הוא העיקר.

בכבוד ובברכה לבשו"ט ופ"ש הוריו שי'.

נ.ב. כבר מובא מס' בכורי יעקב סו"ס תרמ"ח דאין לסמוך על הסימנים גם לא להחמיר. ואף שהוא היפך דעת כו"כ מהאחרונים — י"ל שעכ"פ גם לדעתם כשיש מסורת על המדינה ובאותו אילן עצמו גדלים אתרוגים בסימנים — גם שאר האתרוגים שבאילן כשרים (שהרי לכל הדעות סימנים **אלו** — לבד קליפתו עבה להחתי"ס — אינם מובהקים וכו').

ח'תתלט

ב"ה, כ"ז סיון, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

צי די באטייליגטע אין דעם יערלעכן לאנטשאן פון דעם נ.י.
קאמיטע פאר דעם סעמינאר למורות ובתי ספר מקצועיים
לנערות אין כפר חב"ד בארצנו הקדושה ת"ו
ה' עליהן תחינה

ברכה ושלוש:

עס האט מיר געפרייט צו באקומען די ידיעה וועגן דעם
פארקומענדן יערלעכן לאנטשאן א' דראש חודש תמוז הבע"ל.

שהמעשה: אבות פ"א מ"ז.

דאין... הסימנים: ראה גם לעיל ח"י אגרת ב'תתקצח. ח"ד אגרת תשפה.

ח'תתלט

נדפסה בלקו"ש חל"ג ע' 283 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.

דער חודש תמוז האט א ספעציעלע באדייטונג פאר יעדן איינעם און איינער פון אונז בתוך כלל ישראל. אין דעם חודש (י"ב י"ג תמוז) איז, ווי באקאנט, באפרייט געווארן כ"ק מו"ח אדמו"ר, דער נשיא פון אונזער דור, פון סאוועטישער טורמע און פארשיקונג.

די מסירות-נפש'דיקע-בפועל-ממש ארבעט פון כ"ק מו"ח אדמו"ר צו אויפהאלטן און פארשפרייטן תורה און מצוות, בפרט אין דעם געביט פון **חינוך על טהרת הקדש**, איז אייך זיכער באקאנט. דאס איז איינע פון די אייביקע גייסטיקע ירושות וואס דער רבי דער שווער האט איבערגעלאזן פארן כלל ישראל און ספעציעל פאר יעדן מאן און פרוי וואס האבן א שייכות צו חב"ד. פון דער ירושה שעפן מיר אלע פרישע כוחות פארצוזעצן זיין הייליקע ארבעט. די דאזיקע ארבעט איז אויך אן אונערשעפלעכער קוואל פון גיטלעכע ברכות וואס דער רבי דער שווער האט געבענטשט יעדן איינעם און איינע וועלכע נעמען א חלק אין שטיצן זיינע מוסדות, בפרט די מוסדות חינוך על טהרת הקדש. אייער ארבעט האט נאך דערצו די מעלה וואס די מוסדות וועלכע איר שטיצט געפינען זיך בארצנו הקדושה אין כפר חב"ד וואס כ"ק מו"ח האט געגרינדעט און געהאלטן אזוי טייער.

השם יתברך זאל העלפן, אז אייער ארבעט זאל אנגיין מיט גרויס הצלחה, און זאל האלטן אין פארגרעסערן זיך, ווי אלע לעבעדיקע זאכן וואס לעבן און **וואקסן**. צוגלייך זאלן אויך מקויים ווערן אין א וואקסנדער מאס די גיטלעכע ברכות וועלכע זיינען פארבונדן מיט דער ארבעט, בא אייך און אייערע בני בית שיחיו, אין אלץ וואס מען נויטיגט זיך, בגשמיות וברוחניות.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות.

ח'תתמ

ב"ה, כ"ח סיון תשכ"ד
ברוקלין.

שלום וברכה:

במענה למכתבו מכ"ו סיון, בו שואל ע"ד בן אחיו ש"י הרוצה ללמוד
שנים אחדות בישיבה, והשאלה אם יכנס אחרי כן בקבוץ דתי וכו'.

ולדעתי כיון שהענין נוגע לאחרי שילמוד משך זמן בישיבה, לימוד
תורתנו הק' תורת חיים, אשר כדברי רבנו הזקן בספר תניא קדישא שלו,
שהתורה נקראת בשם לחם ומזון הנפש, וע"י הלימוד כדבעי, מתאחדת עם
נפש הלומד והיו לאחדים, ונעשה מזון לנפש וחיים בקרבה מחיי החיים אין
סוף ברוך הוא וכו' (תניא פרק ה'),

הרי עפ"י אין כדאי להחליט עתה מה שיעשה לאחרי לימוד האמור,
שהרי התקוה ע"פ האמור שיתעלה ע"י לימוד זה, ויחליט בהתאם למצבו
אז.

התקוה חזקה אשר ידוע לכ' פרשת ימי י"ב וי"ג תמוז גאולת כ"ק
מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו.

ויהי רצון שיתעורר ויוסיף כאו"א בעניני תורה ומצות ובהפצת
היהדות ועניני לקרוב ולרחוק ומתוך שמחה וטוב לבב.

בברכה לבשו"ט.

ח'תתמא

[שלהי סיון]

שאלת חלום וכיו"ב — שייך ליחידי סגולה וכו', ובמקרים מיוחדים.
וילמוד בהתמדה ושקידה ויתנהג כמצווה בשו"ע וה' יצליחו.

— לדבר עמי פא"פ — שייך למזכ'.

ח'תתמא

נכתבה על גליון המכתב מיום ו' עש"ק פ' שלח.

ח'תתמב

ב"ה, ערב ראש חודש תמוז, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

[מר שלום שיי לוין]

שלום וברכה:

זה עתה נתקבל מכתבו מיום ד' בסיון, שכנראה נתעכב מפני השביתה. נצטערתי לראות ממכתבו שלא קבל מענה שלי שנכתב לפני כמה וכמה חדשים.

ובעמדנו ערב חודש הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר, רצוני להדגיש בזה דבר בעתו בקישור עם מאסרו ושחרורו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, והוא עסקנותו בשטח החינוך, שעסק בזה משך נ"ה שנה מימי חייו. בן שמונה עשר שנה הי' כשאביו מינהו למנהל פועל של ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש, אבל כבר מקודם לכן עסק בחינוך. ובכל ארצות נדודיו מיד בבואו התמסר לעבודת החינוך בראש וראשונה לכל שאר מפעליו. וכן הי' בארצות הברית שגם פה היתה ראשית עבודתו להקים רשת של מוסדות חינוך, התחל מפעולות בעד ילדים שאפילו א"ב לא ידעו ועד שלב לימוד תורה לעומקה של הלכה, הן בתורת הנגלה והן בתורת הנסתר, תורת החסידות פנימיות התורה. וזו היתה עבודתו כל ימיו ועליי מסר נפשו בפועל ממש בימי היבסקצי, אבל זכות פעולות אלו היא שעמדה לו לצאת לחירות וביד רמה.

בודאי שאין כוונתי לספר פרשת יום הגאולה לשם כל המרבה לספר, אלא כמו שפירש בעל השמחה בעצמו ענין פרשת היום, הנה מאורעות הימים ההם צריכים להיות נר לרגלי כל אחד ואחד מאתנו

ח'תתמב

נדפסה בלקו"ש ח"ג ע' 239 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.
מר שלום שיי לוין: אגרות נוספות אליו – לעיל ח'תרפא, ובהנסמן בהערות שם.
משך נ"ה שנה: ראה ס' השיחות תש"ה ע' 78. תורת מנחם – התועדויות תשי"א ח"א ע' 211. ור"נ.
בן שמונה עשר... מנהל פועל: ראה שלשלת היחס ור"פ מתולדות בית רבינו ב"היום יום" בתחלתו. כרם חב"ד גליון 3 ע' 14.

להאיר לנו הדרך בניצול כל האפשרויות ובכל השלבים בחינוך בני ובנות ישראל ברוח התורה והמסורה וערכי עמנו הנצחיים. ואם יש ענינים המונעים ומעכבים, מוכרח להתגבר עליהם אפילו אם נזקקים למדת מסירות נפש, ובפרט שאצלנו ב"ה אין זקוקים למסירות נפש אלא מסירות הרצון, וסוף סוף האמת מנצחת.

כדרך כל בני ישראל שחיבה יתרה נודעת להם בתור עם קשה עורף, הנני חוזר עוה"פ לנקודה שדברנו בהפגשנו ואשר חזרתי עליי במכתבי, ועכשו עוד הפעם. יסלח לי כי אם מוכרחני להביא הסתייגותי מעמדתו שטקס הפרוטוקול מגדיר את מסגרת פעילותו וכל השאר לא שייך אליו וכו'. ולא כך קבלנו מבית רבינו ככתוב לעיל בענין הלימוד מפרשת הגאולה די"ב"י"ג תמוז. ואם תמצא לומר עמדתו של כי לא הולמת את המושג המקיף של חכמינו ז"ל שכדרכם בקדש הביעו בסגנון קצר — „חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם“, שיסודו של חיוב זה הוא בתפקידו של כל אחד מישראל להוציא לפועל את האחדות שבכל העולם והנקודה המשותפת שבשטחים הכי שונים בעולם — זאת אומרת שכל עניני העולם יש להם שייכות לכל יהודי ויכול הוא להיות שם מושל ושליט כאדם העושה בתוך שלו.

ואם בכל השטחים כך, על אחת כמה וכמה בשטח החינוך, ובפרט בתקופתנו זו, שאפילו במקום ספק וס"ס וכו"כ ספקות, חייב יהודי לעשות כל האפשר לו ובכל מקום שידו מגעת, וה' יגמור בעדו.

תקותי שכי יציין את ימי הגאולה י"ב"י"ג תמוז באופן המתאים.

בברכת חודש טוב ובשורות טובות.

בוודאי למותר לכפול שינעם לי לקבל תגובתו על כל האמור ובלבד שיהי' בגלוי לב.

מסירות... הרצון: ראה תורה אור מקץ לו, ב.
בסגנון קצר: סנהדרין לו, א.

ח'תתמג

ב"ה, אי תמוז תשכ"ד

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ד סיון, בו מונה אחדים מהבעיות המעסיקים אותנו.

ומתאים לגילו וע"פ פתגם חכמנו ז"ל, אם לא עכשיו אימתי, הרי עליו להשתדל ביותר שיוכל ללמוד בהתמדה ושקידה תורתנו הקדושה תורת חיים (שהתואר כולל גם הפירוש הוראה בחיים בעולמנו זה) ויהי הלימוד מביא לידי מעשה כציווי חז"ל בהאמור, והובטחנו, יגעת ומצאת.

ולאחרי שירכוש ידיעות התורה במדה מסוימת ישוב לבעיות אודותם כותב ויתבונן בהם וימצא פתרונם.

והרי נתינת התורה לכל עמנו בני ישראל היתה גם כן דוקא ע"י הקדמת נעשה לנשמע.

התקוה, שיש לו מכירים ומה שנוגע עוד יותר ידידים חרדים לדבר ה' ותורתו, שמכמה טעמים טוב הדבר וגם מוכרח, והרי כו"כ נמצאים בתל אביב.

ומהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו — באם לא נעשה כזה במשך שנים עשר חדש האחרונים — ובכל יום חול קודם הנחת התפילין להפריש פרוטות אחדות לצדקה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ח'תתמג

פתגם חכמנו: אבות פ"א מ"ד.

כציווי חז"ל: קידושין מ, ב.

והובטחנו: מגילה ו, ב.

ח'תתמד

ב"ה, אי תמוז תשכ"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום השני, בו כותב ראשי פרקים מאשר עבר עליהם ומסיים בסברות שונות ע"ד הסתדרותם בעתיד הקרוב.

וע"פ שמתאר המצב ונמצאים הם כבר בארצות"ב אין כדאי לנסוע מכאן, כי אם לנצל ההיכירות שלו הקשרים ועבודתו כאן בשנים שעברו בחינוך על טהרת הקדש למען למצוא עבודה מתאימה בשבילו.

והשי"ת הזן ומפרנס את העולם כולו בטובו בחן ובחסד וברחמים ימציא להם פרנסתם במקום המתאים ובאופן המתאים.

לכתבו אודות אמוץ ילד — בודאי ידועים לו הקישורים והתסבוכות הבאים בעקבות אמוץ; וקודם לכל איסור הקירוב חבוק ונשוק וכו' שכמעט אי אפשר להזהר מזה, אשר לכן קודם שיחליטו בזה יברר כל האמור ביחד עם רב מורה הוראה (שהרי הם הנוגעים בדבר).

ומהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו וכן את המזוזות בדירתם שתהיינה כולן כשרות כדין — באם לא נעשה כזה במשך שנים עשר חדש האחרונים —

בעת רצון יזכירו אותו ואת זוגתו תחי' על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א.

ח'תתמד

אודות אמוץ ילד: ראה גם לעיל אגרת ח'תש, ובהנמך בהערות שם.

ריט

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ח'תתמה

בי"ה, בדרי"ח תמוז, ה'תשכ"ד
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו' מו"ה אפרים שי

שלום וברכה!

בזה הננו להודיעו את ההוראה שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לתת לאי
האברכים שי' בענין נסיעה לכאן, ואשר ההוראה הזאת שייכת גם לכל אנ"ש
והתלמידים שיחיו אשר חשקם לנסוע מזמן לזמן לכ"ק אדמו"ר שליט"א.

וזוהי ההוראה:

... **ופשוט**, שאין כל מקום לנסיעה לכאן עוה"פ — עד שישלם **כל**
החובות שיש להם בכלל, שתהא פרנסת בי"ב שיחיו מובטחת **במילואה**
משך כל נסיעתו, שיהיי בידו **מזומן** כל ההוצאות רצוי"ש ודשהותו כאן.

בטח יפרסם זה באופן המתאים, ות"ח מראש.

בברכת כט"ס.

הרב ח. מ. א. חדקוב

ח'תתמו

בי"ה, עש"ק ג' תמוז ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו.

ח'תתמה

מו"ה אפרים שי" וולף. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ח ו'תתקמג, ובהנסמן בהערות
שם.

ח'תתמו

כללי פרטי. נדפסה בלקו"ש ח"ח ע' 325 והושלמה עפ"י צילום האגרת. וראה גם לקמן
אגרת ח'תתגז. ט"כ. שיחת י"ב תמוז תשכ"ד.

ובעמדנו ערב ש"ק פרשת אני חלקך ונחלתך, וידוע פס"ד הרמב"ם אשר לא בשבט לוי בלבד הדברים אמורים, „אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעבדו לדעה את ה' והלך ישר כמו שעשהו האלקים ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם ה"ז נתקדש קדש קדשים ויהי הו"י חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים ויזכה לו בעוה"ז דבר המספיק לו כמו שזכה לכהנים וללוויים הרי דוד ע"ה אומר ה' מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורליי".

יהי רצון שיוסיף כאו"א בתכ"י בהתמדה ושקידה בלימוד נגלה וחסידות ויהי זה מתוך בריאות הנפש והגוף.

והרי שבת זה גם התחלת גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל, שהוא גם גאולתנו ופדות נפשנו.

בברכה לבשו"ט בעניי הפרט והכלל,

מ. שניאורסאהן

פס"ד הרמב"ם: הלי שמיטה ויובל בסופן.

כל איש ואיש: ולא „כל איש" — כי כל אחד נשאר בסוגו הקודם גם לאחר שנדבה רוחו כו' (ראה מג"א א, ח ובתרגום ומחז"ל שם. תו"א לו, ג עה"פ תהלים פז, ה). ובנדר"ד י"ל שבכלל ב' סוגים הם אלה שתורתם אומנתם והשאר (ראה ברכות לה, ב. תו"א ר"פ תרומה).

מכל באי העולם: כולל גם או"ה — ראה ר"ה פ"א מ"ב (ומכאן ראי לגירסת הרמב"ם במשנה שם) — כי חסידי או"ה יש להם חלק לעוה"ב (רמב"ם הלי מלכים ספ"ח).

נדבה רוחו אותו: שמות (לה, כא). ונדיבות ה"ה מדת הלב (ראה רמב"ן שם).

והבינו מדעו: שכל שבמוח.

להבדל . . נתקדש קדש קדשים: וע"ד דה"א (כג, יג) האמור בכהנים [וכה"ג, דמתאים לשם קדה"ק, כי רק הוא נכנס לשם. וראה חדא"ג סוף הוריות. זח"ג קעו, ב. ב"ק לח, א].

לעמוד . . לשרתו: דברים י, ח.

לשרתו ולעבדו: ראה מנחות קט, ב.

ישר . . בקשו: ראה קהלת ז, כט.

לעולם ולעולמי עולמים: ל' הספרי דברים כג, ז.

לכהנים וללוויים: כן הוא ברמב"ם דפוס רומי.

הרי דוד: אף שלא הי' משבט לוי.

אומר: תהלים טז, ה.

תומיך גורלי: רק תומיך, כי צ"ל מלאכה מעט (רמב"ם הלי ת"ת פ"ג ה"ט. וראה הלי ת"ת לאדה"ז פ"ג ס"ג) וכדיוק הרדב"ז כאן. אבל קשה דא"כ אינו „כמו שזכה לכהנים". ואולי מכאן ראי להכס"מ (בהלי ת"ת שם) די"ל דהרמב"ם שולל רק את המשים על לבו כו'. ולכן יש ב' אופנים: ה' מנת חלקי, או תומיך גורלי. ואכ"מ.

ח'תתמוז

ב"ה, עש"ק ג' תמוז, התשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ צנמ"ס כו'
מו"ה שלמה יוסף שי'

שלום וברכה!

. . . מסיבה נתעכב משלוח מכתב זה, ובינתים ביקרני הרה"ג וכו'
וכו' הרא"י שי' ושוחחנו ארוכות ע"ד כמה ענינים, ואעתיק בזה נקודות
מהם, כיון שתקותי שלעת מצוא יוכל כת"ר לעשות בזה להביא הדברים
לידי פועל.

(א) בענין האניות — אמר לי הנ"ל בפירוש, שמעולם לא הוא ולא
רבנות הראשית נתנה היתר בדבר [אלא שלדעתו, להנוסעים באני
(משא"כ — להצוות) הרי זה איסור דרבנן. ולא רציתי להתעכב על נקודה
זו, שהרי גם איסור דרבנן ובמשך כ"ד שעות המעלי"ע ובפרהסיא „תופס
מקום", ורק רמזתי שלדעת כמה פוסקים (הרמב"ן, שו"ת חת"ס הידוע,
ועוד) גם דאורייתא הוא, ואכמ"ל, אלא ש[נצלתי ההזדמנות לדבר עוה"פ
ע"ד האפשריות לעגן האניות לשעות הש"ק, וכנראה מרושמי הפנים — יש
מקום שימשיך הנ"ל להתענין באפשריות האמורה, אף שמענתו היתה,
שלפי ידיעתו אין סיכו[יי]ם שיסכימו על זה, וגם ע"ז עניתיו, שמכמה
סיבות טכניות מוכרח העגון בלאה"כ אחת לימים אחדים, ותלוי ברצון
הטוב שיכוונו העגון ליום הש"ק.

(ב) הדגשתי וכ"פ — שמוכרח לעשות מה בנוגע להיתר נשואין
[באחב"י הספרדים] בגיל מוקדם להמותר ע"פ החוק דכנסת, ומכמה
טעמים: לכל לראש — כיון שגם עתה ישנם כו"כ מקרים דאירוסין

ח'תתמוז

מו"ה שלמה יוסף: זיין. אגרות נוספות אליו — לעיל ח'תשלא, ובהנסמן בהערות שם.
הרא"י: אונטרמן.
בענין האניות: ראה גם לעיל אגרת ח'תשלא, ובהנסמן בהערות שם.
אמר לי: ראה גם לקמן אגרת ח'תתסז.
הדגשתי וכ"פ: ראה גם לעיל ח"כ אגרת ז'תקצז.

וקדושין וגם נשואין, ושמפני החוק נעשים בצנעא, ומוכן הקלקול שבדבר.
ועוד —

וגם זה עיקר — שבדורנו, הלואי שגם האשכנזים היו משיאים בניהם ובנותיהם קרוב לפרקם ולא כהמצב בהווה, ועאכ"כ בנוגע הספרדים שמאז ומקדם הורגלו בכהנ"ל. וגודל התקון — אין די באר. והבטיח שבהזדמנות יתענין בהאפשריות עכ"פ להוריד גיל הנשואין לשנה וכיו"ב.

ג) בשאלת "מרבק" המפורסם במכ"ע, שלדעתי מכשול וגדול בדבר שהשחיטה תכנס לידי ארגון כללי — שע"פ דרך הטבע, סו"ס יהי' [. .] בעה"ב היחיד או עכ"פ המכריע בזה. וכיון שלע"ע, בכל ארגונים הכללים דעה המכרעת היא להחילונים, מובנת הפרצה שיכולה לצאת ולצמוח מזה ר"ל, ואף שטעם וחשש האמור — צע"ג אם ישכנע דעת הצבור, הנה יש לנצל בכגון זה התנגדות הסוחרים בבשר כשר היראים לפרנסתם, והתנגדות שבדאי תהי' מכמה עיירות שאחד מקורי הכנסתם הוא ענין בשר כשר, ועוד. ולדעתי הדרך היחידה לביטול תכנית האמורה הוא אך ורק ע"י הלחץ המפלגתי על הקבוצים הדתיים השותפים בהאמור — שיצאו מהנ"ל, שאז אפילו אם השותפים הנשארים ימשיכו, עכ"פ לא תהי' בידם הרשות היחידה, וק"ל.

מוסג"פ העתק המברק ליציאתו של הנ"ל מארצוה"ב.

עוד להוסיף בהאמור — שכנראה מדברי הנ"ל אודות כת"ר מתחשב הרבה בדבריו ובדעתו.

יבקר עתה באה"ק ת"ו הרב הר"ש שי' עלברג, ואחזור בזה על מה שכתבתי מאז — ע"ד טענתו של הר"ש שי' (במענה לבקשתי להנ"ל ע"ד חוברת "הפרדס" מוקדשת לאדה"ז) שמחכה בזה למאמרו של כת"ר בעל משקל בנוגע לאדה"ז ספריו ושיטתו (או אחת משלש אלה).

ח'תתמח

ב"ה, מוצש"ק פ' אני חלקך ונחלתך בתוך בני"י
היתשכ"ד. ברוקלין, נ.י.

כבוד משתתפי שיעור-לימוד ספר התניא בבית הכנסת
שונה הלכות, בעיר נתניא בארצנו הק' ת"ו ב"ב ע"י משיח
צדקנו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה:

בנועם קבלתי הידיעה אשר סיימו חלק הראשון מספר תניא
קדישא,

ובודאי ע"פ סגנון הידוע „מתכיפין התחלה להשלמה“, התחילו
תיכף חלק שני, הוא שער היחוד והאמונה (והקדמתו).

וכתוכן סיום חלק הראשון: כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא וכמ"ש
במ"א.

— ואולי י"ל שהכוונה בזה לד"ה כי ביום הזה יכפר (לקוטי תורה
ר"פ אחרי) —

אשר המשל דאש אוכלה הוא, שכמו שהאש אינו נתפס להקרא בשם
אור ואש כלל ואינו מאיר למטה כי אם ע"י שנאחו בדבר גשמי וגם
„אוכל“ ומכלה אותו — כן הוא ג"כ בנוגע לה' (שנעשה) אלקיך (כחד
וחיותך), אשר מאיר ומתגלה למטה ע"י תרי"ג מצות דוקא, כמבואר
בקצרה גם בסיום פרק ג"ן, הוא סיום חלק הראשון.

אני חלקך ונחלתך: ראה רמב"ם סוף הלי שמיטה ויובל.
בתוך בני"י: ראה אגה"ק סכ"ג.
תניא קדישא: לשון הסכמות דהוצאת התניא זאלקווי תקנ"ט.
סגנון הידוע: ב„רשות לחתן בראשית“.
אינו נתפס כו': ראה לקו"ת שם.
אור ואש . . נאחו. . ומכלה: להעיר משו"ע רבנו הזקן או"ח סתצ"ה קו"א סק"ב.

ח'תתמח

ובודאי: בהבא לקמן ראה גם לעיל חכ"ב אגרת ח'תרכו.

אשר קיומם באמת הוא ע"י האהבה, שהיא שורש ויסוד לקיום כל
מ"ע (שכולל גם מצות היראה שהיא שורש ויסוד לקיום) כל מל"ת, עבודת
אהרן שהוא אוהב (וממשיך אהבה אפילו) את הבריות, בריות בעלמא.

ויהי רצון אשר יהי גדול הלימוד האמור כי יביא לידי מעשה קיום
המצות, אשר כדברי בעל התניא רבנו הזקן כאו"א ילך בדרך ישרה אשר
הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו נס"ו.

זאת בעבודת ה' במילי דשמיא, ובמילי דעלמא ישתכח יתיר בברכת
ה', וכל הקרוב קרוב — קודם לברכה.

בכבוד ובברכה.

ח'תתמט

ב"ה, ז' תמוז, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

תלמידות המסיימות ביה"ס היסודי בית רבקה בכפר חב"ד
ה' עליהן תחינה

ברכה ושלוש!

בנועם קבלתי הודעתן שעומדות לסיים בית הספר היסודי בית
רבקה ולהמשיך בלימודים בסמינר למורות בית רבקה.

יתן השי"ת שכשם שמסיימות את בית הספר היסודי כן תכנסנה
להסמינר למורות בית רבקה ותזכינה לסיימו בהצלחה מופלגה, חדורות
יראת ה' ומדות טובות וספוגות אור וחיות חסידותיים, ומעשה הוא

קיומם באמת: ראה תניא פ"ד.

שהיא שורש כו': ראה הקדמת ח"ב דתניא.

עבודת אהרן: לקו"ת ר"פ בהעלותך ובפ"י עד ירכה שם.

בריות בעלמא: תניא פ' לב.

גדול הלימוד: ראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ג.

כדברי בעל . . קודם לברכה: אגה"ק סי' ז"ך.

ח'תתמט

ומעשה הוא העיקר: אבות פ"א מ"ז.

רכה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

העיקר בהנהגה טובה בחיי היום-יום ובהשפעה טובה, כיאות לבנות ישראל שכל אחת היא בת שרה רבקה רחל ולאה. ואין הדבר תלוי אלא ברצון, והשי"ת יצליח בגשמיות וברוחניות גם יחד, לשמחת הוריהן ומוריהן וכל רואיהן.

בברכה לבשורות טובות.

ח'תתנ

ב"ה, שביעי בחודש תמוז, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הו"ח אי"א נו"מ בחור מעם ומורס מעם ודורש טוב
לעמו בעל מדות תרומיות ענף עץ אבות מו"ה שניאור זלמן
שליט"א

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הבשורה שבית הכנסת ומרכז תורני וחינוכי לנוער
שיוקם בכפר חב"ד, הנה על פי הצעת המנדב שיי ייקרא על שמו של כ'.
וכמובן ששמחתי לידיעה זו, אף שאין ענין סמלי זה לחוד מעריך ומדגים
את מפעליו הכבירים בעניני כפר חב"ד. ומסופקני אם המנדב הנכבד
מכיר בחלקו הכי פעיל של כ' בהתיסדות הכפר.

ומשנה שמחה היי להודע שהנחת אבן הפינה של בנין הנ"ל תהיי
קשורה עם חגיגת ימי הגאולה י"ב ב"י"ג תמוז ושנת ה'תש"ו ליסוד כפר חב"ד,
שיתחדו בזה כל גי' הבחינות עולם שנה נפש, וכמו שרמזתי במברק למר
יצחק אייזיק וואולפסאן שיי, שהעתיקו מצ"ב.

ובודאי שכי ישתתף אישית בטקס החגיגות הנ"ל, נוסף שבטח בין כך
היי נוכח בכפר חב"ד בימי הגאולה וסגולה אלו.

ח'תתנ

נדפסה בלקר"ש חכ"ג ע' 371 והושלמה עפ"י צילום האגרת.
מו"ה שניאור זלמן: שזר. אגרות נוספות אליו – לעיל ח'תרפב, ובהנסמן בהערות שם.
בית הכנסת... שמו: ראה גם אגרת ח'תתנא. ח'תתנג.

בהוקרה בכבוד ובברכת חג הגאולה,

מ. שניאורסאהן

בהזדמנות זו מוסג"ב גם העתק מכתבי למר שלום שיי לוי, שתקותי
שיענין את כ'.

ח'תננא

ב"ה, ח' תמוז, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

לכל המתועדים בהתועדות ימי הגאולה י"ב י"ג תמוז אשר
בכפר חב"ד — מיסודו של כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל השמחה
— באה"ק ת"ו ע"י מ"צ במהרה בימינו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בימי סגולה אלו הבאים עלינו ועל כל ישראל לטובה, אשר כמה
שמחות נצטרפו ביחד —

ימי גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר היא גם גאולתנו ופדות נפשנו,

חמש עשרה שנה ליסוד כפר חב"ד — יהי רצון אשר יתפשט ויתרחב
בכל המובנים, ובנקודה התיכונה והפנימית — להיות מרכז ממנו יפוצו
המעיינות, מעיינות תורת החסידות בכל ארצנו הק' ת"ו,

הנחת אבן פינה לבית הכנסת חדש וגם מרכז לנוער אחב"י ה'
עליהם יחיו —

יתן השם יתברך אשר, עפ"י הידוע ששמחה פורצת גדר, תצטרפנה כל

העתק מכתבי: דלעיל ח'תתמב.

ח'תננא

נדפסה בלקו"ש ח"ח ע' 473 והושלמה עפ"י צילום האגרת.
עפ"י הידוע: ראה ד"ה שמח תשמח תרנ"ז ע' 49 (סה"מ תרנ"ז ע' רכג).

שמחות אלו לפרוץ הגדרים וההגבלות המונעים התפשטות הטוב והקדושה — ואין טוב אלא תורה ומצוותי, תורתנו תורת חיים ומצוותי עליהן נאמר וחי בהם — עד אשר גם בחיי היום-יום תתראה האחדות של ישראל אורייתא וקוב"ה, מתוך הרחבה בגשם וברוח,

ומגאולה האמורה — לגאולת כל אחינו בני ישראל בגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו ולקיום היעוד ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה.

בכבוד ובברכת לחיים לחיים ולברכה,

מ. שניאורסאהן

ח'תתנב

ב"ה, ח' תמוז, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

אגודת נשים דבראנזוויל ואיסטרייארק
ה' עליהן תחינה

ברכה ושלוש:

עס האט מיר געפרייט צו באקומען די ידיעה, אז אייער לאנטשאן און „שלוס-מיטינג" וועט פארקומען אין דעם ליכטיגען טאג פון י"ב תמוז, יום הגאולה פון כ"ק מו"ח אדמו"ר.

אייער ארבעט איז פארבונדן מיט די מוסדות און טעטיקייטן פאר וועלכע דער בעל-הגאולה האט זיך מוסר נפש געווען, ווי עס איז אייך אלעמען זיכער באקאנט די געשיכטע פון זיין ארעסט און באפרייאונג.

די ימי הגאולה י"ב-י"ג תמוז לערנען אונז, אז ווען מען טוט מיט אן אמת פאר תורה און אידישקייט און פאר מוסדות חינוך על טהרת הקדש, העלפט דער אויבערשטער ניט נאר איבערצוקומען די שווערסטע שטערונגען נאר אויך מצליח צו זיין אין אן איבערנאטירלעכע מאס.

איך וויל האפן, אז אלע באטייליגטע אין דער אונטערנעמונג וועלן דערמוטיקט און באגייסטערט ווערן פון די אפלערנונגען פון די ימיהגאולה, און אז דער „שלוס־מיטינג“ וועט זיין א גוטע צוגרייטונג צום „אנפאנג־מיטינג“ פון דעם נייען סעזאן הבע"ל, מיט דערפרישטע כוחות און מיט נאך מער לעבעדיקייט און ווארעמקייט ווי פריער.

השם יתברך זאל מצליח זיין אייער ארבעט אין אלע געביטן, סיי אין פארנעם סיי אין אינהאלט, אין א שטייגענדער מאס; און דאס זאל ברענגען אייך און אייערע בני בית שיחיו דעם אויבערשטניס ברכות אין אלץ וואס מען נויטיגט זיך, בגשמיות וברוחניות.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ח'תתנג

ב"ה, ערב ימי הגאולה י"ב־י"ג תמוז, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר משה ש"י יפה

שלום וברכה:

בטח קבל העתק המברק ששלחתי להנחת אבן הפינה.

ובזה רצוני להביע לכ' בפרט עוד הפעם תשואות חן חן בעד השתדלותו ועזרתו עד עתה, אשר להבא בודאי יוסיף כציווי חכמינו ז"ל להעלות בקדש. ברם בהכירי משפחתו ובידעי את כ' לכאורה אין מקום לנתינת תודה בענין כזה, אף על פי כן לגודל הענין וגודל הנחת־רוח הגדתי לו רחשי לבי במפורש.

ויהי רצון אשר ימי סגולה אלו יעוררו בכל אחד ואחד מאתנו

ח'תתנג

מר משה יפה: אגרות נוספות אליי – לעיל ח'תשד, ובהנסמן בהערות שם.
להנחת אבן הפינה: לבית שזר בכפר חב"ד. ראה גם לעיל אגרת ח'תתנ"א.
כציווי חכמינו: ברכות כח, א. וש"נ.

התעוררות אמתית ללכת בעקבותיו של בעל הגאולה ולהמשיך עבודתו ומפעליו ומוסדותיו הקי' להחזקת והפצת התורה ומצוותי' בחיי היום-יום, באופן דמוסיף והולך, וזכותו יעמוד ל' ולכל אחד מאתנו להצליח בהצלחה מופלגה, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה.

ח'תתנד

ב"ה, ערב ימי הגאולה י"ב-י"ג תמוז, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

תלמידי ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש לחג הסיוס,
מאנטרעאל
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה:

דעם חג הסיוס — וואס קומט פֿאַר באלד אויף מארגען נאך די ימי הגאולה פון כ"ק מו"ח אדמו"ר, נשיא ישראל, דער מייסד פון ישיבת תומכית-תמימים ליובאוויטש אין מאנטרעאל — וועט זיכער שטיין אונטער דעם איינדרוק פון די דאזיגע באדייטונגספולע טעג.

די מסירות נפש פון כ"ק מו"ח אדמו"ר פאר מוסדות התורה און פאר תלמידי הישיבות און פאר אלע ענינים פון תורה און מצוות, וואס האט געבראכט צו זיין לעבנס-געפערלעכן ארעסט, האט אויך געבראכט זיין נסיים'דיגע באפרייאונג. און דאס דארף אונז שטענדיג דינען אלס דערמאנונג — וואס דארף אראפקומען אין מעשים בפועל — אז מסירת נפש פאר תורה און מצוות, ניט נאר פאר זיך נאר אויך פאר א צווייטן אידן, מוז זיגן אפילו קעגן די שטארקסטע שטערונגען; קליוחומר ווען די שטערונגען זיינען גאר קליינע, אדער ניט מער ווי איינגעבילדעטע.

און כאטש קיינער קען זיך ניט פארגלייכן, אין כוחות און מסירות נפש, צום בעל הגאולה, דארף מען אבער אויך ניט פארגעסן, אז אלס

ח'תתנד

נדפסה בלקו"ש ח"ג ע' 241 והושלמה עפ"י צילום האגרת.

רועה נאמן און נשיא פון אונזער דור האט דער בעל הגאולה אנגעצונדן אין יעדן איינעם פון אונז א גליענדן פונק פון מסירת נפש און צוגאב־כוחות צו קענען נאכגיין אין דעם וועג וואס ער האט פאר אונז אויסגעטראטן.

איך האף אז יעדער איינער פון די תלמידים מסיימים — וואס דער „סיום" איז ניט מער ווי א צוגרייטונג צו דער התחלה פון א העכערע מדרגה — וועט פארזעצן דעם לימוד התורה, נגלה און חסידות, און קיום המצוות, מיט א פארגרעסערטע מאס מסירת נפש — מסירת הרצון — און מיט א שטייגענדער התמדה ושקידה והידור, און וועט אויך אויסניצן די פולסטע השפעה אויף אנדערע אין דער זעלבער ריכטונג.

והשם יתברך יצליחם בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה להצלחה מופלגה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ח'תתנה

[נוסח המברק לקראת י"ב י"ג תמוז תשכ"ד]

התוועדויות פעילות ולהמשיכה בכל השנה.

/מקום החתימה/

מסירת . . הרצון: ראה תורה אור מקץ לו, ב. ועוד.

ח'תתנה

נדפס בלק"ש חכ"ג ע' 390.

רלא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ח'תתנו

ב"ה, י"ב תמוז ה'תשכ"ד

ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה:

מאשר הנני קבלת מכתבו

ובעמדנו ביום גאולה זה, אשר כביאור בעל הגאולה במכתבו לחגיגת י"ב תמוז הראשונה, הוא „יום חג גאולת ישראל העוסקים בהרבצת תורה“, הרבצה דוקא — בתלמידים רבים (וכההמשך במכתבו „תורה דרבים“), וכלי הרמב"ם „להורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים“.

עסק בהרבצת תורה ע"י שבעצמם מלמדים ולומדים תורה ברבים או ע"י שתומכים בממונם ובטרחתם במוסדות ושיעורי תורה דרבים או מייסדים חדשים או בכל אופנים האמורים גם יחד.

יהי רצון שיעשה בזה כאו"א ככל הדרוש ותקוים במילואה ברכת בעל הגאולה (במכתבו האמור) כי ישפיע ה' להם, בתוך כלל אחב"י יחיו, שפעת חיים וברכה מרובה עד בלי די.

בברכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

במכתבו לחגיגת: נדפס בס' המאמרים תשי"ח ע' רסג.
הרבצת . . רבים: ראה מגילה כט, א. תשבי מע' רבך.
וכלי הרמב"ם: סוף הלי שמיטה ויובל עיי"ש. ומבואר בארוכה יותר במ"א.
מלמדים . . שתומכים בממונם ובטרחתם . . גם יחד: להעיר מכתובות (קג, ב):
דאייתנא כיתנא כו' וכתובנא חמשא חומשי כו' ומתנינא כו' והיינו דא"ר כמה גדולים.
ובאורחות צדיקים שיי': נדיב בממון בגוף בחכמה (נתבאר בד"ה אשר ברא (ואילך)
תרפ"ט).
עד בלי די: ראה שבת לב, סע"ב. זח"ג קי, ב.

ח'תתנו

כללי פרטי. נדפסה בלקו"ש ח"ג ע' 242 (בתאריך כ"ג תמוז) והושלמה עפ"י צילום האגרת.

במכתבו: נדפס ג"כ באג"ק שלו ח"ב אגרת שפו.
הרבצה דוקא: ראה גם שיחת י"ב תמוז תשכ"ד.

ח'תתנו

ב"ה, י"ב-י"ג תמוז ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו.

ובעמדנו בימי הגאולה, י"ב-י"ג תמוז, גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר
נשיא ישראל, שהוא גם גאולתנו ופדות נפשנו.

יהי רצון שיגאל כאו"א מטרדות הרבות ומחשבונות הרבים והי' יהי'
חלקו ונחלתו, וכידוע פס"ד הרמב"ם אשר לא בכהן ולוי בלבד הדברים
אמורים, „אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו
והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעבדו לדעת את ה' והלך ישר
כמו שעשהו האלקים ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו
בני האדם ה"ז נתקדש קדש קדשים ויהי' הוי' חלקו ונחלתו לעולם

כל איש ואיש: ולא „כל איש" — כי כל אחד נשאר בסוגו הקודם גם לאחר
שנדבה רוחו כו' (ראה מג"א א, ח ובתרגום ומחז"ל שם. תו"א לז, ג עה"פ תהלים פז, ה).
ובנדויד י"ל שבכלל ב' סוגים הם אלה שתורתם אומנתם והשאר (ראה ברכות לה, ב.
תו"א ר"פ תרומה).

מכל באי העולם: כולל גם או"ה — ראה ר"ה פ"א מ"ב (ומכאן ראוי לגירסת
הרמב"ם במשנה שם) — כי חסידי או"ה יש להם חלק לעוה"ב (רמב"ם הלי' מלכים
ספ"ח).

נדבה רוחו אותו: שמות (לה, כא). ונדיבות ה"ה מדת הלב (ראה רמב"ן שם).

והבינו מדעו: שכל שבמוח.

להבדל . . . נתקדש קדש קדשים: ע"ד דה"א (כג, יג) האמור בכהנים [וכה"ג,
דמתאים לשם קדה"ק, כי רק הוא נכנס לשם. וראה חדא"ג סוף הוריות. זח"ג קעו, ב.
ב"ק לח, א].

לעמוד . . . לשרתו: דברים י, ח.

לשרתו ולעבדו: ראה מנחות קט, ב.

ישר . . . בקשו: ראה קהלת ז, כט.

לעולם ולעולמי עולמים: לי הספרי דברים כג, ז.

ח'תתנו

כללי פרטי. וראה לעיל אגרת ח'תתמו, ובהנסמן בהערות שם.

רלג

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולעולמי עולמים ויזכה לו בעוה"ז דבר המספיק לו כמו שזכה לכהנים וללוויים הרי דוד ע"ה אומר ה' מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי".

ויהי רצון שיוסיף בהתמדה ושקידה בלימוד נגלה וחסידות ויהי זה מתוך בריאות הנפש והגוף.

בברכה לבשו"ט בכלל ובפרט,

מ. שניאורסאהן

ח'תתנח

ב"ה, ימי הגאולה י"ב י"ג תמוז, ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

האברך אברהם שי

שלום וברכה:

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ז סיון.

ובעמדנו בימי י"ב י"ג תמוז, גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל, שהיא גם גאולתנו.

שבדאי ידוע לו אודות העבודה במסירת נפש של בעל השמחה והגאולה, עבודה קדושה בהפצת התורה הנגלה והחסידות, ובאופן דמוסיף והולך.

התקוה אשר ילמוד מפרשת ימים אלו לקח המתאים והמעשה עיקר

לכהנים וללוויים: כן הוא ברמב"ם דפוס רומי.

הרי דוד: אף שלא היי משבט לוי.

אומר: תהלים טז, ה.

תומיך גורלי: רק תומיך, כי צ"ל מלאכה מעט (רמב"ם הלי תי"ת פ"ג ה"ט). וראה הלי תי"ת לאדה"ז פ"ג ס"ג) וכדיוק הרדב"ז כאן. אבל קשה דא"כ אינו "כמו שזכה לכהנים". ואולי מכאן ראוי להכסי"מ (בהלי תי"ת שם) די"ל דהרמב"ם שולל רק את המשים על לבו כו'. ולכן יש ב' אופנים: ה' מנת חלקי, או תומיך גורלי. ואכ"מ.

ח'תתנח

והמעשה עיקר: אבות פ"א מ"ז.

— להוסיף בהתמדה ושקידה בלימוד התורה, לימוד הנגלה ולימוד החסידות, ומובן שצריך להיות — כהוראת חז"ל — באופן שהלימוד יביא לידי מעשה, הידור בקיום המצות.

בטח יודע משלשת השיעורים השווים לכל נפש בחומש תהלים ותניא ושומר עליהם, ועכ"פ יעשה כן מכאן ולהבא.

[בברכה] לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ש.מ. סימפסאן

מזכיר

הספר ששואל אודותו — מחברו מעיד עליו (וכן הוא באמת) שהוא נגד רבותינו ז"ל — הן רבותינו בנגלה והן רבותינו בפנימיות התורה.

ח'תתנט

בי"ה, ימי הגאולה י"ב י"ג תמוז, ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

מר אריאל שי

המכונה דר. ברסלע

שלום וברכה!

לפלא שזה כמה חדשים שלא שמעתי מכי, ורצוני לקוות שהוא סימן טוב שהכל בסדר.

ובעמדנו בימי סגולה אלה, ימי גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר ממאסרו במדינת מולדתו, אשר בודאי ידועה לך פרשת הימים ההם, יהי רצון אשר זכרון הימים האלה יעורר בכל אחד ואחד מאתנו התעוררות לתוספת מעשים בפועל ברוחו של בעל השמחה והגאולה, וזכותו יעמוד לכל או"א מאתנו בתוככי כלל ישראל.

בכבוד ובברכה.

כהוראת חז"ל: קידושין מ, ב.

הספר: חשבונות הגאולה.

ח'תתס

ב"ה, ימי הגאולה י"ב י"ג תמוז, ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

אגודת נשי ובנות חב"ד סניף:
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש:

בעמדנו בימי הגאולה, גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ
זי"ע, שהיא גם גאולתנו ופדות נפשנו,

אשר בודאי ידוע להן התענינותו בתקנת נשי ובנות ישראל ועניניהן.

— וכפי שאמר וגם כתב כמה וכמה פעמים (וזו גם היתה מהסיבות
הראשונות לפרסומו כמה משיחותיו הק' באידיש, בלשון המדוברת באותן
המדינות בם הי' בימים ההם) —

תקנה אמיתית, ז.א. עד שתפעול בהנהגה היוס-דיומית, שתהא
מתאימה בכל להוראות תורתנו תורת חיים ומצוותי עליהן נאמר וחי
בהם.

וגם פעולות אלו עשה במסירה ונתינה ועד למסירת נפש, וכידוע
ומפורסם.

וכיון אשר הוראות צדיקים ומעשיהם קיימים ופועלים פעולתם גם
לאחרי זמן אפילו לאחרי זמן רב.

התקוה אשר תלמד כל אחת ואחת מהן, בתוככי כללות נשי ובנות
ישראל, ה' עליהן תחיינה, לקח פרשת ימי גאולה אלה ונקודתם.

אשר כל איש ואשה הרוצים באמת לקיים התורה ומצותי —
אפשריות מלאה ויכולת ניתנה להם **למלאות** רצונם זה במילואו.

ויהי רצון שיהי' כל האמור מתוך בריאות הנכונה שמחה וטוב לבב,
וזכות כל זה גם יעמוד להן לראות פרי טוב בעמלן, עמל קודש זה.

בברכה לבשו"ט בכהנ"ל,

מ. שניאורסאהן

ח'תתס

... באידיש: ראה גם לעיל ח"י אגרת ג'רמג.

ח'תתסא

ב"ה, ימי הגאולה, תמוז ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

ל"גן ישראל"
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה:

תהא פתיחת "גן ישראל" וכל משך שהותם בו בהצלחה רבה בכל הענינים ובפרט בבריאות הגוף והנפש — על ידי התחזקות והוספה בתורה ומצות והרי בזה גם מקרבים וממהרים קיום היעוד שבפרשתנו וקם שבט מישראל, זה מלך המשיח, וישראל עושה חיל.

בברכת הצלחה.

מ. שניאורסאהן

הגוף והנפש: שברוחניות הם מצות (אברים, גרמוהי) ותורה (דם) — הוא הנפש — חייהי) ראה תניא פכ"ג (ובהגהות הצי"צ לשם). לקו"ת במדבר יג, א.
התחזקות והוספה: ובפרט בתקופתנו שכביאור כ"ק מו"ח אדמו"ר בשיחתו הידועה היא בדוגמת המטפס על הר משופע ביותר שאפשר או עלי" או כו'.
בתורה ומצות: ענין של גאולה (תניא רפמ"ז).
זה מלך המשיח: רמב"ם ה' מלכים רפ"א.
וישראל עושה חיל: ראה זהר סוף פרשת שבוע זה.

ח'תתסא

נדפסה בלקר"ש חכ"ג ע' 410.
בשיחתו הידועה: ראה גם לעיל ח"ח אגרת ו'תשעא, ובהנסמן בהערות שם.

ח'תתסב

ב"ה, י"ט תמוז, תשכ"ד

ברוקלין, נ.י.

לכבוד הו"ח אי"א נו"מ בחור מעם ומורם מעם ודורש טוב
לעמו בעל מדות תרומיות ענף עץ אבות מו"ה שניאור זלמן
שליט"א

שלום וברכה!

קבלתי ידיעה כללית ממר דובער שי' מינדל על ידי אחיו מזכירי מר
ניסן שי' בנוגע השתדלותם להוציא בני משפחתם שי' ממדינתנו לפנים,
ואשר פנה לכי לעזור בזה באופן אישי.

ואף שבדאי לא נצרך כי לזירוז בענין של אהבת ישראל ועשית
טובה בכלל, ועל אחת כמה וכמה בענין כזה להוציא אסירים בכושרות,
שכל המדינה ההיא הי"ה בית אסורים גדול (הי ירחם), אבל בהכירי את
בני המשפחה אביע בזה גודל קורת רוחי שמשתתף בפעולה של פדיון
שבויים האמורה. ויהי רצון שגם בפעולה זו יקויים מה שנאמר וברכך
ה"א בכל אשר תעשה.

בהוקרה בכבוד ובברכה.

כיון שצא"ח דכאן הוציאו לאור כרך ד' של לקוטי שיחות, ביקשתים
לשלחו לכי ובטח נתקבל כבר.

ח'תתסב

מו"ה שניאור זלמן: שזר. אגרות נוספות אליו – לעיל ח'תרפכ, ובהנסמן בהערות שם.

ח'תתסג

ב"ה, כ"ו תמוז ה'תשכ"ד

ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום כ"א תמוז.

ובבואנו מימי הגאולה י"ב י"ג תמוז גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא
ישראל שהיא גם גאולתנו.

שבדאי ידוע לו אודות העבודה במסירת נפש של בעל השמחה
והגאולה עבודה קדושה בהפצת התורה הנגלה והחסידות ובאופן דמוסיף
והולך.

התקוה אשר ילמוד מפרשת ימים אלו לקח המתאים והמעשה עיקר
— להוסיף בהתמדה ושקידה בלימוד התורה לימוד הנגלה ולימוד
החסידות ומוכן שצריך להיות — כהוראת חז"ל — באופן שהלימוד יביא
לידי מעשה הידור בקיום המצות והובטחנו הבא לטהר מסייעין לו.

בטח יודע משלשת השיעורים השווים לכל נפש בחומש תהלים ותניא
ושומר עליהם ועכ"פ יעשה כן מכאן ולהבא.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א,

מזכיר

ח'תתסג

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 374 והושלמה עפ"י העתקה..

והמעשה עיקר: אבות פ"א מ"ז.

כהוראת חז"ל: קידושין מ, ב.

והובטחנו: יומא לה, ב.

ח'תתסד

בי"ה, ערי"ח מנחם אב, היתשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג והרה"ח ווי"ח אי"א נוי"מ בעל מדות רב פעלים איש
המעלה בנשי"ק וכו' מוה"ר יצחק מאיר שליט"א הכהן

שלום וברכה:

במענה להזמנת כת"ר „לכנסי הגדולה החמישית" העתידה
להתקיים בחודש מנחם אב הבע"ל בירושלים עיה"ק ת"ו ע"י משיח
צדקנו בב"א.

הנני בזה להביע ברכתי לכת"ר ולכל המשתתפים בכנסי, ה' עליהם
יחיו. ויהי רצון שיקויים בקרוב היעוד, המבוקש והמקווה והמובטח —
אשר כל הברואים ייעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם.

ואת"ל הרי בסגנון ובנוסח האמור — כלולה תכנית שלמה לכל
כינוס לשם שמים, בכל עת ובכל מקום, ומכל שכן כינוס אחי"י החרדים
לדבר ה' ולתורתו ומצוותיו, בתקופתנו זו, ובארצנו הק' ועיה"ק — ת"ו:

(א) וייעשו כולם אגודה אחת — שהעשות כל בני"י אגודה אחת
באמת, תיתכן רק על ידי קיום מצות ואהבת לרעך כמוך לכל נפש
מישראל למגדול ועד קטן, שכל נפשות בני ישראל מתאימות ואב אחד
לכולנה, רק שהגופים מחולקים; והרי הנפש היא העיקר והגוף אינו אלא
טפל (כמבואר כ"ז בספר התניא פרק לב).

(ב) לעשות רצונך — זאת אומרת, שמטרת התאגדות זו וההתאחדות
של בני ישראל היא אך ורק לעשות רצון אבינו שבשמים.

(ג) בלבב שלם — היינו שאופן העשי, ההחלטות והפעולות צריך
להיות בכל לב ונפש, בלי היסוס, כ"א ברור ובהחלט.

ושלימות בכל שלשת השלבים: מחשבה דיבור ומעשה, התחל

ח'תתסד

חלקה נדפס בלקו"ש חט"ו ע' 495 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.
מוה"ר יצחק מאיר: לרין. אגרות נוספות אליו — לעיל ח'תשט"ט, ובהנסמן בהערות שם.

מהתבוננות מעמיקה שתגלה דעת תורתנו הנצחית והוראותי ברורות בכל בעיות דורנו הנבוכ, השמעת קול ברמה, הקול קול יעקב „בהגיון תורה“ יודעתה האמור, ועד לסוף מעשה ומעשה עיקר — בתוצאות מעשיות להחדרת התורה והמצוות בחיי היום יום בכל ענפי החיים לכל פרטיהם ופרטי פרטיהם.

ואם בכל עידן ועידן הדברים אמורים, על אחת כמה וכמה בימינו אלה שהוא צו השעה וצורך השעה, הן מצד המצב — הדורש התאמצות יתרה והן מצד כושר השעה שלב בני ובנות ישראל ער הוא בפרט בתקופתנו זו רבת המאורעות והזעזועים והאכזבות, שעוררו בכמה חוגים ובפרט בחוגי הנוער, צמאון עז לדבר אמת ויציב.

ואין אמת אלא תורת אמת ומצוותי שניתנו מה' אלקים אמת, תורה ומצוות בלי פשרות ובלי וותרניות, שאז לא רק שאמת מארץ תצמח ומתקבלת — אלא שגם משמים נשקף ונמשכת סייעתא מיוחדת להצלחה רבה.

בכבוד ובהוקרה ובברכה להצלחה ולבשורות טובות.

עונותו תרבני לחו"ד מה הן הבעיות העקריות העומדות עתה על הפרק ואשר להן דין קדימה בסדר היום של הכנסי —

ותקצר היריעה מהכיל ואמנה רק אחת אחת מה שנראה לפענ"ד:

בשטח הכללי ועיוני:

הצהרה ברורה אשר בכל מקום ובכל זמן **אך** התורה היא חיינו — של היחיד של הצבור ושל הכלל.

ולהיותה תורת אחת ותורת אמת הנתונה מה' אחד ה' אלקינו אמת — אין מקום לשיתוף התורה עם עוד דבר מה — איזה שיהי, ושוללת היא את כל הפשרות.

ואדרבא, אלו שהשלו את עצמם ואת אחרים אשר בירידת הדור — הדרך לקירוב הלבבות ליהדות ומצותי היא ע"י פשרות — באה המציאות המרה וטפחה על פניהם בראותם כי מפשרה בכלל ולמחצה נתדרדרו לשליש וכו' ועד — להשטה דככל הגוים בית ישראל וממנה —

ואין אמת: ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח.

אמת... בלי פשרות: ראה גם לעיל אגרת ח'תרצד, ובהנסמך בהערות שם.

לכריעה וביטול לפני כל גוי קטן וממנה — לטמיעה ר"ל, בין העכו"ם. ומכבר הזהירו חכמינו ז"ל שבאם „בקעה מצא" — העצה היעוצה היא „לגדור בה גדר".

באה"ק בפרט:

קשר מעשי — ומתמיד — עם הנוער שלאחרי הגיל דחינוך חובה ע"פ החוק, אשר רובו אינו נמצא לע"ע במסגרת ביי"ס, ועוזבים לנפשם ולהשפעת הרחוב — כמובן, קשר ע"מ להחדירו רוח של יר"ש, אהבת התורה וחיבת המצות ועד לקיומן בחיי יום יום.

בתפוצות ושהזמן גרמא במיוחד:

יהדות דרום אמריקא (וכיו"ב) המשוועת לעזר במצבם הרוחני. וכמובן, עזר לא ע"י אנחות, כ"א ע"י שליחות לשם — כאו"א למשך זמן מתאים — של מחנכים יר"ש, מדריכים ומורי דרך (המלך מלכו של עולם) ראויים לשמם וכו' וכו' שיישבו עמהם ובתוכם ויעודדו אותם ויחזקו רוחם רוח ישראל סבא. וילמדו אותם — ואת דור הצעיר ביחוד — אורח חיים, בחיי יום יום, ע"פ תורתנו תורת חיים וקיום מצותי עליהן נאמר וחי בהם.

נ.ב. **בהגיון תורה:** ומוקדם לזה (פדר"א ספלי"ב) צ"ל „קול יעקב ביחוד השם" — עבודת התפלה ועד שמייחדים שמו — שאז הגיון תורה (ע"ז יט, א) הוא בסדר וככתוב בתורה (ראה רש"י ותוס' ברכות ה, ב. לקוטי תורה לרבנו הזקן פ' ברכה צו, ב).

בקעה מצא וגדר בה גדר: שאך זו עצה היעוצה **בכל** עניני היהדות, וכהוראת חז"ל בזה בשלשת הסוגים, ועל הסדר: בדרבנן שצריכין חיזוק (עירובין ו, א. ר"ה יט, א). ואפילו בדאורייתא שנתגלה טעמן (עירובין ק, ב. וראה סנה' כא, ב) ואפילו בחוקים ובחידוש שבחוקים (חולין קי, א. ח"פ להרמב"ם פ"ו ור"ח ביומא סז, ב. חולין קח, א ובתוד"ה מבשר שם).

בקעה מצא: ראה גם לעיל ח"ב אגרת ג'תתיב. לקמן אגרת שלאח"ז.

ח'תתסה

ב"ה, די מנ"א היתשכ"ד
ברוקלין.

כבוד הרב הגאון המפורסם חו"ב הו"ח אי"א נוי"מ וכו'
מוהרא"י שליט"א
רב ראשי

שלום וברכה:

מועתק בזה נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לשלוח לכהדר"ג
שליט"א, ובטח נתקבל בעתו ובזמנו:

לרגל חזרתם לארץ הקודש אביע איחולי לנסיעה כשורה ובהצלחה
ואשר מתוך בריאות הנכונה ינצל כהדר"ג במילואן כל האפשריות שישנן
לחזק בדק היהדות האמיתית לבסס ולהפיץ התורה ומצותי שהיא תורת
אמת והרי אמת שוללת כל פשרה ונראה במוחש בדורנו ששיטת הפשרות
פשטה את הרגל וכו' ואדרבה הורו חכמינו ז"ל דבמקום שבקעה מצא הנה
התיקון הוא לגדור בה גדר והורינו שלש פעמים ועל הסדר בעניינים דרבנן
וגם במצות שכליות וגם בחוקים ויעשה כהדר"ג בהאמור לאורך ימים
ושנים טובות ובאופן דמוסיף ואור וזכות ארץ הקודש תבנה ותכונן
במהרה בימינו על ידי משיח צדקנו מסייעתו.

בכבוד ובהוקרה ובברכה.

מנחם שניאורסאהן

בכבוד ובברכה

מזכיר

ח'תתסה

מוהרא"י: אונטרמן.
אמת... פשרה: ראה גם לעיל אגרת ח'תרצד, ובהנסמן בהערות שם.
הורו חכמינו: ראה גם אגרת שלפניו, ובהנסמן בהערות שם.

רמג

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ח'תתסו

ב"ה, ה' מנחם אב, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נוי"נ רב פעלים וכו'
מוה"ר שלמה יהודא ליב שי' אדלר
יו"ר אגודת השוחטים בת"א

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתבו מא' בתמוז, וחכיתי עם המענה שלי עד לאחר
הפגישה עם הרה"ג והרה"ח ווי"ח אי"א נוי"מ בעל מדות ורב פעלים הרא"י
שליט"א אונטרמן רב הראשי.

וכנראה מקטעי מכתבי העתים וגם ממכתב כ' וכן מרושם השיחה
האמורה, המצב בהענין עליו כותב הולך ומשתנה מיום ליום, מצד כמה
גורמים שמתערבים בזה ומטעמים שונים ומשונים.

ויהי רצון שזכות הרבים יסייע שכל הענין יסתדר באופן הכי טוב
באמת, וידוע גודל ענין הכשרות וגודל הזהירות שצריך להיות בזה, בכל
מקום ובכל זמן, ובפרט בתקופתנו ובארץ הקדש, ארץ אשר עיני ה' א"א בה
מראשית השנה ועד אחרית שנה.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות בכל האמור.

ח'תתסז

ב"ה, ה' מנחם אב, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נו"מ עוסק בצ"צ וכי' מוהרש"ז שי' שרגאי

שלום וברכה:

הנני בזה לאשר קבלת מכתבו מכ"ט תמוז והקודמו.

ות"ח על שימת לבבו להודיעני בנוגע החבילות וכולי. ומסתם גם בעתיד יעשה כן ותודה למפרע.

להערותו אודות החשיבות המיוחדת של מדת אהבת ישראל, שהרי להבדיל בין ישראל לעמים גם אצל אומות העולם אנגלי אוהב את האנגלים וכי' — החילוק, חילוק עקרי, מובן מלשון הכתוב ואהבת לרעך **כמוך**, שכמו שאהבת האדם לעצמו אינה תלוי' בזה שרואה מעלות עצמו — בשכל או מדות שבלב או במחשבה דיבור ומעשה, ואדרבה על כל פשעים תכסה אהבת עצמו — כן הציווי בנוגע לאהבת רעהו, שתהי' גם כן אהבה עצמית בלתי תלוי' בדבר ובמעלה וכולי.

על פי זה מובנת התמי' איך אפשר שתהי' דרגת אהבת זולתו „כמוך“, ועל זה בא ביאור רבנו הזקן בספר התניא פרק לב, שמתחיל בביאורו ממדרגת אהבת הזולת שבקל יותר להשיגה „כי מי יודע גדולתן ומעלתן“ כולי, אבל סו"ס הרי זו ג"כ אהבה תלוי' במעלה, לכן מוסיף ביאור „שכולן מתאימות ואב אחד לכולנה“ כולי „אחים ממשי“. עיי"ש.

הדגשה מיוחדת עפ"י תורת החסידות בכל האמור מבוארת בספר המצוות לאדמו"ר הצמח צדק, מצות אהבת ישראל פרק ב. עיי"ש.

ומגלגלין ענין לימים מתאימים, שהרי נמצאים אנו בין המצרים דחורבן בית שני שקרה מפני שנאת חינוס. ופשוט שזה שנצטוינו לעשות זכר לחורבן, ביחוד בימים אלו, כוונתו בשביל התיקון, שהרי החורבן הוא

ח'תתסז

נדפסה בלקו"ש חל"ב ע' 245 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.
מוהרש"ז שי' שרגאי: אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ב ח'תכט, ובהנסמן בהערות שם.
ומגלגלין: ראה גם אגרת ח'תתסז.

רמה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

כנוסח התפלה ומפני חטאינו גלינו מארצנו כו', ואי אפשר לביטול המסובב כי אם על ידי ביטול הסיבה, וכל גרעון וחלישות בסיבה מביאה גרעון וחלישות בהמסובב, אפילו אם הוא — כמבואר בתורת החסידות — לעת עתה רק בעולמות העליונים. וכיון שעיקר החטא, כהודעת חכמינו ז"ל, הי' בשנאת חנם, הרי תיקונו באהבת חנם היינו בלתי תלוי בדבר. ויהי רצון שבקרוב ממש נזכה לקץ גלותנו ולגאולה האמתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, ויהפכו ימים אלו לששון ולשמחה.

בכבוד ובברכה.

בשיחתי עם הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נו"מ עוסק בצ"צ וכו' הרא"י שליט"א אונטרמן רב הראשי, נסבה השיחה גם בענין הספינות הישראליות ובמענה על שאלתי אמר ברור שמעולם לא הוא ולא רבנות הראשית נתנו היתר לנסיעה בספינות אלו.

ח'תתסח

ב"ה, ה' מנ"א, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

מר שמואל יצחק הכהן שיי אבידור

שלום וברכה!

לפלא קצת שמאז מכתבו מכמה חדשים קודם לכן לא קבלתי מכתב מכו', אף שתקותי חזקה שלא מדקדק עמי שמתעכב מכתבי מפני הטרדות, ולמרבה הצער לא כל הטרדות מסוג שמחה.

בהתאם לסגנון מכתבו, תקותי שהשתתף בכמה התועדויות חסידותיות באה"ק ת"ו ולכן הי' לי לפלא שלא נזכר שמו בין אלו שהשתתפו בחגיגת (זיכרון ל) י"ב תמוז בכפר חב"ד. ובודאי השתתף בחגיגה כזו במקום אחר באה"ק ת"ו.

כהודעת חכמינו: יומא ט, ב.

בשיחתי: ראה לעיל אגרת ח'תתמוז.

בענין הספינות הישראליות: ראה גם לעיל אגרת ח'תשלא, ובהנסמן בהערות שם.

ולמותר להדגיש לדכוותי שענין הזכירה הוא ההתעוררות למעשים בפועל, ובנידון דידן — ברוח בעל השמחה והגאולה דיי"ב-י"ג תמוז, אשר מסר נפשו בעד החזקת והפצת התורה ומצוותי, מבלי להתחשב במניעות ועיכובים. ובימים אלו שבין המצרים בודאי שראוי והגון לעשות ולפעול בכיוון זה, שזכרון החורבן מזכיר ומעמידנו על הסיבה, וקנוסח התפלה ומפני חטאינו גלינו מארצנו כו' וכוונת הזכרון הוא בשביל התיקון, ואי אפשר לביטול המשובב כי אם על ידי ביטול הסיבה. ויהי רצון שבקרוב ממש נזכה לקץ גלותנו ולגאולה האמתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, וימים אלו יהפכו לששון ולשמחה.

בפ"ש אחיו שי' ובכבוד וברכה ובת"ח על מסירת הפ"ש.

ח'תתסט

ב"ה, ה' מנחם אב תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

מר שניאור זלמן שי' מסחרי

שלום וברכה!

בנועם הנני לאשר קבלת מכתבו מכ"ו תמוז, ות"ח בעד שימת לבבו.

. . . בראותי הרגש לבו ואהבתו לכפר חב"ד, בתוככי אהבת ישראל בכלל, הרי ההתחזקות בזה היא דבר בעתו בפרט בימים אלו שבין המצרים דחורבן בית שני שקרה מפני שנאת חנם, כהודעת חכמינו ז"ל. ופשוט שזה שנצטוינו לעשות זכר לחורבן, בימים אלו ביחוד, הכוונה היא בשביל התיקון, שהרי החורבן הוא קנוסח התפלה ומפני חטאינו גלינו מארצנו, ואי אפשר לביטול המשובב כי אם על ידי ביטול הסיבה, וכל גרעון וחלישות בסיבה מביאה גרעון וחלישות בהמשובב, אפילו הוא — כמבואר בתורת החסידות — לעת עתה רק בעולמות העליונים. וכיון שעיקר החטא הי' שנאת חנם, הרי תיקונו באהבת חנם.

ח'תתסט

מר שניאור זלמן מסחרי: אגרות נוספות אליו — לעיל ח'תשיב, ובהנסמן בהערות שם.
כהודעת חכמינו: יומא ט, ב.

ויהי רצון שבקרוב ממש נזכה לקץ גלותנו ולגאולה האמתית
והשלימה על ידי משיח צדקנו, ויהפכו ימים אלו לששון ולשמחה.
בכבוד ובברכה לבריאות.

ח'תתע

ב"ה, עש"ק ט' באב (נדחה), ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"מ רב פעלים וכו' הרמ"פ שי' הכהן

שלום וברכה!

נעם לי להודיע, אשר ימים אלה מסיימים הם —

קבוצת הלומדים תורה ברבים — ובמקום תפלה — בביהכנ"ס עדת
יעקב — ה' עליהם יחיו —

מסכת ביצה וממשיכים בקודש — לימוד מסכת סוכה,

ומגלגלין כו' שיהי הסיום ביום היאצ"ט הראשון של חותנו —
יבלח"ט — הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"מ בעל מדות ועוסק במצות ובמיוחד
בעניני ביהכנ"ס וכו' מוה"ר דוד הלוי תנצב"ה,

והרי כל עניני ביהכנ"ס וביהמ"ד שייכות מיוחדת להם לחדש זה
וכנבואת יחזקאל הכהן „כה אמר אדי אלקים כי הרחקתים בגוים וכי
הפיצותים בארצות — ואהי להם למקדש מעט (אלו בתכנ"ס ובמד"ר)
בארצות אשר באו שם".

ט' באב (נדחה): להעיר אשר נדחה רק ענין התענית וכו' שבו, אבל ענין הנחמה
— בתוקפו עומד, שלכן אי"א צדקתך אף שזהו בפרהסיא (אוי"ח החדש סו"ס תקנ"ב).
ובמקום תפלה: ברכות ח, א.
אלו בתכנ"ס ובמד"ר: מגילה כט, א.

ח'תתע

נדפסה בלוקר"ש ח"ח ע' 357 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.
הרמ"פ: כ"ץ, ברוקלין. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"א ז'תשסה, ובהנסמן בהערות

שם.

דוד הלוי: שטאקהאמער.

כי בעמדנו בימי זכרון לימים ההם בזמן הזה, חורבן בית מקדשנו, בית ראשון ובית שני,

הנה ע"פ הוראת חז"ל שהמעשה הוא העיקר, ומקרא מלא דבר הכתוב, את האלקים ירא ואת מצותיו שמור **כי זה כל האדם**, מובן שכוונת זכרון זה הוא — שישפיע ויביא למעשה בפועל,

ולכל לראש — בתוכן זכרון זה, הוא ענין החורבן וסיבתו, שהם כמפורש בכ"מ בתנ"ך ובלשון חז"ל: מפני חטאינו — גלינו מארצנו וכו' היד שנשתלחה במקדשך,

שמה המסקנא אשר „המלחמה“, החלישות, והגירעון בהסיבה (חטאינו) — מחלישים וגורעים את המסובב (גלינו מארצנו, היד שנשתלחה) ומקרבים את הגאולה, גאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו,

אשר כהוראת מורה הנבוכים (מאז בדורו — ועד בדורנו) ופסק דינו הברור — ב„ידו החזקה“, המלך המשיח הוא אך הוא מקבץ נדחי ישראל, ומקודם לזה ובתור הקדמה והכנה לזה, הרי נוסף על היותו „הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד אביו“ — „יכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה“, ולאחרי זה (ועל הסדר) — „ילחם מלחמת ה' וינצח, „כל האומות שסביביו“, ויבנה מקדש במקומו ויקבץ נדחי ישראל“.

הוראת חז"ל: אבות פ"א מ"ז.

ומקרא מלא: קהלת יב, יג.

ב„ידו החזקה“: ה' מלכים פ"א.

הוגה בתורה: ראה ע"ז יט, א. ובפדר"א ספ"ב דקול יעקב (שהוא המבטל ידי עשיו) היינו „הגיון תורה“.

ועוסק במצות: ראה ר"ן לסוכה (כח, א) בדיוק ה' עוסק במצוה (ולא מקיים מצוה).

כדוד אביו: ל' הרגיל בניך בנוגע למלכי בית דוד. וי"ל הכוונה שיהי התורה בדרך עול והמצות בהקדמת עולה של תשובה „תשובה ומעשי" — שזה הוקם ע"י דוד דוקא (ע"ז ה, א. מדרש שמואל ויל"ש לשי"ב כג, א. וראה תו"א ריש מגילת אסתר).

יכוף כל ישראל: יל"פ השייכות לתיקון ענין החורבן — שהי על שלא מיחו (שבת קיט, ב. איכה רבה א, ה).

לילך בה ולחזק בדקה: לאלה שלא חטאו, לאלה שעברו ופרצו; צדיקים ובע"ת. **וינצח „כל האומות שסביביו“:** כ"ה בדפוס רומי — שלא שלטו בו ידי המבקרים מטעם אר"ה.

ויבנה מקדש: ע"פ ויק"ר פ"ט, ז דמשיח בונה ביהמ"ק. וראה ג"כ ירוש' מגילה פ"א הי"א. ופרש"י ותוס' (סוכה מא, סע"א) דיבוא משמים — הוא ע"פ תנחומא (נח, יא). זח"א כח, א. ובכ"מ.

ויקבץ נדחי ישראל: לבסוף (זח"א קלד, א. קלט, א — וכ"פ רש"י בברכות מט, א

ויהי רצון שכל אחד ואחת, „ילחם בהסיבה — בחטאינו" — ע"י
קיום התומ"צ, לילך בה ולחזק בדקה —

וע"פ ההבטחה אשר הבא לטהר מסייעין אותו — יצליח,

ועי"ז ימהר קץ גלותינו ויקרב ביאת משיח צדקנו וגאולתנו,

ונזכה לקיום היעוד אשר יהפכו ימים אלו לששון ולשמחה.

בברכה כי בקרוב ממש נזכה לגאולה האמתית של כל בניי ממדבר
העמים הוא מדבר הגלות, כי על כאו"א נאמר ואתן צאני צאן מרעיתי, כי
לדי הארץ ומלואה ולכן כולן ביתיות הן, ואפילו הנמצאים בעשרות
קרנים — ל' חוזק ועשירות — שטועה לומר כוחי ועוצם ידי עשה לי גוי
— סו"ס בל ידח ממנו, ודל עשרות קרנים ואיכא צל סוכה, המלמדת את
האדם ענוה ושפלות לבלתי רום לבבו לומר ידינו עשו לנו, שזוכר
נפלאותיו ונוראותיו, זוכר יצי"מ, וכימי צאתך מארץ מצרים אראנו
נפלאות — בגאולתנו הקרובה.

ובפ"ש כל המשתתפים בהלימוד שליט"א ובכבוד.

— ופליג אתנחומא הנ"ל — וראה בארוכה מכו"ק אדני"ע בקובץ מכתבים א' ס"ט).

ההבטחה: יומא ספ"ג.

ואתן צאני: יחזקאל לד, לא.

ביתיות הן: ביצה בסיומה.

ל' חוזק ועשירות: רש"י עקב ז, יג.

דל עשרות קרנים: סוכה בתחלתה.

המלמדת . . עשו לנו: מו"נ ח"ג פמ"ג. רשב"ם ויקרא כג, מג.

זוכר . . יצי"מ: שו"ע רבנו הזקן סתרכ"ח.

מכו"ק אדני"ע: אג"ק שלו ח"א אגרת קכט.

ח'תתעא

ב"ה, עשי"ק ט' באב (נדחה), ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ צנמ"ס כו' מו"ה
שלמה יוסף שי

שלום וברכה!

... נבהלתי להידיעה שידידנו שליט"א הנה דוקא בכינוס (היחידי
באופי שלו) של כו"כ רבנים מטיפוסם של דורות שקדמונו (וגם במעלה)
— שלח שלישו לייצגו! [ואי"ז מספיק, וכאילו להדגיש הענין עוד יותר —
בתוך ימים ספורים והייתה אסיפת רופאי שיניים — בא דוקא בעצמו].
וכדאי לברר מיהו הלוחץ על הנ"ל ומעבירו על דעתו העצמית — ולתקן
עכ"פ בעתיד.

בברכה — שכדברי הרה"ח אי"א נוי"נ געלמאן שמוכנים כבר עוד ב' כרכי
האנצ' — י"ל בעגלא של הציבור (ולא דהמו"ל),

מ. שניאורסאהן

ח'תתעב

ב"ה, י"א מנ"א תשכ"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

... ולשאלתו אופן העבודה בענינו ובכלל.

ח'תתעא

מו"ה שלמה יוסף: זיין. אגרות נוספות אליו — לעיל ח'תשלא, ובהנסמן בהערות שם.
שידידנו: מוהש"ז שזר.
בכינוס: דכנס' הגדולה החמישית (ראה לעיל אגרת ח'תתסד). ראה גם לקמן אגרת
ח'תתפ.

ח'תתעב

נדפסה ב"היכל מנחם" חלק א ע' קט.

רנא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ידועה ההוראה מעט מעט אגרשנו, אשר כשהולכים מדרגא לדרגא
(ובהחלטה תקיפה) — הרי זה בר קיימא, וק"ל.

ולכתבו אודות הצלחתו בלימוד בנגלה וחסידות — כיון שהבטיחונו
חכמינו ז"ל יגעת ומצאת, הנה ילמוד בהתמדה ושקידה ועד לאופן
שהתורה קוראה זה יגיעה — ותקוים ההבטחה ומצאת.

ח'תתעג

בי"ה, י"ד מנ"א תשכ"ד
ברוקלין.

ברכה ושלוש:

מאשר הנני קבלת מכתבי עס הפ"נ שיקראו בעת רצון על הציון
הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ויהי רצון שתבשר
טוב בתוכנו וכן בתוכן מכתבי.

ובפרט אשר יצאנו כבר מימים הראשונים דחדש מנ"א ונכנסנו לימי
הנחמה ומהם לחדש אלול חדש הרחמים רחמיו המרובים של יוצר האדם
ומשגיח עליו בעין פקידה ועין טובה וזן ומפרנס כל צרכיו הן בגשם והן
ברוח ובאור פני מלך (מה"מ) חיים, (וכל צרכי החיים) וע"פ המבואר בזהר
הקי עלמא עילאה כגוונא דעלמא תתאה, ואור פני האדם למטה ממשיך
אור ברכה וישועה מעולם העליון.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

שהבטיחונו חכמינו: מגילה ו, ב.

ח'תתעג

בזהר: ח"א כט, ב.

ח'תתעד

ב"ה, י"ז מנ"א תשכ"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מט"ו מנ"א, בו כותב ע"ד בתו תחי'.

וע"פ כתבו כנראה ששואלים דעת רופאים מומחים, ובטח ממלאים
ההוראות שלהם, שהרי על האדם לעשות התלוי בו בדרך הטבע.

בעת רצון יזכירום על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבג"מ זי"ע להמצטרך להם.

וכיון שמשרתו בחינוך בני ישראל, התקוה שמחדיר בתלמידיו יראת
ה' ואהבת ה' המביאים לידי קיום מצות עשה ומצות לא תעשה, ועוד
יוסיף בזה.

וגדול זכות האמור לעמוד לו בהמצטרך לו ולמילוי משאלות לבבו
לטובה.

ובפרט ע"פ הידוע פתגם הבעל שם טוב, אשר אהבת השם לכל אחד
מבני ישראל הוא באין ערוך יותר מאהבת הורים זקנים לבן יחידם שנולד
להם לעת זקנותם.

ומהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו וכן את המזוזות בדירתם
שתהיינה כולן כשרות כדין, וזוגתו תחי' תשמור על מנהגן הטוב של בנות
ישראל הכשרות להפריש לצדקה קודם הדלקת הנרות בכל ערב שבת וערב
יום טוב.

בכבוד ובברכה לבשו"ט בכל האמור.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ח'תתעד

יראת ה'... המביאים: ראה תניא פ"ד.

פתגם: ראה גם לעיל חכ"ב אגרת ח'שיו, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת ח'תתקג.

ח'תתקסב.

נ.ב. לכתבו אודות התראות פא"פ, אין בדבר נחיצות כלל וכלל שהרי
המענה כתוב הוא לעיל, והתורה חסה על ממונם של ישראל הוצאות
כספיות דהנסיעה והרי בכגון זה גם הוצאה במרץ ובזמן וכו'.

ח'תתעה

ב"ה, כ"א מנ"א תשכ"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

ראיתי שורותיו המעטות בשולי מכתב . . .

ומובן אשר תמהתי וגם נצטערתי על הסיום אשר נתק ח"ו קשריו עם
כפר חב"ד.

ומבלי להכנס על מה ומה הם הטעמים והנמוקים וכו' שהרי בודאי
לא הי' עושה ענין כזה סתם בעלמא,

הרי בודאי שאין האמור נכון כלל וכלל.

דאם בכלל צ"ל אהבת ישראל וקירוב הלבבות וכו' (כמבואר
בארוכה בספר תניא קדישא פרק ל"ב) עאכו"כ בדורנו ובאה"ק ת"ו
ועאכו"כ בההולכים בדרכיו ואורחותיו של בעל התניא ואפילו להצודק
במאה אחוז, דרישה האמורה מופנית, ובפרט שאמרו חז"ל כל המעביר על
מדותיו וכו'.

והרי מתקרבים אנו לחדש אלול חדש הרחמים. ובודאי האריכות
בכגון זה אין בה צורך, ואצפה לבשו"ט בכל האמור.

בכבוד ובברכה לבשו"ט בהנ"ל.

והתורה חסה: ר"ה כז, א.

ח'תתעה

שאמרו חז"ל: יומא כג, א. וש"נ.

ח'תתעה*

[כ"ד מנחם אב תשכ"ד]

ע"פ הנ"ל — נכון לדבר עם הבעה"ב והפרעזידנט וכו' **שמזה** נראה **ברור** מהו ענין המחיצה, שאלו שמנגדים למחיצה כדבעי — ה"ה **שגילו** דעתם עתה מה אמתית השקפתם, ומזה מובן שכל אלה המאמינים בתורה מן השמים (היפך הקונסרוטיבים) עליהם להלחם בעד המחיצה וכו'.

אין זה מונעם **כלל** לערוך פעטישאן הנ"ל — עתה או לאחר זמן. ואדרבה אז לא יוכל לצאת נגדם בחוזק כדעתה, כיון שע"י קבלת המשרה מודה שלהם הדעה גם בענינים רוחניים, ואפילו אם יבטיחו זה בחוזה — הרי משנים החוזה דעתה.

אין זה ענינו כלל, ובכלל צע"ג אם מותר ע"פ דין.

ח'תתעה*

מענה למר"ה שמואל פסח שי' בוגומילסקי על גליון מכתבו מכ"ד מנחם אב. אגרות נוספות אליו — לעיל ח'תשצה, ובהנסמן בהערות שם.
ע"פ הנ"ל: במכתבו: היום בערב צלצל אלי הרב . . שברו אצלו הבעה"ב מהבכ"נ שלי והראו לו שהכינו „פעטישאן” לעשות הבהכ"נ קונסרבטיב.
אין זה: במכתבו: בקונסטיטושן של הבהכ"נ וגם בחוזה שלי כתוב שהרב בעצמו האחראי בעניני יהדות ולכן אמרתי להם . . שאם אינם מסכימים לתיקון המחיצה נמצא שהם מבטלים החוזה שלי.
אין זה ענינו: במכתבו: שאלתי את הרב משה דובער שי' רבין ואמר שא"א לו לתת היתר למחיצה של 4 רגל, ולהיות הרב ע"מ שבמשך הזמן לתקן זה . . ובפרט להצילם מקונסרבטיב, שאלה רוחנית כזו שייך לכ"ק אדמו"ר שליט"א.

רנה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ח'תתעו

ב"ה, כ"ה מנ"א, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נר"נ עוסק בצ"צ המכונה ד"ר ש.ב. אולמאן

שלום וברכה!

בנועם קבלתי ספרו מסות „חנוך ומדע“, ות"ח על שימת לבו לשלחו לי, שנוסף על הקורת רוח מהספר הרי מעיד הוא שכי מנצל גם עתה כשרונותיו לחיזוק היהדות בכל מקום שידו מגעת, כמו שרואני ג"כ מהמאמרים המתפרסמים ב„דזשואיש פרעס“, ובודאי גם בזה ימשיך, כי יש מי שמגיעים אליהם על ידי ספר, ויש מי שמגיעים אליהם על ידי מאמר במכ"ע.

ויהי רצון שימשיך בכל הנ"ל מתוך עבודה באהבה ובשמחה ובבטחון גמור בהשי"ת שיצליחו בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור ובכבוד.

ח'תתעז

ב"ה, כ"ה מנ"א תשכ"ד
ברוקלין.

הו"ח אי"א נר"נ עוסק בצ"צ מו"ה חיים יונה שי

שלום וברכה!

נאך א ליינגערן איבעררייס בין איך געווען צופרידען צו באקומען

ח'תתעז

ד"ר ש.ב. אולמאן: אגרות גוספות אליו – לעיל ח"ח ריתתסת, ובהנסמן בהערות שם.

ח'תתעז

נדפסה בלקו"ש חייט ע' 440 והושלמה עפ"י צילום האגרת.
מו"ה חיים יונה: דן, ניו הייוועז.

אייער בריף פון יום השני, מיט דער גוטער בשורה, אז בקרוב וועט מען מסיים זיין דעם לערנען עין יעקב ברבים, וועלכעס קומט פאר אין אייער הויז.

השם יתברך זאל העלפען סיזאל זיין בשעה טובה ומוצלחת בכל הפרטים, דער סיום פון עין יעקב און אויך דאס אנהויבען באלד פון דאסניי, ווי ס'פירט זיך בא אידען, שמנהג ישראל תורה הוא, שמתכיפין התחלה להשלמה.

און בפרט ווי ערקלערט אין מערערע ערטער דער פארבונד פון דעם סיום מיט דער התחלה, אויף פערשידענע אופנים, און איינער פון זיי איז:

לכאורה דארפמען פארשטיין ווי איז כאמת מעגליך ערפילען די פאדערונג, אַ אמתין שלום צווישען מענשן, וואס אין דיעותיהם שוות וכו',

א פאדערונג מיט אזא שטארקייט, ביז אז מיזאגט, לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל **אלא** השלום.

איז אויף דעם די ערקלערונג, אז דאס ווערט ערמעגליכט דורך דעם לייענען קריאת שמע, גלייך באם אנהויב פון דעם מעת לעת, ווי די התחלה פון דער משנה, מאימתי קורין את שמע בערבית, וואס דער אינהאלט פון ק"ש איז, צו ממליך זיין הקב"ה, ביז מ'אנערקענט אז ה' אחד, אין אלע זיבען הימלען און אויף דער ערד און אויך בארבע רוחות העולם.

וואס דאס ווירקט צו אויפגעבען און איבערגעבען דעם רצון פון יעדן איינעם צו דעם רצון פון ה' אחד, וואס דענסטמאל פארשווינדעט אלעס וואס קען צוטיילען און אונטערשיידען, און עס ווערט דער אמת'י שלום, און השם יתברך גיט זיין פולסטע ברכה, ווי מיר זאגען באם **שלום** פון שמונה עשרה, ברכנו אבינו (לפי) שכולנו כאחד (זעה תניא פרק ל"ב).

און ווי ערקלערט אויספירליך אין פילע ערטער בתורתנו הק' תורת חיים און מער טיפער בפנימיות התורה, וואס אין גמרא איז דאס אגדה

שמנהג ישראל: נסמן בלק"ש חכ"ב ע' 56 הערה 2.

שמחכ"פין: רשות לחתן בראשית.

אין דיעותיהם שוות: ראה ברכות נח, א.

לא מצא: עוקצין בסופה.

אחד . . העולם: סמ"ק הובא בב"י אר"ח סס"א. שו"ע ואדה"ז אר"ח שם ס"ו.

רנז

כ"ק אדמו"ר זי"ע

שבספר עין יעקב, שרוב סודות התורה גנוזים בה (עיין אגרת הקדש לרבנו הזקן סי' כ"ג).

בברכה להצלחה בכל האמור, ובפ"ש כל המשתתפים שליט"א בלימוד הכי נעלה האמור,

מ. שניאורסאהן

ח'תתעח

ב"ה, כ"ה מנחם אב, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר דוד נ"י ברנאים

שלום וברכה!

הנני לאשר בזה קבלת ספר שו"ת רחמים פשוטים וקונטרס דרוש ארץ ישראל שחיברם אביו הרה"ח וכו' ר' רפאל חיים משה י' נאים ז"ל. ותשואות חן לך בעד שימת לבבו לשלחם אלי.

מאוחר יותר נתקבלו הספרים הנ"ל גם על ידי מר שמואל שי חסאן. ובראותי שרצונו בכך, וגם שיהי' לעילוי נשמת אביו המחבר תנצב"ה, מסרתי את הכפולים לישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש, בכדי שהתלמידים יוכלו לעיין בהם בכל עת מצוא.

בטח למותר לעורר את כ' שאם הספרים אלו מן השוק כדאי ונכון שכי' ושאר בני אביו ידפיסום עוה"פ לזכות אביו ולתועלת הרבים.

על פי סגנון מכתבו, התקוה שעושה כל התלוי בו להפצת היהדות במקומו עתה, בפרט על פי מה שאמרו חכמינו ז"ל במשנתם שהאב זוכה לבניו וכולי, והובטחנו בכגון זה הבא לטהר מסייעין אותו.

ובפרט שמתקרבים אנו לימי הסגולה דחודש אלול, שאז הוא

ח'תתעח

במשנתם: עדיות פ"ב מ"ט.
והובטחנו: יומא לח, ב.

בדוגמת מלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה ואז רשאין כל מי שירצה לצאת להקביל פניו והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות כו' כמבואר בלקוטי תורה, פי ראה, לב, ב לרבינו הזקן בעל התניא והשולחן ערוך.

בכבוד ובברכה.

ח'תתעט

ב"ה, כ"ח מנחם אב, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ ענף עץ אבות יושב על מדין
דקהילתא רבתי אטלאנטיק סיטי, הרב משה שיי שפירא

שלום וברכה:

בהתענינות גדולה ובשמחה קבלתי הידיעה שבהנהלתו במחנו הטי נתעוררו אנשי הקהילה להקים מקוה חדשה בעירו וביום אי הבע"ל תתקיים הנחת אבן הפינה וכת"ר יביע דברי ברכה בשם כל רבני ק"ק דאטלאנטיק סיטי.

והרי הזמן מסוגל בפרט לענין כגון זה, ראש חודש אלול המתחיל ארבעים ימי תשובה. וידוע כמה הפליגו חכמינו ז"ל במשנתם בגודל ערך חשיבות המקוה, עד שהביאו דוגמא וראי' מזה לענין התשובה, בשלהי פרק יום הכיפורים (יום התשובה) — מה מקוה מטהר כולי אף הקבי"ה מטהר את ישראל.

ואחתום באיחולי לבבי אשר בקרוב ממש יברכו על המוגמר וגם זה יקרב קיום היעוד וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם (טהרה) ונתתי לכם לב חדש גוי' (תשובה) וישבתם בארץ גוי' (גאולה האמתית והשלימה על ידי משיח צדקנו).

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה.

מוס"ב העתק מכתבי לועד המקוה.

ח'תתפ

ב"ה, ערב ראש חודש אלול, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הו"ח אי"א נוי"מ בחור מעם ומורם מעם ודורש טוב
לעמו בעל מדות תרומיות ענף עץ אבות מו"ה שניאור זלמן
שליט"א

שלום וברכה:

מכתבי הקודמים בטח הגיעו לידי כ', וכן בודאי קבל הפ"ש ע"י
האורחים שבקרו כאן בשעתם.

לא אוכל להעלים מכי כי נצטערתי רבות להידיעה שכי לא הי' נוכח
אישית באסיפת הפתיחה של ה"כנס"י הגדולה החמישית". ואף שבודאי היו
טעמים ונימוקים בדבר, אבל העובדה במקומה נשארת.

ובעמדנו ערב ראש חודש אלול, דבר בעתו הוא להעלות על הזכרון
דברי אדמו"ר הזקן בענין סגולת ימי חודש הרחמים, שהוא בדוגמת מלך
שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה ואז
רשאין כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו והוא מקבל את כולם בסבר
פנים יפות כו', כמבואר בלקו"ת פ' ראה, לב, ב.

ויהי רצון שגם ענין האמור יתמלא כלשון רבנו הזקן — בסבר פנים
יפות, למעלה, וממילא נמשך גם למטה ספ"י.

ומענין לענין בעניני מלכו של עולם, אביע תקותי שבדברי הברכה
שישמיע כי לקראת ראש השנה הבע"ל יזכיר בפירוש שם שמים, אשר לו
הכל יכתירו וממנו כל הברכות (כולל גם סליחת כ' על הערתי זו).

בהוקרה ובכבוד ובברכת כוח"ט לשנ"ט ומתוקה.

ח'תתפ

מו"ה שניאור זלמן: שזר. אגרות נוספות אליו — לעיל ח'תרפב, ובהנסמן בהערות שם.
לא אוכל להעלים: ראה גם לעיל אגרת ח'תתעא.

ח'תתפא

[י"א אלול תשכ"ד]

חבל שלא השתדלו שעכ"פ יהי בעשרה — וכדבריו הנפלאים של אדה"ז באגה"ק — בזה.

ח'תתפב

[ח"י אלול תשכ"ד]

רבותי (הה"מ והבעש"ט) אימתה כו' „בל"ג ותכלית" הנמשך ע"י עשרה — היינו מה **שלמע'** מעשרה כ"ז כתר — פלא — למע' מחכ' — קדוש. ועוד: פועל'ן אויך אויפן נפה"ב — קל יותר ע"י נפלאים מאשר ע"י קדושים.

ח'תתפא

מענה למר"ה שניאור זלמן הלוי דוכמאן, על גליון מכתבו מיום י"א אלול תשכ"ד. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ב ח'תפט, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת ח'תתפב. ט"ז.
חבל: במכתבו: כאשר הלימוד בכל יום א' בשבוע לא נפסק ח"ו אך נתמעטו הלומדים, ע"כ אני שולח הרשימה בעד ארבעה שבועות ונקוה להשי"ת כי כאשר יבואו מנאות דשא יתרבו המשתתפים בענין זה בעזה"ש.
וכדבריו הנפלאים: ראה גם אגרת שלאח"ז.
באגה"ק: סכ"ג.

ח'תתפב

מענה למר"ה שניאור זלמן הלוי דוכמאן על גליון מכתבו מיום ח"י אלול תשכ"ד. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת שלפנ"ז, ובהנסמן בהערות שם.
רבותי: במכתבו: רצוף די רשימה פון היינטיקן יום א' קביעות . . וואלט איך זייער וועלן וויסן דעם פשט פון דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א „דבריו הנפלאים" — מי שרייבט דאך אלע מאל קדושים, איז דאך געוויס אַ כוונה דער וואָרט?
רבותי . . ותכלית: אגה"ק שם (קלו, ב).
רבותי (הה"מ והבעש"ט): ראה גם ס' השיחות תש"ד ע' 98. ס' השיחות תש"ה ע' 59.

ח'תתפג

ב"ה, כ"ה אלול, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הרה"ג וו"ח אי"א נוי"מ בעל מדות רב פעלים ורב
מרץ הרב ישראל שליט"א המכונה ד"ר ברוידי
רב הראשי למדינות בריטני

שלום וברכה!

נעם לי לקבל פ"ש מכת"ר על ידי הנוסעים הרבנים הרה"ח וו"ח
אי"א נוי"מ עוסקים בצ"צ וכו' וכו' מוהר"ר בן ציון שם טוב ומוהר"ר יונה
איידלקופ, שליט"א.

ובהזדמנות זו חובתי נעימה להביע קורת רוח מיוחדת בשמעי
בפרוטרוט על דבר פעולות כת"ר לעזר אנשי חב"ד אשר במחנו הט'
בעבודתם המסורה להפצת היהדות והחנך על טהרת הקדש. וכמים
הפנים לפנים ובמדה כנגד מדה יברכהו ה' ויצליחו בכל המצטרך.

וארשה לעצמי להביע תקותי אשר בהתחשב עם המצב המתוח
ביהדות העולם בכלל, ובמדינות מסוימות בפרט, לא יתחשב עם הנוהג
וישאר על כהונתו עוד משך שנים, כי עת דרישה היא ולא עת פרישה, והרי
זכות הרבים מסייעתו להצליח לחזק בדק הדת ומסורת אבות בשלמותה
מבלי פשרות ח"ו, שהרי כל פשרה נוטה מן האמת, תורתנו תורת אמת
הנתונה מה' אלקים אמת. ויהי רצון שיעשה ויצליח מתוך בריאות הנכונה
ובשמחה ובטוב לבב.

ולקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה,
הנני בזה להביע ברכתי לכת"ר ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה.

ח'תתפד

ב"ה, כ"ה אלול, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבו מט"ו באלול, ולכל לראש עלי להביע גודל הקורת רוח שקבלתי בראותי ממכתבו יחסו לעניני חב"ד ובתי ספר חב"ד וכולי, ועוד וגם זה עיקר אשר כלשונו במכתבו „גם רוח חב"ד ותורתה קרובים אלי מאד ואני משתדל ללמוד אותה", שבודאי כהודעת חכמינו ז"ל הרי לימוד מביא לידי מעשה, ובפרט כשהמדובר במחנך ולא עוד אלא מפקח על מחנכים, שכל מינוי משמיה קא ממני לי, שמזה מובן שניתנים הכוחות והאפשרויות למילוי התפקיד והמינוי בהצלחה גמורה. ויהי רצון שישיפע בכיוון האמור גם על כל הנמצאים בפיקוחו, והרי הובטחנו הבא לטהר — וידוע דיוק רבינו הזקן בעל התניא והשו"ע, לא רק ליטהר אלא גם לטהר אחרים — מסייעין אותו.

לעצם השאלה אודות ניהול בית הספר, צודק בכתבו שלכל לראש ועיקר בכל בית ספר היא תועלת התלמידים והצלחתם בלימודם ובחינוכם, שלכן מוכרח שהמנהל יהי היותר מתאים לתפקיד האמור. וכיון שהמסקנא היא כאמור, בודאי שישנה האפשרויות להביאה בפועל, ולא עוד אלא ככל עניני תורתנו שדרכי דרכי נועם וגוי גם בזה האפשרויות להביא בפועל באופן האמור. וכנ"ל כיון שכי הוא המפקח והענין נמסר לטיפולו, הנה סוף סוף ימצא את הדרך להביא המסקנא לפועל לתועלת התלמידים, והשי"ת יצליחו, וההבטחה הבא לטהר מסייעין אותו בודאי כוללת שטח זה.

והתקוה חזקה שסוף סוף גם אלו שמאיזה טעם שיהי אינם מתחשבים כדרוש בתועלת התלמידים יראו האמת וגם יודו לו אשר בשעת ההחלטה עמד על דעתו ולא שמע לתביעתם.

וינעם לי להתבשר טוב בכל האמור.

ח'תתפד

כהודעת חכמינו: קידושין מ, ב.

שכל מינוי: ראה ברכות נח, א. ושי"נ.

הובטחנו .. דיוק: יומא לח, ב. לקרית דרושים לשמע"צ פח, ב.

רסג

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה,
הנני בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה.

ח'תתפה

ב"ה, ימי הסליחות, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר קדיש שיי לוז
ירושלים עיה"ק ת"ו

שלום וברכה:

נעם לי לקבל הידיעות מאנשי כפר חב"ד על דבר בקורו בכפר חב"ד
והתרשמותו מהמוסדות שם, בהמשך ליחסו הטוב כל העת לאנשי חב"ד.
ובטוחני שימשיך כך להבא ועוד יוסיף בזה בכל עת מצוא בהתאם
להתפתחות כפר חב"ד ועניניו. והרי כלל הוא שבכל עניני טוב צריך להיות
מוסיף והולך ומעלין בקדש. ובפרט שיש לכי אפשרויות מיוחדות עפ"י
מעמדו ומצבו, וכל ענין בהשגחה פרטית הוא.

ולקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה,
הנני בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בכבוד ובברכה רבה.

מאשר אני קבלת ספרו „אבני דרך“, בהקדמת בקשת רוב הסליחה
על איחור האישור מפני כמה סיבות. ות"ח על שימת לבו לשלוח את
ספרו, והרי יצירתו של אדם — במדה חשובה משקיפה את המחבר,

ח'תתפה

נדפסה בלקר"ש חלי"ג ע' 243 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.
ומעלין בקודש: ברכות כח, א. וש"נ.

ובפרט שזה הספר מכיל גם פרקים מתולדות ימי חייו, ובריחוק מקום — יש בזה גם משום היכרות אישית עם מחבר הספר.

רגיל אני לחשוב, בקבלי ספר ממחבר, שלא „בכדי“ שלח אלי את ספרו ובודאי כוונת המחבר שאעיין בספרו ואם יהי לי מה להעיר — יקבל הערותי בספרי אפילו אם איני מזדהה עם השקפת עולמו של המחבר. וכן בנוגע לספרו ארשה לי לציין אי אינו הערות, ובפרט — בנקודה הפנימית של הספר, ציור הקבוצה וחיי הקבוצה שלנושא זה בפרט מיוחד כי את ספרו.

אקוה שכי יסכים שענין הקבוצה אינו מטרה בפני עצמה, ואצ"ל המטרה האחרונה; אלא תכליתה להשיג סדר חיים רצוי ומקווה על ידי שיתוף פעולה קיבוצית.

כשלעצמה הקבוצה ענינה, לכאורה, להשוות קטן וגדול, שזהו בעצם היפך טבע האדם; באשר בני אדם כשם שאין פרצופיהם דומים כך אין דיעותיהם דומות זו לזו. ולכן היחיד מוצא סיפוק ושלמות כשאפשר לו להוציא לפועל כל מה שיש לו בכח, ובמדה הכי מלאה, לא כל כך בענינים המשותפים שיש לו עם בני חברתו, אלא דוקא בשטח האינדיבידואלי שלו שבו מצטיין הוא מחבריו וסביבתו, כי הלא זוהי העצמיות שלו. לאידך, אין האדם בטבעו מתבודד ולא טוב היות האדם לבדו, והוא מחפש חיי חברה אשר בה ועל ידה ובעזרתה יוכל להגיע לשלימותו הוא.

מתוך הנחה האמורה, הנה מחד גיסא יש לחיי הקבוצה חשיבות גדולה בזה שמהווים רקע לשיתוף כוחות של כמה וכמה אנשים ועל ידי כך להישגים גדולים יותר, וכמובן, אפילו מסכום כל הכחות הפרטיים, וכידוע שפעילות שני אנשים בצותא גדולה יותר מכפלים מפעילותו של כל אחד מהם לחוד. ועוד מהענינים החיוביים שבקבוצה שהיא מסירה אותה קנאה ותחרות בלתי רצויה המביאה פעמים תכופות להתדרדרות היחסים שבין אדם לחברו, משא"כ פעולה קיבוצית שבדרך כלל מקרבת הלבבות וכולי.

לאידך גיסא, אין תכלית הקבוצה לבטל כל התחרות בכלל, שהרי אחד מהענינים המעוררים למאמצים יתרים ולהתקדמות וניצול כל

כשם שאין: ראה סנהדרין לח, א.

אין האדם: ראה מו"נ ח"ב פ"מ. ח"ג פכ"ז.

וכידוע שפעילות: סוטה לד, א.

הכחות ובזריזות וכולי — הוא דוקא מזה שיש לו לאדם אתגר והתחרות. אלא שעל הקבוצה לצנר את ההתחרות הטבעית לשטח עליון יותר. במלים אחרות, תמורת זה שבחברה אינדיבידואלית מתחילה ההתחרות בצרכים הכי פשוטים, הגשמיים והחומריים, ועד שכלשון חכמינו ז"ל אלמלא מוראה של מלכות (— הכרח החברה) איש את רעהו חיים בלעו, הנה בקבוצה אפשר להעביר את הכח הזה להישגים גדולים יותר, אם בתוספת מרובה על הצרכים ההכרחיים או בשטח נעלה יותר — בחיי הרוח.

המורם מהאמור לעיל הוא שענין הקבוצה וחיי הקבוצה אינו מטרה והישג בפני עצמו, אלא שלב והכנה ודרך לפיתוח האינדיבידואליות והיחידות שבכל אחד ואחד והתגשמותם באופן הכי טוב ובמדה הכי מלאה.

הערכה יסודית זו של ענין הקבוצה נוגעת לא רק לאחר שהשיגו כבר סדר חיים קיבוצי מלא וצריך להחליט למעשה כיצד לנצל את יתרון הכחות ואיך להבליט אצל כל אחד את התכונות והכשרונות הפרטיים שלו בכל היקפם, אלא נוגעת היא ג"כ תיכף בהתחלת חיי הקבוצה, כיון שלעיתים תכופות ואולי גם ברוב הפעמים, עצם סדר חיי הקבוצה מוכרח, כאמור, לעורר התנגדות פנימית נגד הסדר והמשטר המתאמץ להכניע את היחיד בתור יחיד ולהפכו לחלק של הגוש, היינו הקבוצה. לעומת זאת, אם היחיד יודע שאין זה אלא שלב בהתפתחותו והדרך המגדילה את אפשריותו להגיע להישגים אינדיבידואליים גדולים יותר, על ידי כך שמשחררים אותו מדאגות בשלב נמוך מזה (בהנוגע לצרכיו ההכרחיים המושגים בקל יותר ובלי בזבז כוחות וזמן הודות לפעולה המשותפת הקיבוצית), הרי הכרה זו לא זו בלבד שתבטל התנגדותו הטבעית אלא עוד זאת שתוסיף בו התלהבות והתמסרות במילוי תפקידיו בקבוצה.

האמור לעיל נוגע לא רק להצלחת הקבוצה בכלל, אלא גם לתוכן החיים ואופן החיים בקבוצה, אשר כי נוגע גם בזה בספרו, כגון היחסים שבין ההורים והבנים וכיו"ב (וביותר — שעלול ההיזק להיות מרובה על השכר בשטח זה), כיון שיחסים אלו נמצאים בשטח החיים „הרוחניים" של האדם שבהם עצמאות היחיד חשובה ועיקר.

עוד יש נקודה, שלדעתי חשובה, והיא בשנוי הרגש והיחס לקבוצה

מצד מייסדי הקבוצה ומצד אלה שנולדו בקבוצה. שאם מייסדי הקבוצה, או אלו שבאו לחיי הקבוצה מקרוב לפי ערך, יכולים לקבל סיפוק נפשי בהכירם שהגיעו לזה, כמו שכותב, מחיים שונים בהחלט ובתכלית, ומסביבה חדורה השקפת עולם הפכית, והשיגו חיי קבוצה מתוך עמל ויגיעה וקרבת וסיגופים וכולי, שכל זה מוסיף יוקר והערצה לדבר המושג, הנה אלה שנולדו בקבוצה או נתגדלו בה רואים סדר חיים זה כטבעי, ואצל אלה בודאי שההגבלות של חיי הקבוצה, שהוזכרו לעיל, בולטות יותר מאשר הצדדים החיוביים, מה שמחוייב לעורר אצלם אי-סיפוק נפשי או אפילו התמרדות, ועכ"פ חיכוכים, כלפי אלה הכופים עליהם משטר קיבוצי (והבלטת הקבוצה כשלב והכנה — גם בזה תועיל).

ומכאן הבעי' הנוקבת, שדרך אגב לא מצאתי בספרו מענה עליי: מה „נותנים" לדור הנולד בקבוצה בתור מטרה או אידיאל שירצו להגיע לזה אפילו מתוך עמל ויגיעה ומסירות נפש במסגרת חיי החברה?

ואחרון אחרון, מובן שקראתי בהתענינות בסוף ספרו את „פרקי חיים". וגם בזה ארשה לי לבוא בהערה, אשר צר וחבל שלא הכניס ברשימותיו אלו האוטוביוגרפיות — רשימה על דבר „המקור" שכתוצאה ממנו חבש כיפה בעת קראו פסוקי תנ"ך בכנסת, בפרט — שבודאי שיער מראש שתהי' תגובה מצד שמאל, תגובה שלילית, ובכל זה עשה מעשה רב, והיסוד לזה בודאי מעורה ומונח בראשית ימי חייו, בבית אבא או זקנו, וכיו"ב.

כדרך בני ישראל לשלב ולקשר את הענינים שדנים עליהם עם ימי השנה, ובפרט ימי מועד וחג, הרי גם בראש השנה הדגישו חכמינו ז"ל את האדם בתור יחיד, ולא רק בראש השנה הראשון יום ברוא אלקים אדם הראשון, אלא כלימוד והדגשת חכמינו: לפיכך נברא האדם יחיד, ללמדך (שבכל הדורות ובכל המקומות) נפש אחת כעולם מלא, והמשיכו עוד בזה ביאור שאין אחד מהם דומה לחברו, לפיכך כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם. במלים אחרות, דוקא בזה שאין אדם דומה לחברו חשוב הוא כעולם מלא (סנהדרין סוף פ' ד'). ענין זה שימש גם נקודה תיכונית למכתבי לראש השנה המצורף בזה, אשר תקותי שיענין את מר.

ח'תתפו

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו

שלום רב וברכה:

ראש השנה איז באשטימט דורך דעם בורא (באשעפער) — ניט אין
דעם טאג ווען די וועלט אין אלגעמיין איז באשאפן געווארן, נאר אין דעם
טאג ווען אדם הראשון — דער מענש — איז באשאפן געווארן.

די ערקלערונג פון דעם:

מיט דער באשאפונג פון דעם מענטשן איז די גאנצע בריאה פון אלע
זעקס ימי בראשית ניט נאר פארענדיגט געווארן, נאר זי איז אויך
דערגענצט און פארפולקאמט געווארן.

דערמיט איז דערגרייכט געווארן די שלימות פון דער בריאה — ניט
נאר מצד דעם וואס דער מענש איז די העכסטע באשעפעניש, נאר
צוזאמען דערמיט אויך דערפאר וואס דער מענטש איז די באשעפעניש
וואס **קען** און **דארף** און **וועט**, סוף כל סוף, ברענגען **אלע** אנדערע טיילן
פון דעם באשאפן צו **זייער** שלימות.

וואס דאס ווערט דערגרייכט ווען דער מענטש ניצט אויס און אין
דער **פולער** מאס אלע זיינע אייגענע כוחות און אלע כוחות פון דער נאטור
— סיי אין דער וועלט פון **דומם** (אומבאוועגלעכע זאכן: ערד, מינעראלן,

די ערקלערונג: בקצרה ובאופן אחר קצת — ראה מכתב לר"ה תשי"ד, תשט"ז.
אויך דערגענצט: בחדא"ג מהרש"א (ר"ה כז, א): כאילו לא נברא שום דבר קודם
בריאת אדם. ועיין המשך זה היום דשנות תשי"ד, תשי"ט.
ברענגען אלע אנדערע: ראה ב"ר (פ"א, ו): **כל** מה שנברא כו' צריכין עשי.
בלקו"ת נשא כו, ב.

ח'תתפו

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 438.

מכתב לר"ה תשי"ד: **נדפס לעיל ח"ז** אגרת ב'רלח.

מכתב לר"ה ... תשט"ז: **נדפס לעיל ח"א** אגרת ג'תתג.

אד"ג, סיי אין דער וועלט פון **צומח** (פלאנצן), סיי אין דער וועלט פון **חי** (לעבעדיגע באשעפענישן) — פאר טוב און קדושה.

ווייל דורכדעם ווערט יעדער נברא און די גאנצע בריאה אין אלגעמיין — געבראכט אין איינקלאנג מיט דעם רצון פון בורא.

* * *

די באשאפונג פונם מענטשן טיילט זיך אויס, צווישן אנדערע זאכן, ספעציעל אין דעם וואס נברא יחידי (ער איז באשאפן געווארן אן **איינצעלנער**), ניט ווי אנדערע באשעפענישן וועלכע זיינען באשאפן געווארן אין א גרויסער צאל.

דאס ווייזט אונז און אונטערשטרייכט, אז **אין איינצעלנער** מענטש האט די מעגלעכקייט צו ברענגען די גאנצע בריאה צו איר תכלית און שלימות, ווי דער ערשטער מענטש — אדם הראשון — האט עס געטאן. אדם הראשון האט באלד נאך זיין באשאפונג, דעם ערשטן ראש השנה — אויפגעפאדערט און **אויסגעפירט** אז אלע באשעפענישן פון דער וועלט זאלן אנערקענען די הערשאפט פון דעם באשעפער, אויסרופנדיג:

בואו נשתחוה ונכרעה, נברכה לפני ה' עושנו —

(קומט, לאמיר זיך בוקן און בויגען, לאמיר קניען פאר גיט אונזער באשעפער), וואס דורך נשתחוה, דורך זעלבסט־ביטול און נאר דורך דעם קען א נברא זיך פאראייניגען און פאראייניגן מיט דעם בורא, און אזוי ארום דערגרייכן די העכסטע שלימות.

און אונזערע חכמים, זכרונם לברכה, לערנען אונז, אז פון אדם הראשון לערנט מען אפ און מען ווייס בנוגע **יעדער** מענטשן: לפיכך נברא האדם יחידי ללמדך — נפש אחת כאילו עולם מלא.

דאס מיינט: יעדער איד, אויך אין אונזער צייט — אין וואס פאר אן ארט און צושטאנד ער זאל זיך ניט געפינען, האט ער די פולסטע מעגלעכקייט (ובמילא אויך די פליכט) שטייגן און דערגרייכן די העכסטע מדרגה פון שלימות און אויפטאן דאס זעלבע אין דעם עולם מלא — אין דעם גאנצן באשאף.

* * *

אין איינקלאנג מיט דעם רצון: ראה אבות ספ"ו. יומא לח, א.
נברא יחידי: משנה סנהדרין ספ"ד.
אדם הראשון האט: זח"ג ס"פ אמור. וראה ג"כ פדר"א פ"א.

ראש השנה — דער טאג פון דער באשאפונג פון דעם ערשטן און איינצלענעם מענטשן — דערמאנט יעדן אידן וועגן דער דאזיגער פליכט.

ראש השנה — באווייזט די ניט ריכטיקייט פון די תירוצים פון די וועלכע ערפילן ניט זייער פליכט, אז ס'איז אוממעגלעך איבערצומאכן די וועלט, אדער אז זייערע עלטערן האבן זיי ניט געגעבן דעם נויטיגען חינוך און צוגרייטונג, אדער אז די וועלט איז א גרויסע און ער איז אליין איז ווי קען ער עפעס אויפטאן?

ראש השנה — גיט די כוחות אויף צו דערפילן די פליכט, ווארום אין דעם טאג ווערט די גאנצע בריאה באנייט. עס הויבט זיך אן א ניי יאהר, מיט פרישע כוחות, ווי אין דעם טאג פון ערשטן ראש השנה.

און ווי דער אינהאלט און סדר פון דער **תפלה** פון ראש השנה — וואס דער עצם בעטן באווייזט דאך, אז עס **קען** ערפילט ווערן די בקשה, און אז **די תפלה** קען דאס אויפטאן — אז יעדער **יחיד** בעט אין יעדער תפלה פון ראש השנה:

מלוך על העולם כולו . . וידע כל פעול כי אתה פעלתו — אז דעם אויבערשטענס הערשאפט זאל אנערקענט ווערן איבער **דער גאנצער וועלט**, ביז אז **יעדער** זאך וועט וויסן אז ג"ט איז זיין באשעפער.

* * *

געווען צייטן ווען דער אויבנדערמאנטער געדאנק אז איין מענטש קען „איבערמאכן" די וועלט — האט ארויסגערופן ספיקות און עס האט זיך געפאדערט ברענגען אויף דעם ראיות און באווייזן א.ז.וו.

גראדע אין אונזער תקופה, דארף מען ליידער ניט זוכן א סאך ראיות צו איבערצייגען, אז ווען ניט דער אויבערשטער וואס ער איז דער מלך העולם און ה' מלך — תכון תבל בל תמוט (ער קיינט אין א וועג, אז די וועלט איז באפעסטיגט און וועט ניט פאלן) — קען איין מענטש צעשטערן ר"ל די גאנצע וועלט.

ניט ריכטיגקייט: להעיר ג"כ מרמב"ם הל' תשובה פ"ה, וא"ו. קונטרס ומעין מ"ג ואילך.

וידע: ראה תניא ספ"ג.

כל פעול: עולם העשי' (ס"י הארז"ל).

ה' מלך: אמרו אדם ביום שנברא כשהמליך אותו וכל הבריות אחריו (פדר"א פ"א).

קען איין מענטש: להעיר מקדושין מ, ב.

אויב דאס איז אזוי אין דעם צד פון פארקערט פון גוט — איז דאך זיכער, אז אין צד הטוב קען איין מענטש אויפטאן פיל, פיל מער. ווארום באמת — איז דאך די בריאה גוט בפנימיות, און דערפאר מער גענויגט צו גוט ווי צום היפך.

* * *

זאל דער אויבערשטער העלפן **יעדער איינער און איינע** אנצונעמען אין דעם טאג פון ראש השנה פעסטע החלטות (באשלוסן) אין דעם גייסט פון ראש השנה, ווי אויבנדערמאנט; און די דאזיגע החלטות זאלן זיי מקיים זיין בפועל אלע טעג און יעדן טאג פון דעם קומענדן יאהר.

דעם נשתחוה פארן אויבערשטן, וואס דריקט זיך אויס אין אלע ענינים פון דעם טאג טעגלעכן לעבן, דורך מקיים זיין די מצות פון דעם אויבערשטן, ביז אז — **בכל** דרכיך דעהו (אין אלע דיינע וועגען זאלסטו אים דערקענען).

און אויפטאן דאס זעלבע אין דער וועלט ארום זיך,

לויט דעם אינהאלט פון ראש השנה, וואס ער איז ניט נאר דער אנהייבס פון יאהר, נאר בעיקר — דער „ראש" (קאפ) פונ'ם יאהר,

וואס אזוי ווי די קאפ פירט אן מיט יעדער אבר פון דעם גאנצן גוף, אזוי דארף דער חיות און די החלטות פון ראש השנה אנפילן און אנפירן מיט די טעג פון יאהר.

און דאמאלס איז דער גאנצער גוף — (יאהר) — א געזונטער אין אלע הינזיכטן.

בברכה לכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

מנחם שניאורסאהן

פיל מער: ראה יומא לח, ב.

די בריאה גוט: בראשית א, לא. וראה מו"נ ח"ג פכ"ה (ופי"ג).

בכל דרכיך דעהו: ראה טושי"ע או"ח סרל"א.

„ראש" (קאפ): עטרת ראש בתחלתו.

רעא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ח'תתפז

ב"ה, ימי הסליחות ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

המשתתפים במסיבת הסיום דמסכת שבת אשר בכפר
ארגנטינה (ניר צבי) — שליט"א

שלום וברכה:

הפ"נ שלהם נתקבל.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה,
הנני בזה להביע ברכתי להם ולכל אשר להם ברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בכבוד ובברכה — שע"פ סיום מסי' שבת — יתעסקו מתוך (שבת)
מנוחה ומתוך הרחבה וגדלות (כהנהגת בי ריש גלותא) במצות ובהכנות
להן, כדי לטהר אשה — זו כנסת ישראל — לבעלה — זה הקב"ה ע"י
שיהיו כל עשיותיהם במדידה דמצוה (בעניני מצוה) ואפילו בהתעסקותם
בעלמא — יעשו מזה דיני תורה (שבעל פה) וכביאור חז"ל (בתושבע"פ)
בהנהגת בכל דרכיך דעהו, ובברכת כוח"ט.

ח'תתפז

וכביאור חז"ל: ברכות סג, א.

ח'תתפח

בי"ה, ימי הסליחות, ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

האברך עזרא בנימין שי

שלום וברכה!

... לשאלתו ע"ד ב"י בתניא — עיין (סוף) הקדמת הרמב"ן לפי
עה"ת.

ח'תתפט

[תשכ"ד]

... לההערות בספרי ר"פ ברכה: מה שאמר הקב"ה לבני עשיו (על
השאלה מה כתיב בתורה) — לא תרצח ועד"ז לבני עמון ומואב — לא
תנאף ולבני ישמעאל — לא תגנוב, והרי לא זהו החידוש במתן תורה, כי
כהנ"ל הם מזי מצות ב"נ.

— ולהעיר מיבמות (מז, ב) אסיר לן ע"ז וראה שם במפרשים.

י"ל כי הוכרח לומר להם דוקא ע"ד מצות אלו. כי הם דוקא
החמורות בשבילם היפך ענינם (כדמוכח מהמענה דכאו"א מהנ"ל „כל
עצמו").

ח'תתפח

נדפסה ב„היכל מנחם“ חלק א' ע' עב והושלמה עפ"י צילום האגרת.
האברך עזרא בנימין שי: שוחט. אגרות נוספות אליו — לעיל ח'תשג, ובהנסמן בהערות
שם.

לשאלתו: מענה על שאלה במה שביאר בקונטרס עץ חיים בהוספות ע' 87 דמאי שנא
תניא מספר אחר שנכתב ברוה"ק אשר כיון שנכתב ברוה"ק הרי נכלל בו בדרך ממילא כל
הסברה והשכלה שהיא נכונה כשלעצמה גם אם המחבר לא התכוין אליה.

ח'תתפט

האגרת היא להג"ר ישראל יצחק פיקרסקי. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"כ ז'תקעב.
ח"ט ז'רמב.

ואף שבלאה"כ נצטוו ע"ז (בז' מצות ב"נ) — י"ל בפשטות שהרי בשעת מ"ת שאלם הקב"ה היקבלו תורה ברצון וע"ז ענו כל עצמו כז' ולכן א"א לקבל כז'.

ועפ"ז מובנת בפשטות המכילתא (יתרו כ, ב) דגם שם איתא כהנ"ל בספרי ומסיים: ארשב"א אם בז' מצות שנצטוו ב"נ שקבלו עליהן אינן יכולין לעמוד בהן ק"ו למצות שבתורה. ועד"ז משמע גם בספרי שמסיים יכול שמעו וקבלו (התורה) ת"ל ואותם לא יעשו ואומר כז' אלא אפילו ז"מ שקיבלו עליהם ב"נ לא יכלו לעמוד בהם עד שפרקום ונתנום לישראל. וק"ל.

לתרץ הספרי שכוונת הכתוב בהלא תרצח כז' היינו מה שמוסיף בציווי זה לבניי — על האיסור דשפ"ד דב"נ — דוחק קצת, דא"כ העיקר חסר מן הספר. אלא שקצת ראוי לזה ממענה בני עמון ומואב בשלילת לא תנאף ממש"נ ותהרינה שתי בנות לוט מאביהן, דניתוסף איסור זה בג"ע במ"ת, אבל מותר לב"נ. כן ממענה בני עשיו ממש"נ על חרבך תחי, דפשיטא דלא תהיי ברכת יצחק לעבור על מצות ב"נ.

למרז"ל בשמו"ר (פ"ל, ט) דלעכו"ם ניתנו מצות גולמיות — יש להעיר מפ"י הרמב"ן (וישלח לד, יג): ועל דעתי הדינן שמנו כז'. וראה ג"כ חולין (צב, סע"א) ל' מצות שקיבלו עליהם ב"נ כז'.

ח'תתצ

ב"ה, ערב חג הסוכות, בעלות המנחה,
היתשכ"ה. ברוקלין, נ.י.

הרה"ג אי"א חו"ב נבון ומסביר איש האשכולות ורב רבנן
וכז' מהרי"ד הלוי — וכל המשפחה — שליט"א

ת"ח על מכו הברכה מיום השלישי עיוהכ"פ, יום שלימות דוינחם

ח'תתצ

מהרי"ד הלוי: סולויצשיק, בוסטון.
מכו הברכה... עיוהכ"פ: ברכת נחום אבליים על פטירת אמו הרבנית הצדקנית מרת חנה
ע"ה שנפטרה ביום השיק ו' תשרי בעלות המנחה.

ה', ברצון דוקא, ולא עוד אלא ששכרו הרבה ומעלתו גדולה כו', יום שמחת לבו.

וכבר מילתי דמר אמורה ואברכה מברכך, בברכת ה' שהיא מרובה על העיקר.

ויהי רצון אשר בקרוב בימינו נזכה, בתוך כלל ישראל, לראות בנחמת ציון וירושלים,

ולקיים היעוד בלע גוי ומחה ה"א דמעה מעל כל פנים גוי,

והקיצו ורגנו שוכני עפר שיחיים ה' בטל של אור גדול של מעלה.

בהוקרה בכבוד ובברכת החג ששמחתו משולשת בתורה.

בהמשך להמדובר — מצאתי לאח"ז בפיה"מ לדמאי (פ"א, מ"ב) דלא אכלתי באוני היינו קודם הקבורה (וכ"פ הרא"ש סוף מע"ש*).

ולסיום המכ' דמר לראות כהן כו' — וללוי אמר, להעיר ממש"כ האריז"ל (בלקוטי תורה ובשער הפסוקים ליחזקאל) שלעת"ל יהיו הלויים כהנים. — ועיין תניא פ"ג שהוסיף בזה, "שהלויים של עכשיו יהיו כהנים לעתיד" — וי"ל דבזה מיישב הקושיא שהרי התורה אמרה לנו ולבנינו עד עולם [רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ט. ומבאר דאלה שעכשיו (ולא בזמן ההוא) הם לויים יהיו (כי יולדו) כהנים לעתיד.

זה עתה ראיתי בפיה"מ שהו"ל הרב קאפח (ירות"ו. תשכ"ג) שמעיר המו"ל שבכת"י שביד המו"ל מחק הרמב"ם (!) הנוסח שהעתקתו בדפוסים שלנו כנ"ל, וכתב בשולים נוסח שמעתיקו, "ביום המיתה בלבד הוא אונן מה"ת" — כלשונו ביד החזקה. ומסיימים בטוב:

בריש סי' המאמרים תרכ"ט (ברוקלין, תשי"ט) מבואר (וכנראה מיוסד על מאמר אדמו"ר הצמח צדק) איך שברכתו של ה' יש בה גם המעלה דתפלה, יהי רצון, להמשיך רצון חדש לרפאות ולברך.

(*) פ"ה מ"ב (ופליג על הרע"ב שם).

יום שמחת לבו: ראה תענית כו, ב.

שהיא מדובה: ב"ר פס"א, ד. וראה בארוכה לקו"ש ח"ה ע' 422 ואילך.

ויהי רצון: ראה גם אגרת שלאח"ז, ובהנסמן בהערות שם.

בהמשך להמדובר: בעת הביקור לניחום אבלים. וראה גם לקמן אגרת ח'תתצא. ח'תתצט.

ועיין תניא פ"ג: ראה גם שיעורים בספר התניא שם הערה 15.

וכנראה מיוסד: ראה בהנסמן בסה"מ שם בתחלתו — הוצאת תשנ"ב.

מיוסד... הצ"צ: ראה ד"ה כה תברכו באוה"ת נשא ע' ער.

ח'תתצא

ב"ה, ערב חג הסוכות, בעלות המנחה,
היתשכ"ה. ברוקלין, נ.י.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ צנמ"ס כו'
מו"ה שלמה יוסף שי

שלום וברכה!

ת"ח בעד דברי הנחומים ששלח כת"ר,
ויהי רצון אשר בקרוב בימינו נזכה, בתוך כלל ישראל, לראות
בנחמת ציון וירושלים,
ולקיום היעוד בלע גוי ומחה ה"א דמעה מעל כל פנים גוי,
והקיצו ורננו שוכני עפר שיחיים ה' בטל של אור גדול של מעלה,
לפלא קצת שלא מצאתי ציון לפיהמ"ש (דמאי א, ב) באנצי [מסייע
לפ"י הרא"ש (סוף מע"ש)] דמותר במע"ש לאחר הקבורה [אלא שבפיה"מ
שהו"ל הרב קאפח כותב — שהרמב"ם העביר קולמוס ע"ז].
בברכה לבשורות טובות ולחג שמח

מ. שניאורסאהן

בעלות המנחה: ראה ברכות ו, ב. ונת' באור התורה להצ"צ וישלח (רלד, ב) וש"נ.
בלע גוי' . . פנים גוי': ישע"י כה, ח. סוף מו"ק.
הקיצו ורננו: ישע"י כו, יט.
בטל של אור: זח"א קיח, סע"א. וראה ג"כ חגיגה יב, סע"ב. כתובות קיא, ב. תניא
ספלי"ו.

ח'תתצא

חלקה ג'דפס בלקרש ח"י ע' 212 וחלקה בחכ"ד ע' 522 והושלמה עפ"י צילום האגרת.
מו"ה שלמה יוסף: זיין. אגרות נוספות אליו — לעיל ח'תשלא, ובהנסמן בהערות שם.
בטל של אור: ראה גם לעיל חכ"ב אגרת ח"ש, ובהנסמן בהערות שם.
באנצי: אנציקלופדי' תלמודית כרך ב' ערך אנינות ע' 11.
אלא שבפיה"מ: ראה גם אגרת שלפנ"ז. לקמן אגרת ח'תתצט.

ח'תתצב

ב"ה, ערב ר"ח מ"ח, תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

מרת מרים תחי'

ברכה ושלום!

מאשר הנני קבלת מכתבה מ"ח תשרי.

ומאחר שבאים הננו מחדש תשרי, אשר סיומו וחזרתו זמן שמחתנו
וביחוד שמחת תורה, אשר ענינם לקחת משמחה זו על כל השנה כולה,
יהי רצון שיהי' כן בתוכן מכתבה ובכלל ותבשר טוב בטוב הנראה
והנגלה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ש.מ. סימפסון
מזכיר

בטח ממשיכות — ומסיפות כהציווי להעלות בקודש — בפעולות
נשי חב"ד.

ח'תתצב

מרת מרים: ובר, ירושת"ץ.

אשר ענינם: ראה גם אגרת ח'תרפח, ובהנסמן בהערות שם.
כהציווי: ברכות כח, א.

ח'תתצג

ב"ה, לי תשרי, תשכ"ה

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום השני, בו כותב אודות הבחורה תח"י אשר נפגשה עם א"י וכו' ולאחרי רוב הדבורים ואריכות זמן, אומר הא"י שרוצה להתגייר כדרוש ומוכן לקבל עליו עול מצות וכו' וכו', ומסופק איך יהי' היחס להצעה האמורה, כיון שתחלת הענין בא ע"י ההיכירות עם הבחורה האמורה וכו'.

והנה בכלל אין עניני לפסוק דינים, והרי כו"כ הראוים לשמם לזה בעיר רבתי כנויארק, ובכ"ז כיון שכבר כתב, ובתור הצעת סברא, ולא פסק דין, אבוא בשורות דלהלן.

כנראה ממכתב כת"ר השייכות שבין הנ"ל חזקה ביותר ומי יודע וכו', ולאידך גיסא אפילו בנוגע לגירות שאין בה כל פקפוק, ידוע מאמר חז"ל אודות סורס וכו', ובכהאמור בודאי יש מקום גם לשאלת פגם המשפחה וכו'.

ולכאורה המוצא הכי ישר בהאמור הוא, להציע להא"י, כיון שלדבריו — כוונתו גירות לשמה, ובודאי גם הוא מודה שאי אפשר לשער מראש עול המצות בחיי היום יום עד שמנסים זה בפועל, ובפרט שגם הוא מודה שתחלת הסיבה היתה שלא לשמה, ובמילא משוחד הוא בההשערה אודות עצמו שיקיים כל האמור בפועל,

לכן העצה הכי ישרה, שהתחלה תהי' הנהגתו בחיי היום יומים עפ"י השו"ע משך זמן חשוב, ושבמשך זמן זה לא יבלבלו זא"ז (הוא והבחורה) ע"י פגישות וכו', ומה טוב שלא יהיו בעיר אחת, ולאחרי נסיון האמור יוכל להחליט בעצמו, האם באמת יחיי חיים כדת משה וישראל או וכו',

ומה טוב שבינתים ישתדלו שהבחורה תסע לאה"ק ת"ו וכיו"ב,

ח'תתצג

א"י: אינו יהודי.

מאמר חז"ל: בבא מציעא נט, ב.

וההסברה כאמור בכדי שכל אחד מהם ישער בעצמו אמיתת כוונתו
בהאמור.

כבקשת כת"ר נשלח המכתב מבלי לחכות על התור.

בכבוד ובברכה.

ח'תתצד

ב"ה, ל' תשרי, אדר"ח מ"ח, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה:

מאשר הנני קבלת מכתבו.

ובעמדנו ביום איחוד חדש השביעי, חדש המשובע בכל טוב, וחדש
מרחשון, חדש ירידת הגשמים לברכה לחיים ולשובע,

אשר הגשמים וירידתם הם תחלה ראש ומקור לכל הברכות
וירידתם והמשכתם למטה,

יהי רצון אשר הכתיבה וחתימה טובה של כל אחד ואחת מבני
ישראל, בתוככי כללות ישראל, שהייתה בחדש השביעי תומשך למטה
בטוב הנראה ונגלה לנו, בהמצטרך לכל אחד ואחת בגשמיות וברוחניות.

וכחותם המועדים של חדש השביעי, זמן שמחתנו —

אדר"ח מ"ח: להעיר דלדעת הטי"ז ולגרסת הדפוס שבידינו — דוקא אדר"ח מ"ח
מצוין בשו"ע (או"ח סתכ"ח) **ודלא** כבכל החדשים (וכקושית הפר"ח).

השביעי חדש המשובע: ויק"ר פכ"ט, ח.

חדש ירידת הגשמים: ראה ערוך ע' מרחשון. רד"ק (מ"א ו, לח). ולהעיר מרש"י
ד"ה בשלשה (תענית ד, ב), שו"ע אדה"ז סק"יז סוס"א: וה"ה אם בארצות אלו כו'.

הם תחלה ראש ומקור: בספרי לדברים (יא, יד): ונתתי מטר גוי ברכה שכל
הברכות כלולות בה. וראה ג"כ ויקרא (כו, ג"ד) וברמב"ן שם. דברים (כח, ב) ובדב"ר פ"ז,
ו. תענית ז, ב. ובכ"מ.

וברוחניות: ראה לקו"ת רד"ה ביום הח' שלח (דברים פו, ג). שם (צו, א).

ח'תתצד

כללי פרטי. נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 542.

רעט

כ"ק אדמו"ר זי"ע

מתוך שמחה כפולה, שמחת הנותן, הוא השיית מקור הברכות,
ושמחת המקבל — עמו בני ישראל.

בברכה לבשו"ט.

ח'תתצה

[תחלת מר חשון תשכ"ה]

להערתו במרז"ל דאין המת משתכח מן הלב: א) לי יום (מו"ק ח, א).
(ב) י"ב חודש (ברכות נח, ב),

הענין עצמו מוכיח דבמו"ק המדובר בשכחת הצער ובברכות —
בשכחת האיש.

[ועפ"ז יש להסביר: א) דדוקא בזה צ"ל גזירה שישתכח (רש"י וישב
לז, לה). ב) השינוי במרז"ל הני"ל, דבברכות ה' אלא — שחזור מדלעיל —
מטבעיות הענין].

אלא שמעולם תמהתי על שאין מחלקים בהנ"ל בנוגע לאו"א דחייב
האבלות (צער — ואי"ז שייך ל"להצטער" (רש"י סוכה כה, א ד"ה טרדא)
שאינו חייב בו). הוא יב"ח. ומסיימים בטוב.

שמחה כפולה: עיין לקו"ת דברים פח, ד.
עמו: ראה לקו"ת שם פז, ג.

ח'תתצה

האגרת היא למר"ה הלל מדלי, ונכתבה על גליון מכתבו מאור לכ"ז תשרי תשכ"ה.
אגרות נוספות אליו — לעיל ח"כ זתריב, ובהנסמן בהערות שם.
להערתו במרז"ל: במכתבו: לאות חבה יתירה ארשום: במוע"ק (ח, א) שנינו: „לא יעורר
אדם וכו' קודם הרגל ל' יום", וגרסין עלה: „מ"ש ל' יום? — אר"כ אר"י א"ר מעשה וכו':
ושמואל אמר לפי שאין המת משתכח מן הלב ל' יום וכו' וא"כ דקעביד בחנם, עכ"ל. ולכא"ו
צ"ע מדוע לא חייש רב דקא אתי למיספדי ברגל אפי' בדקא עביד בחנם? ועוד קושית התוס'.
ואמר אבא מארי וצ"ל דרב לשיטתו אויל בברכות (נח, ב): „אין המת משתכח מן הלב
אלא לאחר י"ב חדש וכו'". אי"כ אין נ"מ אם לרגל זו או אחרת, ולכן בדקעביד בחנם מותר, ואינו
אסור רק משום טעמא דמעשה האמור במוע"ק.

ח'תתצו

ב"ה, ו' מרחשון, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הו"ח א"א נוי"מ בחור מעם ומורם מעם ודורש טוב
לעמו בעל מדות תרומיות ענף עץ אבות מו"ה שניאור זלמן
שליט"א

שלום וברכה!

זה עתה ראיתי הידיעה בעתון שאחיו שי קבל רשיון לצאת
ממדינתו להתיישב באה"ק ת"ו. וכנראה שזהו המשך להידיעה שכתב לי כי
במכתבו הקודם. ואברכה את כי בברכת מזל טוב, והרי שמחת כל אחד
מישראל היא שמחת הכלל, ובפרט אשר נפש אחת מישראל היא כעולם
כולו, שזהו מהטעמים שנברא האדם יחיד.

ויהי רצון אשר מגאולת הפרט נגיע לגאולת הכלל, ויציאתו של אחיו
שי תהי' הקדמה לפתיחת שערי המדינה ההיא, פתיחה לרחבה ובקרוב,
ומתוך חסדי ה' כי לא תמו.

ומבשורה לבשורה, בשורה משמחת מכאן שסו"ס יצא מהדפוס
הספר „מאמרי אדמו"ר הזקן — תקס"ב", ונשלח לך בפ"ע.

כמדומה לי, כשהראיתי את הכת"י לך הערתי שהוא כת"י מיוחד
במינו, שהמאמרים הם של אדמו"ר הזקן, הכת"י של אדמו"ר האמצעי,
והי' ברשותו של הצ"צ, המעיד על הכת"י שהוא של אדמו"ר האמצעי, וגם
הכניס בו הגהות בכמה מקומות. שכל זה מעיד על אמתיות הענינים וכי
עד שלולא זחלתי ואירא לחוות דעה מוחלטת בדברי דא"ח ועל אחת כמה
וכמה בנוגע מאמרי אדמו"ר הזקן, שאפילו אדמו"ר הצ"צ אשר לבו כלב
הארי אומר עליו „כשם שבין קד"ק לחולי חולין כך גבהו דרכיו מדרכינו"

ח'תתצו

חלקה נדפס בלקו"ש ח"י ע' 235 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.
מו"ה שניאור זלמן: שזר. אגרות נוספות אליו — לעיל ח'תרפב, ובהנסמן בהערות שם.
נפש אחת: סנהדרין לו, א.
הכת"י של אדמו"ר האמצעי: ראה בפתח דבר למאמרי אדה"ז — תקס"ב ח"א. וברשימת
המאמרים דשנת תקס"ב במאמרי אדה"ז — תקס"ב ח"ב ע' תרסג.

(צ"צ יו"ד סי' ס"ג, אות ח) והמדובר שם בנוגע לנגלה דתורה ועאכו"כ בפנימי' התורה — הייתי אומר שהנחות כמה מאמרים אשר בספר מאמרי אדה"ז תקס"ב מתאימות יותר ועולות על הנחות המאמרים אשר נדפסו בלקוטי תורה, אף על פי שנדפסו בימי הצ"צ וכנראה בעריכתו. ואולי בעת הדפסת הלקו"ת לא הי' ספר כת"י זה אצל הצ"צ.

מכתבי הקודמים בטח נתקבלו במועדם, וכן ספר השיחות תשי"ב שמסרתי על ידי הרב מחיפה הרב דוד שי' אסף שהי' בביקור כאן וחזר לאה"ק ת"ו.

דרך אגב, אף שחששתי לזמנו של כ' בידעי טרדותיו והי' לבי מהסס במסירת הספר לכ' אישית על ידי הרב אסף, אבל לא יכולתי להשיב פניו בזה, בפרט אחרי אשר הראני שנמצא הצירוף „חב"ד" — חכמה בינה דעת ביחד — בדברי המורה הגדול הוא הרמב"ם, בספרו משנה תורה, הלי' יסודי התורה (פרק ב' הלכה ב) —

הלכה הפוסקת בהחלט שמוכרח לימוד יסודי התורה בהתבוננות, בחכמה בינה דעת, ולא עוד אלא שנוגע זה לקיום המצוות בפועל, ומדבריו הברורים והגלויים שם: היאך היא הדרך לאהבתו ויראתו (של השם) בשעה שיתבונן האדם כולי ויראה מהם חכמתו כולי ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול.

וידוע דיוק המוחלטי של הרמב"ם בדבריו בספרו האמור, ובפרט כשהמדובר ביסודי התורה, שמזה מובן שלשונו „היאך היא הדרך" שוללת האפשריות לבוא לאהבת ה' ויראתו בדרך אחרת, והקדים לזה (הרמב"ם) אשר האהבה והיראה הן מצוות מן התורה וכביאור הפירוש על אתר שם הן גם היסודות לקיום המצוות.

בכבוד ובברכה.

ח'תתצו

ב"ה, ט' מרחשון, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר א. רון שי

שלום וברכה!

הנני לאשר בתודה קבלת מכתבו מיום ה' בחשון, בו כותב ע"ד חלוקי דעות בין המנהלים של שני בתי ספר בירושלים.

הברקתי להרב זוין שליט"א ובקשתיו אשר בהשתתפות ידידינו היודעים פרק בחינוך הנמצאים במקום ומכירים אישית את שני המנהלים וכו' יתווכו ביניהם ויסדרו הענין בכי טוב. ומובטחני אשר לא יאחרו לדון בדבר בשימת לב הראוי וימצאו הפתרון הנכון לטובת התלמידים (שהרי סו"ס הם העיקר), וגם לטובת ההנהלה וכולי, ועוד וגם זה עיקר באופן שתהי' הסכמה משני המנהלים, שהרי בשטח החינוך בפרט חשוב ביותר שכל העובדים בו יעבדו מתוך שביעת רצון והסכמה מלאה ולא בדרך הכרח, כיון שהתלמיד רגיש הוא ומגיב לא רק על דברים וענינים שבגלוי אלא גם על רגש הלב של המורה והמחנך, מצב רוחו, היחס שלו וכולי. ובודאי לדכוותי דמר האריכות אין בה צורך.

נעם לי לראות במכתבו התענינות כ' בבתי ספר האמורים, ומזה דן אני גזרה שוה על דבר התענינותו גם בשאר בתי הספר. וכאן מקום אתי להביע לו תודה מיוחדת על הביאו לתשומת לבי הבעי' של שני בתי הספר האמורים במיוחד שמפרש אני את זה כיחס של אהדה וידידות נאמנה לחב"ד ועניניי. ועל פי הוראת חכמינו ז"ל להעלות בכל דבר טוב, אקוה אשר גם ביחס זה יתוסף עוד יותר, ותודה לבבית למפרע, נוסף על העיקר אשר שכר מצוה מצוה.

ומענין לענין באותו ענין, אף שאיני יודע אם נכנס זה בשטח פעולות מר, והוא בנוגע לביה"ס במנחת, אשר כתבו לי קס"ד וסברה לחסל בו את הכתות הגבוהות (על מנת להעבירן לאזבסטונים). ואף שכמובן שמעבר

ח'תתצו

הברקתי להרב זוין: ראה גם אגרת ח'תתצט.
הוראת חכמינו: ברכות כח, א. וש"נ.

לים קשה להיות בקי בבעיי האמורה לכל פרטיי, אבל הרי בודאי שהאוכלוסיי במנחת תגדל בעתיד הקרוב, ולכן אדרבה השעה דורשת להרחיב מסגרת החינוך שבהוה שתוכל לקלוט גם ילדי המתיישבים החדשים, והרי הוספת האוכלוסיי אינה מוגבלת לתחילת שנת הלימודים, וכל השנה זמנה הוא.

ארשה לעצמי לצרף בזה העתק מכתבי-כללי לראש השנה הזאת, שתקותי שיענין את מר. והשייכות להכתוב לעיל — אם תמצא לומר שצריכה להיות שייכות — גם היא פשוטה, והיא שעל פי תוכן המכתב האמור ביכולת מר לפעול בשני העניינים האמורים כאן הרבה יותר משמשער.

בכבוד ובברכה.

ח'תתצח

ב"ה, י"ב מ"ח תשכ"ה
ברוקלין.

הנהלת בית הכנסת „הראשון" אשר בכפר חב"ד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מכ"ז תשרי, בו כותבים אודות בתי הכנסיות בכפר חב"ד, מיסודו ובהנהלתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל, התפתחותם והרחבתם וכו'.

ומובן שבכגון זה צ"ל התייעצות כולם יחד — הנהלות בתי הכנסיות — וועד הרוחני בראשיתו של הרה"ג הרה"ח בעל מדות וכו' שליט"א מרא דאתרא,

בה ידונו ע"ד האמור והקשור בזה.

מכתבי כללי: דלעיל ח'תתפז.

ח'תתצח

הרה"ג הרה"ח: שניאור זלמן גרליק.

וגדול זכות הרבים אשר יכונו בהחלטותיהם לתכלית האמיתית,
כיוון לרצון כ"ק מו"ח אדמו"ר מייסד הכפר ומנהלו.

בברכת הצלחה בכל עניני בית הכנסת בתוככי כללות עניני כפר
חב"ד

מ. שניאורסאהן

ח'תתצט

ב"ה, י"ד מ"ח, תשכ"ה
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ צנמ"ס וכו'
מוהרש"י שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מו" מ"ח עם המצורף אליו, ומצו"פ העתק
מכתבי בהנוגע להנ"ל (וגם לבי"ס מנחת, שבטח גם עד"ז ידוע לכת"ר שי).

בנוגע להועד שבחרו בו, מפני עניני חדש תשרי, אישור קבלת
ההודעה נתעכב עד עתה.

בנוגע לפועל, מה שקשה בעיני, שאחד מחברי הועד הוא אחיו של
אחד מהמנהלים, שלכאורה אין זה ענין, ואף שכפי שהכרתיו בהיותו כאן,
איש ישר הולך הוא, אבל בכ"ז וכו', כן כמובן יש בזה עוד תמ"י (ועיקרית
ואולי עוד יותר), והיא, שלא ראיתי שם כת"ר שי בהועד, ואף שבדאי אין
זה מענינו להתעסק בבחירת מורים וכו' [ובפרט לשיטתי אני, אשר מצוה
דהוא זהיר בה טפי, היא האנציקלופדיא תלמודית לחוד, כמו שכתבתי זה
כ"פ], בכ"ז לדעתי צ"ל הוא בהועד בתור מכריע, כשלא יוכלו לבוא לעמק

ח'תתצט

חלקה נדפס בלקו"ש ח"ט ע' 361 והושלמה עפ"י צילום האגרת.
מוהרש"י: זוין. אגרות נוספות אליו – לעיל ח'תשלא, ובהנסמן בהערות שם.
כמו שכתבתי: ראה גם לעיל אגרת ח'תתיט. חכ"א אגרת ח"ז. ח"ה ו'תתקכה. ח"ח

ב'שעג

השוה שאר ד' חברי הועד. ובשתי הקושיות האמורות הרי האחת מתרצת את חברתה באופן של נועם וכבוד. ואל ביתת כת"ר שיי' אשען אם צריך לגלות שהערה האמורה באה מצדי, או שיותר דיפלומטי — שלא מכאן תבוא ההערה להשינוי. והרי טעמים האמורים גלויים הם ואין צריכים וזקוקים להביא ממרחק — מעבר לים — לחמו. . .

למענתו בנוגע להערתו בפירוש המשניות להרמב"ם דמאי (פ"א מ"ב), שמתרצה בזה, שהרי הרמב"ם העביר קולמוס ע"ז: הנה לא היתה בזה פליטת הקולמוס וכיו"ב, כ"א הפסק (בין הכתיבה והעברת הקולמוס) של כמה זמן כנראה, שהרי כל דפוסי המשניות נכנסה בהם דוקא הגירסא של המשנה הא' ונלמד פירוש המשניות באופן כזה. ולא מצאתי ע"ע מי שיעורר בדבר, ז.א. שלפי גירסא האמורה דעת הרמב"ם בפירוש המשניות שלו כדעת רש"י בזה [וכפי שיתורץ אליבא דרש"י מקרא דאכלתי חטאת היום — מתורץ ג"כ להרמב"ם].

הענין שהביאני לכל האמור הוא שלא לחלק בין „אונן" ו„מי שמתו מוטל לפניו" — ל„אכלתי באוני", כי אף שביד החזקה מערב בנוגע לאונן, מעש"ש וקדשים ביחד וגם הפסוקים ביחד, לכאורה אין זה מוכרח כלל וכלל — שהרי מעשר שני אינם קדשים, ומה שהרמב"ם מביא כתוב באוני, הוא כידוע הכלל שמביא הדרשה הפשוטה יותר, ואז יש להתאים להמובא באחרונים אשר אונן ואבילות אין נפגשים יחד, שאבילות מתחילה לאחר שיעברה האנינות, ז.א. בקבורה, ועלה בדעתי לאמר, שלדעת גירסתנו בפירוש המשניות* — חלוק בזה מעשר שני שאיסורו מלא אכלתי באוני, משא"כ קדשים שאיסורם מאכלתי חטאת היום. ומה שלא מביא חילוק זה בפירוש ביד החזקה — הוא ע"פ כללי הרמב"ם, שלפעמים תכופות אינו כותב דינים חדשים, כיון שלא הובאו בפירוש בש"ס.

בכבוד ובברכה

מ. שניאורסאהן

(* ולהעיר מפ"י הרא"ש (סוף מעש"ש) — אלא שי"ל דס"ל לגמרי כרש"י (גם בקדשים).

ח'תתק

ב"ה, י"ד מ"ח, תשכ"ה
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים וכו'
מו"ה יהושפט שי

שלום וברכה:

במענה על הודעתו אודות מצב זוגי תי,

השי"ת ימלא ימי הריונה כשורה ובנקל ותלד זחוי"ק בעתה ובזמנה
כשורה ובקל.
בברכה.

במענה לשאלתו — פשוט שאין מקום כלל לפעילות של ארגון
מפלגתי איזו שיהי' בב"ס הרשת. ולפלא גדול על מפליגה איזו שתהי'
שתפנה בבקשה כזו, אף שמפורסמת עמדת חב"ד בזה מעת הווסדה,
וביחוד באה"ק ת"ו [נוסף, על הטפל, שאין זה לטובת המפליגה ג"כ, כיון
שהיתר זה בב"ס אחד ולמפליגה אחת — מתירה את האמור בכל בתה"ס
דהרשת ולכו"כ מפליגות, וק"ל]. ובפירוש אמרו מנהיגי המפליגה
שמזכירה — וכו"כ פעמים — שלא יערבו כלל וכלל עניני מפליגה בב"ס
האמורים. ולפלא גדול עוד יותר מה שתומ"י לא שללו בקשה זו. ומה
שכותב שמאיימים וכו' — הרי מעת היות בני"י לגוי ומעת שאחד הי'
אברהם — תמיד נמצאו מאיימים ולוחצים עליהם וכו' ומעשה אבות
סימן לבנים.

ח'תתק

מו"ה יהושפט: אלפרט, בני ברק. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"כ ז'תקלח. חט"ו ה'תכ.
שמפורסמת עמדת חב"ד: ראה גם לעיל אגרת ח'תרפא.
ומעשה אבות: ראה ס' השיחות תשנ"ב ח"א ע' 79 הערה 82. וש"נ.

ח'תתקא

ב"ה, כ' מ"ח, תשכ"ה
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה שמואל שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום השלישי עם המצורף אליו ומוסג"ב
הקבלה.

והפ"נ יקרא בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ת"ח על הערתו אודות מקור לדברי אדה"ז בשולחנו הזהב בנוגע
לזמן כניסת נפש הקדושה באדם, ומציין לספר החינוך בשרשי מצות
מילה.

ואף שאין משיבין על הדרוש, הרי הענין דכניסת נפש הקדושה נוגע
להלכה ככתוב בשו"ע לאדה"ז שם, הרי בספר החינוך משמע דאדרבה,
דאין זמן המילה מכוון לענין כניסת הנפש בשני השרשים שכתב:

(א) דהמילה להבדילים בצורת גופם (שזהו בעת המילה) כמו שהם
מובדלים מהם בצורת נפשותם (לשון עבר בערך זמן המילה)

(ב) לרמוז כי כאשר תשלים צורת הגוף ע"י (בעת המילה) כן בידו
להשלים צורת נפשו בהכשר פעולותיו (זמן רב לאחר זה כשיהי' מחויב
בפעולות במצות, וק"ל).

ולהעיר ג"כ מטעמי מצות מילה לדעת הרמב"ם במו"נ חלק ג' סוף
פרק מ"ט.

נעם לי לקרות בסיום מכתבו אשר מתקדמת הדפסת ספרו, ויהי

ח'תתקא

נדפסה בלקו"ש חל"ב ע' 232 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.

מו"ה שמואל: ילוב, סירקוז. אגרות נוספות אליו – לעיל ח'תתט, ובהנסמן בהערות שם.

מקור לדברי אדה"ז: ראה לקו"ש ח"ג ע' 763. ח"כ ע' 246.

אין משיבין: שער הפסוקים שמות א, יד.

רצון שיברך בקרוב על המוגמר דחלקים אלו וגם אחרי כן ילך מחיל אל חיל כצווי תורה"ק, והרי ציווי התורה הוא גם נתינת כח.

בכבוד ובברכה.

ח'תתקב

ב"ה, ביום השני פרשת חיי שרה בעשרים לחדש מרחשון שנת תשכ"ה. ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

בעמדנו ביום הולדת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב)

מייסד ישיבת תומכי תמימים ומנהלה ע"י וביחד עם כ"ק מו"ח אדמו"ר —

אשר מסרו נפשם על יסודה והנהלתה ובאופן עד למסירת נפש על עניני הישיבה ועיקרה — התלמידים התמימים,

והרי דברי צדיקים ועאכו"כ העשי' שלהם, קיימים לעולם ופועלים פעולתם,

יהי רצון שביום זכאי זה וממנו ולהבא, יושפע בכאו"א מתלמידי התמימים ובכל ההולכים בדרכיו ואורחותיו תוספת אור וחיות וכח בעניניהם הרוחנים ובעניניהם הגשמים,

ובהנקודה — להיות נרות להאיר,

ביום . . מרחשון: אותה הקביעות שבשנת הולדת כ"ק אדני"ע (ראה „חנוך לנער").
ביום השני פרשת חיי שרה: להעיר משיעור היומי (בחומש עם פרש"י): ואברהם זקן (ויושב בישיבה — יומא כח, ב) וה' ברך את אברהם בכל (ופירש"י) שהי' לו בן (שעולה בגימט' בכל).

בדרכיו ואורחותיו: ראה אגה"ק סי' זך. זחי"ב רטו, א. לקו"ת שה"ש יב, ב.
אור וחיות וכח: ראה ד"ה אתם נצבים רדע"ת [המשך תערי"ב ח"א ע' תרגל].
נרות להאיר: להעיר משו"ע אדה"ז או"ח סרצ"ח סי"ז.

ח'תתקב

כללי פרטי. נדפסה בלקו"ש ח"ה ע' 415 (בתאריך מחרתיים ליום השני). והושלמה עפ"י צילום האגרת.

כתקות מייסדי ומנהלי הישיבה, כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) וכ"ק מו"ח אדמו"ר — זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בברכה

מ. שניאורסאהן

ח'תתקג

ב"ה, כ"א מ"ח, תשכ"ה
ברוקלין.

שלום וברכה!

כנראה אשר הסכסוך בנוגע . . . שיי עדיין לא שקט, וזה מכריחני להביע צערי הכי גדול על האמור, וצער גדול ואולי גדול עוד יותר, אשר כנראה מי שהוא מושך את כ' להביט על ענין זה כענין של יקוב הדין את ההר, וכאילו בזה תלוי הצלחה רבה, באם יהי הפתרון באופן כך, והיפך הצלחה וכו' באם יהי הפתרון באופן אחר, וכנראה שבמילא לוקח זה כמה מזמנו ומרצו ושימת לבבו מה יש לפעול וכו'.

בודאי מכיר וראה במוחש איך שהצליח באופן למעלה מדרך הטבע . . . ואף שבטח גם אז לא היו כל הענינים באופן של שלום שלווה ושקט, שהרי נמצאים אנו בעוה"ז שכדברי מו"ח כ"ק אדמו"ר מעת חטא עץ הדעת, אין טוב בלא וכו' ולפתע פתאום נותן חשיבות גדולה לענין שחשיבות קטנה לו ואולי עוד פחות מזה.

ובב"א איני מתערב בחשיבות הענינים שהרי אינני נמצא על המקום, אבל מובן וגם פשוט, שכשיש ועד, בן כמה אנשים, ועד שנמנה לפני מאורע פלוני, אי אפשר לבטל החלטה שלו, אפילו באם לא נראית לצד אי החלטת הועד, אין לגרוע סמכות הועד, שהרי סו"ס אין דרך אחרת לנהל ענינים במעורבים כמה אישים, מבלי שיהי איזה גוף שיתווך ביניהם ויחליט במקום שיש חילוקי דיעות, החלטה (ע"פ תורה) דאחרי רבים להטות.

ח'תתקג

יקוב הדין: יבמות צב, א.

שכדברי: ראה ס' השיחות תרפ"ז ע' 84. וראה גם לעיל חטי"א אגרת הישלת. ח"ט איתקד.

ובאם כאו"א הדבר אמור, עאכו"כ בהנוגע אליו, שכל שעה וחצי שעה וכו' שמנצלה לסכסוך, הרי יכול לנצלה ביעילות וכ"פ ככה בהוספה בעניני בתי הספר, אשר השגחה העליונה זיכתו והצליחתו להיות מנהלם, ותוכל חצי שעה ושעה זו במספר ובהצלחת התלמידים של בתי הספר. . .

תקותי חזקה שאין צורך באריכות בכל האמור, וישמחני בבשורה הטובה שהסיח דעתו לגמרי מכל הענין ומתוך שמחה וטוב לבב ממשיך בעבודתו הק' חינוך על טהרת הקדש של בני ובנות ישראל, שעל כ"א מהם נאמר בנים אתם לה' אלקיכם, ואשר חיבה יתירה נודעת להם, וכפי ששמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר פתגם הבעש"ט, אשר אהבת השם לכל אחד בן ובת ישראל היא הרבה באין ערוך מאהבת הורים זקנים לבן יחידם שנולד להם לעת זקנותם.

ויהי רצון שמכאן ולהבא לא יהי כל צורך במכתבים כמו אלה.

ח'תתקד

ב"ה, כ"א מ"ח, תשכ"ה
ברוקלין.

ברכה ושלוש:

במענה למכתבה אודות הסכסוך בין בעלה הו"ח אי"א נוי"נ בעל מרץ שי עם מנהל השני.

כבר כתבתי במכתבי לבעלה שי [שפלא גדול ביותר על שמגדיל הענין לממדים שאינם הולמים כלל, אלא שאין זה עיקר והעיקר הוא] שהצליח בעלה שי למעלה מדרך הטבע בחינוך על טהרת הקדש . . . וע"פ הציווי ונתינת כח מה' להעלות בקדש — צפוי לו הצלחה גם בעתיד ועוד יותר בעבודת הקדש האמורה, ובלבד שלא יבלבלוהו ולא יסיחו דעתו

פתגם: ראה גם לעיל אגרת ח'תתקד, ובהנסמן בהערות שם.

ח'תתקד

במכתבי: שלפנ"ז.
הציווי: ברכות כח, א. וש"נ.

רצא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

מפעולותיו בחינוך וכו' אפילו לסכסוך כהאמור . . . וכנ"ל יצליח בעבודתו
האמורה גם להבא, ובדאי מצדה תעשה כל התלוי בה שימשיך בהנ"ל
מתוך שמחה וטוב לבב.

והשי"ת יצליח את כאו"א מהם ושניהם יחד בכל המצטרך להם,
ובנקודה העיקרית נחת אמיתי נחת יהודי חסידותי מכל יו"ח שי'.
בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ח'תתקה

ב"ה, כ"ד מ"ח, תשכ"ה
ברוקלין.

שלום וברכה:

במענה למכתבו מט"ו מ"ח,

בעת רצון יזכירו אותו ואת זוגתו תח"י על הציון הק' של כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע למילוי משאלות לבבו לטובה מתאים
לתוכן כתבו.

וע"פ סגנון מכתבו, בודאי למותר להדגיש ע"ד הכרח הנהגה בחיי
היום יומים שתהא מתאימה להוראות תורתנו תורת חיים ובקיום מצותי'
עליהם נאמר וחי בהם, ולא באתי אלא להוסיף, אשר בעניני תורה ומצות
ככל שיהי המצב גם טוב בזה, תמיד יש מקום להוסיף, והובטחנו (בכגון
זה) מחז"ל כל המוסיף מוסיפין לו (בהמצטרך לו).

וכיון אשר מלאכתנו בהוראה למורים, הרי זכות גדולה ביחד עם
אחריות גדולה, לזה שקורא במכתבו מלאכה ובסגנון חז"ל מלאכת ה',
ובנקודה הפנימית להחדיר בהתלמידים יראת ה' ואהבת השם ובפרט
שמתכוננים הם (התלמידים) להיות מורים, ז.א. שכל הטבה והוספה בהם,
נכפלת פי כמה בתלמידיהם לעתיד.

ח'תתקה

והובטחנו: ראה תענית בסופה.
ובסגנון חז"ל: בבא בתרא כא, ב.

ומהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו וכן את המזוזות בדירתם
 שתהיינה כולן כשרות כדין, וזוגתו תחיי תשמור על מנהגן הטוב של בנות
 ישראל הכשרות להפריש לצדקה קודם הדלקת הנרות בכל ערב שבת וערב
 יום טוב.

ולאחרי בקשת סליחתו, עלי להוסיף, שזה שקורה לפעמים עכוב
 בכענינו, בא לצד שחסר הידור וזהירות מלאה בחוקי ודיני טהרת
 המשפחה (נדה, הפסק טהרה, טבילה במקוה כשרה וכו') מאי ידיעה
 מלאה בהפרטים בזה, ולכן עליהם לברר זה אצל רב מורה הוראה באם לא
 חסר מה בהידיעות שלהם בזה.

בכבוד ובברכה לבשו"ט בכל האמור.

ח'תתקו

ב"ה, כ"ז מרחשון, ה'תשכ"ה
 ברוקלין, נ.י.

לוי יצחק ש"י רבקה לאה תח"י
 סאשע תח"י שטערנא שרה תח"י

שלום וברכה!

בקשר עם יום ההולדת של כל אחד ואחת מכם, אזכירכם על ציון
 כ"ק מו"ח אדמו"ר שתגדלו לתורה ולחופה ולמעשים טובים והוריתם
 שיחיו ישבעו רוב נחת אמת חסידותי מכל או"א מכם — מתוך שמחה
 וטוב לבב והרחבה בגשמיות וברוחניות, לאורך ימים ושנים טובות.

בברכת שנת הצלחה לכאו"א

מ. שניאורסאהן

שקורה לפעמים: ראה גם לעיל אגרת ח'תרפז, ובהנסמן בהערות שם.

ח'תתקו

לוי יצחק . . שרה: גרליק.

ח'תתקז

ב"ה, כ"ז מרחשון, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

מר פ. יוסף שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום ט' מרחשון, בו כותב איך שהכיר את תנועת חב"ד עוד בהולנד, ועל דבר מקום לימודו עתה איך שקשה לו לראות לפעמים היחס הבלתי מתאים בנוגע למצוות מצד אלו שלמדו יותר ממנו.

תקותי חזקה — על פי מה שהורנו חכמינו ז"ל שמעשה הוא העיקר — שרגש זה שלו, שמצטער לראות היחס האמור, יבוא לתשומת לב של אלו שכותב עליהם באופן שישפיע עליהם לשנות יחסם. והרי הובטחנו שדברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב ופועלים פעולתם. ובפרט כשהדברים יהיו מלווים בדוגמא חי' מחיי היוס"דיום שלו, חיי תורה ומצוות. ואין לך דבר העומד בפני הרצון, שאם בכל מקום גדולה מצוות ואהבת לרעך כמוך שהיא כלל גדול בתורה, להורות דרך התורה והמצוה לאלה הטועים ונבוכים, על אחת כמה וכמה בארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, ובפרט לאלה שלומדים במוסד למדריכים ומחנכים שעליהם יהי להשפיע על כמה וכמה תלמידים. וידוע אשר בכדי להשפיע על תלמידים במקצוע מסוים מוכרח אשר אצל המשפיע יהי הדבר במידה גדולה ביותר.

תקותי אשר ראה את מכתבי הכללי לראש השנה שנתפרסם באה"ק ת"י בלה"ק, שאחת הנקודות המרכזיות במכתב זה היא איך שאפילו אדם יחידי יכול לפעול גדולות ונפלאות בענייני טוב אם רק ינצל כל כוחותיו כדבעי.

בטח יודע על שעורי חת"ת (חומש, תהלים, תניא) שהם שוים לכל נפש, ומקיימם בכל יום.

ח'תתקז

שהורנו חכמינו: אבות פ"א מ"ז.
מכתבי הכללי: דלעיל ח'תתפו.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

נ.ב. כיון שכאן כותבים לה"ק, אנגלית ואידיש, מטובו להודיע באיזו שפה לכתוב לו להבא.

ח'תתקח

[שלהי מרחשון תשכ"ה]

סדר החיים כשהבעל לומד תורה חלק מיומו (עכ"פ) — מובן שזוהי ההתחלה הנכונה ושצ"ל בבני"י [כיון שהחתונה היא ההתחלה דבנין עדי עד] — אבל מובן ג"כ, שזהו קשור בהגבלה ומדידה וקצת צמצום בנוגע לגשמיות, וכיון שזהו נרגש בחיי יום ויום ומאידך — צ"ל החיים דבני"י — כמשי"נ — מתוך שמחה וט"ל ובטחון —

הרי צ"ל ההסכמה על סדר חיים כזה — מראש והסכמה מלאה ומתוך שמחה (על שמתחילים חייהם — בחיי תורה, תורת חיים).

ואם יסכימו שניהם ע"ז ובאופן הנ"ל — יה"ר שיהא כ"ז בשטמו"צ.

ח'תתקט

[שלהי מרחשון תשכ"ה]

במענה לשאלותיו מאז: ג' הענינים שבמילה (פעולה, מהול, אינו ערל) — אין עושים אותה לג' מצות. והקביעות אם זהו הזמן גרמא א"ל

ח'תתקט

חלקה נדפס בלקו"ש חל"ב ע' 231 והושלמה עפ"י גוכ"ק.
האגרת היא אל מ"ה יצחק זלמן ש"י פויזנר, ונכתבה על גליון מכתבו מיום כ"ב חשון תשכ"ה. אגרות נוספות אליו — לעיל חט"ז ר"עט ובהנסמן בהערות שם.
במענה לשאלותיו: על המדובר בלקו"ש ח"ג ע' 760 דע"פ המבואר בצפ"צ שמילה היא פעולה נמשכת מתורצת קושיית התוס' (קידושין כט, א), כי אין מילה מצוה שהזמ"ג (ע"ש) — הרי סר"ס פעולת המילה היא ביום הח' דוקא.

כ"ק אדמו"ר זי"ע רצה

— צ"ל בהמצוה (שאחת היא) ולא בפרט"י. ואין לך זמן (מיום הח' והלאה) שאין מחוייב במצוה זו.

— ענין הבחירה שייך רק בבר שכל כי בא"ל — עושה מצד טבע וכיו"ב, או שאינו עושה כלל, אבל אין שייך לומר בנדו"ד שרואה שני ענינים שווים ובוחר באחד אחד. וכמו שאין לומר שסומא בוחר בצבע אחד מבין כמה צבעים. אבל זה הבר שכל נמצא במצב שאין השכל מכריחו באיזה צבע (סברה) לבחור ורק שמראהו הצבעים (הסברות).

ח'תתקי

[שלהי מרחשון תשכ"ה]

זמן החתונה ומקומה — כפי שיתדברו שני הצדדים. ופשוט שמה טוב שתהיי בכחב"ד, אשר שם ציווה ה' את הברכה.

בנוגע לטבילתו במקוה (בקשר לאוזן) משימים באזן מוך שרוי במים. ובכו"כ מקרים מתירים זה הרופאים אפילו לכתחלה.

ח'תתקיא

ב"ה, ראש חדש כסלו, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו.

ענין הבחירה: על המדובר בלקו"ש ח"ד ע' 1309 שאמיתית ענין הבחירה הוא שאין שום טעמים וסיבות להבחירה, כי כאשר ישנם טעמים לבחירתו הרי הוא מוכרח בזה, ולכאורה עפ"י המבואר בסה"מ תר"ס ע' י ואילך שענין הבחירה שייך דוקא בבר שכל.

ח'תתקי

חלקה נדפס בלקו"ש חלי"ב ע' 242 והושלמה עפ"י גוכ"ק.

ח'תתקיא

כללי פרטי. נדפסה בלקו"ש ח"י ע' 216 (וצריך לתקן התאריך שם) והושלמה עפ"י צילום האגרת.

ובעמדנו בראש חדש כסלו, חדש הנסים והגאולה, יהי רצון אשר
כבימים ההם בזמן הזה — כן יהי גם בימינו אלה בזמן הזה, הן בנוגע
לנר מצוה ותורה אור (ענין חנוכה) והן בנוגע במיוחד להפצת פנימיות
התורה, תורת החסידות (ענין י"ט כסלו, יו"ד כסלו).

ויהי כל זה באופן של קיימא, וכמחז"ל בנרות חנוכה: הנרות לעולם
אל מול פני המנורה יאירו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ח'תתקיב

ב"ה, ראש חדש כסלו, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו' מו"ה יצחק שי

שלום וברכה:

... להערתו איך אפ"ל תלד אשה בכל יום כיון שאיסור טומאתה לא
ישתנה (אגה"ק סכ"ו) — הרי באווארענט שם על אתר והוסיף „מביאה

בראש חדש: שהוא הראש (הכולל) כל ימי החדש (עטרת ראש שער ר"ה פ"ב).
ענין חנוכה: שלא „הניחו אותם לעסוק בתומ"צ" (רמב"ם ריש ה' חנוכה) והנס
ופרסומו בנר ואור.
פנימיות התורה: שזהו ודרך חיים שבסיום הכתוב (משלי ו, כג) כי נר מצוה
ותו"א (ראה סוטה כא, א. קונטרס עה"ח בתחלתו ופטי"ו).
י"ט כסלו: שאז התחיל עיקר הפצת המעינות חוצה (תורת שלום, י"ט כסלו
תרס"ח).

וכמחז"ל: במדב"ר וכפ"י הרמב"ן ר"פ בהעלתך.
הנרות: . . יאירו: נשיי לעולם יהי לבם מכוון לפנימיות רצון העליון (לקו"ת ד"ה
בהעלתך ספ"ו. ועפ"י מתורץ מה שייך בנרות חנוכה אל מול גו').

ח'תתקיב

נדפסה בלקו"ש ח"י"ב ע' 178 והושלמה עפ"י צילום האגרת.
מו"ה יצחק: דובאוו. אגרות נוספות אליו — לעיל ח'תשט, ובהנסמן בהערות שם.
אגה"ק סכ"ו: ראה גם שיעורים בספר התניא שם.

רצו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

אחת" (תהי' אח"כ הלידה כמה ימים). ועיין עוד פ"י בלקוטי השי"ס
להאריז"ל והצ"צ במילואים לתהלים (כ, יו"ד) — ודלא כחדא"ג מהרש"א
(שבת ל, ב).

ח'תקיג

ב"ה, ה' כסלו תשכ"ה
ברוקלין.

שלום וברכה:

במענה למכתבו — בלי הוראת זמן הכתיבה.

יהי רצון אשר מכאן ולהבא לא ידעו עוד מכל צער ועגמ"נ ואך טוב,
בטוב הנראה והנגלה יבשר תכה"י.

ובזה כמובן ופשוט ג"כ, שכציווי רבותינו נשיאינו יראה גם מעלת
עצמו, ובפרט שכנראה במוחש נוגע זה לעבודת השם בכלל ולעבודה
בשמחה ובטוב לבב, שזהו עיקר גדול, כמבואר הענין בכ"מ בתורת
החסידות.

והדרך המביאה לעבודה בשמחה, הרי מבוארת בספר תניא קדישא
באר היטב, ולפלא וואס מיגיט זיך אזוי נאך טראכטען היפך מקו השמחה
וכו' ואין צועקין על העבר, וכוונתי על להבא, ואין לך דבר העומד בפני
הרצון.

ובפרט אשר נכנסנו בחדש כסלו, חדש הנסים והגאולה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ובהקדם.

ח'תקיג

שכציווי: ראה גם לעיל ח"ט אגרת ז'שנט. ח"יח ו'תתלה. ו'תתקנח, ובהנסמן בהערות

שם.

ואין צועקין: ראה ברכות נד, א.

ח'תתקיד

ב"ה, יו"ד כסלו תשכ"ה
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה יוסף שי

שלום וברכה:

... להשמועה בשם הרגוצבי: ראוי דבע"ת גדולים מצד"ג מקדושין
(מט, ב) — גם אני שמעתי, אבל נ"ל דאינה אמתית, שהרי המקדש ע"מ
שאני לוי ונמצא כהן ג"כ אינה מקודשת. [והטעם בקידושין עכצ"ל מפני
שבלשון בנ"א גם בע"ת נקרא צדיק. וגם בלי חז"ל בלי המושאל שהרי זכה
בדין — תניא פ"א].

ח'תתקטו

ב"ה, ימים שבין יו"ד וי"ט כסלו, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה:

מאשר הנני קבלת מכתבו.

ובעמדנו בין גאולה (דאדמו"ר האמצעי) לגאולה (דאדמו"ר הזקן).

אשר שתיהן נקבעו למועד ולחג לדורותיהם אחריהם לזכר עולם,

ימים שבין כו': ראה שיחת יו"ד כסלו תשי"ז (לקו"ד [כרך ג] ע' 976).

ח'תתקיד

מו"ה יוסף: הלל, לוד.

להשמועה... דא"י: ראה גם לקו"ש ח"י ע' 186 הערה 45-46.

ח'תתקטו

כללי פרטי. נדפסה בלקו"ש ח"י ע' 221 (וצריך לתקן התאריך שם) והושלמה עפ"י צילום
האגרת. וראה גם לעיל אגרת ח'תשט. ח'תשכח.

רצט

כ"ק אדמו"ר זי"ע

וקשורה הגאולה ותוכנה שייד לדברי דוד מלך ישראל בשם כאו"א
מישראל: פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי —

יהי רצון אשר מתאים לדרשת רז"ל בכתוב האמור: אמר הקב"ה כל
העוסק בתורה ובגמ"ח ומתפלל עם הצבור מעלה אני עליו כאילו פדאני לי
ולבני מבין אומות העולם,

יתחזק כאו"א, בתוככי כלל ישראל, בשלשה קווין האמורים: בעסק
התורה, בעסק גמ"ח (ומצות בכלל) ובעבודת התפלה. —

מוארים באור תורתן של הנ"ל — תורת החסידות.

ויהי כ"ז במצב של גאולה מכל מניעות ועיכובים.

ובאופן דהלוך והוסיף ואור בכל האמור — עדי גאולתנו השלימה
והאמתית ע"י משיח צדקנו במהרה בימינו.

בברכת חג הגאולה ולבשו"ט בפרט ובכלל,

מ. שניאורסאהן

ח'תתקטו*

[נוסח המברק לקראת חג הגאולה י"ט כסלו תשכ"ה]

לשנה טובה בלימוד החסידות ודרכי ולהפצת המעיינות חוצה
בהצלחה רבה תכתבו ותחתמו.

/מקום החתימה/

לדרשת רז"ל: ברכות ח, א.

בשלשה קווין: ראה חדא"ג מהרש"א שם. רשימות אדמו"ר הצ"צ לתהלים שם

(נה, יט).

גמ"ח (ומצות בכלל): דכל המצות נקי בשם צדקה (תו"א סג, ג. ובכ"מ).

ח'תקטז

ב"ה, ערב חנוכה ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

בנות חב"ד, סניף ירושלים ת"ו
הי עליהן תחיינה

ברכה ושלוש!

בודאי אין צורך להסביר להן על דבר פרשת ימי החנוכה
הממשמשים ובאים, ובפרט מה שסיפרו חכמינו זכרונם לברכה שגם
הנשים היו באותו הנס, ולא עוד אלא שהי' להן חלק חשוב בהנסים
והתשועות שבימים ההם בזמן הזה. והרי זכרון הימים ההם הנזכרים
ונעשים בזמן הזה צריך לעורר את הרצון וההחלטה ללכת בעקבות הנשים
ההן להפיץ אור תורה ונר מצוה ובאופן שמוסיף והולך מוסיף ואור,
כהוראת נר חנוכה. ויהי רצון שהתעוררות הימים האלה תאיר ותחדיר את
פעולותיהן בכל ימי השנה.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

נ.ב. בעתו נתקבל מכתבן ע"ד הפעולות במסגרת עבודתן, והשי"ת
יצליחן וימלא משאלות לבן לטובה ולברכה בכל העניינים שכותבות
עליהם.

ח'תקיז

[חנוכה תשכ"ה]

... נוהגין הנערים העניים לסבב על הפתחים כו' ...

ח'תקטז

נדפסה בלקו"ש חט"ו ע' 542 והושלמה עפ"י צילום האגרת.
שסיפרו חכמינו: שבת כג, א.

ח'תקיז

נדפסה בשערי הלכה ומנהג ח"ב ע' רסה.

מגן אברהם ריש ה' חנוכה — הועתק בדברי נחמ" — השלמה לשו"ע אדה"ז סו"ס תר"ע. — אבל עדיין צ"ע בזה. כי לא ראיתי כל רמז לזה במנהגי חנוכה של כ"ק מו"ח אדמו"ר. ואף שאין לא ראינו ראי', ובפרט בצדקה שמתן בסתר יפה בה — הרי, לכאורה מילתא הוא מה שלבד ממשנ"ת בד"ה בכ"ה בכסלו — בתו"א וביאוריו בשערי אורה ואוה"ת — דמעשה הצדקה נק' כובע ישועה ומס"נ דחנוכה המשיכה מתנה מרובה המשכת כובע ישועה להיות כו" לא אשתמיט להזכיר בשום מאמר חסידות (שראיתי ע"ע) או שיחה ומכ' רבותינו ע"ד צדקה במיוחד בחנוכה (אף שכו"כ עניני חנוכה נזכרו ונתבארו בהם ובפרטיות). ובפרט שנמצא הוא בכמה מס' פולין וכו'. — ומי שימצא עד"ז בתורת נשיאנו ודאי יודיעני ות"ח מראש מקול"ע. — בסי' מהרי"ד (ואולי קטע זה מהצ"צ) מבאר הנ"ל שבחנוכה חולקין „מעו"ת לעניים שמחזירין על הפתחים, שהוא על פתח הבית מבחוץ שהוא בחי' בכל מאדך בכל ממונך".

ח'תתקיה

ב"ה, ימי חנוכה תשכ"ה
ברוקלין.

הרבנית מרת בתי' תי'

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה בו כותבת אודות יום הולדת שלה,

ובודאי מוסיפה בעניני יהדות ומצות, כציווי תורתנו הק' תורת חיים
להעלות בקדש,

ונוסף על העיקר מילוי הציווי — הרי זה גם הצנור והכלי לקבלת
ברכות השי"ת בהמצטרך.

מקול"ע: מקרב ולב עמוק.

ח'תתקיה

מרת בתי' תי': גרליק, מילנו. אגרת נוספת אלי' — לעיל ח"י ו'תרי"ד.
כציווי: ברכות כח, א. וש"נ.

ויהי רצון מהשם יתברך שתהיי שנה הבאה עלי לטובה שנת הצלחה בגשמיות וברוחניות. ותבשר טוב בכל האמור.

בברכת הצלחה בעניניהם הפרטים והכלליים,

מ. שניאורסאהן

באם תוכל לסדר בי"ב ש"י באופן מתאים (ובאם זהו בהסכמת בעלה הרב ש"י) — ובאם עוד די זמן מספיק להכנה, יהא ביקורה כאן ודקבוצת הנערות ת"י בשעה טובה ומוצלחת.

ח'תתקיט

ב"ה, ימי חנוכה ה'תשכ"ה

ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

בעמדנו בימי חנוכה הבאים בסמיכות ליי"ט כסלו, יום בשורה,

יש לבאר הצד השווה אשר בימי החנוכה ויי"ט כסלו (בדא"פ, עכ"פ)

דנס חנוכה היי בשמן — הרומז על פנימיות התורה — של נרות

יום בשורה: ג' י"ט לחדש כסלו . . יום בשורה (שו"ת מן השמים ס"ה. ולא פירש שם מהי הבשורה). ולהעיר אשר בשנת גאולת רבנו הזקן חל ג"כ כקביעות שנה זו י"ט כסלו ב"ה, יום ג' שנכפל בו כי טוב" (מכתב אדה"ז. נדפס בבית רבי ח"א פ"יח [אג"ק שלו ח"א אגרת לח]). וכן היי גם בשנת (ויום) ההסתלקות של הה"מ (קונטרס ח"י אלול, ה'תשי"ג רשימה א). — ואף שהמאורע היי כמה שנים לאחר השו"ת מן השמים, גדולה מזה מצינו (לדעת הראב"ד בס' הקבלה) אשר הכתוב במגלת תענית (הועתק בטואו"ח סתק"פ) דמתעניין בטי' טבת ו"לא כתבו רבותינו על מה הוא" הוא "שכיוונו ברוה"ק" שביום זה (בשנת ד"א תתכ"ד) יהרג ר' יוסף הלוי הנגיד וכו'. ויש לבאר זה ע"פ מרז"ל דישנם ימי הטוב וימי הרעה (זח"א רד, א). ועפ"י יש לבאר ג"כ מרז"ל מגלגלין זכות ליום זכאי כו' (תענית כט, א). תוד"ה יום (שם כט, ב) שרבים נתקשו בו. ועוד.

שמן . . פנימיות התורה: ראה ברכות נו, א: שמן . . מאור תורה. זח"ג לט, א. ובכ"מ.

בעלה הרב: גרשון מענדל ש"י.

ח'תתקיט

כללי פרטי. וראה לעיל חכ"ב אגרת ח'תקסא. שיחת ש"פ מקץ תשכ"ה (לקו"ש ח"ה ע'.

המקדש, אשר מקומם בהיכל דוקא שלא כל אחד נכנס לשם, וזמן הדלקתם — ביום,

ובימי מתת' בן יוחנן כ"ג כו' שמסרו נפשם על קידוש ה', הייחוד האמתי באומרים ובכל נפשך ואפילו נוטל את נפשך — היי הנס ונצטוו עיי' בנרות חנוכה אשר מצוותם — להדליקם כל אחד ואחת (נפש) ועל פתח ביתו מבחוץ (עולם) ומשתשקע החמה דוקא (שנה).

וככל הדברים האלה הוא בלימוד פנימיות התורה — שמן דתורה, אשר מתחלה היתה נסתרה ונעלמה מכל ת"ח כ"א ליחידי סגולה, ואף גם זאת בהצנע לכת ולא ברבים, (אבל) בדורות אלו האחרונים מצוה לגלות זאת — בימי האריז"ל וכו' — ועד בגאולת י"ט כסלו — שהתחיל עיקר ענין הפצת המעינות חוצה, עד אשר כאו"א יבין וישיג איך אשר איהו ממלא כל עלמין ואיהו סוכ"ע וכו'.

ויהי רצון אשר יעשה בזה כאו"א מאתנו, ובכל שלשת הפרטים: א) באופן דהפצה, ב) המעינות עצמם, ג) עד שיגיעו גם — חוצה.

ומתוך חיות ואור ומוסיף והולך ואור.

בברכת חנוכה שמח,

מ. שניאורסאהן

* * *

להערה בכבוד או"א דא"א — ויאמרו שבפרש"י (נח יא, לב). היינו תביעת או"ה, ואאפ"ל שהם יתבעו למה אין א"א מקיים התורה קודם שניתנה וק"ל.

שלא כל אחד: כלים פ"א מ"ט.

הדלקתם — ביום: ראה פסחים נט, א. נח, רע"א. וראה רמב"ן לשמות יב, ו.

מתת' בן יוחנן כ"ג: תיקן ההוד באלו הח' ימים כו' (פע"ח ש' החנוכה).

שמסרו נפשם . . את נפשך: צדור המור (פי' ואתחנן ו, ד).

כל אחד ואחת: טושניע או"ח סו"ס תרע"ח. וראה הערה ב' בסוף הקונטרס

„מאמר ברוך שעשה נסים" להצ"צ [ובס' המנהגים ע' 69].

הייתה . . לגלות זאת: אגה"ק סי' כו.

שהתחיל עיקר . . סוכ"ע: שיחת י"ט כסלו תרס"ח (תורת שלום ע' קיב ואילך).

שלשת הפרטים: ראה המכתב מערי"ח כסלו ה'תשי"ב (נדפס בסוף החוברת י"ט

כסלו — בלה"ק — ע' 30 ואילך).

המכתב: נדפס לעיל ח"ה אגרת אירסב.

להערה . . דא"ח: ראה בארוכה לקו"ש ח"ה ע' 154 ואילך. ע' 408 ואילך.

מענין חס ובתואל ולבן — אין רא"י כי בהם המדובר בבזיון,
ובנדו"ד — שב וא"ת בכיבוד.

ח'תתקכ

[שלהי כסלו תשכ"ה]

. . . קראתי במכ"ע שנסדרו ג"פ ע"י שמיעה בטליפון (מוינא)
מהבעל: כתבו ותנו כו'.

אתענין לדעת אם נכונה השמועה והנימוקים — כי לכאורה צע"ג
בזה, שהרי ע"י טליפון אין זה קול הבעל **כלל** כ"א שע"י דבורו מתעוררים
שינויים בזרם עלעקטרי (שעד היום אין איש יודע מה טיבו ומהותו, כ"א
רק אופן פעולתו. אבל „ידוע" שאין זה כלל גלי אויר או תנועות מעין אלו
שבעת הכתיבה) **ולאח"כ** שינויים אלה מפעילים קרום דק **שרצה** האומן
והתקינו באופן מסוים.

ומובן שאין זה נוגע לענין סמכות פוטוגרפא וכיו"ב בנוגע לעגונות
וכיו"ב — כי בזה צ"ל סימן וידיעת הב"ד, משא"כ בגט שצ"ל אמירת
הבעל.

וה"ה שאין מקום לשמיעת קריאת מגילה וכ"י ע"י טליפן ורדיא
וכיו"ב — כי אין זה **קול** אדם **כלל** (אפילו לא כהתקוע לתוך הבור).
ופשוט שחידוש גדול וגם מוזר הוא לאמר שכח כחו ושינוי **עקרי** במהות
וכ"י יבוא במקום דבור.

ואף שישנם מהאחרונים פוסקי וגדולי ישראל [. .] — מוכח
מהשו"ת שלהם עצמם שאלה שביארו לפנייהם מהות ואופן פעולת
הטליפון טעו בזה טעות עקרי ואכמ"ל.

מענין . . וזבן: ראה לקו"ש שם.

ח'תתקכ

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 336.

וה"ה . . מגילה: ראה גם לקו"ש חכ"א ע' 496.

ח'תתקכא

ב"ה, זאת חנוכה, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

אל קהל עדת ישורון חובבי ומוקירי תורה ומצוה
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה:

די פארבארייטונגען צו דער פארשטייענדער יערלעכער
אונטערנעמונג פון מרכז השיבות תומכי תמימים ליובאוויטש (כ"א שבט
הבע"ל) זיינען אין פולן גאנג. איך וויל האפן, אז יעדער איינער און איינע,
וועמען דער ענין פון תורה ומצוות איז נאענט און טייער, וועט זיכער זיך
באלד מאביליזירן בייצוטראגן זיין (און איר) חלק צו דעם דערפאלג פון
דער יערלעכער אונטערנעמונג.

אלע אידישע ימים טובים און טעג פון דערמאנונג, אריינברענגענדיג
פריש לעבן אין טאג־טעגלעכן לעבן פון דער געגנווארט, פארבינדן די
אידישע צוקונפט מיט דער אידישער פארגאנגענהייט. דאס איז אזוי אויך
בנוגע די טעג פון חנוכה, ווי עס ווערט ספעציעל אונטערשטראכן אין נוסח
ההודאה **בימים ההם בזמן הזה**.

חנוכה דערמאנט אונז דעם פארזוך פון דער אויסערלעכער וועלט
אריינצודרינגען אין דער אינערלעכער אידישער וועלט — ניט אזוי דורך א
באמלאונג אויסצווארצלען תורה ומצוות אינגאנצן, ווי דורך א שטרעבונג
אויסצוליידיגען תורה ומצוות פון זייער אינערלעכן גייסט פון קדושה און
גרטלעכקייט. דאס ווערט אונטערגעשטראכן אין דער חנוכה־תפילה: די
יוונים האבן זיך באמיט **להשכיחם תורתך** — צו מאכן אידן פארגעסן
דיין (גרטלעכע) תורה, **ולהעבירם מחוקי רצונך** — און אראפפירן זיי פון
די געזעצן פון **דיין** (גרטלעכן) רצון. די תורה אלס א „חכמה“, אדער אלס
א „ליטערארישע קונסטווערט“, אד"ג, איז ניט געווען אין סכנה; אויך ניט
די אזוי־גערופענע „עטישע“ און „שכליות־דיגע“ מצוות. געשטעלט געווארן

ח'תתקכא

נדפסה בלקו"ש ח"י ע' 297.

חנוכה: ראה גם לעיל אגרת ח'תשכג, ובהנסמן בהערות שם.

אין סכנה איז די טיפע אידישע אמונה אין **תורת השם**, דעם **אויבערשטניס** תורה, **תורה מן השמים**, און **מצות השם**, דעם **אויבערשטניס** מצוות. די דאזיגע סכנה איז פונקט אזוי ערנסט היינט ווי אמאל; די היינטיגע „יוונים“ און זייערע אידישע מיטהעלפער און נאכטענצער די „מתיוונים“, זיינען ניט ווייניגער געפערלעך פאר דעם אידישן קיום ווי די אמאליגע.

דעריבער איז היינט אזוי וויכטיג צו פארשטארקן און אויסברייטערן אזא מוסד ווי די לויבאוויטשער ישיבה, וואו לימוד התורה איז דורכגעדרונגען מיט קדושה און יראת שמים והידור מצוה, ועל כולם — מיט א געפיל פון אחריות און אהבת ישראל און מסירת נפש, ווי די חשמונאים פון אמאל, ארויסצוגיין אין גאס צו פארשפרייטן דעם **נר מצוה ותורה אור**, אלץ מער און מער, לויט דער הוראה פון **נר חנוכה**.

עס איז צו האפן, אז די עסקני הישיבה וחובבי תורה ומצוה בכלל וועלן אויסנוצן די געציילטע וואכן צום יערלעכן דינער צו פארשטארקען זייערע באמיאונגען און זייער אנטויל, אויך אין א שטייגענדער מאס, צו פארזיכערן די פינאנציעלע און גייסטיגע הצלחה פון דער יערלעכער אונטערנעמונג. בזכות זה וועט יעדער איינער און איינע פון די טוער און שטיצער זוכה זיין צו א **תשועה גדולה** אין אלץ וואס מען נויטיגט זיך, פאר זיי און זייערע בני בית שיחיו, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ח'תקכב

ב"ה, זאת חנוכה, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

צו דער רעדאקציע פון „די אידישע היים“
ה' עליהם יחיו

ברכה ושלוש!

צו דער געלעגנהייט פון דעם פינף-יאריגען יובילעאום פון „די אידישע היים“, שיק איך מיין באגריסונג און ברכה צו די חשובע

מיטגלידער פון דער רעדאקציע, ווי אויך צו די חשובע לייענער, פון דער פארדינסטפולער צייטשריפט.

אין פארלויף פון די עטלעכע יאר פון דערשיינונג, האט „די אידישע היים“ סיי מיטן אינהאלט און סיי אין אנדערע הינזיכטן, בארעכטיגט איר נאמען אלס אן עכט תורה-טרייע צייטשריפט פאר דער אידישער היים; א צייטשריפט וואס שטרעבט צו זיין אין איינקלאנג מיט דעם גייסט פון א אידישער היים, ווי א אידישע היים דארף זיין, און אויך פארשטארקען און בארייכערען דעם דאזיגען גייסט, דעם גייסט פון ריינקייט און קדושה, און מאכן ליכטיגער די אידישע היים מיט נר מצוה ותורה אור.

און זאל מען זיך ניט איינריידן, אז עס איז שווער צו פירן א אידישע היים ווי עס באדארף צו זיין. אדרבה, — באמת איז שווער פאר א אידן, מצד זיין גאנצן מהות אלס איד, צו פירן זיך אנדערש, ווייל אלץ וואס עס איז פרעמד, קעגן דעם גייסט פון תורה און מצוות איז אין קעגנזאץ צו זיין אינערלעכער נאטור און אינערלעכן וועזן. ווי דער אלטער רבי, בעל התניא והשולחן ערוך, האט זיך אויסגעדריקט: א איד, ניט ער קען און ניט ער וויל, זיין אפגעריסן פון גרעלעכקייט.

די דאזיגע גרונט-השקפה ווערט אויך דייטלעך ארויסגעבראכט אין רמב"ם (ספר נשים הלכה ב' סוף פרק ב'), אין צוזאמענהאנג מיט דער הלכה, אז ווען מען צווינגט א אידן צו טאן א מצוה, טוט ער די מצוה מיט **אייגענעם ווילן**. אויבערפלעכלעך שיינט דא צו זיין א ווידערשפוך. דערקלערט אבער דער רמב"ם, אז **יעדער** איד וויל זיין א איד, און וויל טאן אלע מצוות און דערווייטערן זיך פון די עברות — נאר מצד איינרעדעניש מיינט ער אז ער וויל ניט. דער צוואנג איז דעריבער בלויז אום אראפצונעמען דעם צוואנג פון די פאלשע איינרעדעניש, וואס דאמאלס ווערט באפרייט זיין אמת'ער רצון צו טאן די מצוה פרייוויליג און גערן.

די אויפגאבע פון „די אידישע היים“ איז צו העלפן די לייענער צו פארשטיין טיפער און בעסער ווי און וואס אן אמת-אידישע היים דארף זיין; צו פארדינען און בארעכטיגען דעם דאזיגען נאמען אין דער פולסטער

ח'תתקכב

אלטער רבי... אויסגעדריקט: ראה גם לעיל ח"כ אגרת ז'תרס, ובהנסמן בהערות שם.
הלכה ב': הלי' גירושין.

מאס, אזוי אז עס זאל זיין א היים פאר דער גיטלעכער שכינה, ווי דער אויבערשטער האט צוגעזאגט **ושכנתי בתוכם** — איך וועל רוען צווישן זיי, בא יעדן אידן און אין יעדער אידישער היים.

און וואו די שכינה רוט, דארט רוט אויך ברכה און הצלחה, מאטעריעל און גייסטיג.

לויט דער אנווייזונג פון אונזערע חכמים אין דער משנה (אבות, סוף פרק ה) איז פינף יאר א תקופה וואס באווייזט די פרוכט פון הצלחה אין דעם געביט פון השפעה און דערציאונג. דער אויבערשטער זאל העלפן, אז די הצלחה פון „די אידישע היים“ אין די ערשטע פינף יאר זאל זיין א סימן ברכה און הצלחה אויף ווייטער, און אין א שטייגענדער מאס, ווי עס ווערט גראדע אין די טעג — ספעציעל אונטערשטראכן אין דער מצוה פון נר חנוכה: יעדע נאכט פון חנוכה דארף צוקומען נאך א ליכטל, וואס דערמאנט אונז, אז מ'דארף כסדר פארשפרייטן נר מצוה ותורה אור אין א שטייגענדער מאס,

און ווי דער רבי דער שווער כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע זאגט: „מען דארף זיך צוהערן וואס די ליכטלעך דערציילען“.

בברכה להצלחה — און אין אן אופן פון — מוסיף והולך ואור,

מ. שניאורסאהן

ח'תקכג

ב"ה, י"א טבת ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הד"ר שלמה שיי קודש

שלום וברכה!

הנני לאשר בתודה רבה קבלת מכתבו מכי בכסלו וכן הספרים שהו"ל. ובודאי אם יש לו עוד פרסומים ישלח אותם לספריי שלנו שהיא לתועלת הרבים, ות"ח מראש.

ושכנתי בתוכם... אידן: הובא בשל"ה פ' תרומה. ובכ"מ.

כ"ק אדמו"ר... זאגט: ראה גם לעיל ח"ד אגרת ד'תתקלט, ובהנסמן בהערות שם.

כמנהג ישראל לקשר הענינים עם ענינא דיומא, וכיון שמכתבו הגיע בימי החנוכה, הרי מהוראות נר חנוכה להיות מוסיף והולך בנר ואור, וכמבואר בכמה מקומות נר חנוכה הוא סמל נר מצוה ותורה אור וגם נר ה' נשמת אדם, שכל המוסיף בנר מצוה ואור תורה מוסיפין לו בכל המצטרך לו מנפש ועד בשר גם יחד.

ועל פי כתבו על דבר גזע צור מחצבתו, האריכות בהאמור לדכוותי בודאי אך למותר.

בכבוד ובברכה.

בנוגע לראיון נמסר למזכירות, ובודאי יתקשרו אתו.

ח'תתקכז

[כ"ג טבת תשכ"ה]

. . . רואה אני חובה להדגיש הפרצה הגדולה השוררת בשטח הענינים עליהם מדובר בסימני שו"ע אבן העזר אלו, עקב חסרון הידיעה בזה בין המוני עם בניי. שלכן ודאי שעל ידי פרסום חומר הענין יזהרו כמה וכמה בזה ויתקנו כפי הדרוש. ואציע נקודות אחדות לתשומת לבם:

(א) בנוגע לניתוח הפרוסטטה, רובם ככולם של הרופאים כורתיים (או מנתקים באופן אחר) כמה משבילי הזרע, ולא עוד אלא שמתחילים בזה (ניתוק השבילים) עוד קודם להניתוח עצמו. ובדברי עם כמה רבנים בעלי הוראה לא ידעו אשר יש כאן מקום לשאלה. ואף אם כי בכרך ראשון של אוצר הפוסקים בסופו נגעו בהאמור, הנה מפני שבא בחלק ההערות ולא קבעו מדור לענין זה בפני עצמו כי אם ביחד עם ענינים אחרים, מעטים ביותר היודעים ע"ד השקו"ט אשר שם, וגם אלו היודעים אין בידם מסקנא ברורה בנוגע לפועל.

צריך עיון אם רוב הרופאים המנתחים יסכימו שלא לנתק כלל את שבילי הזרע, אבל בודאי רובם יסכימו שיבוא הניתוק בסיום הטיפול,

ח'תתקכד

האגרת הוא להנהלת אוצר הפוסקים. חלקה נדפס באוצר הפוסקים אה"ע ח"ט (ירושלים תשכ"ה) ע' קל בלק"ש ח"ב ע' 212 וע' 193 והושלמה עפ"י הנדפס ב"המאור" חוברת קנד (תמוז תשכ"ה).

לניתוח הפרוסטטה: ראה גם לעיל ח"כ אגרת ז'תרלג, ובהנמסן בהערות שם.

אלא כדי שיתפרסם הדבר צריכה לבוא מסקנא ובאופן דקביעת מקום בפ"ע, ולא בסוף כרך ובתוככי כו"כ ענינים, כי אם במקום מתאים, ואולי גם בהוראה על זה במפתח כללי ובמפתח ענינים וכולי.

ועוד להוסיף, שבאם יבואו רופאים מנתחים בעדות שעשו הטיפול האמור בלי ניתוק שבילי הזרע והצליחו, קרוב לומר שזה ישפיע על כמה רופאים אחרים שלא ינתקו כלל. והרי אפילו משום ספק ספקא כדאי הפרסום.

(ב) מעין האמור ובהמשך לזה, כמה וכמה מקרים ישנם שביצה אחת נמצאת שלא במקומה והרופאים מטפלים בהורדתה לכיס, ויש עוד טיפול לבחון איפה נמצאת הביצה השני' וכו', אשר לפעמים גם במקרים אלו מנתחים ואופן הניתוח לפעמים תכופות קשור באיסור דאורייתא דכרות ונתוק וכו', אף שהטיפול אפשר שיעשה באופן אחר, ובכמה מקרים באופן המותר גם לכתחילה. אלא שאין ההורים יודעים שיש כאן מקום לספק ולשאלת רב. ומה שנוגע עוד יותר הוא שכמה רבנים מורי הוראה אינם יודעים הפרטים האמורים. וגם בזה פרסום בכרך הבא במקום מתאים בודאי שיועיל למנוע מכשול.

כל האמור הוא גם בנוגע לטיפול בשבר שבכיס, בהוספה שזה נוגע לא רק לקטנים אלא גם לגדולים וכולי.

(ג) עוד בעי' והיא קרובה ועקרית, ולא עוד אלא שמזמן לזמן מתגדלת התקלה, והיא בשאלת אימוץ ילדים. מספר המשתדלים לאמץ ילדים הולך ורב, וכפי שראיתי בכמה וכמה מקרים של זוגות המקפידים אפילו בדקדוק קל של דברי סופרים, **לא שמים לב כלל** שכל עניני איסור יחוד חיבוק ונישוק וכו' וכו' קיימים בתקפם בנוגע לילדים המאומצים, ראיתי בכמה ספרים וחברות שמטפלים בבעי' איך להבטיח שלא ישא אח את אחותו וכו' וכן יש שדנים בנוגע לשאלת ירושה וכו'; אבל הרי כל זה בא לאחר כמה שנות אימוץ, והם בגדר ספק, וכמה רק בעניני ממונות, משא"כ איסורים הנ"ל (יחוד וכו') הם בגדר ודאי ומתחילים כו"כ שנים לפני שמגיעים הילדים לפרקם.

פשוט שאין האמור לעיל דומה לענין גידול יתום ויתומה שהי' נפוץ בין בני"י, כיון שבשנים אלו כוונת המאמצים היא להעלים מהילד המאומץ שאינם הוריו האמתיים, ומשתדלים ומדייקים בזה שלא

בשאלת אימוץ ילדים: ראה גם לעיל אגרת ח'תש, ובהנסמן בהערות שם.

להראות כל תנועה וענין שיעורו חשד בלב הילד המאומץ שהיחס אליו אינו דומה להיחס לחבריו מצד הוריהם הם, ולא עוד אלא שכמה מהמוסדות המחלקים ילדים לאימוץ מקבלים (או גם דורשים) הבטחה מראש שהילד יגדל ללא כל סיבוכים והפרעות, זאת אומרת שיהי' היחס אליו בכל הפרטים כמו לבן ובת מבטן ומלידה, ובאים ומוסיפים רופאים ופסיכולוגים שמוכרח יחס כזה כדי שיהי' החינוך בלי תקלות, ובודאי לדכונותיהו האריכות אך למותר, ורק להוסיף אשר מספר הילדים המאומצים הוא כמה פעמים ככה מאשר משערים או מודיעים בעלי הסטטיסטיקה, כיון שכמה מהמאמצים ועוד יותר כמה מהמוסרים לדיהם לאימוץ — אינם רוצים כלל בפירסום מכ"כ טעמים*.

ולכן כל הפרסום וכל האזהרות על דבר חומר הענין וכו' שיתנו בכרך הבא, הלואי שישפיק להביא התיקון המוכרח סו"ס לבוא בענין האמור, ואף שלכאורה המקום לפרסום האמור צריך להיות בספר הנקרא על ידי בעלי-בתים ואותם הרוצים לאמץ ילדים, אבל ההתחלה בזה ראוי שתבוא בספר כאוצר הפוסקים וכיו"ב, בהדגשה מתאימה על האיסור ואשר נשנה האיסור בכל יום ויום, ובתנאי תקופתו כמעט שאי אפשר להזהר ממנו, כי אם על ידי השתדלות קפדנית ומתמידה, ואפילו אם יהיו מאמצי הילדים יראי השם.

ופשוט שביד מערכת אוצר הפוסקים, בתור קובץ למורי הוראה בישראל, לדרוש מירחונים ושבועונים ומכתבי עתים לפרסם ענין האמור, ויש מקום לומר שימלאו בקשתם ודרישתם בזה.

בכבוד ובברכה אשר יצליח ה' מלאכתם בקדש להורות לעם ה' דרך המלך היא דרכו של ממה[ה]י"מ קב"ה באורח חייהם, וכנ"ל — בדברים אשר תוצאותיהם עד סוף כל הדורות.

מ. שניאורסאהן

(*) אם שייך כהנ"ל גם במי שנושא אשה שיש לה בנות מבעל אחר או אשה שנושאת איש שיש לו בנים מאשה אחרת, העיר כ"ק האדמו"ר שליט"א: צודק ששייך, אלא שבהנ"ל — ע"ד המגדל יתום כו' ששיבחוהו חז"ל — אין מעלימים שאין זה בתה (או בנו) ובמילא שניהם נוהרים (ולא ברשיעי עסקינן), משא"כ בנדו"ד שמשדלים להעלים והרגל נעשה טבע וכו'.

שביד מערכת אוצר הפוסקים: ראה גם לקמן אגרת ח'תתקנ"ד.

ח'תתקכה

[כ"ד טבת תשכ"ה]

ויהא כהנ"ל בהצלחה רבה ומגלגלים זכות (טהרה ודכויי — ולא רק בנוגע לעצמו — (תחטאיני) — כ"א גם — וחיטא את הבית חולין כ"ז רע"א) ליום זכאי (ולהעיר ממשיכ בכוי"פ סו"ס י"א שבזמנינו אין לחוש אפילו לשחוט אווז בטבת) — הילולא דאדה"ז שהוראתו היינו נתינת כח — ששוי"ב ה"ה יר"ש ביותר וחרד על דבר הי שלם בדעתו וכו' (הלי שחיטה ס"א סק"ב, ושקוי"ט בשו"ת צ"צ יו"ד סי"ב).

ח'תתקכו

ב"ה, כ"ה טבת, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

ד"ר ש. פרידלנדר שי

שלום וברכה!

הנני לאשר קבלת ספרו Pie XII et le IIIe Reich ות"ח על שלחו לי.

ועל דבר חשיבות עבודתו בודאי למותר להאריך, ורק אוסיף שחשיבות זו אינה ענין אך ורק להיסטוריה לדורות הבאים אלא חשיבות מיוחדת נודעת לה בתקופתנו זו, כי לצערנו הרב יש משתמשים עד היום במיסיון וכולי במעשיות בדויים שלא היו ולא נבראו כדי לנתק בני ובנות ישראל מדת אבותיהם, מחיי תורה ומצוות. ובא ספרו ולא רק מכחיש כמה וכמה מהם אלא מוכיח שההיפך הוא האמת.

ואף שלאמתו של דבר אין תורתנו ודתנו צריכות ראוי ממקום אחר, שהרי גלוי וידוע שהתורה היא עצם חיות עם ישראל וכל פעולה נגדית

ח'תתקכה

נדפסה בלקו"ש ח"א ע' 198. חל"ב ע' 183. והיא מענה למר"ה אלי' שמואל הכהן כהנוב, ונכתבה על גליון מכתבו מיום כ"ד טבת תשכ"ה. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ד א'צט.
ויהא כהנ"ל: נכתב במענה להודעה על קבלת התלמידים דישיבת תורת "הוראה" לשחיטה ביום כ"ד טבת.
ומגלגלים: תענית כט, א.

שיג

כ"ק אדמו"ר זי"ע

חותרת מתחת יסוד קיום עמנו, קיום היחיד והכלל, אבל בכל זה יש אנשים וחוגים שמסיבות ומטעמים שונים עדיין זקוקים להוכחה בזה משטחים אחרים, אם משטח ההיסטורי, או הארכיאולוגי וכדומה. ומה המציל נפש אחת כאילו קיים עולם מלא, על אחת כמה וכמה המשפיע בכיוון זה על כמה מאחינו בני ישראל ומעמידם על קו האמת.

רואה אני על השער שכי' מתכוון להכין עוד עבודה באותה תקופה. ויהי רצון אשר ההצלחה תלווהו גם בזה.

בכבוד ובברכה.

תקותי שישלח פרסומיו שיצאו לאור עד עתה ושעתידים לצאת לאור לספריי שלנו לתועלת הרבים, ותודה מראש.

ח'תתקכז

בי"ה, ר"ח שבט, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה:

מאשר הנני קבלת המכתב מיום. . .

ומענין יום זה:

אמרה תורה: בעשתי עשר חדש באחד לחדש — הואיל משה באר את התורה, ופירש רש"י בשבעים לשון פירשה להם.

אמרה תורה: דברים א, רה.

פירשה להם: מדייק רש"י „להם" — לבני ישראל ולא לאו"ה (שאסורים ללמוד תורה) — ושאני כתיבת התורה בעי' לשון שלא הייתה אלא לבוא וללמדה כל הרוצה מן האומות (סוטה לה, ב. ומסיים: ולא למדו), שהיי ע"פ הדיבור.

ח'תתקכו

ומה המציל: סנהדרין לז, א.

ח'תתקכז

כללי פרטי. נדפסה בלקו"ש ח"ו ע' 266 והושלמה עפ"י צילום האגרת.

אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא לששים רבוא נשמות, אלא
שהיא בהעלם והסתר גדול.

יתרה מזה — בכל צדיק וחכם דמתעסק באורייתא.

ועוד זאת יתר על כן בכל דור ודור יורדין ניצוצין מנשמת מרע"ה
ומתלבשין בגוף ונפש של חכמי הדור עיני העדה ללמד דעת את העם כו'
ולעבוד ה' בלב ונפש.

מכל האמור מובן אשר ללמד דעת ועבודת ה' את העם צ"ל עד
לפירוש בשבעים לשון, באם ישנו מי בעם הזקוק לזה.

במוחש נראה לימוד באופן זה אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר ציווה
והעתיקו ד"ת כולל גם דברי תורת החסידות לכו"כ לשונות — לשונות
כפשוטן, וגם שבעים לשון ופנים בלשון חד דתורה — לבאר גם חלק הסוד
שבתורה, שבדורותינו נתגלה בתורת החסידות, לכאור"א גם לפשוטי עם.

ובכל זה — גם בנוגע להורותם דרך לעבודת ה' בלב ונפש.

ויה"ר אשר בימים אלו הסמוכים ליום ההילולא שלו, וביתר שאת
וביתר עז ביום ההילולא עצמו — הוא יום העשירי בעשתי עשר חדש —
יתעורר כאור"א להחלטות טובות — שתבואנה אח"כ בפועל טוב, במעשה
טוב שהוא העיקר — ללכת בדרכיו ובאורחותיו הנ"ל — הליכת קבע
ותמידית, באופן של — נצח סלה ועד שאין לו הפסק עולמית.

אתפשטותא . . נשמות: אגה"ק סוף הביאור לסי' זך (מתקו"ז תס"ט קיב, א.
קיד, א).

בהעלם והסתר גדול: אגה"ק שם. (בתניא פמ"ד „בבחי הסתר והעלם גדול“,
ואולי ילי"פ החילוק כי כאן מדבר ע"ד אופן **מציאותה** בנשמה, ובאגה"ק — באופן
הארתה ממרע"ה שבתחלה מתעלם האור ואז אפשר שיהי הסתר).

בכל . . באורייתא: תקו"ז שם (קיב, א). וראה רש"י ד"ה משה (חולין צג, א).
תו"א סדי"ה משה ידבר.

ועוד זאת . . ונפש: תניא רפמ"ב.

ומתלבשין בגוף ונפש: ולא בגוף ע"י התלבשות בנפש תחלה, כ"א ע"ד כמו בגוף
מרע"ה, היינו שגם מצד גופם נקראים משה.

שבעים לשון . . דתורה: משה רעיא מהימנא בזח"ג כ, א.

בדרכיו . . ועד: ראה אגה"ק סי' זך.

נצח . . הפסק עולמית: עירובין נד, א.

ויה"ר: ראה גם לקמן אגרת ח'תתקלב.

במעשה: אבות פ"א מ"ז.

שטו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

וימשיך זה ויוסיף בכל הענינים להם „מסוגל הוא היום הזה“
וכלשון רבנו נשיאנו בעל ההילולא:

להתקשר בעץ החיים, לקבל, אתם נשיכם בניכם ובנותיכם, ברכת ה'
בשפעת חיים ופרנסה טובה ונחת מיו"ח, וברוכים תהיו בבני חיי ומזוני
רויחי.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

ח'תתקכח

ב"ה, בי שבט, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר יוסף שי' דקל

שלום וברכה:

באתי להביע לך ת"ח למפרע בעד הבטחתו למלא בקשת הספרן
לשלוח לספרי' שלנו עניני דפוס המבוקשים.

בהזדמנות זו רצוני לעורר על הפרשה בנצרת עילית, שבודאי להיותו
במקום יודע פרטי הענינים והמצב עוד יותר ממני. ואביע תקותי אשר
עושה כל התלוי בו לקרב את הלבבות בקירוב אמתי. כוונתי קירוב לבב
בניי אחד לרעהו, ובאמת, שתלוי ועולה בד בבד עם קירוב הלבבות
לאבינו שבשמים, הנקרא לבן של ישראל.

— וזכורני סיפורו על העמל שהשקיע בביסוס העיר והרי — אדם חס
על מעשי ידיו.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות.

וכלשון רבנו: קונטרס ג; קונטרס לו.

וכלשון רבנו: אג"ק שלו ח"ב אגרת תלב. ח"ד א"ד.

ח'תתקכח

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 309 והושלמה עפ"י צילום האגרת.
מר יוסף דקל: אגרות נוספות אליו — לעיל ח'תרצט, ובהנסמן בהערות שם.
הנקרא: שהש"ר פ"ה, ב.

ח'תתקכט

ב"ה, ד' שבט, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הרב שלמה ש"י טרשנסקי

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבו מיי"א בטבת, ות"ח על הציונים ומ"מ
בטעם מה שלא נמצא קרובץ דפורים בברכת את צמח דוד.

כן, כמובן, ת"ח כפולה על פעולתו בנוגע להדפסת חידושי הגאון
הרגטשובי על המורה נבוכים, שבודאי תצא לפועל בקרוב, נוסף על
פעולתו בעבר בהוצאת חידושי הגאון הנ"ל. ובאמת אין התואר
„חידושים“ הולמם ומכילם, כי חידושו הם שלא בערך למעלה ממובן
הרגיל של מלת „חידוש“. ובסגנון המונחים בתורת החסידות, מלאים הם
אור הממלא את הכלי ועוד כהנה וכהנה אשר לא יכילנו הכלי ומקיף עליו
מלמעלה.

מצורף בזה מה שהו"ל לאחרונה, שבודאי יענין את כת"ר.

בכבוד ובברכה לבשו"ט תכה"י.

ח'תתקכט

הרב שלמה טרשנסקי: אגרת נוספת אליו – לעיל חכ"ב ח'שפה.

ח'תתקל

ב"ה, ד' שבט, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הו"ח אי"א נו"מ בחור מעם ומורס מעם ודורש טוב
לעמו בעל מדות תרומיות ענף עץ אבות מו"ה שניאור זלמן
שליט"א

שלום וברכה:

יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר ממשמש ובא. ואם כפר חב"ד
עולה בזכרונינו תכופות בכלל, בודאי שיום זה הבע"ל מעורר ומעלה זכרון
הכפר ביתר תוקף.

וכאן מקום אתי להביע עוה"פ תקותי החזקה — אף שאיני יודע מה
צריך להיעשות בזה — שסוף סוף ייעשו המאמצים הדרושים שיאפשרו
לכפר חב"ד להוות מקום מקלט למספר הגון של ידידיהם ואחיהם של
תושבי הכפר, ואחיהם לצרה בעבר — יהיו ב"ב עמהם וחבריהם
להתיישבות באה"ק ת"ו, ארץ אשר עיני ה"א בה מראשית השנה ועד
אחרית שנה, אשר גם עיניהם של אחב"י הנתונים בצרה ושביי נשואות
אליו.

מסופקני אם הייתי כותב לכי עוד הפעם בענין זה, בפרט שכי' הי'
ממסדי כפר חב"ד. אלא שהענין הולך בכבדות ובתסבוכת שלא על דרך
הרגיל. ובענין הזה אם הי' צורך גדול בהוכחה שהוא ענין שבקדושה
אפשר שהי' מקום לתסבוכת וקושיים (אבל לא כאלו), אבל פשוט הדבר
שהענין קדוש הוא כשלעצמו, נוסף על העיקר שכפר חב"ד הוא הצנור
להפצת המעיינות. ועוד שהרי כבר יצאו ידי חובת כל הצדדים בקושיים
והסתרים.

ויהי רצון אשר בקרוב ממש יתרחב ויתפשט כפר חב"ד גם כפשוטו,
בשטחי אדמה נוספים הלוך ומוסיף, ובזמן קרוב לאחר זה ייבנו גם
שטחים אלו במוסדות חב"ד ויתמלאו בעולים חדשים ממדינתנו לפנינו,

ח'תתקל

מו"ה שניאור זלמן: שזר. אגרות נוספות אליו — לעיל ח'תרפ"ב, ובהנסמן בהערות שם.
ב"ב: במהרה בימינו.

אשר יעלו משם הם ובניהם ובנותיהם וכל אשר להם בחדש וברחמים,
וימשיכו במסורת חב"ד ובדרך חיים על פי תורת חב"ד, מיוסדת על
שלשת האהבות, אהבת ה' אהבת התורה ואהבת ישראל, בארץ ישראל.

בכבוד ובהוקרה ובברכה.

בודאי נתקבל מכתבי מראש חודש שבט, והרי גם מכתבי הקודם
פרק בעלי ממצר אל המרחב.

זה עתה הביאו מבית הכורך דבר בעתו מעניני ימים אלו והוא חלק
שני של **ספר הזכרונות** (אידיש), ונשלח לך בפ"ע.

ח'תתקלא

ב"ה, ד' שבט, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

צו אלע אנטיילנעמער אין דעם יערלעכן דינער
פאר דעם מוסד חינוך אהלי תורה
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

דער היינציקער דינער קומט פאַר אור ליום חמשה עשר בשבט,
ראש השנה לאילנות. דאס אונטערשטרייכט די ספעציעלע פארבינדונג פון
דער אונטערנעמונג מיט דעם טאג. ווארום, ווי באקאנט, זאגט די תורה, אז
דער מענטש איז גלייך צו א בוים (האדם עץ השדה), וואס דערמיט גיט
אונז די תורה א וויכטיגע לערע און אנווייזונג; ספעציעל אין דעם געביט
פון חינוך.

ווען דער בוים איז יונג, נאכמער — ווען ער איז נאך אין דער פאַרם
פון א גרעין, א קערנדל, דאן איז יעדע גוטע באהאנדלונג, ווי קליין און
מינדערווערטיג זי זאל זיך אויסווייזן, א זאך וואס ווערט מיט דער צייט
פארגרעסערט אויף א פילפאכיגען אופן, און די פולע רעזולטאטען קומען

ח'תתקלא

חלקה נדפס בלקו"ש ח"י ע' 311 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.

צום אויסדרוק אין דעם דערוואקסענעם בוים און אין די פרוכט וואס ער טראגט.

דאס גלייכן איז די פרטיות'דיגע ווירקונג אויף א קינד, אפילו אין א פעולה וואס קאן זיך אויסווייזן אויפן מאמענט אלס גאר א קליינע, אזוי אז מען נעמט איבערטראכטן אויב עס איז גאר כדאי צו לעגען מי און ענערגיע אויף דעם — קען אבער אויך די „קליינע" פעולה פארוואנדלט ווערן אין אן אויסערגעוויינלעך גרויסע און דויערנדע השפעה אין דער טאגטעגלעכער הנהגה על פי תורה ומצוות. און ווי חכמינו ז"ל זאגן, אז די אמת'ע פירות זיינען די מצוות (מאי פירי — מצוות). דעריבער איז יעדער אנשטרענגונג בארעכטיגט אין דעם געביט פון חינוך, ווארום דא האנדלט זיך וועגן די גאנצע צוקונפט פון דעם תלמיד און זיין לעבנס־לענגלעכע טובה.

דער מוסד חינוך **אהלי תורה** איז א מוסד וואו דער דערמאנטער צוגאנג ווערט אויפגעהאלטן און באנוצט לטובת די תלמידים ש"י. דער מוסד פארדינט, דעריבער, א ספעציעלע אנשטרענגונג מצד די בעליבתיים און פריינד צו שאפן די געהעריגע שטיצע פאר דער אויסהאלטונג און אויסברייטערונג פון דעם מוסד, אין כמות און אין איכות. עס איז צו האפן, אז אלע חובבי תורה ומצוה וועלן זיך ווארים אפרופן אויף דעם הילפס־רוף פון דעם מוסד חינוך אהלי תורה און וועלן געבן זייער שטיצע מיט א ברייטע האנט.

איך שיק מיין באגריסונג און ברכה צו די חשובע געסט און אלע אנטיילנעמער שיחיו.

בכבוד ובברכת הצלחה.

ח'תתקלב

ב"ה, יום ראשון לפ' ובנ"י
יוצאים ביד רמה, היתשכ"ה
ברוקלין, נ"י.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכי מיום. . .

ויה"ר אשר בימים אלו הסמוכים (מלפניו ומלאחריו) ליום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר, וביתר עז ביום ההילולא עצמו — הוא יום העשירי בעשתי עשר חדש — יתעורר כאו"א להחלטות טובות — שתבואנה אח"כ בפועל טוב, במעשה טוב שהוא העיקר — ללכת בדרכיו אשר הורנו ובאורחותיו, לחזק היהדות המסורתית ולהפיצה ועד להפצת המעיינות חוצה — הליכת קבע ותמידית, באופן של נצח סלה ועד שאין לו הפסק עולמית.

וימשיך זה ויוסיף בכל הענינים להם „מסוגל הוא היום הזה“ וכלשון רבנו נשיאנו בעל ההילולא:

להתקשר בעץ החיים, לקבל, אתם נשיכם בניכם ובנותיכם, ברכת ה' בשפעת חיים ופרנסה טובה ונחת מיו"ח וברוכים תהיו בבני חיי ומזוני רויחי,

עדי יוציאנו ה' למרחב בגאולה האמתית והשלימה ע"י משיח צדקנו ובנ"י יוצאים ביד רמה.

ראשון: ראה פסחים ח, א.

מלפניו ומלאחריו: להעיר ממכילתא יתרו כ, ח. שו"ע אדה"ז סרס"א ס"ד.

בדרכיו. . . ועד: ראה אגה"ק סי' זך.

נצח. . . עולמית: עירובין נד, א.

וכלשון רבנו: קונטרס ג. קונטרס לו.

ח'תתקלב

כללי פרטי. נדפסה בלקו"ש ח"ו ע' 291 והושלמה עפ"י צילום האגרת.

ויה"ד: ראה גם לעיל אגרת ח'תתקכז.

במעשה: אבות פ"א מ"ז.

וכלשון רבנו: אג"ק שלו ח"ב אגרת תלב. ח"ד א"ד.

שכא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

בברכה,

מ. שניאורסאהן

* * *

בנוגע למוסד — מה שאפ"ל מכאן: ההצלחה דע"ע בענין החינוכי
דחינוך בני"י מוכיחה, אשר: (1) ההכרח להמשיך, (2) תומשך ההצלחה גם
להבא כשתהי' עכ"פ אחיזה בדרך הטבע. — הדרך לפעולה ופרטי, מובן
שזה אפשר לקבוע רק על אתר.

פשוט שהצעתי מאז ע"ד ה' אלף ל"י כו' — בתקפה הוא.

בברכה לרפואה ולהרחבה (כמובן) — לכל לראש במוחין — ובמילא
יתרחב בהמוסד) ולבשו"ט מתוך שמחה וט"ל.

ח'תתקלג

ב"ה, ח' שבט, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו' מו"ה שלמה שי

שלום וברכה:

סיאיז איבעריק צו זאגן, אז איך פרעג זיך נאך אויף אייך גאנץ אפט
און באקום לעבעדיקע גרוסן וועגן אייער געזונט צושטאנד און פעולות
פאר בית ליובאוויטש.

דערנענטערנדיק זיך צום סגולה טאג פון יום ההילולא פון כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע דערמאנט מען זיך נאטירלעך וועגן

בנוגע: קטע זה למריה אלכסנדר בונין. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ב ח"שכו,
ובהנסמן בהערות שם.

ח'תתקלג

מו"ה שלמה: פערין. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"א ז'תתקסה. ח"ה ר'תשעה,
ובהנסמן בהערות שם.
בית ליובאוויטש: לונדון.

אלע גוטע פריינט וועלכע זעצן פאָר זיין הייליקע ארבעט אויף די פארשידענע פראָנטן אין דער ברייטער וועלט, ניט נאר אנצוהאלטן די מיטגרויס-מידערארבערטע פאזיציעס, נאר אויך צו פארשטארקן און אויסברייטערן זיי — פאר החזקת התורה והמצוות און הפצת המעיינות. דערביי האט מען די פארזיכערונג, אז דער רבי דער שווער שטייט אויף דער וואַך און איז נושא רינה ותפלה פאר אלע זיינע „סאלדאטן“, זיי זאלן מצליח זיין אין זיין שליחות און זאלן געבענטשט ווערן אין אלץ וואס מען נויטיקט זיך בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בא דער געלעגנהייט וועט מען אייך ספעציעל מזכיר זיין אויף דעם ציון פון כ"ק מו"ח אדמו"ר, און דער אויבערשטער זאל העלפן, אז דער זכות פון אייערע פעולות פאר די מוסדות פון בעל ההילולא זאל אייך און אלע אייערע ב"ב שיחיו ביישטיין צו געניסן פון דער פולער מאס פון ברכות ה' בכל המצרך, בפרט א פארבעסערונג אין געזונט צושטאנד ומאור עיניו בקרוב ממש.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות.

ח'תתקלד

ב"ה, ט' שבט תשכ"ה
ברוקלין.

ב"ד מרת שיינא זעלדא ת"י

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה — בנוגע לנוסח המצבה שכותבת, לדעתי נכון להזכיר שם האב — דודי — בעל הנפטר ז"ל (בהוספה שהוא מגזע אדמו"ר הזקן וכו'), וכמובן שם אביו (הרד"צ ז"ל).

ח'תתקלד

מרת שיינא זעלדא: ש"ס-מישקובסקי, ירושת"ו. אגרת נוספת אלי' — לעיל חכ"א ח"ד.
דודי: הרה"ח ר' שלום שלמה שניאורסאהן.
הנפטר: מרת רחל שניאורסאהן.
בהוספה... הזקן: ראה גם לעיל ח"כ אגרת זיתקמד, ובהנסמן בהערות שם.
הרד"צ: חז.

שכג

כ"ק אדמו"ר זי"ע

הנוסח בפרטיות — יש להתייגע עם רבני אנ"ש שיי על אתר — כיון שבכגון זה צריך להתחשב עם הנהוג בבית-החיים זה וצ"ל הוראת הרב במקום.

בקשתי את ידידי הרה"ח וכו' הרב אברהם שיי לשתפני בהוצאות האישפוז בביה"ח וכו'.

מברקי והמכתב הקודם בטח נתקבלו בעתם.

בברכה כפולה שמכאן ולהבא אך טוב בטוב הגלוי יהי' תוכן המכתבים שבינינו ובפ"ש כל המשפחה שיי ב"ד המאחל כ"ט.

ח'תתקלה

[נוסח המברק לקראת יו"ד שבט תשכ"ה]

התועדויות פעילות וכפרשת השבוע ביד רמה ובשירה ובשיר להשם, תורת הנגלה והחסידות.

בברכה.

/מקום החתימה/

יד הרמה — תורה.

שיר ושירה — זו"ן. עה"ח ועה"ד. נגלה ונסתר, — עיין בכ"ז בלקו"ת (כמצוין במפתח) ובכ"מ.

הנוסח: ראה גם לעיל ח"כ אגרת ז'תקמד.

ח'תתקלה

נדפס בסה"מ מלוקט ח"א ע' שעב.

ח'תתקלו

ב"ה, י"ב שבט תשכ"ה
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א בנש"ק וכו' מו"ה אלימלך אלטר שי

שלום וברכה!

. . . להמדובר דישנה שקו"ט בהאוכל חמץ בפסח אף שעבר על
איסור דאורייתא מ"מ מקיים עשה דתשביתו ומסלק הלאו דבל יראה —
מצאתי רשום אצלי שכ"כ בסי' תשובה מאהבה סקפ"ב ודלא כטעם המלך
על הרמב"ם הל' חו"מ פ"א ה"ג. ואין הסי' תח"י עתה.

— והשגות הראב"ד והרמב"ן על בעל המאור (לרי"ף פ"ק דפסחים)
— יש לפרש דעתם דאסור לאכול אבל אם עבר ואכל קיים העשה וכו'.

ח'תתקלז

ב"ה, ערב ט"ו בשבט, תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

ילדים יקרים שי

שלום וברכה!

קבלתי בשמחה את הציורים שלכם עם מכתב המורה והגננת שלכם
מרת רחל שתחי' זמיר.

הציורים והמכתב הגיעו לידי לפני ההילולא (יארצייט) של כ"ק
מו"ח אדמו"ר, והמענה שלי נכתב ערב ט"ו בשבט, ראש השנה לאילנות.

ח'תתקלו

מו"ה אלימלך אלטר: פאנעט, ברוקלין.

ח'תתקלז

נדפסה בלקו"ש ח"צ ע' 310 והושלמה עפ"י צילום האגרת.

שכה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

והרי גם בציוריכם ראיתי ילדים וילדות ואילנות ופרחים. ולקשר את כל הענינים האלה, אזכיר לכם החיבה והאהבה היתרה שרחש כ"ק מו"ח הרבי לכל בני ובנות ישראל, הגדולים עם הקטנים, ובפרט הקטנים אשר דאג לחינוכם ולטובתם בכל מקום שהם, ובכל ילד וילדה ראה שתיל העתיד לגדול ולהיות עץ־פרי הדר נושא פירות טובים ונחמדים. אמנם דבר זה תלוי ברצונם ועבודתם של הילד והילדה, והמשל לזה הוא האילן. כשנוטעים גרעין או שתיל רך, צריך לשמור עליו מעשבים רעים וכל מיני מזיקים, ולהספיק לו מים וכולי, עד אשר יגדל ויהי לאילן נושא פירות טובים. והוא הדבר בכל ילד וילדה, אשר אמר השם יתברך על ידי נביאו שהם „נצר מטעי מעשה ידי להתפאר". והנה הבורא יתברך נטע בתוכם נשמה קדושה, חלק אלוהה ממעל ממש, ועליכם לשמור „גרעין" אלוהי זה מעשבים רעים ומזיקים, זאת אומרת מחברים בלתי הגונים, ולהספיק לו מים חיים, ואין מים אלא תורה, תורת חיים, ומצוותי שחיים הם לעושיהם, ואזי יתן ויחזור ויתן לכם השם יתברך ברכתו שתצליחו להיות „אילנות" נושאי פירות טובים ומשובחים, לשמחת הוריהם ומוריהם ולגאון ולתפארת עמנו, עם בני ישראל.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ח'תתקלח

ב"ה, ט"ו בשבט, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר מרדכי שי' איש־שלום
ראש העיר, ירושלים עיה"ק ת"ו

שלום וברכה!

ת"ח בעד הפ"ש על ידי הרב נחום שי' רבינוביץ, וביחוד גם בעד שימת לבבו ואות השתתפותו בהתועדות ההילולא. וכאן מקום אתי להביע לך הכרת תודה בעד העזר שהושיט עד עתה למוסדות כ"ק מו"ח

ואין מים: בבא קמא יז, א.

אדמו"ר נבג"מ זי"ע בירושלים עיה"ק תי"ו, והתקוה שגם להבא יעשה ויוסיף כהנה וכהנה. ובודאי יודע כי עוד יותר ממני צרכי המוסדות, אשר על עזר כל בני העיר הם נשענים, ובפרט ראש העיר.

בכבוד ובברכה.

ח'תתקלט

ב"ה, ט"ו שבט תשכ"ה
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ צנמ"ס עוסק בצ"צ כו' הר"מ שי

שלום וברכה:

במענה למכתביו, במ מציע אשר אבוא בכתובים לברר פסקי הלכות למעשה בכמה ענינים שמונה וסופר במכתביו.

והנה בודאי יודע — שבכלל אין זה מעניני לתקוע עצמי לפסקי הלכות למעשה, ובפרט בענין שרבים הדנים בזה, וממצים הענין לכל צדדיו.

והרי זוהי הדרך אשר התוה כ"ק מו"ח אדמו"ר בבית הרב — מלבד במקרים יוצאים מן הכלל, שישנם טעמים מסוימים וסיבות חשובות, להכנס לשקו"ט כהאמורות.

ובפרט אשר רבים בניו יארק ובאה"ב בכלל, אשר ישמחו אלי גיל כשיציעו לפנייהם לחו"ד בהאמור (כמובן כוונתי לרבנים אשר ראויים הם לאיצטלא דמורה הוראה, לפסוק דין מבלי משוא פנים ולמעשה בפועל), ובטח גם יחזיקו לו טובה על הדפיסו את דבריהם וכו'.

ואתו הסליחה. נוסף על טעם העיקרי הנ"ל, הרי גם אין הפנאי ואין הזמן גרמא למלאות בקשה כהאמורה.

ח'תתקלט

חלקה נדפס בלקו"ש ח"א ע' 247 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.
הר"מ ש"י: אמסל, ברוקלין. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ח ו'תתקע. ח"ב ג'תתכא.

בכבוד ובברכה,

מנחם שניאורסאהן

להעיר ממחז"ל **בשעת** המפזרים כנס (ברכות סג, א) — וה"ז הטעם גם **בענין** שבו מפזרים.

במשי"כ הרה"ג וכו' וכו' הררי"מ הכהן שי' ר. בענין ביה"ש — תמהתי על תוכנו. ובפרט בידעי את הנ"ל מאז, שאין מובן איך כותב דברים כאלו (אלא — שקוני השלמה, הס' זכרון יוסף, בני ציון, דברי חנה, קנה וקנמון אינם תח"י). ואולי בא לו משום רצונו להגן עמשי"כ בסו"ס חי' הרמ"ל וסייעתי — ואשתמיטתי משי"כ בזה בנימוקי או"ח סרס"א. וד"ל.

ובנוגע למשי"כ הנ"ל ע"ד אדה"ז בסידורו בזה — לא סמך שם אדה"ז ואף לא הביא שם — לא הירוש' ולא הרדב"ז, ומה שהקשה — דאפ"ל דר"ת יחידאה הוא כיון שכתב החיד"א בשה"ג דפסקו של השו"ע הוא פסק ר' גדולים בדורו (ואם נפרש כן — להלכה — דברי החיד"א — עדיפא הו"ל להקשות ולהפריך כל דברי הרמ"א בכ"מ שמחולק על השו"ע, כי מעולם לא שמענו שבב"ד של הרמ"א ישבו מאתים ואחד גדולים. ובכל אופן) אי"ז שייך לדברי אדה"ז שדייק בלשונו ר"ת וסייעתו יחידאי ניהו נגד הגאונים. ואחריהם וכו'. נוסף על כתבו שהשו"ע חזר בו. ולהביאו הפר"ח החיד"א וערוך השלחן — הנה בנדו"ד **כולם** כתבו כשיטת הגאונים (הפר"ח — הובא בסידור שם. ברכ"י ועה"ש — באו"ח סרס"א שם).

ביאור השיטות הנ"ל — עייג"כ סי' מנחת כהן, סי' ביה"ש (להרי"מ טוקצינסקי). וערך ביה"ש באנציקלופדי התלמודית.

ח'תתקמ

ב"ה, טו"ב בשבט, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

צו אלע אנטיילנעמער אין דער יערלעכער חגיגה פון מרכז
הישיבות תומכית-מימים ליובאוויטש
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

די תורה הקדושה, וואס איז א נצחיות'דיגע, אנטהאלט אנווייזונגען
אין צוזאמענהאנג מיט אלע געשעענישן, אין אלע צייטן; ספעציעל א
געשעעניש וואס איז דירעקט פארבונדן מיט תורה, ווי די יערלעכע
פייערונג פון דער צענטראלער ישיבה „תומכית-מימים" ליובאוויטש.

די פייערונג קומט הייאר פאר אין דעם טאג ווען מען הויבט אָן צו
לייענען די פרשה **משפטים** („געזעצן"), וועלכע הויבט זיך אן מיט די
געזעצן פון **בין אדם לחברו**, צווישן מענטש און מענטש. אבער די פרשה
משפטים קומט באלד נאך פרשת **יתרו**, די סדרה פון **מתן-תורה**, מיט די
עשרת הדברות, וועלכע הויבן זיך אן מיט **אנכי ה' אלקיך**; און די סדרה
ענדיגט זיך מיט אן ענין פון מזבח, וואס האט צו טאן מיט **בין אדם
למקום** — אין די ראמען פון פליכטן פון מענטש צו ג"ט. און ווי אונזערע
חכמים זכרונם לברכה באמערקן אויף דעם: „דערפאר קומט די פרשה פון
דינים באלד נאך דער פרשה פון **מזבח**, כדי צו ווייזן, אז די סנהדרין
דארפן זיין נאענט צום מקדש (מזבח)".

אין דאס אויבנדערמאנטע ווערט אונטערשטראכן, אין
פארשידענע און טיפזיניגע אופנים, דער גרונט'געדאנק, אז —

ווען עס קומט צו דער פראגע פון איינשטעלן גוטע און
יושר'דיגע באציאונגען צווישן מענטש און מענטש און צווישן פאלק

ח'תתקמ

נדפסה בלקר"ש ח"ז ע' 314 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.
חכמים... באמערקן: ראה גם לקמן אגרת ח'תתקמב, ובהנסמן בהערות שם.
דער גרונט געדאנק: ראה גם לעיל חכ"ב אגרת ח'שלח, ובהנסמן בהערות שם. לקמן
ח'תתקמב. ח'תתקסט. ובכ"מ.

און פאלק, איז ווייט ניט גענוג צו פארלאזן זיך אויף „איינגעבארענע" געפילן פון יושר און גערעכטיקייט; ווי די ביטערע דערפארונג האט דאס ליידער אפט באשטעטיגט.

בלויז דאן קען עטיק און יושר האבן א קיום אין טאג-טעגלעכן צוזאמענלעבן פון מענטשן און פעלקער — אויב די עטישע און מאראלישע געזעצן שטיצן זיך אויף **איבער-מענטשלעכע** יסודות, ד.ה. אויף דעם יסוד פון **קדושה** וואס איז פארבונדן מיט דעם באשעפער פון דער וועלט, וועלכער איז אויך דער באשעפער פונם מענטשן.

ווייל בלויז דער באשעפער אליין ווייס גרינטלעך די מענטשלעכע נאטור, מיט אלע אירע שוואכקייטן; דעריבער האט בלויז דער באשעפער געקענט שאפן די אמת'ע און דויערהאפטע עטישע און מאראלישע געזעצן פאר דער מענטשהייט, פאר דעם יחיד ווי פאר דעם כלל; און די דאזיגע גרעלעכע געזעצן זיינען פארפליכטענד אויף אלעמען און אויסנאם, אומעטום און אין אלע צייטן.

אין ליכט פון דאס אויבנגעזאגטע, קען מען בעסער אפשאצן די לעבנסנויטווענדיקייט פון ישיבות בכלל, און ליובאוויטשער ישיבות בפרט.

פארביי איז די צייט, ווען מען האט געמיינט, אז צו פארטיפן זיך אין גמרא, מוסר און חסידות איז א נויטווענדיקייט פאר א רב, א שוחט, אד"ג, אבער דער דורכשניטלעכער איד, דער „בעל-הבית", דארף דאס ניט האבן. אין דער איצטיגער צייט, און איצטיגער סביבה, איז געווארן גאנץ קלאר, אז צו פארטיפן זיך אין תורה און אנזאפן זיך מיט דער יראת-שמים-אטמאספערע פון דער ישיבה איז א לעבנסנויטווענדיקייט פאר **יעדן** אידן, אויב מען וויל זיין א **גאנצער** איד, גאנץ אין **בין אדם למקום** און **אין בין אדם לחברו**, און קענען דערפילן אין דער פולסטער מאס די נשמה-שליחות וואס די השגחה עליונה האט אויף יעדן איינעם ארויפגעלעגט.

און אין דעם צייכנען זיך טאקע אויס די ליובאוויטשער ישיבות, וואו די תלמידים „תמימים" ווערן דערצויגן צו א **גאנצקייט** אין ביידע דערמאנטע ריכטונגען, בא וועמען אהבת-השם און אהבת-התורה גייט

צוזאמען מיט אהבת-ישראל און קומען צום פולסטן אויסדרוק אין טאג-טעגלעכן לעבן.

איך שיק מיין ברכה און באגריסונג צו אלע חשובע געסט און אנטיילנעמער אין דער יערלעכער פייערונג פון מרכז הישיבות „תומכית-ממים“ ליובאוויטש, און האף אז יעדער איינער און איינע וועלן ביישטייערן זייער פולן חלק צום דערפאלג פון דער אונטערנעמונג, סיי אין מאטעריעלן און סיי אין גייסטיגען זין.

בכבוד ובברכה להצלחה רבה בכל האמור.

ח'תתקמא

ב"ה, י"ח שבט, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הרב יהודא ש"י סמט

שלום וברכה:

במענה על מכתבו, בו כותב ראשי פר[ק]ים מעבודתו בתור רב צבאי, ושואל הוראות איך יצליח בשליחותו,

הנה על יסוד פעולות צעירי אגודת חב"ד, שהיי להם נסיון משך כמה שנים, בביקורים במחנות צבא ובפגישות עם סטודנטים וכדומה, יש להציע הנקודות דלהלן:

א. בשים לב לקוצר הזמן, כמו שכת"ר ש"י כותב, שנשארו לו רק מספר חדשים במקום — מחד, ואשר רוב אנשי הצבא היהודים אשר באים לשם נשארים רק ששה שבועות — מאידך, קשה לתכנן תכנית של עבודה ההולכת ומתקדמת מדרגה לדרגה וכו'. ולכן, קודם כל, צריך להשתדל לעורר התעוררות כללית בדברים היוצאים מן הלב ונכנסים אל הלב, באופן שכל אחד ואחד ישאל את עצמו מהו תפקידו בתור יהודי, ומה עליו לעשות למלא תפקידו, ועד כמה ממלא הוא את חובתו בזה. והעיקר לעורר בו תשוקה למלא תפקידו, שאם יהי בו הרצון וכיר את מעלתו וגאונו להיות יהודי, במילא ישתדל בעצמו להרחיב ידיעותיו גם

שלא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

לאחרי שיצא מתחת השפעת כת"ר, והרי השפעת כת"ר תהי' מנקרת בו גם אח"כ.

ב. כדי שההשפעה לא תשאר בעולם הדיבור בעלמא, צריך להגיע לידי דבר ממשי בפועל, היינו מצוה מעשית בכל יום; שמלבד תועלת של כל דבר בפועל כמו שהוא לעצמו, הרי עוד זאת שמצוה גוררת מצוה. ויתר על כן, שהפועל-ממש שיגיע אליו המושפע יזכירו בתמידות אותם דברים המלבבים שהביאוהו לידי הפועל ממש. כגון הנחת תפילין בכל יום חול, ולכל הפחות לרגעים אחדים, קריאת שמע, הפרשת פרוטה לצדקה בכל בוקר חול, וכדומה.

ג. בנוגע אלה בעלי משפחה (רופאים וכו') הבאים לשם לשנה ויותר, כמובן שצריך לסדר תכנית מסודרת בקביעת עתים לתורה, ובשמירת המצוות, כגון כשרות, תפילין לגברים, טהרת המשפחה וכולי; ובפרט חינוך הילדים.

ד. צריך לשים לב לזה שלפעמים יש בין אנשי הצבא בחורים הבאים מחוגים שומרי מצוות, אלא חושבים שבצבא פטורים הם מעול מצוות, משום קושי וכו'. והרי ידוע שאדרבה, יש אפשרות בצבא לקיים המצוות; ועוד זאת שצריך להשפיע על אלה שיכירו באחריות והזכות שיש להם להשפיע על זולתם, ומי יודע אם אין זה תפקידם העקרי שנתגלגלו למחנה פלוני בין חברים חדשים, וכו'.

כיון שכת"ר כותב שנשארו לו שם רק חדשים מספר, בודאי יוסיף אומץ בהשפעתו, באופן שכשיבוא ממלא מקומו יוכל לא רק למסור לו תכנית עבודה בפועל להמשיך בה, אלא גם להצביע על הצלחה ופירות מהשפעתו.

באם נצרך לסיוע נוסף, או עניני דפוס, וכיו"ב, יוכל לפנות ישר לצעירי אגודת חב"ד, ואולי יוכלו לסדר ביקור מאחד מחבריהם במחנה שלו אם יהי' בזה תועלת מיוחדת.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ח'תקמא

שמצוה גוררת מצוה: אבות פ"ד מ"ב.

ח'תקמא*

[י"ח שבט תשכ"ה]

להרשות בינגא — מובן שא"א (ואפי' הקונסרבטיב שללו ואסרו זה).

ח'תקמב

ב"ה, יום ראשון פרשת משפטים, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

חברה גמילות חסדים שומרי שבת בעיר ברוקלין
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הידיעה, ע"ד האסיפה השנתית שלהם לטובת קרן
הגמ"ח, ויהי רצון שתהיי בהצלחה בכל הפרטים.

ידוע אשר בתורתנו הק' גם הסדר — תורה והוראה היא, ונסמכה
פרשת דינין (משפטים) לפרשת מזבח, לומר לך שתשים סנהדרין אצל
המקדש.

ללמדנו, אשר אפילו ענינים שבין אדם לחבירו, שהם רובם ככולם
דדיני פרשת משפטים, צ"ל בסמיכות ומיוסדים על המקדש והקדושה,
— וכמובן ג"כ מהקישור דעשרת הדברות, אשר התחלתם, אנכי ה'
אלקיד וסיומם — לא תחמוד. —

אשר רק אז ההנהגה בין אדם לחבירו בשלימות היא.

ונסמכה פרשת: פירש"י בפרשת יום זה. וראה מכילתא כאן וירוש' מכות ב, ו.

ח'תקמא*

מענה למר"ה שמואל פסח ש' בוגומילסקי על גליון מכתבו מ"ח שבט תשכ"ה. על
שאלתו אם להרשות משחק בינגאון בביהכ"נ. אגרות נוספות אליו — לעיל ח'תשצה, ובהנסמן
בהערות שם.

ח'תקמב

נדפסה בלקו"ש ח"ו ע' 339 והושלמה עפ"י צילום האגרת.
ידוע: ראה גם לקמן אגרת ט"ז, ובהנסמן בהערות שם.

שלג

כ"ק אדמו"ר זי"ע

וכן גם להיפך: דעלך סני לחברך לא תעביד — זו היא כל התורה כולה ואידך פירושא הוא זיל גמור.

ויהי רצון אשר גם עניני גמ"ח שלהם, ניכר יהי אשר מיוסדים הם על אנכי ה"א אלקיך (לי יחיד) של כל אחד ואחת מישראל, אשר מצד זה — כולן מתאימות ואב אחד לכולנה, ואהבה ואחוה אמיתית ביניהם, אשר כל זה מביא לשלימות והידור בגמ"ח ובהפיוס שצ"ל עמו יחדיו.

ושכר כל העוסקים בגמ"ח, הרי מבואר הוא ומפורש בכ"מ בתורתנו תורת חסד, הנתונה מאל רחום וחנון אשר צונו ללכת בדרכיו והצדקה דייקא היא מצות ה' ממש מה שהקב"ה בכבודו ובעצמו עושה תמיד.

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש,

מ. שניאורסאהן

מצו"פ השתתפותי, בל"נ, בקרן הגמ"ח.

ח'תקמג

ב"ה, כ"א שבט תשכ"ה
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך, נתקבל מכתבו מעש"ק עם הפ"נ, שיקרא בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

ולשאלתו אודות משרה בישיבה תיכונית, — בודאי ידועים לו החילוקי דיעות שמסביב לענין זה, חילוקי דיעות מן הקצה אל הקצה, ומובן שאין לו לסייע לצד וכו', והרי כו"כ מאברכים יראי ה' מסתדרים באה"ק ת"ו באהלה של תורה, מבלי לעשות כהנ"ל, וק"ל.

דעלך: שבת לא, א (כל"א בפירש"י שם ד"ה דעלך). תניא פ' לב.

כולן . . ביניהם: תניא שם.

בגמ"ח ובהפיוס: בסבר פנים יפות ובשמחה (רמב"ם הלי מתנות עניים פ"י ה"ד) ובטוב לבב (הוספת טושי"ע יו"ד סרמ"ט, ס"ג).

הצדקה . . תמיד: אגה"ק סי' טו"ב.

ח'תקמג

חלקה נדפס בלקו"ש חכ"ד ע' 352 וחלקה בחכ"ג ע' 515 והושלמה עפ"י צילום האגרת.

מובנת הפליאה והתמי' על הקור רוח בסגנון מכתבו שאינו עוסק באופן מיוחד בהפצת המעינות, אף כי בטח (כיון שמשתמש בביטוי האמור) יודע המדובר בזה באגה"ק של הבעש"ט, ובפרט ע"פ פס"ד ערוך בש"ס וברמב"ם, אשר לעולם יראה עצמו שקול וכל העולם כולו שקול כו'.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א,

ש.מ. סימפסאן
מזכיר

ח'תתקמד

ב"ה, כ"ב שבט תשכ"ה
ברוקלין.

שלום וברכה!

מכתבו מיום ח' שבט נתקבל.

ולכתבו אודות ענין הידוע — יסיח דעת מזה לגמרי (עיי'ן שו"ת הצ"צ שער המילואים ח"ב) וירבה באותיות התורה והתפלה, כן ילמוד בע"פ פרקים (אחדים לפחות) מש"ס משנה ומס' התניא. וירבה בנתינותיו לצדקה גם כי הסך הכולל אחד הוא כמ"ש הרמב"ם ז"ל בפיה"מ. ראה אגה"ק לרבנו הזקן סכ"א.

בברכה.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

בש"ס: קידושין מ, ב.

וברמב"ם: הל' תשובה פ"ג ה"ד.

ח'תתקמד

ענין הידוע: ראה גם לעיל אגרת ח'תרפו.

שו"ת הצ"צ... ח"ב: בהוצאת תשנ"ד — או"ח ח"ב סי' קח. אג"ק אדמו"ר הצ"צ ח"א אגרת

כו.

בפיה"מ: אבות פ"ג מט"ו.

שלה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ח'תתקמה

ב"ה, כ"ג שבט תשכ"ה
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו ממוצש"ק.

בעת רצון יזכירו כל שכותב אודותם על הציון הקי של כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו.

ולכתבו אודות ציווי הרופאים על זוגתו תחי' להמנע מהריון, ושאל
דעת רב בזה, והתיר לו אמצעים שונים בזה, שמונה אותם במכתבו.

ולפלא שאין מזכיר ענין פשוט וביחד עם זה יעיל, ובפרט בצירוף עם
האמצעים שכותבם, והוא אשר בנדון (דידי') שהרב מפורש התיר וכו'
לדחות הטבילה לימים אחדים כפי שיורה אותו הרופא המכיר זוגתו תחי'
ויודע ג"כ היום שעלולה ביותר להכנס להריון וע"פ רוב מספיק איחור של
ב' ג' ימים וכו' וידבר בכל האמור עם הרב והרופא, ויורהו.

ע"פ סגנון מכתבו, תקותי שלמותר להדגיש על הכרח הנהגה בחיי
היום יומים שתהא מתאימה להוראות תורתנו תורת חיים ובקיום מצותי
עליהם נאמר וחי בהם, שנוסף על העיקר שכן הוא ציווי השם הרי זה גם
הדרך לקבלת ברכת השם בכל המצטרף, ובפרט כשזקוקים לברכה
מיוחדת. — במקרה שלהם ההדגשה בפרט על הזהירות כדבעי בכל דיני
טהרת המשפחה.

ומהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו, וכן את המזוזות בדירתם
שתהיינה כולן כשרות כדין, וזוגתו תחי' תשמור על מנהגן הטוב של בנות
ישראל הכשרות להפריש לצדקה קודם הדלקת הנרות בכל ערב שבת וערב
יום טוב.

תפירת השיחלות — נוסף על החששות שישנם בכל ניתוח ובפרט
ניתוח הפנימי ובמיוחד — במצב בריאות רופף (ובכמה פרטים גם לא
ברור כנראה ממכתבו) — יש בזה כמה צדדים שליליים: א) זוהי פעולה

ח'תתקמה

נדפסה בלקו"ש חל"ב ע' 229 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.

שלו

אגרות קודש (ח'תתקמה)

לשולל ההריון לתמיד, אפילו לכשתבריא וכו'. ב) חששות מצד הדין, כפי שיבארו הרב שלו. ג) היו מקרים שלמרות התפירה נכנסה לאח"י להריון (ביאור הרגיל ע"ז, כי כנראה שהתפירה התפרקה מאליה, ולהיותה בפנים א"א לדעת עדי"ז).

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א,

מזכיר

ח'תתקמו

ב"ה, כ"ד שבט תשכ"ה

ברוקלין.

ברכה ושלוש:

במענה למכתבה מדי שבט, בו שואלת פרטים בנוגע להזמן שלאחרי החתונה בשעה טובה ומוצלחת.

ומובן אשר בכגון זה עלי' לדבר לכל לראש עם ב"ג שי', ובפרט שכמדומה כבר כתב באחת הבעיות שמזכירה במכתבה.

לכתבה אודות המשך ההתעסקות שלה בשטח החינוך גם לאחר החתונה,

מובן שבכלל נכון הדבר וטוב במאד. ובפרט אשר בתקופתנו ובאה"ק ת"ו — חינוך בני ישראל על טהרת הקדש, ענין חיוני הוא, וק"ל.

וע"פ סגנון מכתבה, התקוה אשר בענין זה גם עתה עובדת במסירה ונתינה המתאימות, והבטיחונו חז"ל בכגון זה הבא לטהר — וידוע דיוק רבנו הזקן לטהר גם אחרים — מסייעין אותו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א,

ש.מ. סימפסון

מזכיר

ח'תתקמו

נדפסה ב"היכל מנחם" ח"א ע' קכ.

והבטיחונו .. דיוק: יומא לח, ב. לקו"ת דרושים לשמע"צ פה, ב.

שלז

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ח'תתקמז

ב"ה, כ"ה שבט, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

מר ל. ארמן שי

שלום וברכה:

הנני מאשר קבלת מכתבו, וכן הספרים ששלח, כרשום למטה.
ותודה רבה עבור שימת לבבו, ובודאי גם מה שיוציא לאור בעתיד ישלח
לספריי שלנו, ות"ח מראש.

אף שלא כותב פרטים על עצמו, אבל כמו שרואים מספריו
האמורים בדפדפי בהם, מתבונן הוא בהנעשה סביב לו וכולי. ותקותי
שמקדיש חלק חשוב מזמנו ללימוד תורתנו, שהיא מאחדת ב' הקצוות,
כפשוטו — בחיי האדם מרגע ראשון להולדתו ועד רגעו האחרון עלי
אדמות, וכן בחיים הרוחניים שלו, וכמו שמודגש הדבר בעשרת הדברות,
המתחילים ב"אנוכי" — כולל ענינים הכי עמוקים ביחוד השם
(מונוטיאיזם בלע"ז), כמבואר בארוכה בספרי חסידות, ועד "לא תרצח"
"ולא תגנוב" וכולי — האינסטינקטים הכי שפלים שבאדם.

וכיון שדרשו רבותינו ז"ל לימוד המביא לידי מעשה דוקא, תקותי
שלימודו הוא ג"כ באופן זה, כי תורתנו תורת חיים היא, לראש ולראשונה,
הוראה בחיי היוס-דיום, לחיים הראויים לשמם. ואם תמיד כך, על אחת
כמה וכמה בתקופתנו רבת המבוכות, ובפרט בארצנו הקדושה תבנה
ותכונן, אשר ארץ הקדש ייקרא לה בפי כל עמי תבל, ובלשון הכתוב —
ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה.

במשנה תודה על משלוח האמור ובכבוד וברכה.

במזכירות שלי אין כותבים גרמנית, אבל כי יכול לכתוב לי גם
בשפה זו אם נוח לו יותר.

ארשה לעצמי לבקש את משרדי לשלוח לו ספרים אחדים שיצאו
לאור על ידי הוצאת ספרים שלנו, שתקותי שכי ימצא בהם ענין ויעיין
בהם בשימת לב המתאימה.

ח'תתקמז

שדרשו חכמינו: קידושין מ, ב.

ח'תתקמח

ב"ה, ח' אדר א' תשכ"ה
ברוקלין.

הנהלת אגודת נשי חב"ד אשר בעיר ניו הייווען
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש:

מיט צופרידענהייט האב איך באקומען די ידיעה וועגען די ארבעט
פון אייער גרופע, און די לעצטענס פאָרגעקומענע אסיפה, און דע[ם]
ווארימען אפרוף פון די פארזאמעלטע, ווי געשריבען אין דעם בריף פון
מרת שרה תחי' דייטש.

השם יתברך זאל העלפען, אז דער אנהויב זאל זיין אין א גוטער
שעה און גוטען אופן,

און די פעולות וועגען וועלכע איר שרייבט און די איינטיילנעמער
אין דעם, זאל זיין, ווי געשריבען אין דער סדרה פון היינטיקער וואך,
להעלות נר תמיד.

צו זעהן טאן אין דער ריכטונג, אז די אידישער ליכט, וואס דאס איז
די נשמה פון א אידן, ווי עס שטייט, נר ה' נשמת אדם, זאל לייכטען בא
יעדער אידן, תמיד (שטענדיג) און באלייכטען זיין הויז און אומגעגענד
בגשמיות וברוחניות.

וואס דענסטמאל וועט מען זיכער צרציהען אלץ מער און מער
אידישע פרויען אין דעם אויבען געזאגטען גייסט, ווי ס'איז די
פאדערונגען און האפנונגען פון רבותינו נשיאנו זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בברכה צו גוטע בשורות און גאר אין גיכען.

שלט

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ח'תתקמט

ב"ה, ח' אדר ראשון, תשכ"ה
ברוקלין.

הנהלת ישיבת תומכי תמימים לוד
הנהלת ישיבת אחי תמימים ראשון לציון
הי עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה למכתבם מראש חדש אדר ראשון, בו כותבים ע"ד הצעת
הרה"ח אי"א נוי"נ רב פעלים ובעל מדות הרח"ש שליט"א, למזג ישיבת
אחי תמימים דראשון לציון עם ישיבת תומכי תמימים דלוד וכפר חב"ד.

ובודאי הכוונה בהאמור, שע"ז יתוסף בביסוס ישיבות אלו, וגם
בהתפשטותם,

ויהי רצון שיהי' המיזוג בהצלחה בכלל, ובהצלחת מטרה האמורה
במיוחד,

שהרי היא היא פקודת ותקות ורצון רבותינו נשיאינו, להרחיב אהלי
התמימים ומשכנותם, באופן דמוסיף והולך בגשמיות וברוחניות גם יחד,
מוסיף והולך ואור.

וגדול זכות הענין והתעוררות ר"ר של רבותינו נשיאינו, להוסיף
בהצלחת כל האמור, נוסף על הברכה וההצלחה דכל אלו שישתתפו בזה
בהווה ובעתיד, וכל אלו שעשו בביסוס מוסדות אלו בעבר ועד עתה.

וכמובן ופשוט — להמשכת ברכת רפואה להרה"ח וכו' וכו' הר"ר
חיים שאול שליט"א, שבודאי כשיתחזק בבריאותו יתחזק בפעולות
לביסוס מוסדות האמורים ועוד בתוספת מרץ, מתוך שמחה וטוב לבב,
אשר כמובן גם חיזוק זה עיקר במיזוג האמור.

והרי כ"ז כהוראת פרשת שבוע זה:

ח'תתקמט

חלקה נדפס בלקו"ש חכ"ז ע' 436 והושלמה עפ"י צילום האגרת.
הרח"ש: ברוק.

למזג ישיבת: ראה גם לקמן אגרת ח'תתקסח. ח'תתקעז.

ואתה (בתוספת וא"ו, המשכה מלמעלה מהשתלשלות) תצוה (מלשון צוותא והתקשרות) את בני ישראל (לי ראש, היא בחי' חכמה (שבתורה הוא ענין פנימיות התורה)) ויקחו אליך (לבחי' משה שבכ"א) שמן זית (הבא ע"י כתישתו, אתכפיא וכו') זך (ראשון שבשמנים, כמ"ש כל חלב לה', וע"י) כתית (ביטול — מגיעים) למאור (של תורה, וע"י מתקשרים בקוב"ה בבחי' הנקראת מאור, ומזה נמשך להיות, ד) יערוך אותו אהרן (שמחה של מצוה, ובאופן ד) חקת עולם (דבר של קיימא ונצח) כמבואר בדא"ח.

המצפה — ובברכה — לבשו"ט בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ח'תתקנ

ב"ה, ט"ז אדר א', ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצרכי צבור מוכתר בנימוסין וכו'
מו"ה נסים נ"י ב[כ]ר

שלום וברכה!

בעתו נתקבל מכתבו, ולאחרי זה גם פ"ש מפורטת על ידי הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ בעל מרץ ורב פעלים וכו' הרב רב"א ש"י גורודצקי, שמסר לי על דבר פעולותיו הכי כבירות של מר להחזקת היהדות במחנו הטי.

ויהי רצון אשר פעולותיו אלו לטובת בני ובנות ישראל תעמודנה לו אשר ביחד עם זוגתו שתחי' ישבעו נחת אמת מכל יוצאי חלציהם שיחיו.

ובפרט אשר בודאי אינו מסתפק בהשגים דעד עתה ויוסיף כהנה

כמבואר בדא"ח: ראה תורה אור עה"פ.

ח'תתקנ

מו"ה נסים בכר: אגרת נוספת אליו — לעיל חכ"ב ח'תרעג.
במחנו: איסטמבול.

שמה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

וכהנה. והובטחנו הבא לטהר (וידוע דיוק רבנו הזקן — ליטהר עצמו
ולטהר אחרים) מסייעין אותו.

מלאתי ידי הרב גורודצקי שליט"א לבוא עם כבודו בכתובים
בפרטיות באותן הבעיות והענינים שדברו פנים אל פנים. ואני תפלה
שתשרה שכינה במעשה ידי כלנו יחד להגדיל תורה ולהאדירה,
בהתמסרות הראויי ובהתלהבות ואור חסידותיים, עבודה מתוך שמחה
וטוב לבב.

בכבוד ובברכה.

ח'תקנא

ב"ה, י"ז אדר"ר תשכ"ה
ברוקלין.

שלום וברכה!

בתמהון גדול קראתי מכתבו מעש"ק תצוה, בו כותב אודות נכדו
הנעלה האברך ירא שמים ות"ח . . אשר מתבטא שאין לו נחת ממנו (ח"ו)
כבריאות גופו וכו'.

ותיכף שאלתי וחקרתי להנעשה את נכדו שיי ומסרו לי עוד הפעם
ע"ד הצלחתו בלימוד התורה, לימוד המביא לידי מעשה, כמובן וגם פשוט,
ובהנוגע לבריאותו, אשר — הרופא מצא שהכל אתו בסדר, אלא שכנראה
טבע נפשו, שתובע מעצמו תמיד בנוגע למצבו ברוחניות ובמילא פועל על
הבריאות וכו', מובן וגם פשוט אשר נסיעה וטלטול ממקום למקום, לא
ישנה בזה מאומה, והלואי שלא יזיק, שהרי הורנו חז"ל, לעולם ילמוד
אדם במקום שלבו חפץ, ומי יודע איך יסתגל במקום החדש.

ולהמשך מכתבו אשר במקום חדש ילמוד ג"כ איזה אומנות, כי טוב

והובטחנו . . דיוק: יומא לח, ב. לקר"ת דרושים לשמע"צ פה, ב.

ח'תקנא

לימוד המביא: קידושין מ, ב.
הורנו חז"ל: ע"ז יט, א.
טוב תורה: אבות פ"ב מ"ב.

תורה עם דרך ארץ, הרי במכתבו זה עצמו, הקדים תורה לדרך ארץ, ובודאי ובודאי שעדיין לא הגיע זמן נכדו שיי לגזול מהשעות אשר מקדיש הוא להתמדה ושקידה בלימוד תורתנו תורת חיים, חיים גם כפשוטם בעולם הזה הגשמי, ולהתבלבל בחשבונות רבים מחשבות בני אדם ותחבולותיהם היפך מזה שהאלקים עשה את האדם ישר.

יודע הנני אשר אויר מדינה זו גורם למחשבות בנוגע לתכלית, בגיל הרך של הבנים והבנות, אבל כל המביט בעיניים גלויות על הנעשה סביבו, רואה על כל צעד ושעל, שברובא מסתדרים בפרנסה דוקא לא בזו האומנות שלמד בעודו רך.

שולח הנני העתק מכתבי גם לבנו הרב שיי כיון שאיני יודע ממי באו סברות הכתובות במכתב כ' (אף שלכאורה הרי הן בהיפך מפעולות בנו הרב שיי לילך נגד הזרם דארצוה"ב, פעולות במרץ ומבלי התחשב עם דעת הרבים וכו' וכו').

ויהי רצון אשר נוסף על הנחת רוח שיש לו עתה מנכדו שיי והלואי ועוד יותר מכל יו"ח שיי נחת אמיתי, יוסיף השם כהנה וכהנה ע"י הצלחה מופלגה של נכדו בלימוד התורה בנגלה ובחסידות, מבלי הפרעות עניינים מבחוץ, ובודאי כשיוכל ללמוד במנוחה, יקוים בו אשריך בעוה"ז וטוב לך וכו'.

בכבוד ובברכה לבשו"ט.

נ.ב. וכיון שהכל בהשגחה פרטית, עלי החובה (והזכות) לעוררו על ההכרח לקבוע עתים בלימוד פנימיות התורה, שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות, קביעות בכל יום ובהוספה ביום השבת, כמבואר בכתבי האריז"ל החי.

ח'תתקנב

ב"ה, ועשי"ק פ' כי תשא היתשכ"ה ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה:

מאשר הנני קבלת מכתבו.

ומענין פרשת שבוע זה:

וידבר ה' אל משה — כי שאל משה: רבש"ע במה תרום קרן ישראל (ובפרט — שהי' אך זה עתה מעשה העגל). אמר לו הק'

לאמר — לדורות (כולל אפילו ביום פקדי (אשר אז) ופקדתי עליהם חטאתם בעגל) —

כי תשא — אתה דוקא — ראשם של ישראל (ורק משה — לא הייתה לו כל שייכות אפילו לענין העגל, שהרי הי' אז בהר עם ה')

תשא את ראש — תוכל „לשאת את ראשם בהגבהה", עיי' אשר —

תשא את ראש, תמנה אותם לגלות חיבתם לפני המקום. — ולכפר

שאל משה: ב"ב י, ב.

זה עתה . . **העגל:** תנחומא ר"פ תשא. רש"י תשא ל, טז.

לאמר — **לדורות:** כדמוכח ממרז"ל בב"ב.

ביום . . **בעגל:** סנהדרין קב, א.

אתה דוקא: ולא כבשאר המנינים, וכהערת חדא"ג בב"ב שם.

ראשם של ישראל: ראה בארוכה ב"י לד"ה השמים כסאי ס"ג (נדפס בלקו"ת

לג"פ).

לשאת . . **בהגבהה:** רש"י ב"ב שם.

תמנה אותם: דאין מקרא (והענין) יוצא מידי פשוט.

לגלות חיבתם: ראה רש"י ר"פ שמות. ובפרט כאשר המנין הוא באופן דתשא את

— שאז לכולי עלמא חשוב ולא בטל (ביצה ג, ב). — ועפ"י מתורצת התמי' בסוגית ב"ב דההרמה היא עיי' צדקה — שא"כ למה מנה אותם. ותגדל התמי' ביותר — דאיך זה יסייע ענין המנין להרמת קרנם והרי אדרבה — אסור למנות את בניי (שו"ע רבנו הזקן או"ח סקניו סט"ו — במ"מ שם עה"ג „רמ"א" ואולי צ"ל „שמ"א" או „ש"א" — שמואל א'). ועכצ"ל דיש במניית בניי ענין נעלה, וכנ"ל.

ח'תתקנב

כללי פרטי. נדפסה בלקו"ש ח"ו ע' 395 והושלמה עפ"י צילום האגרת.

ב"י לד"ה: אוה"ת בראשית (כרך ג) תעג, ב ואילך.

על החטא המונע הרמת קרנם (ובפרט — חטא העגל) —

ונתנו איש כופר נפשו — צדקה, כמשי"נ וחטאך בצדקה פרוק.

* * *

וכיוון אשר כל נפש ונפש מבית ישראל יש בה מבחיי משרע"ה — הרי הוראה בפרשתנו, שעיי בחי' זו על כאו"א להרים קרנו, עיי אשר יגלה חבתו לפני המקום, בהתבוננו אשר אהבת עולם אהבתנו ה' אלקינו כו' ובנו בחרת — הוא הגוף החומרי — וקרבנותנו כו', שאזי ממילא כמים הפנים לפניו יתעורר גם הוא לדבקה בו ולהמשיך אוא"ס ב"ה למטה ולהעלות כל העולם כולו לה', שזהו עיי התומ"צ ובפרט עיי הצדקה, שהיא עיקר המצות מעשיות ועולה על כולנה — במילוי הציווי לעשות משכן ודירה לו ית' בתחתונים.

בברכת הצלחה בעבוה"ק,

מ. שניאורסאהן

* * *

לכתבו ע"ד קופסאות הכולל — לפלא השאלה לאחר הזיכרון
ומכאו"א דרבותינו נשיאינו. ואשרי המשתדל בזה העושה והמעשה.

חטא המונע: שלכן תמה משה במה תרום כו'. וראה ג"כ שמו"ר ר"פ תשא: כי תשא חייבין לי ישראל. ופי' הצ"צ (דרמ"צ ח"ב רסט, א) ע"פ הירוש' שקלים (ב, ג) חוב עבור העוונות ע"ד עוונותי עברו ראשי.
ונתנו . . נפשו: ראה פי' הרגמ"ה בב"ב שם.
כמשי"נ וחטאך: ראה צ"צ שם.
כל . . משרע"ה: תניא רפמ"ב. וראה תקו"ז תסי"ט (קיד, א): אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא . . עד שתין ריבוא.
אהבת . . לפנים: תניא ספמ"ט.
יתעורר . . בו: תניא הקדמה לשער היחווה"א. ושם: אהבה זו רצה מרע"ה ליטע בלב כל ישראל כו' עיי"ש.
ולהמשיך . . לה': תניא ספמ"ט.
הצדקה . . כולנה: תניא פלי"ז (מח, ב — מט, א).

דרמ"צ ח"ב: ובאוה"ת תשא ע' א'תתנד.
לכתבו: קטע זה למר"ה יצחק דובאוו. אגרות נוספות אליו — לעיל ח'תשט, ובהנסמן בהערות שם.
קופסאות הכולל: חב"ד.

שמה כ"ק אדמו"ר זי"ע

בפירש"י ר"פ וארא: וארא אל (מפני שהן) האבות (ולא מפני שאברהם מכניס אורחים וכו').

ח'תתקנ"ג

ב"ה, כ"ד אדי"ר תשכ"ה
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה מיי"ט טבת, שנתקבל באיחור זמן רב, בו כותבת כמה שאלות בדיני ומנהגי ישראל.

ובכלל אין עניני לפסוק שאלות, ואין כל צורך בזה, שהרי כמה מורי הוראה בעירה, אליהם תפנה ויבארוה השאלות לכל פרטיהן (שלפעמים רבות קשה להעלותן על הכתב במכתב).

בכל זה כיון שכבר כתבה עכ"פ אענה על שאלה הראשונה, ובנוסף שלה, בעית כיסוי הראש באשה, על מה מסתמך המנהג וכו'.

הנה זהו דין גמור בתורתנו הקי' תורת חיים, ולא מנהג בעלמא (אף שגם מנהג ישראל חשיבות גדולה לו) ולא עוד אלא שגם בין הדינים — חשיבות מיוחדת לקיום דין זה, כיסוי הראש באשה (נשואה, כמובן) כמובן מגודל השכר בעד קיום דין זה, ובלשונו המדויק [הועתק במפרשי השולחן ערוך חלק אורח חיים סימן ע"ה (שם מבואר דין זה דכיסוי הראש בפרטיות) — שם מובא גם העונש, אבל בוחר אני להעתיק בהנוגע להשכר] מאמר הזהר הקי' דפרשת נשא (הועתק במשנה ברורה הלכות קריאת שמע סי' ע"ה): בנהא יסתלקון בחשובין על שאר בני עלמא ולא עוד אלא דבעלה מתברך בכל ברכאן דלעילא וברכאן דלתתא בעותרא בבנין ובני בנין וכו'.

עוד להוסיף בהאמור, שפלא גדול על כל מי שניצוץ אמונה יש בלבו

בפרש"י: ראה גם לקר"ש ח"ג ע' 860.

ח'תתקנ"ג

נדפסה בלקר"ש ח"ג ע' 263 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.
כיסוי הראש: ראה גם לעיל ח"ג אגרת ד"שעב. ובכ"מ.

ורוצה אשר החיים לאחר הנשואין מאושרים יהיו לאמיתתן — בנוגע להבעל והאשה ובניהם שיברכם השי"ת.

האומנם יש תפיסת מקום להאי נעימות (אפילו **את"ל** שיש בזה אי נעימות) שיש בכיסוי הראש בערך הברכה מהשם, יוצר האדם ובורא העולם ומנהיגו!! והרי זוהי קלות דעת שאין כמוה, אפילו באם ספק וספק ספיקא בהכרח הענין, ועאכו"כ בדבר המפורש.

מובן שיודע הנני הקושיא על האמור, שהרי נמצאים כמה וכמה שאין שומרים על דין האמור — אלא שקשיא זו קיימת היא כמה אלפים שנה, שאתם המעט מכל העמים ואיך זה דיניהם שונות מכל עם, ולצערנו הרב הרי גם בתוככי בני"י יש למצוא כאלו שלע"ע מחללים השבת בפרהסיא ועד לנשואי תערובות ר"ל, ופשוט שאין זה גורע ח"ו כלל וכלל בעניני חיונים של תורתנו תורת חיים ומצותי עליהם נאמר וחי בהם, כמו שעשיית העגל בזמנו (ובסמיכות לזמן מתן תורה) לא נגרע עי"ז כלל וכלל בחיונית של עשרת הדברות ולאחרי זה דכל התורה ומצותי ועד לדורנו זה.

ובהמצאנו בימים ספורים לפני ימי הפורים, הרי — כנ"ל טענה זו היתה טענת המן, והמסקנא שלו לא רק אבדן חיים הרוחנים של עם ישראל אלא להשמיד **כל** היהודים מנער ועד זקן טף ונשים,

שהרי קיום בני"י **בכל** מקום שהם הוא אך ורק ע"י התורה ומצותי שניתנו מהשם אחד לגוי אחד בארץ.

בברכה.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ח'תתקנג*

[אד"ר תשכ"ה]

עניתי כו"כ פעמים (להכותב ולעוד כמה ששאלו כיו"ב) — בכ"ז אכתוב עוה"פ:

(1) דבר הפשוט שאפשר ובידי אנ"ש שי יושבי אהקת"ו לפעול **רבות**

ונצורות שם — ובמכ"ש וק"ו — מכל אלו התנועות והחוגים שם שפתחו לאחרונה כו"כ ישיבות ת"ת ביהכנ"ס וכו' אף שאין להם הנשיאות חן והסיוע מכו"כ משרדים שישנו לעניני חב"ד, גם לא ההיכרות שאפשר להשיגה (או שכבר ישנה) **ועוד ועוד**, ועוד — ועיקרי: גם לא ברכת כ"ק רבותינו נשיאנו המיוחדת לעניני חב"ד.

(2) דבר הפשוט שאין מקום לשלוח גענעראלען מכאן.

(3) דבר הפשוט שאין מקום לשלוח מורים ומנהלי בתה"ס מכאן — וגם אין כל צורך בזה — שהרי כהנ"ל מוצאים על אתר.

(4) דבר הפשוט שכהנ"ל דורש עבודה מסודרת ואז **אין גבול** להתפשטות האפשרית (דוגמא מפעולות יחידים **ממש** הר"ר ברוך שי בראל"צ סלונים בירות"ו זילברשטרום שי' שם וולף שי' בלוד חפר שי' בכפר, איידלקוף שי' שם **ועוד**) **וכהנ"ל** — לא חכו להתמנות פעם אחר פעם „ולזריקות" וכו'.

(5) **דבר הפשוט** שבהעדר פעולה אפילו כשמלבישים אותו באצטלא של יר"ש וחסידות וכו' תוצאותיו — ע"ד הנראה **במוחש** הנוגע . . המצב . . בכלל (דירת מאות משפחות מגזע חב"ד, לפני זמן קצר — כו"כ ביהכנ"ס חב"ד, רבני אנ"ש וכו') ועוד.

(6) אין מקום למינוים מעבר לים, וגם ללא תועלת — כי זה וואס שטייט אָן לעשות מה לנוגע להזולת (ולא רק בעניני פרנסתו הוא) אין זקוק למנוי, ומי שאינו רוצה לעשות מה — כו"כ תירוצים מן המוכן אצלו להמשיך בשטתו זו, כמו שנהג כזה ע"ע, אף שנודע לכל ומפורסם שהשיטה הזו היא **בנגוד מוחלט לפקודות ברורות** של רבותינו נשיאנו.

(7) עצות והוראות מסוג זה שכותב אודותם **ברורות** בכל שטח לפי ענינו, ע"פ מה שרואים איך שפעלו אחרים בשטח המקביל אשתקד ולפני

חיתתקנ"ג

הר"ר ברוך: **חיים שאול**.

סלונים: **עזריאל זעליג**.

זילברשטרום: **אהרן מרדכי**.

וולף: **אפרים**.

חפר: **שמואל**.

איידלקוף: **יונה**.

שנתיים — ובכמה ענינים: איך שפועל כ"א בעצמו כשהדבר נוגע **לפרנסתו**
הגשמית הפרטית.

(8) דבר פשוט שלו בא קירוב הלבבות ואיחוד אנשי חב"ד — הייתה
ההצלחה פי כמה בהנ"ל, אבל אפילו בהמצב בזה עתה — גם כן **כר נרחב**
לפעולות מוצלחות.

ח'תתקנ"ד

ב"ה, אור ליום א' דר"ח אדר הסמוך לניסן, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הדר"ג הנהלת „אוצר הפוסקים”
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

באיחור קבלתי מכתבם במענה על פניתי לעורר דעת הרבנים ודעת
הקהל בבעיות הכי חמורות הקשורות עם ענין אימוץ ילדים וילדות.

ומה שכותבים שברצונם להדפיס הדברים באוצה"פ כיון שהם בעלי
חשיבות מרובה, רצוני כן לעשות רצונם, ובפרט על פי ידיעותי שעוד
ניתוסף עליהן — מגודל הפרצה השוררת כעת בשטח האמור, וכן בשטח
הטיפולים הרפואיים אודותם מדובר במכתבי הנ"ל.

ויהי רצון אשר הדפסה האמורה תביא תועלת המקווה. ואם בסגנון
חכמינו ז"ל המציל נפש אחת מישראל כאילו הציל עולם מלא, על אחת
כמה וכמה להביא תיקון בכמה בתי ישראל, שתקותי חזקה שכשיעוררו
שימת לב בני ובנות ישראל לחומר בעיות האמורות, הרי לבן של ישראל ער
הוא אפילו כשנמצאים בבחינת „אני ישנה בגלותא”, גלות מבחוץ וגלות
מבפנים, ויבוא הענין על תיקונו.

ח'תתקנ"ד

על פניתי: דלעיל אגרת ח'תתקכ"ד.

בסגנון חכמינו: סנהדרין לו, א.

אני ישנה: זח"ג צה, א.

שמט

כ"ק אדמו"ר זי"ע

בכבוד ובברכת הצלחה בפעלם הנעלה לזכות את הרבים באורה זו
תורה וכו' ויהי רצון שכל אחד ואחד יעשה בהאמור מתוך אורה ושמחה
וששון ויקר גם כפשוטו של מקרא — ובהוקרה.

ח'תתקנה

ב"ה, ראש חודש אדר שני, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

צום יערלעכן באנקעט פון דער ליידס אקזילערי פון
בראנזוויל און איסט ניריארק פאר די ליובאוויטשער
ישיבות תומכיתמימים

שלום וברכה!

די יערלעכע אונטערנעמונג קומט היי-יאר פֿאַר אין א
העכסטיגנטיגע צייט — אין דער צייט צווישן די צוויי פורים.
ספעציעל איז די צייט א גינסטיגע פאר אידישע פרויען, נעמענדיג אין
אכט דעם וויכטיגען ארט פון אסתר המלכה אין דעם נס פון פורים,
בימים ההם בזמן הזה.

אסתר המלכה האט זיך געקענט פילן גאנץ זיכער אין איר
פערזענלעכער לאגע; און מרדכי איז דאך זיכער געווען גערעכט, אז **ריוח**
והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר — דעם אויבערשטנס הילף קען
קומען דורך אן אנדערן. איז צו וואס זאל זי איינשטעלן איר לעבן פאר א
צווייטן? אבער אסתר האט ניט געמאכט קיינע פערזענלעכע חשבונות; זי
איז געגאנגען אויף מסירות-נפש צו ראטעווען אידן. און דעריבער האט זי
אויך זוכה געווען, אז די מגילה ווערט אנגערופן אויף איר נאמען.

דערפון איז אן אנווייזונג פאר אידישע פרויען, אין אלע צייטן, אז
כאטש וועלכע פרוי קען זיך גלייכן צו אסתר המלכה, איז אבער זיכער, אז
יעדע איינע קען גאר פיל אויפטאן אויף איר אייגענעם אופן, און אין איר

באורה זו תורה: מגילה טז, ב.

ח'תתקנה

נדפסה בלקו"ש ח"ו ע' 376 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.

אייגענער סביבה, אויב זי וועט אויספילן די תורה-אנווייזונגען און וועט עס טאן מיטן גאנצן הארצן, ווי אסתר המלכה האט געוויזן א לעבעדיגען ביישפיל וואס א אידישע פרוי איז בכוח צו טאן.

און פונקט ווי אין דער צייט פון דעם ערשטן פורים, ווען המן'ס גזירה איז בטל געווארן אין דעם מאמענט ווען מרדכי האט פארזאמלט די אידישע קינדערלעך און האט מיט זיי געלערנט תורה, מיט אזא באגייסטערונג און אומבאגרענעצטע ליבשאפט פאר תורה ומצוות, ביז זיי האבן זיך ניט געוועלט אפרייסן פון מרדכי הצדיק — אין לעבן, אדער ח"ו פארקערט —

אזוי איז אין אלע צייטן דער יסוד פון דעם גאנצן קיום פון אונזער פאלק — דער תורה-חינוך פון די אידישע קינדער.

און דאס איז דאך די אויפגאבע און די ארבעט פון דער ליידס אקזעלערי — צו העלפן די ליובאוויטשער ישיבות תומכי-תמימים צו באזארגן א תורה-חינוך על טהרת הקדש פאר זייערע פילצאליגע תלמידים, כן ירבו.

דער יערלעכער באנקעט איז דער הויכפונקט אין דער דאזיגער ארבעט, און איך וויל האָפֿן, אז אלע וועלן טאן אלץ וואס נאר מעגלעך צו זען, אז דער באנקעט זאל זיין מיט גרויס הצלחה אין אלע הינזיכטן.

זייט אלע געבענטשט, צוזאמען מיט אייערע בני-בית שיחיו, אין אלץ וואס מען נויטיגט זיך, בגשמיות וברוחניות גם יחד. בברכה להצלחה ולבשורות טובות ולפורים שמח.

ח'תתקנו

[ז' לחודש אדר הסמוך לניסן, ה'תשכ"ה]

... והרי גם זה מענייני ימי הפורים האלה, אשר דרשו חכמינו ז"ל

הָאֵט פֿאַרזאַמלט: אַסתר פֿ״ט, ג (ד).

ח'תתקנו

נדפסה בלקו"ש ח"א ע' 343.

דרשו חכמינו: מגילה טז, ב.

שנא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ליהודים היתה אורה — זו תורה. ואדמו"ר האמצעי מפרש בזה (מתורת אדמו"ר הזקן) דיוק הלשון „אורה” בתוספת „ה”, כי בפרטיות הרי „תורה — אור” לשון זכר הוא המדובר בתורה שבכתב, ו„תורה — אורה” המדובר בתורה שבעל פה (ובשרשה) ובאה ע"י מס"נ.

ויהי רצון שעל פי הכלל שקבעו חכמינו ז"ל אין מקרא יוצא מידי פשוטו, יהי ליהודים אורה ושמחה וששון ויקר גם כפשוטו ובכל הענינים.

ח'תתקנז

ב"ה, י' אד"ש תשכ"ה
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה הלל שיי

שלום וברכה!

. . . במענה לשאלתו — ידועה דעתי מאז שעל אני"ש שיי ובפרט כו' להשתדל לתפוס עמדה בפאריז לפעול שם וכו' — ופשיטא שענין רבנות בכלל זה ומהחשובים. בנוגע להצעה פרטית והפרטים בזה — יש להתייעץ עם ידידים הנמצאים על אתר.

ואדמו"ר האמצעי מפרש: בשערי אורה שער הפורים ד"ה וקבל היהודים פליב ואילך.
הכלל: שבת סג, א. וש"נ.

ח'תתקנז

מו"ה הלל שיי: פוזנר, פריז. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ב ח'שנ, ובהנסמן בהערות

שם.

ח'תקנח

בי"ה, י"א אדי"ש ה'תשכ"ה

ברוקלין.

שלום וברכה:

... ובעמדנו ימים אחדים לפני ימי הפורים הבע"ל ובפרט ע"פ דברי חכמים במשנתם: מגילה נקראת (גם לשון הווה) בי"א כו' בט"ו.

יה"ר שיקרא וימשיך כל אחד ואחת, בתוככי כלל ישראל, המגלה ועניני, כל עניני פורים, וכדיוק השם פורים, לשון רבים, אף כי נקרא "פורים ע"ש הפור" וביאר כ"ק אדמו"ר הצ"צ שזהו בי בחי' פור — פור דהמן (דלעו"ז) ופור הוא הגורל דקדושה, נעים גורלנו שלמעלה מטעם ודעת, ע"ד טוב מאד זה יצה"ר כשנהפך לטוב.

ובדרך אפשר אולי מקום להוסיף דיוק בזה, שנקרא השם דוקא בלשון המן, פורים ולא גורלות,

ע"פ המבואר בדא"ח בכ"מ שעבודת נפה"א בנפש הבהמית ובגוף

י"א: ענינו בקדושה ראה לקו"ת מסעי (צח, ג).
ימים אחדים: בזמן שהן עוברין בשמחה נקראין אחדים (לקי"ט שמות ב, כג). ולהעיר מלקו"ת שה"ש (ה, ד): יום אחד... יום וגילוי בחי' אחד.
חכמים במשנתם: ריש מסי מגלה. וראה לקו"ת בחוקתי (מח, ד).
לשון הווה: ראה טושי"ע או"ח סו"ס תרפ"ח. לקו"ת שמע"צ (פז, א).
בי"א כו' בט"ו: י"א כמנין אותיות ו"ה שבשם, ט"ו כמנין י"ה שבשם שהפריד ביניהם עמלק (שלי"ה פ' תצוה — שכת, א). שמבני בניו הי' המן (תרגום שני למג"א. מסי סופרים פ"ג). וראה סד"ה מגלה נקראת תרכ"ט. לקו"ת ברכה (צז, ב).
יקרא וימשיך: ראה תניא ספלי"ז. לקו"ת ויקרא (ה, ב).
יקרא וימשיך... ואחת: דאף הן היו באותו הנס (מגילה ד, א). ולהעיר שאסתר דוקא בקשה (ופעלה: 1) כתבוני 2) לדורות (מגילה ז, א. משא"כ בקבלת ימי הפורים דכתבו מרדכי ואסתר כבירושלמי שם. ועיין בבלי שם: שלחה אסתר קבעוני לדורות ובפירש"י. ואכ"מ). ולהעיר מלקו"ת ס"פ ברכה.
וביאר... הצ"צ: בד"ה אך בגורל (בביכל במדבר 16) — נכלל (ובתוס' ביאור) בד"ה אך בגורל תרכ"ו. וראה לקו"ת ויקרא (ב, ד): משכני גוי נרוצה גוי.
נעים גורלנו: ראה אגה"ק ס"ז (וגו' הראשון אשר שם — מכון לסיום הכתוב: אתה תומיך גורלי). לקו"ת בשלח (א, ב): נועם הוא כו'.

ח'תקנח

כללי פרטי. נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 373.

בד"ה... 16: אוה"ת פנחס ע' א"סג.

שנג

כ"ק אדמו"ר זי"ע

פועלת הוספת כח גם בעבודת נפה"א, וע"ד מעלת לאתבא צדיקא
בתיובתא.

היינו שעיקר העילוי דלעתיד לבוא הוא שהצדיק יהי' במעלת בע"ת
(ולא זה שהבע"ת יהי' במעלת צדיק),

ומוכרח זה גם ע"פ הידוע שהנשמה קודם ירידתה היתה במעלת
צדיק, אשר עם המלך במלאכתו ישבו שם וכדחז"ל על הכתוב שנמלך
בנשמותיהן של צדיקים, והירידה היא צורך עלי' (גם בעודן בעוה"ז
מלוכשות בגוף הגשמי) — בכדי לאהפכא חשוכא לנהורא — העילוי
דתשובה. . .

ח'תתקנט

ב"ה, י"א אדר שני, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

צו דער יערלעכער מסיבה פון די „נציבי הישיבה" תומכר
תמימים ליובאוויטש אין מאנטרעאל
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

איך שיק מיין באגריסונג צו אלע אנטיילנעמער אין דער יערלעכער
מסיבה, צוזאמען מיט דער ברכה אז די אונטערנעמונג זאל זיין מיט גרויס
הצלחה אין אלע הינזיכטען.

הייאר קומט די יערלעכע מסיבה פאר אין אן עיבור יאר און אין
דעם חודש אדר שני. אונזער אידישע לוח, וואס באשטימט אלע צייטען און

וכדחז"ל על הכתוב: רות רבה רפ"ב. וראה לקו"ת ר"פ תצא.
והירידה . . לנהורא: עיין לקו"ת במדבר ב, א ואילך. ושם רד"ה מה טובו: יש ע"ז
כמה תירוצים אך התירוץ האמתי הוא כז'.

ח'תתקנט

נדפסה בלקר"ש ח"י ע' 378 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.
אונזער אידישער לוח: בהבא לקמן ראה רמב"ם הל' קידוה"ח רפ"א ורפ"ד. לקמן אגרת
ח'תתקסה.

ימיס-טובים אינם יאר, איז פארבונדען מיט דעם גאנג פון דער לבנה און אויך מיט די תקופות (סיזאנס) וועלכע זיינען אפהענגיק פונם גאנג פון דער זון. דער לבנה-יאר בלייבט „הינטערשטעליק“ אויף אומגעפער 11 טעג א יאר לגבי דעם זון-יאר. דעריבער ווערט אלע צוויי-דריי יאר איינגעפירט אן עיבור יאר (מיט א פולן חודש מער), כדי צו **דערגענצען** די צייט (אזוי אז יעדער יום-טוב זאל פאָרקומען אין דער ריכטיקער צייט: פסח — אין חודש פון פרילינג; סוכות — אין חודש פון הערבסט-שניט, וכו').

איינע פון די אנווייזונגען פון דעם עיבור-יאר איז אז די תורה האט אידען געגעבען א כוח צו באהערשען די צייט; און כאטש בכלל איז א מענטש ניט קיין בעל-הבית אויף דער **פארגאנגענער** צייט, האט א איד די מעגלעכקייט צו דערגענצען דאס וואס ער האט פארפעלט. נאך מער, ס'איז אפילו מעגלעך איינצושאפען זיך א „רעזערוו“ פאר דער צוקונפט, ווי דאס ווערט אנגעדייטעט אין אן עיבור יאר.

און אין אט דעם חודש — וואס ווערט פארדאפלט אין אן עיבור יאר — ווערט געפייערט דער יום-טוב פורים. ווי אונזערע חכמים, זכרונם לברכה, דערציילען, איז די גזירה פון המן הרשע בטל געווארן אין דעם מאמענט ווען מרדכי הצדיק האט צונויפגעזאמעלט די אידישע קינדער און האט אין זיי דערוועקט דעם גייסט פון מסירת נפש פאר תורה-אידישקייט. דערמיט איז דערגענצט געווארן דאס וואס איז פריער פארפעלט געווארן אין דעם געביט פון חינוך על טהרת הקדש, און דאס האט געבראכט דעם נס פון **ונהפוך הוא** און — **ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר**.

ווען פורים קומט פאָר אין אן עיבור יאר, ווי הייאר, קומען זיך צוזאמען, און ווערן ספעציעל אונטערשטראכען, די דערמאנטע צוויי נקודות: די לעבענסנויטווענדיקייט פון תורה-טרייען חינוך פאר דעם קיום פון אונזער פאלק, און די מעגלעכקייט וועלכע ווערט אונז געגעבען, ניט נאר צו דערפילען וואס מען האט פארפעלט, נאר אויך שאפען א „רעזערוו“ פאר דער צוקונפט.

איך וויל האפען, אז די הייארדיקע יערלעכע מסיבה וועט געבען דעם פולען אויסדרוק צו דאס אויבענדערמאנטע, און דער זכות פון הפצת התורה והמצוות וועט ביישטיין יעדן איינעם און איינער שיחיו, בתוך כלל

שנה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ישראל, צו געניסן אין דער פולסטער מאס פון ליהודים היתה אורה
ושמחה וששון ויקר — מיט אלע פירושים.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות.

ח'תתקנט*

[נוסח המברק לקראת חג הפורים תשכ"ה]

פורים שמח והתועדויות פעילות.

/מקום החתימה/

ח'תתקס

ב"ה, כ' אדר שני תשכ"ה
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה ממוצש"ק, בו כותבת אודות הקישורים שפגשה
בלמדה „תוכן הענינים" המדוברים בשיחות שבת קדש, שמבינה הענין
בכללותו אבל לא תמיד לפרטיו.

ובכלל בשיחות האמורות, ישנן כמה חלקים, כיון שהבאים ללימוד
זה גם כן שייכים לסוגים שונים בהבנת התורה, אבל בכל אחת מהן — כל
סוג יכול למצוא ענין שהבנתו מתאימה לידיעותיו נוסף על הבנת כללות
הענין, ובטח גם בנוגע אליי כן הוא, וכשתתקדם בלימוד התורה בודאי
תבין עוד חלק ועוד חלק וכו'. ואין ענין ללימוד ספרים בכדי להבין אלו
השיחות, כי לא זו הדרך, כי אם להתקדם בלימוד והבנת התורה צעד
אחר צעד, ובנקודה העיקרית — שתתאים להוראת רבנו הזקן בהלכות
תלמוד תורה סוף פרק ראשון, בנוגע ללימוד התורה של נשים שהשתדלות
בהעיקר — שיהי' הלימוד מביא לידי מעשה, חדור יראת השם ואהבת
השם (כמובן ג"כ בהלכות ת"ת הנ"ל).

בברכה להצלחה בכל ולבשוי"ט בזה.

ח'תתקסא

ב"ה, כ"א אדר שני תשכ"ה
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה חיים שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מי"ח אדר שני, בו כותב סברות שונות אודות אופן
יקום יד ושם לזכותה של אמו ע"ה, שרצונו לעשות זה ע"י השקעת כסף
במוסד חינוך בני ישראל על טהרת הקדש, ויש לו בזה שתי סברות.

וע"פ הוראת חז"ל, אין מעבירין על המצות, ומצוה הבאה לידיך אל
תחמיצנה, נכון לקבל ההצעה שבירושלים עיה"ק ת"ו, שאז הרי תיכף
ומיד תהיינה פירות מהשקעה זו, מאן פרי מצוה.

ואם בכל ענין טוב צריכה להיות זריזות וכנ"ל שלא להחמיץ,
עאכ"כ בשטח החינוך ה"ט, שבאם אין קולטים את המחונוך תומ"י
למסגרת מתאימה, סכנה צפויי מפני הרוחות בלתי רצויות המנשבות בחוץ
וכו' וד"ל.

בברכה שמכאן ולהבא לא ידע עוד מכל צער ועגמת נפש ח"ו, ומתוך
בריאות וטוב לבב יעשה ויפעול בהפצת התורה והמסורה ובאופן דמוסיף
והולך ואור.

ובברכה לבשו"ט בכל האמור.

ח'תתקסא

מו"ה חיים: סאמועל, ירושת"ו.

הוראת חז"ל: פסחים סד, ב. וש"נ.

ומצוה הבאה: ראה מכילתא (הובא בפרש"י) בא יב, יז.

מאן פירי: סוטה מו, סע"א.

ח'תתקסב

[כ"ד אדר שני תשכ"ה]

. . . ומה טוב בשטח החינוך . . . והרי תפקיד טוב וקדוש הוא — לחנך ילדי ישראל, שעל כל אחד מישראל נאמר בנים אתם לה' אלקיכם, ובפרט ע"פ פתגם הידוע של הבעש"ט, אשר אהבת השם לכ"א מישראל הוא באין ערוך יותר מאהבת הורים זקנים לבן יחידם שנולד להם לעת זקנותם.

ח'תתקסג

ב"ה, ד' ניסן תשכ"ה
ברוקלין.

מרת חסיא תחי'

ברכה ושלוש:

נאך א ליינגערן איבעררייס איז מיר אנגעקומען אייער בריף פון כ"ט אדר שני מיט דאס בייגעלייגטע, אין וועלכען איר שרייבט אז השם יתברך האט אייך געהאלפן און האט דורכגעפירט אייער האַרץ פארלאנג צום גוטען, צו אפשרייבען אייער הויז לטובת אגודת חב"ד, פארן צוועק צו זיין דארט א בית תפלה ולימוד התורה.

און זיכער איז דאס א גוטער אנהויב צו פארפולקאמען די זאך אזוי אז איר אליין בא אייער לעבען זאלט הנאה האבען און געניסען די פרייד אין דעם, און איינטיילנעמען אליין מיט אייער מאן ש"י אין די תפלות אין דעם בנין.

ח'תתקסב

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 366.

פתגם: ראה גם לעיל אגרת ח'תתעד, ובהנסמן בהערות שם.

ח'תתקסג

מרת חסיא: גולדנברג, נתני'.

פאָרן צוועק . . . בית תפלה: ראה גם לקמן אגרת ח'תתקפא.

און ווי באוואוסט דער ווארט פון מיין שווער כ"ק אדמו"ר נשיא ישראל, אויף דעם וואס שטייט, עולםך תראה בחיידך, צו פארטיילען די ענינים פאר צדקה תורה ומצות באַם לעבען, און דאס איז אויך א סגולה צו אריכות ימים ושנים טובות.

און מיר זיינען צוגעזאגט געווארען אין ענליכע פאלען, אז ווען מען באשליסט מיט א שטארקייט, העלפט השם יתברך צו דורכפירען דאס מיט פיל ווייניגער שוועריקייטען ווי מ'האט זיך פאָרגעשטעלט, און מיטוט דאס מיט גוטען געזונט גוטע שטימונג און מיט אמת'ע פרייד.

און מיר געפינען זיך דאך אין דעם חדש ניסן, חדש הגאולה, באפרייאונג פון אלע שטערונגען וועלכע זיינען אין וועג, צו אויספילען דעם גוטען ווילען אין דער פולסטער מאס.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור ולחג פסח כשר ושמח.

ח'תתקסד

ב"ה, ו' ניסן תשכ"ה

ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה מכ"ה אד"ש בו כותבת אודות יום הולדת שלה,

ובודאי מוסיפה בעניני יהדות ומצות כציווי תורתנו הק' תורת חיים להעלות בקדש,

ונוסף על העיקר מילוי הציווי — הרי זה גם הצנור והכלי לקבלת ברכות השי"ת בהמצטרך.

ויהי רצון מהשם יתברך שתהי' שנה הבאה עליי לטובה שנת הצלחה בגשמיות וברוחניות ותבשר טוב בכל האמור.

דער וואָרט: ראה גם לעיל חכ"א אגרת ז'תתפ, ובהנשמך בהערות שם.

ח'תתקסד

חלקה נדפס בלקו"ש חכ"ב ע' 380 וחל"ג ע' 290 והושלמה עפ"י העתק המזכירות. כציווי: ברכות כח, א. וש"נ.

בברכת חה"פ כשר ושמה.

נ.ב. לכתבה אודות ענין הבדידות, לפלא גדול, שהרי בודאי יודעת מפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע נשיא ישראל, חסידות האט אויפגעטאן אז מ'איז ניט עלענד כו' (החסידות פעלה במה שסילקה ענין הבדידות). שאם בנוגע להקשר שבין רבי וחסיד הדברים אמורים, כמבואר שם בארוכה עאכו"כ להקשר ושייכות שבין אדם לאדם שבסביבתו, ופשיטא שכן הוא הקשר שבין ה' ובני ישראל, ובמיוחד מובן הענין ע"פ יסוד תורתנו תורת חיים בענין בהשגחה פרטית, שהוא כפשוטו אשר השם יתברך משגיח בהשגחה פרטית על כל פרטי ופרטי החיים, והשגחתו וברכתו והשפעת טובו וכו' הרי אחד הם, כי מקורם אחדות הפשוטה.

מהאמור משתלשל ומובן בנוגע לפועל ולהרגש, ולהשקפת חיים אשר כל אחד ואחת נמצא בעולם (עולם של כו"כ נבראים מכל הסוגים דמדבר חי צומח ודומם) שהשפעתו עליהם, וככל הענינים שבעולם מושפע גם הוא מהם, (אף שמובן ופשוט שההשפעות אינן דומות כלל), וכיון שכן הוא הרי כל אחד מהם מלא תוכן עכ"פ בכח ובו הדבר תלוי להפעיל התוכן שיבוא מכח אל הפועל, כ"ז באופן עקרוני בנוגע לכאוי"א מישראל אשר תפקידו להיות שותף במעשה בראשית מתאים להאמור.

בנוגע אליי תגדל התמי" פי כמה, שהרי זיכתה אותה השגחה העליונה והעמידתה בשטח חינוך בני ישראל, בניו של מקום ילדי ישראל, שכל פעולה טובה שלה בהם והשפעה עליהם, הרי זה מייצר קירוב נצחי ביניהם, רוחני וקדוש טוב ומועיל גם למטה, שבכל ענינים אלו אין המקום מפסיק ואי אפשר שיחול בו פירוד (שלכן הוא נצחי) במלות אחרות, כשיושבת בחדרה ונמצאת בהרגש של בדידות, ובה בשעה אחד מתלמידיי או מהמושפעים שלה חוזר על השיעור ששמע ממנה או מברך ה' כפי שלמדה אותו וכו' הרי זה מוסיף חיות ואור בהקשר שביניהם, וא"א שהנפש אלקית שבה לא תרגיש התוספת, כיון שענין זה הוא מעצם עצמותה, והרי פנימיות האדם ועיקרו הוא הנפה"א שבו, ולאמתו של דבר היא המחיי גם את נפש הבהמית.

יודע הנני שלא כל אחד מרגיש את האמור, כיון שאין נראה לעיני בשר ואין היד יכולה למשמשו, אבל אין זה ממעט כלל אמיתת מציאות

מפתגם: ראה גם לעיל ח"י אגרת ויקנה, ובהנסמן בהערות שם.

שכל פעולה... נצחי: ראה תניא פכ"ה (לב, א).

הענין, שלכן בהתבוננות קלה נפתח הפתח מהנפה"א לשכל האדם ועד לנפש הבהמית להשפיע עליה בכיוון האמור, כיון שהאדם בעל שינויים הוא ישנם זמנים שצריכים להתעוררות מיוחדת ולתוספת מיוחדת, ואז הרי עצה היעוצה להפגש עם מי שהוא מהתלמידים או המושפעים או עכ"פ לדבר עם מי שהוא אודותם והשיעורים וכו', והרי הקול מעורר הכוונה והדבור מגלה את הענינים יותר.

רגיל הדבר וכמעט טבעי הוא בבני אדם, בסגנון חז"ל, טענו חטים והודה לו בשעורים, כוונתי שמחליפים הסיבה האמיתית בענין אחר, הסיבה במצבה ה"ה כנראה אשר לע"ע לא נשתדכה עדיין, וכאן המקום אתי למלאות את ידה למסור לכאו"א מאחי' שי' בשמי, אשר פלא גדול וגם מצער, מה שאינם עושים בהאמור ככל הדרוש, והרי ברכת ה' חלה עלי' כמ"ש וברכך ה"א בכל אשר תעשה, עשי' בדרך הטבע וכדרוש, וק"ל.

ויהי רצון שתבשר טוב בכל האמור ובהקדם והשי"ת יצליחה.

ח'תתקסה

ב"ה, י"א ניסן ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

דער אויבערשטער האט באשטימט, אז יציאת מצרים זאל
פאָרקומען אין חודש האביב (פרילינג חודש). און די תורה זאגט אן, אז

האט באשטימט: ראה שמות רבה פט"ו, יא: החדש הזה כו' כשבחר ביעקב ובניו
קבע כו'. אור התורה (להצ"צ) ע"פ זה (ע' רסד).
זאגט אן . . שמור: דברים טז, א. ולרמב"ן (לשרש האי' דסהמ"צ להרמב"ם)

קול מעורר הכוונה: של"ה פב, ב. שר"ע אדה"ז חאו"ח סס"א ס"ה.
בסגנון חז"ל: בבא קמא לה, ב.

ח'תתקסה

נדפסה בהגדה של פסח ח"ב ע' תרה – הוצאת תנש"א.

מען מוז ספעציעל אכטונג געבן אז פסח זאל אלעמאל אויסקומען אין פריילינג חודש: **שמור את חודש האביב ועשית פסח לה' אלקיך, כי בחודש האביב הוציאך ה' אלקיך ממצרים לילה** — „היט דעם פריילינג חודש און מאך פסח פאר גיט דיין גיט, ווארום אין פריילינג חודש האט דיך גיט דיין גיט ארויסגעפירט פון מצרים באנאכט“.

כדי אפצוהיטן, אז פסח זאל אויספאלן אין חודש האביב — נעמענדיק אין אכט, אז אונזער לוח איז איינגעשטעלט לויט דער לבנה, וואס דאס שאפט א יערלעכן אונטערשיד פון ארום עלף טעג לגבי דער זון, און די זון באשטימט דאך די תקופות פון יאר — האבן מיר יעדע צוויי אדער דריי יאר אן „עיבור יאר“ — אזוי ווי הייאר — ווען עס קומט צו א גאנצער חודש, אדר. אזוי ארום ווערט „אויסגעגליכן“ דאס יאר פון דער לבנה מיט דעם יאר פון דער זון, און פסח פאלט אויס שטענדיק אין דעם חודש האביב. און דורך דעם ווערן אויך די חדשים פון יאר, און אלע ימים טובים, רעגולירט און איינגעשטעלט אין זייער ריכטיקער צייט.

* * *

דאס וואס יציאת מצרים איז פאָרגעקומען אין פריילינג חודש, ווערט דערקלערט פון אונזערע חכמים ז"ל אלס א ספעציעלער חסד פון דעם אויבערשטן, וואס ער האט די אידן ארויסגעפירט פון מצרים אין דער בעסטער צייט פון יאר. אבער ווי אין אלע ענינים פון תורה, איז אויך אין דעם פאראן פילע אנווייזונגען, רמזים און טעמים פארן כלל און פארן פרט. איינע פון די נקודות וואס איך וויל דא ארויסברענגען, וועט קלאר ווערן ווען מען באטראכט די אומשטענדן בא וועלכע עס איז פאָרגעקומען יציאת מצרים:

הונדערטער יארן זיינען די אידן געווען פארשקלאפט בא א פאָלק וואס האט דאן באהערשט אלע ארומיקע פעלקער, ניט נאר מיטן גראָבן כוח פון „רייטוועגענער און רייטער“ (רכבו ופרשיו), נאר אויך מיט זיין

ולבעל ההלכות — זוהי מ"ע (לעבר השנים, או — מושמרת את החוקה). וראה סהמ"צ סוף מ"ע קנ"ג: באו רמזים כו' שמור כו' הורה כו'. וביד ה' קדה"ח בתחלתו ורפ"ד.

ווערט דערקלערט: מכילתא לשמות יג, ד (הובא בפרש"י שם).

איינע פון: ראה רמב"ן בא (יב, ג). צרור המור שם (יב, א). ועיין זח"ג (רנא, א).

באהערשט אלע: מכילתא לבשלח יד, ה: ה' פרעה שולט מסוף העולם ועד סופו.

וראה זח"ב ו, א.

געוואלדיקער איבערגעוויכט אין די געביטן פון וויסנשאפט, אין אלץ וואס מען רופט היינט אָן „קולטור“ און „ציוויליזאציע“.

די קולטור און ציוויליזאציע פון מצרים האבן זיך געשטיצט אויף די נאטור־כוחות און נאטור דערשיינונגען, ספעציעל — דער טייך נילוס. דאס לאנד מצרים איז כמעט אינגאנצן פריי פון רעגן; מענטשלעכע דערפינדלעכקייט האט אבער געשאפן א קינסטלעכע באוואסערונג, וואס האט פארוואנדלט מצרים אין א פרוכטבאָרן גארטן, ארומגערינגלט פון מדבריות.

די דאזיקע אומשטענדן האבן מיטגעבראכט א פארצווייגטע געצנדינערישע קולטור, וואס האט געהאט צוויי הויפטשטריכן: די פארגעטערונג פון די כוחות פון דער נאטור, און די פארגעטערונג פון די כוחות פונם מענטשן וואס האט פארשטאנען ווי אויסצוניצן די כוחות פון דער נאטור. דערפון איז בלויז א קורצער שריט צו דער פארגעטערונג פון פרעה'ן, וועלכער האט פארקערפערט אין זיך דעם מצרישן אידעאל פון דעם „געניאלן“ מענטשן.

אזא סיסטעם, וואס האט באטראכט די וועלט אלס א צוזאמענשטעל פון מערערע „נאטור כחות“, צווישן וועלכע עס איז אויך דער „כח“ פון מענטשן, מיט'ן צוגאב פון דער פילאָזאָפיע אז **כוחי ועוצם ידי עשו לי את החיל הזה** — „מיין כוח און די מאכט פון מיין האנט האבן מיר איינגעשאפן דעם גאנצן פארמעגן“; האט געפירט צו דער נידעריקסטער גייסטיקער און מאראליש־עטישער געפאלנקייט, וועלכע האט אויך „בארעכטיקט“ די אומפארשעמטסטע פארשקלאפונג און גרויזאמקייטן צו דעם פיזיש־שוואכערן מענטש אדער פאלק.

* * *

געוואלדיקער איבערגעוויכט: ראה זח"א קכה, סע"א.

ספעציעל . . . נילוס: יחזקאל כט, ג.

פריי פון רעגן: ראה רש"י ויגש מז, י. דברים יא, י.

מענטשליכע דערפינדלעכקייט: רש"י ר"פ מקץ.

פון פרעה'ן: שמו"ר פ"ח, ב. תנחומא שם.

כוחי ועוצם ידי: דברים ח, יז. וראה סמ"ג מל"ת סד: וראה בחלום כו' שכחת את העיקר כו' והתבוננתי כו' והנה יסוד גדול הוא כו'.

דער נידעריקסטער: ויקרא יח, ג ובתו"כ (ובפרש"י) שם. ובקה"ר עה"פ והארץ לעולם עומדת דמצרים דוגמת ערוה באדם.

די געצנדינסט און איבערגלויבן פון די מצריים האבן דערגרייכט זייער שטארקסטן אויסדרוק אין דער צייט פון דער יערלעכער באנייאונג פון די כחות פון דער נאטור — אין דעם פרילינג חודש, דער חודש פון „מזל טלה“, און דער שעפס איז געווען פון די הויפט־סימבאלן פון דער מצרישער עבודה־זרה.

* * *

און אט קומט משה רבנו מיט דער בשורה פון „פקוד פקדתי“ — אז עס איז געקומען די צייט ווען דער גיט פון אברהם יצחק און יעקב האט באשלאסן צו באפרייען די אידן פון פרעה'ס הענט און פון גלות מצרים.

ס'איז שוין געווען 210 יאר ווי די אידן זיינען געווען אונטערגעוואָרפן צו פרעה'ן; א טייל אידן זיינען שוין אפילו געווען פארשלאנגען פון דער מצרישער „קולטור“; קיין הילף פון די ארומיקע פעלקער האט מען נישט געקענט דערווארטן; קיין איינציקער שקלאף האט (ביז דאן) נישט געקענט באפרייען זיך פון מצרים; עס איז פשוט נישט געווען קיין שום אויסזיכט, פון א נאטירלעכן שטאנדפונקט, צו באפרייען דאס אידישע פאלק פון מצרים — און דאך פארזיכערט זיי משה רבנו, אז די צייט פון באפרייאונג איז געקומען. עס איז אבער פאראן איין באדינג:

משכו וקחו לכם צאן למשפחותיכם ושחטו הפסח!

משכו — ציט זיך צוריק פון דער עבודה־זרה פונם לאנד; **וקחו לכם** גוי' — נעמט אייך א שעפס (דאס וואס די מצריים האבן פאָרגעטערט) און שעכט אים אלס קרבן פסח פאר גיט. ס'איז נישט גענוג צו פארלייקענען די מצרישע עבודה־זרה בא זיך אין הארצן, אדער אפילו בא זיך אין דער היים, פארבאָרגענערהייט און שטילערהייט; נאר דוקא אין דער עפנטלעכקייט, אָן מורא, לויט אלע פרטים וועלכע זיינען געווען פארבונדן מיטן קרבן פסח אין מצרים.

און דאן פארזיכערט משה רבנו אין נאמען פון דעם אויבערשטן, אז

שטארקסטן אויסדרוק: רמב"ן וצרור המור שם.

א טייל אידן: שמו"ר פי"ד, ג. וראה תניא פל"א.

קיין איינציקער שקלאף: מכילתא יתרו יח, יא.

איין באדינג — **ציט זיך:** שמו"ר פט"ז, ב: כל זמן כו' משכו כו' שבכך כו'.

וקחו לכם: למשפחותיכם (דוקא), וכהודעת משה בבנינו ובבנותינו — כל הארבעה בנים (ובנות), מן החכם ועד השאינו יודע לשאול.

אין דער עפנטליכקייט: ראה שו"ע רבנו הזקן ר"ס תל.

ניט נאר מ'וועט באפרייט ווערן פון מצרים, נאר אז פרעה אליין וועט זיי הייסן ארויסגיין פון מצרים; די גאולה וועט פאָרקומען ניט אין דער צייט ווען די כוחות פון דער נאטור זיינען איינגעדערעמלט און פארבאָרגן, נאר דוקא אין **חודש האביב**, אין דעם רעכטן מיטן פון דעם פרילינג חודש, ווען די נאטור אנטפלעקט אירע שטארקסטע כוחות.

דערמיט ווערט אונטערשטראכן, אז עס זיינען ניטא קיין אפגעזונדערטע וועלטן: א וועלט פון נאטור און נאטור כחות און א וועלט פון „העכער פון וועלט“, וואס אמאל באהערשט איינע די צווייטע און אמאל פארקערט; עס איז דא בלויז איין און איינציקער גיט, וואס ער איז דער אבסאָלוטער בעל־הבית איבער דער גאנצער וועלט, און פאראיינציקט אויך די גאנצע וועלט.

די דאזיקע אנערקענונג איז געקומען צום העכסטן אויסדרוק בא מתן־תורה, דער קולמינאציע פונקט פון יציאת מצרים, וועלכער האט זיך אנגעהויבן מיט: **אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים; לא יהי לך אלקים אחרים** גוי' — „איך בין גיט, דיין גיט, וואס האט זיך ארויסגעפירט פון לאנד מצרים, פון דער היים פון פארשקלאפונג; עס זאל בא דיר ניט זיין קיינע אפגעטער“.

* * *

פונקט ווי אין מצרים אמאל, אזוי אויך היינט זיינען פאראן אזעלכע וועלכע בויען זייער לעבן אויפ'ן פארגעטערן די אזוי גערופענע נאטור כחות מיט'ן צוגאב פון דעם כוחי ועוצם ידי פון דעם מענשן. מאנכע האבן געפונען אן „אויסוועג“, אז בא זיך אין דער היים, האט ער אן ארט פאר דעם אויבערשט'ן אויך — אבער אין געזעלשאפט איז ער „מיט לייטן גלייך“, נהי' כגוים, ואדרבה — נאך מער גוי' — ווי זיי.

קומט יום טוב פסח און דערמאנט ווידער אמאל: פקוד פקדתי — איר האט קיין ברירה ניט. דער אויבערשטער געדיינקט אייך און עס מוז זיין — **משכו** — אפוארפן די עבודה־זרה פונם לאנד, אין וואס פאר א

דער קולמינאציע פונקט: כמש"נ בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את ה' (שמות ג, יב). וראה ז"ח ר"פ יתרו: בכל יומא אפיק כו'. וראה תניא פל"א שם.

נהי' כגוים: יחזקאל כ, לב.

קיין ברירה ניט: יחזקאל שם. תנחומא נצבים ג. נתבאר בקונטרס ומעין מ"א,

פ"ג.

פאָרם זי זאל זיך ניט אויסדריקן און טאן דעס עפענטליך, אָן מורא, און מיט שטאַלץ. **וקחו לכם** — נעמן זיך און אלץ וואס איר האט, אלע מעגלעכקייטן און כחות וואס איר פארמאָגט — צו זיך, צו אייער אמתן אייביגן אידישן „איד“,

און טאן דאס אלץ בחדש האביב — ניט לאזן זיך פארטומלען פון די פארפירער אז וויבאלד אז עס איז דא א בליענדע וועלט מיט דעם מענשן אינמיטן און זיין כח ועוצם ידו — איז אלה אלקיך, דאס איז דיין אָפּגאַט און צו דעם ביזט דו פארשקלאפט און נייטא קיין אָרט ר"ל פאר דעם אויבערשטן —

נאר אדרבא — בחדש האביב הוציאך ה' אלקיך ממצרים — גיט, וואס ער איז דיין גיט נעמט דיר ארויס פון פארשקלאפונג אין חדש האביב — די בליענדע וועלט מיט די וואונדער אָף וואונדער וואס מען זעט אין איר בריינגען עס צו נאך קלארער דערזען דעם אמת — אין דעם נוסח פון אונזערע חכמים ז"ל — אז ה' אלקינו (איז) מלך העולם (דער קעניג פון וועלט) שלא חיסר בעולמו כלום (אז ער האט געמאכט אז עס זאל אין איר גארניט פעלן).

* * *

דער אויבערשטער זאל העלפן און מצליח זיין, אז פסח — **זמן חירותנו** זאל ברענגען יעדן איינעם און איינער בתוך כלל ישראל צו דער

לכם . . אידישן „איד“: ראה שמו"ר פט"ו, כג: לכם הה"ד יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך.

אדרבא — בחדש האביב: להעיר מלקו"ת במדבר (ג, א). סד"ה החדש הזה — לכ"ק מו"ח אדמו"ר — בסי' המאמרים היש"ת.

הוציאך . . ממצרים: לילה. וכן גם עתה אין להתרשם מזה שלאחרים לילה ואין רואים את האמת, כי הנה החושך יכסה ארץ וערפל לאומים ועליך יזרח ה' וכבודו עליך יראה (ישעי' ס, ב).

אין חדש האביב . . אין דעם נוסח: ברכות מג, ב. והנה לכמה אחרונים (או"ח סרכ"ו) ניסן לאו דוקא, אבל י"א דדוקא הוא (שד"ח אסיפת דינים מע' ברכות רס"ב. ושי"נ). והנה אדמו"ר הזקן בלוח ברכות הנהנין (הראשון) כ' דאחר ל' יברך בלא שם ומלכות (מוכח דניסן לאו דוקא), אבל בסדר ברה"י (שבסידורו פ"ג סי"ד) השמיט זה. ואף שי"ל בדוחק דטעמו מפני דס"ל דאין לברך כלל אלא פעם אחת (ועדיין יקשה למה לא ביאר דברי השו"ע „בימי ניסן" דהיינו לאו דוקא — כמו שהוסיף ביאור בכמה דינים שבברה"י), י"ל — דהשמיט מפני דבמשנה האחרונה ס"ל ד„בימי ניסן" כפשוטו — בדוקא, וא"כ א"א „לאחר ל"י. ואכמ"ל.

אמת'ער באפרייאונג פון אלע שטערונגען און באגרענצונגען און מיזאל
דינען דעם אויבערשטן בלבב שלם,

און די גאולה פון דעם פרט זאל ברענגען צו דער גאולה פון כלל
ישראל, די גאולה האמתית והשלימה על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו.
בברכה לחג הפסח כשר ושמח,

מנחם שניאורסאהן

ח'תתקסו

ב"ה, י"א ניסן ה'תשכ"ה
ברוקלין.

שלום וברכה:

מאשר הנני קבלת מכתביו ות"ח ת"ח על הברכות. . .

. . . לקו"ת כדאי ללמוד על הסדר שאז תקוה שסו"ס וועט מען
אניאָגן, משא"כ „חוב ישן". . .

ח'תתקסו

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 365.

לקו"ת: בשנת תשכ"ה הורה כ"ק אדמו"ר ללמוד לקו"ת על הפרשה בכל שבוע, ושאל א'
כשאנו מספיק ללמוד הכל בשבוע א', האם ילמד בשבוע ב' השייך לאותו שבוע וישלים החסר
בזמן הפנוי, או שימשיך ללמוד על הסדר. וראה גם לקמן אגרת ט"ז.

ח'תתקסז

ב"ה, י"ב ניסן ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר שלום שי' לוין

שלום וברכה!

זה עתה נתקבל המברק שלו, ותשואות חן על איחוליו וברכותיו, וכל
המברך מתברך כהנה וכהנה.

כיון שחזקה שהדואר עושה שליחותו, הרי בטח קבל מכתבי הקודם,
והעתק מכתבי, אף שלא אישר הקבלה. ולא נוגע האישור כמובן, אלא
תקותי שהתבונן בתוכן המכתב וגם תקותי שמסכים למהלך המחשבה שלי,
ובמילא גם מתבטא בפעולות מתאימות.

ואת"ל זהו גם כן מתוכן ימים אלו, שבליל התקדש חג הפסח
מתחילים בכל בתי בני ישראל עם הסדר, שכוונתו כמו שמודגש בתורה
שבכתב ושבעל פה ובכ"מ הוא והגדת לבנד, וכביאור חכמינו ז"ל המכוון
הוא לאו דוקא לבן חכם אלא גם לשאר הסוגים, והאריכות לכו' אך
למותר.

ולקראת חג הפסח, זמן חירותנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה
ולברכה, הנני שולח לכו' ולכל הנלוים אליו ברכת חג הפסח כשר ושמח,
וחירות אמתית מכל ענינים המבלבלים מנפש ועד בשר, ולהמשיך משמחה
וחירות זו בכל ימות השנה.

בכבוד ובברכה.

ח'תתקסז

מר שלום שי' לוין: אגרות נוספות אליו – לעיל ח'תרפ"א, ובהנסמן בהערות שם.

ח'תקסח

בי"ה, י"ג ניסן תשכ"ה
ברוקלין.

הנהלת ישיבת תומכי תמימים אשר בלוד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה:

מועתק בזה נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א להבריק להם
היום:

שבת וחג הפסח כשר ושמח ועונג וחירות אמתית ובפרט שהשנה
שלימה ותמימה.

/מקום החתימה/

בודאי כדרישת הרח"ש ז"ל מאז וכהוראתי אישורי מאז מנהלים
סניפים אחי תמימים דראשון לציון בלי הפסק וכל אנ"ש מסייעים בידם.
בכבוד ובברכת חג כשר ושמח.

ש.מ. סימפסון
מזכיר

נ.ב. בטח יתענינו באופן המתאים ע"ד העזבון של הנ"ל, בהנוגע
להכתבים, ספרים (הן בנגלה והן בדא"ח) וכיו"ב על מנת להעבירם
לספרית כ"ק אדמו"ר שליט"א, ותי"ח מראש על הודעתם מהנעשה בזה.

ח'תקסח

הרח"ש: ברוק.
וכהוראתי אישורי מאז: לעיל אגרת ח'תקמט.

ח'תתקסט

[כ"ד ניסן תשכ"ה]

עס איז צו מיר „צופעליק“ געקומען צו דער האַנט אייער אַרטיקל אין דעם פסח־נומער פון „דזשואיש אַדוואַקאַט“ — „וועגן אידישע אַטעאָיסטן“. „צופעליק“, ווייל אייער אַרטיקל דערשיינט אויף דער אַנדער זייט פון מיינעם אַ בריוו אויף דער טעמע פון „דיאַלאָג“. ס'איז אַבער איבעריק צו זאָגן, אַז באַ אונז אידן איז דאָך בכלל ניטאָ דער ענין פון צופעליקייט, ווייל אַלץ איז בהשגחה פרטית.

אַזוי ווי אַ איד זוכט כסדר רמזים, געפֿין איך אין דער דערמאָנטער צוזאַמענטרעפֿעניש פון אונזערע אַרטיקלען אַ מעגליכקייט אויסצונוצן די געלעגנהייט און שרייבן אייך עטלעכע שורות, נאָך דעם צולאָנגן איבעררייס אין אונזער קאַרעספּאָנדענץ, אָדער — אַ פּאַר ווערטער באַ אַ פּאַרבריינגען.

אגב, האָט מען מיר איבערגעגעבן, אַז איר זייט געווען אָנוועזנד עטלעכע מאָל באַ „פּאַרברענגענס“, אַבער צוליב אירגענד וועלכער סיבה האָט איר ניט געוועלט צוגיין נעענטער.

אייער אַרטיקל האָט מיר, נאַטירלעך, „אינטריגירט“, און איך האָב אים געלייענט מיט אינטערעס.

איר שרייבט, אַז לכתחילה האָט איר גערעכנט אַז דער אַרויסטריט פון דע[ם] טרויעריק־באַרימטן (אָדער טראַגיקאַמישן) ראַביי קעגן דעם רבּונו של עולם איז געווען אַן אויסדרוק פון פּראָטעסט (קעגן דער גערעכטלאַזיקייט פון דער וועלט). איך נעם אָן, אַז דאָס איז בלויז אַ מליצה, וואָרום זיכער ווייסט איר, אַז איינער וואָס איז דערצויגן געוואָרן אין אַ סעמינאַר פון אַ באַוועגונג, וואָס איר גאַנצע פּילאָזאָפּיע איז דער היפּך פון קעמפּן און רעבעלירן, נאָר איז אויסן בלויז צו מאַכן זיך לייכטער און באַקוועמער דאָס לעבן — איז ניט שייך צו אַזאַ מדרגה.

איך בין, זעלבסטפּאַרשטענדלעך, מסכים מיט אייך, אַז די טענה פון „השופּט כל הארץ לא יעשה משפט!“ קען זיין אויטענטיש און האָבן די

ח'תתקסט

נדפסה בלקו"ש חל"ג ע' 255.
האגרת היא למר אלי' שי' וויזל.

געהעריקע שטארקייט — נאָר ווען זי רייסט זיך אַרויס פון אַן אָנגעווייטיקטער האַרץ פון אַ טיפן מאַמין. דעריבער געפינען מיר טאַקע, אַז דער ערשטער וועלכער האָט זיך אויסגעדריקט די טענה איז געווען אברהם אבינו, דער גרויסער מאַמין און פאָטער פון די מאַמינים בני מאַמינים. אויך דערציילן אונזערע חכמים ז"ל, אַז דער ערשטער וועלכער האָט אויפגעהויבן די פראַגע פון „צדיק ורע לו, רשע וטוב לו" איז געווען ניט קיין אַנדערער ווי משה רבנו, דער וועלכער האָט ערקלערט צו די אידן, און צו דער גאַנצער וועלט, די אידייע פון „אנכי ה' אלקיך" און „לא יהי לך אלקים אחרים", וואָס „אלקים אחרים" איז כולל אויך דעם מענטשלעכן שכל און פאַרשטאַנד ווען מען מאַכט זיי אַן אָפּגאַט און פוסק אחרון.

דעריבער האָט מיר געוואונדערט, וואָס איר האָט ניט פאַרגעזעצט דעם געדאַנקען-גאַנג און ניט אַרויסגעבראַכט דעם אויספיר. וואָרום, ווי איר ווייסט, איז דער ענטפער אויף משה רבינו'ס טענה — בשעת, לויט דער דערציילונג פון חכמינו ז"ל, מען האָט אים געוויזן אַז מען האָט געריסן רבי עקיבא'ס פלייש מיט אייזערנע קאַמען א.ז.וו. און משה רבינו האָט אויפגעשטורמט „זו תורה זו שכרה!" — (איז דער ענטפער) געווען: „שתוק, כך עלה במחשבה!"

לאַמיר געדענקען, אַז משה רבנו'ס טענה איז דאָך ניט געווען בלויז אין ווערטער, נאָר בעיקר אין געדאַנק. דעריבער איז דער ענטפער „שתוק" ניט געווען אַן אַנזאָג ניט צו ריידן וועגן דעם, נאָר אויך ניט צולאָזן דעם געדאַנק וועגן דעם.

און די איינציקע דערקלערונג איז געווען — „כך עלה במחשבה (העליונה)", וואָס איז אייגנטלעך גאָר ניט קיין ערקלערונג. פונדעסטוועגן האָט עס ניט אָפּגעשוואַכט די אמונה באַ משה רבנו און באַ אַלע אַנדערע אויטענטישע פרעגער און מאַנער. אדרבה, דאָס האָט נאָך פאַרשטאַרקט זייער אמונה, ווי מיר געפינען דאָס בפירוש באַ איוב'ן; אַזוי אויך באַ אברהם אבינו, וואָס איז ניט נאָר געבליבן פעסט באַ זיין אמונה, נאָר האָט אויך געקענט אויסשטיין אַלע נסיונות; און אַזוי אויך די אַנדערע

מאמינים בני מאמינים: שבת צו, א.

דערציילן אונזערע חכמים: ברכות ז, א.

דערציילונג פון חכמינו: מנחות כט, ב.

„רעבעלען“ זיינען געבליבן טיפע מאמינים ביז צום לעצטן טאָג פון זייער לעבן.

איך גלויב, אַז איר וועט מיט מיר מסכים זיין, אַז עס [איז] ניט געווען סתם אַ צופאַל דאָס וואָס די אַלע אויטענטישע פרעגער זיינען געבליבן באַ זייער אמונה; נאָר אַז עס האָט גאָר אַנדערש ניט געקענט זיין. וואָרום, אויב נאָר מימינט די קשי מיט אַן אמת, און זי איז דער אויסדרוק וועגן אמת'ן געפיל פון צדק און יושר, איז דאָך פאַרשטענדלעך, אַז אַזאַ טיפער געפיל קען קומען נאָר פון דער איבערצייגונג, אַז דער אמת'ער צדק איז דער צדק וואָס שטאַמט פון אַן איבערמענטשלעכן מקור, דאָס הייסט, וואָס איז העכער סיי פון דעם מענטשלעכן שכל און סיי פונם מענטשלעכן געפיל. דערפאַר רירט די קשיא אַן ניט נאָר רגש און שכל, נאָר אויך זיין פנימיות און עצם מציאות.

אַבער נאָך דעם ערשטן שטורמישן אַרויסטריט, מוז ער זיך כאַפן אַז דער גאַנצער צוגאַנג פון שטעלן די קשיא און פון וועלן פאַרשטיין מיטן שכל דאָס וואָס איז העכער פון שכל, האָט קיין אַרט ניט. דעריבער מוז ער — נאָך אַ דערשיטערנדען אַמפערן זיך און דורכווייטיקן — סוף כל סוף קומען צום אויספיר — עס כל זה אני מאמין! אדרבא — נאָך שטאַרקער.

* * *

דאָס אויבנגעזאָגטע באַציט זיך אויף אייער אַרטיקל. עס איז אַבער פאַראַן נאָך אַ נקודה אין דעם, אַ נקודה וואָס איז נוגע דער גאַנצער פראָבלעם, און עס איז אַ פלא וואָס מיפאַרקוקט זי. איך מיינ פאַלגנדעס:

נאָך אַלעמען, איז דאָך דער גאַנצער ענין פון דעם דערמאָנטן „קאָנפליקט“ מיט אמונה ניט קיין נייע זאך, וואָס איז אויפגעשוואומען אין אונזער דור. אונזער פאַלק האָט שוין געהאַט אויסצושטיין שחיטות און שמדות ר"ל אין פריערדיקע דורות. די קרייצצוגן, צ.ב., זיינען אין זייער פאַרנעם „פראָצענטועל“ און אין אומפאַסונג געווען אפשר ניט לייכטער ווי די היטלעריסטישע, מיט דעם אונטערשייד דערצו, וואָס דאָן איז גאָרניט געווען קיין שטראַל פון האַפנונג, אַז די לאַגע זאָל זיך ענדערן; די שחיטות זיינען אָנגעפירט געוואָרן אין נאָמען פון אותו האיש און די טריניטי, וואָס לויט דער אידישער אויסטייטשונג איז דאָס אמת'ע עבודה-זרה, וואָס אידן האָבן בשום אופן ניט געקענט אָננעמען; נאָכדעם ווי די טערקן זיינען באַזיגט געוואָרן דורך די קרייצטרעגער, איז ניט

געווען קיין אויסזיכט אויף קיינע „פארבינדעטע“. בשעת אין היטלער'ס ייִש צייטן — זיינען די שחיטות פארגעקומען „סתם“ פון ווילדקייט און חישער נאטור פונם מענטשן, און מען האָט געקענט האָפֿן, אַז אפשר וועט די וועלט פאַרט אויפגעטרייסלט ווערן, און דער עיקר, אַז די פאַרבינדעטע וועלן סוף כל סוף זיגן און מאַכן אַ סוף צו היטלערן ימח שמו.

מיט אַנדערע ווערטער: דער איד דער מאמין ביז 1940, וואָס איז געבאָרן געוואָרן אינם 20'טן יאָרהונדערט און האָט געוואוסט וועגן דער אידישער געשיכטע און די איבערלעבענישן פון אונזער פאָלק, מיט אַלע גזירות און שמדות ר"ל, פון די קרייצטרעגער און פריער, ביז נבוכדנצר מלך בבל וכו', האָט נאָר געקענט פרעגן, פאַרוואָס ער און זיין משפּחה זיינען פאַרמישט אין דעם היטלער פלאַן; אָבער דער עצם ענין פון שטענדיקן עומדים עלינו לכלותנו איז טיילווייז גיט זיך דאָס זיי איין — איז באַ אים קיין נײַעס ניט געווען; במילא האָט היטלער ניט געקענט אַנרירן זיין אמונה אין דעם רבּונו של עולם. בלויז דער וואָס זיין אמונה איז אויך פריער געווען אַ שוואַכע און ער האָט געזוכט אַ „באַגרינדונג“ פאַר זיין פאַרלייקענען דעם רבּונו של עולם, האָט געפונען אַזאַ באַגרינדונג, כביכול, אין דער היטלער געשיכטע.

די היטלער געשיכטע האָט יאָ געבראַכט אַ חידוש, אָבער אין אַן אַנדער ריכטונג — אין דעם געביט פון מענטשלעכער אַנטוויקלונג, קולטור און ציוויליזאַציע.

פיל האָבן געגלויבט בפרט אין די רייען פון די אַזוי־גערופענע משכילים — אַז אין 20'טן יאָרהונדערט, האָבנדיק דערגרייכט אַזאַ ציוויליזאַציע, מיט פאַרשידענע „הויכע“ פילאָזאָפישע סיסטעמען, מיט אַ פאַרשפרייטע הויכע בילדונג, מיט אַזאַ שול־וועזן און אַזויפיל אוניווערזיטעטן, מיט אַזאַ הויכע עטיק און שיינע מאַניערן, קען ניט פאַסירן דאָס וואָס עס האָט פאַסירט אין די „פינסטערע צייטן פון מיטלאַלטער“. די דאָזיקע שטימונג האָט זיך אויסגעדרוקט אין דער ליטעראַטור, אין דער פרעסע, און אויך אין מינדלעכע געשפרעכן פון פירנדע פערזענלעכקייטן און דענקער. דערמיט האָט מען געוועלט אַפּשלאָגן דעם „פאַרעלטערטן“ צוגאַנג פון תנ"ך, אַז „חסד לאומים חטאת“, און רשב"י'ס באַהויפטונג אַז „הלכה ידוע שעשו שונא ליעקב“.

די... חידוש: ראה גם לעיל אגרת ח'תתקמ, ובהנמון בהערות שם.

הלכה: ספרי הובא בפרש"י וישלח לג, ד.

פלוצלונג איז געקומען דער גרויסער קראַך, און די גאַנצע קולטור און ציוויליזאַציע פון דעם 20'טן יאָרהונדערט איז צוזאַמענגעבראַכן. עס האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז עס איז גאָר קיין סתירה ניט וואָס פון איין זייט איז ער אַ פילאַזאָף, אַדער אַ פּאָעט, מיט שיינע מאַניערן, און נעמט אויס אין אַ הויכער געזעלשאַפט אין אַ סאַלאָן אין בערלין, און דער זעלבער מענטש קומט דאָן אין טרעבלינקא אד"ג און טוט אָפּ די אַלע זאַכן וועלכע זיינען דאָרט אָפּגעטאָן געוואָרן. און דאָ האַנדלט זיך ניט וועגן אויסנאַמספּאַלן, „מאַנסטערס" און פאַרזעענישן בצורת אדם, נאָר וועגן אַ 100 מיליאָן מענטשן, אַ גאַנץ פּאָלק. און דערביי — ציטירנדיק די קעפלעך פון אייערע אַרטיקלען — „די וועלט האָט געשוויגן". דערצו קען מען נאָך צוגעבן אַן אונטערקעפל, אַז אַ גאָר חשובע טייל פון דער וועלט איז געווען צופרידן וואָס „די זאַך" ווערט אָפּגעטאָן (און (אַדער) חאָטש ס'ווערט אָפּגעטאָן דורך אַנדערע).

אויב די היטלער געשיכטע האָט ערגעץ געדאַרפט אַנרירן דעם גלויבן, האָט זי געדאַרפט און ניט נאָר אַנרירן נאָר אויך קלאָר באַווייזן, אַז מען קען זיך ניט פאַרלאָזן אויף דעם מענטשלעכן געפיל פון צדק און יושר, ווען אפילו דער מענטש האָט הויכע בילדונג און אַן אוניווערזיטעט דיפּלאָמאַ, און איז אויך דער זון פון אַ דיפּלאָמירטן אַקאַדעמיקער.

צום באַדויערן, און צו שאַנדע, האָט מען מורא אַרויסצוקומען מיט אַט דעם באַשיינפערלעכן אויספיר, שוין אָפּגערעדט פון די לאַגישע קאַנסעקווענצן צו וועלכע דער אויספיר דאַרף פירן בנוגע דעם טאַגרטעגלעכן לעבן. די דאָזיקע אומפאַרציילעכע צוריקגעהאַלטנקייט געפינט מען ליידער אויך באַ פרומע וואָרטזאָגער, און אַפילו באַ אַזעלכע וואָס האָבן מיט די אייגענע אויגן געזען וואָס מענטשן קענען אָפּטאָן אויב מ'לאָזט זיי איבער אין זייער אייגענעם רשות. און דאָס איז, ווי געזאָגט אין אָנהויב בריוו, ווייל מ'זוכט זיך לייכטער און באַקוועמער צו מאַכן דאָס לעבן, און עס זאָל זיך שלאָפן בעסער. וואָרום ס'איז לייכטער מיטצוגיין מיט דער וועלט, כאָטש ס'איז די זעלבע וועלט וואָס האָט געשוויגן, און אין אַ גרויסען טייל געווען אויך צופרידן אין האַרצן.

* * *

און איצט ערלויב איך מיר אַ פערזענלעכע באַמערקונג, וואָס איז פאַרבונדן מיט אונזער שמועס בשעת מיר האָבן זיך געטראַפן באַ מיר אין צימער. אייער סעריע אַרטיקלען „און די וועלט האָט געשוויגן" האָט אין

מיר נאכאמאל דערוועקט דעם געדאנק, וואָס איך וויל דאָ אויסדריקן, באַ דער געלעגנהייט:

צו געדענקען און ניט צו פאָרגעסן, ווי די תורה זאָגט: זכור את אשר עשה לך עמלק — איז זעלבסטפאַרשטענדלעך אַ פּאַזיטיווע זאָך; אין דעם לשון פון אונזערע חכמים ז"ל איז דאָס אַ מצות-עשה. בפרט ווען מען זעט די וואַקסענדע טענדענץ און די באַמיאונג צו פאָרגעסן און מאַכן פאָרגעסן.

אַבער נאָך דעם אַלעמען, איז דאָס געדענקען — בלויז איין טייל פון דער אויפגאבע וועלכע ליגט אויף אונז. די אַנדערע, און אפשר נאָך וויכטיקערע טייל, איז צו אַרבעטן און ווירקן אַקטיוו קעגן דער אַזוי-גערופענער „פיינאַל סאָלושאָן" וואָס היטלער, פונקט ווי המן האָבן געהאַט אין זינען.

די קעגנווירקונג דאָרף זיך אויסדריקן דורך מעשים אין דער ריכטונג פון „כן ירבה וכן יפרוץ". צו דערגרייכן דעם ציל וועט ניט העלפן דאָס וואָס מען וועט זיך שווער מאַכן אויפן האַרצן דורך כסדר דערמאָנען זיך און ניט פאָרגעסן, ווי וויכטיק דאָס איז. מימוז פאָרגרעסערן און פאָרשפרייטן די דערמוטיקונג אויפצובויען דעם אידישן פאָלק, אַלס אידיש פאָלק, און פשוט אין דעם געביט פון ויפרו וירבו ויעצמו במאד מאד — פונקט פאַרקערט פון דעם געפלאַנטן „פיינאַל סאָלושאָן".

ווי אין אַלע זאַכן, אַזוי אויך אין דעם, איז נויטיק — אין צוגאב צו מינדלעכער דערמוטיקונג — צו ווייזן אַ לעבעדיקן ביישפיל. בפרט איינער וואָס האָט אַליין איבערגעלעבט די אַלע זאַכן, דאָרף זיכער ווייזן, אַז ניט נאָר האָט היטלר י"ש ניט אויסגעפירט, נאָר אויף צו להכעיס אים און זיינע אַרויסהעלפער וועט ער דוקא אויפשטעלן אַ גרויסע פאַמיליע מיט זין און טעכטער און אייניקלעך.

איך ערלויב מיר צו זאָגן מיט דער גאַנצער שטאַרקייט, אַז ניט קוקנדיק ווי וויכטיק עס איז צו דערציילן דעם איצטיקן דור וואָס עס האָט פאַסירט מיט אונז, און ווי שווער עס זאָל ניט זיין צו באַפרייען זיך פון יענע זכרונות און איבערלעבונגען, איז אַבער, לויט מיין אויפפאַסונג, די

דעם לשון . . . חכמים: ראה אנציקלופדי' תלמודית ערך זכירת מעשה עמלק (ע' ריט).

ערשטע אויפגאבע מקיים צו זיין „בעל כרחך אתה חי“, מיט דעם טראָפּ אויף **אתה חי**, ד.ה. עס זאָל זיך אָנזען די לעבעדיקייט. מיט אַנדערע ווערטער: איר דאַרפט מאַכן יעדע אָנשטרענגונג אַרויסצורייסן זיך אין דעם מאַמענט פון יענע איבערלעבונגען און אַריינצוגיין אין אַ סדר חיים, אַ פאַרהייראַטן לעבן, אויפצושטעלן אַ אידישע היים און אַ אידישע פאַמיליע. דאָס וועט **זיכער** בייטראָגן צו היטלער'ס מפלה, אַז ער האָט ניט אויסגעפירט צו מאַכן ווייניקער מיט אַ וויזשניצער חסיד; אדרבה, איר וועט אויפהאָדעווען קינדער און אייניקלעך, וויזשניצער חסידים עד סוף כל הדורות. איך מיינ דאָ ניט סתם אַ גלייכווערטל, כאָטש איך בין ניט מדייק און באַשטיי אַ וויזשניצער אַדער אַ ליובאַוויטשער, אַדער סתם אַ איד שומר תורה ומצוה. אָבער אויב דאָס קען זיין אין דעם אופן, איז געוויס גוט. און אַזוי ווי איר האָט אין אייער לעבן דורכגעמאַכט שווערערע זאַכן, און איר זייט איצט אין אַמעריקע, איז אויב איר וועט וועלן מיט אַן אמת, וועט איר דאָס אויך דערגרייכן. והשם יתברך זאָל אייך מצליח זיין.

צו אַ ליינגער בריף? אויב אָבער איר וועט נאָך שבועות חתונה האָבן כדת משה וישראל במזל טוב — איז כדאי מיינ שרייבן און אויך די טרחא פון אייער ליענען.

ח'תתקע

בי"ה, כ"ה ניסן תשכ"ה
ברוקלין.

במענה למכתבו מכ' ניסן, בו כותב אודות בתו תחי' וכו'.

ואין ניכר במכתבו האם ניצל ככל האפשרי השפעת אחרים עלי' שבודאי יש למצוא כאלה בבית הספר במ למדה ובודאי גם בין פקידי הצבא, והרי רואים על כל צעד ושעל, שלפעמים קרובות השפעה על ילדים הבאה מצד ידידים ובפרט אם הם בני גילם לערך, מצליחה יותר מאשר

בעל... ח"י: אבות ספ"ד.

ח'תתקע

אודות בתו תחי': שמתידדת עם נכרי.

השפעה ישירה של ההורים, ואף שלכאורה סברא פשוטה היא, מצאתי לחובתי להזכיר גם את זה.

(ב) כיון שכל בני משפחה קשורים זה בזה לא רק בגשמיות אלא גם ברוחניות, מובן ופשוט שהוספה ביראת שמים מכל אחד מבני המשפחה, מוסיפה בכגון זה גם בשאר בני המשפחה, ובפרט הוספה של הורים בנוגע לילדיהם, וככל שתגדל הוספת ההורים תגדל גם התוצאה.

(ג) ועוד להעיר שלפעמים קורה כהנ"ל ע"י שבעת שנתעברה עם הנ"ל היא זה באופן שלא היו נזהרים ככל הדרוש בשמירת חוקי ודיני טהרת המשפחה (נדה, הפסק טהרה, טבילה במקוה כשרה וכו') אם מפני חסרון ידיעה או מסיבות אחרות, וכיון שתשובה מועילה במדה חשובה גם בנוגע לעבר, יש להשתדל בענין שמירת ענינים אלו הנ"ל בנוגע לעצמם ובנוגע להזולת, וגם בזה כל המרבה ה"ז משובח.

ומהנכון אשר יבדקו את המזוזות בדירתם שתהיינה כולן כשרות כדין וכן את התפילין שלו — באם לא נעשה כזה במשך שנים עשר חדש האחרונים — ובכל יום חול קודם הנחת התפילין יפריש פרוטות אחדות לצדקה, וזוגתו תחיי תשמור על מנהגן הטוב של בנות ישראל הכשרות, להפריש לצדקה קודם הדלקת הנרות בכל ערב שבת וערב יום טוב.

בעת רצון יזכירום — כשיודיע שמותיהם (בצירוף שם האם) — על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע למילוי משאלות לבבם לטובה.

שתסע בתו ת"י למדינה בה יהודים מתי מספר (בכמות וגם באיכות) — לא נראה לי כלל.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ח'תתקעא

[כ"ז ניסן תשכ"ה]

. . . כנראה קבל ידיעות בלתי נכונות, כי בשעה שדברתי עם הרב מנחם הכהן שי בקשר עם הספרי תורות ששולחים לאהקת"ו שהי בנוכחות מר ישעי, הדגשתי בפירוש שאיני רוצה לחלק בין מושב למושב ובין כפר לכפר, ורק שיהי זה במקום שישתמשו שם בספר התורה, ושמדגיש אני בפירוש שאיני נותן למוסד מסוים או כפר מסוים, שלא יהי מקום למצוא בדברי הפלי באיזה אופן שיהי, שהוא היפך כוונתי. ובקשתי שכשיתנו למקום מסוים יודגש גם אז שלא שאני שלחתי הס"ת במיוחד לאותו מקום, כי אין זה מעניני. ואפשר לומר רק שהס"ת נשלחה ממרכז דליובאוויטש כאן, אבל לא שהוחלט כאן מראש לאיזה מקום מוסד לשלוח שממילא שולל מוסדות או מקומות אחרים. . . על פי מכתבו הראשון מוצא אני לא למותר להוסיף עוד ענין שגם הוא מיוסד על שיחותינו כשהי כאן, ששנינו היינו תמימי דיעה שאין מקום לנצל עניני תורה ודת לרווחים מפלגתיים שאין להם שייכות לדת. ועל דרך זה גם בנידון האמור, שבודאי אין לנצל ס"ת הנשלחת מכאן או ס"ת איזו שתהי לענינים כהאמורים. . .

ח'תתקעא

האגרת היא למר יוסף דקל. אגרות נוספות אליו – לעיל ח'תרצט, ובהנסמן בהערות שם.

ח'תתקעב

ב"ה, תפארת שבתפארת, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

כבוד כל המשתתפים בהתועדות חברים הכללית למלאות
עשר שנים להתייסדות צעירי אגודת חב"ד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה:

ידועה שיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר

עס איז א טעות וואס מען מיינט אז טאן א טובה כלל ישראל איז
שייך נאר צו רביים, צו גדולים. יעדער איד קען טאן א טובה מיט זיין
תפלה ובקשה.

השם יתברך יראה בענינו וישמע שועתנו ויקבל תפלתנו ויביא
ישועה כללית לכלל ישראל ברוחניות ובגשמיות.

עס איז דאך איצט א הנהגה למעלה מהטבע, דאס זעט מען דאך —
איז די צייט וואס החלש יאמר גבור אני.

עס איז איצט אזוי ווי מען גייט עולה זיין בהר, א הר גבוה, ביז מען
קומט נאענט אין די ד' אמות פון ראש ההר, איז דאמאלט דארף מען זיך
מתגבר זיין מיט אלע כחות אויף צוקומען צום ראש ההר, עס איז דאך

תפארת שבתפארת: ראה ס' התולדות — אדמו"ר מהר"ש ע' 67. המשך מים
רבים — תרל"ו פק"ד ואילך.

ידועה שיחת: י"ט כסלו תרצ"ט. הועתקה (מרשימת אי השומעים) בקיצור לשון,
רק בהנוגע להניל.

שיחת . . אשר עס: אי ברור עד כמה גם התיבות מדויקות, כיון שההנחה-רשימה
לא הוגהה.

תפלה ובקשה: ראה תו"א בהוספות (קג, א). אוה"ת בראשית [כרך א]
בהשמטות.

החלש יאמר: יואל ד, י. והזמן הוא: בעת ההיא אשר אשיב את שבות יהודה
וירושלים (שם ד, א).

ח'תתקעב

נדפסה בלקי"ש חכ"ג ע' 435.

כ"ק אדמו"ר זי"ע

שעט

געבליבען מער ניט ווי ד' אמות. און דאן איז טאיער יעדער גרעזעלע וואס ער זעט, יעדער צווייגעלע, יעדער שטיינדעלע וואס מען קען זיך אָן דעם אנהאלטען, ביד, ברגל או בגופו, און יעמאלט איז מוכרח אור להאיר, און אז מען איז מאיר — איז זייער טאיער דער אור וואס מען זעט אָן וואס אנהאלטן זיך.

דער משל פון עולה בהר — שטייט אין חסידות משני בני אדם אחד עומד למעלה על ההר ואחד למטה שהעומד למטה צריך לעלייתו להיות בעל כח, ולידע הדרכים, והלבושים יהיו בטוב שלא יסתבך על ידם, אבער אז דאס איז ניטא — דאן מוז מען גיין מיט מסירת נפש. און דאמאלסט איז טאיער יעדער זאך אָן וואס אנהאלטן זיך און עס איז טאיער דער אור המאיר.

עס איז דער זמן אז מ'איז לעבן ראש ההר. באמת זעט מען דאך אז משיח איז שוין קרוב, ער איז אהינטער'ן וואַנט און דער וואס האט א גוטן חוש השמיעה און א חוש הראי' איז שומע קולו ורואה, מען דארף מער ניט ווי צוגיין דעם שטיקל וואס פעלט נאך, דארף מען יעדער דבר טוב מייקר זיין ביותר, און מען דארף א אור להאיר, וואס אור להאיר איז תורה און הרבצת התורה. אליין לערנען און מרביץ זיין תורה.

קודם אור היום איז זיך מתגבר דער שלאף — דארף מען זיך מתגבר זיין ניט פארשלאפן די צייט און דאמאלס וועט מען אויך זיין א כלי אויף מקבל זיין אור היום. דאס איז מחוייב יעדער איד וויסן און אויך אז ער באגעגענט א אידן דארף ער אים זאגן: הער ברודער, זאלסט ניט פארשלאפן פאר דעם אור היום.

* * *

ד' אמות: להעיר שהן כרשותו של אדם (המאור לשבת צו, ב) ומקומו (עירובין מח, א). וראה תו"ח לשמות סדי"ה ועשית שנים כרובים (תסג, א"ב) לאדהאמ"צ.

אין חסידות: די"ה אריב"ל כו' ש"י עולמות, צ"ח. ובכ"מ.

בעל כח, ולידע הדרכים, והלבושים יהיו: חזק בנשמתו (באהוי"ר — גדפין שבהם עולה) ובגופו (בירור וזיכוד הנה"ב), ולידע דרכי התומ"צ ודרכי העבודה, ולבושי מחז"מ יהיו בטוב (נשא תרע"ג. וראה ג"כ וישב, תרע"ה).

אהינטער'ן וואנט: שה"ש ב, ט (ומסיים: משגיח גוי' ענה גוי' וי"ל שזהו המשך השיחה: שומע קולו ורואה). וראה זח"ג קיד, ב. ובאוה"ת שם: אחר כתלנו כו' אילו ניתן רשות לראות כו'.

קודם אור היום: להעיר מברכות סב, ריש ע"ב.

נשא תרע"ג: סה"מ תער"ב-תרע"ז ע' רס.

ויהי רצון אשר במלאות עשר שנים להתייסדות צעירי אגו"ח, שלימות (המספר ו)הענין, יתעוררו בכא"א ובכללות כולם כל עשר הכוחות פנימים לפעול פעולתם — לטובתם האמתית של עצמו ושל הזולת — פעולה בפנימיות ובשלימות (והרי השנה תמימה ושלימה),

ע"י העבודה בהכחות מקיפים — האמונה (ובפרט כשהיא בתוקף ההתגלות, וכמו שהי' ביצי"מ) קבעומ"ש וכו' —

שאז הכחות פנימים ופעולתם נצבים וקיימים ומאירים.

בברכת הצלחה בכל האמור ולבשו"ט בכה"ל,

מ. שניאורסאהן

ח'תתקעג

ב"ה, ג' אייר תשכ"ה
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה חיים ישראל שי

שלום וברכה!

... להערתו דלפיי התוסי ונתי' ביש"ש (ב"ק פ', סע"א) בטעם שלום
זכר צ"ל כן גם בלידת נקבה, י"ל דשאני נקבה דאז אין השמחה שלימה
ע"פ ב"ב (טז, ב).

שלימות (המספר ו)הענין: ראה פרדס שער ב.
עשר הכוחות: תניא פ"ג. וראה לקו"ת ויקרא (ד, ב).
השנה תמימה: ראה ערכין לא, א. צ"צ לתהלים יט, ח סק"ד.
ושלימה: ראה רמב"ם הלי' קדוה"ח פ"ח ה"ו.
ע"י העבודה: קבעומ"ש: ד"ה אתם נצבים, תרע"ה.
נצבים וקיימים ומאירים: ראה תנחומא פ' נצבים.

ח'תתקעג

נדפסה בלקו"ש חל"ב ע' 233 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.

ח'תתקעד

ב"ה, ה' אייר תשכ"ה

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתביו, במ שואל בקשר לענין השידוך שהיתה סברא בנוגע לנגיעה בזקן, וכו'.

מובן ופשוט אשר ענין שידוך צ"ל מיוסד על רצון טוב והחלטה תקיפה לעזור זל"ז, בכל הענינים, ועאכו"כ בעניני יהדות תורה ומצוות שהם היסוד לאושר איש ואשה הישראלים, בזה ובבא.

מובן ג"כ שבעניני טוב וקדושה ישנם דרגות זו למעלה [מ]זו וכלשון חז"ל, מצוה והידור מצוה ומהדרין מן המהדרין, שאפילו לאלו שדרגתם מאיזה סיבה שתהי' רק בגדר מצוה, גם הם יודעים אשר הידור מצוה ענינו כפשוטו, הוספת הידור ויופי בזה, אף שמאיזה סיבה שתהי' אין מקיימים הידור זה.

מובן ופשוט שהצנור וכלי לקבלת ברכת השם בהמצטרך לבני ישראל היא הנהגה בחיי היום יומים ע"פ התורה ועניני, שמזה מובן כשצריכים וזקוקים לברכה מיוחדת, צ"ל התחזקות והידור בהנהגה זו.

מכל הנ"ל מובן, שאפילו לדעת אלו הסוברים, שאי נגיעה בזקן הידור מצוה זה, ח"ו לעשות האמור כשזקוקים לברכה מיוחדת מנותן התורה ומצוה המצוה, ועאכו"כ כשמניחים היסוד לבנין עדי עד, נשואין.

פשוט בהחלט שלדעת הפוסקים שאי נגיעה בזקן, ציווי תורתנו הוא ונהגו ע"פ פוסקים אלו משך כמה שנים, הרי ח"ו וח"ו לשנות ההנהגה אפילו בזמן רגיל, ועאכו"כ בזמן כהנ"ל.

כאמור לעיל, אפילו כשצד אחד חונך על דעת האומרים שאין זה אלא הידור מצוה, הרי מחובתו ראשונה לחזק את הצד השני בהנהגתו

ח'תתקעד

נדפסה בלקו"ש ח"י ע' 499 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.

לנגיעה בזקן: ראה גם לעיל חכ"ב אגרת חרצו, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ט"א.

וכלשון חז"ל: ראה שבת כא, ב.

הטובה בעניני יהדות אפילו בהידור, ועאכו"כ באם הצד השני נהג בזה כמה שנים ועאכו"כ באם לדעת הצד השני ה"ז ציווי ומצוה ולא רק הידור.

ומובן שכל האמור בנוגע לנגיעה בזקן, יש דוגמתו בכו"כ מצות התורה ועד לענינים בהנהגה יום יומית, ולכן קודם שנכנסים לגמר השידוך, צריכים לברר בהחלט גמור, העמדה בנקודה האמורה, באם יכולים לוותר על דעת עצמו, באם לצד השני יש בזה ענין הידור מצוה, ובפרט שבאופן חיים צ"ל הוויתור לא מצד שכיון שאין ברירה הרי מוכרחים לעשות הדבר, ועושים זה מצד רגש של התמרמרות והתנגדות וכו' וכו' כי אם שמוותרים מתוך רצון וחפץ טוב ושמחה וטוב לבב דוקא, וכנ"ל הדבר אמור לא רק בנדון דנגיעה בזקן כ"א בנוגע לשאר מצות התורה וההידור בהם, שבעיות כהאמורה עלולות להתהוות לעתים קרובות, והפתרון מוכרח שיהי' מתוך קירוב הדעת מתוך שמחה וטוב לבב שעיקר הוא בכל האמור.

מכל הכתוב מובנת דעתי בנוגע לשאלתם, שעליהם להעריך עצמם בשימת לב מיוחדת, האם מוכנים לוותר כהאמור, שכיוונו ככתבו הוא תמיד לצד אחד ושימת לב יותר ולדייק בקיום המצות יותר ולהידור יותר, ובהתאם לתוצאות הערכה האמורה יחליטו את אשר לפניהם.

עוד להעיר אף שגם זה מובן הוא, אף שהכתוב לעיל בא בקשר לשאלתו בענין השידוך, לאמיתתו של דבר בכל עת ובכל מקום בתקפו עומד, כיון שהתורה נצחית היא ומצותי נצחיות הן וכל אחד ואחת מבני ישראל נצטוו שמעלין בקדש ולא מורידין ובנוסח רז"ל נצטוינו להעלות בקדש.

ויהי רצון מהשי"ת המשגיח על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית שינחם בכל האמור בטוב לפניהם, טוב האמיתי.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ח'תתקעה

ב"ה, ועש"ק פרשת קדושים תהיו, היתשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו. . .

ומענין פרשת שבוע זה: הציווי הראשון בה, תיכף בהתחלת וראש
הסדרה, ציווי שהוא גם כולל כל עניני התורה ומצותי: **קדושים תהיו**.

בהקדמה — שהציווי מופנה — **אל כל עדת בני ישראל**, ובהסברת
טעם הציווי — **כי קדוש אני הוי' אלקיכם**.

והנה ידועה השאלה מהו תוכן הציווי קדושים תהיו והחידוש בו, כי
הרי זהו ענין התורה בכללותה ומצותי וענין כל אחד ואחד מציוויי
התורה. והביאור בזה, אשר הציווי הוא בדבר כללי, שנהי' פרושים מן
המותרות, אע"פ שלא הוזהרנו מהם בתורה ולא נאסרו עלינו, יזהיר שנהי'
נקיים טהורים ופרושים מהם.

ולכאורה יאמר האדם ובפרט בעשותו חשבון צדק בנפשו ויעריך
מצבו אליבי' דנפשי' — דיך מה שאסרה תורה, והלואי שיקיים כל ציווי

ענין התורה בכללותה: ומקרא כתיב ואתם תהיו . . . וגוי קדוש וכתיב אלה
הדברים (זח"ג ר"פ זו — פא, א).
ומצותי: קדושים תהיו . . . הי' קדוש בעשותך כל מה שצויתך (סהמ"צ להרמב"ם
שרש ד).

וענין כל אחד: כמרו"ל: כשהקי' מחדש מצוה על ישראל הוא מוסיף להם קדושה
(מכילתא לשמות כב, ל).

והביאור בזה: רמב"ן קדושים יט, ב. וצ"ע שלא מנאו במנין מ"ע (וגם לא
והתקדשתם). אבל מדשתק הרמב"ן להרמב"ם (בהשגותיו לשרש ד' שבסהמ"צ) בנוגע
לקדושים תהיו משמע **דלהלכה** ס"ל כהרמב"ם שהוא ציווי לקיים כל התורה, ולא כבפ"י
כאן — פרושים מן המותרות (וכן בנוגע לו) והתקדשתם — אף שמתרץ שם דעת בה"ג —
ל"י לא ס"ל. ובסי' חרדים (סוף חלק מ"ע מה"ת) שממנין תרי"ג — לגאון ור"ש ו' גבירול
— קדושים תהיו . . . שיפרוש מן המותרות. ולהעיר מהשינוים בנדו"ז בתניא ספכ"ז
וספ"ל.

דיין . . . תורה: ירושי' נדרים רפ"ט. וראה ח"פ להרמב"ם פ"ד. לקו"ת מטות (פד,
ב).

ח'תתקעה

כללי פרטי. נדפסה בלקר"ש ח"ז ע' 322 והושלמה עפ"י צילום האגרת.

התורה המפורשים, אלו שהן מדאורייתא, מדרבנן ועד לדקדוק קל של דברי סופרים וחומרות האחרונים. ורק מי שכבר הגיע לדרגא זו — עליו להתעסק בעבודה הנעלית הזו — פרושים מן המותרות.

ולכן מקדים הכתוב ומדגיש, שהדבור הוא — אל כל עדת בני ישראל, אין יוצא מן הכלל. וטעם הציווי הוא — כי קדוש אני ה' אלקיכם, שעפ"י מובן ופשוט כי לכל אחד ואחת מופנה הציווי, כיון שלכל אחד ואחת נאמר אנכי ה' אלקיך, טעמו של הציווי וסיבתו.

ועדיין הקושיא במקומה עומדת — איך יעלה לעבודת קדש עצמך במותר לך והרי כשל כחו בעונו באסור לו (עכ"פ עון עקיבו — שאדם דש בעקביו). והתירוץ בכתוב זה עצמו, ע"פ עוד פירוש בו — לפיו תובן האפשריות ויכולת המלאה למלאות הציווי — כי הדיבור ה"י אל כל עדת בני ישראל כולם ביחד, אשר אז קומה אחת ושלימה הם, ובפרט שפרשה זו נאמרה בהקהל, ז.א. שגם **במעשה בפועל** נקהלו כולם יחד, וגדול כח הרבים וגדול זכות הרבים ובפרט של כל עדת בניי. ותוספת נתינת כח ע"י הודעת הטעם — כי קדוש אני ה"א, לומר אם מקדשים אתם עצמכם מעלה אני עליכם כאילו קדשתם אותי,

שמובנת ההתעוררות וההתלהבות בהתבונן האדם אשר במילוי ציווי זה מעלין עליו כאילו קדש את ה' אלקיו, התעוררות כחות הפנימיים שלו כחות עצומים להתגבר על כל מונע ומעכב ולקיים הציווי קדושים תהיו, במילואו ובשלימות.

וסיבתו: בתו"כ כאן: קדושים תהיו כי קדוש אני ה"א — פמליא למלך ומה עלי להיות — מחקה למלך.

כשל כחו: לקו"ת דברים (סב, ד). ומרז"ל גטין (ע, א) **מוסיף** שגם בכח הגוף כושל. **עון עקיבו:** ראה תהלים מט, ו ובתנחומא ומפרשי התורה ר"פ עקב. אוה"ת שם. **עוד פירוש:** כי דברי תורה כפטיש יפוצץ סלע (רש"י וישלח לג, כ) ולפעמים רבות לא פליגי.

כולם ביחד: ראה תניא פלי"ב.

שגם במעשה בפועל: ראה לקו"ת ר"פ נצבים.

לומר . . אותי: תורת כהנים עה"פ.

קדשתם אותי . . שתהיו קדושים, קדושה נעלית . . כוחכם וחיות שלכם יומשכו מן קדושת: עיין תניא ספכ"ז **שמוסיף** בפעולת קדש עצמך במותר לך על אתכפיא דאיסור „אסתלק קדושתו (דקוב"ה) הרבה ומקדושה זו נמשכת קדושה עליונה על האדם למטה לסייעו סיוע רב ועצום לעבודתו ית"י.

שפה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ועי' קיום קדושים תהיו — באים על השכר (כפי' עוד בכתוב זה) —
כי (עי'ז) קדוש אני ה' (יהי') אלקיכם, נזכה לדבקה בו בהיותנו קדושים.

* * *

ויהי רצון אשר יקיים כל אחד ואחת את כל האמור למעלה
וכעוד פי' בכתוב זה — מיוסד על הידוע אשר לשון ציווי הוא גם
לשון עתיד והבטחה —

תקויים ההבטחה במילואה — שתהיו קדושים, קדושה נעלית כל כך
עד ש"יכול לומר" שהיא "כמוני" — כקדושתו אני ה"א — (אלא שבא
הכתוב וממעט זה)

ועוד זאת: אלקיכם — כוחכם וחיות שלכם יומשכו מן קדושתו,
קדוש אני.

בברכה

מ. שניאורסאהן

* * *

מזכיר שהתמונה נעשית בחוה"מ. וכדאי לברר (בנוגע לעת"ל) —
היש לעשות פוטו בחוה"מ, ובפרט עתה שע"פ רוב מכוונים כו'.

כפי' עוד: רמב"ן כאן.

לשון ציווי . . והבטחה: ראה אוה"ת להצ"צ עה"פ (עי' קט).

ש"י, יכול לומר": ויקרא רבה ספכ"ד. וראה אוה"ת להצ"צ ר"פ קדושים.

אלקיכם כוחכם: טושו"ע או"ח ס"ה.

מן קדושתו: שע"י העבודה דקדש עצמך במותר לך גם בחי' זו יאיר בגילוי בנשיי
לעת"ל (סד"ה ואתם תהיו, תר"ס. אוה"ת יתרו ע' תתיא). ובזה יובן פי' התנחומא
(קדושים סו"ס ה): הקי' הנקרא קדוש כו' וקרא לישראל קדושים כו' אמר הקי' בעוה"ז
קדושים נקראתם לעתיד והי' הנשאר . . קדוש יאמר לו. וראה ב"ב עה, ב (ובפרש"י שם).
לקו"ת נצבים נא, ג.

מזכיר: קטע זה נדפס בלקריש ח"ז ע' 504.

שע"פ רוב מכוונים: כלומר שמכוונים לעשות הפוטו במועד — והר"ז, מכוון מלאכתו

במועד". וראה גם התוועדויות תשד"מ ח"א ע' 485 ואילך.

ח'תתקעו

ב"ה, יום ג' פ' אמור, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

צו דער צענטער יערלעכער קאנווענשאן
פון נשי ובנות חב"ד
ה' עליהן תחינה

ברכה ושלוש!

די הייארדיקע קאנווענשאן, וואס באציכנט א צייט־אָפּשניט פון
צען יאר טעטיקייט, האט מער ווי די געוויינלעכע באדייטונג. זי דארף
אויסדריקן א ספעציעלן ווענד־פונקט אין אייער טעטיקייט, לויט דער
ספעציעלער באדייטונג און אנווייזונג פון דער צאל „צען“.

די צאל „צען“ שליסט אָפּ דעם סדר פון די **איינצלע** ציפערן און
הויבט אן דעם סדר פון די **צענדליקע**. דאס איז אן איבערגאנג אויף א
העכערע שטופע, ניט נאר אין **כמות** נאר אויך אין **איכות**. פון צען און
העכער הויבט זיך אן א נייער סדר, וואס איז ניט נאר העכער אין צאל,
נאר אומפארגלייכבאר העכער אין מדרגה.

דאס איז איינע פון די דערקלערונגען פארוואס די צאל צען האט א
ספעציעלע באדייטונג אין תורה, און במילא אויך אין אידישן לעבן. דאס
דריקט זיך אויס אין דעם וואס א דבר שבקדושה און געוויסע תפילות
(ווי ברכו, קדיש און קדושה, אד"ג) קען צושטאנד קומען נאר ווען עס איז
דא א מנין (צען) אידן, ווי חכמינו ז"ל לערנען אפ פון דעם פסוק **ונקדשתי**
בתוך בני ישראל, אין דער היינטיקער סדרה (כב, לב). ווארום, כאטש
יעדער איד, אלס יחיד, איז טייער און הייליק, איז אבער ווען צען אידן
קומען זיך צוזאמען ווערט געשאפן א **ציבור**, וואס איז שוין גאר אויף א
הויכע מדרגה פון קדושה, און וואס אין דעם צבור ווערט אויך דער יחיד
דערהויבן צו א גאנץ העכערע מדרגה.

איינע פון די ספעציעלע באדייטונגען פון „צען“ איז וואס דאס איז

ח'תתקעו

נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 329.

ווי חכמינו: ברכות כא, ב. וש"נ.

די צאל פון די **כחות הנפש**. ווי עס ווערט דערקלערט אין הייליקע ספרים, ספעציעל אין דעם ספר **תניא** פון דעם אלטן רבין, דער מייסד פון שיטת חב"ד, האט א מענטש צען אינערלעכע כחות, וועלכע זיינען פארבונדן מיט זיין נפש (גייסט). דאס זיינען די דריי כחות פון **שכל** — חכמה, בינה, דעת (חב"ד) און די זיבן **מדות** (נייגונגען און געפילן). אייגנטלעך איז דער יסוד פון דער גאנצער חב"ד שיטה צו אנטוויקלען די כחות פון שכל, אזוי אז זיי זאלן אויספֿורעמען די מידות, ספעציעל די גרונט מידות פון **אהבת השם** און **יראת השם**, וועלכע זאלן קומען צום אויסדרוק אין אלע נייגונגען און געפילן, ספעציעל אין דער **אויפפירונג** אין טאג־טעגלעכן לעבן, אין אלע הינזיכטן.

כ"ק מו"ח אדמו"ר, און די נשיאי חב"ד פון אלע דורות, האבן מערערע מאל אונטערשטראכן דעם וויכטיקן ארט וואס די פרוי פארנעמט אין דער פארווירקלעכונג פון שיטת חב"ד אין טאג־טעגלעכן לעבן. די פרוי, אלס **עקרת הבית**, די בויערין פון דער אידישער היים, באשטימט אין א גאר גרויסער מאס דעם גייסט און די אויפפירונג פון דער משפחה, און האט אויך א גאר גרויסע השפעה, דירעקט און אומדירעקט, אויף דער סביבה.

און די תורה גיט איר די אנווייזונג (און צוזאמען דערמיט אויך דעם כח) ווי דאס דורכצופירן — דורך דעם ריכטיגן באנוצען פון אירע צען כחות הנפש, ווי געזאגט: חכמות בנתה ביתה חצבה עמודי שבעה (משלי ט, א) — מיט שכל (וואס ווי געזאגט טיילט ער זיך אין דריי) בויט זי איר הויז שטעלט אויף זיינע זיילן זיבן (לויט די פארשידענע מדות).

* * *

דער אויבערשטער זאל העלפן אז — אריינגייענדיק איצט אין דעם 2טן צענדליק יארן פון טעטיקייטן וועלכע זיינען פארבונדן מיט תורה ומצוות, זאל יעדע גרופע נשי ובנות חב"ד, און יעדע מיטגלידערין פון די גרופעס, דערהויבן ווערן צו א העכערע מדרגה אין אלע אויבנדערמאנטע הינזיכטן, און געבענטשט ווערן מיט דער פולסטער מאס הצלחה, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ח'תתקעז

ב"ה, י"א אייר, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

הנהלת ישיבת תומכי תמימים המרכזית
והנהלת הסניף אח"ת אשר בראשון לציון
הי עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת שני הפרטיכלים מח"י ניסן. ונתעכב המענה כיון
שאמרתי שתה"י תוספת לאחר קבלת המברקים שלי, אף שנשלחו קודם
קבלת הפ"כים הנ"ל. ובאשר אין רצוני לעכב המענה עוד, כותב אני בקשר
עם תוכן הפ"כלים, ועל הסדר:

לסעיף א'. נכונה ההחלטה שמוכרחת להיות הנהלה אחת, ז"א
הנהלת ישיבת לוד, שבה יתוספו באיכח מהנהלת ישיבת ראשון לציון
בעבר.

לסעיף ב'. יצוג נפרד כלפי חוץ — ההדגשה בזה בתיבות „כלפי
חוץ" ולא בתיבת „נפרד", כמובן. ומובן גם כן מנוסח הפרטיכל שזהו אך
ורק בנוגע למגביות כספים.

ובנוגע להאישים שיהיו הבאי כח האמורים, וכן המנהל בפועל, בזה
עליהם להציע.

ומאשרים בזה המועמדים המוזכרים בפרטי כל האמור: בהנהלת
הישיבה, והם הר"ר יעקב יוסף שי' רסקין והר"ר מנדל שי' ברוק. והמנהל
פועל בהישיבה — כמו שה"י עד עתה הר"מ שי' גולדברג.

מאשרים גם כן **סעיף החמישי**, שאין לקחת לעת עתה אנשים
חדשים להנהלת או למשרד הישיבה מפני כו"כ טעמים. ולאו מלתא
זוטרטא הוא הטעם הכי פשוט — שלא להרבות בהוצאות, ולהקדיש כל

ח'תתקעז

חלקה ג'דפס בלקו"ש חכ"ד ע' 498 והושלמה עפ"י צילום האגרת.
המברקים: דלעיל ח'תתקסח.
הנהלה אחת: ראה גם לעיל אגרת ח'תתקמט.

המרץ להרבות מספר התלמידים, להמשיך בבניי וכולי ולתכנן ולהביא בפועל המגביות דסניף שבראשון לציון הנזכרות לעיל.

לתוכן הנספח לפרוטיכל הנ"ל, פנסיי לאלמנתו שתליט"א של הרה"ח וו"ח אי"א נוי"נ מייסד סניף האמור ומנהלו במס"נ משך כמה שנים, ז"ל, — יהי כפי הנהוג באה"ק ת"ו ובמוסדות חב"ד בפרט.

בנוגע לפצויים המגיעים לפלוני, לא ידוע כאן כל הענין, ובודאי גם בזה יש נוהג קבוע בישיבות וכולי.

בנוגע למשרה ודירה עבור כולי — כבר כתוב לעיל שאין הזמן גרמא כלל לשכירת אנשים חדשים וכו'. ויש מקום לזה אך ורק בקשר עם הכתוב לעיל, בנוגע למגביות כספים וכיו"ב, ואז להתענין באנשים שהם מנוסים בשטחים האמורים, שכבר פעלו בזה והצליחו וכולי, כנוהג בכגון זה.

ורבותינו נשיאינו, שהם גם נשיאי ישיבות תומכי-תמימים לסניפיהם בכל מקום ובכל זמן, ועומדים במרום ומעוררים רחמים רבים בעד הצלחת מוסדות אלו, הן בכמות והן באיכות, ימשיכו הברכה וההצלחה בסניף אחי תמימים אשר בראשון לציון בתוככי מסגרת ישיבה המרכזית אשר באה"ק ת"ו,

ואשרי חלקם של כל אחד ואחת מאנ"ש שיחיו על אתר ובכל מקום אשר יסייעו בזה ככל יכלתם, ומתוך שמחה וטוב לבב, ומתוך קירוב הלבבות, כמבואר בארוכה בקונטרס החלצו לכ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) וכ"ק מו"ח אדמו"ר בהוספה שם, מיסדי ומנהלי ישיבות אלו, ויתברכו בכל טוב, ובמדתו של הקב"ה שהיא מדה כנגד מדה וכמה פעמים ככה — לרוות רב נחת חסידותי אמתי מכל יוצאי חלציהם שיחיו, הבנים והבנות גם יחד — מתאים לתכניות ישיבות תומכי תמימים ומוסדות בית רבקה.

בברכת הצלחה בכל האמור ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ח'תתקעח

ב"ה, כ"א אייר תשכ"ה
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א רב פעלים הרא"ד שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מבדר"ח אייר — שהתקבל באיחור זמן — בו כותב
אודות הכנה להו"ל ספר פסקי דינים וכו' ומסיים בקשר עם הסכמה.

וידועה הנהגת בית הרב, אשר נקבעה ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע שאין לתת הסכמה מפני כו"כ טעמים ואתו
הסליחה.

נתחזקה תקותי ע"פ מכתבו, אשר משתדל בהפצת היהדות
המסורתית בכל מקום שידו מגעת גם מחוץ לק"ק שלו, והרי ואהבת לרעך
כמוך כלל גדול בתורה וכל בני ישראל ערבים זב"ז, והובטחנו מחז"ל
דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל לב השומע ופועלים פעולתם, וזכות
הרבים מסייעת.

וארשה לי להוסיף עוד נקודה, אשר כמדומה כבר נגעתי בה פעם עם
כת"ר שי ע"ד גודל ההכרח לקבוע עתים גם בלימוד פנימיות התורה
שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות, ובדאי לדכוותי האריכות בזה אין בה
צורך, שהרי אחב"י הספרדים מאז ומתמיד רגילים בלימוד חלק תורה זה.

בכבוד ובברכה.

ח'תתקעח

הרא"ד: שלום, מקסיקו.

וידועה: ראה גם לעיל חכ"ב אגרת ח'רגז, ובהנסמן בהערות שם.

ואהבת... בתורה: תר"כ הובא בפרש"י קדושים יט, יח.

וכל... זב"ז: שבועות לט, סע"א.

שצא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ח'תתקעט

ב"ה, כ"א אייר תשכ"ה

ברוקלין.

ברכה ושלוש:

במענה למכתבה מדי אייר.

הודיעונו חכמנו ז"ל אין לך דבר העומד בפני התשובה, אשר הנקודה
שלה חרטה על העבר וקבלה טובה על להבא, והוסיפו בזה ובכגון זה, לך
לך אמרינן לנזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב, ובכל יום קבעו תפלה
בברכת השחר, ואל תביאנו לידי נסיון וכי' שגם זה ציווי תורתנו הק'
ובודאי שביכולת האדם לקיים זה במילואו, ואין הדבר תלוי אלא ברצון,
וכמובן גם כן ממכתבי הקודם.

ויהי רצון אשר המסירה ונתינה בחינוך בני ישראל על טהרת הקדש
חינוך המקרב לבן של בני ישראל לאבינו שבשמים תעמוד לכל אחד ואחת
מהם הזקוקים לברכה בהמצטרף להם.

והרי הימים ימי סגולה, ימים שמתקרבים לחג השבועות זמן מתן
תורתנו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ומתוך בטחון ושמחה.

ח'תתקעט

הודיעונו חכמנו: רמב"ם הל' תשובה ספ"ג.

לך לך: שבת יג, א. וש"נ.

ח'תתקפ

ב"ה, כ"ג אייר, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הרב אהרן שוסטר שליט"א
רב ראשי אמשטרדם

שלום וברכה!

אחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מיום ד' באייר, ובעת רצון אזכיר
... שיי על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו.

ויהי רצון שכשם שכתב הבקשה יבשר טוב. ופעולות כת"ר בהפצת
היהדות המסורתית בקהילתו קדישא ככל אשר ידו מגעת, שבודאי מוסיף
כהנה וכהנה, יעמדו לו ולכל בני ביתו שיחיו, והרי הפעולות הן לטובת בני
ובנות ישראל עליהם נאמר בנים אתם לה' אלקיכם שגורמות נחת רוח
לאבינו שבשמים, ובמדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה כמה פעמים ככה
יתברך כת"ר בנח"ר מכל יוצאי חלציו שיי

בכבוד ובברכה לבשורות טובות.

בהזדמנות זו ארשה לעצמי לצרף בזה העתק מכתב כללי, שתקותי
שיענין את כת"ר, והרי תוכנו כל השנה זמנו הוא.

ח'תתקפ

ובמדתו: פס"ז שמות ג, ו.
מכתב כללי: דלעיל ח'תתקסה.

שצג

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ח'תקפא

ב"ה, כ"ה אייר תשכ"ה
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ רב פעלים מו"ה משה שי

שלום וברכה:

בנועם ובשמחה באשטעטיג איך די ערהאלטונג פון אייער צווייטען
בריו, און ניט קוקענדיג אויף די רוב הטרדות און דער לאנגער רייע פון
בריו, האב איך דאך אנגעשריבען די בריו לויט אייער אנווייזונגען צו די
מתפללי בית הכנסת און אויך צו די מיטהעלפער שיחיו.

און פארשטענדליך דאס אלעס געשריבענע אין די בייגעלייגטע בריו
באציהט זיך און נאך פילפאכיגער, צו אייך און אייערע בני בית שי ווי
באוואוסט די ערקלערונג פון רבנו הזקן (וועלכע מיר האבען געהערט
מערערע מאל פון כ"ק מו"ח אדמו"ר) אויף דער משנה פון שנים אוחזין
בטלית, אז דער וועלכער בריינגט צו א צווייטען צו טאן א מצוה, האט ער
אויך א חלק אין דעם, האט איר דאך אלס צוגאב צום עיקר — אייער
ארבעט און הצלחה אין דעם, אויך א חלק אין די פעולות והשתדלות פון
די וועלכע האבען מיטגעהאלפן אייך אין דעם ענין הכי חשוב ונעלה,
פתיחת בית הכנסת (ובית המדרש) חב"ד בנתניא.

און השם יתברך זאל אייך העלפען אויך אויף להבא, צו טאן אין אלע
עניני חב"ד בנתניא און וואו נאר איר קענט גרייכען, לאן[ר]ך ימים ושנים
טובות מתוך שמחה וטוב לבב.

המצפה לבשו"ט בכל האמור שבת טוב וחדש טוב.

ח'תקפא

מו"ה משה: בימב"ד, נתני.

ווי באוואוסט: ראה גם לעיל ח"י אגרת ו'תטז. ובכ"מ.

בית הכנסת... בנתניא: ראה גם לעיל אגרת ח'תקסג.

ח'תקפב

ב"ה, ערב ש"ק מברכים חודש סיון, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

צו אלע אנטיילנעמער אין דעם יערלעכן דינער פון ישיבת
„אחי תמימים" ליובאוויטש, אין נוארק
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

דער יערלעכער דינער קומט הייאר פאַר אין דער וואך פון שבועות,
זמן מתן תורתנו — דער ענד-ציל פון **יציאת מצרים**.

די דערמאנטע ימים-טובים, פסח און שבועות, באצייכענען די צוויי,
צווישן זיך ענג-פארבונדענע, היסטארישע געשעענישן וועלכע האבן
געשאפן אונזער אייביקן פאלק. זייער אינערלעכע און שטענדיק-צייטלעכע
באדייטונג באשטייט אין דעם וואס זיי ברענגען אריין די איבערלעבונגען
און אויפלעבונגען וועלכע זיינען פארבונדן מיט די דערמאנטע געשעענישן
— אין דעם פערזענלעכן, טאג טעגלעכן לעבן פון יעדן אידן, אין יעדן ארט
און אין יעדער צייט.

די נקודה דערפון איז, אז „יציאת מצרים", די באפרייאונג פון
פארשקלאפונג — סיי פון **אינערלעכער** פארשקלאפונג צו דער אייגענער
מענטשלעכער נאטור, סיי באפרייאונג פון דער **אויסערלעכער**
פארשקלאפונג צו דער סביבה ארום — קען דערגרייכט ווערן בלויז דורך
תורה און מצוות, וועלכע באלייכטן דעם טאגטעגלעכן לעבנסוועג פון
דעם פרט און פון דעם כלל.

הייאר קומט צו נאך א נקודה, אין דעם וואס מיר האבן אן
עיבור-יאר. די זאך פון אן עיבור-יאר איז צו פארזיכערן, אז די ימים
טובים זאלן אויסקומען אין זייער ריכטיקער צייט; צום אלעם ערשטן

ח'תקפב

איבערלעבונגען און אויפלעבונגען: ראה גם לעיל חכ"ב אגרת ח'תקפב, ובהנסמן שם
בהערה המתחלת „חוזרים הדברים".
עיבור יאר: ראה גם לעיל אגרת ח'תקפס, ובהנסמן בהערות שם.

פסח, וואס במילא וועט אויך שבועות (דער „50טער טאג פון ספירה“) זיין אין דער ריכטיקער צייט, און אזוי אויך אלע אנדערע ימים טובים.

אבער ווי אלע ענינים אין תורה, וועלכע האבן אומצאליקע דערקלערונגען און אנווייזונגען, ווייל די תורה הק' איז אונענדלעך ווי דער נותן-התורה איז איך-סוף ברוך הוא, אזוי אויך דער ענין פון עיבור-יאר. איינע פון די אנווייזונגען פון עיבור-יאר איז, אז א איד דארף זיין א בעל-הבית איבער זיין צייט און רעגולירן זיין צייט אין איינקלאנג מיט תורה. אויך די וועלטלעכע ענינים ווי זייען און שניידן (פסח איז די צייט פון גערשטן-שניט; שבועות — פון ווייץ-שניט) אא"וו, דארפן זיין פארבונדן מיט „יציאת מצרים“ — ניט צו זיין פארשקלאפט צו וועלט און צו נאטור, נאר אדרבה, זיין א בעל-הבית איבער זיי — מיט דעם כח פון תורה און מצוות וואס דער אויבערשטער האט געגעבן צו אידן.

נאכמער: טאמער האט מען עפעס פארפעלט אין דער פארגאנגענער צייט, קען מען ניט נאר ממלא זיין, נאר אפילו אנגרייטן א זאפאס אויף דער צוקונפט, ווי דאס ווערט אויך אנגעדייטעט דורך דעם ענין פון עיבור-יאר (אין דעם צוגעקומענעם חודש אדר).

דער אויבערשטער זאל געבן, אז דער הייארדיקער יערלעכער דינער זאל ברענגען צום אויסדרוק די דערמאנטע ענינים בא יעדן איינעם און איינער פון די אנטיילנעמער, און זייערע בני-בית, שיחיו; צו פארפעסטיקן די יסודות פון תורה ומצוות בא זיך אינדערהיים און אין דער סביבה ארום, ספעציעל דורך פארשטארקן און אויסברייטערן די ישיבה אחיתמימים אין אייער שטאט.

מיט באגריסונג צו אלע חשובע געסט און אנטיילנעמער שיחיו ובברכה להצלחה ולבשורות טובות.

ח'תתקפג

ב"ה, ב' סיון ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו

ומענין יום זה בו התחיל משה להתעסק עמהם (עם בני"י) בענין
קבלת התורה, אמר להו ואתם תהיו לי ממלכת כהנים —

וי"ל אשר פירש בזה כל שלש מעלות הטובות (כתרים) שנתנו לאומה
זו בתחלת נתינת התורה: **תהיו לי** — שתהיו פנוין לי ועוסקים **בתורה**
ולא תהיו עוסקין בדברים אחרים, **ממלכת** — מלכין קטירי כלילא,
כהנים — כהנין משמשין,

ובפרט בעת נתינת התורה — היי כאו"א מבני"י פנוי לה' ועוסק אך
בתורה, כתרים בראשו וראוי לאכול בקדשים.

וההתחלה הייתה — חשק משה ועלה אל האלקים, ובאתערותא

בו התחיל . . התורה: שו"ע רבנו הזקן חאו"ח סו"ס תצד.

אמר להו . . כהנים: שבת פו, ב.

כל שלש: ובזה מתורץ מה שלא הובא בש"ס אלא „ואתם גוי כהנים" — **אמצע**
הדברים שאמר לבני"י.

שלש . . התורה: פיה"מ אבות פ"ד מ"ג (כן הוא בחלוקת המשניות בסידור
אדה"ז). — ראה המשך תעריב בתחלתו ששלש אלה הם בגי קווין ובד"ה קדוש אתה
(המשך תרס"ו) שהם כתרים דכל סדר ההשתל. — במשנה מסיים: וכתר שם טוב. וי"ל
שזהו וגוי קדוש, וכפ"י המכילתא: שנאמר ומי כעמד ישראל גוי' — שזהו שבחן של ישראל
(ברכות ו, א). ולא הובא בש"ס שבת, כמו שלא נכנס במנין במשנה אבות. ורמזו אדה"ז
בהוספה תיבת „וגוי" אף שאינה בש"ס. ואכמ"ל.

שתהיו . . אחרים: פ"י המכילתא על „והייתם ל"י" שבפסוק שלפני זה.

מלכין . . כהנין: תרגום יונתן כאן.

כתרים בראשו: שבת פח, א. ובסדר אל"י זוטא פ"ד מסיים: שנאמר ואתם תהיו לי
ממלכת כהנים וגוי קדוש.

וראוי לאכול בקדשים: מכילתא.

וההתחלה הייתה: זח"ב עט, ב. אוה"ח כאן (ומדרשות חלוקות על מכילתא
דרשב"י).

ח'תתקפג

כללי פרטי. נדפסה בלקו"ש ח"ח ע' 244 והושלמה עפ"י צילום האגרת.

שצז

כ"ק אדמו"ר זי"ע

דלתתא אתערותא דלעילא, אשר תיכף ויקרא אליו ה' גוי' ואתם תהיו לי ממלכת כהנים.

ויהי רצון אשר בימי סגולה אלה בחיי משרע"ה שישנה בכל נפש ונפש מבית ישראל תתעסק עמהם, עם כל כחות נפשו, בענין קבלת התורה, והם לא ימתינו לעצה ויאמרו למקטון ועד גדול כל אשר דבר ה' נעשה.

ומזה — לקיום מצות הגבלה ומצות פרישה והיו נכונים לנתינת התורה.

בברכה — בלשון הרב, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר — לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות,

מ. שניאורסאהן

ח'תתקפד

בי"ה, בי סיון ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"מ צנמ"ס כו' הרצ"ה שי

שלום וברכה:

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום בי' (נוסף על רשימת החד"ת של כת"ר — שקדמו) — והרי ידוע שאין עניני לפס"ד וכו' ובפרט שכבר דשו בו רבים. ואתו רב הסליחה.

. . . ע"פ מרז"ל בפטפטיא דאורייתא: כדעת הרמב"ם (סהמ"צ מל"ת שמז) דואל אשת עמיתך גוי' אזהרה לאיש בלבד — כ"כ גם בסמ"ג ל"ת צז. (וכנראה בסי' יראים בסרי"ד ג"כ צ"ל: הזהיר צורנו על הנואף —

בחי' . . . ישראל: ראה תניא פמ"ב.
והם לא . . . נעשה: רמב"ן יתרו יט, ז.
מצות . . . התורה: שו"ע אדה"ז שם.

ח'תתקפד

נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 320 וחל"ב ע' 245 והושלמה עפ"י צילום האגרת.
הרצ"ה: פרידמן.

ולא „הניאוף“ כבדפוסים). ובחינוך מצוה לה „וכפל זה הלאו“ ובמנ״ח שם „מתרין בו מלאו זה דכאן או מלאו דואל“ — עפ״ז חסר הביאור שהיינו דוקא בנוגע לאיש.

מדברי הרמב״ן (אחרי יח, כ): ואפשר שאמר כו' טעם האיסור — צע״ג אם יש ללמוד מזה בנוגע להלכה, שהרי: א) מסיים שאין טעם זה נוגע להלכה (לעונש). ב) חוזר בו וכותב: והנכון בעיני כי בעבור כו' (ולא כתב: ועוד יש לומר או כו״ב). ג) חותם שם: ורבותינו דרשו — שכוונתו לרבותינו בהלכה שבתורה.

ח'תקפה

ב״ה, ג' סיון ה'תשכ״ה
ברוקלין, נ.י.

תלמידות כתה א' ב״ס חב״ד מושב מיטב ד.נ. הגלבו

ברכה ושלו:

המכתב שלכן הגיע לידי וגרם לי עונג רב, והשם יתברך ימלא משאלות לבבכן לטובה להצליח בלימוד התורה, הנקראת תורת חיים, כי היא הוראה בחיי היוס״יום ומקור הברכה לחיים טובים באמת.

בודאי יודעות אתן על דבר חג השבועות, זמן מתן תורתנו, וגם שמעתן אשר התורה ניתנה רק אחרי שכל ישראל אמרו „בנינו (לרבות בנותינו) ערבים בעדינו“. זאת אומרת, שבזכות בני ובנות ישראל ניתנה התורה לכל ישראל. מזה מובן כמה חשוב הוא לילדי ישראל להתנהג על פי מצוות והוראות התורה, ולראש ולראשונה בכיבוד הורים ומורים ובהתמדה ושקידה בלימודים. והנני מקווה שכל אחת מכן תהי' דוגמא חי' של בת ישראל, בת אמותינו שרה רבקה רחל ולאה.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות.

ח'תקפה

נדפסה בלקו״ש חל״ג ע' 234 והושלמה עפ״י העתק המזכירות.
בנינו... בעדנו: שהש״ר פ״א, ד.

ח'תתקפו

ב"ה, ג' סיון ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

התלמידים המבוגרים מהשיבה קטנה דתומכי תמימים
ליובאוויטש בלוד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבם [מטו"ב] באייר, בו כותבים החלטתם הטובה להשפיע על התלמידים היותר צעירים לקרבם לדרכי ומנהגי החסידות על ידי פעולות קבועות ולהיות להם לדוגמא ח"י של תלמידי תו"ת.

אשר בודאי נעשה כ"ז בהדרכת — ופשיטא שבהסכמת — הנהלת ישיבת תומכי תמימים.

כן בטח יודעים הם בדין תורתנו הק' בדבר שהוא טופח על מנת להטפיה. שצריך להיות שמים ולחלוחית יותר מאשר בלח סתם, ובעניינינו כאן הרי — אין מים אלא תורה, ועפ"י ביאור רבותינו ז"ל מה מים יורדים ממקום גבוה למקום נמוך כולי, אשר בהנוגע לכל אחד ואחד הוא שלא הביישן למד, שאף שמתבייש לגלות שאינו מבין או שצריך ביאור יותר, אבל לרוב אהבתו לתורה יורד ממדרגתו ומוותר על כבודו ושואל ומבקש ביאור. וגם כשיגדל הרי גם אז הורונו חכמינו ז"ל אשר מלימוד עם תלמידים לומדים יותר מאשר חברים ואפילו עם הרב. והרי נרמז כל זה בכללות ענין נתינת התורה, אשר התחלת מתן תורה היתה על ידי וירד ה' על הר סיני. ונתינת התורה לבני ישראל, אשר נשמתם ירדה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא, אשר שם דוקא מקבלת התורה תורת חיים ומקיימת המצוות עליהן נאמר וחי בהם.

ח'תתקפו

נדפסה בלקו"ש ח"א ע' 256 והושלמה עפ"י העתקה.

טופח... להטפיה: ברכות כה, ריש ע"ב.

אין מים: בבא קמא יז, א. וש"נ.

ביאור רבותינו: תענית ז, א.

שלא הביישן למד: אבות פ"ב מ"ה.

הורונו חכמינו: תענית ז, א. וש"נ.

ויהי רצון שיוסיפו בהתמדה ושקידה בלימוד נגלה ודא"ח, ויבוא
הלימוד במעשה בפועל בקיום המצוות בפועל ובהשפעה על הזולת ויהי כל
זה מתוך שמחה וטוב לבב, [כמו] בכל עניני עבודת השי"ת.

בברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ח'תקפז

ב"ה, ערב שבת קדש ערב חג השבועות,
זמן מתן תורתנו — היתשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

כבוד המשתתפים בחגיגת סיום אגרת הקדש לרבנו הזקן,
בעל התניא — פוסק בנסתר דתורה — והשו"ע — פוסק
בנגלה דתורה —
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הידיעה ע"ד סיום ספר התניא לרבנו הזקן — חלק
אגרת הקדש.

אשר אף שנצטרף להתניא — לאחרי הסתלקות רבנו הזקן, הרי הי'
הצירוף ע"י „בני הגאון המחבר ז"ל נ"ע", והבא על החתום לראשונה, הי'
בנו אדמו"ר האמצעי, ממלא מקומו.

וידוע דיוק הלשון — **ממלא מקומו** — שכל המקום **מלא** כבתחילה.

ותוכן סיום אגה"ק (סימן לב), הי' במעלת צדקה הניתנת ע"י
התעוררות האדם מעצמו (שהיא באה) ע"י התעוררות אהבת ה' בקריאת
שמע ולדבקה בו ולמסור נפשו באחד ובכל מאדך כפשוטו וכו' —

בני . . נ"ע: ראה ההסכמה לסי' התניא.

האדם . . כפשוטו וכו': אגה"ק סי"ס לב. הסיום שם במכתב דאשתקד — ראה
אגה"ק סי"ז.

ח'תקפז

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 406.

שבזה הרי נעוץ סופו בתחלתו (אגה"ק סי' אלף) שגם בה מדובר מענין כוונת התפלה מעומקא דליבא כו' עד מיצוי הנפש כו' אלא שבתחלתו מדבר אודות התחלת פעולת התפלה שהיא בנוגע לענינים רוחניים, חיזוק ואימוץ השכל המתבונן בגדולת א"ס ב"ה והמדות דו"ר לה' — ולאחרי זה משתלשל עד לענינים הגשמיים — צדקה בפועל בעוה"ז הגשמי.

מתאים לפס"ד בשו"ע ע"ד סדר היום של כאו"א, שמבית הכנסת (תפלה) ילך לבית המדרש (תורה) ואחרי כן ילך לעסקיו, ושהעסק במו"מ וכיו"ב צ"ל באופן כזה שיהי' מכון לשבתו ית' בנתינת הצדקה שיתן מיגיעו, וצדקה זו מעלה עמה כל מה שהרויח, וכביאור רבנו הזקן.

ויש לרמוז כל סדר זה גם בדרשת חז"ל על הכתוב, ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלקים בציון, דרשה אשר הביאה רבנו הזקן להלכה למעשה וז"ל: כל היוצא מבית הכנסת לבית המדרש והולך ללמוד זוכה ומקבל פני השכינה.

והדרך והכלי לקבלת פני השכינה — הרי מקרא מלא דבר הכתוב: אני בצדק אחזה פניך,

וכסיום אגה"ק כאן צדק לפניו יהלך, שמוליך וממשיך פנים העליונים כו' עד עולם העשיי.

וסדר זה הוא באופן שאין להם מנוחה, בלי הפסק, כי יום יום בשעת רחמים ועת רצון דהתפלה, נפשם תשתפך כמים נוכח פני ה', ע"י עבודת התפלה, כנ"ל, מעומקא דליבא עד מיצוי הנפש.

בדוגמת שדה שהיא עומדת בהר (בהר ה' יראה) וצריך להשקותה תמיד.

מענין . . הנפש כו': אגה"ק ס"א.

לפס"ד בשו"ע: או"ח סי' קנה"קנו.

וכביאור רבנו הזקן: תניא ספלי"ד.

בדרשת חז"ל: מועד קטן בסיומה.

וז"ל: רבנו הזקן בשו"ע או"ח ר"ס קנה.

אני בצדק: ראה אגה"ק סי"ח. הקדמת רבנו הזקן לסידורו.

יום . . הנפש: אגה"ק ס"א.

שדה . . ימים: ראה מועד קטן בתחלתו ובפרש"י שם.

בהר ה' יראה: ביהמ"ק (ברכות סב, ב) ביתי בית תפלה.

שלכן הורונו חז"ל שכל ששת ימים, שית אלפי שנין דהוו עלמא,
משקין אותה עד אשר יבוא יום השביעי, יום השבת שכולו שבת ומנוחה
לחי העולמים.

בכבוד ובברכה בנוסח המסורתי, שכשם שסיימו את הנ"ל כן
יתחילו מסכתות וספרים אחרים ולסיימם ללמוד וללמד לשמור לעשות
ולקיים.

ובברכה — בלשון הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר — לקבלת התורה
בשמחה ובפנימיות.

ח'תתקפח

[נוסח המברק לקראת חג השבועות תשכ"ה]

שבתא ויומא טבא ולקבלת התורה בשמחה ובפנימיות

/מקום החתימה/

ח'תתקפט

ב"ה, אסרו חג השבועות
זמן מתן תורתנו,
ה'תשכ"ה. ברוקלין, נ.י.

תלמידות ב"ס מקצועי כפר חב"ד
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש:

בעתו, ובעונג רב, קבלתי פ"ש מכן על ידי הגברת זלאטע תחי

שיח אלפי: ר"ה לא, א.

ח'תתקפח

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 347.

ח'תתקפט

נדפסה בלקו"ש חל"ג ע' 233 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.

תג

כ"ק אדמו"ר זי"ע

אלטהויז, שכתבה לי על דבר הצלחתכן בלימודיכן, וגם שלחה לי מלאכת יד שלכן לתפארת.

והשם יתברך יברך כל אחת מכן ויצליח אתכן ללכת מחיל אל חיל בלימודיכן ומעשי ידיכן.

ובבואינו מזמן מתן תורתנו, בטח ידוע לכן שכשבא הקב"ה לתת תורה לעמו ישראל ציוה לפנות תחילה אל הנשים ואח"כ אל האנשים, זאת אומרת שבזכות הנשים זכו גם הגברים לקבל התורה והמצוות, שזה כמובן מגדיל האחריות המוטלת על נשי ובנות ישראל. אבל למותר להדגיש שביחד עם האחריות ניתנו גם הכוחות והאפשרויות למלא את התפקיד במילואו ואין הדבר תלוי אלא ברצון, והובטחנו הבא לטהר מסייעין אותו.

בברכה להצלחה מופלגה ולבשורות טובות,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ח'תתקצ

ב"ה, אסרו חג השבועות, זמ"ת, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

צו די באטייליגטע אין דעם יערלעכן לאנטשאן פון דעם נ.י.
קאמיטע פאר דער סעמינאר למורות ובתי ספר מקצועיים
לנערות אין כפר חב"ד בארצנו הקדושה ת"ו
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש:

מיט פארגעניגען האָב איך באַקומען די ידיעה וועגן אייער
פאַרשטייענדן לאַנטשאַן ביום א' פרשת בהעלותך את הנרות, הבע"ל.

שכשבא הקב"ה: מכילתא ופרש"י יתרו יט, ג.
והובטחנו: יומא לת, ב.

ח'תתקצ

נדפסה בלקר"ש חל"ג ע' 269 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.

השם יתברך זאל העלפן, אז די אונטערנעמונג זאל געקרוינט ווערן מיט גרויס הצלחה אין אלע הינזיכטן.

לויט דעם באקאנטן וואָרט פון דעם אַלטן רבי'ן, בעל התניא והשלחן ערוך, אז די פרשה פון דער וואָך אַנטהאַלט אַנווייזונגען פאַר אַלע געשעענישן פון דער וואָך, איז כדאי צו באַמערקן און אונטערשטרייכן די באַדייטונג פון די ווערטער **בהעלותך את הנרות** — „ווען דו וועסט אָנצינדן די ליכט". לויט ווי רש"י דערקלערט אויף אַן אַרט, האָט מען געדאַרפט אָנצינדן די ליכט פון דער מנורה אין בית המקדש אין אַן אופן אז דער פלאַם זאל אויפגיין פון זיך אַליין (**שתהא שלהבת עולה מאלי**).

און דאָס איז אויך די אויפגאַבע פון אַ גוטן חינוך, אז דער תלמיד און תלמידה זאלן קענען שטייגן זעלבסטשטענדיק דורך דעם פלאַם פון **נר מצוה ותורה אור**, וואָס זייערע מחנכים און דערציער צינדן אַן אין זייערע נשמות.

די פאַרווירקליכונג פון דער דאָזיקער אויפגאַבע ווערט נאָך פאַרלייכטערט דורכדעם וואָס די נשמה אַליין, די נפש אלקית וואָס יעדער איד, מאַן און פרוי, האָט, איז לויט איר אינערלעכע נאַטור גענויגט און שטרעבט צו תורה ומצוות. עס איז בלויז נויטיק צוצוגרייטן די „קנויטלעך" — אַראָפּצונעמען די שטערונגען און איינרעדענישן פון דעם יצר הרע; און דאָן איז שלהבת עולה מאלי.

די מוסדות אין כפר חב"ד וואָס איר שטיצט דורך אייער איבערגעבענער אַרבעט, פירן דורך די דאָזיקע אויפגאַבע, און איר האָט אַ גרויסן חלק און אַ גרויסן זכות אין דער שותפות. אָבער ווי אין אַלע זאַכן פון גוטס און קדושה, וואו עס איז שטענדיק דאָ אַרט צו מוסיף זיין, אַזוי איז צו האָפן, אז איר וועט אויך מוסיף זיין אין אַלע אייערע טעטיקייטן לטובת די מוסדות הק', וועלכע זיינען געגרינדעט געוואָרן, און ווערן אָנגעפירט, אין דעם גייסט און דרך פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נב"מ זי"ע.

דער אויבערשטער זאל העלפן אז איר זאלט מצליח זיין אין אייער אַרבעט אין אַ שטייגענדער מאָס, און זאל אויך באַגליקן בטוב הנראה והנגלה, אייך און אייערע בני בית שיחיו, אין אַלץ וואָס מען נויטיגט זיך, בגשמיות וברוחניות.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות.

תה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ח'תתקצא

ב"ה, ח' סיון תשכ"ה
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה מב' סיון,

כמדומה כבר עניתי לה מכבר בקשר למכתביי הקודמים עכ"פ
אכפול בזה עוד הפעם, והוא:

אשר ע"פ הוראת תורתנו תורת חיים הרי אשה כשרה עושה רצון
בעלה — בפרט שההנהגה בחיי היום יומים תהא מתאימה ע"פ התורה,
וביחוד באם השאלה בעבודה בחינוך בני ובנות ישראל שענין הכי נעלה
הוא, שמזה מובן ופשוט שכדאי שתקבל משרה בשטח זה (עכ"פ משרה
חלקית), וכשתשדל בזה בודאי תמצא משרה וגם תצליח בזה.

ולכתבה שלדעתה אינה מסוגלת להמשיך לגור בכפר חב"ד, איני
יכול להסכים לזה, כי אף, אם ככתבה, ישנם איזה ענינים שלילים (בודאי
בכל מקום מדורים הרי אין בעולמנו תכלית השלימות) בכל זה ברצון
הטוב ובגישה מתאימה אפשרי להתגבר עליהם, וע"פ ידיעתי במכתבים
מתושבי הכפר, בודאי שתמצא שם ידידות וחבריות ותוכל לא רק
להסתגל לחיים שם אלא גם להיות שבעה רצון במלא מובן המלה, אלא
שכל ענין בחיי האדם צריכים להשתדל בזה, והעיקר לשלול את הגישה
בסגנון מכתבה „שבשום אופן לא תסתגל", ובפרט שאין גישה מיוסדת
כלל וכלל על המציאות.

ויהי רצון מהשם יתברך המשגיח על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית
שינחה בטוב לפניי וביחד עם בעלה שיי ימשיכו לדור בכפר חב"ד מתוך
קירוב לב אמיתי ובטוב לבב יבנו בנין עדי עד מיוסד על יסודי התורה
ומצותי.

בבקשתך נשלח המכתב מבלי לחכות על התור.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ח'תתקצא

אשה כשרה: תדא"ר פ"ט.

ח'תקצב

ב"ה, י"ג סיון ה'תשכ"ה

ברוקלין, נ.י.

צו די אנטהאלטענעמער אין דעם 12טן יערלעכן לאנטשאן פון
אגודת נשי ובנות חב"ד אין קליוולאנד, אהייא
הי עליהן תחינה

ברכה ושלוש!

אין ענטפער אויף דער ידיעה וועגן אייער פארשטייענדן יערלעכן
לאנטשאן ביום א' פרשת שלח לך, הבע"ל, יהי רצון אז די אונטערנעמונג
זאל זיין מיט גרויס הצלחה אין אלע הינזיכטן.

עס איז באקאנט דער ווארט פון אלטן רבין, בעל התניא והשלחן
ערוך, אז די פרשה פון דער וואך אנטהאלט אנווייזונגען פאר דעם
טאגרטעגלעכן לעבן, ספעציעל אין צוזאמענהאנג מיט אויסערגעוויינלעכע
געשעענישן.

די אונטערנעמונג היינטיקס יאר קומט פאר אין דער וואך פון דער
פרשה שלח, וואו עס ווערט דערציילט, אז משה רבנו האט געשיקט
שלוחים ארומקוקן ארץ-ישראל, און אז די שלוחים האבן געבראכט א
ניטריכטיקן באריכט. דערציילן אונזערע חכמים, זכרונם לברכה, אז די
פרויען האבן זיך ניט אפגעשראקן פאר דעם אומגינסטיקן באריכט און זיי
האבן ווייטער געוועלט אנהאלטן זייער וועג צו ארץ ישראל, ארץ הקודש,
לויט דעם אויבערשטנס רצון. די פרויען זיינען געווען דורכגעדרונגען מיט
דעם געפיל, אז ארץ ישראל איז א לאנד פון קדושה און ספעציעלע
גוטלעכע השגחה, ווי די תורה זאגט: **ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה**
מראשית השנה ועד אחרית שנה — א לאנד וואו די ספעציעלע גוטלעכע
השגחה איז פון אנהויבס יאר ביז ענדע יאר.

ווי עס איז מערערע מאל אונטערשטראכן געווארן, איז די תורה אן

ח'תקצב

נדפסה בלקו"ש חל"ג ע' 271 והושלמה עפ"י העתק המזכירות. וראה גם אגרת שלאח"י.
דערציילן אונזערע חכמים: פרש"י פנחס כו, סד (מספרי שם כו, ד).

אייביקע, און אלע אירע אָנווייזונגען זיינען אייביקע, דאָס הייסט גילטיק אומעטום און אין אלע צייטן.

די צוגעבונדנקייט פון דער אידישער פרוי צו „ארץ הקדש" איז אַן אויסדרוק פון איר איבערגעבנקייט צו אלע ענינים פון קדושה, תורה ומצוות, וואָס דריקט זיך אויס נאָך אין אַ שטאַרקערע פאָרם ווי באַ די מענער, פון צייט צו צייט.

דערפון איז אַן אָנווייזונג אויך פאַר אונזער דור, אַז די פרויען קענען פיל אויפטאָן צו פאַרשטאַרקן אלע ענינים פון קדושה, תורה ומצוות, צוערשט אין זייער אייגענע היים און צוזאַמען דערמיט אויך אין דער סביבה אין אַ פאַסנדן אופן, און אַזוי אַרום מאַכן באַ זיך אינדערהיים און אין דער סביבה אַן „ארץ הקדש" פאַר דער גיטלעכער שכינה.

דאָס איז דאָך פון די אויפגאַבען פון די חב"ד פרויען אומעטום, וועלכע האָבן נאָך דעם ספּעציעלן זכות וואָס זייער וועג איז באַלויפט מיט דער ליכטיקייט פון חסידות און חסידישע טראַדיציעס.

און פונקט ווי צוזאַמען מיט ארץ ישראל זיינען געגעבן געוואָרן אלע גיטלעכע ברכות פון ארץ זבת חלב ודבש אויך אין דעם מאַטעריעלן זין, אויב נאָר מען וועט זיך אויפפירן לויט דעם אויבערשטנס רצון, אַזוי זיינען שטענדיק אָנגעגרייט אלע גיטלעכע ברכות פאַר אַלעמען וועלכע העלפן פאַרשטאַרקן און פאַרשפּרייטן תורה־אידישקייט, לויט זייערע פולסטע מעגלעכקייטן.

השם יתברך זאָל מצליח זיין אייער אַרבעט אין אַ שטייגענדער מאָס, און זאָל אייך באַגליקן בטוב הנראה והנגלה אין אַלץ וואָס מען נויטיקט זיך, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה לבשורות טובות.

מאָכן... ארץ הקדש: להעיר מפתגם אדמו"ר הצמח צדק „מאָך דאָ ארץ ישראל". ראה גם לעיל חט"ו אגרת ח'תשע"ד, ובהנסמן בהערות שם. אגרת שלאח"ז.

ח'תתקצג

ב"ה, י"ד סיון, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

אגודת נשים דבראנזוויל ואיסט-ניו-יארק
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש:

אין ענטפער אויף דער ידיעה וועגן אייער לאנטשען און „שלוש מיטינג" ביום ב' פרשת שלח, כ"א סיון, הבע"ל, יהי רצון אז די אונטערנעמונג זאל זיין מיט גרויס הצלחה אין אלע הינזיכטן.

אייער פון די אנווייזונגען פון פרשת שלח איז, אז ווען די שלוחים וואס משה רבנו האט געשיקט ארומקוקן ארץ-ישראל זיינען צוריקגעקומען און האבן געבראכט א ניט-ריכטיקן באריכט — האבן זיך די פרויען ניט אפגעשראקן און האבן ווייטער געוועלט אנהאלטן זייער וועג צו ארץ-ישראל, **ארץ הקדש** — „דאס לאנד וואו די ספעציעלע גיטלעכע השגחה איז פון אנהויבס יאר ביז ענדע יאר".

די צוגעבונדנקייט פון דער אידישער פרוי צו „ארץ הקדש" איז אן אויסדרוק פון איבער איבערגעבנקייט צו אלע ענינים פון קדושה, תורה ומצוות, וואס צייטנווייז דריקט עס זיך אויס נאך אין א שטארקערע פאָרם ווי בא די מענער.

דערפון איז אן אנווייזונג אויך פאר אונזער דור, אז די פרויען קענען פיל אויפטאן צו פארשטארקן אלע ענינים פון קדושה, תורה ומצוות, צוערשט אין זייער אייגענער היים און צוזאמען דערמיט אויך אין דער סביבה אין א פאסנדן אופן, און אזוי ארום מאכן בא זיך אינדערהיים און אין דער סביבה אן „ארץ הקדש", פאר דער גיטלעכער שכינה.

און פונקט ווי צוזאמען מיט ארץ-ישראל זיינען געגעבן געווארן אלע גיטלעכע ברכות פון „ארץ זבת חלב ודבש" אויך אין דעם מאטעריעלן זין,

ח'תתקצג

נדפסה בלק"ש ח"ח ע' 300 והושלמה עפ"י צילום האגרת.
די פרויען: ראה פרש"י פנחס כו, סד (מספרי שם כו, ד).
מאָכן... הקדש: ראה גם אגרת שלפנ"ז, ובהנסמן בהערות שם.

תט

כ"ק אדמו"ר זי"ע

אויב נאר מען וועט זיך אויפפירן לויט דעם אויבערשטנס רצון, אזוי זיינען שטענדיק אנגעגרייט אלע גיטלעכע ברכות פאר אלעמען וועלכע העלפן פארשטארקן און פארשפרייטן תורה־אידישקייט, לויט זייערע פולסטע מעגלעכקייטן.

השם יתברך זאל מצליח זיין אייער ארבעט אין דער ריכטונג אין א פארשטארקטער און פארגרעסערטער מאס און זאל באגליקן אייך און אייערע בני בית שיחיו אין אלץ וואס מען נויטיקט זיך, בטוב הנראה והנגלה, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ח'תתקצד

ב"ה, ט"ו סיון, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

תלמידי ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש לחג הסיום,
מאנטרעאל
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף דער בשורה וועגן דער בעפארשטייענדער חגיגת
הסיום ביום ד' פ' שלח, הבע"ל.

יהי רצון, אז יעדער איינער פון די מסיימים זאל אנערקענען
בפנימיות אז דער „סיום" איז באמת א צוגרייטונג צו דער התחלה פון א
העכערע מדריגה אין לימוד התורה, נגלה און חסידות, מיט שטייגענדער
התמדה ושקידה, ובקיום המצוות בהידור, צוזאמען מיט השפעה אויף
דער סביבה.

אויפן יסוד פון דער הוראה פון אלטן רבין, בעל התניא והשלחן

ח'תתקצד

נדפסה בלקר"ש ח"ח ע' 301 והושלמה עפ"י צילום האגרת.

ערוך, אז אין דער פרשת השבוע איז פאראן פראקטישע אנווייזונגען פאר די געשעענישן פון דער וואך, בפרט אזא אויסערגעוויינלעכע געשעעניש ווי חג הסיום.

איז א דבר בעתו אריינצוטראכטן זיך אין דעם פסוק **וטפכם** . . **והבאתי אותם וידעו את הארץ** (וואס איז פארבונדן מיט יום ד' שלח). די תורה הקדושה, וואס איז א נצחית און אירע הוראות זיינען נצחיות'דיקע, גיט אונז דא א הוראה אז קינדער קענען, און דארפן, שטרעבן צו העכערע דערגרייכונגען אפילו פון די פון זייערע אייגענע עלטערן, ווי הויך די מדריגה פון די עלטערן זאל ניט זיין; ווארום אין אלע ענינים פון טוב און קדושה איז שטענדיק דא א מעגלעכקייט צו שטייגן העכער. און ווען די קינדער געדענקען נאך דערצו, אז מיט זייערע דערגרייכונגען זיינען זיי אויך מזכה זייערע עלטערן, שטרענגט מען זיך אָן גאר אויף אָן אנדער אופן.

דער דערמאנטער ענין — לויט דעם סגנון פון חכמינו ז"ל: יפה כח הבן מכח האב — שפיגלט זיך אויך אפ אין דער אינערלעכער נקודה פון דעם חודש, דער חודש פון מתן-תורה, וואס כידוע איז די תורה געגעבן געווארן ערשט נאכדעם ווי די עלטערן האבן צוגעזאגט **בנינו ערבים בעדינו**. אין זכות פון די קינדער האבן אויך די עלטערן באקומען די תורה הקדושה, תורת חיים, ומצוותי עליהן נאמר וחי בהם.

השם יתברך זאל מצליח זיין יעדן איינעם פון די מסיימים צו דערפילן זיין אויפגאבע און שליחות אין דער פולסטער מאס, ווי דאס איז באלוינט געווארן מיט דעם אור תורת החסידות, היא תורת מורנו הבעש"ט ורבותינו נשיאינו פון דור צו דור.

בברכה להצלחה מופלגה בגשמיות וברוחניות גם יחד ולבשוורות טובות,

מ. שניאורסאהן

מזכה זייערע עלטערן: ראה חנוך לנער ע' 29 ואילך. נעתק ג"כ לעיל חט"ז אגרת ו'קמ.
סגנון פון חכמינו: **שבועות מה, א.**
בנינו ערבים בעדנו: **שהש"ר פ"א, ד.**

תיא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ח'תתקצה

ב"ה, י"ח סיון תשכ"ה
ברוקלין.

מר א. פז שי

שלום וברכה:

ז"ע נתקבל מכתבו מט"ו סיון עם הידיעה המדהימה ע"ד פטירתה של מרת שיינדל ע"ה וכן ע"ד פטירת זוגתו ע"ה של מר שליט"א, תנצב"ה.

ביחד עם זה תודתי לבבית על הודעתו את האמור, ויהי רצון אשר מכאן ולהבא אך בשו"ט, בטוב הנראה והנגלה, יבשר ונבשר איש לרעהו.

מנהגנו הוא להקדים העמדת המצבה ככל האפשרי, ובלבד שיהי לאחר שבעת ימי אבלות, וברצוני (ובטוחני שזה היי ג"כ רצון אמי הרבנית הכ"מ) לשלם הוצאות הכספיות הכרוכות בזה, ואם כי הוא המתעסק בזה נא להודיעני הסכום ולמי להעבירו, באם אחרים הם מתעסקים מטובו להודיעני ואפנה אליהם או שימסור להם ע"ד האמור, ובאיזה אופן שיעשה תודתי נתונה מראש.

כן ארשה לעצמי לשאול מכי הנעשה בנוגע לאמירת קדיש וכיו"ב? ומובן שאם גם בזה ישנן הוצאות עלי לסלקן בצירוף תודתי על הטרחה בדבר.

בכבוד ובברכה כנ"ל לבשו"ט מכאן ולהבא.

ח'תתקצה

מרת שיינדל: ינובסקי.

מנהגנו: ראה גם לעיל חכ"ב אגרת ח'רסט, ובהנמך בהערות שם.

אמי הרבנית: חנה.

ח'תתקצו

ב"ה, עש"ק פרשת שלח, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה:

מאשר הנני קבלת מכתבו.

מענינא דיומא, דפרשת שבוע זה, שתוכנה — ענין המרגלים, אשר אותה שעה כשרים היו, ולכן נבחרו ונשלחו ע"י משה רועם של ישראל, אלא שלאחרי שויעלו ויתורו אירע מה שאירע — כמסופר בפרשה בארוכה.

וע"פ ביאור רבנו הזקן (בלקוטי תורה ובכ"מ) מובן, אשר טענת המרגלים היתה, דמה לבני ישראל להכנס לארץ, אשר שם עיקר העבודה **מצות** מעשיות ורוב ההתעסקות בעניני ארץ: החורש והזורע וכו' ואספת דגן ותירוש ויצהרד, ואדם חורש בשעת חרישה כו' ואוסף בשעת אסיפה — **ותורה** מה תהא עליי? אבל במדבר, הרי כאו"א לחמו ניתן ומימיו נאמנים ופנוים הם אך ורק ללמוד התורה ולימוד ממשה רבנו הוא אשר קיבל תורה מסיני ומלמדה לכאו"א.

ולכאורה כיון שאותה שעה כשרים היו, שמזה מובן שרצו למלאות רצון השם לתור, „את ארץ כנען אשר אני **נותן** לבני ישראל“, ע"מ להכנס לארץ **בכל אופן** — מה נשתנה לאחר שויעלו ויתורו שחזרו בהם והביאו דבת הארץ רעה?

אותה שעה: רש"י כאן. במדב"ר.

נבחרו ונשלחו: ובמדב"ר פט"ז, ה שנבחרו מפי הקב"ה ומפי משה ולא רצה משה לשלחם עד שנמלך בהקב"ה על כאו"א וא"ל ראויים הם.

משה רועם: שיודע רוחו של כאו"א (ראה מדד"ל עה"פ פנחס כז, טז) וראה לקו"ת שה"ש לה, ד.

ואספת . . עליי?: ראה ברכות לה, ב.

לחמו . . נאמנים: ראה שמו"ר פכ"ה, ה: זה המן, הבאר.

אשר קיבל: ראה זח"ג פב, ב.

ומלמדה לכאו"א: עירובין נד, ב.

בכל אופן: והבירור החזק הוא גוי — הוא רק כדי לדעת הדרך אשר נעלה גוי (דברים א, כב. וראה רמב"ן ר"פ שלח).

ח'תתקצו

כללי פרטי. נדפסה בלקו"ש ח"ח ע' 296. והושלמה ע"פ צילום האגרת. וראה גם שיחת יום א' פ' שלח תשכ"ה (לקו"ש ח"ח ע' 289 ואילך).

והביאור הוא — ע"פ דברי חז"ל שאינה דומה שמיעה לראי', וכאשר באו אל הארץ וראו, וכמשי"נ — וכל העם אשר ראינו גוי' ושם ראינו את הנפילים גוי' וזה פרי', אמרו (לנפשם וגם לשולחיהם) לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו, שאי אפשר להחזיק מעמד ועאכו"כ שאי אפשר לעלות מדרגא לדרגא, ואדרבה — הארץ אוכלת יושבי' היא (אף שרצונם ליישבה, לעשותה ארץ נושבת — עסקם בהחורש וזורע היא באופן שכל מעשיך לשם שמים ויתרה מזה — בכל דרכיך דעהו ועד — לקיום מצות מעשיות בפועל).

והוראה מכל האמור בעבודת האדם, אשר אל יפול לבו עליו בגשתו אל העבודה בפועל ופוגש קישוים העלמות והסתרים שלא שיערם מראש, או שלא שיער אשר בצורות גדולות מאד הם ועז הדבר אשר צריך לכבשו ולבררו — כי כבר הי' לעולמים, כנ"ל בפרשתנו סיפור הנסיון ביחד עם העצה לזה והיא ההחלטה בתוקף — בה' אל תמרודו (אשר אז במילא — ושוב) ואתם אל תיראו גוי' והי' אתנו וגוי'.

ואף אם לפעמים נראה הנסיון לגדול ביותר וכן ההעלמות וההסתרים — הרי כ"ש וק"ו: ומה אנשים כשרים אשר משה רבנו בחר בהם מכל ישראל והלכו בשליחותו ע"מ לקיימה כחזקת שלוחים כשרים, בכל זה:

א) גם לאחר השמיעה מקודם ע"ד הארץ וההחלטה טובה — פעלה בהם הראי' שינוי ויראה שלדעתם נראה הי' לצודק, ב) טעו בזה כי אם בה' אל תמרודו — שוב בטלה היראה ואין מקום לשינוי ההחלטה.

עאכו"כ בדורותינו דעקבתא דמשיחא שאין ליפול ברוחו בזה שהשכל הטבעי שלו רואה את הקישוים וההסתרים כענקיים ואשר הדבר עז הוא וחזק הוא ממנו גוי',

ואדרבה הבטחת תורתנו הנצחיית היא, אשר אם בה' אל תמרודו — שוב אל תיראו ועלה נעלה ויכול נוכל וירשנו.

דברי חז"ל: ראה מכילתא ליתרו יט, ט.

שכל מעשיך . . בכל דרכיך: ראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג ובהיפך הסדר בטוש"ע או"ח סרל"א. ואכ"מ.

הפנימיות . . לגילוי: ראה רמב"ם הל' גירושין ספ"ב.

ועלה . . וירשנו: עלה נעלה — רעו"ד שלמעלה מטו"ד. יכול נוכל — בכלל, וירשנו

— בירור פרטי (ד"ה ויהס כלב, תרד"ע באריכות).

וירשנו: ענינה שירש כל הטוב בניצוצות דתוהו שנפלו בשבירה (ד"ה אם רוח,

תרצ"ה — בסי' הקונטרסים — עיי"ש בארוכה).

והרי בודאי כל אחד ואחת החלטתו הפנימית — תקיפה אשר בה' אל תמרודו, ועיי שמעוררה ומביאה לגילוי, הרי שוב — אל תיראו ועלה נעלה וירשנו.

בברכה

מ. שניאורסאהן

* * *

לכתבו שהייתה להמרגלים איזו נגיעה כו' — מתאים הוא למשי"כ בלקו"ת (לז, ב) „לא רצו להשפיל א"ע". ועד"ז שם (מא, ב).

למשי"כ בפ"י ציד בפיו — עיין תו"א (כ, ג).

ח'תקצו

ב"ה, כ"א סיון, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הו"ח אי"א נו"מ בחור מעם ומורס מעם ודורש טוב
לעמו בעל מדות תרומיות ענף עץ אבות מו"ה שניאור זלמן
שליט"א

שלום וברכה!

ימים אלו, ביחד עם העתונות שמגיעים אלי מאה"ק ת"ו — ודרכי לחפש בהם רשימת האנשים המתקבלים לראיון אצל כ', וראיתי שהי בזה הפסק של איזה ימים — קבלתי גם מכתבים מאנ"ש שיי שאישרו את חששי כי לא הי' במצב בריאות שפיר משך איזה זמן. אבל שמחתי לראות כי נתחדשו הראיונות מה שמעיד שכבר הוטב מצבו ת"ל, ויהי רצון שתהי' רפואתו שלמה וגם קרובה. ויוכל מתוך בריאות הנכונה ובשמחה לנצל את האפשרויות הכי נעלות באיכות והכי גדולות בכמות בכיוון הטוב, בטוב האמתי, ובהוספה הרגילה בכגון זה בתורת החסידות — בטוב הנראה והנגלה.

בהקורה ובכבוד ובברכה לבריאות ולבשו"ט.

ח'תקצו

מו"ה שניאור זלמן: שזר. אגרות נוספות אליו — לעיל ח'תרפ"ב, ובהנסמן בהערות שם.

ח'תתקצח

ב"ה, כ"ב סיון תשכ"ה
ברוקלין.

רינה תחי'

ברכה ושלוש!

... לשאלתה אודות לימוד וקריאה ביום השבת קודש — המתאים ביותר: פרשת השבוע, מדרש על הפרשה, הלכות שבת. כמה מאלה נעתקו גם לאנגלית.

בברכה.

ח'תתקצט

ב"ה, כ"ח סיון תשכ"ה
ברוקלין.

משתתפי אסיפה המצומצמת בכפר חב"ד, בקשר לארגון
כפר נוער עבור „בית רבקה”
הי עליהם יחיו

שלום וברכה!

נתקבל מכתבם מכ"ב סיון, ואינו ברור כדי צרכו כמה ההדגשה, אם
בהחלק ד„בית רבקה” או בהענין ד„כפר הנוער”, שכמובן זוהי תכנית
רחבה יותר ובהרבה, אבל מעלה באופן הראשון שזהו קרוב יותר למעשה.

ומובן שהענין בכ"א נחוץ ונכון וטוב במאד מאד, אלא **שקודם**
ההתחלה בזה — צריך לברר האם בידם לשלול אותן הסיבות שהביאו
למצב הכי תמוה ועד להבהלה בהנוגע לכל תכניות הבניי שבכפר חב"ד
שעובר עדן ועדנים עד שמתחילה **הזהה** הראשונה, ואח"כ חל הפסק,
ומוצאים נמוקים שונים ומשונים להפסק, ועובר עוד הפעם עדן ועדנים
עד להזהה השניי וכו' [וכנראה במוחש בנוגע למרכז הנוער, **שהזהה**

ח'תתקצט

למרכז הנוער... הפנה: ראה גם לעיל אגרת ח'תתג, ובהנסמן בהערות שם.

הראשונה — לאחר י"ב חדש מהנחת אבן הפנה! כן בנוגע לבנין בתים בשביל פלוני ופלוני בשטח פלוני, שעל דרך **הרגיל** דרושה תקופה של שנתיים או שלוש! וכמובן בכל פעם נמצאים נמוקים כנ"ל שונים ומשונים], אף **שמפורסם** שקהלה פלונית באה"ק ת"ו נבנתה במשך חצי שנה וקרי' פלונית נבנתה (ובתים בודדים) במשך עוד פחות מזמן הנ"ל. ולא עוד אלא שבתוככי אנ"ש עצמם הרי שיכון חב"ד בעיה"ק ירושלים ת"ו נבנה ומתפתח וכו', ואין להאריך בדבר המבהיל כנ"ל. ומה תועלת ביצירת עוד **תכנית**, באם לא מובטחים מראש שזהו ענין מעשי.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ש.מ. סימפסון
מזכיר

ח'תתר

ב"ה, ר"ח הגאולה תמוז תשכ"ה,
ברוקלין.

לגן ישראל
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

תהא פתיחת גן ישראל לכל משך שהותם בו, ובפרט בשנה זו, שנת המאה להסתלקות הילולא של אדמו"ר הצ"צ בהצלחה בכל, וגם לימים הבאים לכל אחד ואחת מכם.

יהא צמח ה' לצבי ולכבוד לומדי צדק (תורה) ופועלי צדק (מצות).

ובקרוב ממש נזכה בתוך כ"י לקיום היעוד, הנה ימים באים נאום ה' והקימותי את הדבר הטוב אשר דיברתי אצמיח לדוד צמח צדקה ושפט בצדק הוא משיח צדקנו.

בקרב לבשורות טובות בכל האמור.

ח'תתר

ט"א

בי"ה, ב' תמוז תשכ"ה
ברוקלין.

ברכה ושלוש:

במענה למכתבה מר"ח תמוז, בו כותבת בקשר עם חתונה במשפחה,
והכלה מבקשת שלפחות עד לחתונה יוריד האב את זקנו ובאם לאו וכו'.

ואף שבכלל לא זו הדרך לענות לאחד בענינים הנוגעים לשני ובפרט
שברוב הפעמים אי אפשר לאחר לדעת המצב לכל פרטיו ועאכ"כ לדעת מה
שבלב השני, בכל זה לגודל התמהון באתי במענה, והתמהון הוא בשנים:

(א) אשר אדם מבוגר, שהרי כבר כלה היא, יחסה להאב ובפרסום
תלוי במילוי דרישה מעין האמורה, ואדגיש עד היכן הגיעו הדברים
שמפרסמת את הדרישה וכו'.

(ב) שהמדובר במשפחת חב"ד, שבודאי ידוע להם (או עכ"פ צריך
להיות ידוע), שלדעת נשיאי חב"ד ענין גידול הזקן, הוא דבר שבהלכה,
ועוד וגם זה חשוב, שסגולה מיוחדת בזה להמשכת ברכת השם בריבוי
כמבואר בארוכה בכתבי אדמו"ר הצמח צדק, והרי בכל יום ובכל מקרה
זקוק האדם לברכת יוצר האדם בורא העולם ומנהיגו, ועאכ"כ באופן
עיקרי זקוקים לברכה בזמן הנחת היסוד לבנין עדי עד כחתונה ונשואין,
ודוקא בקשר לחופה ונשואין באים בדרישה ובתביעה ובאופן אולטימטי,
שיעשו ההיפך מהאמור, ח"ו!

עוד נקודה עלי להוסיף בעצם הדבר אפילו באם הי' המדובר באינם
יהודים להבדיל שמתפשטת האפנה בשנים האחרונות לגדל זקן ומתקופה
לתקופה מתרבים הנוהגים כן, (ועל דרך סגנון מכתבה) מביטים עליהם
כבני אדם מן הישוב.

איני יודע מדת השפעתה שלה על הנ"ל אבל הרי אמרו רז"ל קבל את
האמת ממי שאמרו, ויהי רצון שתצליח להסביר להנ"ל את המוזר שבכל

ט"א

נדפסה בלקר"ש חל"ב ע' 249 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.
ענין גידול הזקן: ראה גם לעיל אגרת ח'תתקע"ד, ובהנסמן בהערות שם.
אמרו רז"ל: ראה פיה"מ להרמב"ם הקדמה לאבות. רמ"א בהקדמתו למחיר יין. ועוד.

הענין ואת אי הגיוני שבו נוסף על הנקודה מצד ההלכותי כאן ובפרט שאב"י נהג בגידול הזקן זה מזמן.

מובן שהאמור לעיל אינו שייך לסריקת הזקן במסרק המתאים וכפי שיבארם רב בשכונתם.

ע"פ כתבה אודות משפחתה ומוצאה, תקותי שבסיסמת משפחות חב"ד פעילה היא בהפצת היהדות המסורתית בסביבתה ובכל מקום שידה מגעת והובטחנו דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל לב השומע ופועלים פעולתם.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א.

ט"ב

[ה' תמוז תשכ"ה]

במענה למכתבו מיום כ"ט סיון בקשת ברכה פ"נ,

כיון שהובטחנו יגעת ומצאת, הנה ילמוד בהתמדה ושקידה נגלה וחסידות ועד לאופן שהתורה קוראה לזה יגיעה והלימוד יביא לידי מעשה קיום המצות בהידור. ואז תקוים ההבטחה — ומצאת. וה"ז הצינור והכלי לקבלת ברכות ה' בהמצטרך.

בברכה לבשו"ט בהאמור.

לכתבו ע"ד מה שקרהו בענין התפלן — יהי בקי בהלי תפלן הצריכות לו (לא — לסופר וכיו"ב) ויניח מכאן ולהבא גם תפלן דר"ת.

ט"ב

נדפסה בלקו"ש חב"ד ע' 371.

שהובטחנו: מגילה ו, ב.

מה שקרהו: ראה גם לעיל אגרת ח'תקטז.

תיט

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'ג

ב"ה, ז' בתמוז, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הד"ר שלמה שי שוהם

ראש המכון לקימינילוגי אוניברסיטה בר אילן רמת גן.

שלום וברכה:

הנני לאשר בזה, אף כי באיחור זמן משום הטרדות המרובות ואת כ' הסליחה, קבלת שנים מספריו ועשרה ממאמריו שהואיל לשלוח לי. ות"ח על שימת לבו.

ואף שמקצוע זה איננו בשטח „המומחיות" שלי, אבל כמובן שאקרא את החומר בשימת לב, כיון שנוגע בבעי' חיונית של הנוער ואפילו המבוגרים. והרי נקודת שיחתנו עם מר סלונים שי' בהנוגע לנוער היא שהביאתו להזכיר עבודת כ'. מדגיש אני את הנוער כי, בסגנון תורת החסידות, אין העניינים נמתקים אלא בשרשם, אבל מובן שהמבוגרים גם כן כל אחד מהם עולם מלא. וביחד עם זה, לפעמים תכופות גם עולם חסר הדורש תיקון וטיפול ובמילא חקירה יסודית ולבבית מקודם לזה.

אביע תקותי שאם יהיו לכי עוד פרסומים ימציאם לי ות"ח מראש.

בכבוד ובברכה.

ט'ג

אין . . . בשרשם: ראה תניא פל"א (לט, ב).

ט"ד

ב"ה, ח' תמוז, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הו"ח אי"א נו"מ בחור מעם ומורס מעם ודורש טוב
לעמו בעל מדות תרומיות ענף עץ אבות מו"ה שניאור זלמן
שליט"א

שלום וברכה:

בקשר עם ימי הגאולה י"ב י"ג תמוז הבאים עלינו לטובה הזדרזנו
להוציא לאור מדברי רבותינו נשיאינו. ובעונג מיוחד הנני לצרף בזה טופס
ראשון שזה עתה הביאו מבית הכורד. ומגלגלין זכות ליום זכאי.

בידעי יחסו של כ' לחב"ד, ובפרט לתורת רבנו הזקן מייסד שיטת
החב"ד, בודאי שישמח לבו גם הוא כמונו להיות דולה ומשקה מבאר מים
חיים וכעת ישמח ישראל (ל' ההסכמה לתניא).

כמנהג בני ישראל לקשר מכתב עם פרשת השבוע, אחתום בפסוק
וישראל עושה חיל.

בהוקרה ובכבוד ובברכת ימי הגאולה.

ט"ד

מו"ה שניאור זלמן: שור. אגרות נוספות אליו – לעיל ח'תרפב, ובהנסמן בהערות שם.
מדברי רבותינו נשיאינו: ה' ת"ת לאדה"ז.
מגלגלין: תענית כט, א.

ט"ה

ב"ה, י"א תמוז תשכ"ה
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ צנמ"ס הרב אברהם שיי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו. . .

ומגלגלים זכות לימים זכאים דחג הגאולה י"ב וי"ג תמוז, גאולת
כ"ק מו"ח אדמו"ר, שבטח יודע פרשת ימים אלו.

ויהי רצון שיגאל כאו"א מכל ענינים הבלתי רצויים או עכ"פ
מגבילים אותו מפעילות הרצוי ובנקודתה הפנימית, מילוי תפקיד האדם
עלי אדמות, עשיית כל העולם כולו לבית מקדשו, דירה לו ית' ובלשון
חז"ל לעשות לו דירה בתחתונים, אשר מושבע ועומד הוא ע"ז, ושבועות
לשון רבים כפירוש **בענין** השבועה בכלל — שע"י תוספת כח לקיים
המצוה ע"ז שישבעו את האדם כחות נוספים, שלכן אחד הוא השרש
לשבועה וללשון שובע, כמבואר בארוכה במאמר אדמו"ר הצמח צדק
(אשר השנה שנת המאה להסתלקות שלו) ד"ה משביעין אותו תהי צדיק.

בכבוד בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ט"ו

[נוסח המברק לקראת י"ב וי"ג תמוז תשכ"ה]

התוועדויות פעילות ולהמשיכן בכל השנה ובברכת חג הגאולה.

/מקום החתימה/

ט"ה

נדפס בלקו"ש חל"ג ע' 238 והושלמה עפ"י העתק המזכירות.

ובלשון חז"ל: תנחומא נשא טז. תניא רפ"ו.

מושבע ועומד: ראה נדרים ח, רע"א.

כפירוש בענין השבועה: ראה גם לעיל אגרת ח'תשסח.

ד"ה משביעין: נדפס בקיצורים והערות לספר התניא — הוצאת תשמ"ט — ע' קסט ואילך.

ט"ו

נדפס בלקו"ש חכ"ג ע' 390.

ט"ז

ב"ה, ימי הגאולה, י"ב י"ג תמוז, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו.

ובעמדנו בימי גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר ממאסרו על הפצת היהדות
התורה (הנגלה והחסידות) ומצותי, הפצה מתוך מסירת נפש ומבלי
התחשב עם כל מונע ומעכב ומנגד.

אשר גאולתו אז הייתה, כדברי בעל הגאולה, גם גאולת „כל מחבבי
תורתנו הק', שומרי מצוה, וגם את אשר בשם ישראל יכונה, כי **כל איש
ישראל** (מבלי התחשב עם מצבו הפרטי בשמירת וקיום המצות) לבו
תמים עם ד' ותורתו".

יהי רצון אשר זכרון הגאולה ופרשת המאסר וסיבתו אשר קדמו לה
— יעוררו את כל אחד ואחת לפעולות גדולות (בכמות ובאיכות) בהפצת
היהדות לכל פרטי מבלי התחשב עם הקושיים וההגבלות שמבית ומבחוץ
— כהוראת פרשת השבוע כלביא וכארי — ועד כדי מסירת נפש (מסירת
הרצון) בעבודה זו.

וכהבטחת חז"ל הבא לטהר (פועל יוצא — היינו גם לטהר אחרים)

ימי הגאולה: פרשת המאסר (בחלקו) ראה לקו"ד ליקוט לד"ל (לקו"ד ח"ד).
מאמרי דא"ח דימי הגאולה — בקונטרס יד (ס' הקונטרסים ח"א).
כדברי בעל הגאולה: במכתבו לחגיגת ימים אלו בפעם הא' (נדפס בס' המאמרים
תשי"ח ע' רסג). וראה ג"כ ס' המאמרים תשי"א ע' רפז.
כלביא וכארי: ראה רש"י בלק (כג, כד) ובתנחומא. ועפ"ז תומתק דרז"ל בברכות
יב, סע"ב.

מסירת נפש . . הרצון: תו"א לו, ב.
וכהבטחת חז"ל: יומא ספ"ג. נתי בד"ה ה' לי בעוזרי (דיום הגאולה — י"ב תמוז
תרפ"ז).

ט"ז

כללי פרטי. נדפסה בלקו"ש ח"ח ע' 334 והושלמה עפ"י צילום האגרת.

תכג

כ"ק אדמו"ר זי"ע

מסייעין לו הרבה מלמעלה — יהי ה' אלקיו עמו וישראל (כולל גם את אשר בשם ישראל — רק — יכונה, כנ"ל) עושה חיל.

עדי אשר יקוים מקרא כפשוטו וקם שבט מישראל (זה מלך המשיח) וקרקר כל בני שת (ומשלו מים עד ים) וישראל עושה חיל.

בברכת חג הגאולה,

מ. שניאורסאהן

* * *

ומענין הנ"ל — הכרך הבע"ל דאנצ' התלמודית מתי? והרי רבים צריכים לו וכו' וכו'.

* * *

בברכת חג הגאולה ולבשו"ט משיעורי ת"ת ברבים וכן — שמעלה (ובריבוי) על הכתב מסיפורי ועניני רבותינו נשיאינו וד"חסידיהם הראשונים" של כאו"א מהם — כן יוסיף ויוסיף.

* * *

מובן שמצער ביטול המחנה לבנות וכו' — ובפרט שהרי הצליחה אשתקד למרות הקישוים והיותו נסיון ראשון, ועאכו"כ השתא. והסברת הביטול אף שצודקת הוא — לא תוסיף בנר מצוה ותו"א.

ובטח יצליחם השי"ת בכפליים — בפעולות הבע"ל.

* * *

יהי ה' . . כולל גם כו': ראה ג"כ רש"י בלק (כג, כא) ובלקו"ת בלק (עב, א) עמו דישראל.

וקם שבט . . ים): רמב"ם הלי מלכים רפ"א. וראה ג"כ רמב"ן כאן.

ומשלו . . ים: זכרי' ט, י.

וישראל עושה חיל: ראה זהר כאן.

„חסידיהם הראשונים“: יגיעתם בלימוד הנגלה והחסידות ובתפלה — מובנת ממשיכ בכיו"ב בהלי ת"ת לאדה"ז (פ"ד ס"ה).

ומענין: קטע זה להגרש"י זי"ן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח'תשלא, ובהנסמן בהערות

שם.

בברכת: קטע זה למר"ה שניאור זלמן הלוי דוכמן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח'תשפא,

ובהנסמן בהערות שם.

מובן שמצער: קטע זה למר"ה יצחק שי' גנזבורג. אגרות נוספות אליו — לעיל ח'תשנ,

ובהנסמן בהערות שם.

לשאלתו בלימוד הלקו"ת — יעשה ככל האפשר לו ועיין תו"א (צח, ג) ד"ה וכך (בחצ"ג) דכיון כו' ישרים לו כו'.

ט"ח

ב"ה, כ"ג תמוז תשכ"ה
ברוקלין.

הנהלת בית הכנסת הראשון (הישן) בכפר חב"ד בארצנו
הקדושה תבנה ותכונן ע"י משיח צדקנו ב"ב
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה:

מאשר הנני קבלת מכתבם מכ' תמוז, בו כותבים אודות ההוספה
וההרחבה ובעיקר אודות ההוספה באיכות, כוונתי לשיעורי ת"ת הנלמדים
בבית הכנסת.

וידועה דרשת רז"ל עה"כ אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב,
שערים המצוינים בהלכה.

ויהי רצון אשר בלשון הכתוב: וכל בניך למודי ה', תלמידי ה', לומדי
תורת ה', ורב שלום (מרבית שלום) בעולם (מלשון העלם כמבואר בדא"ח)
ויתקרבו הלבבות עוד יותר ועוד יותר, ויהי השלום בריבוי ובמילא גם
הברכה בריבוי.

דרשת רז"ל: ברכות (ח, א) ועיין רשימות הצ"צ לתהלים (פז, ב).
וכל בניך: עיין ד"ה וכל בניך, תרפ"ט.
השלום בריבוי . . הפדות: אסתר רבה בסיומו.

לשאלתו: קטע זה למר"ה יצחק דובאוו. אגרות נוספות אליו — לעיל ח'תשט, ובהנסמן
בהערות שם.
בלימוד הלקו"ת: ראה גם לעיל אגרת ח'תתקסו.

ט"ח

כמבואר בדא"ח: לקו"ת שלח לו, ד. וראה לקו"ש (חלק לד) שופטים תשמ"ז הערה 63.

וש"נ.

תכה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

וכיון שריבוי האמור מבטל סיבת הגלות בד"מ מתבטל המשובב,
ותהי' הפדות בריבוי, גאולה האמיתית והשלימה.

ויהפכו ימים אלו לששון ולשמחה.

בברכה לבשו"ט בכהנ"ל

מ. שניאורסאהן

ט'ח*

ב"ה, כ"ג תמוז תשכ"ה
ברוקלין.

הנהלת קופת גמילות חסדים ע"י בית הכנסת הראשון
(הישן) בכפר חב"ד בארצנו הקדושה תבנה ותכונן ע"י
משיח צדקנו וב"ב
הי עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם בצירוף המאזן שנתי.

והרי ימים אלו מסוגלים וזקוקים ביותר לעניני גמ"ח צדקה, אשר
נקודתן אהבת ישראל, לתקן את ההנהגה בעבר, החסרון בנקודה זו —
שהייתה, כמבואר מחז"ל (יומא ט, ע"ב), והרי התקון צ"ל באותו ענין
עצמו — אהבת חנם, וכשמחלישים ועד שמבטלים אותה הסיבה (ענין
האמור במס' יומא שם) הרי בד"מ בטל המשובב,

ויהפכו ימים אלו לששון ולשמחה.

בברכת הצלחה בכל האמור ולבשו"ט

מ. שניאורסאהן

נ.ב. מצו"ב השתתפותי סמלית בקרן הגמ"ח האמור.

סיבת הגלות: שנאת חנם (יומא ט, ב).
לששון ולשמחה: ראה חדא"ג מהרש"א (ר"ה יח, ב).

ט"ט

ב"ה, כ"ז תמוז, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הו"ח אי"א נוי"מ בחור מעם ומורם מעם ודורש טוב
לעמו בעל מדות תרומיות ענף עץ אבות מו"ה שניאור זלמן
שליט"א

שלום וברכה:

זה עתה נתקבל מכתבו מעש"ק כ"ג תמוז, יחד עם מכתבי אחדים
שביקרוהו שבקשתים לתאר לי חזונו ורגשיו וכולי, בקשר ג"כ עם מה
שנתפרסם בעתונות שהי' נוכח בכינוס מדעי היהדות.

והנני מזדרז לאשר קבלת מכתבו, ובעיקר להביע ברכתי שתהא
רפואתו שלמה וגם קרובה ויוכל למלאות משאלות לבו לטובה מתוך
שמחה וטוב לב ומתוך בריאות אמתית. והרי זכות הרבים מסייעתו.

מוכרחני להוסיף שהייתי קצת מאוכזב ממה שכתב לי, כי מחשבתי,
אדרבה, כיצד מאריכים הזמן ומבטלים ההגבלה דחוק הנשיאות, וכמובן
שאיני מתכוין סתם בהנוגע לתוכן החוק, אלא בנוגע לכי בעצמו, וכדי
שיוכל לנצל השפעתו במילואה לטובת הרבים, שלזה צריך שלא יהיו
בלבולי הגוף. וכמו שראינו כמה ענינים לטובה שנתקיימו במילואם, יהי
רצון שיהי' כן גם בענין זה ועוד שנים רבות וטובות בכל הפרטים יכהן
בתפקידו, וגם כאמור, לטובת הרבים, טובתם בגשמיות וברוחניות גם
יחד. ופשיטא שכהוראת תורת החסידות, בגשמיות ורוחניות האמורה
תקויים הסיסמה בהגברת הצורה על החומר.

בהוקרה בכבוד ובברכה לבשורות טובות ומתוך בריאות ושמחה.

ט"ט

מו"ה שניאור זלמן: שזר. אגרות נוספות אליו – לעיל ח'תרפ"ב, ובהנסמן בהערות שם.

ט"י

ב"ה, יום השלישי, שהוכפל בו כי טוב,
ה' מנחם אב, אור ליום וא"ו מנחם אב, ה'תשכ"ה.
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה:

מאשר הנני קבלת המכתב.

ובעמדנו בימים אלו, אשר הובטחנו שיהיו ויהפכו לששון ולשמחה
בביאת משיחנו,

(תנוסח הידוע) אע"פ שיתמהמה עם כ"ז אחכה לו בכל יום שיבוא,
וכמשי"נ אם יתמהמה חכה לו

— יהי רצון שיהי כ"ז במהרה בימינו בקרוב ממש.

וע"פ המובא בכ"מ יש לומר, אשר על ידי שמחכים לו, זה עצמו
מקדים ביאת המשיח, ואלקים יעשה למחכה לו,

שהרי עי"ז מוסיפים ב"זכו", ובמילא מגדילים ומקדימים את
המסובב — ה"אחישנה".

ויש עוד להוסיף בזה ע"פ פירוש חז"ל: למחכה לו אינון דדחקין

השלישי שהוכפל . . טוב: ראה קידושין (מ, א). אוה"ת להצ"צ בראשית (דף לג
ואילך).

אור ליום: ראה השגת הראב"ד על המאור ריש מסי' פסחים.

סיהיו ויהפכו: ראה ט"ז שו"ע או"ח ר"ס תק"נ.

אם יתמהמה: חבוקק ב, ג. וראה סנה' (צז, ב). זח"ג (רעט, רע"א).

ע"י שמחכים: ועפ"י יומתק בסנה' שם: מחכין — לקבל שכר. ובפרט ע"פ מרז"ל
שמדתו של ה' היא מדה כנגד מדה.

יעשה למחכה לו: ישע"י (סד, ג) ובתרגום שם: דמסברין לפורקנד.

זכו . . אחישנה: סנה' (צח, א) וראה שערי אורה סד"ה יביאו לבוש.

פירוש חז"ל: זח"א (קל, ב). נתבאר בד"ה ואברהם זקן תרס"ו ואילך.

ט"י

כללי פרטי. נדפסה בלקו"ש ח"ח ע' 359 ח"ג ע' 292 והושלמה עפ"י צילום האגרת.

ה' מנחם אב: יום סיום אמירת הקדיש אחרי אמו הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה.

המובא בכ"מ: ראה גם שערי גאולה ח"א ע' סד ואילך.

למלה דחכמתא ודייקין לה ומחכאן לה למנדע ברירא דמלה ואשתמודע למאריהון,

שמשדלים ומתייגעים לברר אמתית מלה דחכמתא עד שיודעין את בוראן — ע"י שמתגברים על החושך, החושך מבפנים (בשכל או בהרגש הלב) או מבחוץ (העלם והסתר העולם) — לבטלו, ועוד יותר — להפכו למסייע, ועד — דאתהפכא חשוכא לנהורא, ואלקים יעשה — שיהפכו הימים האלו לששון ולשמחה (בביאת משיח צדקנו).

ומיסוד דתנו השנים עשר — ביאת משיח — ליסוד השלשה עשר — תחיית המתים —

(והרי היום — הוא יום הסתלקותו של האריז"ל החי) —

שיקויים היעוד אשר תחינה העצמות האלה, כל בית ישראל המה, ע"י אשר יתן ה' רוחו בהם וחי,

ויקויים היעוד — יחיו מתיך, הקיצו ורננו שוכני עפר, וקהל גדול ישובו הנה, כי כה אמר ה' רנו ליעקב שמחה, והפכתי אבלם לששון — נאום ה'.

בכבוד בברכה,

מ. שניאורסאהן

ומיסוד . . עשר: פיה"מ להרמב"ם פי חלק.

תחינה המה: יחזקאל לו.

יחיו . . עפר: ישע"י כו, יט.

וקהל . . נאום ה': ירמ"י לא. וראה תו"א תצוה (פה, א): נאום ה' . . ע"י אתעדל"ת את ה' האמרת.

האריז"ל החי: ראה שיחת ה' מנ"א תשמ"ח (התועדויות תשמ"ח ח"ד ע' 103 ואילך). ועוד.

ט"א

ב"ה, יום השלישי, שהוכפל בו כי טוב,
 ה' מנחם אב, ה'תשכ"ה
 ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו' מו"ה שמואל יהודה שי

שלום וברכה:

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום כ"ז תמוז והמצורף אליו ות"ח ת"ח.

. . . דבר גדול ומועיל עשה בעריכת המפה והציורים וכו', כמובן.
 אבל (ודוקא מפני זה שתפקידם להיות „ציור" ודבר שלם — הרי) חבל
 שאיזה פרטים (ומהם — כאלה שהם יותר מפרט) חסרים בה. ואין הזמ"ג
 כלל לעיון ואריכות. ואציין שנים, וכל אי מהם — גדר חדש וענין שלם:

(א) בתחלת ההערות כו': טומאת חי' — בהמה וכו' שעשאם גולל
 (רמב"ם ה' טו"מ פ"ו הי"ד. [וראה חולין (קכט, א) מעשה עץ*]) ובפרט
 לדעת רוב הדעות דטומאת גולל מה"ת.

(ב) כללות המפה: צ"ל מדור: חמישי (לחטאת — טהרות פ"ב, מ"ה).

וגם בזה נר' גודל הכרח העיון אפילו כשמעתיקים דברי גדולים
 כצורתן ממש, ואפילו כאלה שדייקו ביותר בדבריהם (וכמו בנדו"ד —
 הרמב"ם).

(* שעפ"ז יתורץ ל' הכלל שאין טומאה כו' — אבל המציאות ישנה.

ט"א

חלקה נדפס בלקו"ש חכ"ב ע' 298 והושלמה עפ"י צילום האגרת שנדפסה בס' מפת
 הטהרה.

מו"ה שמואל יהודה: וויינפלד. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"א ג'חשמג.

ט"ב

ב"ה, ה' מנחם אב, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

לכל המשתתפים בחנוכת בית הכנסת בכפר חב"ד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

הנני בזה לקדם בברכה את כל המשתתפים בחנוכת בית הכנסת, ובפרט אלו שזכו להיות המתנדבים והעוסקים בבנינו ובתיקונו. ויהי רצון אשר מזמור שיר חנוכת הבית הזה לא ידום, ויעורר בלב כל המשתתפים, מקרוב ומרחוק, רחשי כבוד ויקר לכל מוסדות הכפר, רחשי לב ונפש שרישומם יהי ניכר במעשה בפועל להרחבת המוסדות ולהחזקת התורה והיהדות בכלל, באופן של מוסיף והולך.

אף על פי שמכתב זה נכתב בימים שטרם נהפכו לימי ששון ושמחה, הרי ידוע שגם עניני העונשין שבתורה הם חלק מתורת-חסד, ובפנימיותם הם עומק החסד, וכן הוא בנוגע לתוכן ימים אלו. ואף כי מפני חטאינו גלינו מארצנו, הרי תכלית החורבן והגלות היא לא ח"ו מפני שחביבין יסורין מצד עצמן, אלא כדי שיביאו את התיקון המכוון על ידי תיקון המעשה וההנהגה בקיום התורה והמצוות בחיי היום-יום, כי הירידה היא צורך עלי' והנחמה בכפלים. ואם הדברים אמורים אפילו בנוגע להנהגה בארצות פזורינו, על אחת כמה וכמה בארצנו הק' פלטין של מלך.

עצם חנוכת בית הכנסת ומועד קביעתה בשבוע של שבת נחמו יש בהם הרבה מן הסמל והקישור עם ענינא דיומא, כיון שחכמינו ז"ל הכתירו בית כנסת בשם "מקדש מעט", ובפרט בית כנסת זה ראוי לשמו, שהרי ישמש גם בית מדרש ללימוד תורה מדי יום ביומו, כעין בית המקדש שהי' לא רק המקום המקודש לעבודה ולקרבנות אלא גם מקום לשכת הגזית מושב הסנהדרין.

ט"ב

נדפסה בלקו"ש ח"ח ע' 360 והושלמה עפ"י צילום האגרת.
ידוע: ראה ס' השיחות תנש"א ח"א ע' 230 ובהנסמן בהערה 65.
שחכמינו: מגילה כט, א.

וכמו בבנין בית המקדש, אף שהעצים והאבנים וכו' הם שהיוו את הבנין המפואר והמקודש, הרי העיקר היי' ההתלהבות והמסירות נפש שאפפה את בני ובנות ישראל בהתנדבם לבנינו, ואח"כ הקדושה והאהבה והיראה שבעבודת בית המקדש; כן בית כנסת זה, שנבנה מתוך רגשי לב נעלים, יהי חדור התלהבות קדושה ושפעת אור תורה ומצוה, והקול קול יעקב, קול הרינה והתפלה וקול התורה — ימלאו כל חללו קול גדול ולא יסף הבוקע ויוצא החוצה.

ויהי רצון אשר כל המשתתפים בבנינו ובתיקונו של בית הכנסת המפואר הזה יתברכו בכל המצטרך להם, בברכות מאליפות משוכן מרומים, המשרה שכינתו בכל אתר, וביחוד בארצנו הק', ובפרט בבתי מקדש מעט.

ואני תפלה אשר מפעל רב ערך ורב הישג זה יהי התחלה לפעולות כבירות נוספות להרחבת הכפר ומוסדות קודש שלו, ולהרמת קרן התורה והמצוה בכלל, ועל ידי כך נזכה כולנו יחד לגאולה השלימה והאמתית ולבנין בית הבחירה על ידי משיח צדקנו בקרוב בימינו ממש.

בכבוד ובברכה,

מ. שניאורסאהן

ט"ג

ב"ה, ה' מנחם אב, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבו מבי' תמוז (ושלאחריו) עם המצורף אליו. ות"ח על שימת לבבו להודיעני כל הפרטים בנוגע המשא ומתן שבין המפלגות הדתיות באה"ק ת"ו.

ועל של עתה באתי עוה"פ בנוגע להקמת חזית דתית טכנית, היינו אך

ט"ג

חזית דתית: ראה גם לעיל ח"ח אגרת ו'תשפה. ח"א אגרת ג'תפט, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת ט"טז-יח. לקר"ש חכ"א ע' 424 ואילך.

ורק בנוגע לבחירות, אבל לא חזית לאחר זה, שהחזית שלאחרי הבחירות תהי' תלוי' בשקו"ט מחדש ומצב הדברים דלאחר הבחירות, משא"כ עתה שזהו בגדר תפסת מרובה. ועוד וגם זה עיקר, אשר ספק גדול אם רצוי' היא בכלל (באם המדובר בחזית מן הקאה"ק).

ומצורף בזה העתק מכתבי בארוכה על דבר האמור, ותקותי אשר גם כת"ר מסכים לעמדתי בדבר ויעשה בזה כל התלוי בו. . .

ויהי רצון אשר סוף כל סוף נזכה אשר תורתנו תורת אמת, אשר תורה אחת היא, תקרב את הלבבות דגוי אחד בארץ לה' אלקינו ה' אחד ויהיו כולם בדעה אחת (מבלי הצבעה הניתנה לדעת בו"ד) לעשות רצונו בלבב שלם.

בכבוד ובברכת כוח"ט.

ט"ד

ב"ה, י"ד מנ"א, תשכ"ה
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון 10/8 מיט דאס בייגעלייגטע.

השם יתברך זאל געבען אז פון איצטער אן און ווייטער זאלט איר ניט וויסען פון קיין צער ועגמת נפש ח"ו און נאר גוטעס זאלט איר קענען אנזאגען, מיט גוטען געזונט.

צו אייער שרייבען וועגען באזוכען די קרובים אין ארץ ישראל און אויפהאלטען זיך דארט ביז נאך די ימים טובים.

זיכער ווייסט איר אז דאס פארען אהין מיט א אידישע שיף וועלכע באלאנגט צו אידען און ווערט באדינט און געפירט דורך אידען, טאר מען

הקאה"ק: הקצה אל הקצה.

מכתבי בארוכה: דלקמן ט"ח.

ט"ד

פֿאַרען . . שיף: ראה גם לעיל אגרת ח'תשלא, ובהנסמן בהערות שם.

תלג

כ"ק אדמו"ר זי"ע

אין קיין פאל ניט פארען מיט אזא שיף, און ס'איז פון די גרעסטע זינד,
און ס'איז א ביטערער רחמנות אויף די וואס טוען אזוי ניט וויסענדיג די
גרויסע צרות וועלכע זיי בריינגען דערמיט פאר זיי און פאר אידן אין
אלגעמיין ר"ל.

אויב עס האנדעלט זיך וועגען פארען מיט א עראפלאן, וועלכע פליט
ארויס און קומט אן אין די וואכען טעג, אדער מיט א ניט אידישע שיף, איז
דענסטמאל דאס פארען א גלייכע זאך.

און השם יתברך זאל אייך באגליקען מיט דעם פארען און אויך ביז
דאן און נאך דעם, און צו האבען אמת'ן נחת וואס דאס איז אידישער
נחת פון קינדער און קינדס קינדער ש"י.

און דער זכות הצדקה (לויט דער בייגעלייגטער קבלה) זאל אייך
ביישטיין אין דעם.

בברכה צו גוטע בשורות אן דאס אלעס אויבען געשריבענע.

ט'טו

ב"ה, חמשה עשר באב, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

כבוד המשתתפים בהנחת אבן הפינה של שיכון חב"ד בלוד,
בארצנו הקדושה תבנה ותכונן ב"ב ע"י משיח צדקנו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי בשורה הטובה על דבר הנחת אבן הפינה של שיכון
חב"ד בלוד, ביום ד' כ' מנחם אב הבע"ל. ויהי רצון שתהיי בשעה טובה
ומוצלחת.

ט'טו

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 264 והושלמה עפ"י צילום האגרת.

ידוע גודל ענין בנין בית בארץ ישראל, ארץ אשר עיני ה"א בה מראשית השנה ועד אחרית שנה. ובפרט הקמת שיכון שיהיו בו בתים הראויים שיאמרו עליהם "בית גדול", כפירושי חכמינו ז"ל בזה, בית שמגדלים בו תורה, בית שמגדלים בו תפלה, בתי כנסיות ובתי מדרשות, מקדש מעט, שיהיו נשמעים בהם קול תפלה וקול תורה (תורת הנגלה ותורת החסידות), ושיאירו מאורם ומגדלותם לכל בתי השיכון ובכל בתי השיכון, שבכל אחד מהם יהי נשמע קול הרינה וקול התפלה.

ויהי רצון שמתאים לימים אלו שלאחרי ימי החורבן, ימי הנחמה המתחילים בחודש מנחם אב, ינחמנו אבינו שבשמים, מנחם ציון ובונה ירושלים, נחמה בכפלים, ונוכה בקרוב לבנין בית ה' זה בית המקדש על ידי משיח בן דוד,

ומגלגלין זכות ליומין זכאין, שלא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב כו', ויום העשרים בו, זמן העצים וקרנבם בבית מקדשנו על ידי בני ישי אבי דוד.

בכבוד ובברכה אשר כשם שהתחילו בהנחת אבן הפינה כן יברכו בקרוב על המוגמר, בנין שלם ושיכון שלם, בו תרבה החכמה הבינה והדעת, עדי שיקויים היעוד כי מלאה הארץ דיעה את הוי'

מ. שניאורסאהן

בית בארץ ישראל: ראה שו"ת באר שבע ס"ע. מג"א שו"ע או"ח סתקס"ח סק"ה וביד אפרים שם.

מראשית השנה: ובכל שנה אור חדש עליון יותר שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם אור עליון כזה (אגרת הקדש לרבנו הזקן בעל התניא ושו"ע סי"ד. עיי"ש).

ובפרט . . בתי כנסיות ובתי מדרשות: ראה אחרונים לשו"ע או"ח סרכ"ד ס"י.

כפירושי חכמינו: מגילה כז, א.

מקדש מעט: מגילה כט, א.

הרינה . . התפלה: רינתי זו רינון תורה תפילתי זו תפלה (ירוש' ר"ה פ"ד הי"ח).

ינחמנו אבינו: עיין פסיקתא דר"כ פ' אנכי אנכי: דרכו של אב כו' אנא עביד דאב

ודאם.

נחמה בכפלים: איכ"ר ספ"א ויק"ר רפ"י. וראה לקו"ת נצבים (מח, א).

על ידי משיח: רמב"ם הל' מלכים ספ"א.

שלא היו: משנה סוף תענית. ובחדא"ג שם: שטעמי שמחתו תלויים בבנין המקדש.

זמן העצים כו' בני ישי: תענית כח, א.

תרבה החכמה כו': ראה רמב"ם הל' תשובה ספ"ט וסוף הל' מלכים. תניא ר"פ

לז.

ומגלגלין: תענית כט, א.

ט"ז

[תחלת אלול תשכ"ה]

בענין זרת — לפענ"ד כדאי לציין להסיי וכיו"ב וכל המרבה בסימנים לתורה ה"ז משובח.

בנוגע לניקוד שמח תשמח — כמדומה ברור שאומרים שמח כולו פתח. לא העירותי עד"ז בסיי כי רשום בזכרוני שיש מכי כ"ק מו"ח אדמו"ר והנני מחפשו.

ת"ח ת"ח על השתדלותו הרבה בקשר להחזית דתית טכנית ועל שלא נמנע אפילו מללכת לפי וכו'. והרי בכיו"ב אפילו על ספק וסייס כדאית העשי, ולהעיר מסנהי (קי, א) ובפרט לדעת הרמב"ן (על שרש השמיני בשהמ"צ להרמב"ם) שעפ"ז ויקם משה וילך גוי (נוסף על התרת הספק — באם היי — מהו מתנגד).

ט"ז

חלקה נדפס בלק"ש חל"ג ע' 281 והושלמה עפ"י צילום גוכ"ק. האגרת היא למוהשיי זיו, ונכתבה על גליון מכתבו מיום ד' ז"ך מנ"א תשכ"ה. אגרות נוספות אליו — לעיל ח'תשלא, ובהנסמן בהערות שם.

בענין זרת: במכתבו: ראיתי שם [בסידור אדה"ז עם דא"ח שסה, א"ב] משי"כ כ"ק בדבר המנהג בבית הרב להגביי כוס של ברכה ג"ט מהשלחן, והנה זה מכבר ראיתי כן בהגשי"פ של כ"ק ושיערת שזה ע"פ הזהר שכ' זרת, ובעסקי בערך זרת שיהי' בכרך י"ב של האנציק' רשמתי כן בהערות והוספתי שצ"ב שהרי הזהר עצמו כ' בב"פ אחרים טפה, וכ"ה בגמ' ובכל הפוסקים, ובודאי הכוונה במקום שכ' זרת ג"כ על טפה. וכמשי"כ בתרגום ירושלמי על החושן זרת ארכו: פשך, והיינו טפה, וכ"כ בעיטור ספרים (לא: סופרים) למטפחת ספרים. והנה עכשיו בסידור ראיתי שם דעת קדשו. אמנם כ"כ שזה ע"פ הזהר שכ' זרת, אבל לא הביא מתרגום ירושלמי הנ"ל. והיות שערך הנ"ל עוד לא נדפס לכן אוסיף ג"כ משי"כ בסידור ומ"מ עלי לסיים בצ"ב (ואולי לא להביא כלל ולא לכתוב וצ"ב?).

בנוגע לניקוד: במכתבו: ראיתי בסידור הניקוד של „שמח תשמח" כז' ברכות, שמח, ובדקתי בכל הסידורים של חב"ד ובכולם כ"כ בשני פתח"ן, ואני בעניותי אומר כל ימי „שמח" שכ"ה בכל הסידורים האחרים, והעיקר שכ"ה ע"פ הדקדוק. ואיני יודע אם ניקוד זה של הפתח"ן בא בכוונה או אולי זה מהמדפיס ושלא בהשגחה.

שאומרים... פתח: ראה גם לעיל ח"ג אגרת תעא.

להחזית דתית: ראה גם לעיל אגרת ט"ג, ובהנסמן בהערות שם.

ט"ז

בי"ה, בדרי"ח אלול, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ צנמ"ס וכו' מהרש"י שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מז"ך מנ"א, מצאתי לנכון ולטובת הענין — מקוצר
הזמן — לצרף בזה מכתבי להח"מ שי"ש. בנוגע לבעיית הקמת חזית דתית
טכנית, שע"י כתי"ר בטח ינוצל מכתבי באופן טוב יותר. ות"ח ובקשת
סליחה — על הטרחה.

ויהי רצון אשר סוף כל סוף נזכה אשר תורתנו תורת אמת, אשר
תורה אחת היא, תקרב את הלבבות דגוי אחד בארץ לה' אלקינו ה' אחד
ויהיו כולם בדעה אחת (מבלי הצבעה הניתנה לדעת בו"ד) לעשות רצונו
בלבב שלם.

העתק הנ"ל — בנוגע לחזית כו' — נשלח להררי"מ שי" לוינ,
להררי"ק שי" כהנא, להררי"ז שי" ורהפטיג, להררי" שי" אידלמן, ופשוט
שניתן לפרסום.

בכבוד ובברכת כוח"ט — המצפה לבשו"ט

מ. שניאורסאהן

ט"ז

נדפסה בלקו"ש חכ"א ע' 424 והושלמה עפ"י צילום האגרת.
מהרש"י: זיו. אגרות נוספות אליו — לעיל ח'תשלא, ובהנסמן בהערות שם.
להח"מ ... ש: להר' חיים משה שפירא.
חזית דתית טכנית: ראה גם לעיל אגרת ט"ג, ובהנסמן בהערות שם.

ט"ח

[בי דר"ח אלול תשכ"ה]

במענה לבקשתו מאז לחוות דעתי בשאלת הקמת חזית מאוחדת של המפלגות הדתיות לקראת הבחירות לכנסת הממששות ובאות, ומכמה טעמים לא עניתי עד עתה, ואחד מהם הוא, אשר לרוב פשיטות הדבר קויתי אשר גם בלעדי יבוא הענין על פתרונו הנכון, עכ"פ כשיתקרב המועד האחרון להגשת הרשימות, אבל לצערי הרב הנה עד עתה לא קם הדבר ולא הי' ולכן באתי עתה במענה על שאלתו.

ובהקדמה אשר המדובר הוא על דבר הקמת חזית דתית **טכנית**, לקראת הבחירות לכנסת, ובהדגשת המלה **טכנית** כלומר שלאחרי הבחירות חוזר המצב ביחסי המפלגות כפי שהי' קודם הקמת החזית.

ודעתי בזה ברורה ומוחלטת, אשר הקמת חזית דתית טכנית היא לא רק רצויו כי אם גם מוכרחת לטובת המצב הדתי ולטובת מצב היהדות האמתית באה"ק תבנה ותכונן במהרה בימינו על ידי משיח צדקנו — ברורה עד כדי כך שלפלא כל ספק בדבר — מנקודת מבט המצב הדתי וטובתו.

ולמרות פשטות הדברים אציע, בקצרה על כל פנים, הטעמים ונימוקים המחייבים הקמת החזית הדתית הטכנית, והם:

א. בשטח השכר וההפסד

(א) הסיכויים לרכישת צירים נוספים:

טבעי הדבר אשר בתעמולת הבחירות, כל מפלגה תשתדל לרכוש מספר הכי גדול של קולות. וכיון שהאמצעים העומדים לרשות כל מפלגה מוגבלים הם (בזמן, בכסף, במספר הפעילים כו'), תשתדל לכל לראש לרכז אמצעי' בנוגע לאלה מהבוחרים — שהסיכויים להשפיע עליהם גדולים וטובים ביותר. ובנידון דידן זאת אומרת שכל מפלגה מהמפלגות הדתיות (באם לא תהי' חזית מאוחדת ח"ו) תכוון תוקף התעמולה וההשתדלות — כלפי חברי מפלגות דתיות האחרות, שהרי הסיכויים לרכשם גדולים

ט"ח

האגרת היא למר חיים משה שפירא ונדפסה בלקו"ש חכ"א ע' 420.
חזית מאוחדת: ראה גם לעיל אגרת ט"ג, ובהנסמן בהערות שם.

וטובים יותר מאשר לרכוש קולות מחוגי הבוחרים השייכים למפלגות בלתי דתיות, על אחת כמה וכמה האנטי-דתיות.

וכמו שראו במוחש ובעליל מהבחירות לכנסת שהיו בעבר.

זאת אומרת, שבנוגע לסה"כ של מספר הקולות דהמפלגות הדתיות בכנסת — לא תשפיע התעמולה, או על כל פנים תהי' השפעה מועטה ביותר.

מה שאין כן באם תהי' חזית דתית מאוחדת, שאז התעמולה תהי' מופנית כלפי חוץ ויש סיכויים טובים לרכוש קולות מחוגים שונים.

(ב) שיורי הקולות:

מובן ופשוט שבאם תהי' חזית מאוחדת לא ילכו לאיבוד שיורי הקולות של כל מפלגה, אלא יצטרפו לחשבון גדול להגדיל מספר המנדאטים.

(ג) ועיקר הוא — קירוב לבבות לענייני דת:

תעמולת הבחירות רישומה ניכר משך זמן גם אחרי הבחירות, ובאם התעמולה תהי' מופנית כלפי חוגים שעדיין אינם דתיים מאיזו סיבה שהן, הרי לא רק שיש לקוות לרכישת קולות חדשים כאמור, אלא יהי' בזה ריווח גם בנוגע לקירוב מסויים של אחינו בני ישראל לענייני דת.

(ד) מניעת השמצה הדדית:

באם לא תהי' ח"ו חזית דתית, הרי תעמולת המפלגות הדתיות תהי' מופנית בעיקרה נגד מפלגות דתיות האחרות, וכנהוג בזה, וכדרך תעמולות של בחירות, אין מסתפקים בהדגשת מעלות המפלגה שלהם, כי אם מדגישים „לא פחות" את החסרונות של המפלגות האחרות, וכנ"ל כנהוג בתעמולה לבחירות לא תמיד האמת נר לרגלם ורסן לפיהם של הנואמים, ובמילא מגדילים ומגזימים וכו'. ומטבע בני אדם אשר, בסגנון חכמינו ז"ל, ברית כרותה ללשון הרע שתתקבל (משא"כ בנוגע לסיפור מעלות עצמו ומפלגתו, שאין רוחשים לו נאמנות מלאה ולפעמים גם לא נאמנות פגומה). והתוצאות מובנות, וכאמור לעיל, לא רק בנוגע לתוצאות הבחירות במספר המנדאטים, כי אם גם בנוגע לרושם לאחרי כן — ביחס לדת ולענייני הדת.

(ה) שלילת חזית דתית — נשק בידי מתנגדי הדת:

עובדה זו עצמה שאין מתדברים ביניהם להקים חזית דתית לבחירות, בה בשעה שכמה מפלגות שאינן דתיות נתדברו ביניהן לילך יחד לבחירות, בודאי תשמש נשק בידי המפלגות הנלחמות במפלגות הדתיות, ובפרט כשיוכלו לצטט מתעמולת המפלגות הדתיות עצמן חסרונות מפלגות הדתיות הפוסלות זו את זו וכו'.

(ו) שוני המצב:

כיון שגדל מספר הבוחרים לכנסת הבאה, ובמילא גדל מספר הקולות הדרוש לבחירת ציר ולדעת כמה מעסקני אה"ק ת"ו רוב אלו שנתוספו לאחרונה בקהל הבוחרים — אינם שייכים למפלגות הדתיות, הרי שנוי האמור לא לטובת מפלגות הדתיות. שלכן דרוש מאמץ נוסף בבחירות אלו לגבי בחירות שעברו, אפילו אילו היו תוצאות הבחירות שעברו משביעות רצון, ובפרט שהתוצאות היו — אכזבה. והרי זה מחזק עוד יותר הטעמים והנימוקים דלעיל בהכרח הקמת חזית דתית טכנית לבחירות.

ב. הטענות נגד חזית דתית

מהטענות ששמעתי נגד הקמת חזית דתית הן:

(א) אין זה מהכנות והיושר לגבי הבוחרים לדבר במעלות מפלגה אחרת בשעת הבחירות בה בשעה שעד הקמת החזית ולאחרי הבחירות לא תמיד ידברו בשבחה ואולי גם ילחמו כנגדה בכמה שטחים.

ומובן שטענה זו אין לה אחיזה במציאות, כיון שמדגישים בפירוש שזוהי חזית דתית טכנית, שמזה מובן שישנם חילוקים עיקריים בין המפלגות הדתיות שלכן אינן מתמזגות למפלגה אחת, ואפילו לא לחזית שתתמיד גם לאחר הבחירות.

(ב) יש אומרים אשר ישנו איסור על פי תורה לעשות חזית דתית, אפילו טכנית, עם מפלגה שאין שבעים רצון מיחסה לענייני דת.

וגם טענה זו שוברה בצדה, נוסף על **מעשה רב בזה** — מנהג גדולי ישראל בפולין וכו' שאישרו הקמת חזית טכנית, ואפילו עם אלו שאינם דתיים. ובאה"ק ת"ו גופה היתה כבר חזית דתית פעם אחת, ובפעם השני שנתבטלה לא הי' זה **כלל וכלל** מפני טעמי איסור על פי השלחן ערוך,

ואדרבה הביטול בא מצד אלו המכונים „השמאליים” שבמפלגות הדתיות, כידוע ומפורסם.

(ג) יש אומרים שישנו איסור נגד הקמת חזית דתית מגדול פלוני —

והנה בכלל בכגון זה, פשוט שאין לעשות מעשה בפועל עד שרואים נוסח האיסור **בכל פרטיו** בכדי לדעת אם מכללא אתמר או בפירוש אתמר, אם נאמר גם בנוגע חזית טכנית, ואם נאמר בנוגע למצב הדומה למצב עתה, שאינו דומה **כלל** להמצב שהי באה"ק לפני ארבע ושמונה שנים ויותר.

וכן יש לבחון אם אין האיסור חלק משיטה — שכל מפלגות הדתיות **אין מתנהגות על פי**, ואפילו לא בעקרונות של שיטה זו, ואפילו בענינים שאין בהם סכנה למצב הדתי באה"ק ת"ו, כי אם רק צמצום בפעולות מסויימות ובנוגע לרווחים מסויימים, שאם כן הרי פשיטא שאם מפני רווחים מצומצמים אין מתנהגים לפי שיטה האמורה, אין כל מקום לנקוט פרט אחד מהשיטה ולעשותו טעם להנהגה **שתזיק** למצב הדתי הכללי באה"ק ת"ו.

(ד) ההנהגה **בפועל** של **כל** המפלגות הדתיות במשך כל הזמן **וגם עתה** — מוכיחה שלא קבלו האיסור **כלל** (או שהי בנוסח **שאינו שייך** לבעי זו). ולדוגמא: בכמה מהעפירות הכי גדולות באה"ק עשו חזית ביניהן (וגם עם המפלגות שאינן דתיות) ומסרו **בידיים** לידי איש מפלגה האחרת מחלקות חשובות מעניני העיר, ולא רק למספר שבועות כ"א לחדשים ולשנים, והמסירה היתה לא רשות לחוות דעה ולהצביע, כי אם לעשי בפועל בשטחים שבחלקם הם דתיים ובהשאר — משפיעים באופן בלתי ישר עכ"פ — על מצב הדת בעיר. וההצדקה היא — שתמורת חזית זו של כו"כ חדשים והמפורסמת באה"ק ובחו"ל תקבל המפלגה לידה מחלקה אחרת ובמילא ירויח המצב הדתי בשטח מסויים של עיר זו. — כיון שחזית זו קיימת זה כו"כ שנים ואין **פוצה פה ומערער מכל המפלגות** — הרי אין כלל מקום לומר שלדעתם יש איזה איסור שהוא בחזית טכנית למשך שבועות אחדים, שאין בה כל ענין של נוטל ונותן ביד, שהנבחרים לכנסת אינם אלא מביעים דיעה ומצביעים, שהמצביעים בעד הרשימה המאוחדת כל אחד יש לו בהרשימה מועמד של המפלגה שלו, שבכדי שיבחר לכנסת מוכרח שיצביעו בעדו ולו יכול להתכוון (משא"כ בהחזית

בהעיירות האמורות שהצביעו באופן **ישר וחיוני** בעד מועמד מפלגה האחרת).

(ה) עוד נקודה בנוגע לכל הטענות הנ"ל: מובן וכלל שכלי הוא ודין בתורה אשר ברי ושמא ברי עדיף. הרווחים מהקמת חזית דתית טכנית ברורים הם, וכל הטענות נגדה אינן אלא בגדר ספק. ועוד זאת: הברי הוא לטובת המצב הדתי הכללי, והספק הוא — **אולי** לטובת מפלגה סיעה וכו'.

ג. טעמי השוללים חזית דתית

לכאורה, כיון שהמצב, כנאמר לעיל, הוא ברור למדי, מהו הטעם שיש כאלו המטילים ספק בנכוונות הקמת חזית דתית? ונראה שהטעמים הם גם כן פשוטים, והטעם עיקרי הוא:

טבעי הדבר שעסקני מפלגה איזו שתהי' מעוניינים בביצור מעמד המפלגה בתור מפלגה, ובביצור מעמד הסיעה שלהם במפלגה עצמה, שלזה דרוש אמון מלא, או לכל הפחות אמון ככל האפשרי, של חברי המפלגה וחברי הסיעה. ומובן שזה שמנהל תעמולה בעד הקמת חזית (דתית) עם סיעה אחרת, ועל אחת כמה וכמה עם מפלגה אחרת, מערער מעמדו בתור קנאי לתכנית הסיעה שלו וגם לתכנית המפלגה שלו. ולא עוד אלא שמקום לחשש שהקיצונים שבהסיעה או בהמפלגה יעזבו את הסיעה או המפלגה ויעברו לסיעה אחרת או מפלגה אחרת וכו'. במלים אחרות, הקמת חזית טכנית רצויה וגם מכרחת לטובת המצב הדתי **הכללי**, אבל יש **חשש**, על כל פנים חשש קטן, שתגרע ותזיק מצב סיעה מסויימת או יחס החברים למנהיגי הסיעה והמפלגה וכו'.

ד. התכסיסים להכשיל הקמת חזית דתית

כמה אופנים להכשיל הקמת חזית דתית טכנית שמוצא אני לחובתי לכתוב עליהם במכתבי זה, כיון שישנם אווזים באופנים אלו בכדי לבטל הקמת החזית הטכנית ומתוך **העלמת** מטרתם המקווה. ומהם:

(א) להכריז בקול גדול שאדרבה ואדרבה מוכרח איחוד כל הכוחות הדתיים, ולכן גם איחוד כל המפלגות הדתיות; ולא עוד אלא שמוכרח מיזוג כל המפלגות, וצריך להושיט יד לימין ולשמאל ובלבד שיתאחדו כל המפלגות ביחד, אלא שצריך להיות שלום אמתי, מיזוג שלם, על כל פנים

ודין בחורה: כתובות יב, ב. וש"נ.

לזמן קיום הכנסת. — כל המכיר את המצב באה"ק ת"ו עתה, אין כל ספק אצלו שתכנית הקמת חזית דתית למשך כל ימי קיום הכנסת, ואין צריך לומר מיזוג המפלגות הדתיות, אינה מעשית כלל וכלל, ואין לה סיכויים כלשהם שתבוא לפועל. וההכרזה האמורה יכולה להתפרש רק בפירוש אחד, שזהו נסיון להכשיל חזית דתית טכנית, בבחינת תפסת מרובה — לא תפסת.

(ב) אופן שני הוא לנקוט בדרך היאוש, כלומר, מה תועלת לתעמולה להקים חזית דתית טכנית, כיון שלא תבוא לפועל, כי אין מצב הרוחות מוכשר לזה, וחבל על הזמן והמרץ וכו'.

ובסגנון חכמינו ז"ל מרובה מדה טובה ממדת פורעניות, באם היו יכולים לבטל הקמת חזית דתית ברגעים אחדים לאחר מאמץ גדול להקמתה משך חדשים, ודאי שאפשר להקים חזית דתית טכנית גם עתה, ובלבד שאנשים **מתי מספר** העומדים בראש כל אחת מהמפלגות האמורות ירצו בזה באמת ובתמים ויעשו כל התלוי בהם להקמתה.

המורס מכל האמור, אשר איני רואה כל מקום לספק על דבר הכרח הגמור להקמת חזית דתית טכנית לבחירות הבאות, כי טובת המצב הדתי דורש זה במפגיע. לאידך גיסא, על פי הכלל אשר השוחד יעוור — והדברים אמורים אפילו לגבי גדולים וטובים — מקום לומר שבצמרת כל מפלגה ישנם היסוסים אם כדאי להקים חזית טכנית זו על חשבון רווחים מפלגתיים, או רווחי הסיעה, או רווחי אנשים מסויימים. וכיון שכך — יש לסייע לצמרת המפלגות להתגבר על היסוסים שלהם — על ידי שדעת הציבור ובא"כ ארגונים שונים וכו' יגלו דעתם ברורה ותקיפה שמוכרחת הקמת חזית דתית האמורה, ובהוספה —

שכל אלו המפלגות או הסיעות או האישים אשר ימנעו הקמת חזית דתית טכנית זו — מעמידים בזה את רווחי המפלגה, הסיעה וכו' מעל לרווחי המצב הדתי הכללי באה"ק ת"ו **הנוגע לאלפים ורבבות של אחב"י באה"ק ת"ו**.

ובאם יהי גילוי דעת זה בנוסח חד־משמעוטי ובתוקף המתאים, בודאי שיפעול פעולתו ותקום חזית דתית טכנית.

תפסת: ר"ה ד, ב. וש"נ.

ובסגנון חכמינו: סוטה יא, א.

תמג

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט"ט

ב"ה, ה' אלול, תשכ"ה
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה רפאל שי

שלום וברכה!

. . . ע"פ השמועות ע"ד אופן ריצת המכונות באהקת"ו וכו' — אין
כדאי לנהוג בעצמה (או בעצמו) מכונית.

ט"כ

ב"ה, ה' אור ליום ו' אלול, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

מענין ימים אלו ימי רצון, התגלות והמשכת רחמים רבים, י"ג מדות
הרחמים,

ימים אלו . . . התגלות . . . י"ג מדות: להעיר שאמירת יגמדה"ר בפעם הראשונה
— הייתה ביום עלות משה ההרה (תשא לד, ד"ו) ברי"ח אלול (פדר"א פמ"ו). הובא להלכה
בטור או"ח רסתקפ"א). וצע"ק דמפורש בכתוב (שם) דעלה להר **למחרת** אמירת פסל לך.
וי"ל דגם למ"ד דברי"ח אלול נאמר פסל לך — הרי שני ימי ר"ח אלול. וראה סה"ד,
וש"נ.

ימי רצון: ראה פרש"י עה"ת עקב ט, יח.
ימי רצון כו' י"ג מדות הרחמים: שאינן מתגלין אלא בהיות למעלה עת רצון
דוקא (סידור, שער האלול).

ט"ט

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 402 והושלמה עפ"י צילום האגרת.

ט"כ

כללי פרטי. (נשלחה כתאריכים ה"ח"י אלול) נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 310 והושלמה עפ"י
צילום האגרת.
עלות משה . . . ברי"ח אלול: ראה גם לקו"ש חכ"ד ע' 441 בהערה.

ובלשון כ"ק רבנו הזקן: ולכן אומרים סליחות וי"ג מדות מר"ח אלול ואילך, (ולפני זה) כנגד י"ב שבטים ושבת לוי הכולל כולם,

שמה מובן שהמשכה האמורה באה לבני ישראל כמו שהם חלוקים לשבטים ולא כמו שנכללים עדיין בשלשת אבות, ז.א. בעבודתו הפרטית של כאו"א ובעניניו הפרטים,

ומבואר במ"א ומובן, אשר ההתעוררות לרחם על הרחוק יותר ולרחם גם בנוגע לפרטים — צריכה לבוא ממקור נעלה יותר — י"ג מדות הרחמים שאינן חוזרות ריקם.

ובדרך אפשר יש להוסיף בזה, מיוסד על דברי אדה"ז, "שבת לוי הכולל כולם" — שנקרא כן ע"ד ילווה אישי אלי —

שבעבודה הוא, אשר ע"י ש"כולל כולם", שע"י יהי בכל אחד ואחד ילוה אישי (אין איש אלא הקב"ה) אלי (המשכת וגילוי י"ג מדות הרחמים: ה' ה' אל גוי) יפעול זה — אני לדודי (אתעדל"ת), שכאו"א יהי במדריגת לוי — שינדבו רוחו לעמוד לפני ה' לשרתו ולעבדו

וכפס"ד המורה הגדול הוא הרמב"ם בידו החזקה: לא שבת לוי בלבד אלא כל איש ואיש אשר נדבה רוחו אותו

— וידוע מאמר כ"ק הבעש"ט דבמקום ששם רצונו שם הוא כולו —

ובלשון כ"ק רבנו: לקו"ת ר"פ עקב (יד, א).
ולכן אומרים סליחות וי"ג מדות מר"ח: בכמה ביכלאך: ולכן יש נוהגים לומר סליחות מר"ח.
אומרים סליחות: גילה הקב"ה . . בפסוק ויעבור ה' גוי (סדר אלי' זוטא ספכ"ג).
 וראה מ"ח מס' אלול פ"א מ"ג.
חלוקים לשבטים: ראה תו"א כד, א.
בעבודתו הפרטית: ראה תו"א נה, א.
שאינן חוזרות: ר"ה יז, ב. ובזח"ג (קמז, א): י"ג מכילן דעתיקא דעתיקין סתימא דכולא. ועיין תשובת ר' האי גאון (בסי' הפרדס להרמ"ק שיי"א בתחלתו).
בכל אחד כו': ראה תרגום יונתן ויצא (כט, לד). ב"ר פע"א, ד.
אין איש: סוטה מב, ב.
אני לדודי . . ודודי לי: ר"ת אלול (אבודרהם תפלת ר"ה. פע"ח ש' ר"ה פ"א).
בידו החזקה: סוף הל' שמיטה ויובל.
מאמר כ"ק הבעש"ט: סי' המאמרים — קונטרסים ע' 818. לקו"ד ע' 226.

ומבואר במ"א: ראה סה"מ תרנ"ה ע' קז ואילך. ובכ"מ.
 בידו החזקה: ראה גם לעיל אגרת ח'תתמו, ובהנסמן בהערות שם.

תמה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

והבינו מדעו להבדל לעמוד כו' היז נתקדש קדש קדשים כו',
ועיי' אני לדודי — נעשה ודודי לי (אתדל"ע), כדברי הרמב"ם שם
ש"הי' ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים".
ויום סגולה הוא יום חיי אלול לכל הנ"ל, שהרי — כדברי כ"ק מו"ח
אדמו"ר — הוא הנותן חיות בהעבודה דאני לדודי ודודי לי.
בברכת כתיבה וחתימה טובה

מ. שניאורסאהן

ט'כא

ב"ה, ח' אלול, תשכ"ה
ברוקלין.

שלום וברכה!

באשטעטיג די ערהאלטונג פון אייער בריך פון 9/1 מיט דאס
בייגעלייגטע.

א גרויסען דאנק פאר דער גוטער בשורה, אז אייער רייזע וועט זיין
אין אזא אופן ווי השם יתברך ערלויבט צו רייזען, און ניט אין א וועג פון
חילול שבת אויפן גרעסטען פארמאט [ווען מען פארט מיט א שיף וועלכע
באלאנגט צו אידען, ווערט בעארבעט פון אידען און אנגעפירט פון אידען,
אין פארלויף פון די גאנצע 24 שעה פון שבת, וועלכעס פילע ארבעט
פארבאטענע אום שבת ווערט געטאן, צינדען, לעשען, שרייבען א.א.וו.].
וואס דאס איז דער גרעסטער הארץ ווייטאג צו זעהן אזעלכעס אין
אלגעמיין און נאך גרעסער איז דער פארדרוס און הארץ ווייטאג, ווען מען

והבינו מדעו: בהמשך מים רבים תרל"ו פק"יג מפרש במאמר הבעש"ט: מח' ורצונם. ואכ"מ.

כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר: שיחת חיי אלול, היתש"ה (לקו"ד ח"יג ע' 946).

כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר: ראה גם לקו"ש חכ"ט ע' 161 ואילך. וש"נ.

ט'כא

אייער רייזע... שיף: ראה גם לעיל אגרת ח'תשלא, ובהנסמן בהערות שם.

מאכט א רייזע צו דער אונז און צו אלעמען **הייליקע** לאנד, זאל דאס געטאן ווערען מיט אזויפיל חילול שבת פון אזויפיל מענשן באשעפטיגטע אין דעם שיף, און ווי געזאגט איז גאר שווער אפילו צו ריידין וועגען דעם.

השם יתברך זאל העלפען, אויך אין דעם זכות פון ענדערן צום גוטען אייער רייזע פלאן, אז די רייזע זאל זיין אין א גוטער גליקליכע שעה און זאלט געבענטשט ווערען בכתובה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

בברכה לבשורות טובות.

ט'כב

ב"ה, ח"י אלול, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

מרת בת שבע תח"י ליפסקער

ברכה ושלום!

במענה למכתבה מיום 29/8 וגם הקודמים, בהם כותבת ראשי-פרקים מאשר עבר עלי' בינתים. והיו כמה סיבות שלא עניתי על מכתבי' הקודמים, ואחת מהן — לראות איך ההשגחה הפרטית תנהל אותה משך ימי הקיץ. . .

והנקודה העקרית היא, כמו שדובר גם כאן, שתביט על כל זה לא ח"ו כסיבה לנפילת רוח וכיו"ב על שתקויותי עדין לא נתגשמו, כי מי מאתנו יודע דרכי ה'. שמזה מובן שאי אפשר לאדם להיות בטוח בהערכתו מה טוב לפניו באמת, ואדרבה הבטחון הגמור בה', ובסגנון חכמינו ז"ל, גם זו לטובה, מגלה האמת אשר טוב הוא, ועד שרואים גם בעיני שכל האנושי ובעיני בשר שהוא בטוב הנראה והנגלה. ובהכירי אותה זה מזמן, תקותי שלמותר להאריך בענין האמור.

כיון שעומדים אנו בחודש אלול, חודש רחמים רבים מלמעלה,

ט'כב

ובסגנון חכמינו: תענית כא, א.

ובפרט ביום בהיר זה דח"י אלול, יהי רצון שתתברך מהשי"ת בכל המצטרך לה, כולל החלטה טובה בהאמור למעלה, ובנקודה העקרית שידוך טוב בעתיד הקרוב, ולבשורות טובות בכל האמור.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

ט"כג

ב"ה, ח"י אלול, ה'תשכ"ה
יום הולדת את שני המאורות הגדולים
— כ"ק הבעש"ט וכ"ק רבנו הזקן —
ברוקלין, נ.י.

ועד בנין המקוה, דק"ק קהל בית דוד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה למכתבם מאז, ע"ד בנין מקוה טהרה בק"ק שלהם, והודעתם עתה, אשר כבר התחילו להשתמש בה, ע"פ הסכמת המרא דאתרא שלהם, והרבנים שצירף אליו — שליט"א.

ע"פ מ"ש חבר אני לכל אשר יראוך ולשומרי פקודיך, הריני משתתף בהוצאות דבנין הכי נעלה, מקוה טהרה, ומצוי"ב השעק.

ואת"ל הרי זה גם מענין ימים אלו, ימי רצון דלוחות האחרונות, סיום וחותם דמתן תורה, וכפירוש רז"ל, אשר התחלת היות בני ישראל לעם וגירות שלהם, היתה:

בארץ מצרים, במילה — עלי' אמר דוד שירה, למנצח על השמינית, וסיומה ע"י הטבילה, בעת מתן תורה בחג השבועות,

וכפירוש רז"ל: יבמות מו, ב.

עלי' אמר: מנחות מג, ב. ונתבאר בלקוטי תורה ויקרא (כ, ג).

למנצח על השמינית: בילקוט רמז תרל"ג, הביא ע"ז הכתוב למנצח כנגינות על

ט"כג

נדפסה בלקו"ש חל"ב ע' 239 והושלמה עפ"י צילום האגרת.

ונוספה ע"ז בלוחות האחרונות, שניתנו ביום הכפורים, ע"י ששבו
 בני ישראל לה', — מעלת בעלי תשובה —
 וכמאמר רז"ל: אשריכם ישראל כו' מקוה ישראל ה' מה מקוה
 מטהר כו' אף הקב"ה מטהר את ישראל.
 בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה
 מ. שניאורסאהן

ט'כד

ב"ה, ח"י אלול, ה'תשכ"ה
 ברוקלין, נ.י.

בנות כתה ח' ע"י המחנכת מרת רבקה תח"י טננבוים בית
 ספר חב"ד קרית גת
 ה' עליהן תחינה

ברכה ושלוש!

הנני לאשר קבלת מכתבן מיום ד' באלול, בקשת ברכה להצלחה
 בלימודיהן בקשר עם עליתן לכתה ח'. ואזכיר את כל אחת ואחת מהן על
 ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע למילוי משאלות לבבן
 לטובה ולברכה.

אף שברכת ה' היא תעשיר ואין עשיר אלא עשיר בנכסים רוחניים,
 אבל הרי אמרו חכמינו ז"ל בכגון זה יגעת ומצאת, שהדיוק בזה הוא
ומצאת (שלא נאמר „והשגת" או „ונוכרת"), זאת אומרת שההצלחה היא
 שלא בערך להיגיעה, וזהו משום שהובטחנו הבא לטהר מסייעין אותו.

השמינית, וי"ל שמתאים לשתי דרשות אלו, הם ב' הטעמים (שבלי הלקט הלי מילה)
 שאין מברכין שהחינו על המילה: משום צערא דינוקא או משום דרמי אבי דינא וכיו"ב.
וכמאמר רז"ל: בחותם פרק יוהכ"פ.

ט'כד

אמרו חכמינו: מגילה ו, ב.
 שהדיוק: ראה גם לעיל ח"ח אגרת ו'תתקפ"ט. ובכ"מ.
 שהובטחנו: יומא לח, ב.

תמט

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולקראת השנה החדשה, שנת השבע שנת השמיטה, הבאה עלינו וכל
ישראל לטובה ולברכה, הנני שולח לכל אחת מהן ולכל בני משפחתן
ברכתי, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות
וברוחניות גם יחד.

בברכה.

ט"כה

ב"ה, ימי הסליחות, היתשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

ד"ר דוב שיי היימאן

שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה, שנת השבע שנת השמיטה, הבאה עלינו ועל
כל ישראל לטובה ולברכה, הנני שולח לו ולכל בני ביתו שיחיו ברכתי,
ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, בגשמיות וברוחניות גם
יחד.

בכבוד ובברכה.

נ.ב. בהזדמנות זו, אתענין לדעת אם יש תוכן לידיעה שהגיעה אלי
שד"ר דאפנע א. ראו של קארנעל אוניברסיטה גילתה הסיבה למחלת
העור סאראיאסיס, שהיא באה מחמת אלרגי לטאורין העוברת בירושה;
ושלכן הטיפול במחלה האמורה הוא להקטין מידת הטאורין של החולה
ע"י מיעוט אכילת מאכלים המכילים טאורין, בעיקר בשר ודגים.

וכיון שבעבר שלחתי לכי שני אנשים שסבלו ממחלה האמורה, ת"ח
מראש אם יודיע לי חו"ד על דבר הנ"ל ואם משתמשים בטיפול האמור.

ט'כו

ב"ה, ימי הסליחות, היתשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

מר גרשון שי זפט

שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה, שנת השבע שנת השמיטה, הבאה עלינו ועל
כל ישראל לטובה,

הנני שולח לו, ולכל חבריו ומושפעי שיחיו, ברכתי, ברכת כתיבה
וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה.

נ.ב. תקותי חזקה שמאז מכתבו מתחילת הקיץ התקדמו הענינים
בהמוסד אשר מכהן שם בתור מדריך חינוכי ומנהל, התקדמות רוחנית
והתקדמות גשמית אשר גם לזה זקוקים, כיון שלפעמים הכי קרובות
תלוי בזה ההתקדמות הרוחנית ובפרט המשכת תלמידים טובים.

ובמיוחד על פי המבואר בתורת החסידות החילוק התוכני שבין שני
הציוויים: כל מעשיך לשם שמים, ובכל דרכיך דעהו, שהראשון תוכנו
שהמעשה הוא רק הקדמה והכנה לענין דקדושה, ולמעלה בקודש היא
ההנהגה דבכל דרכיך דעהו, שהמעשה עצמו נעשה קודש. וכיון שנאמר
בכל דרכיך דעהו, הרי בודאי שכל ענין גשמי ביכולת האדם לעשותו
קודש, אף שמלכתחילה בשטח הרשות נמצא.

שייך לענין זה גם תוכן מכתבי הכללי לראש השנה המצורף בזה,
שתקוטי שיענין את מר וכל הנלויים אליו וינצלוהו באופן המתאים.

ט'כו

על פי המבואר: ראה סה"מ מלוקט ח"ב ע' עט ובהנסמן בהערה 24.

ט'כז

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

מיר שטייען אויפן שוועל פון א שמיטה יאר (זיבעטער און
געהייליגטער יאר אין דעם יארן־קרייז) — שנת ה'תשכ"ו — הבאה עלינו
ועל כל ישראל לטובה.

איינע פון די צענטראלע אפלערנונגען פון שמיטה ווערט
אנגעדייטעט אין דעם סדר אין דער תורה פון די פסוקים און ווערטער
וועלכע דריקן אויס דעם ענין פון שמיטה: **כי תבואו אל הארץ . . .
ושבתה הארץ שבת לה' . שש שנים תזרע שדך וגו' (ווען איר וועט
קומען אינם לאנד . . . זאל די ערד רוען א שבת צו גיט. זעקס יאר מעגסטו
זייען דיין פעלד, וגו').**

אייגענטלעך איז ניט פארשטאנדיג: דער סדר אין דעם איז דאך, אז
די ערשטע זעקס יאר באארבעט מען די פעלדער און נאכדעם ערשט קומט
שמיטה, דער זיבעטער רריאר. האט אין דער תורה אויך געדארפט שטיין
פריער **שש שנים תזרע שדך** גוי און דערנאך **ושבתה הארץ**.

נאר — סדר אין תורה איז אויך תורה (אנווייזונג), דער דערמאנטער
סדר בנוגע שמיטה לערנט אונז ווי דער צוגאנג צום לעבן דארף זיין:

ווען מען קומט אין א לאנד און מען דארף זיך איינארדנען אין

שמיטה יאר . . . ה'תשכ"ו: טוש"ע חו"מ ר"ס ס"ז. שו"ע אדה"ז סוף ה' הלואה.
די פסוקים: ויקרא כה, ב"ד.
ניט פארשטאנדיג: ראה ד"ה ושבחה בלקו"ת (וכן בס' תקס"ב, סו"ס דרך
מצותיך ועוד).
סדר אין תורה: ראה פסחים ו, ב. של"ה חלק תושבע"פ כלל לשונות.

ט'כז

לעבן, און עס איז אומפארמיידלעך צו פארנעמען זיך מיט „ערד-ארבעט“, דארף מען וויסן, אז דאס ערשטע און וויכטיגסטע, אין געדאנק און אלס ציל, איז „שבת לה“: ניט דאס ערדישע און מאטעריעלע, נאר דאס גייסטיגע און הייליגע. דער דאזיגער צוגאנג וועט פארזיכערן, אז ער זאל ניט פארזונקען ווערן אין ערדישע און מאטעריעלע זאכן. נאכמער — האבנדיג **שטענדיק** דעם געדאנק פאר די אויגן — ווערן די זעקס וואכעדיגע און גרויע יארן אנדערש; זיי פארלירן א גרויסן טייל פון זייער וואכעדיקייט און ווערן ליכטיגער און אינהאלטספולער. און נאכמער — די ענדערונג און דערהויבנקייט פון די שש שנים דערהויבן אויך די שנה השביעית, אז אנשטאט „ושבתה“ . . שבת לה“, ווערט זי — „שבת שבתון“ . . שבת לה“.

* * *

דאס זעלבע אין טאגטעגלעכן לעבן איז פאראן דער ענין פון „ערד ארבעט“ (פרנסה) און „וואכעדיקייט“ בכלל, ווי ענינים פון עסן, טרינקן, אא”וו — די אלע זאכן פון ומותר האדם מן הבהמה אין (אין וועלכע א מענטש האט ניט קיין פארצוג איבער א בהמה, להבדיל). און עס איז פאראן דער ענין פון „ושבתה הארץ“ — אפרייסן זיך פון ערדישקייט, און „שבת לה“ — פארנעמען זיך מיט ענינים פון קדושה און גיטלעכקייט, דאס זיינען די צייטן פון תפילה, תלמוד תורה און קיום המצות.

איז די הוראה פון שמיטה, אז מען דארף אנהויבן דעם טאגטעגלעכן לעבן מיט דעם געדאנק און צוגאנג, אז כאטש שפעטער וועט ער דארפן טאן „וואכעדיקע“ זאכן, איז אבער **זייער** עיקר און תכלית — „שבת לה“. דאן וועלן די „וואכעדיגע“ זאכן און טואונגען זיין ליכטיגער און אינהאלטספולער, און די ענינים פון קדושה און גיטלעכקייט וועלן אויך דערהויבן ווערן אויף א העכערע מדרגה. דאס איז דער וועג צו דערגרייכן א פולן און הארמאנישן לעבן.

* * *

ווערן די זעקס: להעיר מביצה (טז, א): כל ימיו היו אוכל לכבוד שבת. וראה צ”צ לתהלים סח, כ סק”ו.
שבת שבתון: ראה רש”י ד”ה שבתון (יומא עד, א). פרש”י עה”ת שמות (לא, טו). אור התורה להצ”צ בהר ד”ה שבת שבתון. ושי”נ.
ומותר האדם: קהלת ג, יט. ראה רשימות הצ”צ (שם). חגיגה (טז, א).
תפלה . . המצות: ראה מפרשים לאבות פ”א, מ”ב.
הארמאנישן לעבן: ראה לקו”ת ס”פ מטות בפ”י מרז”ל העוסק בתורה כ”י שלום בפמליא של מטה (סנה” צט, ב).

שטייענדיג אויפן שוועל פונם שמיטה-יאר, זאל דער אויבערשטער העלפן, אז יעדער איינער און איינע זאל אנהויבן דעם יאר מיט דעם דערמאנטן צוגאנג: אז דער עיקר און ציל אין לעבן איז ניט דאס מאטעריעלע נאר דוקא דאס גייסטיגע; אז דאס מאטעריעלע קען בארעכטיקט ווערן נאר דאן ווען דאס איז דורכגעדרונגען מיט דעם געדאנק פון „ושבתה הארץ שבת לה“ — ווען דאס מאטעריעלע דינט און באפרידיגט די העכערע שטרעבונגען פון קדושה און גיטלעכקייט. דאן וועלן אלע טעג אין יאר, און אלע פעולות פון יעדן טאג, אפשפיגלען דעם מותר האדם מן הבהמה, און באשטעטיקן אז ער איז באשאפן געווארן **בצלמנו כדמותנו** (אין גיטלעכן „געשטאלט“) און לעבט אזוי, און די צייטן און מאמענטן אין יאר וועלכע זיינען אין דער בחינה פון „שבת“ וועלן דערהויבן ווערן צו א העכערע מדריגה צו „שבת שבתון“.

דאן וועט זיכער אויך מקויים ווערן די גיטלעכע ברכה פון שמיטה — **וצוית את ברכתי לכם** — „איך וועל איך שיקן מיין ברכה“ — אין אן איבערנאטירלעכן אופן.

און דער פאסענדסטער טאג אין יאר אויף א פעסטן און אמת'ן באשלוס אויף אלעם דעם, א בר קיימא (דויערהאפטן) באשלוס — **איז ראש השנה**.

דער טאג ווען אדם הראשון איז באשאפן געווארן בצלמנו כדמותנו, האט באהערשט די גאנצע בריאה (באשאף) און איר אויפגעהויבן צו דער אנערקענונג פון **נשתחוו ונכרעה נברכה לפני ה' עושהו** (פולשטענדיגע אונטערטעניקייט צו גיט, דעם באשעפער),

דער טאג ווען מען בעט און מען בעט אויס: **מלוך על העולם כולו בכבודך** . . **ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה** (שפרייט אויס דיין מלוכה איבער דער גאנצער וועלט דורך דיין כבוד . . און זאל יעדער איינער וואס אטעמט דערקענען און זאגן אז גיט דער גיט פון אידן, איז קעניג, און זיין קעניגרייך הערשט איבער אלעם).

וצוית את ברכתי: ויקרא כה, כא.

האט באהערשט . . עושהו: זהר ס"פ אמור. וראה ג"כ פדר"א פ"א.

מען בעט אויס: ראה אגרת התשובה פ"א.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בבני חיי ומזוני
רויחי.

מנחם שניאורסאהן

ט'כח

[תשכ"ה]

... תעשה ככל אפשריותה בענייני טהמשי"פ (חיזוק מקואות, הפצת
ידיעות ע"ד גודל והכרח שמירת דינים אלה וכיו"ב) — מה טוב שהיא
תפעול על 2 נשים (ולכה"פ — אחת) שתשמרנה דינים אלה.

ע"פ משי"כ אדה"ז באגה"ת פ"ג ובהתחשב בגילה — יכולה להתענות
חצאי ימים „ובי חצאי יום — כיום אחד לענין זה”.

תחלק נתינותי לצדקה — ברבות פעמים.

אזכירה עה"צ. בדיקת המזוזות. לצדקה לפני הדה"נ.

ט'כט

[תשכ"ה]

... דוקא כשם ספרו של אדמוה"ז, האומנם לדעת מי שהוא
מתאים ללימוד מוגבל מפני ששאר היום שייך לחכי חיצוניי וכי' אף
שיוקר הענין ביותר דלהוציא יקר וגו'...

כמובן צ"ל כהנ"ל באופן שלא יוכל ל... שליובאוויטש מעודדים על
הלימוד בקאלעדזש או שמכשירים אותו...

ט'כח

נדפסה בלקו"ש חל"ב ע' 243.

ט'כט

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 352.

דוקא: מענה לא' שרצה לקרוא שם המוסד שלו „תורה אור”.

תנה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט"ל

[תשכ"ה]

ויהא בשעטומו"צ — והרי על שנה זו נאמר: ובשנה הז' שבת לה' כו' ויה"ר שיהא הלימוד (כהמשך הפס') שבת לה' — כפרש"י לשם ה', (ובמילא) שדך וכרמך, — משנה וגמרא דהני"ל — (לקו"ת בהר מ, ד) שלך לא כו' וכתו"א בפ"י לא כו' **בארצך** (משפטים ע"ט א) ומבאר רש"י, הלא שאסור באכילה ובהנאה (ואדרבה — לכם לכל שהוא צריך **לכם**, ועד שפטורה מן הבכורה) אלא שלא תנהג בהם כבעה"ב.

ט"ל

מענה על ההודעה שבשנת תשכ"ז ילמדו בישיבות תו"ת מסכת שבת.

מפתח ענינים

אב ובן:

חי (ב. מזכה את הא.).

אבות:

קִיחַ (המצות שקיימו מעצמן ושנצטוו).
שמה (ב"י בפרש"י וארא אל הא.).

אבלות:

רז (דיוק הנוסח המקום ינחם כו' וירר-
שלים). עדר (ת"ח על הנחומים לאחר
פטירת הרבנית הצדקנית מרת חנה). ערה
(כנ"ל).

אברים:

כו (ככל שמשתמשים באבר מן הגוף וה-
נפש כן יתפתח ויגדל כחו). סא (כנ"ל).
קפח (חיווק הבריאות בא. מן הגוף מוסי-
פה בריאות בשאר הא.).

אדם:

קנר (בכל א. ישנו חלק המנהיג והמונהג).
קסט (א. מקדש עצמו מלמטה כו' פי'
החסידות). קע (גדלות וקטנות שבא).
קעה (כנ"ל). רסג (יצירתו של אדם (ספר)
משקיפה את המחקר). רסח (נברא יחיד.
עולם מלא). רפ (נברא יחיד). שיח (הא. עץ
השדה). שנט (הא. משפיע על דצח"מ)
ומושפע מהם).
עיי"ע ר"ה.

אדר:

קא (בא' בא. משמיעים על השקלים ועל
הכלאים). קטו (כנ"ל).

אהבת ה':

רכד (שורש כל מ"ע ומל"ח).

אהבת ישראל:

כב (ביטוי הפנימי). סב (דברים נפלאים
בזה בדרושי רבותינו נשיאינו). קפח
(עזר לאחב"י מרוסיא ע"י הוספה ב'
תומ"צ מעבר זה). רמד (החילוק באהבה
דבני"י ואהבה דאוה"ע). רמה (א. חינום).

אויב:

יז (נגד הגוף ונגד הנשמה).

אומות העולם:

ד (תורת החסידות יש בה השייך גם ל-
אוה"ע). רמד (אהבה אצל אוה"ע).
ע"ע בני נח. מ"ת.

אונן:

עדר (א. באכילת מע"ש לאחר הקבורה.
שיטת הרמב"ם בפיה"מ). ערה (כנ"ל).
רפה (כנ"ל. א. ואכילות. מע"ש וקדשים).

אותיות:

פג (צבעים בציוור א"ב).

אז נדברו יראי ה' גו' ולחושבי שמו:

קפה (מחשבה דבור ומעשה).

אייר:

קסג (חודש זיו).
עיי"ע ניסן.

אימוץ:

כד (רק כשבוחרים להזהר כדרוש בחבוק
ונישוק). ק (צע"ג בכל ענין הא.). קט
(להמנע מא.). ריח (כנ"ל - כד). שי
(לפרסם ע"ד חומר הענין בא. הנושא
אשה שיש לה ילדים מבעל אחר). שמח
(כנ"ל).

איתן:

מג (עצם תוקף וקדמות הנשמה).

אלול:

רנא (חודש הרחמים). רנח (משל אדה"ז
מלך שקודם כואו לעיר יוצאין אנשי
העיר לקראתו כו'). רנט (כנ"ל). תמג (ימי
התגלות יגמדה"ר ואופן המשכתם).

אלקות:

קסו (א"א לנברא להשיג א. גם כמו שהא.
בורא כו').

אמונה:

שכח (היסוד להנהגה אנושית בצדק
ויורש - א. בה'). שלב (כנ"ל. גמ"ח צ"ל
מיוסר על א.). שסט (הטענה דהשופט כל
הארץ לא יעשה משפט בנוגע לשואה

מפתח ענינים

תנז

וכי"ב יכולה להיות רק ממאמין בא.
שלמה ואינה בסתירה לא).

אניות:

עיי"ע שבת.

ארון:

קצה (שיטת הרמב"ם והרמב"ן בענין הא.
מה שלא מנה הרמב"ם עשיית הא. במנין
המצות. מצות משאו בכתף. גניזת הארון
ע"י יאשיהו בביהמ"ק. מה שלא גזזו את
הארון במשכן שילה במלחמות פליש-
תים). רח (במסעות בני"י במדבר הארון
נוסע לפנייהם ההוראה מזה).
עיי"ע בית המקדש.

את:

עיי"ע גם.

אתרוגים:

ריא (הסימנים להכיר שהאילן אינו מור-
כב. המובא מס' בכורי יעקב שאין לסמוך
על הסימנים גם לא להחמיר כו').
בהעלותך את הנרות גו' פני המנורה:
רי.

בחירה:

רצה (ב. שייך רק בבר שכל אבל אין ה-
שכל מכריח ענין הב.).

בטחון:

עב. תמו (ב. גמור מגלה האמת שטוב
הוא).

בין השמשות:

שכו (שק"ט בגדר בין השמשות ובדעת
אדה"ז בסידורו ואם אפשר לפסוק דלא
כר"ת).

ביקור:

סא (כי. האפיפיור באה"ק). צב (כנ"ל).

בית:

שו (ב. יהודי ב. לשכינה).

בית הכנסת:

קנו (בין מקום קרה"ת ואה"ק לפחות שו-
רה א' יושבים. המחיצה מזכוכית שאינה
זכה ולמעלה מקומת איש). קצג (שיעור
הפסק המקום בין הבימה לאה"ק). רנד

(מחיצה בביהמ"ק). שלב (בינגאו ב-
ביהמ"ק).

עיי"ע מוסדות וארגונים.

בית המקדש:

קסז (שכינה שרוי' בביהמ"ק). קצה (יסוד
העולם. הראי' מז' דברים שנבראו קודם
שנבנה"ע כו'. תכלית בנין ביהמ"ק (קרב-
נות וארון) מחלוקת הרמב"ם והרמב"ן.
ביהמ"ק נמנה במנין המצות להרמב"ם).
תלא (העיקר בביהמ"ק הוא ההתלהבות
והמס' לכונינו והקדושה והאהוי"ר שב-
עבודת ביהמ"ק).

בכל דרכיך זעהו:

תנ.

בני נח:

ד (ד' מצות ב"נ מפורשים ומוראים ב-
תורת החסידות). קעד (ב"נ אינו מצווה
בקידה"ש).
עיי"ע אימות העולם.

בעל תשובה:

חצר (השמרעה בשם הרצובי ראי' בע"ת
גדולים מצד"ג מקידושין כו').

בפיך ובלבבך לעשותו:

לה (מחדו"מ).

בקעה:

רמא (בקעה מצא וגדר כה גדר - ג'
סוגים). רמב (כנ"ל).

בר מצוה:

לד (הפליגו חז"ל בגדל היום שנעשה
ב"מ. ביום הב"מ - ידבר דברי תורה
במסיבה של לפחות עשרה גדולים, ול-
אח"ז תהי' לגימה). מא. צז.

ברכה:

עג (הצנור לברכת השי"ת).

ברכות:

שסה (זמן ב. האילנות). תלה (שמח
תשמח - בפתח).

גאולה:

מה (גאולת הקב"ה וישראל ע"י העסק
בתורה עבודה וגמ"ח).

גוף:

קסא (גודל מעלת ג. הישראלי). קסה
(כנ"ל). רלו (ג. ונפש ברוחניות – מצות
ותורה).
עיי"ע אברים.

גט:

דש (אמירת הבעל כתבו ותנו ע"י טלפון).

גיוס נשים:

סא (אביזרייהו דג"ע). פט (להאומרות
שרוצות להתגייס).

גלגולים:

ז (ענין הג. נתקבל הן בתורת החסידות
והן אצל הגר"א מוילנא).

גלות:

יט (בסוף הג. צריך להיות מעין מאחרית
הימים). תכה (סיבת הג. ותיקונו). חל
(תכלית הג.).
עיי"ע חורבן.

גם:

ריא (לא להיותו טפל אלא רבותא.
משא"כ את דלעולם טפל הוא).

גר:

רעז (גירות בקשר עם נשואין).

גשם:

רעז (ראש ומקור לכל הברכות).

גשמיות ורוחניות:

כו (רק לעיני בשר נפרדים המה).

ד' אמות:

צג (ד"א קונות).

דיבור:

קמה (דברים בטלים).

הורים:

צט (נושאים אחריות נשמית לילדיהם).

החלטה:

קנד (ה. כלליות ופרטיות).

הלכה:

נז (ה. כרכ באיסורי וכשמואל בממוני
ובפניה"ת ה. כאלה היודעים בזה).

הלל:

קעד (חיוב הנשים באמירת הלל וכלילי
פסח).

הסכמה:

שצ (אין בנוהג בית הרב לתת ה.).

הסתלקות:

פז (צדיקא דאתפטר כו'). צא (יום הה. של
צדיק הוא יום סגולה).

הפצת היהדות:

יח (עת לעשות היא ללחום מלחמה של
תורה מלחמת חנופה). ל-לא (התפקיד
העיקרי של כל יהודי). לה. רכט (הרבצת
היהדות מתוך מס"נ). רמא (בדרום
אמריקה). רמב. רנה (ע"י מאמרים בכתבי
עת). רנז. רסא (בברטני). ש (ע"י נשי
ישראל). שח (כהוראת ימי חנוכה –
מוסיף והולך). של (הוראות בה. בין
אנשי הצבא). שמ (הפ. הי. באיסטמבול).
שנא (פעולת אנ"ש בפריז). שצב
(באמשטרדם). תכג (הוראה מ"ב תמוז –
הפצת הי. עד כרי מס"נ).

הפצת המעינות:

מז. קפ (הפעילות בכרם חב"ד). קפב.
קפג. קצד. שג (יפוצו מעינותיך הוצה).
שכא (בסמיכות ליור"ד שבט נזכרים על כל
העושים בשליחות אדמו"ר). שלד (פלי-
אה שאינו עוסק בה. המ.). שמו (דאנ"ש
בארה"ק).

עיי"ע חסידות. חסידים.

הקדמה:

קעד (הקדמת הרמב"ם לפיה"מ סדר
זרעים היא לכל הש"ס).

הר:

שעז (המשל בחסידות מהעולה בה.).

הריון:

ט (לפעמים מתעכב הה. מהעדר שמירת
טהרת המשפחה כדרוש). כד (כנ"ל). רצב
(כנ"ל). שלה (עיכובים בכניסה לה.).

עיי"ע פרו ורבו.

השגחה פרטית:

קסו (שיטת החסידות דלא כבמ"נ). שנט.

השפעה:

עה (ע"י ידידים אפשר לפעול יותר

אכזבת הת. והחיקון לזה. יד (חוב קדוש על כל אחד ואחת לדאוג לת. עטה"ק). נה (מכר"כ סיבות אין הנוער דאחב"י הספרדים רגילים כ"כ ללמוד בשיבה זמן ארוך). נט (דרישת השעה ת. בנות ישראל). צח"ט (להמשיך הלימוד בשי" בה). קמ (כלי פשרות). קמג"ו (ההכרח בחינוך דתי בארה"ק). קעא (להמשיך הלימודים בסמינר בית יעקב). קפד (ב) תקופתנו הוא במוסדות עטה"ק ובבית פנימה. המשל מגרעין הנטוע כר". קפט (ח. ילדי חב"ד במוסדות חב"ד דוקא בכל שלבי הגיל). רב (הדור הצעיר עדיין משועבר כר' התקוה שילדי ישראל לא יסחפו עם הזרם כר'). ריג (ת. עטה"ק היא ירושה הרוחנית של אדמו"ר מוהרי"צ). רטו (הוראה מ"ב תמוז לענין הת.). רמא (קשר עם הנוער שלאחר הגיל דת. חובה). רסב (מנהל ביי"ס צ"ל היותר מתאים לתפקיד). רפב (בשטח הת. חשוב שכולם יעבדו מתוך שביעות רצון והסכמה). רצא (ת. מלאכת שמים). שיח (הדוגמא מגרעין הנטוע כר'). שכה (כנ"ל). שלו (התעסקות בת. לאחר ה- חתונה). שמב (להמשיך הלימוד בשיבה בלי חשבוניות של תכלית). שנ (הוראה מנס פורים לענין הת.). שנר (ההוראה לענין הת. משנת העיבור). שנו (זריזות בענין הת.). שנו (ת. תפקיד טוב וקדוש). שנט (אצל מחנכים אינו שייך ענין הכדידות). תר (ת. באופן שתהא שלהבת עולה מאל"י). תה (משרת ת.).

חכמים:

שיד (ניצוצין מנשמת מרע"ה בגוף ונפש של חכמי הדור, דיוק הל' בגוף ונפש).

חלום:

ריד (שאלת ת. שייך ליח"ס).

חמץ:

שכר (שקו"ט בהאוכל ת. בפסח מקיים מ"ע דתשכיתו). עיי"ע מכירת חמץ.

מאשר ההורים). שעה (כנ"ל). שצט (ה. על תלמידים צעירים יותר).

התוועדות:

מט (הפיסקא דמשמי שמיא נחיתא כר'). נא (כנ"ל). צג (דיר"ד שבת). קיד (כנ"ל ופורים). קכו (דפורים).

ואתה מחי את כולם:

לח (מקור למחז"ל א"ת מחי אלא מהוה). ואתה תצוה גו' כתית למאור:

קית. קכב. שמ.

ואתם תהיו לי ממלכת כהנים:

שצו.

וידבר ה' גו' כי תשא גו' כופר נפשו:

שמג.

ויעשו כולם אגודה אחת גו':

רלט.

וכל בניך למודי ה' גו':

תכד.

זכות:

צב (פי' החסידותי - מל' זיכוך). שב (מגלגלין ז. ליום זכאי). שיב (כנ"ל. ז. - טהרה ודכוי).

זקן:

שפא (שידוך ונגיעה בזקן). תיז (גידול הז. בקשר לנישואין. סריקת הז.).

זריזות:

פא.

זרע ברך ה':

טו.

חול המועד:

שפה (ע"ד לעשות תמונה בחוה"מ).

חומר וצורה:

רו (רק לעיני בשר נפרדים המה).

חורבן:

נג (ללא נתינת יד אחב"י לא היתה יד שולטת כר'). רמד (ת. בית שני מפני שנאת חנם. תיקונו). רמו (סיבת הת. ותי- קונו). רמח (כנ"ל).

חידושים:

שטז (חידושי הגאון מרוגוצוב).

חינוך:

ב (פני' לכל עסקני החינוך בנוגע ל-

חנוכה:

נ (טמא השמנים שבהיכל). נג (פרץ ה' מתיונים וחקיקי מעשי ידי עכו"ם). נח"ט (הדלקת הנרות - משתשקע החמה, על פתח ביתו מבחוץ, מוסיף והולך. נשים חייבות במצוות נר ת. סג (ימי אור). סר"ז (כנ"ל - נח"ט). ע (מלחמת היוונים - להשכיחם תורתך). רצו (אל מול פני המנורה יאירו בנרות ת.). ש (לנשי ישראל אל חלק חשוב בנס ת. נוהגין העניים לסבב על הפתחים - לא ראיתי הרמז לזה במנהגי שיחות רבותינו נשיאינו). שב (צד השוה דת. וי"ט כסלו. עולם שנה נפש בהדלקת נרות ת.). שה (להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך. וה' הוראה לזמנינו). שט (נ"ח הוא סמל נר מצוה ותורה אור).

חסידות:

ד (יש בה השייך גם לאו"ה). מט (כש' חוששים ללימוד המביא לידי חמימות מובנות התוצאות). נג (שיטת חב"ד לקרב ישראל לתורה ולא להיפך, ומתוך אהבת ישראל). נו (תשובה להטוענים שאין חיוב ללמוד ת. פ (לימוד הת. מביא לאהבה ויראה). קיז (דרך הדיוק בתניא). קכ (מצוה לגלות זאת החכמה). ערב (ביאורים בתניא). רפא (הצירוף חב"ד במשנה תורה להרמב"ם). שנט (הת. פעלה שסילקה ענין הכידודות). שפז (יסוד שיטת חב"ד). עיי"ע הפצת המעינות. מאמרים. פנימיות התורה.

חסידים:

ב (על מורי חב"ד להזהר מכל ענין מפלגתי). קיא (איינמאל א חסיד אלע-מאל א חסיד. פעולות שמתנגד לא מסוגל להן). קלב (סימן של ת. ת. הרא-שונים היו בני אבות שלא היו ת.). קפט (חינוך ילדי חב"ד צ"ל במוסדות חינוך חב"דיים דוקא בכל שלבי הגיל). שנא (על אנ"ש לתפוס עמדה בפריז). תז

(תפקיד נשי חב"ד). תכג (ת. הראשונים).

חתונה:

סד (שלילת שירת אשה בחתונה. השמחה במעונן). קמו (עריכת ת. בר"ח קודם המולד). רכא (להקדים בחוק הגיל דנשואין בארה"ק). רצה (מקום הת. בכפר חב"ד אשר שם צוה ה' את הכרכה).

ט' באב:

רמו (ט"ב נדחה - רק ענין התענית אבל הנחמה בתקפו עומד).

טבילה:

רצה (ט. במקוה ומוך בארון).

טהרת המשפחה:

עה. קפו. שעו. תנד (תיקון לטהמש"פ).

ט"ו בשבט:

צד"ז. שית.

טומאה:

תכט (ט. גולל).

טלפון:

דש (פעולת הט. סידור גט וקריאת ה' מגילה ע"י ט.).

י"ג מדה"ר:

תמג"ד (אמירת יגמדה"ר בפעם הא' - היחה בר"ח אלול. המשכתם לבניי כ' חלוקתם לשבטים).

יגעת ומצאת:

תמת.

יד:

שכג (י. הרמה - תורה).

ידיעה:

יב (ידיעת ה' צ"ל במדה שהתורה קוראה לזה י.).

ידיעה ובחירה:

לו (י. אינה בסתירה לב.).

הוי':

עיי"ע שמות.

יו"ד כסלו:

לז. חצר.

יו"ד שבט:

פה (אין ענינו די"ש לטיולים לשם

להוציא לפועל האחדות שבכל העולם).
שז (קשה ליהודי להתנהג היפך התומ"צ).
שמג (מנין בני" ע"י משה). שעח (כ"א
מי. יכול לעשות טובה לזולתו ע"י תפלה
ובקשה). תמוז (גירות בני" באמ"צ).

כינוס:

יו (ועידה הארצית של אגו"י בארה"ב). פה
(כינוס יו"ד שבט דבי"ס הרשת). קלו
(נשי ובנות חב"ד מונטריאל). רח (נשי
ובנות חב"ד ארה"ב). רלט (כנסי הגדולה
החמישית). רנ (כנ"ל). רנט (כנ"ל). שפו
(כינוס העשירי דנשי ובנות חב"ד
ארה"ב). שעח (דצאגו"ח).

כ' מרחשון:

רפח (יום סגולה לעניני תו"ת).

כיבוד אב ואב:

שג (דאברהם אבינו).

כיסוי הראש:

פט (אין ללמד תנ"ך ליושבים בגילוי
ראש). שמה (כיסוי הראש באשה).

כל מעשיך לשם שמים:

תנ.

כלאים:

קא (טעם האיסור). קטו (כנ"ל).

כפי':

שז (כופין אותו עד שיאמר רוצה אני).

כתבי יד:

ד (של אדמו"ר מוהרש"ב). קכח (המכונה
אלעפו קורקס). קכט (לנינגראד).

כתבי עת:

קפא (הפרדס). רנה (דזשואיש פרעס). שו
(די אידישע היים). שסט (דזשואיש
אדוואקאט). תיד (דארה"ק). תכר.

כתר:

שצו (גי' כ. וכ. ש"ט).

ל"ג בעומר:

קפא (הילולא דרשב"י. תורתו אומנתו.
רשב"י בתורה). קפכ (כנ"ל).

לוח:

נג (ע"ד שינוי לוח הגריגוריאני).

טיול. צב (מברק ל"ש). קיד (התועדות).
שיד. שכ. שכא.

י"ב תמוז:

ריג. רטו. רכו (גאולתנו ופדות נפשנו).
רכז. רכט. רלב. רלג. רלד. רלה. רלת.
רמו. תכ (הו"ל דא"ח). תכב.

י"ט כסלו:

לו. לת. מ. מב. מג. מד (הבשורה
דהגאולה היתה כשאמר הפסוק פדה
בשלוש נפשי גו'). מז (ר"ה דתורת
החסידות). מח. מט. נא"ב (גאולתנו
דהגוף) ופדות נפשנו. כנ"ל - מז. נג
(אגרת אדה"ז - לבלתי רום לבכם כו'). נו
(כנ"ל - מד). רצו. חצר (כנ"ל - מד). שב
(יום בשורה. צד השוה דיט"כ וחנוכה.
התחיל עיקר ענין הפצת המעיינות
חוצה).

יום הכפורים:

ר (ההז' ביוה"כ כשגזז יאשיהו את
הארון. ההז' במשכן נזכ וגבעון).

יום טוב:

קנא (הארת כל המועדים מאירה בכי"ר).
עיי"ע שבת.

יסוד:

קפו.

יער:

כו (לא מצאתי בדיני ומנהגי ישראל ענין
נטיעת יער על שם משהו). ס (כנ"ל).

יצה"ר:

קנו (קלוגינקער).

ישוב הארץ:

כו (אין באילני סרק משום מצות ישוב
הא). ס (כנ"ל).

ישראל:

צח (כי לי בני" עבדים כו'). קב (בכדי
שתהי' הנהגה הרצוי' בעולם ההתחלה
היא בהנהגת בני"י). קטו (כנ"ל). קכז
(המכונים דתיים והלעו"ז). קכח (הבדלת
י. מההולכים אחר תרגום השבעים כו').
קלו (י. עזים שכאומות ולהם ניתנה
התורה). רטז (תפקידו של כאו"א מי.

לעיתיד לבוא:

עדר (הביאור שלע"ל יהיו הלויים כהנים).
רצו (תלד אשה בכל יום). שנג (הצדיק
יהי במעלת בע"ח).

מאמרים:

צא (מ). חסידות מגיע לנשמה בכל הה'
דרגות דגנח"י.
אדה"ז: קסו (ד"ה מי ברא אלה הוא
הקדמה ויסוד לס' החקירה של אדמו"ר
הצ"צ).

מגילת אסתר:

קכד (מ). נקראת ב"א כר'. י"א כמנין
אותיות ו"ה שבשם (כר'). שנג (כנ"ל).
אסתר בקשה (1) כתבוני (2) לדורות.
עיי"ע נשים.

מדע:

קכח"ט. רג"ד (הוראה ממ).

מדין:

ה"ו (הכרת אחריות המ).

מולדות:

קמח (מקום המ). הוא בארה"ק).

מוסדות:

קמו (רמת החינוך בבי"ס ממלכתי רתי
ובי"ס חב"ד וחינוך עצמאי). קעב (הקמת
מוסד ע"ש אחיו של כ"ק אדמו"ר). רפד
(אין ענין שאחר מחברי הועד בבי"ס הוא
אחיו של אחד המנהלים). רפט (להשמע
להחלטות הועד). שכא (ההכרח להמשיך
בהמוסד). שלג (משרה בישיבה תיכונית).
שנו (להשקיע במוסד חינוך בירושלים).
תכג (מצער ביטול המחנה לבנות). תנד
(שם המוסד תורה אור).

מחיצה:

עיי"ע ביהכ"נ.

מחשבה:

צ (עצה למח. של דאגה). שע (שחוק כך
עלה במ).

מי שיש לו מנה רוצה מאתים:

כו.

מילה:

רפז (זמן כניסת נפש הקדושה. ב' טעמים

למ). רצד (ג' ענינים במ. פעולה, מהול,
אינו ערל, אינה מ"ע שהזמ"ג). תמח (ב'
הטעמים שאין מברכים שהחינו על
המ).

מכונית:

תמג (נהיגת מכונית בארה"ק).

מכירת חמץ:

פח (אין למכור המשקה שקבל מהרבי).

מכתבים:

אדמו"ר מהוריי"צ: רלא (לחגיגת י"ב
תמוז הראשונה – הרבצת התורה). חכב
(לחגיגת י"ב י"ג תמוז).

מלך:

קיג (המלכה של שכטים יהודים בצפון
אפריקה בימי הביניים).

מנהגים:

ט (מ). בנות ישראל להפריש צדקה קודם
הדה"ג). יט (בע"ש טועמים ממאכלי
שבת). עב (כנ"ל – ט). עז (כנ"ל – ט). פד
(מנהגנו לומר כ"א בכל יום המזמור
תהלים המתאים למספר שנותיו). קי
(כנ"ל – ט). רנב (כנ"ל – ט). רצב (כנ"ל
– ט). שלה (כנ"ל – ט). שעז (כנ"ל – ט).

מנהיגים:

קג (הוראה למ. מאופן אכילת קרבן
פסח).

מנורה:

רי (הרמז בפ' בהעלותך גר' פני המנורה).

מנין:

שפו (בעשרה דוקא).

מסירות נפש:

רכט"ל (אדמו"ר מהוריי"צ הרליק אצל
כאו"א הניצוץ דמס"נ כו').

מספרים:

שפו (מ. עשר).

מעשה:

קלח (גודל ענין המ). קפה (מ. עיקר).

מפלגות:

ב"ג (דרך חב"ד להזהר מכל ענין מפלג-
תי. לא להכנס לארגונים שלהם אפי
מפלגתי). קמג"ו (התנגדות המ. להקמת

תרומה תצוה. ושכנתי בתוכם). קצו
(בזמן שלא הי' בו הארון הי' לו דין במה
גדולה).
עיי"ע ארון.

משל:

קמד. שעח (העולה בהר גבוה ומגיע לר'
אמות הקרובות לראש ההר כו').

משלוח מנות:

קט (טעם דמ. מ.).

משניות:

קלה (סיום המ.). קלו (הרמז בהתחלת המ.
— מאימתי קוראין את שמע בערבין).

משפחה:

שעו (הוספה ביראת שמים באחד מבני המ.
מוסיפה גם בשאר בני המשפחה).

משקה:

פח (המ. שקבל מהרבי. אין למכרו לא"י
בע"פ).

מת:

רעט (אין המ. משתכח מן הלב: א) לי
יום, ב) י"ב חודש).

מתן תורה:

קג (מושב ועומד מהר סיני). קעד
(לשיטת הרמב"ם מנ"ל שכל מה ש'
תלמיד ותיק עתיד לחדש ניתן למשה
מסיני). רד (ביטול הגזירה, ואני המתחיל).
ערב (ביאור בספרי ר"פ ברכה מה שאמר
הקב"ה לבני עשו לא תרצח וכו' וה"ה
מז' מצות בני נח). שעז (התעסקות משה
עם בני"י בקבלת התורה — אמר להן
ואתם תהיו לי ממלכת כהנים גו'). שצח
(בנינו ובנותינו ערבים בעדנו). תג
(בזכות הנשים). תי (בנינו ערבים בעדנו).
עיי"ע עשה"ד. שבועות.

נדה:

קפז (חומרא דר"ז).

נדח:

רי (נ. ורחוק).

נחום אבלים:

עיי"ע אבלות.

בי"ס דתיים בארה"ק. הלואי אותי — המ.
— עזבו ותורתי שמרו). רפו (אין מקום
לפעילות מפלגתית בבי"ס הרשת).
עיי"ע חזית דתית.

מצבה:

שכב (בנוסח המ. צריך להתחשב עם
הנהוג בבית החיים). תיא (מנהגנו להק'
דים העמדת המ. ככל האפשר).

מצות:

כו (התוצאה מ(לא) תוסף (לא) תגרע). מט
(סיבת הקרירות בקיום המ.). קיז (ג'
סוגים: המ. שקיימו האבות מעצמן וש'
נצטוו והמ. שלאחר מ"ת). קעג"ד (כל
המ. בפירושן נתנו — ראיית הרמב"ם
והתור"כ). רמח (עוסק במ.). רצג (יחס
המתאים למ.). שפג (הרמב"ן לא מנה
קדושים תהיו במנין המ.). שצג (שנים
אוחזין בטלית כו').
עיי"ע ארון. בני נח. תומ"צ.

מצרים, יצי"מ:

קנב (יצי"מ וקרובן פסח). שטא (יצי"מ
בחדש האביב. ע"ז דמ. שעבוד לכחות
הטבע. תנאי ליצי"מ — משכו וקחו לכם
וההוראה לימינו). שצד (ברוחניות).

מקוה:

עד (להדר במ. לצאת ידי דיעות חז"ל).
רנח (הקמת מ. באטלנטיק סיטי). חמז
(דק"ק בית דוד).

מרגלים:

תיב (הביאור מה שאחרי שויעלו ויתורו
חזרו בהם והביאו דיבת הארץ רעה. עלה
נעלה וירשנו — ע"ד החסידות וההוראה
בעבודה).

משיח:

רמח (ביאור ברמב"ם הל' מלכים פ"א —
הוגה כתורה כו'). שעט (עומד אחורי
הקיר). תכו (ע"י שמחכים למ. מקרבים
ביאתו).

משכן:

קלו. קלח (ההוראה מסיפור בניית
המשכן בפ' ויק"פ על המסופר בפ'.

ניסן:

קסג (ל' נ. בר מתאחדים נ. ואייר). שסה
(זמן ברכת אילנות לשיטת אדה"ז).

נישואי תערובות:

עח (ע"י נ. ת. עוזרים להיטלר ימ"ש).

נסיון:

(נ. דאברהם אבינו בשילוח ישמעאל
והגר).

נפש:

רפז (זמן כניסת נפש הקדושה באדם לפי
ס' החינוך ושו"ע אדה"ז).
עיי"ע אברים. גוף.

נרנח"י:

צא (מכוונים כנגד ד' עולמות אבי"ע
ועולמות הא"ס שלמעלה מהאצילות).

נרות:

קמז (נ. שעה).

נשים:

נט (מחויבות במצות נר חנוכה). סד
(שלילת שירת אשה בסעודת נישואין).
סז (כנ"ל - נט. עקרת הבית). קלח
(בבנית המשכן). קלט (תפקיד נשי ובנות
חב"ד). קעד (לדעת הבה"ג נ. פטורות
מהלל (בלילי פסח) ומגילה). קפד
(החינוך תלוי בעיקר בעקרת הבית). רח
(מעלת הג. ש. לנ. חלק חשוב בנס
חנוכה וההוראה לימינו). שמה (כיסוי
הראש באשה). שנה (לימוד התורה בג.
לימוד השיחות המדוברים בהתעורריות).
שצז (אם הלאו דואל אשת עמיתך חל על
האשה). תג (מ"ת בזכות הג. תו (חיבבו
את הארץ). תח (כנ"ל).
עיי"ע שלום זכר.

נשמה:

סט (נח"ר לנ. ועילוי הג. שיד
(אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא. -
מציאותה והארתה דנשמה). שנג (קודם
ירידתה היתה במעלת צדיק. והעילוי
שע"י ירידתה - מעלת התשובה). חד
(הנ. בטבעה נמשכת לתומ"צ).

סיוס:

עז (חג הסיוס דמחזור הא' של בית
רבקה). קג (ס. מס' נדרים). קיח (ס.
הש"ס). קלג (ס. בשיבת ליובאוויטש
טורונטו). קלה (ס' המשניות). קסט (סיוס
ח"ג דתניא). רכג (סיוס ח"א דתניא). רכד
(מסיימות דבית רבקה). רכט (דישיבת
תו"ת מונטריאל). רמז (ס. מס' ביצה).
רנה (ס. דעין יעקב). רעא (ס. מס' שבת).
ת (ס. אגה"ק לאדה"ז). תט (חג הס.
דתו"ת מונטריאל).

סיפורים:

יא (ע"ד אדמו"ר מוהרי"צ).

ספירת העומר:

קסא (אופן הס. אחד שנים וכו'). קפז
(ספה"ע ברוחניות הו"ע דוספרה לה גר'.
שייכות בקשת יה"ר כו' ביהמ"ק ל-
ספירה).

ספר תורה:

שיב (בצ' לשון פירשה להם - לבנ"י
ולא לאו"ה. כתיבת הת. בצ' לשון. שעז
(משלוח ס"ת לאדה"ק).

ספרים:

כא (לימוד היהדות בחינוך העליסודי).
כג (התפשטות הנשק הגרעיני בעולם). לה
(הערות לס' פרקי אבות באנגלית). סא
(מצער עיכוב הופעת כרך הי"א וכו'
דאנציקלופדיא תלמודית). עד (טהרת
מים מהדורא ג'). פג (כימי הכינים נדפסו
כמה ס. שכל גליון ה' בצבע אחר). קיא
(עולם ששקע). קיב (ישראל בגולה כרך
א. בספרי גדולי ישראל דנים בעניני
תורה כאילו היו חלק מחיי היום יום של
זה הדן עליהם). קכז (הו"ל דמהדורה
חדשה דתושב"כ). קלד (רמב"ם על
התורה). קעג (תלקת מאיר). קעז (א קאץ
אין געטא. אויף קידוש השם). קפה (ס'
זכרון לתומכי בית רבקה צרפת). קפו
(כנ"ל - עד). קצד (הערות לס' בדבר
מלך על הרמב"ם). רג (מלחמה גרעינית
שלום גרעיני). ריא (כנ"ל - סא). רלד

ה' גר' וסיומם בלא תחמוד. שלו (כנ"ל).
עיי"ע מתן תורה.

פורים:

קיד (מצות היום בין – יינה של תורה).
קכג (ורבים מעמי הארץ מתייהדים כו'
היא הנה"ב). קכד (מתחיל מ"א אדר זמן
ויום פ. הוא). קלג (לילדי ישראל חלק
גדול בנס פ.). שמט (פעולות אסתר בנס
פ. כנ"ל). שגא (ליהודים היתה אורה גר'
פ"י החסידות). שגב (פורים ל' רבים –
ביאור אדמו"ר הצ"צ. פ. ולא גורלות). שגד
(פורים – בחודש העיבור).

עיי"ע מגילת אסתר. משלוח מנות.

פנימיות התורה:

נו (תשובה להטוענים שאין חיוב ללמוד
פניה"ת. בנוגע לפניה"ת הלכה כאלה
היודעים בזה). קכ (גדול ענין לימוד
פניה"ת). קלב (טעם ההתנגדות בדורות
הקודמים ללימוד פניה"ת). שג (שמן
דתורה. בדורות אלו מצוה לגלות זאת
החכמה).

עיי"ע הפצת המעיינות. חסידות. תורה.

פסח:

קנא (חג הראשון). קנט"ס (והגדת לבנך).
שס (בחודש האביב). שסז (והגדת לבנך).
עיי"ע קרבן פסח.

פסח שני:

קע (ענינו עס איז ניטא קיין פארפאלען
כו'. פ"ש ופסח ראשון). קעה (כנ"ל).

פרו ורבו:

עב (כע"י כספית לא צריך למנוע
מלהוליד ילדים).

פרחים:

קמב.

פשרות:

קמא (בלי פ.). קעב (כנ"ל). קעג (כנ"ל).
רמ (כנ"ל). רמב (שיטת הפ. פשטה את
הרגל). רסא.

פתגמים:

כה (אהבת ישראל אהבת התורה ואהבת
השם חד הוא). עב (סדר דתורה תורה).

(חשבונות הגאולה). רנה (חנוך ומדע).
רנו (שו"ת רחמים פשוטים וקוני דרוש
א"י). רסג (אבני דרך). רסו (פרקי חיים).
שיכ (Pie Xilet le Ille Reich). תכט
(מפת הטהרה).

אדה"ז: קסט (סיום חלק ג' דתניא). רכג
(סיום ח"א דתניא). ערב (ע"ד ביאורים
בתניא). רפ (סה"מ תקס"ב. מעלת ה'
הנחות על הנדפס בלקו"ת). שסו
(השלמת לימוד לקו"ת דפ' השבוע). ת
(סיום אגה"ק). תכד (כנ"ל – שסו). תכ
(הלי' ת"ת).

אדמו"ר מוהרש"ב: קמ (קונטרס ומעין).

אדמו"ר מוהרי"צ: רפא (ס' השיחות
תש"ב). שיח (ס' הזכרונות ח"ב).
כ"ק אדמו"ר: רלז (לקו"ש ח"ד).

עבודה:

רנא (אופן הע. מדרגא לדרגא).

עולם:

קב (בכדי שתה"י הנהגה הרצוי' בע.
ההתחלה היא בהנהגת כנ"י). קיא (עולם
ששקע – רק בגשמיות). קטו (כנ"ל –
קב).

עולם שנה נפש:

שג (בנרות חנוכה).

עונש:

חל (גם עניני הע. בתורה בפנימיותם הם
עומק חסד).

עץ הדעת:

רפט (מעט חטא עה"ד אין טוב בלא רע).

עצבות:

קנח (הע. מושלל בהחלט, והעצה
לשוללה).

עקבתא דמשיחא:

קפכ (דרא דע. דמ. הוא כדוגמת דרא
דרשב"י). קפג (כנ"ל).
עיי"ע גלות.

עשרת הדברות:

רו (חובקות כל סדר השתלשלות ומה
שלמעלה מהשתלשלות. ניתנו בדבור
אחד ובכת אחת). שלב (התחלתם באנכי

- קיא (איינמאל א חסיד אלעמאל א חסיד).
קסו (אילו ידעתיו הייתיו). קפב (עקב
אשר שמע גם העקב הוא חסידותי). קפג
(כנ"ל). רמד (אנגלי אוהב את האנגלים).
בעש"ט: רנב (אהבת ה' לכ"א מבני"י הוא
בא"ע מאהבת הורים זקנים לבן יחידם
כר"י). רצ (כנ"ל). שנו (כנ"ל). תמר (ב'
מקום ששם רצונו שם הוא כולו).
אדה"ז: יג (מדארף לעבן מיט דער צייט).
יו (כנ"ל). נא (תורת החסידות היא נחלת
כל עם ישראל). צו (כנ"ל - יג). קכ
(כנ"ל - נא). קכג (ישראל גוי אחד בארץ
גם בעניני ארץ ממשיכים אחדות ה').
קלה (כנ"ל - יג). קלז (כנ"ל - יג). שז (א'
איד ניט ער קען און ניט ער וויל זיין
אפגעריסן פון ג'טלעכקייט). שצג (ביאור
במשנה שנים אוחזין בטלית). תד (כנ"ל
- יג). תו (כנ"ל - יג). תי (כנ"ל - יג).
אדמו"ר מוהרי"צ: פא (יעדער יחיד איז
א רבי). קע (פסח שני ענינו עס איז
קיינמאל ניט פארפאלן). קעה (כנ"ל). קעז
(כנ"ל). רפט (מעת חטא עה"ד אין טוב
בלא רע). שח (מ'דארף זיך צוהערן וואס
די ליכטלעך דערציילען). שנח (עולמך
תראה בחיך - לחלק מהונו לצדקה
בחיים). שנט (חסידות האט אויפגעטאן אז
מ'איז ניט עלענד). תמה (ח"י אלול נותן
חיות בהעבודה דאני לדודי ודודי לי).
צבע:
פג (צבעים בציר א"ב).
צדקה:
פא (רוחנית). ש (לא ראיתי רמו במנהגי
ושיחות רבותינו נשיאינו לצ. בחנוכה).
שנח (עולמך תראה בחיך - לחלק מהונו
לצ. בחיים). ת.
צדיקים:
יא (ברכות צ. קיימים לעד). פז (צדיקיא
דאחפטר כו'. עליית הצדיק מביא גם
לעלי' במקשריו). צא (ההתקשרות עם
צדיקים לאחר הסתלקותם). שנג (העילוי
דלעת"ל שהצ. יהי במעלת בע"ת).
- עיי"ע בע"ת. הסתלקות.
קדושה:
שפג (תוכן הציווי דקדושים תהיו וה'
חידוש בו. הרמב"ן לא מנאו במנין ה'
מצוות).
קידוש ה':
קעד (חובה רק לישראל). קעת.
קרבת פסח:
קנב (אופן האכילה. והוראה מזה).
קרבתות:
קלח (פנימיות הכוונה בק.).
עיי"ע בית המקדש.
קרי:
ח (ביוהכ"פ). שלד (כנ"ל).
ראש השנה:
רסו (הדגשת האדם בתור יחיד). רסז-ער
(ר"ה ביום בריאת האדם. מעלת היחיד).
ראש השנה. תנג (יום בריאת האדם).
ראש חודש:
עיי"ע חתונה.
רב:
סב. סט (להציע טענותיו אצל ר. על
אתר).
רבותינו נשיאינו:
ח (דיוק הלי' ממלא מקום).
רבי וחסיד:
פזח (אופני ההתקשרות רר. ות). פח
(המשקה שקבל מהר. אין למכרו לא"י
בע"פ). ריט (תנאי הנסיעה לכאן). שב
(נסיעה לר). שעת.
רחוק:
עיי"ע נדח. רחמים.
רחמים:
תמד (התעוררות לרחם על הרחוק יותר
צריך להיות ממקור נעלה יותר).
ריח:
קסה.
ריקודים:
קבו (מכ' מחאה נגד ריקודי תערוכות).
רפואה:
כ (התפתחות אברי המין. רפואת

שידוכין:

נה. עא. עג (בש. צריך לדייק בהעיקר). עו
(בעי' כספית א"צ לעכב השידוכין). קיג
(בעניני ש. אין על הבן להחליט בעצמו
מבלי שמי מההורים יהיו על אתר). שפא
(ש. ונגיעה בזקן).

שיחות:

אדמו"ר מוהרי"צ: צא (י"ט כסלו תרצ"ג
— ה' דרגות הנשמה מכוונים כו'). רלה
(סיבת פירסום השיחות באידיש). רלו
(המטפס על הר משופע). שעח (י"ט
כסלו תרצ"ט).

כ"ק אדמו"ר: שנה (כל סוג יכול למצוא
בהשיחות ענין שהבנתו מתאימה
לידיעותיו).

שיר:

שכג (ש. ושירה — זר"ן עה"ח ועה"ד
נגלה ונסתר).
עיי"ע נשים.

שיעורים:

חלה (זרת).

שכחה:

עיי"ע מת.

שכינה:

קסה (ביאור ענין ש.).

שכר:

יד (ש. האמיתי הוא שכל פעולות האדם
ממשיכות ע"י בניו). קסט (ש. מצוה). קצ
(ש. מצוה מצוה).

שלום:

סב (גודל ענין הש.). סט (חילוקי דעות
לסדר אצל רבנים על אתר). רנו (הדרך
לש.).

שלום זכר:

שפ (הטעם דש. ז. לא שייך בלידת
נקבה).

שמות:

לו (להזהר לכתוב G-d ולא במילואו). כזו
(שם הכינוי).

שמחה:

לב (זמן ש. הוא עת רצון למעלה

קרטיזון). כד (כמה טפולים רפואיים
חדשים נתגלו לאחרונה). לד (זהירות
מקארטיזון ואנטי-ביוטיק). קי (כנ"ל —
כד). קנט. שט (ניתוק שבילי הזרע ב-
ניתוח הפרוסטטה. טיפול בכצים). שלה
(תרופת השיחלות). תמט (סיבת מחלת
העור סאראיאסיס וטיפולה).

שבועה:

קג (מושבע מהר סיני. השבעת עצמו —
נתינת כח). תכא (אחד הוא השרש ל-
שבועה וללשון שובע).

שבועות:

רב (אינו קבוע בחודש אלא יום הני'
לספיה"ע). תכא (ש. ל' רבים).
עיי"ע מתן תורה. עשה"ד.

שבטים:

תמד (שכט לוי — בעבודה).

שבת:

סא (נסיעה באניות ישראליות בש.). קפ
(עונג ושמחה בש. וי"ט). קצ"ג (כנ"ל —
סא). רא (חיובי ש. שלא יפעול הפעולה
ושלא תיעשה הפעולה). רכא (כנ"ל —
סא). רמה (כנ"ל — סא). רמז (בש. ט' באב
נדחה אין אומרים צדקתך). תטו (הלימוד
בש.). תלב (כנ"ל — סא). תמה (כנ"ל —
סא).

שואה:

קמט. קעח (געטא למעליותא). שסט
(הקושיא ע"ד אפשריות השואה). שעא
(הבדלים בין השואה ושאר גזירות וש-
מדות במסעות הצלב וכיו"ב. הש. ב-
הסכמת הפלסופים ואנשי המדע). שעד
(אין להסתפק בזכרון הש. בלבד כ"א גם
לפעול בכיון ההפכי דכן ירבה וכן
יפרוק).

שוחד:

קמד (הש. יעזור עיני חכמים).

שוחט:

מ (נהוג שאין שו"ב מעמיד על עצמו). סב
(שלום בין השו"בים). פח. קג. שיכ.

ולמטה). עב (בטחון בה' מביא שלימות בש.). רצז (עבודת ה' בש. הדרך לש.).

שמיטה:

תנא (הביאור בסדר הכתובים – ושבחה הארץ שבת לה' ואח"כ שש שנים תזרע שדיך. וההוראה כעבודת האדם).

שנת העיבור:

שנר (ההוראה בעבודה). שסא (בכדי שחה"פ יחול בחודש האביב). שצד (ה' הוראה בעבודה).

שנת הק"ן:

ה. יג. טז. יז. יט. כב. כה. ל. לא. לב. לג. לה. לט. מד. מז. מת. סב. פו. קפא (חוכרת פורס מוקדשת לשנת הק"ן). רכב (כנ"ל – קפא).

שפה:

כה (במזכירות אין כותבים צרפתית). עו (כנ"ל). שיג (בע' לשון פירשה להם – התורה. כתיבת התורה בע' לשון). שלז (במזכירות אין כותבים גרמנית כו').

שקלים:

קא (בא' באדר משמיעים על השקלים כו'). קטו (כנ"ל).

שתיקה:

שע (שתוק כך עלה במחשבה).

תאונת דרכים:

נה (התנקשות במכונית).

תהלים:

פד (מנהגנו לומר כ"א בכל יום המזמור ת. המתאים לימי שנותיו). קו (תקנת אמירת ת. תפלה שבתורה).

תורה:

יז (סמיכות הענינים בת. הוראה היא. פט (אין ללמד תנ"ך לשומעים שישבו בגילוי ראש). קה (פ' משפטים באה לאחר פ' יתרו). קיא (הת. נתנה חקוקה אש לבנה ע"ג אש שחורה וכו' גירסאות בזה). קיג (סדר קריה"ת בזמן רש"י). קיח (נגלה ופניה"ת נרמזים בפסוק – להעלות נר, ויקחו אליך). קכב (כנ"ל). קכו (הר"ל

מהדורה חדשה רחושב"כ). קלד (ת. מל' הוראה. ת. חיים). קלו (העוסק בת. לשמה משים שלום כו'). קלח (נצחיות הת.). רג (ענין הת. לזכך את החומר והגשם. ת. ומדע). רה (עליון ותחתון בת.). רלא (הרכצת הת.). רמ (ת. אמת בלי פשרות. הגיון תורה). רמח (הגיון ת.). רס (לימוד בעשרה). רצד (הלימוד בכולל לאחר התחונה). שכט (לימוד הת. ההכרח בזמננו לכאו"א). שלז (הת. מאחדת ב' הקצוות בחיי האדם מרגע הולדתו ועד רגעו האחרון). שנ (תורה אור אורה – חושב"כ חושבע"פ). תיח (יגעת ומצאת). תנה (לימוד מס' שבת בתו"ת).

עיי"ע חינוך. מתן תורה. ספר תורה.

תורה ומצות:

שמו (אי קיום תומ"צ אינו גורע בחיוניות התומ"צ). שצד (חירות אמיתית ע"י תומ"צ).

תחיית המתים:

תכח.

תלמידים:

טו (זרע ברוך ה'). פ (להרבות ת. בישיבות תו"ת). שצט (השפעה על תל. צעירים יותר).

תענית:

שב (דט' טבת).

תפילין:

ח (תיקון לאי הנחת ת. דר"ת). פט (התחלת הנחת ת. כשבתוך ב' החדשים חל חוה"מ). קמט (חשיבות הנחת ת. דר"ת). תיח (תיקון לאי הנחת ת.).

תפלה:

מו (פי' הפנימי דת. בצבור). קמח (אמירת הודו בע"ש בצבור).

תשובה:

שעו (ת. מועילה גם בנוגע לעבר).

תשרי:

י (חודש השביעי משובע ומשביע). מב (כנ"ל).

מפתח מוסדות וארגונים

אגודת השוחטים:

רמג.

אגודת חסידי חב"ד:

בארה"ק: שנו.

אגודת ישראל:

יז (ועידה הארצית של אגו"י בארה"ב).

אגודת נשי ובנות חב"ד:

קלו (דמונטריאל - כינוס). קנט (ד-
קליוולנד - חגיגה הי"א). רח (בארה"ב -
כינוס השנתי). רלה. ש (סניף ירושלים).
שלח (דניו הייווען). שפו (ארה"ב -
כינוס השנתי). תו (קליוולנד - חגיגה
הי"ב).

אגודת נשים - ליידיס אוקזילערי:

קה (בראנזוויל ואיסט ניו יארק). רכז
(כנ"ל). שמט (כנ"ל). תח (כנ"ל).

אהלי יוסף יצחק:

ארה"ק: פה (כינוס יו"ד שבט). רפו
(פעולות מפלגתיות כבי"ס הרשת). שצח
(במורשב מיטב). תמח (קריית גת).

אהלי תורה:

שיח (מסיבה השנתית).

או"מ:

קצא.

אוניברסיטה:

בר אילן: תיט.

העברית: קכו.

קארנעל: תמט.

אוצר הפוסקים:

שט. שיא. שמט.

אחי תמימים:

ראשון לציון: טו. קפט. שלט (מיזוג
הישיבה עם ישיבת תו"ת). שסח (כנ"ל).
שפח (כנ"ל).

נוארק: רב (חגיגה השנתית). שצד
(כנ"ל).

בית הכנסת:

לב (חנוכת ביהכ"נ דחסידים כיוהנס-

בורג). מח (בשיקגו). קז (דפאג"י תל
אביב). קח (בטורונטו). קיח (שערי אמונה
טורונטו). קכא (שומרי שבת). קסז (עדת
ישראל מנשסטרו). קסט (שערי תפלה
טורונטו). רכג (שונה הלכות נתניא). רמז
(עדת יעקב). רפג (הראשון דכפ"ח). שנו
(בנתניו). שצג (כנ"ל). תכד (ביהכ"נ
הראשון דכפ"ח). תל (חנוכת ביהכ"נ
בכפ"ח).

בית ליובאוויטש בלונדון:

שכא.

בית רבקה:

ארה"ב: נח"ט (חגיגת העשרים, תמיכתה).
עז (חג הסיום).

כפר חב"ד: קעב. ריב (תמיכתה). רכד
(מסיימות). תב. תג (תמיכתה). תטו (כפר
נוער עבור ב"ר).

צרפת: נ. קפד (חנוכת הבית). קפה (סי'
זכרון לתומכי המוסד).

גמילות חסדים:

קא (שומרי שבת - אסיפה השנתית). קיד
(דביהכ"נ חב"ד בני ברק). שלב (כנ"ל -
קא). תכה (דביהכ"נ הראשון דכפ"ח).

גן ישראל:

רלו. תטז.

הוצאת ספרים פ. פלדהיים:

לה.

הסתדרות המורים בארה"ק:

איג (ע"ד הצטרפות מורי בי"ס חב"ד
לה).

הסתדרות המורים העולמית:

ב.

וואטיקאן:

קל.

ועד כפר חב"ד:

מג.

עיי"ג כפר חב"ד.

מפתח מוסדות וארגונים

תע

ירושלים: צה (בחירת הנהלה). קונסרבטיבים:	חברה ש"ס דק"ק שארית ישראל בולטימור:
קעח"פ (שאלת הרכנים הק. באה"ק). רנד (שיטתם). שלב.	קג (סיום מס' נדרים). חזית דתית:
קיבוץ: ריד. רכב. רסד"ו (מטרת החיים בק. ה' יחיד בק. מייסדי הק. והנולדים בק.).	תלא (ת. ד. טכנית). תלה (כנ"ל). תלו (כנ"ל). תלז-תמב (הטעמים להקמת ה' חזית דתית טכנית).
קרן הצלה: קעז.	יבסקצי: רטו.
קרן הק"ן: פב.	ישיבת ליובאוויטש טורונטו: קלב.
רבנות הראשית: סא. קנ. רכא.	כולל חב"ד: שדמ (קופסאות הכ.).
רפורמים: קפ.	כנסת: רכא. רסו. תלז (הבחירות לכ.).
תומכי תמימים:	מיסיון: קכט (הכנסתם תחת חוק חינוך חובה. אין עצה אחרת אלא ביעורה). שיב (ספרי הסברה נגד המ.).
צ. קיא. קמא (תורה תמימה ותלמידים תמימים). רטו. רפח (כ' מ"ח יום סגולה לעניני תור"ת). שו (הלימוד בתור"ת חדור כרגש של אתריות ואהבת ישראל ו- מס"נ). שפט (רבותינו נשיאינו מעוררים רחמים רבים להצלחת מוסדות אלו). תנה (לימוד מס' שבת בתור"ת).	מרבק: רכב. סוכנות: קמח.
ארה"ב: יג"טו (תמיכתה). מד"ו (חגיגה השנתית). קה (תמיכתה). רנו. שה (תמיכתה). שכח (חגיגה השנתית). שנ (תמיכתה).	סמינר בית יעקב: קעא. ספרי:
ארה"ק: עט. שלט. שסח. שפת. שצט (לתלמידים). מונטריאל: קמ (חגיגה השנתית). רכט (חג הסיום). שנג (למסיבת נציבי ה- ישיבה).	שח (לשלוח פרסומיו לס. שלנו שהיא להועלת הרבים). שיג (כנ"ל). שטו (משלוח ספרים לס.). שלז (כנ"ל). שסח (עזבון הרח"ש ברוק לס.). פרחי אגודת ישראל: קלה (בני. — עריכת סיום המשניות).
תורת אמת:	צעירי אגודת חב"ד: ארה"ב: רלז (הר"ל דלקו"ש ח"ד). של-א. שעט (התוועדות למלאות עשר שנים להתייסדות).
לא (הקצבת מגרש לשיבה). קנז (להר- בות מספר התלמידים).	

מפתח אנשים

אסף, דוד:	אבידור, שמואל יצחק:
רפא.	רמה.
אסתר המלכה:	אברהם:
שמט.	רלג. תכא.
אפרים פישל הכהן:	אברהם אבינו:
סג.	יג"ד (רצה דוקא בן ליורשו). יח (הנסיון
ארם, משה:	בשילוח ישמעאל והגר). שג (כבוד אר"א
קמח.	דא"א).
ארמן, ל.:	אדלר, שלמה יהודה ליב:
שלז.	רמג.
בוגומילסקי, שמואל פסח:	אדם הראשון:
טז. קמז. קנו. קצג. רנד. שלב.	רסט.
בונין, אלכסנדר:	אולמן, ש.ב.:
שכא.	רנה.
בונין, יצחק מאיר:	אונטרמן, איסור יהודה:
לה.	רכא. רמב. רמג. רמה.
בימב"ד, משה:	אורינשטיין, יעקב:
שצג.	צד.
בכר, נסים:	איידלמן, ישראל:
שמ.	תלו.
בן-נאים, דוד:	איידלקופ, יונה:
רנז.	רסא. שמז.
בן-נאים, רפאל חיים משה:	איש שלום, מרדכי:
רנז.	שכה.
בענדר:	אלאי, ירמי':
צו.	כה.
בצלאל, יצחק דוד:	אלטהוויז, זלטה:
טז.	סת. תב.
ברגמן (פרופ.):	אלטהוויז, פנחס:
ד.	כג.
ברוידא, ישראל:	אליהו, הגר"א:
קעט. רסא.	ז.
ברוק, חיים שאול:	אליעזר (עבד אברהם):
קפט. שלט. שמז. שסח (להעביר עזבונו	יג (בן משק בית').
לספרי'). שפט (וזוגתו).	אלפרט, יהושפט:
ברוק, מענדל:	רפו.
שפת.	אמסל, מאיר:
	שכו.

תעב

מפתח אנשים

בריקס, ירחמיאל:	דיסקין, שמעון משה:
קעז.	טו.
ברסלע, אריאל:	דן, חיים יונה:
רלד.	רנה.
גולדברג, מרדכי:	דקל, יוסף:
שפח.	כג. פו. רג. שטו. שעז.
גולדנברג, חסיד:	היטלער (ימ"ש):
שנו.	עח.
גורודצקי, בנימין אלי:	הילווין:
צב. שמ. שמא.	צב.
גורודצקי, שמחה:	היימן, דוב:
קמז.	תמט.
גושן-גוטשטיין:	הכהן, מנחם:
קכט.	שעז.
גלמן, ארי' ליב:	הלל, יוסף:
רג.	חצר.
גנזבורג, יצחק:	הרכבי, דינה:
פה. תכג.	מז.
גריסנוולד, ע.	הרכבי, יהושפט:
קסז.	רג.
גרליק, בתי':	הרכבי, צבי:
שא.	מו. קכ. קפז.
גרליק, גרשון מענדל:	הרצוג, חיים:
שב.	ל.
גרליק, לוי יצחק ואחיותיו:	הרצוג, יצחק אייזיק:
רצב.	ל.
גרליק, שניאור זלמן:	הרציון, נחומי:
רפג.	ה.
דובאוו, יצחק:	ובר, מרים:
לז. רצו. שדמ. תכד.	רעו.
דובער, אדמו"ר האמצעי:	וויזל, אלי:
רפ. שנא. ת.	שסט.
דוכמן, שניאור זלמן:	ווילהלם, מנחם בן ציון:
קכה. רס. תכג.	פג.
דזיקאבסאן, ישראל:	ווינפלד, שמואל יהודה:
ריא.	תכט.
דייטש, שרה:	ווייס, ישכר דוב:
שלח.	מט.
דינור, בן ציון:	וולף, אפרים:
קיא (זמן שהותו בתו"ת).	ריט. שמז.

יוסף:	וולפטון, יצחק אייזיק:
צז.	רכה.
יוסף הלוי הנגיד:	ורחפטיג, זרח:
שב.	תלו.
יוסף, פ.	זוין, שלמה יוסף:
רצג.	ס-סא (שלילת ההצעה דרה"ר). פת. קג
יוסף, נפתלי:	(הבחרו למוהר"ר). קעת. קפא (כרם שלו
קסה.	הו"ע האנציקלופדי תלמודית). ריא.
ינובסקי, שיינרל:	רכא. רנ. ערה. רפב. רפד (כנ"ל – קפא).
חיא.	חכג (הו"ל דאנציקלופדי תלמודית).
יעקב בן חיים:	תלה. תלו.
קכת.	זילברשטרום, אהרן מרדכי:
יפה, משה אברהם:	שמו.
כט. רכת.	זמיר, רחל:
יצחק אבינו:	שכד.
יד-ח (לידתו למעלה מדרך הטבע	ופט, גרשון:
והדרכתו ע"י אמצעים בדרך הטבע).	תנ.
ישראל, הבעש"ט:	זקס, מנחם בן ציון:
קסב (פי' הבעש"ט זה הכלל כו').	קעו.
עיי"ע ח"י אלול. פתגמים.	חיים ישראל:
כ.ח.	שפ.
יט.	חנזין, דוד:
כהן, יעקב:	פה.
קעב.	חסאן, שמואל:
כהן, מאיר:	רנו.
קעג.	חפר, שמואל:
כהן, ציון:	קעב. שמו.
קפט.	טאובר, אברהם יצחק:
כהנא, קלמן:	מב.
תלו.	טלושקין, ניסן:
כהנוב, אלי' שמואל:	עד. קפור.
שיב.	טננבוים, רבקה:
כסה, יונה:	תמח.
לא.	טרשנסקי, שלמה:
כץ, משה פנחס:	שטז.
רמז.	יאלאו, שמואל וזוגתו:
לזו, קדיש:	קסד. רפז.
רסג.	יאלעס, אפרים אליעזר:
לזין, יצחק מאיר הכהן:	צג.
פד. רלט. תלו.	יאשיהו:
	קצח-ר.

מפתח אנשים

תעד

. . אתפשטותא דמ. בכל דרא ודרא –
מציאותה והארתה. ניצוצין מנשמת מ.
בגוף ונפש של חכמי הדור, הביאור
בדיוקי ה' גוף ונפש). שע (מענה
לטענתו – שתוך כך עלה במחשבה).
תמג (הדעות ביום עלייתו להר סיני בפעם
הג').

משה, הרמב"ם:

קלה (רוב השקפות הר. ופי' עה"ת יש
למצוא בספריו מורה נבוכים האגרות
ופי' המשניות ולא בספריו שהם פסקי
הלכות). קעג"ד (בהקדמתו ליד החזקה כל
המצות כו' בפירושו ניתנו כו'. הקדמתו
לפי' המשניות סדר זרעים היא לכל
הש"ס). רכ (ביאור ברמב"ם סוף ה' ה'
שמיטה ויובל – כל איש ואשה). רלב
(כנ"ל). רמח (ביאור ברמב"ם ה' מלכים
פי"א).

ניימרק, אברהם יעקב:

ה.

ניימרק, חיים משולם זלמן:

ה.

סגל, גרשון:

קכג.

סולובציק, יוסף דוב:

רעג.

סילבר, אלימלך:

כב.

סלונים:

תיט.

סלונים, עזריאל זעליג:

ד. שמז.

סמועל, חיים:

שנר.

סמט, יהודה:

של.

עלברג, שמחה:

קפא. רכב.

עלקין, ש.א.

ד.

לוין, שלום:

א. רטו. רכו. שסז.

לורין, שלמה:

יט.

ליברמן, יצחק צבי:

ריא.

ליפסקר, בת שבע:

תמו.

לנגר, ש.:

יא.

מאיר, גולדה:

ד.

מדלי, הלל:

רעט.

מרנצ'יק, שלמה:

כת.

מינדל, דובער:

רלו.

מינדל, ניסן:

רלו.

מישקובסקי-ש"ס, שיינא זעלדא:

שכב.

מיש, מיימון:

קסא.

מיש, שלום:

קסא.

מלוב, מנחם ישראל:

קיד.

מנדל, נתן מנחם:

קלד.

מסחרי, שניאור זלמן:

לט. רמו.

מרגליות, מרדכי:

קיג.

מרים:

רת.

משה איסר הכהן:

קלא.

משה רבינו:

קג. קכו (מ. ואהרן בחטא העגל פשוט שמ.

הצודק). שיג (בעשתי עשר . . את התורה

מפתח אנשים

תעה

רבא:	פאטאש, שמעון:
צג (כמו שעשה רבא לתלמידיו כו' וכדחי רבנן).	קסז.
רבינוביץ, נחום:	פאנט, אלימלך אלטר:
שכה.	שכר.
רוזין, יוסף מרוגוצוב:	פוונר, הלל:
חצר (השמועה – ראי' בע"ת גדולים מצד"ג). שטז (חידושיהם שלם בערך למעלה ממובן הרגיל של מילת חידוש. ובסגנון החסידות כו').	שנא.
רומנוב, קדיש:	פוונר, יצחק ולמן:
קכה.	רצה.
ריון, א.	פו, א.
רפב.	תיא.
רייטפארט, יצחק:	פיקרסקי, ישראל יצחק:
קצד.	ערב.
רייטשיק, מנחם שמואל דוד:	פלדמן, מנחם מענדל:
מט.	קג.
רינה:	פלמר, חיים שלמה:
חטו.	מת.
רסקין, יהודה ליב:	סערין, שלמה:
קכא. קסא.	שכא.
רסקין, יעקב יוסף:	פרידמן, צבי הירש:
שפה.	שצז.
רפפורט, י. מ.	פרלוב, הרנ"מ (אדמו"ר מנובומינסק):
שכז.	ק.
שוהם, שלמה:	פרשן, אברהם:
טיט.	קית.
שוחט, דוב יהודא:	צוקרמן, א.ל.
קת.	ז.
שוחט, עזרא בנימין:	צייגר, מתתיהו:
כת. קיז. ערב.	קלא.
שוסטר, אהרן:	צלר, יוסף יצחק:
שצב.	קנה.
שור, שניאור זלמן:	קאלעה, פ.
ג. כו. כח (מענינים אותי כל הפרטים בנוגע לביתו משרדו וכו'). מ. סא (תוארו). צא (זכה להכיר את אדמו"ר מוהריי"צ ובחור אדמו"ר כו'). קכז. רה. רכה (מרכז תורני על שמו בכפ"ח). רלז. רנ (אי השתתפותו בכנסי הגדולה	קבט.
	קובלסקי, חיים נחמן:
	קז.
	קודש, שלמה:
	שח.
	קיטל:
	קכט.
	ראו, דאפנע, א.
	תמט.

החמישית). רנט (כנ"ל. בדברי הברכה שישמיע לקראת ר"ה יזכיר בפירוש שם שמים). רפ. שיז. תיד. תכ. תכו (כיצד מאריכים הזמן ומבטלים ההגבלה דחוק הנשיאות).

שטוקהאמר, דוד:

רמז.

שטיינר, חיים ישראל:

לח.

שייעוויטש, משה:

קכה.

שכטר, יוסף:

כא.

שלום, א.ד.

שצ.

שלמע, חיים יעקב:

ג.

שם טוב, בן ציון:

רסא.

שמעון, רשב"י:

קפא. קפב.

שניאור זלמן, אדמו"ר הזקן:

כו (ע"ד נטיעת יער ע"ש). לג. פב. פו (היתה אצלו הדגשה מיוחדת שהתורה תהי' הוראה למעשה). קלא. קסא. קסו. רס (דבריו הנפלאים).

עיי"ע י"ט כסלו. פתגמים. שנת הק"ן.

שניאורסאהן, חנה:

רעג. תיא. תכו.

שניאורסאהן, יוסף יצחק אדמו"ר מוהריי"צ:

יא. מ. נט (מייסד בית רבקה). צא (ביקורו בארה"ק). קמ. ריג (חינוך עטה"ק היא ירושה הרוחניות שלו). רטו (עסקנותו בשטח החינוך נ"ה שנה. בן י"ח הי' כשמינהו למנהל תו"ת. בארה"ב ראשית עבודתו להקים רשת של מוסדות חינוך). רפת. שיד (ציוה להעתיק ד"ת לכו"כ

לשונות). שכב (נושא רינה ותפלה עבור כל חייליו). שכה (החיבה היתירה שרחש לבני ובנות ישראל). שכו. עיי"ע יר"ד שבט. י"ב תמוז. מכתבים. פתגמים.

שניאורסאהן, ישראל ארי' ליב:

קעב (הקמת מוסד ע"ש).

שניאורסאהן, מנחם מענדל אדמו"ר הצ"צ:

קסו. רפ"א. תטז (שנת המאה להסתל-

קותו). תכא (כנ"ל).

שניאורסאהן, מנחם מענדל, כ"ק אדמו"ר:

כה (קורא הנני שפת צרפתית). כז (התלהבותו להענין דישוב חב"די בסביבות צפת מירון כו). עו (כנ"ל - כה). צא (לקראת יום ההילולא רצוני כמנהגי לחדש ולהדק את היחסים כו). קיב (יצא פס"ד עלי שאהי בעל דמיון). קצג (פעם ראשונה בחיי - להחזיר תרומה לצדקה). רפ (לולא זחלתי ואירא לחוות דעה מוחלטת בעניני דא"ח). שכו (אין זה מעניני לתקוע עצמי לפסקי הלכות כו' זוהי הדרך שהתווה כ"ק מו"ח אדמו"ר). שלז (במזכירות אין כותבים גרמנית אך כ' יכול לכתוב גם בשפה זו). שמה (כנ"ל).

שניאורסאהן, שלום דובער,

אדמו"ר מוהרש"ב:

קמ. קמז. רטו. רפת.

שפירא, חיים משה:

תלו.

שפירא, משה:

רנח.

שרגאי, שלמה זלמן:

רמד.

ששונקין, אשר:

קטז.

מפתח מקומות

אוסטרי:	בעריא (יוהניסבורג):
קל.	כה.
אטלנטיק סיטי:	ברוקלין:
רנח.	שלב.
איטליא:	בריטני:
ריא.	רסא.
איסטמבול:	ברלין:
שמ.	שעג.
אירופה:	דרום אמריקה:
א.	רמא (יהדות ד. א. משוועת לעזר במצבם
אמשטרדם:	הרוחני.
שצב.	הולנד:
אפריקה:	רצג.
קיג (צפון א. סהרה). קפ (משלוח	וינא:
תשמישי קדושה לא).	דש.
ארה"ב:	חיפה:
קיד. קמו. קמת. רטו. רית. שמב (אוויר	רפא.
מדינה זו גורם למחשבות בנוגע	טורונטו:
לתכלית).	קלג.
ארץ הקודש:	טרבלינקא:
א. ד. כב. כז (שתילת אילנות על שם	שעג.
מישהו). כח (אוכלסא שבא"י). ל. לא. מא.	יוהניסבורג:
ס"סא (כנ"ל - כז). סב (רבני אה"ק). סט.	לב.
עו. פא. פת. קיד. קטז. קל (בעיית	יערש:
המיסיון). קמב (חיבור ארציות וקדושה).	קפד. קפה.
קמג'ו (ההתנגדות להקמת ב"ס דתיים).	ירושלים:
קמת. קסד. קעב. קעח"פ (שאלת הרבנים	יט. נג. סט. צה. קכט. רא. רלט. רסג. רפב
הקונסרבטיבים). קפא. קפת. קצ (נסיעה	(מנחת אזכסטוניס). ש. שכה. שכו. שנו.
באניות ישראליות). רמב. רמג. רמה. רעז.	חטז (שיכון חב"ד ב.).
רפו. רצג. שלג. שלז. שמו (פעולות	כפר ארגנטינה (ניר צבי):
אנ"ש). שעז (משלוח ס"ת לארה"ק).	רעא.
תלב. תלז"תמב (חזית דתית טכנית	כפר חב"ד:
לבחירות). תמג (ריצת המכוניות	יב (עולי מרוקו בכפ"ח). כת. כט. ל. לט.
בארה"ק).	מ. ס. קמב. קמז (נשי חב"ד). קמט. ריג.
בולטימור:	רכה (בית שז"ר). רכו (ט"ו שנה לכפ"ח.
קג.	בית שזר). רמה. רמו. רנג. רסג. רפג. רצה
בני ברק:	(מקום החתונה בכפ"ח אשר שם צוה ה'
קיד.	את הברכה). שיז (עיניהם של אחב"י

תעח

מפתח מקומות

הנתונים בצרה ושבי' נשואות אלי'.	תה	פולין:
(להמשיך לדור בכפ"ח). חטו (האטת		תלט.
הבני' בכפ"ח).		פריז:
לור:		ט. שנא.
תלג (שיכון חב"ד בל.).		צפת:
לונדון:		כו (ע"ד ישוב חב"די).
קעב. קעט.		צרפת:
מונטריאל:		קל.
קלז. קמ. רכט.		קאבו (אפגניסטן):
מירון:		טז.
כו.		ראשון לציון:
מנשטטר:		קפט.
קסז.		רוסיה:
ניו יארק:		מד. מו. קכ (שילוח עניני דפוס). קעב.
ד. קעט. רעז. שכו.		קפח (עזרה רוחניות ליהודי ר.). רלז (בית
נורבגי':		אסורים גדול).
קל.		רמת גן:
נצרת עלית:		קמב (סיסמת ר"ג).
שטו.		תל אביב:
נחניא:		ה. קז (קרית שלום). ריז. רמג.
נא. רכג.		

מוקדש
לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו
כ"ק אדמו"ר זי"ע

נדפס ע"י

הרה"ת ר' יוסף יצחק הכהן וזוגתו מרת שטערנא מרים
בניהם ובנותיהם
שרה רבקה ובעלה הרה"ת ר' שמעי'
ובנותיהם ריזל וחי' מושקא שיחיו קרינסקי
מרדכי זאב הכהן, זלמן שמעון הכהן,
חי' שצערא, איסר אשר הכהן, זהבה, חנה,
ישראל הכהן, רפאל הכהן וריזל
שיחיו לאורך ימים ושנים טובות
גוטניק

